RAGIP GÜZEL

ALLAH DOSTLARINDAN MENKIBELER

ÇELİK YAYINEVİ

Allah Dostlarından Menkıbeler / Ragıp Güzel

ÇELİK YAYINEVİ
İstanbul 2010

© Ragıp Güzel
© Çelik Yayınevi

Yayıncı Sertifika No: 0107-34-007352

MİZANPAJ
Adem Şenel
KAPAK TASARIMI
Yunus Karaaslan

BASKI-CİLT: Şenyıldız Yayıncılık
Hediyelik Eşya ve Tekstil San. Tic.Ltd.Şti.
Gümüşsuyu Cad. No.3 K.2 Topkapı/İSTANBUL
Tel: 0 212 483 47 91 Sertifika No: 11964

Çelik Yayınevi
Ticarethane Sok. No: 59 34410 Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel. 0212. 511 28 11 (Pbx) Fax. 0212. 511 28 12
www.celikyayinevi.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz 7
Allah Sevgisi 11
Hak Âşıkları 23
Evliyâ 45
Kerâmet 64
Bast-ı Zaman, Tayy-i Mekân 102
Meleklerle Bir Arada Olanlar 121
İnce Eleyip Sık Dokumalı 128
Evliyâya Saygısızlık 143
Dünya Boş Değildir 156
Gören ve Bilen 161
Basiret 171
İlim ve İrfan 175
Tefekkür 185
İlham 189
Sohbet Geliştirir 190
Güzel İş Yapmak 197
Duâları ile Feyz Verenler 203
Muhyiddin-i Arabî'den Vasiyetler 209
Mânevî Etki Alanı 218
Evliyâ Hürmetine 220
Evliyâ Sözleri 227
Tasavvuf 235
Tarikat 247

Zikir 274
Velâyete Giden Yol 286
Vesile 298
Rahmetten İstifade 307
Salavât Hürmeti 317
Sâlih Kişilerle Beraberlik 321
Mutlu İnsanlar 326
İbret Almak 345
Okumak 358
İnsanın Gelişimi 366
Hidâyet Allah'tan 376
Mânevî Kuvvet 391
Kimseyi İncitme 400
Kabirleri Ziyaret 405
Hızır Aleyhisselâm 409
Sonuç İyi Olmalı 425
Senin İçin 436
Sen Doğunca 439
Sen Ölünce 442
Düşün 445
Sonsöz 446

"İyi bilin ki,
Allah'ın dostlarına korku yoktur.
Ve onlar üzülmeyecekler de."

(Yunus Suresi: 62)

ÖNSÖZ

Allah'a hamdü senâlar olsun ki bizleri kendisini tanıyan, emirlerine uyan, sâlih kullarının yoluna koyulan kullarından eyledi.

Allah'ın sevgili habibi Muhammed Mustafa sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz'e de salâtü selâmlar olsun ki yolumuzda rehber olarak bize insanlığı öğretti.

Bu öyle bir yoldur ki günde kırk defa okuduğumuz Fâtiha Suresi ile Rabbimizle âdeta konuşarak,

– "Bize doğru yolu göster kendilerine lütuf ve ikramda bulunduğun kimselerin yolunu" diye duâ ve niyazda bulunmaktayız.

Allah'ın lütfuna mazhar olmuş, yüce Mevlâ'nın ikramına nâil olmuş insanların yolu nurlu ve huzurlu bir yoldur. Bu yola girenler mânevî bir hazza ererler. Coşkun bir muhabbeti gönüllerine nakşederler.

Bu nurlu yolun talihli insanlarını sevmek, fikirlerini benimsemek de büyük bir nimettir. Allah Rasûlü (s.a.v.) Efendimiz'in müjdesine nâiliyettir.

"Arifler, sâlihler anıldığı zaman onların anıldığı yerlere rahmet iner. Allah'ın fazlı ve mağfireti yayılır."

Bu hadis-i şerifin ışığında dillerimizi sâlihlerin sözleriyle süslemek, kulaklarımızı menkıbeleriyle ziynetlendirmek, gönüllerimizi de sevgileriyle bereketlendirmek gayemiz olmalıdır.

İmam-ı Şârânî hazretleri evliyuallahın menkıbelerini yazdığı dört ciltlik eserinin önsözünde diyor ki:

"Bu eseri okuduktan sonra, bir kimsenin içinde Allah yolu-na koşmak arzusu doğmuyor ve içinde aşk ateşi parlamıyorsa... ölülerle o aynı seviyededir."

Peygamberler, veliler ve sâlihler hep bizim için yaşamışlardır. İnsanlığın, Hakk'ın rızâsına uygun yaşamalarını sağlamışlardır. Hayatlarını bize adamışlardır.

Yüce Yaratıcı insana o kadar değer vermiştir ki ebedi saadeti insana yaşatmak, sonsuz cenneti bağışlamak için gerekli olan hayat yolunu aydınlatan rehberleri göndermiştir.

Yüzyirmidörtbin peygamber kimin için gönderildi?

Seçtiği o müstesna kullar, veliler ve sâdıklar kimler için yaşadılar?

Şehitler kimler için candan geçti?

Hepsi de insan için değil mi?

Allah insana böyle değer vermiştir. Kullarına en güzel nimetlerini lütfetmiştir.

O yolda bulunanlara, Hakk'ın rızâsını umanlara katılmak, kurtulmak demektir. Sonsuz bir nimete ermektir.

Bunun için gönül sultanlarını, Hak âşıklarını sevmek, hayatlarından ibretler almak, sözlerinden feyizlenmek rahmete namzet olmaktır.

Onlar temiz bir soydan, pâk bir boydan gelen, insanlara en güzel dersleri veren zâtlardır.

Bir İmam-ı Âzâm'ı düşünün...

İmam-ı Ebû Hanife'nin babası Hz. Numan bir gün derede abdest alırken suyun üzerinden geçmekte olan bir elma görür. Elmaya uzanır, alır ve ısırır, tam o sırada aklı başına gelir ve elmayı ağzından çıkarır. Elmadan yememişti ama suyundan biraz tat almıştı. "Eyvah" dedi kendi kendine. "Sahibi olmadığım bir şeyi ısırdım. Hemen sahibini bulup helallık istemeliyim." Bu düşünceyle derenin kenarından yürümeye başladı ve her tarafı elma dolu bir bahçe gördü. Hemen bahçenin sahibini buldu. "Biraz ileride, suyun getirdiği bu elmayı dişledim. Elma se-

nin olsa gerek. Al elmam ve Allah rızâsı için hakkını helâl et." Yaşlı adam, Hz. Numan'ın bu hareketini çok beğendi ve ona dönerek "Hayır helâl etmem" dedi. Hz. Numan ne kadar yalvardıysa da adam helallık vermedi. En sonunda "İki yıl bana hizmet edeceksin. O zaman belki hakkımı helâl ederim" dedi. Hz. Numan canla başla iki yıl çalıştı ve ihtiyarın yanına çıktı. "İşte iki yıl hizmet ettim sana. Şimdi hakkını helâl et." İki yıl onu deneyip çok beğenen ihtiyar "Hayır, sana hakkımı helâl etmiyorum. Ancak kızımla evlenirsen hakkımı helâl edeceğim" der.

Hz. Numan "Peki, evlenirim ama bana hakkını helâl edeceksin." Adam ilave etti "Yalnız benim kızımın; ayağı tutmaz, kördür ve topaldır. İyice düşün ondan sonra kararını ver." Hz. Numan "Peki" dedi. "Kul hakkıyla gitmektense, bu durum daha evlâdır. Sen yeter ki bana hakkını helâl et." Düğün oldu, eşini gören Hz. Numan şaşırdı ve yaşlı adamın yanına koştu. "Bu işte bir yanlışlık var. Bu kız ne topal, ne kör, ne de sağır. Hiç de senin anlattığın gibi değil." Yaşlı adam "Yanlışlık falan yok oğlum. Kızımın ayağı sakattır dedim. Çünkü o senin yasak ettiğin hiçbir yere gitmez. Kördür demiştim. O namahreme bakmaz. Sağırdır demiştim, Haram şeyleri dinlemez. Kızımın beni yalancı çıkarmayacağını göreceksin."

Böyle bir babanın evlâdı olan İmam-ı Âzâm Ebû Hanife hazretleri, İslâm fıkhını dünyaya tanıtan büyük bir hukukçudur. Büyük imam, dünya çapında tanınan ve mezhebi yaygın olan bir âlimdir.

Evliyânın ve tabiinin büyüklerinden olan Hasan-ı Basrî hazretleri 641-728 yılları arasında yaşamıştır.

Annesi Hayre, Ümmü Seleme'nin (radıyallahü anhâ) evine gidip geliyor, onun hizmetini görüyordu. Küçük Hasan-ı Basrî'yi de beraberinde götürüyordu. Annesi Ümmü Seleme'nin bir ihtiyacını görmek için dışarı çıktığında henüz bebek olan Hasan-ı Basrî ağlıyor, Hazret-i Ümmü Seleme de onu şefkat dolu kollarına alarak bağrına basıyor ve hatta onu emzirdiği oluyordu. Hazret-i Ümmü Seleme; "Yâ Rabbi! Sen bu çocuğu

âleme imam ve Âdemoğullarına uyulacak kimse kıl. Halk ona uysun, onun gittiği hak yolunu tutsun." diye duâ buyurdu. Hazret-i Ümmü Seleme ihtiyar olduğu halde bu mübârek çocuk sebebiyle Allahü Teâlâ onu emzirmesi için süt ihsân etmişti. Hasan-ı Basrî'nin bütün hayatı boyunca, fikrî yapısına ve yaşayışına tesir ederek mutluluğunu hazırlayacak olayların başta geleni belki de budur. Ondaki hikmet ve fesâhatin sırrını bu hâdiseye bağlayanlar vardır.

İşte öyle bir hayatın tezahürü sebebiyle insanlığa feyizler veren değerlere sahip bulunmaktayız.

Bu büyük insanların isimlerini anmak rahmete ve mağfirete sebep olduğuna göre, onları sevmek ve fikirlerini benimsemek kimbilir ne büyük bereket ve feyizlere medar olmaktadır...

Bu sevgi insana çok şeyler kazandırır. Bu sevgi gönülleri arındırır.

Evliyâ sevgisini yaşamak, o büyük insanların feyizlerinden istifade etmek gayesiyle meydana getirdiğimiz bu eser, Allah'ın lütuf ve inayetiyle faydalı olacaktır. Okuyanlar hisselerini alacaklar ve mağfiret deryasına dalacaklardır.

Allah yâr ve yardımcımız olsun.

Ragıp Güzel
Küçücek, 2008

ALLAH SEVGİSİ

Sevgilerin en yücesi, muhabbetin zirvesi Hak Teâlâ'yı sevmektir. O'na ibâdeti sevdiğinden dolayı yapan, yasaklarını o muhabbete dayanarak terkeden gerçek inanmış insanlar Allah tarafından da sevilirler.

"Allah onları, onlar da Allah'ı severler."

(Mâide Suresi: 54)

Bu sevgi bağı, îmândan kaynaklanmaktadır. Îmânın kuvveti nispetinde çoğalmaktadır.

"Îmân edenlerin Allah'a sevgisi ise sağlamdır."

(Bakara Suresi: 165)

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz,

– "Kıyâmet ne zaman kopayacak yâ Rasûlellah!" diye soran bir zâta **"O gün için ne hazırladın?"** buyurdular. O da "Hiçbir hazırlığım yok. Fakat ben Allah'ı ve O'nun Peygamber'ini çok severim." dedi. Bunun üzerine ona şu müjdeyi verdiler:

"Öyle ise sen, sevdiklerinle berabersin."

Hadis-i şerîfi rivâyet eden Enes bin Mâlik (radıyallahü anh) der ki: **"Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in bu haberine sevindiğimiz gibi hiçbir şey bizi sevindirmedi."**

Allah ile beraber olmak, Cennet'te Peygamber ile birlikte bulunmak kadar sevindirici hiçbir olayın olmadığı ifade edilmektedir.

Sevenler yakın olurlar.

İsa peygamber üç kişiye rastladı. Bunların bedenleri ve yüzleri solgun idi. Onlara sordu:

– Derdiniz nedir ki böyle sararıp solmuşsunuz? Onlar dediler ki:

– Cehennem korkusu bizi bu hale getirdi.

İsa aleyhisselâm onlara:

– Allahü Teâlâ, korkanları Cehennem'de yakmayacağını vaadetti, dedi.

İleride bir başka gruba rastlayan İsa aleyhisselâm onların evvelkilerden daha perişan halde olduklarını görünce aynı soruyu sordu:

– Ne derdiniz var ki böyle perişan bir haldesiniz? Dediler ki:

– Yâ İsa! Cennet aşkı bizi bu hale getirdi.

Hazret-i İsa aleyhisselâm onlara da şu müjdeyi verdi:

– Umduğunuzu Allah size vaadetmiştir.

Yolunda ilerleyen İsa peygamber bir başka topluluğun da perişanlıkta ötekilerden daha fazla olduklarını ve yüzlerinde de nur parladığını görünce onlara da sordu:

– Bu durumunuz nedir?

Onlar dediler ki:

– Allah sevgisinden bu hale geldik.

Hazret-i İsa aleyhisselâm onlara:

– İşte sizler mukarreblersiniz.

Allah'a yakın olmuş talihliler...

Hanım evliyâlardan Rabia-yı Adeviyye ne güzel söylemişti:

– "Yemin ederim ki benim Allah'a olan itaatım ve ibâdetim, ne cehennemden korktuğum ne de cennetini arzuladığım içindir. O'na yalnız muhabbet ve şevkimdendir."

Sevgi ve muhabbet, insanın ruhunda heyecan meydana getirdiği gibi hareketlerinde de bir yönelmeye sevkettirir.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz ifade buyurdu:

"Allahü Teâlâ bir kulu sevdiği vakit, ona kendisine bir vâiz, kalbinden kendisini fenalıktan menedecek bir menedici yaratır. Ona emreder ve onu meneder."

Mitraf, bu sevginin tezahürünü ne güzel açıklamış:

"Seven, sevgilisinin sözünden ve onun bahsi yapılmaktan usanmaz."

Seven daima sevdiğini anar.

Allah'ı seven de dilinden Allah adını eksik etmez. Gönlündeki sevgi diline de bütün âzâlarına da sirâyet eder.

İbn-i Mübârek der ki:

"Allah'ı seviyorum derken O'na isyan etmende acaip bir kıyas var.

Eğer sevgin gerçek ve doğru olsaydı O'na itaat ederdin.

Çünkü seven, sevdiğine itaat eder."

Allah'ı seven, bütün emirlerine gönül rahatlığı içinde uyar.

Mâbud, en yüksek seviyede sevgiye lâyıktır. Sevginin hükmü ise itaat etmektir. Sevgi bununla belli olur.

Hadis-i şerifte beyân buyuruldu:

"Allahü Teâlâ üç kısım insanlara muhabbet eder:

1- Allah yolunda temiz bir niyetle canlarını feda edenler.

2- Komşularının yaptıkları zulümlere tahammül gösterenler.

3- Kafileler yola çıktığında yatağa yaslanmayıp hemen abdestini alarak Allah'ı hatırlayanlar.

Cenâb-ı Hak üç kısım insanları da muhabbetinden mahrum eder:

1- Gurur ve kibir sahibi olanlar.

2- Yardımlaşmada cimrilik yapanlar.

3- Yalan yere yemin edenler, alış-verişte bol bol yemin ederek malını satmaya çalışanlar."

(Müsned: 5/176)

Hazret-i İsa aleyhisselâm der ki:

"Her ağaç kendi meyvesini verir."

Her mânevî heyecanlar, insanın dış uzuvlarında kendisini belli eder. Bu da insanın itaatkâr olmasının, ilâhi sevgi ile mücehhez olduğunun ispatıdır.

Rabbül âlemin buyurur:

"Îmân edip güzel işlerde bulunanlara, esirgeyen Allah (gönüllerinde) sevgi uyandırır."

(Meryem Suresi: 96)

İlâhi muhabbeti kazanmanın bir yolunu bu âyet-i celîle göstermektedir. Bu da îmân ve güzel ameldir. Birçok insanlar bu şekilde Cenâb-ı Hakk'ın muhabbetine nâil olmuşlardır.

"Allah, başkalarına iyilik edenleri sever."

(Mâide Suresi: 13)

"Allah, kendisine dönenleri sever."

(Bakara Suresi: 222)

"Allah, kendisine güvenenleri sever."

(Âl-i İmrân Suresi: 159)

"Allah, her hususta adalet ve insaf gösterenleri sever."

(Hucurât Suresi: 9)

"Allah, muttaki (sakınan) kullarını sever."

(Tevbe Suresi: 44)

"Allah, sabredenleri sever."

(Âl-i İmrân Suresi: 146)

"Allah, temizlenenleri sever."

(Tevbe Suresi: 108)

İyi işler, güzel hareketler, sağlam faaliyetler amel-i sâlih olarak Allah muhabbetine götürmektedir.

"Güzel iş yapan işçiyi Allah sever."

(Muhtar'ül-Ehadis: 159)

İşlerin, sözlerin güzel oluşuyla Allah muhabbetini kazanmak ne güzeldir.

Peygamber (s.a.v.) Efendimizi Allah'ımızın güzellikleri sevdiğini haber vermektedir:

"Allah güzeldir, güzelliği sever."

(Câmius-Sağir: 1/60)

Sözü güzel, işi güzel, ibâdeti güzel, davranışı güzel olanın, Allah sevgisini hak kazanmış olması da ne güzeldir. Bu güzellik, insana ayrı bir değer vermektedir.

Cenâb-ı Peygamber (s.a.v.) buyurur:

"Cenâb-ı Hak istediği kuluna Cebrâil'i gönderir.

– Ben filan kulumu seviyorum. Git ona muhabbet göster, diye buyurur. Cibril de yeryüzüne iner. Yerden göğe kadar o kula herkes tarafından sevilmek mazhariyeti verilir. Herkes tarafından sevilir."

Sevgi halkası, muhabbetullah denilen Allah sevgisiyle başlar. Allah'ı seven iyi bir sevgili olur. Her şeye de sevgi ve muhabbet gözüyle bakar.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) buyurur:

"Cenâb-ı Hak irşâd buyurmuşlardır ki:

– Benim muhabbet gösterdiğim zümre başkalarına da muhabbet gösterir. Benim muhabbetim için başkalarına yardım ederler. Benim muhabbetim yolunda başkaları için kendi can ve mallarını vakfederler."

(Mişkât)

Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz hazretlerinin bir lâkabı "Habibullah"tır. Allah'ın Sevgilisi'dir. Habib ve mahbub sevgiden geliyor. Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz hep muhabbet-i ilâhiyyeyi dilerdi.

"Yâ Rabbi!

Senden muhabbet dilerim.

Senin sevdiğinin muhabbetini dilerim.

Senin muhabetine yaklaştıran amelin sevgisini dilerim." diye duâ ederdi.

"Yâ Rabbi!

Muhabbetini bana, can sevgimden, aile sevgimden, soğuk su sevgimden fazla kıl!" diye niyazda bulunurdu.

Kendi canından, evlâd-ü iyâlinden ve Arabistan sıcağındaki soğuk suya olan ihtiyaçtan daha fazla olan ilâhi bir sevgiyi arzulayan bir Peygamberimiz var...

Allah'ı sevmek ve sevdirmek, fazilettir. Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdular:

"Muhammed'in ruhunu kudretinde tutan Allah'a yemin ederim ki Hak Teâlâ'nın sevgili kulları şunlardır ki, kullarını Allahü Teâlâ'ya Allahü Teâlâ'yı da kullarına sevdirenler ve yeryüzünde nasihat edenlerdir."

Öğüt verenler, vaaz ve irşadda bulunanlar terğib yolu olan rağbet ettirme metoduyla insanları Allah sevgisine yönlendirmekle büyük ecir kazanırlar.

Allah'ın nimetlerini anlatıp, kudretinden ve mağfiretinden bahsederek muhabbet halkasını genişletmek insanın görevidir.

Allah muhabbeti öyle bir sevgidir ki insanın değerini tâ arşa kadar çıkarır.

Harp sırasında bir sahabi bir tepenin üstünde gözcülük yaparken namaz vaktinde namaza durmuştu. Düşmanlar arka arkaya ona üç defa ok attılar. Oklardan biri vücuduna isabet etti. O hâlâ namazına devam ediyordu. Yanındakiler hayret içinde namazın bitmesini bekleyip sordular:

– Niçin namazı bozmadın?

Dedi ki:

– Ben okuduğum sûreye dalmıştım. Her şeyi unutmuştum.

Allah'ın huzurunda olmanın, O'nun kitabındaki âyetleri okumanın huzuru içinde vücudundaki ok acısını bile hissetmeyen muhabbet ehli...

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) bir cemaate birini görevlendirmişti. Bu zât her namazın her rekâtında, her sûrenin sonunda ilâve olarak İhlâs Suresini okurdu.

Bu seferden döndüğünde huzur-u saadete gelip durumu Peygamberimize anlattılar. Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) ona:

– Bunu niçin yapıyorsun? dedi. O da:

– Bu sûrede Cenâb-ı Hakk'ın zâtı beyân edilmiştir. Onun için ben hep bunu okurum, bunu okumayı da muhabbet sayıyorum, cevabını verdi.

Bunun üzerine Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurdular:

– Müjdeler olsun ki rahm sahibi olan Cenâb-ı Hak sana muhabbet gösteriyor.

Bu sûrede Allahü Teâlâ en güzel şekilde anlatılmış ve bu en küçük sûre olmasına rağmen Kur'ân-ı Kerîm'in üçte birine muadil sayılmıştır.

Allah muhabbetiyle yaşayanların çok ayrı bir özellikleri vardır.

Medine'de Allah muhabbetiyle tanınmış bir sahabi vefât etmişti. Cenazesi kalkacağı sırada Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

– Ona yumuşak davranın. Zira Cenâb-ı Hak yumuşaklığı sever, O'na Cenâb-ı Hakk'ın ve Rasûlü'nün muhabbeti vardır.

Kabre konduğu zaman da Peygamberimiz (s.a.v.) ikazda bulundular:

– Onun kabrini genişletin. Zira Cenâb-ı Hak ona ferahlık vermiştir.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.)'in bu kadar ihtimam göstermesinin sebebini sordular.

– Yâ Rasûlallah! Zât-ı saadetleri bu zâtın ölümüne çok üzülmüş olacaklar!

Allah Rasûlü (s.a.v.):

– Evet. Ona Allah'ın ve Rasûlü'nün muhabbeti vardı, dedi.

Allah'a muhabbet insana ayrı bir özellik kazandırmaktadır. Şöyle ki:

İçkiye müptela biri yakalandığında Rasûl-ü Ekrem'in huzuruna getirildi. Sahabe onun bu alışkanlığından usanmışlardı. Dediler ki:

– Yâ Rabbi buna lânet et!

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) bu sözden hoşlanmadı. Buyurdular ki:

"Ona lânet etmeyiniz. Zira Allah'tan ve Rasûlü'nden ona muhabbet vardır.

Siz hiç gördünüz mü ki günahkârlar için Allah'ın rahmet kapıları kapanmış olsun?"

Allah sevgisiyle donanmış gönül sahipleri hata da yapsalar, günah da işleseler Allah'ın affına mazhar olmak için tevbe kapısına koşarlar.

"Sen Allah'ı seversen

Allah seni sevmez mi?.."

Mutasavvufların marifetullah ve muhabbetullah dedikleri Allah'ı tanıma ve sevmek konusu, insanı melekler seviyesine ulaştıran bir mertebeyi gösterir. Çünkü Allah sevgisi duyan gönüllere sahip olanlar, sultanlık tâcını giyen talihli insanlardır.

Muhabbetullah' sırrına eren, Hak sevgisini yaşayan insanların Kur'ân-ı Kerîm'de methü senâ edilmeleri onların değerini açıkça gösterir.

"Mü'minler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğunda îmânlarını arttıran ve yalnız Rableri'ne dayanıp güvenen kimselerdir."

(Enfâl Suresi: 2)

"Allahü Teâlâ onları sever, onlar da Allahü Teâlâ'yı severler."

(Mâide Suresi: 54)

"Allah, kendilerinden hoşnut olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlar. Bu söylenenler hep Rabbinden korkan, O'na saygı gösterenler içindir."

(Beyyine Suresi: 8)

Allah sevgisi, Yaradan'ın yüceliği, zâtı ve kudreti karşısında duyulan sevgi ve muhabbettir. Bu sevgi O'nun zâtına olan yakınlığın ispatıdır.

Rabia-yı Adviyye bu muhabbetini şöyle dile getiriyor:

"Yemin ederim ki benim Allah'a olan taatim, ne cehennemden korktuğum, ne de cenneti istemek içindir."

Beyâzıd-ı Bestamî diyor ki:

"İlk zamanlarımda dört şeyi yanlış bilmiştim. Zira ben O'nu arıyor, anıyor, tanıyor ve seviyorum diye düşünmüştüm. Sonunda anladım ki, benden önce O beni arıyor, anıyor, tanıyor ve seviyor."

Allah, kulunu sevmiş ki yaratmış. Her çeşit nimetleriyle donatmış.

"O halde ey muhabbetullahı isteyen, düşünce gözünde bir bak!

Eğer sana bir kimse iki gümüş verse, yahut bir elbise giydirse, yahut bir gün işini görse, ömrün oldukça onu sevip, her anıldığında ona hayır duâ ve senâ edersin. Halbuki onun ihsân ve hizmeti, yine Hak Teâlâ'nın dilemesi ve kudreti ile olmuştur.

Gel, insaf eyle!

Sana her bir nefeste çeşit çeşit nimetler verip, istemeden her işini gören, her ihtiyacını haberin yok iken yapan Rabbine, sen O'ndan yüz çevirip, O'na isyan halinde iken rızkını kesmeyip ayıplarını örten dostuna, yani yaratıp her işini takdir edip düzenleyen Rabbül âlemin hazretlerine, niçin daima kalp ve ruhunla meyl ve muhabbet, hudû ve tezellül eylemezsin!

Her an dilinle O'na hamd ve şükür, methü senâ söylemezsin!

Baş ve canını, bütün varını, O'nun muhabbetine feda eylemezsin.

Sana yakışır mı ki, O'nun esirgemeden yaptığı ihsânları, sonsuz nimetleri içinde yüzerken, yine O'nun lütuf ve ikramlarını başkasından bilirsin. Meyl ve muhabbeti, methü senâyı, O kerim ve settârın başkasına yaparsın."

(Mârifetnâme: 614)

Şâir ne güzel hatırlatıyor:

"Hak getirmiş seni kendin bilesin
Tâ O'na can ile kulluk edesin.

Zikrin, fikrin hep Allah olsun
Meşhedin ol ulu dergâh olsun.

Anla sen kadrini aydır özün
Uğramaz dâirene havf ü hüzün.

Anla kim mânâ-yı tevhid budur
Vâsıl ol, devlet-i câvid budur.

Ârifin gönlü dahi a'lem olur
Marifet nuru ile mahrem olur.

Arif ü âbid olan merd-i güzin
Oldu gencine-i Yezdana emin.

Canda kim, ilm-i Hüda kılsa zuhur
Gözde ol nur olur ve dilde sürûr.

Gördüğünü hep o nur ile görür
Âlem içre o sürûr ile yürür.

Hazret-i Musa peygamber Allah'a sordu:

– Yâ Rab! Kulunu sevdiğinin alâmeti nedir?

Allah (c.c.) buyurdu:

– Ona itaatimi kolaylaştırırım.

Bana karşı günah işlemesini önlerim.

İşte bu Benim ondan râzı olduğumun ve onu sevdiğimin belirtisidir.

ꕥ

Allah sevgisinin örneklerinden Rabia-yı Adviyye gece kulübesinde uykuda iken hırsız gelir. Kap, kaçak ne bulduysa çuvala doldurur. Çıkıp gitmek istediğinde bir türlü kapıyı bulamaz. Kulübe sadece dört duvar haline gelir.

Hırsız tevbe edip çuvaldakileri boşaltır. Bir daha hırsızlığa da içten tevbe etmiştir. O anda kapıyı bulur. Kapıdan çıkacağı sırada Rabia uykusunda olmasına rağmen dört duvar birden sanki dile gelir:

– Seven uyudu ama, sevilen hep ayakta!..

ꕥ

Allah sevgisini insanlara aşılamak affa nâil olmanın güzel bir yoludur.

Mansur bir Ammar'ı vefâtından sonra rüyada gördüler.

– Allah sana ne muamelede bulundu? dediler.

O şöyle anlattı:

– Rabbim beni huzuruna aldı. "Senin günahların da vardı amma Ben seni affettim." buyurdu. "Çünkü sen Beni kullarıma anlatıyor ve Beni onlara sevdirmeye çalışıyordun. Şimdi kalk ve dünyada Beni insanlara anlatıp yücelttiğin gibi burada da meleklere anlat."

Sonra bana arş-ı âlâda bir kürsü verildi. O kürsüde Allahımı şimdi meleklere anlatıyorum...

Ali Seyyidî diyor ki:

"Allah sevgisi, gerçekte herhangi bir şeye bağlı olarak gelmez.

Ancak yüce Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanan kula gelir. Bundan ötürüdür ki Efendimiz Peygamberimiz (s.a.v.):

– Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanınız, buyurmuştur."

HAK ÂŞIKLARI

Gönülleri Allah sevgisiyle dolan nice insanlar vardır. Onların muhabbetleri âdeta aşk halini almış ve onlar Hak ile haşir-neşir olmuşlardır.

Allah sevgisiyle bedenleri bile nur haline gelmiş olan muhabbet ehlinin, bu aşktan aldıkları zevk ve gönül huzuru, onların etraflarına bile tesirleriyle kendini göstermiştir.

Allah'ın nimetleri karşısında secdelere kapanan, lütuf ve ihsânı karşısında sabahlara kadar göz yaşı döken nice Hak âşıkları vardır ki cihan tarihinde bunlar hiç eksik olmamışlardır.

Bir gün Behlül-i Dânâ'ya; "Basra'daki Hak âşıklarım sayar mısın?" dediler. O; "Bunlar sayıya sığmaz. İsterseniz öyle olmayanları söyleyeyim. Zira bunlar birkaç tanedir." diye cevap verdi. Soranlar özür dileyip oradan ayrıldılar.

Dünyada, kölesinden hükümdarına, âliminden cahiline, küçüğünden büyüğüne kadar sayısız Hak dostları vardır ki dünya onların yüzü suyu hürmetine yörüngesinde dönmektedir. Onlar Allah'ın muhabbetiyle rızâsı etrafında bir mevlevî heybetiyle dönerlerken dünya da bu atmosfere uyum sağlamaktadır.

Her yaşta, her mevkide olan Hak âşıkları, bir an bile Hak'tan ayrı olmamışlardır. Ömürlerinin hiçbir saatini gafletle geçirmemişlerdir.

Hayatı muhteşem zaferlerle dolu olan Yavuz Sultan Selim'in son anlarında yanında Hasan Can vardır. Yavuz, Hasan Can'a sorar:

– Hasan bu ne hâl?

– Şimdi Allah ile birlikte olma zamanıdır sultanım!

Cevap oldukça düşündürücüdür.

– Bre Hasan, sen bunca zamandır, bizi kiminle bilirdin?!

Yavuz Sultan Selim'in konuşmaya mecali kalmamıştır. Mushaf-ı Şerif'i işaret eder. Hasan Can güzel sesiyle Yasin-i Şerif'e başlar. Okumaya başlamasıyla yüzünde huzurun izleri halelenir. Sonra latif bir tebessüm yayılır etrafa. Koca Sultan belki de ilk kez böyle tebessüm eder dünyaya. Yavuz Sultan Selim, ordusuyla beraber Mısır seferine çıkmıştı. Mısır'ın merkezi Kahire'ye ulaşmak için Sina Çölü'nü geçmek gerekiyordu. Kurak ve çorak bu çölü geçmek neredeyse imkânsız gözüküyordu. Tüm bu olumsuzluklara rağmen Yavuz, Sina Çölü'nü ordusuyla geçmeye kararlıydı. Ordu içinde bunun imkânsız olduğunu söyleyenler olduysa da onları susturmasını bildi. Sina Çölü'nü geçerken yaşanan şu vak'a ibretliktir:

Sina Çölü'nde yıllardan beri yağmur yağmamasının verdiği kuraklıkla, müthiş sıcaklık ve kum fırtınası vardır. Çölde ilerlerken Sultan Selim Han, bir ara atından iner. Sultanın ardından tüm devlet adamları da attan iner. Başta Sultan Selim Han ve tüm ordu, kurak ve çorak Sina Çölü'nde yayan yürümektedir. Ordu harap ve bîtap hâle gelmiştir. Fakat Yavuz, büyük bir edeb ve huşû içinde yürümeye devam etmektedir. Sebebi sorulunca; bütün heybet ve azametinden sıyrılıp, sükûnet ve edeple şöyle der: "Önümüzde, Fahr-i Kâinat Resûlullah Efendimiz Hazret-i Muhammed yürümekteyken, at üstünde gitmekten hayâ ederim!" Yavuz ve ordusu bir hafta gibi kısa bir sürede Sina Çölü'nü geçerek tarihte eşine az rastlanır bir başarı göstermiştir.

Mısır seferi sona ermiş, dönüş yolculuğu başlamıştır. Yavuz Sultan Selim dönüşte hocası Anadolu Kazaskeri İbn-i Kemal'in yanında bulunmaktadır. Hem yol almakta hem de hocasına merak ettiği meseleleri sorup onun ilminden faydalanmaktadır. Ordu ilerlerken bir ara çamurla kaplı bir sahadan geçilir. Bu arada hiç beklenmedik bir hâdise olur ve Kemalpaşazâde'nin atının ayağı sürçer. Yerden sıçrayan çamurlar Yavuz'un

kaftanını kirletir. Herkesin yüreği ağzına gelmiş, ne olacağını birbirine sormaktadır. Büyük âlim Kemalpaşazâde ise başını önüne eğmiş, endişeli gözlerle beklemektedir. Koca Yavuz, değerli hocasının edebi ve mahcubiyeti karşısında kızarır ve ilme ne kadar değer verdiğini anlatan şu sözleri söyler: "Hocam üzülmeyiniz! Sizin gibi bir âlimin atının ayağından sıçrayan çamur bizim için bir ziynettir." Ve kaftanını çıkarıp yaverine uzatırken: "Vasiyetimdir, öldüğüm zaman bu kaftanı sandukamın üzerine sersinler!" diye emir buyurur. Gerçekten de ulu hakanın vasiyeti yerine getirilmiş ve sözü edilen kaftan Yavuz Sultan Selim'in sandukasını süslemşitir.

Venedik'ten bir elçi gelmiştir. Herkesin cihanı titreten padişahı görmek isteyip de göremediği bir devirdir. Elçi, Koca Sultan'la görüşüp ülkesine geri döner. Ülkedeki üst düzey yöneticiler başta olmak üzere herkes bu heybetli sultanın nasıl birisi olduğunu öğrenmek istemektedir. Elçiye cihan sultanı Yavuz'un nasıl birisi olduğunu sorarlar.

– Göremedim, der elçi. Merak ederler:

– Huzuruna girdiğin, yanına kadar vardığın halde nasıl göremedin?

Bunun üzerine elçi şu müthiş itirafta bulunmak zorunda kalır:

– Kılıcı öyle parlıyordu ki, yüzüne bakamadım.

Kısa sürede Venedik elçisinin bu sözleri Osmanlı Sultanı'nın da kulağına gelir ve haşmetli Sultan şunları söyler:

– Paşalarım, der. Osmanlı Devleti'nin kılıcı parladığı müddetçe zâlimlerin boynu daima eğik gezecektir. Ama Allah korusun, bu kılıç ne zaman ki kınına girer de paslanmaya başlarsa, işte o zaman kafalar yavaş yavaş dikilir ve bir gün bize yukarıdan bakmaya başlarlar.

Muhammed bin Hanefiyye der ki:

– "Bir kimse seyyidleri ve âlimleri severse, o kimse çok günahkâr bile olsa, Allahü Teâlâ o kimseye pek çok ihsanlarda bulunur."

Osmanlı idarecileri Allah aşkı ile o kadar iç içe idiler ki bu muhabbetle âlimlere saygı gösterirler ve Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in soyundan gelen seyyidlere son derece hürmet ederlerdi. Onların bu meziyetleri sebebiyle de yüce Allah pek çok ihsânlarda bulunmuş ve zafer sevincini onlardan eksik etmemiştir.

Onların bedenleri de, mezar taşları da Hak sevgisiyle nurlanmıştır.

Şâir ne güzel ifade eder:

"Bir sada inletiyorken sararak ortalığı
Yavuz'un titredi kabrindeki mermer sarığı."

Cengiz ve Timur'un geçemeyip geri döndüğü Tih çölünü onüç günde geçen Yavuz Selim âdeta bir kerâmet göstermiştir.

Bu öyle bir geçiş ki askerlerin önünde ve yaya olarak mütevazı bir şekilde iki büklüm yürüyen koca Yavuz...

Hak âşıklarına Allah nice kolaylıklar lütfetmiştir.

Yeter ki o aşk tadılsın...

İnsan, muhabbetullah ile nelere nâil olamaz ki?

Gönülden gelen o aşkın eritemeyeceği taş yoktur...

"Can evinden besmeleyi çekince
Dil yanmazsa ben yanarım sultanım.
Hak uğruna bir sefere çıkınca
Yol yanmazsa ben yanarım sultanım.

Âşıklık içinde doğduğu zaman
Taş yanar, gözyaşın yağdığı zaman
Mızrabım sazına değdiği zaman
Kul yanmazsa ben yanarım sultanım."

Aşk ateşiyle yanan büyükler de küçükler de yüksek mertebelere kavuşmuşlardır.

"Cenâb-ı Hakk'ın sevgililerinden bir zât Hacc'a niyet ediyor. Küçük de bir çocuğu var. Hazırlıkları görünce: 'Baba diyor,

nereye gidiyorsun?', 'Allah'ın evine, Beytullah'a gidiyorum.' Çocuk da ısrar ediyor: 'Beni de götür!' diye çok yalvarıyor. 'Yavrum sen daha küçüksün, büyüyünce götürürüm.' demişse bile para etmiyor, götürmeye mecbur kalıyor.

Yola çıkıyorlar. Çocuk yolda: 'Ev bomboş olmaz ya, ben Allah'ıma gidiyorum.' diye mütemadiyen düşünüyor, o niyetle yola çıkıyor. Babasının kastı ise Allah'ın evine gitmek. Aradaki fark çok büyük.

Nihayet Hicaz'a geliyorlar. Çocuk Harem-i Şerif'e girer girmez: 'Allah!' diyor ve yığılıp kalıyor. Babası bakıyor ki, çocuk ruhunu teslim etmiş. Herkes şaşırıyor.

O zaman o zâta şöyle bir hitap geliyor:

– Sen Beyt'imi ziyaret etmeye geldin, Beyt'ime ulaştın. O ise bana geliyordu, beni gördü ve bana kavuştu...

Hakk'ın muhabbetini içine yerleştirenler, Hakk'a yakın olmak için O'nun evi olan Kâbe'yi ziyareti en güzel duygularla beklemektedir.

Beytullah, Allah'ın evi demektir. İlâhi sevginin tezahürü ile yollara düşen, kimi vasıtasıyla, kimi de yaya olarak o mukaddes beldeye yönelenler hep bu sevgiyi yaşayanlardır.

Allah'ın evini görmek için hazırlanan develer bile sevinçten koşa koşa Mekke'ye yönelmekte olmalarına rağmen dönüşe o kadar çok sevinememektedirler.

Hep o his ve o aşk...

Ebû Leys (r.a.) hikâye ederek anlatır ki:

– Bir yıl Bağdad'ın zenginleri hacca gidiyorlardı. Bağdad'da bir sâlih fakir vardı. İşitti ki hocalar hacca gidiyorlar. "Ben de onlarla beraber hacca gideyim" diye niyetlendi. "Onların malı varsa, benim de Allah'ım var. Mevlâm beni besler. Benden ihsânını eksik etmez. Ben Mevlâm'a sığınıyorum. Böyle giderim" dedi.

Şehrin dışına çıktılar. Şehir halkı ve ileri gelenleri bu hocalarla helâllaştılar. Fakir herkesten ileride bulunuyordu.

Komşusu olan bir hoca, katırı ile kendisine yetişti ve fakir komşusuna hitaben:

- Sen de mi hacca gidersin? dedi.

Fakir:

– Evet, ben de hacca gidiyorum. Rabbimin evini ziyaret etmek istiyorum. Allah nasip ederse...

Hoca onu alaya alır ve der ki:

– Bineğin yok. azığın yok, bâri birkaç bin altının var mı?

Fakir cevap verir:

– Allah beni besler. Âlemin rızkını veren O'dur. Hepimiz O'nun hazinesinden yeriz. Hoca biraz buna güldü. Fakir de biraz hızlı yürüyerek hocadan ayrıldı. Bir daha hocaya görünmedi. Mekke'ye vardılar, tavaf eylediler. Döndüler. Mekke şehrinden çıktılar. Hoca gördü ki fakir de yine tavaf eylemiş, Allah'ın evini ziyaret etmiş, evine dönüyor. Hem de sağ sâlim olarak. Hoca fakire uzun müddet baktı, hayret etti. İleri vardı ve dedi ki: "Komşu vardın Beyt'i tavaf ettin mi?"

Fakir, hocaya cevap verdi:

– Allahü Teâlâ'ya şükrolsun ki, benim yüzümün karasına bakmadı. Bana o mübârek makamı nasip eyledi. Geldim, tavaf ettim, sağ sâlim yine evime dönüyorum.

Hoca dedi ki:

– Komşu! Sana da Berat verdiler mi?

Fakir:

– Nice berat verirler? diye sordu.

Hoca, fakire cevap verdi:

– Allah'ın evini ziyaret edene Tamûdan âzâd olduğuna dair berat verilir. İşte bizim beratımız, diyerek fakiri kandırdı. Fakir ağlayarak Beyt-i Şerif'e döndü. Hoca ve arkadaşları zavallıyı aldattık diye gülüştüler.

Fakir vardı Kâbe'nin önüne başını eğdi, yüzünü yerlere sürdü, ağladı ve inledi. Şöylece duâ etti:

– Ey âlemleri yaratan ezelî ve ebedî olan Allahım! Sen her şeye kadirsin, ganî padişahsın, ihsânın bütün kullaradır. Kullarının bir kısmına berat vermişsin ki Tamûdan âzâd olalar. Orada incinmeyeler. Ben kuluna berat verilmedi. Yoksa ben âzâd olmadım mı? dedi. Kendinden geçti, bayıldı. Gördü ki bir kişi geldi ve ona:

– Kaldır başını yâ Fakir! Al beratını ve yoldaşlarına eriş, dedi.

Fakir biraz bekledi ve kendine geldi. Gördü ki elinde hiç dünya kâğıtlarına benzemeyen bir kâğıt var. Kokusundan fakirin canı mest oldu. Kâğıdı öpüp başına koydu. Yüzüne gözüne sürdü. Bağrına bastı. Koynuna soktu. Yine arkadaşlarına yetişti. Bunu arkadaşları gördüler, yanlarına geldiğinde gülüştüler.

– Aldattık, dediler.

– Cehennemden âzâd olma belgesini aldın mı, diye sordular.

Fakir:

– Aldım, dedi.

Komşusu olan hoca derhal ileri atıldı:

– Getir, görelim, dedi.

Fakir, elindeki kâğıdı hocaya sunuverdi.

– Yâ hoca! Seninkiyle beraber sakla, dedi.

Hoca gördü ki bu kâğıt yeşil, yazısı beyaz, nurdan olan kokusu canları mest eder. Bunu bu şekilde görür görmez hoca hayretler içinde kalarak feryat etti. Kendini katırdan aşağı attı, aklı başından gitti. Bir zaman sonra doğruldu, aklı başına geldi. Kâğıdı aldı, öptü, yüzüne gözüne sürdü, âh etti:

– Vah benim geçen ömrüme! Boş ve yok yere çürütmüşüm. Keşke ne olaydı ben de bu fakir gibi, bir fakir-i sâdık ola idim. Onun erdiği saadete ben de erseydim, bu fakir sadakati sebebiyle ne mertebelere ulaştı, ben bütün malımı mülkümü versem bu kâğıttakilerin bir noktasını alamam.

Âh eyledi. Ağlayıp göz yaşları döktü. Bu kâğıdı elbisesinin arasına koydu, evlerine avdet ettiler. Fakir hocaya dedi ki:

– Yâ Hoca! Benim beratımı sakla ki öldüğüm vakit kefenimin arasına koyup kabrime benimle birlikte koyasın.

Hoca beratı aldı, sandığına koydu. Ticaret için oradan ayrılıp gitti. Hoca ticarette iken fakir vefât etti. Beratı hocanın sandığında kaldı. Fakiri yıkadılar, kabrine koydular. Birkaç ay geçtikten sonra hoca evine geldi. Fakir'i sordu:

– Öldü, sen sağ ol, dediler.

Hoca ağladı, feryat etti.

– Zavallının bende emaneti vardı. Emanetini yerine getiremedim. Vasiyetini tutmamış oldum. O âhirete göçtü, beratı bende kaldı. Bana ısmarlayıp emanet ettiği beratını yanına koyamadım dedi ve bir müddet ağladı:

Vaktâ ki evine geldi, sandığı açtı, beratı aradı. Görtdü ki berat gitmiş. Bulamadı yine ağladı. Dedi ki:

– Gidip kabrini açayım, bakayım. Ola ki bir kimse beratını alıp ona vermiş olabilir.

Doğruca fakirin mezarına vardı, kabrini açmak istedi. Bir ses geldi ki:

– Kabri açma! Biz ona o beratı veririz. Dışarda bırakmayız.

Hoca bu sesi işitti, kendisinden geçti, bayılıp düştü. Yattığı yerde ölmüş olan Fakir'i gördü. Fakir kendisine şöyle seslenıyordu:

– Yâ hoca! Allah sana selâm etsin. O berat bana geçti. Çok şükür. Münker ve Nekir meleklerine gösterdim. Beni sorgu suale tâbi tutmadılar. Amma bana bu beratı senin sebebinle verdiler.

Hoca evine döndü. Fakir'in ruhu için hatimler okuttu. Yemekler pişirip dağıttı ve sadaka verdi.

(Müzekkin- Nüfûs: 84-87)

Dünyada kendi hesabını yapıp âhirete hazırlananlar da hesap görmeden, hiçbir engele takılmadan doğrudan cennete ulaşmanın lütfuna ererler.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) buyurdu:

"Kıyâmet günü Allahü Teâlâ ümmetinden bazılarında kanatlar yaratır. Onlar mezarlarından kalkıp doğruca cennete giderler. Orada enine-boyuna uzanır, yerler, içerler. Diledikleri gibi zevkü sefa sürerler.

Meleklerle aralarında şu konuşmalar geçer. Melekler sorarlar:

– Siz hesap gördünüz mü?

Onlar da:

– Hayır, hesap falan görmedik, derler.

– Sırat köprüsünü geçtiniz mi?

– Hayır. Sırat falan görmedik de geçmedik de.

– Cehennemi gördünüz mü?

– Hayır. Cehennem diye bir şey görmedik.

– Siz hangi peygamberin ümmetisiniz?

– Muhammed aleyhisselâm ümmetindeniz.

– Allah aşkına sizin ameliniz ne idi? Onu bize anlatır mısınız?

– Bizdeki iki haslet sayesinde bu mevkie yükseldik.

– O haslet ne idi?

– Yalnız kaldığımızda bile Allah'tan utandığımız için isyan etmezdik. Bir de Allahü Teâlâ'nın bize taksim ettiği az da olsa ona râzı olurduk.

Bunun üzerine melekler derler ki:

– O halde bu sizin hakkınızdır."

(İhyâ-yı Ulûmiddin: 4/247)

Hakka âşık olanlar, Hakk'ın taksimine rızâ gösterenler ona isyan etmeye utananlar dünyada iken muhasebelerini yapmanın mutluluğunu yaşarlar.

Ümmetlerin hesap-kitapla uğraştığı, Sırat üzerinde bekleştikleri ve günahkârların kulaklarına kadar ter içinde kaldıkları o müthiş hesap gününde hiç hesap görmeden, Cehennem'e uğramadan kanatlarıyla Cennet'e uçan talihli insanlar gerçek Hak âşıklarıdırlar.

Hak âşığı Yunus Emre ne güzel terennüm eder:

"Sırat kıldan incedir kılıçtan keskincedir
Varıp ânın üstüne evler yapasım gelir.
Altında gaya vardır için nur ile pürdür
Varup ol gölgelikte biraz yatasım gelir.
Ta'n eylemen hocalar hatırınız hoş olsun
Varuben ol tamuda biraz yanasım gelir."

Hakkın âşıkları, Hak'tan bahseder.

Hak için bakar, Hak için yürür.

Kendini Hakk'ın hizmetine verir...

İbn-i Cevzî (1292-1350) münacaatında şöyle diyordu:

"Yâ İlâhi!

Senden haber veren dile azap etme!

Sana delâlet eden ilimlere bakan göze de azap etme!

Senin hizmetinde yürüyen ayağa,

Rasûlü'nün hadislerini yazan ele de azap etme!.."

İbn-i Cevzî, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini yazdığı kalemleri açarken çıkan küçük yonga parçacıklarını topladı. Ve:

– Ben ölünce, beni yıkayacağınız suyu bunlarla ısıtınız! diye vasiyet etti.

Vasiyeti yerine getirildi. Yonga parçacıkları suyun ısıtılmasına yettiği gibi bir miktar da arttı.

Bir kadın Nuh Nebi'ye dedi ki:

– Yâ Nuh! Bu gemiyi nidersin? Bu kuru yerde bu gemi yürümez ki!

Nuh (a.s.) buyurdu:

– Yâ hatun! Tufan olacak. Bu âlemi sular tutacak. Bana uyanları bu gemiye koyacağım, onlar da kurtulurlar. Gemiden başka hiçbir yerde kimse kurtulamaz, hepsi helâk olur.

– Yâ Nuh! Kerem et. Beni de beraberinde bu gemiye al."

– Hay hay! Sen zayıfça bir hatunsun. Var işinde gücünde ol. Tufan olacağı zaman ben sana haber veririm.

O kadın da Nuh peygamberin va'dine inanıp işiyle gücüyle meşgul oldu. Ne zaman ki, tufan koptu, gemiye insanlar ve hayvanlar doluştular. O kalabalıkta Nuh peygamber bu kadıncağızı unuttu. Tufan öyle oldu ki, yeryüzünün tamamını sular kapladı. Yüce dağların başında kırk arşın derinlikte sular vardı. Yeryüzünde kâfirlerden hiç kimseler kalmayıp hepsi boğularak kırıldılar. Gemidekilerin cümlesi halâs bulup kurtuldu. Hak Teâlâ Kelâm-ı Kadîminde buyurur:

"Nuh dedi ki, Ey Rabbim yeryüzünde kâfirler-den bir fert dahi bırakma..." *(Nuh Suresi, âyet: 26)*

Hak Teâlâ zamanla suları çekti. Gemi bir dağın üstünde durdu, âlem, eskisi gibi oldu. Gemide olanlar karaya çıktılar. Bir gün gördüler ki hatun asâsına dayanmış geliyor. Nuh (a.s.)'ın önünde durdu ve dedi ki:

– Yâ Nuh! Daha tufan olmadı mı?

Nuh (a.s.) ve yanındakiler hayretler içinde kaldılar.

Nuh (a.s.) dedi ki:

– Yâ hatun! Tufan olup bitti, sen nerelerde idin?

Hatun:

– Ben tufan diye bir nesne görmedim. Hanede oturup beklemekte idim. Nuh (a.s.)'dan bir haber gelse de ben de gemiye binsem dedim.

Gerçi Nuh aleyhisselâm o hanımı unuttu ise de Allah Teâlâ unutmadı.

O, herkesi koruyandır.

Cenâb-ı Allah (c.c.) âşıklarından Bâyezîd-i Bistâmî hazretleri anlatıyor: Benim zamanımda binlerce velî vardı. Hepsi de ibâdet, riyâzet, keşf ve kerâmet sahibi idi. Fakat asrın kutubluğu basit ve ümmî bir demircinin üzerinde idi. Ben bu işin sır ve hikmetine karşı hayretler içindeydim. Çoluk çocuğunun nafakası için geceli gündüzlü örs başından ayrılmayan demirciyi görmek istedim. Bir gün dükkânına gittim. Selâm verdim. Beni görünce, çocuklar gibi sevindi. Ellerime sarıldı, uzun uzun öptü ve benden duâ rica etti. Henüz keşf âlemine girmemiş olduğu için makamından habersizdi. Benden duâ isteyince dedim ki: "Ben senin ayaklarından öpeyim de, sen bana duâ et." O ise: "Benim sana duâ etmemle, içimdeki dert hafiflemez ki" dedi. Derdin nedir, söyle bir çare arayalım, deyince, tekrar: "Acaba kıyâmet gününde bunca insanın hâli ne olur? Bunu düşünmekten, buna yanmaktan başka derdim yok" dedi ve hüngür hüngür ağlamaya başladı. Beni de ağlattı. O vakit içimde bir nidâ duydum: "Bunlar nefsim nefsim (kendim) diyenlerden değil, ümmetim ümmetim diyenlerdendir." Hemen içimdeki hayret silindi. Kutubluk makamının bu demirciye niçin verildiğini sezer gibi oldum. Anladım ki, böyleleri, sevgili Peygamberimiz'in kalbine doğrudur ve O'nun hakikatine mazharlardır. Demirciye: "İnsanların azâb çekmesinden sana ne?" dedim. "Bana mı ne? Benim fıtratımın mayası, şefkat suyuyla yoğrulmuştur. Cehennem ehlinin bütün azâbını bana yükleseler de, onları bağışlasalar, ben saadete ererim ve derdimden kurtulurum" dedi.

Demircinin dükkânında saatlerce oturdum. Sohbet etti. O, namazda okunmak için farz miktarından fazla sûre ve âyet bilmiyordu. Bilmediklerini öğrettim. Ve ben kırk yıldır elde edemediğim mânevî derecelere yükseldim. İçim feyz-i ilâhi ile doldu. O vakit iyice anladım ki, kutubluk sırrı başka bir mânâ imiş. O, faziletle, ilimle ibâdetle elde edilen bir iş değil sadece Allah vergisidir.

Hak âşıkları Hakk'ın rızâsını düşünür. Başka şeyi düşünmezler...

Cüneyd-i Bağdadî hazretlerinin gözü ağrıdı. Doktor ona:

– Sakın gözüne su dokundurma!.. Eğer aksini yaparsan gözün kör olur, dedi. Hazret-i Cüneyd:

– Ya abdest almak...

Doktor ısrar etti:

– Gözün sana gerekse böyle. Yoksa sen bilirsin...

Tabipten ayrılıp eve gelen Cüneyd-i Bağdadi, abdest aldı iki rekât namaz kılıp yattı. Uyandığında gözlerindeki bütün ağrılar geçmiş, hatta eskisinden daha iyi görür olmuştu. O sırada hatiften bir ses geldi:

– Cüneyd bizim için gözünden geçti. Eğer o bizi andığı vakit, bütün Cehennem ehlinin affını istese idi tamamı affolunurdu.

Doktor hastasını ziyarete gittiğinde, hastanın gözlerindeki ağrının tamamen gittiğini ve hastalığın eserinin bile kalmadığını görüp:

– Bu hakkın ilacıdır. Buna bizim aklımız ermez. Asıl bizim gözümüz hasta imiş de haberimiz yokmuş, deyip îmâna geldi.

İbn-i Sina'nın gayet zeki, Yahudi bir talebesi varmış. Geceli-gündüzlü dokuz sene okutmuş.

Bir gün İbn-i Sina hastalanmış. Gece yarısından sonra bu talebesini uyandırmış. Demiş ki:

– Yanıyorum. Bana şu karşıki çeşmeden bir bardak su getirsen iyi olacağım. Yahudi talebe:

– Aman efendim. Mevsim kış. Hava bozuk. Ben şimdi terliyim. Kalkıp oraya gidersem ben de hastalanırım. Sabredin, diyerek özür dilemiş.

Az vakit sonra aynı şadırvanda birçok kimseler abdest almaya başlamışlar. İbn-i Sina öğrencisine:

– Kalk şu manzaraya bak! demiş.

Yahudi talebe bakmış.

– Ne olacak efendim? demiş.

İbn-i Sina bunun üzerine:

– Ne olacak... Sana ders verirken fikirlerime hayran olur, "Nübüvvet iddiasında bulunsanız kabul ettirirdiniz!" diye konuşurdun.

Şimdi bir düşün!

Senelerden beri seni okuttum. Üzerinde bu kadar hakkım var. Fakat sana karşı çeşmeden bir bardak su getirtemedim. Mazeretin makuldü. Fakat aşk olacaktı ki onu tepesin.

Şimdi şu hale bak!

Asırlar geçmiş. Yüzünü görmedikleri, sesini işitmedikleri bir zâtın haberine gönül vermişler. Sıcak yataklarından kalkmışlar. Buz gibi su ile abdest alıyorlar. Şimdi bunlara bu işi seve seve yaptıran kuvvetin adına ne denir bilir misin?..

Bir gün Cüneyd-i Bağdadî hazretlerine kabiliyetli ve istidatlı bir mürit geldi. Hizmet-i şeriflerinde bulundu. Az zamanda çok olgunluk kazandı ve diğer müritlere üstünlük sağladı. Diğer kabiliyetsiz müridin biri hasedinden Cüneyd hazretlerine gelip:

– Ben yirmi seneden fazla bir zamandır sizin hizmetinizdeyim bu yeni müridin birkaç gün zarfında kazandığı mertebeyi kazanamadım, dedi. Hazret-i Cüneyd bu müride gerçeği anlatmak için bir tane onun eline ve bir de yeni gelen müride birer kuş verip dedi ki:

– Bu kuşları tenha bir yere götürüp kesiniz. Fakat sizden başka hiç kimse görmesin ve bundan haberi olmasın.

Müridlerden ikisi de şeyhin huzurundan ayrıldılar. Yirmi sene hizmetinde bulunmuş olan mürid kuşu tenha bir yerde kesti ve Cüneyd'in huzuruna getirdi. Yeni mürid kesmeden döndü.

Hazret-i Cüneyd yeni müride:

– Niçin bunu kesmedin? diye sordu. Mürid cevaben:

– Efendim, dedi. Siz bize bu kuşları kesin fakat hiç kimse görmesin ve haberi olmasın dediniz. Ben ise tenha bir yer bu-

lamadım. Zira nerede kesecek olduysam Cenâb-ı Hakk'ı hâzır ve nâzır gördüm ve emrinize muhalefet etmedim, dedi.

Hazret-i Cüneyd:

– Aferin dedi ve eski müride dönüp:

– Ey cahil, sen yirmi seneden fazla bir zamandır hizmet ediyorsun. Bu zaman zarfında bu kadar irfan kazanamadın. Bu mürid ise birkaç gün hizmette bulunmakla senin gibi ahmaklara üstünlük sağladı. Kabiliyetsiz müridlere mürşid ne yapsın, dedi.

Hazret-i İsa buyuruyor ki:

– Ölü cesedi ihyâdan âciz değilim, ama cahillerin ölü kalbini ihyâdan âcizim.

İlâhi aşk bir meziyettir. Bu da kabiliyet ister. Bu aşk Allah vergisidir. Kabiliyeti olanlar bu aşkı tadarlar. Hakk'ın habibinin yolundan giderler.

Hakka âşık olanlar her hâdiseye ibret gözüyle bakarlar. Onlar ne varlığa sevinir ne de yokluğa üzülürler.

İbrahim Tennurî hazretleri ne güzel ifade buyurmuş:

"Câna cefâ kıl ya vefâ
Kahrın da hoş lutfun da hoş
Ya derd gönder ya devâ
Kahrın da hoş lütfun da hoş.

Hoşdur bana senden gelen
Ya hil'at ü yahut kefen
Ya tâze gül yahut diken
Kahrın da hoş lütfun da hoş.

Ger bâğ u ger bostân da
Ger bend u ger zindân da
Ger vasl u ger hicrân da
Kahrın da hoş lütfun da hoş.

Ey pâdişâh-ı lemyezel
Zât-ı ebed hayy-ı ezel
Ey lütfu bol kahrı güzel
Kahrın da hoş lütfun da hoş.

Ağlatırsın zârî zârî
Verirsin cennet ü hûrî
Lâyık görür isen nârı
Kahrın da hoş, lütfun da hoş.

Gerek ağlat gerek güldür
Gerek dirilt gerek öldür
Bu Âşık hem sana kuldur
Kahrın da hoş lütfun da hoş."

Gerçek âşık olanlar, mahbubundan ne gelirse baş tâcı ederler. Her sözünü ferman kabul ederler. Onlar bilirler ki yüce kudret, kulu için ne vermişse onda hayırlar vardır...

Büyük fıkıh (hukuk) bilgini, İmam-ı Âzâm Ebû Hanife'nin (VIII. yüzyıl) ilmi faaliyetleri yanında ticaretle de meşgul zengin bir zât olduğu malumdur. Bu büyük insan, gündüz öğleye kadar mescitte talebelerine ders verir, öğleden sonra da ticari işleri ile uğraşırdı. Bir gün ders verdiği sırada bir adam mescidin kapısından seslendi:

– Ya imam, gemin battı!.. (İmamın ticari mal taşıyan gemileri mevcut)

İmam-ı Âzâm bir anlık tereddütten sonra:

– Elhamdülillah dedi.

– Bir müddet sonra aynı adam yeniden gelip haber verdi:

– Ya imam, bir yanlışlık oldu batan gemi senin değilmiş.

İmam bu yeni habere de:

– Elhamdülillah, diyerek mukabele etti. Haber getiren kişi hayrete düştü:

– Ya imam, gemin battı diye haber getirdik "Elhamdülillah" dedin. Batan geminin seninki olmadığını söyledim yine "Elhamdülillah" dedin. Bu nasıl hamdetme böyle?

İmam-ı Âzâm izah etti:

– Sen gemin battı diye haber getirdiğinde iç âlemimi, kalbimi şöyle bir yokladım. Dünya malının yok olmasından, elden çıkmasından dolayı en küçük bir üzüntü yoktu. Bu nedenle Allah'a hamdettim. Batan geminin benimki olmadığı haberini getirdiğinde de aynı şeyi yaptım. Dünya malına kavuşmaktan dolayı kalbimde bir sevinç yoktu. Dünya malına karşı bu ilgisizliği bağışladığı için de Allah'a şükrettim.

Mevlânâ Celaleddin de der ki:

"Allah ne alırsa ona karşılık ihsânda bulunur. Bunun içindir ki veliler kaybettiklerine üzülmez ve Allah'a itiraz etmezler."

İbrahim Hakkı hazretleri, Allah aşkına kavuşmayı on şarta bağlamıştır:

1- Tevbe,
2- Zühd,
3- Tevekkül,
4- Kanaat,
5- Uzlet,
6- Zikir,
7- Teveccüh,
8- Sabır,
9- Murakaba,
10- Rızâ.

Beyâzıd-ı Bestamî, Allah'a olan aşkını şu sözüyle dile getirir:

"Eğer yarın cennette didârını her çeşit nicelik ve nitelikten uzak olarak, güzelliğini, cemâlini ve yüzünü göstermezse, o kadar ağlar ve hıçkırırım ki, yedi cehennem halkı ağlamam ve sızlanmam sebebiyle kendi azaplarını unuturlar."

Hakk'a âşık olanlar bütün gayelerini o yöne çevirmişlerdir. Onların en büyük arzuları âhirette ilâhi cemâlullahı görmektir. Yüce Mevlâ'nın didârını doya doya seyretmektir.

Hak âşığı Yunus Emre de yana yakıla Allah aşkını şu şekilde terennüm ediyor.

Dağlar ile taşlar ile
Çağırayım Mevlâm seni
Seherlerde kuşlar ile
Çağırayım Mevlâm seni

Sular dibinde mâhiyle
Sahralarda âhu ile
Abdal olup yâhu ile
Çağırayım Mevlâm seni

Gökyüzünde İsa ile
Tûr dağında Musâ ile
Elindeki asâ ile
Çağırayım Mevlâm seni

Derdi öküş Eyyûb ile
Gözü yaşlı Yâkub ile
Şol Muhammed mahbûb ile
Çağırayım Mevlâm seni

Bilmişim dünyâ hâlini
Terk ettim kıyl ü kaalini
Baş açık ayak yalını
Çağırayım Mevlâm seni

(• Ey Allah'ım!.. Sana olan aşkımı dağlar ile taşlar ile sabahları öten kuşlar ile söyleyeyim.

• Suların dibinde balıklarla, çöllerde ceylanlarla, derviş olup "Yâ Hu!.." diyerek senin adını çağırayım.

• Gökyüzüne uçan İsa ile Tûr dağında Allah ile konuşan ve elindeki asâ ile denizlerde yol açan Musa ile senin adını birlikte söyleyeyim.

• Derdi çok Eyyûb peygamber ile, gözü çok sevgili küçük oğlu Yusuf için ağlamaktan yaşla dolmuş Yâkub peygamber ile, sevgililerin en azizi Hz. Muhammed ile birlikte sana olan aşkımı söyleyeyim.

• Dünyanın geçici olduğunu bilirim ben. Onun bunun dedikodusunu etmeyi bıraktım. Her şeyimle sana bağlandım. Açık baş, yalın ayak senin adını söyleyeyim yeter.

• Yunus her dilden aşkını söyler durur. Kumrular bülbüller ile; en önemlisi seni, benim gibi seven kullar ile birlikte çağırayım ey Allah'ım!)

Zunnûn-u Mısrî anlatır:

Kâbe avlusunda ağlayan nur yüzlü bir genç gördüm. Yanına oturdum:

– "Niçin ağlıyorsun?" dedim.

– "Ben aranan bir garibim" diye cevap verdi. Anladım ki kendisi gökler ötesi âlemlerde kendisine arzu duyulanlardandır. Bir süre ben de onunla birlikte ağladım. Sonunda gencin kalbi daha fazla dayanamadı, vefât etti. Bir kefen bulup onu defnetmek için yanından ayrıldım. Geri geldiğimde ceset yerinde değildi. Çok aradım, bulamadım. Sonunda gizliden gelen bir ses kulağımda yankılandı:

"Ey Zunnun! Bu yiğidi dünyada İblis aradı, bulamadı. Kabirde Münker-Nekir aradı, bulamadı. Cennette Rıdvan aradı o da bulamadı, sen de boş yere arama."

Şaşırdım. Sordum:

– "Peki şimdi o nerede?" Cevap Kur'ân'dan bir âyet olarak geldi:

– "O doğruluk makamında ve güçlü padişahın yanındadır."
(Kamer, 55)

Hakka âşık olanlar Allah'ın himayesi altındadırlar. Onlar Allah'tan başka hiçbir şeyi düşünmezler. Allah da onları hiçbir şeye, hiçbir kimseye muhtaç etmez.

Bu Allah'ın onlara bir lütfudur...

Sa'd bin Ebi Vakkas anlatıyor:

Uhud savaşındaydık.

Çarpışmanın çok şiddetlendiği bir andı. Yanıbaşımda Cahş oğlu Abdullah'ı gördüm. Elimden tuttu, beni bir kayanın ardına çekti. Heyecanlıydı:

"Sa'd," dedi "Şimdi sen duâ et ben âmin diyeceğim, sonra da ben duâ edeyim, sen âmin de."

"Peki, olur" dedim. Sonra ellerimi açtım:

"Rabbim!" dedim, "Şimdi benim karşıma azılı bir düşman çıkar, onunla kıyasıya çarpışayım, önce bugünün hakkını vereyim, sonra da onu tepeleyeyim ve bu meydandan, Sevgili'nin önünde gazilik rütbesini takınmış olarak ayrılayım."

Cahş oğlu, gözleri kapalı, elleri açık, vecd içinde, derinden:

"Âmin!" dedi.

Sonra gözlerini açtı, uzaklara dikti. Belli ki Uhud'un çok ötesine bakıyordu.

"ALLAH'ım!" dedi, inlercesine... "Benim de önüme dağ gibi bir putperest çıkar, ben de onunla önce kıyasıya dövüşeyim, ben de önce bugünün, bu yerin, bu sınavın hakkını vereyim. Sonra o kâfir beni şehit etsin. Sonra bana "müsle" yapsın... Gözlerimi oysun, kulaklarımı, burnumu, dudaklarımı kessin başım kanlar içinde topraklara bulansın, sonra o halimle Senin huzuruna geleyim, Sen bana sor:

"Abdullah! Gözlerini, burnunu, kulaklarını, dudaklarını ne yaptın?" de. Ben diyeyim:

"ALLAH'ım! Ben kendileri ile Sana karşı çok isyan ettiğim, çok günahlar işlediğim o şeyleri Senin Sevgili'nin huzurunda ve O'nu koruma uğrunda Uhud çölüne döktüm ve Sana da böylece geldim."

İçimden bu duâya "Amin" demek gelmemişti ama söz vermiştik, ben de:

"Amin!" dedim.

Sonra kılıçlarımızı çektik. O kavgaya bir daha karıştık. Akşam iş bittiğinde ben istediğimden de azılı bir kâfiri tepelemiş bir gaziydim. Alacakaranlıkta Uhud sahrasında Abdullah'ı aradım. Bir yerde buldum. Ama tam istediği gibiydi. Kulakları, gözleri, burnu ve dudakları eksikti. Duâsında istediği gibi kanlar içinde yatıyordu...

Yüce Mevlâ'ya âşık olan nice insanlar mallarını ve canlarını fedadan çekinmemişlerdir.

Rabbimiz (c.c.) böyle âşıkları methü senâ buyurur:

"İnsanlardan öyleleri vardır ki Allah'ın rızâsını almak için kendini satar (feda eder). Allah da kullarına şefkatlidir."

(Bakara Suresi: 207)

Evlerini-barklarını, mallarını-mülklerini fedâ edip Mekke'den Medine'ye hicret edenler, canlarını Allah'ın dini uğrunda ortaya koyanlar bu aşkın fedakâr insanlarıdır.

"Abdullah Zülbicadeyn Müslüman olunca amcası elindeki her şeyini aldı. Elbisesini bile soydu. Anasının yanına geldi. Anası ona, kilimini ikiye ayırdı. Bir parçasını belinden aşağıya bir parçasını da belinden yukarıya sardı. Öyle vaziyette Medine'ye hicret etti."

(İbn-i Hişâm, Sire: 4/172)

İki kilim parçasına sarılı olarak Medine'ye hicret ettiğinden dolayı "Zülbicadeyn" lâkabı ile tanınan Abdullah (r.a.) Kur'ân okurken, tesbihat ve tekbirleri yüksek sesle yapardı.

Hazret-i Ömer (r.a.) bir gün:

– Yâ Rasûlallah! Şu Bedeviyi görmüyor musun? Nasıl Kur'ân okurken sesini yükseltip halkın kıraatına engel oluyor, diye şikâyette bulundu.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) buyurdular:

– Bırak onu kendi haline yâ Ömer!

O, Allah'a ve Rasûlü'ne muhacir olarak çıkıp gelmiştir.

O, evvahlardan biridir.

Ona dokunma!

Evvah: Ah, vah ederek yalvaran, çok duâ eden, sağlam îmânh. Yakin ilim sahibi Allah âşığı demektir.

Hak âşıklarının heyecanları çok olduklarından yüksek sesle tekbir getirir, tesbihatta bulunurlar. Bu içteki ateşin dışa yansımasıdır, Allah aşkının tezahürüdür.

EVLİYÂ

Ermiş kimselere velî denir. Çoğulu evliyâdır.

Hayatını zühd ve takvâ ile ibâdet ve taat üzere devam ettirerek Allah'ın rızâsını kazanıp gaybî hallere vâkıf olma nimetine eren Hakk'a yakın kullara velî denir. Bu gibi özel şahıslar Allah'a yakınlık kesbetmiş ve kendilerine ait olan harikalar ile maruf olmuş kimselerdir.

Din yolunda ilerleyen, Cenâb-ı Hakk'ın emirlerine son derece bağlı olarak yaşayan ve insanlarla daima iyi münasebetler kuran veliler her asırda mevcutturlar.

Evliyâ olmak hiç kimsenin tekelinde veya saltanatında değildir. Evliyâlıkta şu aileden veya bu soydan gelmenin önemi yoktur. Bu kutsî mertebe babadan, dededen miras olarak da alınmaz. Çalışmakla olur, takvâ ile olur, Allah'a yakınlıkla kazanılır.

"Her asırda, peygamberlerin sayısı kadar yüzyirmidörtbin evliyâullah bulunur."

(Fütuhat-ı Mekkiyye: 3/204)

Şah-ı Nakşibend hazretlerine sordular:

– Zâtınızın silsilesi nereye ulaşır? Dedi ki;

– Silsile ile hiç kimse bir yere erişmez.

Büyük bir incelik.

Bunu kavramamız lâzım.

Bugün bazılarının sandığı gibi irşâd makamı babadan oğula miras kalmaz. Çünkü, irşâd makamı hiç kimsenin mülkiyetinde değildir. Şeyhlik hiç kimsenin tapulu malı değildir. Cenâb-ı Allah'ın bütün kulları evliyâ olabilir. Vefâtlarından sonra

bile tasarrufları devam eden dört büyük zâttan biri olan Şeyh Maruf-u Kerhî hazretlerinin anne ve babaları Hıristiyandı. Kendileri de çocukluklarında papaza okumaya gidiyorlardı. Müslüman oldu. Anne ve babasının Müslüman olmalarına vesile oldu. Okudu. Cenâb-ı Allah'ın kitabına ve Peygamber Efendimiz'in sünnetine sarıldı. Candan ve gönülden ibâdet etti. Devrin en büyük âlim, şeyh ve velilerinden oldu... Şah-ı Nakşibend hazretleri irşâd makamını yani şeyhliği babasından almadığı gibi kendi evlâtlarına devir etmemiştir. Kendisinden sonra o yüce makama Feriddün-i Attar hazretleri geçmişlerdir.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buyurdu:

"Ümmetimin evliyâsı göründükleri zaman, Allahü Teâlâ hatırlanır. Zira evliyâ yüzünü görmekle şereflenenin kalbinde Allah fikri bulunur."

"Ümmetimde öyle insanlar bulunur ki, onlar insanlardan ayrılırlar. İnsanlar onlara şaşar. Onlara deli derler. İnsanlarda onlara deli görünür. Biliniz ki onlar ebdallerdir."

Evliyâ, halk içinde gizlidir. Fakat onların yaşayışlarındaki farklılıklar, görüşlerindeki müsamahalar ve davranışlarındaki incelikler hemen kendilerini belli eder.

Onlar, ahlâkın yüksek derecesine ulaşmış olgun kişilerdir.

Ebû Abdillah Sâlimi'ye sordular:

– Halk arasında velî kulları ne ile bilirsin.

Şöyle anlattı:

– Tatlı dil, güzel huy, güleryüz, içten bir cömertlik, az itiraz ve özrü kabul etmek ile.

İmam-ı Şârânî diyor ki:

"Bu zâtların her kelâmı, sana yararlı birer öğüttür. Bunu, işe yarayan akıl terazisinde tartınca anlayabilirsin."

Evliyâ sözleri insanın ruhuna kadar tesir eder. Gönüllerde kalıcı bir iz bırakır.

Onların davranışları farklı, yürüyüşleri bile anlamlıdır.

– "O çok merhametli Allah'ın (has) kulları onlardır ki, yeryüzünde tevazu ile yürürler. Ve kendini bilmez kimseler kendilerine lâf attığında (incitmeksizin):

– Selâm! derler (geçerler).

Onlar ki, gecelerini Rablerine secde ederek ve kıyama durarak geçirirler..."

(Furkan Suresi: 63-64)

Onlar konuşurken melekler bile onları huşû ile dinlemektedir.

Velî kullar, Allah'ın mümtaz kıldığı insanlardır.

Onlar insanlara Allah'ı sevdirirler. Dini anlatırlar. Kürsüde olduğu gibi, sohbette olduğu gibi.

Fatih Camii'nde otuz yıl vaaz veren Hak dostu bir vaizin sohbetinde bir yaşlı kadın bulunuyordu.

Bir gün kadına sordular:

– Ne anlıyorsun bu dersten? demişler.

Kadın Rumeli şivesiyle cevap vermiş.

– Be kızanım, görmüyor musunuz başında uçuşan melâikeleri? Ben onları seyretmeye geliyorum...

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"İyi bilin ki Allah'ın dostlarına (velî kullarına) korku yoktur ve onlar üzülmeyecekler de.

Onlar, îmân edip de takvâya ermiş olanlardır.

Onlar için dünya hayatında da âhiret hayatında da müjde vardır.

Allah'ın sözlerinde asla değişme yoktur. (O, verdiği sözü mutlaka yerine getirir.) İşte bu, büyük kurtuluşun kendisidir."

(Yunus Suresi: 62-64)

İbrahim Hakkı hazretleri veliler hakkında şöyle anlatır:

"Velî halk ile halîm olur. Hak ile sâbit mukîm olur.

Deniz gibi cömert, dağ gibi sâbit, hava gibi mutî, gece gibi örtücü, sema gibi yüksek himmetli olur.

Aslandan kaçar gibi fitneden kaçıp selâmet bulur.

Peygamberlerin mucize göstermelerinin şart olması, insanların onlara uyup kurtulmaları içindir. Evliyânın kerâmetini saklamasının lâzım olması, insanların onlarla fitneye düşmemesi ve onların insanlardan saklı, Hak ile mesrûr olup o huzurda kalmaları içindir.

Velî daima halini gizleyip, bütün kâinat onun velâyetinden konuşur.

Velî, yeryüzünde, Hak Teâlâ'nın gülü, fesleğenidir. Onu sıddıklar koklar. Onun kokusu, onların kalplerine varınca, Mevlâ'ya müştak olurlar...

Velî, Hak Teâlâ'nın, kendine ait işlerinde muvafakatından, kendinin Hak Teâlâ'ya uygunluğunu bilir. Dilinden çıkan duâ, ancak kabul vaktinde olur.

İşte böyle uyanık olan veliyyullah, yeryüzünde Allahü Teâlâ'nın âdil şâhididir...

Evliyânın iki alâmeti vardır:

Biri, Hak Teâlâ'nın emrine tâzim ve hürmet.

Diğeri, bütün mahlûkata şefkattir.

Evliyânın alâmeti, Allahü Teâlâ'nın hukukunu edâ ve mahlûkatını sevmektir.

Velînin alâmeti, kendisi ile Allahü Teâlâ arasında olan sırları saklamaktır.

Evliyânın alâmeti lutf ve hikmetle konuşmaktır.

Güzel huylu, güler yüzlü, vücudu güzel kokulu ve cömert olmaktır.

Herkese şefkatle muameledir.

İtiraz etmemek, özürleri kabul etmektir.

Arkadaşını kendine tercih etmektir.

Evliyânın âdetleri Mevlâ'ya ibâdettir. Huyları halka şefkattir. İşleri teenni ile rıfk ve hizmettir. Sözleri methü senâ ve ülfettir. Zira onların gönülleri muhabbet denizidir."

(Mârifetnâme: 665-667)

Genel anlamda mü'minlerin hepsi evliyâ. Özel anlamda ise Allah'ın kendilerine kerâmet ve ilham ihsân ettiği kâmil mü'minler evliyâdır.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Şüphe yok ki yüce Allah'ın gizli velileri vardır. Saçları karmakarışık ve kıvırcık, yüzleri tozludur.

Bir beyin, bir emirin yanına girmek isteseler onlara izin verilmez.

Gözden kaybolsalar aranmazlar.

Bir yerde bulunsalar çağırılmazlar.

Hastalansalar hâl ve hatırları sorulmaz.

Ölseler kimsecikler cenazelerine gitmez.

Onlar, yeryüzünde bilinmeyen, gökyüzünde tanınan, bilinen kişilerdir."

Mevlânâ Celâleddin hazretleri bu hadis-i şerifi naklettikten sonra şunları söylemektedir:

"Peygamberlerden başka bir taife vardır ki bunlar pek gizlidirler. Bu zâhir halkına nerden meşhur olacaklar?

Bunca kerâmetleri vardır da yine ululuklarını hiç kimsenin gözü görmez!

Hem uludurlar, kerâmetleri vardır. Hem Allah hareminde gizlenmişlerdir. Onların adlarını Abdâl bile işitmemiştir.

Sen yoksa Allah'ın keremlerini bilmiyor musun ki, seni gel diye onların bulunduğu tarafa çağırıp duruyor.

Âlemin altı ciheti de onun keremleriyle dolu. Nereye baksan onun bayrakları orada dikildi.

Bir kerem sahibi sana gel, ateşe gir dese hemencecik atıl ateşe. Beni yakar mı deme bile!"

"Velî kendi kendine yüzlerce söz söyler, dinler de yanında oturan kokusunu bile alamaz.

Lâmekân âleminden gönlüne yüzlerce sual, yüzlerce cevap gelir, menziline kadar erişir!.."

(Mesnevi: 3/253-350)

Velilerin özellikleri:

1- Velî, olgun insandır. İnsan-ı kâmildir. Davranışı, sözü ve her tavrı olgunluk gösterir.

2- Velî mâsum değildir, ama mahfuzdur. Yani Allah onları günaha düşmekten değilse bile, düştükleri günahta ısrar etmekten korur.

Peygamberlerin ismet (günahsız olmak) sıfatına karşılık evliyânın hıfz sıfatı vardır. Peygamberler mâsum evliyâ ise mahfuzdur.

Evliyâyı Allah muhafaza eder. Daha doğrusu günah işlemekten korur. Doğumlarından vefâtlarına kadar temiz bir yaşayış içinde olurlar.

3- Velî, şeriatin hükümlerine ve dinin âdâbına son derece saygılıdır.

Tasavvuf ilmi bir başka ilmdir. Fakat bu ilim, şeriat ilmi olmadan elde edilemez. Bu ilim, Kur'ân ve hadis gereğince yapılan amel sonunda parlak hale gelen gönüllere yerleşir. Bundan dolayıdır ki velî, dinin bütün emirlerine, sünnete ve örfüne varıncaya kadar bütün hükümlere hürmetkârdır. Bu hürmetten dolayı, dinin âdâbına saygıdan dolayı o mertebeye ulaşmıştır.

Bâyezid-i Bestâmî hazretleri, İslâmî edep, terbiye ve Efendimiz (s.a.v.)'in sünnet-i seniyyesine çok önem verirdi. Bir gün talebeleri kendisine filan yerde büyük bir şeyh vardır. Fazilet ve kerâmet sahibi bir velîdir, derler. Talebeleriyle beraber, o zâtın bulunduğu yere gittiler. Günlerce yorulduktan sonra övülen o şeyhi mescidden çıkarken gördüler. O şeyh, camiden çıkarken halkın içinde esnedi, esnerken ağzını kapatmadı ve bü-

tün halkın içinde kıbleye karşı tükürdü. Bâyezid-i Bestâmî hazretleri, talebe ve müridlerine; "Dinî hükümlere riâyet emeyen, Rasûlullah'ın sünnetine uymayan, İslâmî edep ve terbiyeden yoksun olan bir kişi kim olursa olsun, asla fazilet ve kerâmet sahibi olan bir evliyâ olamaz. Esnerken ağzını kapamayan ve halkın içinde kıbleye karşı tüküren, edep yoksunu bu adamı görmeye gerek yoktur," deyip geri dönerler.

İnsanın ahlâkındaki ölçü, edebi ile belli olmaktadır.

4- Velînin velî olduğunu bilmesi icabetmez. Pek çok velî vardır ki bunlar kendilerinin velî olduğunu bilmezler.

Evliyâullah dört kısımdır:

a- Evliyâ olduklarını hem kendileri bilir, hem de halk bilir.

b- Velî olduklarını ne kendileri bilir ne de insanlar bilir.

c- Kendileri velî olduklarını bilirler fakat halk bunların velî olduklarını bilmez.

d- Bunların da velî olduklarını halk bilir fakat kendileri velî olduklarını bilmezler.

Hadis-i kutside buyuruldu:

"Benim kubbemin altında öyle dostlarım vardır ki onları benden başkası bilmez."

Hızır aleyhisselâm hamamda ihtiyar bir zâtın yıkandığını görüp yanına yaklaşır. Ona, karşısındaki gençleri gösterip der ki:

– Baba! Gençliğinde sen ihtiyarlara hizmet etmemişsin ki delikanlılar da sana hizmet etmiyorlar. Etseydin onlar gelip seni yıkarlardı, diye latife eder. Yaşlı da:

– Biz gençliğimizde hizmet ettik ama zamane gençleri bize hizmet etmiyor, der. Hızır da:

– Ya öyle mi? diyerek ihtiyarı yıkamaya başlar. Bitirince ihtiyar teşekkür ederek der ki:

– Gençler bizim sırtımızı yıkamasa ne çıkar? Allah işte böyle Hızır'ı gönderir yıkatır.

Hızır aleyhisselâm hayret ederek sorar:

– Benim Hızır olduğumu nereden biliyorsun?

– Allah'a kul olanın böyle şeyleri bilmesi güç değildir.

Hızır, Allah'a yalvarır. Der ki:

– Yâ Rabbi! Bana verdiğin defterde sevdiklerinin ismini bildirdin. Bu zâtın ismi bu defterde yok. Bu kimlerdendir?

Allah (c.c.) Hızır'a buyurur:

– Sana verdiğim liste sevdiklerimin isimlerinin yazılı olduğu listedir. Bir liste daha var ki onu sana vermedim. Onlar da beni sevenlerdir. Bu zât ise o listede yer almaktadır.

"Her gördüğünü Hızır bil" sözü boşuna değil...

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) ashâbına sordu:

– Sizin en hayırlılarınızı haber vereyim mi?

– Evet. Buyur yâ Rasûlallah! dediler.

Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz şöyle haber verdi:

– "Sizden o kimseler hayırlıdır ki, onları gören, Aziz ve Celil olan Allah'ı hatırlar."

(Tefsir-i Hâzin: 2/302)

Mevlânâ'nın vefâtında yazdığı kasidesi sonunda Nef'i şöyle der:

"Her dem olsun ruh-i pâkine duâ-yı bî hisâb

Evliyâdan ta ki hali olmaya dünya evi."

Dünya, evliyâ dediğimiz seçkin kullardan hiçbir zaman mahrum kalmamıştır.

Evliyâullahdan Ma'rûf-ı Kerhî hazretleri, kalabalık bir meclislerinde vaaz ederlerken o mecliste Hz. Hızır da bulunuyor. Cemaatin içinden bir zât da vaaz esnasında uyuklamaya başlıyor. Hızır aleyhisselâm uyuklayan zâtı dürterek: "Uyuma! Bu zât bir nimettir, ağzından marifet incileri dökülüyor, dikkat et" diye tenbih ediyor. Uyuklayan zât mânâlı bir tavırla kafasını salladıktan sonra biraz dinliyorsa da tekrar uyuklamaya

başlıyor. Cenâb-ı Hızır "Dinlensene! Bu zât her zaman ele geçmez" diye adamı yine dürtüyor, o kimse bu defa biraz daha sertçe Hz. Hızır'a başını sallayarak "Sana ne oluyor?" tavrı ile yine dinlemeye çalışıyorsa da biraz sonra hırıltılı ve sesli bir sûrette uyuklamaya başlıyor. Hızır aleyhisselâm adamı daha da sürtçe dürterek "Seni kaç defa iyi dinle diye ikaz ettim" der demez, o zât "Eeh! Yeter yahu, Hızır olan kimse insanı rahatsız etmez, şimdi seni tutar da cemaate haber verirsem yakanı zor kurtarırsın" deyince, Hz. Hızır bu hâl karşısında secdeye kapanarak "Aman yâ Rabbi! Bu ne iştir? Senin bana verdiğin velilerin listesinde bu isimde ve renkte hiçbir zât göremiyorum." diye niyazda bulunuyor. Allahü Teâlâ hazretleri de o vakit Hz. Hızır'ın sırrına hitaben "Evet sen o listede benim bu kulumun ismini göremezsin. Benim kubbemin altında öyle dostlarım vardır ki onları benden gayrı kimse bilmez" buyuruyor.

Kimin ne olduğunu ancak Allah bilir.

Dış görünüş insanı yanıltabilir. Bunun için kimsenin dış görünümüne göre hüküm verilmez.

"Her geceyi kadîr, her kişiyi Hızır bil" diye boşuna söylenmemiş...

Yeryüzü boş değil.

Vaktiyle ilim ve irfan âşığı bir zât, çok hürmet ettiği kâmil bir zâta dedi ki:

– Bana ermiş olan bir evliyâ gösterebilir misin?

– Haydi sokağa çıkalım!

Sokağa çıktılar. Kâmil olan zât bir kasap dükkânına uğrayıp bir okka et istedi. Eti eline alır almaz "Bu et yağlı olmuş, beğenmedim" dedi. Yine kabul etmedi. Koyunu parça parça yaptırdıktan sonra "Bunu da beğenmedim, bugün et almayacağım." diyerek dükkândan çıktı. Kasap da, "Kusura bakmayın size lâyık et bulamadım, inşaallah başka zaman istediğiniz gibi et veririm." diyerek özür diledi.

Bu defa kumaş satan bir dükkâna uğradılar. Kâmil zât, selâm verdikten sonra toplardan birkaç top kumaş göstererek dedi ki:

– Şu kumaşlardan birisini indir. Altı arşın kes! Parasını sonra vereceğim.

Mal sahibi cevaben dedi ki:

– Böyle alış-veriş olmaz! Evvelâ kumaşlardan birini beğeneceksin! Sonra fiyatını sorup kabul edeceksin! Ondan sonra da parasını ne zaman ödeyeceğini söyleyeceksin! Ben etini parça parça ettirip de beğenmedim diyerek dükkânından çıktığınız kasap değilim!

Oradan ayrıldılar. Kâmil olan zât yanındaki kimseye dedi ki:

– Sence bunlardan hangisi daha büyük velî?

– Büyüklere derece tâyin etmek benim ne haddime! Fakat şu kadarı belli ki, tüccarın elinde dinin alış-veriş terazisi var. Buna göre hareket ediyor. Ne zarar veriyor ne de zarara giriyor. Kasap ise, tasavvufta aşk deryasına dalmış.

Haydi şimdi gidelim, kasaptan parçalattığım etleri satın alalım da zarar görmesin! Hakkını da helâl ettirelim!

"Erenlerin çoktur yolu
Cümlesine dedik beli
Gören bizi sanır deli
Usludan yeğdir delimiz."

Ahmed Buhârî, dünya nimetlerinden söz açılınca şöyle dedi:

"Taksim işi şeriate, tarikate ve hakikate göre değişir. Şeriatte seninki senin, benimki benimdir.

Tarikatte, seninki senin, benim de senindir.

Hakikatte ise, ne seninki senin ne benimki benimdir..."

Hasan-ı Basrî elinde iğne, kıl ve balmumu ile Rabia'nın yanına geldi. Rabia anladı:

Dedi ki:

– İğne gibi dünyadan geçmek, Hak yolunda kılı kırk yarmak, halka karşı balmumu gibi yumuşak olmak gerek. Bunu demek istemedin mi?

– Evet...

Hasan-ı Basrî namaz vakti postunu suyun üzerine serdi. Rabia da seccadesini onun üzerine havaya serdi. Sonra Hasan-ı Basrî'ye eğildi ve seslendi.

– Namazın bitti mi?

– Evet.

– Senin yaptığını balıklar da yapıyor. Benim yaptığımı kuşlar... Daima Hak huzurunda olmak gerektir...

Hasan-ı Basri hacca çıktı. Kâbe'ye her yüz adımda iki rekât namaz kılıyordu. Rabia da gözyaşları ile Allah'a yalvararak yürüyordu. Nihayet Hasan-ı Basrî hacca geldi. Kâbe'nin ruhunu göremedi. Ses duydu:

– Rabia hacca geliyor Kâbe'nin ruhunu göremedi.

Hasan-ı Basrî bunun sebebini Rabia'ya sordu. Rabia dedi ki:

– Sen namazla geldin, ben niyazla... Bu cevap yeter zaten...

Evliyâlar da dört çeşittir. Kimi bilinir kimi bilinmez. Kimi de kendisinin bile evliyâ olduğunu bilmez.

Yunus ne güzel söylemiş:

"Yalan söyler görmeyen haberi gören bilir
Gerçek erin hâlini yolda cân veren bilir."

Bu bir mertebe, bir fedakârlık demektir.

Yunus Emre'nin dediği gibi:

"Dervişlik olsaydı tâç ile hırka
Biz dahi alırdık otuza kırka."

Tasavvuf ehli olmak, sofilik makamına ulaşmak öyle her insanın kârı değildir.

Tasavvuf ne şekildir ne de ilimdir. O ancak güzel ahlâktan ibarettir.

Pertev Paşa (ölümü: Miladi, 1837)'nın tanıttığı gibi:

"Ne şemmet bülbülün verdin, ne de hârda incin
Ne gayrın yârına meylet, ne sen ağyardan incin
Ne sen bir kimseden âh al, ne âh-u zardan incin
Ne sen bir kimseden incin, ne senden bir kimse incinsin."

İşte tasavvufta asıl kaide budur...

5- Velîlerden kerâmet zuhur eder. Ama her velî kerâmet göstermez. Kerâmet sahibi olduğunu da iddia etmez.

Kendisinden kerâmet zuhur edince de bunun bir mekr-i ilâhi olması ihtimalini gözönüne alarak endişe eder.

Velînin insanlara, eşyaya hükmetmesi, tasarruf etmesi Allah'ın bir lütfudur. Velîler, hikmetleri ile tasarrufta bulunurlar. Onlardan meydana gelenler ise tamamen Allah'ın kudretinin eseridir. Asıl mutasarrıf Hazret-i Allah'tır.

Bazı evliyâ vefâtından sonra da tasarrufta bulunabilmektedir. Bu, Allah'ın bir lütfudur.

Şâir bunu ne güzel ifade etmiş:

"İki âlemde tasarruf ehlidir velî
Deme ki bu mürdedir, bundan nice derman ola.
Ruh şemşir-i Hüda'dır, ten gilâf olmuş ana
Dahi a'lâ kâr ider bir tiğ kim uryan ola."

(Velî, iki âlemde de, hem dünyada hem de kabir âleminde tasarruf etmeye yetkilidir.

Bu ölüdür, bunda derman ne arar? deme sakın.

Ruh, Allah'ın kılıcıdır. Beden ise o kılıca kılıf olmuştur.

Kılıç kından çıkınca daha güzel iş yapmaktadır.)

Evliyâ, seçkin insanlardandırlar.

Evliyâ içinde Nücebâ denilen kırklar vardır. Seçkin soy anlamında olan Nücebâ, halk ile ilgili olan işleri düzeltirler. Halkın hukuku konusunda tasarrufta bulunarak faaliyet gösterirler.

Nücebâ, son derece şefkatli ve yaratılış icabı merhametli olduklarından insanların taşıyamadıkları yükleri konusunda yardımcı olurlar.

"Kul sıkışmayınca Hızır yetişmez" diyen atalarımız, bu yardımın birçok defalar görüldüğüne işaret etmişlerdir.

Risâle-i Kuşeyrî'de deniliyor ki:

"Bir velî bedduâ etti mi mutlaka hedefini bulur. Bedduânın hedefine ulaşmasına engel olmak ve onu geri almak velînin elinde değildir."

Allahü Teâlâ, hadis-i kutside buyurdu:

"Velî kulumun dilediğini yaparım. O bana tutunur, benimle hükmeder. Eğer benden dünyanın yok olmasını istese, onun için dünyayı yok ederim. Çok sevdiğime kerâmet veririm."

"Benim evliyâm, benim kubbelerimin, örtülerimin altındadır. Benden başkası onları tanımaz."

Hakk'ın velî kullarından "Yediler", bazen gözden kaybolup bir anda çok uzak mesafelere giderler. Gözden kayboldukları vakit de yerlerine, kendilerinin tıpkısı olan canlı bir beden bırakırlar. Bu beden hâl ve hareket yönünden de aslından farkedilemeyecek kadar benzeridir. Buna bedel denir. Bedel bırakma gücü verilmiş olan velîlere de büdelâ denir.

Evliyânın çeşitli varlıklar üzerinde etkili olan bir mânevî gücü vardır.

İbn-i Âbidin "Redd-i Muhtar" adındaki eserinde şöyle der:

"Evliyâlar, Allah'a yakınlıkta farklı mertebelere sahiptirler. Ziyaret edenlerin menfaatleri de, marifetleri ve sırları nispetindedir."

Rabbimiz (c.c.) buyurur:

"Birtakım insanlar, (Allah'ı tesbih ederler) ki ne ticaret ne de alış-veriş onları Allah'ı anmaktan ve zekât vermekten alıkoymaz. Onlar, kalplerin ve gözlerin allakbullak olduğu bir günden korkarlar.

Çünkü Allah, kendilerini, yaptıklarının en güzeli ile mükâfatlandıracak ve lütfundan onlara fazlasıyla verecektir. Allah dilediğini hesapsız rızıklandırır."

(Nûr Suresi: 37-38)

Evliyâ, velî kelimesinin çoğulu olarak dost anlamındadır. Allah dostlarına verilen bir ünvandır.

Bu kelime Kur'ân-ı Kerîm'de "velî" şeklinde 33 yerde geçmektedir. "Evliyâ" ise 34 yerde geçmektedir. Ayrıca 17 yerde "Mevlâ" şeklinde kullanılmıştır.

"Kur'ân, Allah'ın dost edinilmesini emreder."

(Nisâ Suresi: 45)

"Mü'minlerin birbirlerini dost etmelerini ister."

(Mâide Suresi: 55-56)

"Allah inananların dostudur."

(Bakara Suresi: 257)

"İnananların dostu Allah'tır."

(Mâide Suresi: 55-56)

"Allah muttekilerin dostudur."

(Câsiye Suresi: 19)

"Allah dost olarak inananlara yeter."

('Nisâ Suresi: 45)

Allah dostluğunu Belh hükümdarlığına tercih eden İbrahim Edhem hazretleri bir gün kırda müridlerine, Hakk'a yönelen kullarının Allah katında değerini anlatıyordu. Dedi ki:

"İmânında samimi ve yaşantısıyla da Rabbinin rızâsını talep eden mü'min bir kul Rabbi'nin katında öylesine değerlidir ki bir dağa "Yürü!" dese dağ yürür.

O sırada eliyle de farkında olmaksızın karşılarında duran dağa işaret eder...

Ve koca dağ hareket etmeye başlar. Herkes dehşete düşer...

İbrahim Edhem hazretleri bu defa doğrudan dağa hitap eder:

– Dur! Ben seni kastetmemiştim.

Dağ durur...

6- Bazı velîlere hüsn-i hâtime (mutlu son) nasip olmayabilir. Velîlik makamından düşebilir.

Velîlik vakarını ve sırlarını muhafaza edemeyenler o mertebeden uzaklaştırılır.

"Rasûlüm de ki!
- Mülkün gerçek sahibi olan Allahım!
Sen mülkü dilediğinden geri alırsın.
Dilediğini yüceltir, dilediğini de alçaltırsın.
Her türlü iyilik senin elindedir.
Gerçekten sen her şeye kâdirsin."

(Âl-i İmrân Suresi: 26)

"Ben dervişim diye göğsün gerersin
Hakkı zikretmeye dilin var mıdır
Sen kendin görsene ilden ne ararsın
Hâli hâl etmeye hâlin var mıdır?

Bir gün balık gibi ağa sararlar
Mürşidinden rehberinden sorarlar
Tütsü yakıp köşe köşe ararlar
Ben arıyım dersin balın var mıdır?

Dertli olmayanlar derde yanar mı
Tahkik derviş ikrarından döner mi
Herbir uçan gül dalına konar mı
Ben bülbülüm dersin gülün var mıdır?

Pir Sultan'ım senin derdin deşilmez
Derdi olmayanlar derde duş olmaz
Mürşitsiz rehbersiz yollar aşılmaz
Mürşit eteğinde elin var mıdır?"

Ahmed bin Verd hazretleri der ki:

Yüce Hak, bir velîde üç şeyi artırır ise velî de üç şeyi arttırır.

1- Hak Teâlâ velînin mertebesini arttırdıkça velî tevazuu arttırır.

2- Allah Teâlâ velînin malını arttırdıkça o da cömertliğini arttırır.

3- Hak Teâlâ velînin ömrünü arttırdıkça o da ibâdetle gayretini arttırır.

Veliler, her insandan daha fazla ibâdet ederler. Şükür ehli olarak belâlara bile şükrederler. Onlar Hak'dan geleni bir nimet olarak kabul ederler.

7- Evliyânın her zaman halleri aynı değildir. Bunu, Hazret-i Yakup peygamberin oğlu Yusuf hakkındaki bilgisi gayet güzel ortaya koymaktadır.

"Biri, evlâdını kaybeden peygambere:

– Ey aydın cevherli, akıllı ihtiyar! Tâ Mısır'dan gömleğinin kokusunu duydun da niçin Ken'an kuyusundan onu görmedin?

Yakup (a.s.) cevap verdi:

– Bizim hallerimiz çakan şimşektir. Bir an görünür, bir an kaybolur. Zaman gelir göklerin yücesinden olurum. Zaman gelir, ayağımın üstünü görmem.

Eğer derviş hep bir halde kalsaydı, iki cihandan da elini çekerdi."

(Gülistan: 88)

Her an aynı değildir.

Velî, bir dalga halinde, bir şimşek aydınlığında gerçekleri görür.

Öyle bir an halk ile beraber, onların içinde normal hayatını devam ettirir.

Öyle bir an olur ki, her türlü sebeplerimiz üstünde, hakikate ulaşır.

Şeyh Ebû'l-Haseni'l-Harkânî (k.s.) hazretleri bir gece;

– Falan meydanda bu gece savaş yapılıyor. Şu kadar kişi öldü, şu kadar kişi yaralandı, demişti.

Fakat aynı gece düşmanlar, şeyh hazretlerinin oğlunu öldürüp kapısının eşiğine atmışlardı. Bundan ise onun hiç haberi olmamıştı. Bâtın (mâneviyât) âleminin ince sırlarını idrâkten mahrum olan hanımı, bu hâdise üzerine;

– Şu adama ne demeli! Şu kadar uzakta cereyan eden bir hâdiseyi haber veriyor; ama oğlunun öldürülüp kapısına atıldığından hiç haberi olmuyor! demişti.

Ebû'l-Hasen hazretleri hanımına şu cevabı verdi:

– Evet hanım dedi. Doğru söylüyorsun; ama harp meydanını gördüğümüz zaman, aradaki perde kaldırılmıştı. Oğlumuzu katlettikleri zaman ise, perde inmişti. Biz, perde kalkarsa, en uzak yerleri görürüz.

Perde inerse, ayağımızın dibini bile göremeyiz.

Her zaman ânı keşfe mazhar olunmaz. O ilâhi bir haldir.

Bazı eşraf saatler olduğu gibi, bazen de bunun aksi de olmaktadır.

Bunun için o zamanları iyi değerlendirmek lâzımdır.

Mevsimler gibi insan bedeninin, ruhunun da mevsimleri değişmektedir.

Sadi Şirâzi bir şeyhi anlatıyor:

"Bir gün Şam camiine girmişti. Kellâse havuzunun kenarında abdest alırken ayağı kaydı, havuza düştü ve buradan güçlükle kurtuldu. Namazı bitirdikleri zaman müritlerinden biri:

"Benim bir müşkülüm var", dedi.

Şeyh:

"Nedir?" diye sorunca:

"Hatırlıyorum", dedi, "Mağrip denizinin üzerinde yürüyordun da ayağın bile ıslanmıyordu. Bugün az kaldı bir kulaç suda boğulacaktın. Bunda ne hikmet var?"

Şeyh, yakasının içinde yumularak düşünceye daldı. Uzun bir teemmülden sonra başını kaldırdı:

"İşitmedin mi?" dedi, Âlemin ulusu Muhammed Mustafa - kendisine salât ve selâm olsun! - "Benim Allah ile bir vaktim olur ki o âna ne mukarrep melek, ne de mürsel nebi mahrem olamaz." buyurmuştur. Ama, "daima böyledir!" buyurmamıştır. Buyurduğu gibi öyle bir vakitte Cebrâil'e ve Mikâil'e bile iltifat etmezdi. Ama diğer vakitlerde Hafsa ve Zeynep'le sohbet ederdi. Çünkü, "Ebrârın Allah'ı görüşleri tecelli ile örtünme arasındadır. O, görünür ve görünmez."

(Gülistan: 87)

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'e ilâhi emirler vahiy şeklinde geldiğinde mübârek vücudunda değişiklikler olurdu. Deve üzerinde bulunduğu sırada vahiy gelmesi halinde bindiği deve onu çekemez hale gelirdi.

Vahyin sonunda yine Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) yavaş yavaş eski haline dönerdi.

İmam-ı Kastalânî (Mevâhib)'de İmam-ı Taberânî (Evsat)'da, İmam-ı Ahmet (Müsnet)'de, Ebû Nuaym (Hilye)'de ve Hâtib-i Bağdadî (Târihî Bağdat) kitabında kırklar, yediler gibi evliyânın mevcut olduğuna dair hadis-i şerifleri bildirmişlerdir. Bu hadis-i şeriflerden birkaçı şöyle:

(Çölde veya ıssız bir yerde hayvanını kaybeden kimse, "Benim için o hayvanı bulun" desin! Çünkü yeryüzünde (görmediğiniz) Allahü Teâlâ'nın öyle hazır kulları vardır ki, o hayvanı bulup getirirler.)

(Ebû Ya'la, Taberânî, İbn-i Sünnî)

(Ebdâl kırk kişidir. Bunların bereketi ile düşmana gâlip gelirsiniz ve belâ gelmesinden kurtulursunuz.)

(İ. Asâkir)

(Her asırda iyiler bulunur. Bunlar beşyüz kişi olup kırkı ebdâldir. Her memlekette bulunur.)

(Ebû Nuaym)

(Yeryüzünde her zaman (ebdâllerden) kırk kişi bulunur. Her biri İbrahim aleyhisselâm gibi bereketlidir. Bunların bere-

keti ile yağmur yağar. Biri ölünce, Allahu Teâlâ onun yerine başkasını getirir.)

(Taberânî)

(Ebdâller, bid'at ehli değildir. Bâtıl ve günah söze dalmazlar.)

(İbn-i Ebiddünya)

İmam Suyutî diyor ki:

"Ebdâl yani seçkin velîlerden olmak istersen, ahlâkını çocukların huylarına çevir. Çünkü onlarda beş haslet vardır ki, onlar büyüklerde olsa elbette evliyâ olurlar:

Rızık için endişe etmezler.

Hastalandıklarında Halik-ı zülcelâli kimseye şikâyet etmezler.

Yemeği birlikte yerler. Yalnız yemeyi sevmezler.

Korkunca hemen gözlerinden yaş akıtırlar.

Kavga ettiklerinde kin tutmadan hemen barışırlar."

Dervişlik sadece dildeki zikirle olmaz...

Dilde kahramanlık kolay...

Muhammed bin Hâmid Tirmizî der ki:

"Câhillerin evliyâyı inkâr etmesi, büyüklere dil uzatması, onları anlamaktan uzak olmalarından kalplerinin hikmeti almamasındandır."

KERÂMET

Kerâmet, Allah nazarında makbul olan velî kulların ilâhi lütuf ile gösterdiği büyük mârifettir.

Velilerde zuhur eden kerâmetler, Peygamberimiz Hazret-i Muhammed (s.a.v.)'in hak Peygamber olduğuna bir delildir. Çünkü bu velîler, Hazret-i Muhammed aleyhisselâma tâbi olmakla böyle harika hallere mazhar olurlar.

Tasavvuf ıstılahında şöyle tarif edilmektedir:

"Dâvâ-yı nübüvvete mukârin olarak zuhur eden hallere mucize, şeriate münkad olan nüfus-u zekiyye ashâbından zuhur edene de kerâmet denir."

Ömer Nasuhî Bilmen merhum kerâmet hakkında şöyle yazmıştır:

"Kerâmet, şer-i şerif ile tamamen âmil olan bazı eâzımı ümmetten zuhur eden harikadır. Bu zevatın rütbeli vilâyete nâil olduklarına delâlet eder.

Ehl-i sünnet itikadınca evliyânın kerâmeti haktır. Sulehayı ümmetten bazılarının Allah indinde kerâmete nâil olmaları imkân dahilindedir. Bu kerâmet onların insanlar nazarında ihtirama mazhar olmalarını, yahut onların vaaz ve nasihatini insanların hüsn-i suretle kabul eylemelerini temin gibi hikmetlere müstenittir.

Kerâmet hakkında şer'i naslar vârid olmuştur. Birçok zâtlardan kerâmet zuhur ettiğine dair birçok rivâyetler vardır."

(Muvazzah İlm-i Kelâm: 134)

Annesi, karnında iken Hz. Meryem'i Allah'a adamıştı. Doğunca onu mâbedin bir odasına koydular. Onun bakımını teyzesinin kocası olan Hz. Zekeriyya üzerine almıştı. Hz. Zekeriyya,

Meryem'in odasına girdiği zaman orada rızık görmüştü: **"Zekeriyya onun yanına, mihraba her girdikçe yanında bir rızık bulurdu. "Meryem bu sana nereden?" derdi. O da: "O Allah tarafından!" Şüphesiz Allah, dilediğini hesapsız rızıklandırır"** derdi. *(Âl-i İmrân Suresi: 37)*

Yine Hz. Meryem, kuru bir hurma ağacının altında doğumunu yapmıştı. Doğduğu çocuk ona **"Hurmanın dalını kendine doğru silkele, üzerine derilmiş taze hurmalar döküls ün,"** dedi. Hz. Meryem hurmayı silkeleyince kuru ağaçtan üzerine hurmalar döküldü. Hz. Meryem, peygamber değildi. Fakat bu olağanüstü şeyler kendisinde vukubulmuştu.

Musa aleyhisselâm ile Hızır aleyhisselâm arasında geçen olayı da Kur'ân-ı Kerîm'de anlatılmaktadır. Burada Hz. Musa'nın dahi sırrını çözemediği bazı olayları yapan Hızır (a.s.)'ı Allah Teâlâ:

"Kullarımızdan bir kul" olarak nitelendirmektedir. Kerâmetin en kesin delili, Hz. Süleyman'la Belkis vak'asında verilmektedir: Hz. Süleyman, Sebâ melikesi Belkis'i yanına çağırır. Rivâyete göre Hz. Süleyman o sırada Şam'da veya o civarda bulunmaktadır. İkisi arasında aşılacak uzun bir mesafe vardır.

Hz. Süleyman henüz Belkis huzuruna gelmezden önce onun tahtını getirtmek ister. Onun için topladığı meclis üyeleriyle konuşur:

"Ey cemaat! Onlar bana teslim olarak gelmelerinden önce hanginiz onun tahtını bana getirebilir?" dedi. Cinlerden bir ifrit "Sen daha yerinden kalkmadan ben onu sana getirebilirim, bunu yapacağıma eminim" dedi. Kendisinde kitaptan bir bilgi bulunan kimse (bilginlerin çoğunluğuna göre bu zât, Süleyman'ın veziri Âsaf İbn Berhiyâ'dır), dedi ki: "Sen gözünü açıp kapamadan ben onu sana getiririm." (Süleyman), tahtı yanına konulmuş görünce: "Bu, Rabbimin lütfundandır. Şükür mü edeceğim, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak istiyor..." dedi.

(Neml Suresi: 38-40)

Şimdi burada tâ Sebâ'dan Belkis'in tahtını bir göz açıp yumma süresi içinde Hz. Süleyman'ın yanına getiren kul peygamber değil Hz. Süleyman'a tâbi olan bir insandır.

Bir hadislerinde Hz. Peygamber şöyle diyor: Sizden önceki milletlerde muhaddes (kenisine ilham olunan kimse)ler vardı. Benim ümmetimde de varsa ki elbette daha çok vardır-"

Hz. Ömer'in, Medine'de hutbe okurken Nihavend'de çarpışan İslâm ordusunun arkadan çevrildiğini görüp, ordu kumandanına "Yâ Sâriye el-Cebel! Ey Sâriye dağa bak, dağa!" diye bağırdığı ve bu sesi Nihavend'e duyurduğu meşhurdur.

Harikulâde bir şey Allah'ın Resûlü'nün elinden zuhur ederse mucize, Allah'ın kitabına ve Resûlü'nün sünnetine bağlı, mü'min, sâlih bir kimsenin elinde zuhur ederse kerâmet, başka bir kimsenin elinde zuhur ederse istidractır.

Onun içindir ki büyük velîler mümkün olduğu kadar kerâmetlerini gizlemeye çalışmışlar, kerâmet göstermeyi bir meziyyet değil, kadının hayz görmesi gibi arızî bir şey saymışlardır. Onlara göre "Peygamberlere mucize izhar etmek nasıl farz ise velîlere de kerâmet gizlemek öyle farzdır."

Peygamberlerle velîler arasında harikulade olay bakımından şu fark vardır: Peygamberler, Allah'ın kendi ellerinde yarattığı mucizeyi göstermekle mükelleftirler. Bunu gizledikleri takdirde Allah'a isyan etmiş olurlar. Zira mucize, peygamberliğin bir delilidir. Mucize göstermekle peygamber, insanlara peygamberliğini ispat ettiğini açıklar ve onların kendilerine inanmalarını, aksi takdirde ikaba uğrayacaklarını söyler.

Velînin kerâmetin izhar etmesi insanları irşâd maksadıyladır. Dünya menfaati için değildir. Kerâmeti, kendi velîliğini ispat için kullanamaz. Velînin kerâmetini gizlemesi de makbuldür.

Velî için her şeyin başında emir ve nehye uymak gelir. Ebû Yezid el-Bistâmî'ye demişler ki:

– Falan adamın gece Mekke'ye gittiği söyleniyor.

– Şeytan da bir anda doğudan batıya gidiyor ama Allah'ın lâneti içindedir, demiş.

Yine demişler ki:

– Falan suda yürüyor.

– Balıklar suda, kuşlar havada bu işi daha güzel yapıyor, der.

Ve der ki:

– Adam seccadesini suya serse, hava üzerinde bağdaş kurup otursa emir ve nehye uyup uymadığına bakmadan ona aldanmayınız."

Büyük âlim Sadeddin-i Taftazânî eserinde velîler hakkında şöyle yazmaktadır:

"(Velîlerin kerâmetleri haktır). Velî, Allah'ı ve sıfatlarını mümkün olduğu kadar bilen, taate uyan, günahlardan kaçan, lezzet ve şehvetlere düşkünlükten yüz çeviren kimsedir. Onun kerâmeti, peygamberlik dâvâsına kalkışmadan yaptığı, olağanüstü bir şeydir. Eğer olağanüstü şey, îmân ve sâlih amelle beraber bulunmazsa istidrac olur; peygamberlik dâvâsıyla beraber yapılırsa mucize olur.

"Kerâmetin hak olduğuna delil çoktur. Bu hususta sahabe ve tabiundan inkârı mümkün olmayacak, tevatür derecesinde sözler nakledilmiştir. Bunların ayrıntıları âhâda (fert haberlerine) dayanırsa da esası herkesin birleştiği bir meseledir. Kur'ân-ı Kerîm de kerâmetin, Meryem'den ve Süleyman aleyhisselâmın arkadaşından zuhur ettiğini haber vermektedir. Bir şey vukubulduktan sonra artık onun caiz olduğunu ispata hâcet yoktur... Az zamanda uzak mesafeyi katetmek, Âsaf ibn Berhiya'nın yaptığı gibi uzak mesafeden Belkis'in tahtını getirmek, (ihtiyaç zamanında yiyecek, içecek ve giyecek bulmak, suda yürümek, cemad, hayvan ve diğer eşyanın konuşması haktır. Ömer (r.a.), Nihavend'deki ordusunun kumandanına: "Ey Sâriye dağa bak, dağa!" diye bağırarak onu dağın arkasından çevirmekte olan düşmana karşı uyarmış ve Sâriye de uzak mesafeden onun sesini duymuştur. Halid (r.a.) zehir içmiş, zehir

kendisine tesir etmemiştir. Ömer (r.a.)'ın yazdığı mektup üzerine (önceleri taşıp araziyi basan) Nil Nehri (doğru dürüst) akmıştır. Bunun misalleri sayılamayacak kadar çoktur.

"Evliyâdan olağanüstü şeylerin vukuu caiz olsa mucizeye benzer, peygamber ile peygamber olmayan birbirinden ayırdedilemez" diyerek kerâmeti inkâra kalkışan Mutezileye karşı müellif şu cevabı veriyor: Kerâmet, elinden zuhur eden kimse için kerâmet; tâbi olduğu peygamber için mucizedir. Çünkü o kerâmeti onda zuhura getiren yine peygamberdir. Zira velî, ancak dinine sarılmak, peygamberinin doğruluğunu diliyle ve kalbiyle ikrar etmekle, onun emir ve yasaklarına uymakla velî olur. Eğer velî istiklâl i'lân eder, peygambere uymadığını söylerse velî olmaz. Onun elinden böyle bir şey zuhur etmez."

"Hâsılı gerek peygamberin kendisinden, gerekse ümmetinden bir fertten zuhur etsin, olağanüstü olay, peygambere nispetle mucize, velîye nispetle kerâmettir."

(Şerhu Akâid: 61)

Harika, kerâmet hâsıl olmasında, kulların hiçbir tesiri yoktur. Allahu Teâlâ, evliyâsını ve enbiyâsını, başka kullarından üstün tutmuş, başkalarına vermediği kerâmet ve mucize gibi harikaları, nimetleri bunlara ihsân etmiştir.

Hz. Ma'rûf-i Kerhi, talebelerine, "Duâ ederken beni vasıta edin! Ben Allahü Teâlâ ile aranızda vasıtayım. Çünkü evliyâ, Rasûlullah'ın vârisidir. Vâris olan, vârisi olduğu zâtın birçok üstünlüklerine kavuşur." buyurdu.

(Hadika)

Evliyâdan binlerce, kerâmet işitilmiştir. S. Abdülkadir-i Geylânî hazretlerinin kerâmetleri ise pek meşhur olmuştur.

(Avârif-ül-Me'ârif)

İmam-ı Gazâlî hazretleri de, (Evliyânın firâset ile insanların kalplerinden geçenleri haber verdikleri sayılmayacak kadar çoktur. Hz. Hızır'ı görüp konuştukları gaipten ses işittikleri ve benzeri kerâmetleri çoktur) buyuruyor.

(İhyâ)

Ali Echuri hazretleri der ki:

– Velî, dünyada iken, kınındaki kılıç gibidir. Ölünce kınından çıkan kılıç gibi olup tasarrufu, tesiri kuvvetlidir.

(Nur-ul Hidâye: 63)

Velîlerin mâneviyatlarından istifade etmelidir. O, Allah'ın sevgili kulları, kabirlerinde yatarken bile, kendilerine muhabbet besleyenlerin imdadına yetişme selâhiyetine sahiptirler.

Bu ilâhi feyz ve bereket ile zaferden zafere koşan koca padişah Kanuni Sultan Süleyman Han şöyle diyordu:

"Zahire bakan eğerçi berr u bahrun şâhıyam

Bir ulı dergâhun amma ben gubâ-rı râhıyam."

(Baksan, görünüşte deniz ve karaların padişahıyım amma, ben aslında ulu bir dergâhın yolunun tozuyum.)

İşte o yol ki padişahları bile imrendirmiştir.

Akşemseddin (k.s.) hazretleri, Ebû Eyyûbi'l-Ensârî (r.a.) hazretlerinin türbesini bulup çıkardıktan sonra, Fatih Sultan Mehmet Han (k.s.), gördüğü bu kerâmet karşısında tasavvufa meyletmiş. İnzivaya çekilip devlet işlerinden el etek çekerek dervişliği arzu etmiş.

Fakat Akşemseddin (k.s.) hazretleri:

– O takdirde mü'minlerin işleri görülmez olur. Adaletle hükmetmek gerek. Adaletle iş yapmak, padişahların velâyet ve kerâmetleridir, buyurarak Hz. Fatih'in isteğini geri çevirmiştir.

Allahü Teâlâ seçkin kullarına özel nimetler lutfeder. Allah ile özel yakınlığı bulunan seçkin insanlara, diğerlerine nazaran bazı ayrıcalıklar bahşedilir...

Hasta döşeğinde son günlerini yaşayan Ebû Bekir Sıddîk (r.a.), kızı Hz. Âişe'ye vasiyetleri esnasında kendi mülkü olan hurmalıktan bahsetti. Beher kilesini bin kırk dirhem hesabıyla Âişe'ye yetmiş kile hurma bağışladı. Kalanını da vârisleri için muhafaza ve idare etmek üzere Âişe'yi vasî tâyin etti ve ona şu tavsiyede bulundu:

– Kızım Âişe! Bunların ikisi senin erkek ve ikisi de kız kardeşlerinindir... Onlara karşı şefkatli ol, dedi.

Halbuki Hz. Ebûbekir'in dünyada diri olarak yalnız bir kızı vardı ki o da Esmâ idi. Hz. Âişe hayret edip, babasının "ikisi de senin kız kardeşlerindir" demesinden bir mânâ çıkaramadı ve:

– Ey babam! Benim kız kardeşim bir tanedir, o da Esmâ'dır. Bana tavsiye ettiğin ikinci kız kardeşim kimdir? diye sorduğunda, Hz. Ebûbekir (r.a.):

– Eşim binti Hârice'nin rahmindeki çocuğun ikinci kız kardeşin olacağını sanıyorum, kalbime böyle doğdu!.. diye cevap verdi.

Hakikaten doğum zamanı geldiğinde binti Hârice, Ebûbekir'in haber verdiği gibi kız çocuk doğurdu.

Soğuk bir kış günü idi. Muhiddin-i Arabî bir evde üç kişiyle sohbet ediyordu. Bu adamlardan biri inatçı bir filozof idi. Diyordu ki:

– Cahil insanlar Kur'ân'daki İbrahim peygamber kıssasını yanlış anlarlar...

– Ne gibi?

– İbrahim aleyhisselâm ateşe atıldı, ateş onu yakmadı derler. Halbuki, ateş yanıcı cisimleri muhakkak yakar, Kur'ân'daki "ateşi Nemrud" demek ona gazap ve hiddetinden ibarettir. Ateşe fırlatılması hiddetinin kendi üzerine gelmesini ve ateşin yakmaması bu gazabın kendisine dokunmamasıdır, yoka ateş yakmaz mı?.. Muhiddin Arabî dedi ki:

– Eğer ben size ateşin Hazret-i İbrahim Halilûllah'ı yakmadığını ve Kur'ân-ı Kerîm'deki sözlerin doğru olduğunu bizzat gösterirsem îmâna gelir misin?..

– Bu imkânsız bir şeydir.

– Ben burada İbrahim peygamberin dâvâsını ispat etmek için onun yerine geçerim ve göstereceğim harikulade mucize kerâmet olmaz.

– Bu mümkün değildir...

– Evet...

– Şimdi onun yakıp yakmadığını bizzat kendin görürsün.. Muhiddin Arabî filozofun "aman ne yapıyorsun" demesine kalmadan mangaldaki ateşi filozofun kucağına boşalttı. Filozofun rengi kül gibi olmuştu. Fakat hayret ateş onun kucağını yakmıyordu. Eliyle tuttu yakmıyordu. Gözlerini açtı.

– Bu şayanı hayret bir şey!.. dedi ve ateşi mangala doldurdu. Hz. Muhiddin Arabî:

– Tekrar ateşi bir tut bakalım.. dedi. Filozofun elini uzatmasıyla:

– Ay!.. diye çekmesi bir oldu.. Ateş elini yakmıştı. Muhiddin-i Arabî dedi ki:

– Ey filozof, ne oldun.. Hani ateş yakardı. Sonra yakmaz oldu. Tekrar yaktı..

– !!..

– İşte şöyle oldu. Ateş emir ile yakar. Ve emri ilâhiyle yakmaz. Cenâb-ı Allah dilediğini işler...

Allah için tâcından-tahtından feragat eden İbrahim Edhem hazretlerine Allah lütuflarda bulunarak mükâfatlandırmıştır...

İbrahim bin Edhem bir gün deniz kenarında oturmuş, elbisesini dikiyordu. Memleketin vâlisi yanındakilerle birlikte oradan geçerken İbrahim bin Edhem hazretlerinin başında durdu. Vâli onu seyrederken şöyle düşündü: "Bak şu dünün hükümdârına! Böyle yapmakla eline ne geçti?" İbrahim bin Edhem vâlinin aklından geçenleri anlamıştı. Kaldırıp iğnesini denize fırlattı. Sonra; "Balıklar iğnemi getirin." deyince, bir balık, ağzında İbrahim Edhem'in denize attığı iğneyi getirdi. İbrahim bin Edhem iğneyi balığın ağzından aldıktan sonra vâliye döndü: "Elime bu iğne geçti!" buyurdu. "Yani; ben Allahü Teâlâ'dan gayri olanları bırakıp, bütün varlığımla O'na döndüğüm için, bu balıkları bana hizmetçi etti ve bana bu kerâmeti verdi!" demek istedi.

Dünya malını elinin tersi ile itenlere Allah mânâ âleminin nurlu feyizlerini bahşeylemiştir. Evliyâ, fâni olanlara hiçbir zaman meyletmemiş, bâkî olanı tercih etmiştir.

Bedreddin Tirmizî isminde biri simya ile uğraşırdı. Mevlânâ'nın ismini duyarak Konya'ya ziyaretine geldi. Önce oğlu Sultan Veled'e uğrayarak, yapacağı altınlardan her gün bir dirhem Mevlânâ'nın talebelerine vereceğini vâd eyledi. Bu haberi Mevlânâ'ya ulaştırdılar, fakat o hiç cevap vermedi. Birkaç gün sonra Bedreddin'in çalıştığı yere gitti. Bedreddin simya ilmiyle uğraşarak altın yapmaya çalışıyordu. Mevlânâ'nın geldiğini görünce, ayağa kalkarak hürmette bulundu. Mevlânâ, oradaki demirden, bakırdan ve diğer madenlerden yapılmış eşyaları teker teker alıp Bedreddin'e vermeye başladı. Bedreddin, her eline gelen eşyanın en yüksek ayarda som altından yapılmış olduğunu hayretle gördü. Mevlânâ, Bedreddin'in şaşkın bir halde kendisine baktığını görünce; "Ey Bedreddin! Sen simya ile uğraşmayı bırak. Çünkü sen âhirete gidince, simya dünyada kalacaktır. Sen öyle bir simya ile uğraş ki, seninle beraber âhirete gitsin. İşte o da din ilmidir. Bu, kalpten mâsivayı, Allahü Teâlâ'dan başka her şeyin sevgisini çıkarıp, Allahü Teâlâ'nın beğendiği şeyleri kalbe doldurmakla olur." buyurdu.

Velîler, dünya hazinelerini ayakları altına almışlardı.

Muhiddin-i Arabî'nin yüksek sözlerini kimse anlamıyordu. Bir gün Cebel'e çıkıp:

– Ey Şam ahalisi sizin taptığınız mabut benim ayağım altındadır! deyince halk onu hapsetti, öldüreceklerdi, fakat Şeyh Ebûl Hasan onun sözlerini değiştirmiş ve onu hapisten kurtarmış Muhiddin'e:

– Kendisinden dolayı Nasut âlemine Lâhut âleminin girmiş olduğu bir kimse nasıl hapis edilir?.. deyince Muhiddin:

– Benim sözlerim sekir halinde söylenmiş sözlerdir. Bunlar suç teşkil eder mi?.

Cahil halk, vefâtından sonra onun mezarını bile yıkıp yerini kaybettirdiler.

Kabrinin nişanını bırakmadılar. O hazretin mezarı Yavuz Sultan Selim'in Şam'ı istilasına kadar devam etti. Yavuz Zem-

billi Ali Efendi'den, Muhiddin-i Arabî'ye ait birçok malumat almıştı. Onun bir eserindeki:

"İza dahallesîni ilâ şın yazharu kabri Muhiddin" ibaresidir.

Bunun anlamı şudur:

"Selim Şam'a dahil olunca Muhiddin'in kabri meydana çıkar."

Şam'ı fetheden Yavuz Sultan Selim bu sırrı çözdü. O da bir velî padişahtı.

Şam âlimlerini topladı. Onlara:

– Muhiddin-i Arabî'nin hangi yerde "Sizin taptığınız benim ayağımın altındadır" sözünü söylediğini sordu. Bu sözü söylediği yer önemliydi. Âlimler Cebel'deki yeri gösterdiler. Yavuz Sultan Selim Han o yeri kazdırdı ve orada birçok paralar çıkarttı. Demek ki Muhiddin onlara paraya tapmakta olduğunu söylemiş. Muhiddin'in yerini keşfettirip mezarını buldurdu. Ve üzerine muazzam bir türbe inşa ettirdi.

Müştak Dede

1759'da Bitlis'te doğan Müştak Dede'nin asıl ismi, Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) ismine hürmeten konmuş olan Muhammed Mustafa'dır. Kendisi medrese tahsili görmüş, daha sonra Şems-i Bitlisî'nin yanında tahsiline devam etmiştir. Ayrıca Hacı Hasan Şirvânî'nin yanında da eğitim görüp mutasavvıf bir şâir olarak yetişen Müştak Dede, sürekli seyahatler etmiştir. 1847'de basılan divanında, rumuz ve işaretler vardır. Gerçek bir velî ve sûfî olan Müştak Dede'nin divanından Ankara'nın başşehir olacağına dair şiir, olmuş olacak her şeyin Allah'ın katında ilim nevinden yazıldığına (kaderin varlığına) açık bir delildir. Müştak Dede'nin divanı, Allah'ın velîlerin kalbine ve zihinlerine değişik vasıtalarla (sünuhat, tüluat, sezgi, ilham, altıncı his, rüya vb.) ulaştırdığı kaderî planda ilmi varlıkları olan, ama haricî varlık elbisesi giymemiş geleceğe dair hâdise-

leri istediği takdirde, izin verdiği ölçülerde ulaştırdığına dair binlerce misalden biridir. Müştak Dede'nin geleceğe dair haberleri, Nostradamus'un haberleriyle kıyaslanmayacak kadar açık ve nettir. Meselâ Müştak Dede, daha başşehir olmadan yüz sene önce, hiç yoruma gerek kalmadan, usûlüne uygun olarak, ama ehlinin anlayacağı şekilde Ankara'nın, İstanbul gibi başşehir olacağını haber vermiştir. Bu şiir, İstanbul'da Takvim hâne-i Âmire'de, Hicrî 1268 senesinde taş basma olarak basılan divanın 29. sayfasında mevcuttur:

1. Me'vâ-yı nâzenîne ki(m) "Elf" olursa "Efser" Elif=A
2. Lâbût olur o me'vâ İslambol ile hemser
3. "Nun ve Kalem" başından alınsa "Nun"u Yunus, Nun=N
4. Aldıkça harf-i diğer olur bu remz azhar.
5. Miftah-ı sûre-i Kaf serhadd-i Kaf tâ "Kaf" Kaf=K
6. Munzam olunmak ister "Ra"yı Resûl-i Peygamber Ra=R
7. Hâ-yı hû ile âhir maksud oldu zâhir Hû=H
8. Beyt-i Velîyyu'l-Ekrem Elhâc Abd-i Ekber
9. Ey Pâdişah-ı Fahham Sultan Hacı Bayram
10. Ruhundan ister ikram Müştak-ı abd-i çâker.

• Bu şiirin 1, 3, 5, 6 ve 7. mısraları "Elif", "nun", "kaf", "ra" ve "he" ile, yani aslî harflerle Osmanlıca yazılışa uygun olarak Ankara'yı,

• İkinci mısra, rumuzlu olarak haber verilen bu şehrin başşehir olacağını,

• Yedinci mısra, bu oluşun "Hâ-yı hû" ile yani İstiklâl Savaşı'na işaretle, gürültü ve patırtı ile vuku bulacağını,

• Birinci mısra, bunun ebced hesabı ile 341 tutan Efser'e "Elf" yani bin ilave olunmak suretiyle 1341'de vukua geleceğini göstermektedir.

• İkinci mısrada İstanbul ile hemser=başabaş olacağı bildirilen şehrin Ankara olduğu, birinci mısradaki "Me'vâ-yı nâzenin" kelimeleriyle 8 ve 9. mısralardaki ifadelerle de açık-

lanmış bulunmaktadır. Zira Hacı Bayram-ı Velî'nin türbesi Ankara'dadır.

Hakikaten 'Düstur'un 5. cildinin, 381. sayfasında Ankara'nın başşehir olarak kabulüne dair 27 sayılı umumi heyet kararı 13.10.1339 Rumî tarihi taşımakta. Bu tarih ise, Hicri 1341 senesine tekabül etmektedir.

Aslında 3. beyitteki "Nun ve kalem... başından alınsa "Nun'u Yusuf", ifadesinde Yunus Emre gibi dervişlerin başlarına koydukları "Nun"ların da daha sonra tekkelerin kapanmasıyla başlarından alınacağına, o kıyafetlerin de kaldırılacağına bir işaret vardır.

Nice keşif sahibi insanlar vardır ki kıymetleri vefâtlarından sonra anlaşılmıştır.

Yunus Emre, üçbin şiir söylemiş. Bunlar bir divan halinde toplanmış. Bu divan Molla Kasım adlı bir mutaassıp hocanın eline geçmiş. Molla Kasım bir su kenarında oturup bu divanı okumaya başlamış. Şeriate uygun görmediklerini okudukça yakmış. Bin beytini yaktıktan sonra usanmış. Bin tanesini de suya atmış. Üçüncü bine başlayınca şu beyitle karşılaşmış:

"Derviş Yunus bu sözü eğri büğrü söyleme
Seni sigaya çeken bir Molla Kasım gelür."

Bu beyti okur-okumaz Yunus'un kerâmetine inanmış. Erenlerden olduğunu anlamış. Divanı öpüp başına koymuş. Fakat ne çare ki, elde bin şiir kalmış.

Hasan-ı Basrî hazretleri o devrin en meşhur filozoflarının başında geliyordu. Çok güzel olduğundan nazara gelmiş atından düşünce beyni zedelenmişti.

Hasan-ı Basrî'nin vefâtından önce bir zât, o devrin en bilgili rüya tâbircisi olarak tanınan İbn-i Şirîn'e gelmiş. Rüyasında acaip bir kuşun havadan inip mescidin en mühim yerlerinden taşlar çıkarıp attığını gördüğünü söyler. İbn-i Şirîn:

– Eğer bu dediğin hakikat ise Hasan-ı Basrî vefât etmiştir, diye tâbir eder.

Çok zaman geçmeden Hasan-ı Basrî hazretlerinin vefâtı haberi duyulur.

Takkeci İsmail Efendi, iyi kalpli hoş sohbet bir zâttı. 1595 yılında İstanbul Topkapı dışındaki Takkeci camiini yaptırmıştı.

Bu zât, dükkânında takke yapar satarmış. Günlük kazancından kendisine ve ailesine yetecek kadarını ayırdıktan sonra da, geri kalanını eve giderken rastladığı fakirlere dağıtırmış.

Küçük bir kulübede hanımıyla birlikte yaşıyorlarmış. En büyük arzusu bir camii yaptırmakmış.

Kocasının bu arzusunu bilen hanımı, O'nun gönlünü kırmamak için, hiçbir şey demiyormuş ama, kendi kendine de; "Hem camii yaptırmak istiyor, hem de elinde avucunda bir kuruş bırakmıyor! Bu gidişle nasıl camii yaptıracak?" diye düşünüyormuş.

Takkeci Baba'nın bu düşüncesini bilen komşuları da, O'na takılırlar:

– "Sen, ancak derya tutuşursa, camii yaptırırsın!" derlermiş.

Bir gece; rüyasında nur yüzlü bir Pîr görmüş. O'na:

"Bana bak İbrahim Efendi! Sana uzun bir yolculuk gözüküyor. Bağdat'a kadar gitmek zorundasın. Senin kısmetin orada, iki salkım üzüm tanesinde asılı, git onları dalından kopar da ye!" demiş.

Takkeci Baba, heyecanla uyanmış, hanımını da uyandırmış:

"Beklediğim gün geldi! Kalk, hemen bana azık hazırla, yola çıkacağım!" demiş.

Hanımı, yol azığını hazırlamış; Takkeci Baba, hanımı ile helâlleştikten sonra, sabahın alacakaranlığında yola çıkmış. Aylar süren, güçlüklerle dolu bir yolculuktan sonra, bir gece bir handa gecelemiş.

Handa, başka yolcular da varmış. Onlara selâm vermiş. İçlerinden biri:

"Nereden gelip, nereye gidersin?" diye sormuş.

"İstanbul'dan gelip, Bağdat'a gidiyorum."

Sonra, sohbet etmeye başlamışlar. Bir ara, adamlardan biri:

"Bir zamanlar bir rüya görmüştüm. Ben rüyaya falan pek inanmam ama, ak sakallı nur yüzlü bir ihtiyar rüyada bana, kısmetimin İstanbul'da, Topkapı denilen bir semtte olduğunu söylemişti. Orada takkecilik yapan bir şahsın evinin altında imiş. O adamın ismini de söylemişti. Takkeci İbrahim Efendi diye biri!"

Bunu duyan Takkeci Baba, kendi gördüğü rüyayı hatırlamış. Ertesi sabah, İstanbul'a doğru yola çıkmış.

İstanbul'a gelip, evinin bulunduğu sokağa girince, O'nu gören komşuları:

"Ne oldu Takkeci Baba, buldun mu kısmetini? Buldunsa kısmetini mahallenin camisini yaptırırsın artık!" demişler. Takkeci Baba da, sakallarını sıvazlayarak:

"Derya tutuştu, dostlar, derya tutuştu!" demiş.

Evine gitmiş, bodruma inmiş. Yeri kazmaya, çıkan toprakları da kürek kürek savurmaya başlamış. Onun bu hâlini gören hanımı ve komşuları da hayretle seyretmişler. Bir süre sonra, komşuları O'nun aklından şüphelendikleri için, çekip gitmişler.

Onlar gittikten bir süre sonra, iki tane küp çıkmış. İçleri çil çil altın doluymuş!

Takkeci Baba'nın yıllardan beri ettiği duâlar kabul olunmuş...

Takkeci Baba, bu servetiyle gönlünde yatan camii yaptırmış, içini de en nâdide çinilerle döşetmiş. Öyle ki, bu caminin içinde bulunan kabartma lale motifli çininin bir benzeri yoktur... Arta kalan altınları da, yine fakirlere dağıtmış.

Abdurrahman Arvasî hazretleri dostları ile Van Gölü kıyısında giderken, göldeki Ahtamar adasındaki Ermeni kilisesinden bir papaz çıkarak su üstünde yürümeye başlar. Talebe bunu görünce, birkaçının hatırına, Allah'ın düşmanı dediğimiz papaz, su üzerinde yürüyor da, evliyânın büyüğü Abdurrahman Kutb hazretleri, acaba neden kıyıdan dolaşıyor diye gelir. Hazret-i Seyyid bu düşünceyi anlayıp, ayaklarındaki nalinleri ellerine alıp birbirine çarpar. Çarptıkça papaz suya batar. Boğazına kadar gelince, bir daha çarpar. Batar ve boğulur. Sonra böyle düşünene dönerek: "O, sihir yaparak su üstünde gidiyordu. Böylece sizin îmânınızı bozmak istiyordu. Nalinleri çarpınca, sihri bozuldu ve battı. Müslümanlar sihir yapmaz. Allahü Teâlâ'dan kerâmet istemekten de hayâ ederler" buyurdu. Kerâmeti ile papazın sihrini bozdu.

ꕥ

Şeytan hizmetçi kılığına girmiş ve yirmi sene Cüneyd-i Bağdadî hazretlerinin yanına gidip gelmişti. Bir türlü gönlüne vesvese vermeye muvaffak olamamıştı. Bir gün:

"Ey Üstad! Yoksa siz benim kim olduğumu biliyor musunuz?" dedi. Hazret-i Cüneyd:

"Sen lânetli İblissin. İlk geldiğin andan beri seni tanıyorum." buyurdu. Şeytan:

"Ey Sultanü'l Muhakkikin! Sizin kadar yüksek dereceye ulaşan başka bir büyük zât tanımıyorum. Yirmi senedir size hiçbir isteğimi yaptırmayı başaramadım." dedi. Hazret-i Cüneyd:

"Defol mel'un! Şimdi de beni kendini beğenme hastalığına düşürerek mahvetmek mi istiyorsun? Yirmi senede yapamadığını yirmi saniyede mi yapacaksın? Defol karşımdan!" dedi.

Şeyh Vefâ hazretlerini, gayr-ı müslimler de severler, müşkillerinin hâlli için ona giderlermiş.

Sultan II. Bâyezid zamanında Hıristiyanlar "Paskalya günü" konusunda ihtilafa düşerler ve iki gruba ayrılırlar; kesin bir gün üzerinde bir türlü anlaşma sağlayamazlar. Çaresizdi-

ler. En sonunda Şeyh Vefâ hazretlerine durumu arzetmeyi kararlaştırırlar.

Papazlardan oluşan bir grup dergâha gelerek Efendi hazretlerinin huzuruna çıkarlar. Durumu arz ederler. Şeyh Vefâ hazretleri:

"Mart ayında giren Arabî ayının onbeşinden sonraki Pazar günü paskalyanızdır. Gönül rahatlığı içinde kutlayabilirsiniz!" diyerek meseleyi halleder.

Velilere hürmette kusur etmemek gerekir...

Mehabbetini Taberî vâlidesinden şu hâdiseyi hikâye eder;

"Muhiddin-i Arabî bir gün Kâbe'de, Kâbe'nin mânâsı hakkında bir vaaz veriyordu. İçimden onun dediklerini inkâr ettim. O gece mânâda Kâbe'nin Şeyhül Ekberi tavaf ettiğini gördüm!.."

Büyük İslâm âlimlerinden Fahreddin-i Râzî büyük bir debdebe ile Kâbe'ye gelmişti. Kâbe'yi tavaf ediyordu. O sırada ihramına bürünmüş bir adamın kendisine ayağa kalkmadığını gördü. İçinden:

– Benim gibi bir âlime hürmet etmemek, tazim yapmamak ne ayıp şey!.. dedi.

Diliyle söylemedi amma kalbinden geçirdi.

Biraz sonra büyük camide vaaza çıkıyordu. Bütün Mekke ahalisi Tefsir-i Kebir'i yazan bu büyük âlimin vaazını dinlemek için camiye dolmuştu. Fahreddin-i Râzî ağır ağır kürsiye çıktı.

– Ey cemaati müslimin dedi. Fakat birden kafası durur gibi oldu. Aklındaki bilgiler o anda silinmişti. Ter içinde kaldı..

– Bugün biraz rahatsızım konuşamayacağım dedi. Ve kürsüden indi. Hanesine vardığı vakit başını secdeye koydu ağlamaya başladı:

– Yâ Rabbi ne işledim de, ne gibi bir kusur yaptım da beni kepaze ettın. O gece mânâsında ona Muhiddin'i gösterdiler.

Evet o içinden kızdığı adam Muhiddin-i Arabî hazretleri idi. Onu günlerce aradı. Ümit kesmiş bir vaziyette iken kapısı çalındı. Koştu açtı. Bir de batık ki Şeyhül Ekber karşısında. Ondan af diledi, o da Hakk'a duâ edip Fahreddin-î Râzî'ye bilgisini iade ettirdi.

Nakşibend hazretlerine biri dedi ki:

– Kerâmet göstermiyorsunuz?

Cevaben der ki:

– Hazret-i İsa ölüleri diriltirdi. Biz de ölü ruhları diriltiyoruz...

Onlar, gönülleri canlandırmak için uğraşıyorlardı...

Allah'ın seçkin kulları ile beraber olanların gönülleri ihya olur. Huzura kavuşur. Onların nurları ile yolları aydınlanır.

Medine nâibi Râşid Efendi bir beytinde şöyle demiştir:

"O bezm-i âliden uzak olan Hüda'dan da uzak olur. Allah'ın velî kullarının meclislerine yakın olan devamlı nurlu olur."

Onların duâlarından istifade eder.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Saçı-başı dağınık, üstü-başı toz içinde, vücudunun üst ve altını örtmek için sadece iki eski esvabı olan ve kendilerine önem verilmeyen nice kimseler vardır ki, eğer onlar Allah'a yemin etse, Allah onu yalancı çıkarmaz."

(Mefâtihül-Gayb: 5/685)

Beyazıd-i Bestâmî hazretleri keşif ve kerâmet sahibi bir zât idi.

Bir gün çok sevdiği talebesi Abdullah Yunabadî onu ziyarete gelmişti. Öğle vakti müsaade isteyerek ayrılmak istedi. Bayezid Bestâmî hazretleri tebessüm ederek ona dedi ki: "Abdullah, bugün bu şehirden ayrılma, yarın bir mü'minin cenazesi olacak onun namazını kılar öylece ayrılırsın." Abdullah bunu bir emir kabul edip kaldı. İkinci gün Şeyh hazretlerinin vefât

ettiğini öğrendi ve namazını gözyaşları içinde kılıp memleketine döndü.

ꕥ

Ebû Hafs Haddâd hazretleri demircilik yapardı. Ne zaman ezan-ı şerifi işitse, çekici yukarı kaldırmış ise aşağı indirmez, aşağıda ise yukarıya kaldırmazdı. Bir kişi ile konuşuyor ise, hemen sözünü keser, ezanı dinlerdi. Bir gün Ebû Hafs Haddâd hazretleri vefât etti. Dostları cenazesini götürürken müezzin efendi minareden ezan okumaya başladı. Tabut o anda havada durdu. Bütün uğraşmalarına rağmen hareket ettiremediler. Ezan bittikten sonra hareket edilebildi.

Ebû Hafs Haddâd hazretleri ezana hürmetini öldükten sonra da gösterdi.

ꕥ

Rasûl-ü Kibriyâ (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

"Yeryüzü Halilürrahman İbrahim (aleyhisselâm) gibi olan kırk kişiden asla boş kalmaz. Onlar hürmetine yağmur yağar. Onlar sebebiyle yardım görürsünüz. Onlardan herhangi biri öldüğünde Mevlâ Teâlâ yerine mutlaka bir başkasını getirir."

(Kenzül Ummâl: 12/188)

Dünya boş değildir.

Dünyanın ayakta durması bunca adaletsizliğe bunca zulümlere rağmen harap olup yıkılmamasının sebebi bu mânevî kuvvetlerdir.

Bu ruhâni veya cismani şahsiyetlerdir.

Deyr-i Eflatun yani Eflatun Kilisesi'ndę bir kimse vardı. Üzerine rahip elbisesi giyer, kiliseye gelenlere İslâmiyet'in üstünlüğünü anlatır, konuştuğu kimselerin Müslüman olmasına vesile olmaya çalışırdı. Bu arada Mevlânâ hazretlerinin talebelerine de çok saygılı davranırdı. Bir gün kendisine; "Senin, Mevlânâ'nın yakınlarına bu kadar hürmetli olmanın, iltifat göstermenin sebebi nedir?" diye sordular. O da cevap olarak; "Biz Mevlânâ'nın pekçok kerâmetlerini gördük. İsterseniz size

içlerinden birini anlatayım. Bir gün biz kırk papaz, cümlemiz Mevlânâ'ya bir sual sormak için giderken, kendisiyle bir fırının önünde karşılaştık. İçimizden biri; "Kur'ân-ı Kerîm'de, Meryem Suresi'nin yetmiş birinci âyet-i kerîmesinin meâlinde; "**İçinizden, hiçbiri istisnâ edilmemek üzere, mutlaka cehenneme varacaktır. Bu, Rabbinin katında kesinleşmiş bir hükümdür.**" buyuruluyor. Bu âyet-i kerîmeye göre, Müslüman olsun kâfir olsun, herkesin cehennemden geçeceği bildiriliyor. Madem ki herkes cehenneme girecek, o zaman İslâmiyet'in üstünlüğü nereden belli olacaktır?" dedi. Mevlânâ; "Evet, âyet-i kerîmede bildirildiği gibi, herkes cehenneme uğrayacaktır. Mü'minler cehenneme uğradığında, cehennemin ateşi ona tesir etmeyecektir. Hatta cehennem; "Ey mü'min, çabuk geç, nurun ateşimi söndürüyor" diyecektir. Aynı ateş, Allahü Teâlâ'nın emriyle kâfiri yakacaktır. Ateş, aynı ateştir. İsterseniz deneyelim ve şimdi size bunu göstereyim." dedi. Bizden, üzerimize giydiğimiz gömlekleri çıkarmamızı istedi. Çıkarıp, kendisine verdik. O da hırkasını çıkarıp, bizimkilerin içine sardı. Öylece fırının içine attı. Biraz sonra fırının kapağını açıp, elini alevlerin içine soktu. Biz hayretle hâdiseyi takip ediyorduk. Sonra içerden hırkayı alıp önümüze koydu. Hırkada en ufak bir yanık izi yoktu. İçini açtığında, bizim gömleklerimizin hepsinin yanıp kül olduğunu gözlerimizle gördük. Sonra Mevlânâ bize dönerek; "Ey rahipler! İşte gördüğünüz gibi, biz ateşe böyle uğrarız. Siz de böyle uğrarsınız." deyince, hepimiz insaf edip, kelime-i şehadeti getirerek Müslüman olduk. Herbirimiz de, bundan sonra İslâmiyet'in yayılması için çalışacağımıza, Hıristiyanların doğru yola gelmesi için uğraşacağımıza söz verdik. İşte benim Mevlânâ'nın talebelerine hürmet ve iltifat etmemin sebebi budur."

Bir gün, Ebû'l-Hasan-ı Harkânî hazretlerinin bir talebesi çok hastalandı. Buna hiçbir tabib çare bulamadı. Talebe, hastalığın ağrısına dayanamaz hale gelmişti. Sonunda durumu Ebûl-Hasan-ı Harkânî'ye bildirdiler. Bunun üzerine Ebûl-Hasan-ı Harkânî hazretleri terliklerini vererek; "Bunları ağrıyan yere

sürün." buyurdu. Ebû'l-Hasan-ı Harkânî hazretlerinin dediği gibi yaptıklarında, Allahü Teâlâ'nın yardımıyla talebe iyileşti ve hiçbir rahatsızlığı kalmadı.

Şifayı veren Allah. Sebebi de velînin kerâmetiyle...

Mevlânâ'nın hanımı Kira hatun, Mevlânâ'nın üzerindeki bir söküğü dikerken, uğursuzluk olmaması için ağıza yaprak, saman çöpü, kâğıt gibi bir şey alınması âdetini hatırlayarak içinden:

– Acaba Mevlânâ da mübârek ağzına bir şey aldı mı? diye geçer.

Mevlânâ hazretleri hemen:

– Hanım! Bunun ehemmiyeti yok. Sen dikmene bak. Benim ağzımda Kulhüvallahü ehad sûre-i celîlesi var, der.

Muhammed Bahâüddin Şah Nakşibend hazretlerinden bir gün kerâmet göstermesini istediler.

Şöyle buyurdu:

– Bunca günahla yeryüzünde gezebiliyoruz. Bundan daha iyi kerâmet mi olur?

Evliyâ Çelebi, Beyazıt camii yapılışında kıble yönü tâyini konusunda şöyle bir vak'a anlatır:

"Mimarbaşı:

– Padişahım, mihrabı nasıl koyalım? diye sordukta, Beyazıd-ı Velî:

– Şu ayağıma bas! der.

Mimar, ayağını padişahın ayağı üstüne basınca karşısında Kâbe-i Mükerreme'yi görür. Hemen padişahın ayağına kapanarak mihrabı o istikamete kor. Mihrab temeli konulunca, Beyâzıd-ı Velî, camiin hayır ile bitmesi için iki rekât hacet namazı kılar."

Beyazıt Han'ın camii şerifin açılışında ilk namazı kıldırmasının da ayrı bir hikmeti vardı. O hâdiseyi de Evliyâ Çelebi şöyle anlatır:

"Camiin yapısı tamam oldukta, bir Cuma günü büyük cemaat toplanıp açıldı.

Beyâzıd-ı Velî buyururlar ki:

– Her kim ki, müddet-i ömründe ikindi ve akşam namazlarının sünnetini terketmemişse şu mübârek vakitte o kimse imam olsun!

Derya misali cemaat içinden bir fert çıkmaz. Beyâzıd-ı Velî:

– Elhamdülillah ömrümüzde, seferde, hazerde sünnetlerimizi terketmedik, diyerek kendileri imam olurlar.

Osmanlı hânedanı hep mânâ dolu, gönül sultanları ile İslâm bayrağını tam altıyüz yıl cihana taşımışlardır.

Her padişahta ayrı ayrı özellikler ve değişik güzellikler görülüyordu...

Yıl: 1550.

Bir kutlu gecede Kanuni Sultan Süleyman, rüyasında Rasûlullah Efendimiz'i (s.a.v.) görür. Sultan Süleyman ve Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Süleymaniye'nin inşa edildiği yaklaşık 70 dönümlük arazinin bulunduğu tepeye gelirler (O tepe, hem Haliç'i, hem de Boğaziçi'ni Marmara tarafından en ideal noktadan görür.) Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bizzat gösterir: "Mihrabı buraya, minberi buraya olsun..." Kanunî Sultan Süleyman uyanınca, şükreder ve hemen Mimarbaşı Sinan-ı Abdülmennan hazretlerini çağırtır. Sinan'ı hiçbir açıklama yapmadan, büyük bir heyecanla rüyada gördüğü yere götürür. Kanunî: "Buraya bir cami, bir külliye yapacağız." diye söze başladığında; Sinan-ı Abdülmennan hazretleri söze karışır: "Sultan'ım, mihrabı burada, minberi burada olsun..." Sultan Süleyman şaşırır: "Sinan, sen bu işten haberli gibisin?" Büyük mimar cevap verir: "Sultan'ım sizin dün geceki kutlu ziyaretinizde ben de iki adım gerinizden geliyordum..." Bu rivâyet doğru mudur, temenni midir bilmiyoruz; ama Mimar Sinan, Tezkire-

tü'l-Bünyan isimli eserinde Süleymaniye'nin temelinin atılışını bizzat şu satırlarla ifade etmiştir: "Bir vakt-i şerif ve bir saat-i said-ü latifde ol Cami-i Münif'e temel vuruldu." Bu sözleri yorumlayanlar rüyayı destekler nitelikte bulmuştur.

Rüyalar, nübüvvetin bir parçası olduğundan, makbul zâtlar rüyalarıyla da tesir etmişlerdir.

1638'de Bağdat önlerine gelen IV. Murad'ın dirayetini bilen Safevî hükümdarı, şehri mutlak surette kaybedeceğini bildiğinden, Sultan'ı bir suikastle ortadan kaldırmak için yetiştirdiği üç hususi casusu Osmanlı ordusuna gönderdi. Bunlar, bir gece içinde sekiz kadar nöbetçiyi aşarak Sultan'ın yanına kadar girmeyi başardılar. Hemen hançerlerini çekip yatağın başına yaklaştılar. O âna kadar uyumakta olan Sultan, o anda bir rüya görmeye başladı.

Rüyasında çok sevdiği rahmetli üstadı Aziz Mahmud Hüdâyî (k.s.) hazretleri kendisine misafir olmuştu, birlikte oturuyorlardı. Ancak o esnada, Hazret-i Pîr'in o vakte kadar görülmedik bir süratle ayağa kalkmasıyla haykırması bir oldu:

"Oğlum Murad! Ayağa kalk!"

Zaten hocası daha ayağa kalkarken, edeben ayağa kalkmaya davranan IV. Murad Han, gelen emirle daha bir hızla yerinden doğruldu. Rüyada gerçekleşen bu doğruluşla birlikte gerçekte de uyanarak yatağından kalkıverdi ve başında bulunan eli hançerli üç şahsı farketti. Derhal üzerlerine yorganını fırlattı ve başı ucunda duran yaklaşık üç yüz kiloluk topuzuyla vurduğu gibi üçünü de yere serdi. Böylece Şeyh'i Hüdâyî Hazretleri'nin tasarrufuyla, mutlak bir suikastten kurtulmuş oldu.

Peygamberlikten sonra vahyin kesilmesine karşılık Allah rüya-yı sâdıkayı lütfetmiştir.

Sultan Murad Hüdavendigâr, Plevne'yi onbeş gün kadar muhasara ettiği halde bir türlü fethedememişti. Nihayet bir

miktar asker bırakarak geri çekilmişti. Bu kadar emeğe karşılık geri çekilmeye çok fazla içerlemiş ve bu heyecanla "Hâlik-ı Zülcelal, bu yıkılası kaleyi kahreyleyip viran eyleye" diyerek galeyana gelmişti. Geri çekilip giderken yolda kendisine haberci geldi ve kalenin bir duvarının yıkıldığını bildirdi. Halbuki kalenin yıkılmasını icap ettiren hiçbir sebep yoktu. Bundan sonra kaleye giren İslâm askerleri burasını fethettiler.

ꕥ

Sultan Murad Han Bursa'da kaplıca yakınında cami-i şerif inşa ettiklerinde, bir gün gezinti yapmak için gelmişlerdi. O mübârek mahalde, ellerinde bir doğan vardı. Camiye yakın gelindiğinde, doğanın kafesini açtılar.

Doğan uçarak vardı ve cami duvarına yakın bir yere kondu. Doğanı birkaç defa işaret eylediler ve doğanın gelerek ellerine konmasını arzu buyurdular. Doğan, serkeşlik ederek cami-i şerifin içine doğru kanat büktü. Kubbe kemerinde bulunan sütuna vararak kondu. Padişah bu duruma huzursuz olup "kuruya kal" dediklerinde, doğan sütun üzerinde ölü bir iskelet haline geldi.

ꕥ

Allah doğrunun yardımcısıdır. Niyeti hâlis olanlara nice nimetler lütfetmiştir...

Tarihimiz mânâ yüklü zâtlar ile şereflenmiştir. Bu her asırda her savaşta ispatlanmıştır.

Tarih buna şahitlik ediyor...

Kore harbinin bütün şiddetiyle cereyan ettiği yıllarda, bir kış günü, Fındıklı yokuşunun hemen alt tarafındaki bir köşede bulunan bir kahvehanede, herkes toplanmış radyo dinliyorlarmış. O sırada içeri bir asker girmiş. Etrafa bir göz attıktan sonra gidip, boş bir masaya oturmuş. Elindeki torbasını masanın üzerine bıraktıktan sonra, yandaki masada oturanlara sormuş:

"Ben, Sofu Baba isimli bir zâtı arıyorum. Bu civarda oturuyormuş. Evini bilen var mı?"

Askerin bu sorusunu duyanlar şaşırmış. İçlerinden yaşlı bir zât:

"Evlâdım, aradığın Sofu Baba hayatta değil ki! O, bizim evliyâmızdır, türbesi de şuradadır. Nasıl oldu da sana adres verdi?" demiş.

Bu sözler üzerine genç asker donup kalmış; başını ellerinin arasına alıp masaya koymuş ve dakikalarca öylece kalmış. Bir süre sonra heyecanla anlatmaya başlamış:

"Ben Kore'den geliyorum, Diyarbakırlıyım. Vapurdan daha yeni indik. Hazır buraya gelmişken, Sofu Baba'yı da görmeden memleketime gitmeyeyim dedim.

Kore'de pek çok çarpışmaya katıldım; Kunûrî çarpışmalarında da bulundum. Pek çoğumuz şehadet şerbetini içti, bir kısmımız yaralandı, gâzi oldu. Elhamdülillah, ben sağ sâlim kurtuldum. Sofu Baba'yı da Kunûrî çarpışmaları sırasında tanıdım.

Kunûrî çarpışmalarının bütün şiddetiyle devam ettiği günlerdeydi. Düşman tarafından ablukaya alınmıştık. Ablukayı yarıp çıkmaktan başka da çaremiz yoktu. Ölüm, burnumuzun ucundaydı. Bir ümitsizlik dalgası esiyordu içimizde. Tam o sırada; nur yüzlü, ak sakallı bir ihtiyar beliveridi. Bana doğru gülerek yaklaştı:

– Niye bu kadar telaş içindesin. Neden korkuyorsun, sana korkmak yakışır mı? dedi.

Sonra da iyice yanıma yaklaştı, elleriyle sırtımı sıvazladı. O, sırtını sıvazladıkça, içimi tarifi imkânsız bir sıcaklığın kapladığını hissettim. Sonra:

– Hadi bakalım, saldır düşmana, hiç korkma! dedi.

O sırada, cesaretim de kat kat arttı. Sordum:

– Siz kimsiniz, burada ne arıyorsunuz?

– Benim adım Sofu Baba'dır. İstanbul'dan geldim. Fındıklı'da oturuyorum. Savaştan döndüğün zaman bana uğra. Beni orada herkes tanır, kime sorsan sana yerimi gösterir, dedi.

Sonra bir anda gözümün önünden kayboldu. Ben de olanca cesaretimle düşman saflarına doğru hücum ettim.

Akşam olunca, başımdan geçenleri arkadaşarıma anlattım. Onlar da, aynı ihtiyarı gördüklerini söylediler.

Meğer Sofu Baba hepsine de görünmüş; hepsinin de sırtını sıvazlayıp, moral vermiş.

O'nun sırtıma elini koyduğu ve, "Haydi aslanım çarpışmaya!" dediği zamanki sıcaklığı hâlâ vücudumda hissediyorum. İşte bunun için O'nu görmeye geldim!"

Şeyh Ebû Said'e:

– Filan zât su üstünde yürüyor, dediler.

– Balık ve timsah da yürüyor, dedi.

– Filan zât havada uçuyor, dediler.

– Kuşlar da uçuyor, dedi.

– Filan zât bir anda doğudan batıya ulaşabiliyor, dediler.

– İblis de varıyor, dedi.

– Sana göre kemâl (yani olgunluk) nedir? Denildiğinde ise şöyle cevap verdi:

– Görünüşte halk ile, bâtında Hakk ile olmaktır.

(Ruhul-Beyân Tefsiri: 2/127)

Şeyh Vefâ, görenlerin aklını başından alacak derecede güzel yüzlüymüş; herkes tarafından çok sevilirmiş. Ancak, küçük yaşlarında iken bir kusuru varmış: Nerede bir saka görse, yavaşça arkasına yaklaşıyor; elindeki şiş ile kırbasını delerek, suyun akıp gitmesini kırbanın boşalmasını zevkle seyrediyormuş!..

Sakalar, O'nun bu yaramazlığından dolayı çalışamaz hâle gelince, babasına şikâyet etmişler:

"Oğlunuz Mustafa'yı hepimiz severiz. Çok sevimli bir çocuk. Ancak, bizi biraz taciz ediyor!" demişler.

Bu sözlerden bir şey anlamayan babası:

"Oğlumun sizlere bilerek, isteyerek bir zarar vereceğini tahmin etmiyorum. Belki bir yanlışlık olabilir!" diyerek itiraz etmiş. Onlar da bu iddialarını doğrulamak için delik su kırbalarını göstermişler.

Babası, durumu hanımına anlatmış, hanımı bir türlü inanmak istememiş. Babası:

Vallahi hatun! Ben onu, bunu bilmem! Bildiğim tek şey varsa, bu çocuk bu hareketini bizim bir kusurumuzdan dolayı yapmakta. Kusuru onda değil de önce kendimizde arayalım, sonra kendisine müracaat ederiz," demiş. Sonra, bir süre geçmişteki günlerini düşünmüşler. Sonunda, annesi:

"Efendi, galiba ben buldum sebebini," demiş, ama sözünün gerisini getiremiş. Çünkü, vücudu tir tir titremeye başlamış. Yüzü de kızarmış... Sonunda:

"Efendi, kusur bende, oğlumuzda hiç kusur yok! Zamanını kesin olarak hatırlayamıyorum ama, ona hamile olduğum günlerin birindeydi. Bir gün komşumuzu ziyarete gitmiştim. Orada otururken, karşımda, masanın üzerinde bir tabak içinde, adını bile bilmediğim birtakım meyvelere gözüm ilişmişti. Bir ara evin hanımı dışarıya çıkmıştı. Ben de odada kimsenin olmamasından istifade ederek o meyvelerden birini aldım, elimdeki çorap şişi ile delerek kabuğunun üzerinden birkaç damla suyunu içtim!" demiş. Bunun üzerine babası da:

"Şimdi anlaşıldı oğlumuzun ayıbının gerçek sebebi!" demiş.

Milâdın 1064 yılında Zencan'da vefât eden Ahi Ferec hazretlerinin bir kedisi vardı.

Her ne zaman onun dergâhına bir cemaat gelecek olsa o kedi gelecek olanların sayısınca miyavlardı. Onun hizmetçisi de, o miyavlama sesi kadar çömleğe yemek için su koyardı.

Bir defasında misafirlerin sayısı, kedinin miyavlama sesinden bir tane fazla çıktı. Bu duruma Şeyh ve diğerleri hayret et-

tiler. Onlar o kedi, gelen misafirlerin arasına girdi. Onları bir-bir kokladı. Aralarından birisinin ayağına kuyruğunu vurdu. Araştırdıkları zaman o kimsenin dinsiz birisi olduğunu anladılar.

Demek ki kedi onu insandan saymamış, îmân etmeyeni adam yerine koymamıştı.

O kedi bir gün hizmetçinin sütlaç pişirmek için ocağa koyduğu süt çömleğinin etrafında dolanıp miyavlamaya başladı. Hizmetçi kediyi azarladı. Kedi de kendisini süt çömleğinin içine attı ve öldü. O sütü döktükleri zaman çömleğin içinde kara bir yılanı da ölü olarak buldular. O zaman anladılar ki ocaktaki sütün içine bacadan bir yılan geçmiş ve kedi bunu haber vermek istemişti. Hizmetçi bunu anlamayınca da kedi kendini fedâ ederek anlatmıştı.

Bunun üzerine Şeyh Ahi Ferec dedi ki:

– Bu kedi, kendisini dervişlere fedâ etti. Onu kabre koyun ve defnedin.

Cenâb-ı Hakk'ın aşkıyla itaat ehli olanlara her mahluk da itaat etmektedir...

Gökkubbenin altında nice insanlar vardır ki evliyâ oldukları halde meçhul kalmışlardır.

İsimleri bilinmeyen nice insanlar vardır ki yaptıkları güzel davranışları kimsenin bilmemesi için ortaya çıkmamışlardır.

Gariplerin, çaresizlerin dertleriyle ilgilenen, ızdıraplı kulların işlerini görerek acılarını dindiren, borçluları sevindiren nice isimsiz kahramanlar mevcuttur.

Ramazan günlerinde çoğunlukla kılık-kıyafet değiştirmiş, yani eski söyleyiş ile tebdil giyinmiş zenginler, hiç tanımadıkları mıntıkalara giderler, bakkal, manav dükkânlarına giderler, tenha zamanları seçerek sorarlarmış:

– Zimem defteriniz var mı?

Zimem defteri, o esnaftan borcuna yani veresiye mal alan mahalle sakinlerine ait hesap defteridir: Borçlu ile borcunun miktarı yazılı olan defter...

Umumiyetle, o günlerde de bugünkü gibi veresiye alan varmış. Esnaf bu defteri çıkarınca, gelen şöyle dermiş:

– Lütfen baştan, sondan ve ortadan (söyleyenin tercihine göre) şu kadar sayfanın yekûnunu yapınız.

Esnaf bu kadar sayfanın yükûnunu yapar, söyler; gelen de kesesini çıkarır, borcu öder:

– Silin borçlarını... Allah kabul etsin der, çeker gidermiş. Borcu ödenen, borcunu ödeyenin kim olduğunu; borcu sildiren, kimi borçtan kurtardığını bilmezmiş. Çünkü hepsi sadece ve yalnız Allah rızâsı içinmiş... O günkülerin söyleyişi ile "rızâ-yı İlâhi, emr-i celîlini îfa için."

Birçok hayır eserlerinde isim bile yazılmazken sadece "Sahibülhayrat" ifadesine rastlanır. Bu, bir hayır sahibi tarafından yaptırılmıştır anlamı verir.

İsimsiz velîler, kendilerine belli etmemek için yardımlarını gecelerin karanlığında yapmakta idiler.

Sağ elin verdiğinden sol elin haberi olmasın prensibiyle hareket edildiğinin en güzel senet taşlarına rastlanmaktadır.

Bir de ihtiyaç sahibi olup da dilenemeyen, derdini kimseciklere açamayanlar için düşünülmüş bir şey vardı ki o, "sadaka taşı" denen taş bloklardı. Bu taşları kimlerin ne zaman ve nerelere diktikleri hususunda tam bir bilgi olmamakla birlikte o zamanki sosyal hayatın bir parçası olan sadaka taşları bir dönem fakir fukaranın umut kapısıydı. Genellikle cami veya türbelerin köşe yerlerinde olan sadaka taşları, ortası çukur mermer bloklardan olup bir buçuk-iki metre yüksekliğinde idi. Fakir dilenmekten, zengin riya ve gösterişten çekindiği için sadakalarını buraya koyar, fakir de gece vakti gelip ihtiyacı kadarını buradan alıp, geriye kalanını kendisi gibi bir başka fakire bırakırdı.

ꕥ

Bir zât yolcu gemisi ile seyahete çıktı. Yolda aniden ters yönden fırtına esti. Dalgalar yükseldi. Gemi batacak gibi oldu. Gemideki yükü denize attılar. O zât der ki:

Gemide kim olduğu bilinmeyen bir köylü yanına almış olduğu mushafı çıkardı. Mushafı elinin üzerine koydu ve şöyle yalvararak duâ etti: "Yâ Rabbi! Eğer bir kimsenin elinde dünya sultanından bir mektup bulunursa hiç kimse ona saldıramaz, zarar veremez, belalardan emin olur." Mushafı kaldırdı ve "Yâ Rabbi! Bu senin kitabındır. ellerinde senin kitabın bulunan kullarını suda boğmak keremine yakışmaz. Bizi tehlikeden kurtar." dedi. Derhal deniz süt liman oldu.

Kurak bir mevsimde defalarca rahmet duâsına çıkıldığı halde bir damla bile yağmur yağmamıştı.

Yine bir gün rahmet duâsı yapılıp şehre dönülüyordu. Tam bu sırada yamalı bir aba ile güleç yüzlü bir köle ortaya çıktı. Ellerini açarak:

– Yâ Rabbi! Biz kuluna olan sevgin hürmetine beklenen yağmuru esirgeme, diye duâ ediyor. Daha duâsı bitmeden rahmet yağmaya başlıyor.

Mâlik bin Dinar, zenci kölenin yanına sokuluyor. Diyor ki:

– Ey garip Müslüman! Allahü Teâlâ'ya karşı "bu kuluna olan sevgin hürmetine" sözünü nasıl kullanırsın?

Hakk'ın seni sevdiğini nereden biliyorsun?

Kölenin cevabı çok düşündürücü. Diyor ki:

– Allah'ın beni sevdiğini, benim O'na olan sevgimle ölçerim. Cenâb-ı Hak sevgide, kulundan aşağı kalır mı? O beni, benim O'nu sevdiğimden daha az sevebilir mi?

Mâlik bin Dinar zenci kölenin ârif olduğunu anladı.

Kerâmet ehli nice insanlar vardır ki bunlar sayıya sığmazlar. Kur'ân-ı Kerîm, ilâhi nura kavuşmuş olan bu gibi seçkin insanlardan da bahsetmektedir.

Ashâb-ı Uhdud gibi, Ashâb-ı Kehf'in bahsedilmesinde olduğu gibi birçok kerâmet sahipleri Kur'ân-ı Kerîm'de methü senâya nâil olmuşlardır.

Ashâb-ı Kehf kıssasını anlatan âyet-i kerîmelerin ilkinde bahsi geçen "Ashâb-ı Rakîm", Ashâb-ı Kehf'ten başka kimselerdir.

Nakledildiğine göre bunlar yağmurlu bir günde bir mağaraya sığınmak zorunda kalan üç kişiydiler. Dağdan yuvarlanan bir kaya mağaranın ağzını kapayınca, hayatları boyunca yaptıkları en değerli birer iyiliği anarak bu sıkıntıdan kurtulmaları için Allahü Teâlâ'ya duâ ettiler.

Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

"Bir zamanlar üç kişi yolda giderlerken kendilerini yağmur tutmuş ve dağda bir mağaraya sığınmışlar. Arkasından mağaranın ağzına dağdan bir kaya düşmüş ve onları kapamış.

Bunun üzerine yolcular birbirine:

"Bakın, Allah için sâlih amel işledinizse, o ameller vasıtasıyla Allah'a duâ edin. Ola ki Allah bu kayayı sizden açar." demişler.

İçlerinden biri:

"Allah'ım! Benim iki ihtiyar geçkin ana-babamla, bir karım ve küçük çocuklarım vardı. Onlara iyi bakardım. Hayvanlarımı yanlarına getirdiğim vakit süt sağar, önce onlara içirirdim. Şu kadar var ki, bir gün ağaçlık beni uzaklara götürdü de akşamlayıncaya kadar gelemedim ve onları uyumuş buldum. Hemen önce yaptığım gibi süt sağdım ve kabı getirerek başları ucuna dikildim. Onları uykularından uyandırmaya kıyamıyor, çocuklara da onlardan evvel süt vermekten çekiniyordum. Çocuklar ayaklarımın dibinde çağrışıyorlardı. Benim ve çocukların hali bu minval üzere fecir doğuncaya kadar devam etti. Eğer benim bunu senin rızânı dileyerek yaptığımı biliyorsan, bu kayadan bize geçecek miktarını arala da, ondan gökyüzünü görelim.' demiş.

Bunun üzerine Allah kayanın bir miktarını aralamış ve ondan gökyüzünü görmüşler.

Diğeri:

"Allah'ım! Benim bir amcamın kızı vardı. Onu erkeklerin kadınların sevmesinin en son derecesiyle sevmiştim. Ondan kendisiyle evlenmek talep ettim. Amma o bana gelmekten imtinâ etti. Sonra kıtlığa dûçar oldu, bunun üzerine bana geldi.

Ben de kendisine yüzyirmi altın verdim. Ayaklarının önüne oturduğumda: 'Ey Allah'ın kulu! Allah'tan kork ve bu mührü nâhak yere açma!' dedi. Ben de yanından kalktım. Eğer bunu senin rızânı dileyerek yaptığımı biliyorsan, bu kayanın bir kısmını bize aç!" demiş. Allahü Teâlâ da onlara bir miktar daha açmış.

Öteki:

"Allah'ım! Ben bir ölçek pirince bir çırak tutmuştum. İşini bitirdiği vakit: 'Bana hakkımı ver!' dedi. Ben de kendisine ölçeğini arzettim. Fakat o kabul etmedi. Onu ekmeye devam ettim. Nihayet o pirinçten çobanlarıyla birlikte bir sürü sığır elde ettim. Derken bana geldi ve: "Allah'tan kork da benim hakkıma zulmetme!" dedi.

Ben:

"Çobanlarıyla beraber şu sığırlara git de onları al!" dedim.

Bu sefer:

"Allah'tan kork! Benimla alay etme!" dedi.

"Ben seninle alay etmiyorum. Bu sığırları çobanlarıyla birlikte al!" dedim.

O da aldı ve götürdü. Eğer bunu senin rızânı talep için yaptığımı biliyorsan, bize kayanın kalan kısmını da aç!" demiş.. Bunun üzerine Allah kalan kısmı da açmış ve mağaradan çıkıp gitmişler."

(Müslim: 2743)

Şâir Nâbi, 1678 yılında, devlet adamları ile beraber hac seferine çıkar. Kafile Medine'ye yaklaşırken Nâbi, heyecandan uykusuz hale gelir. Kafilede bulunan bir paşanın gafletten ayağını, Medine-i Münevvere'ye doğru uzattığını görür. Bu durumdan çok mütesesir olarak meşhur nâ'tini yazmaya başlar. Sabah namazına yakın kafile Medine-i Münevvere'ye yaklaşırken Nâbi, yazdığı nâ'tin Mescid-i Nebî'nin minarelerinden okunduğunu duyar:

Sakın terk-i edebden kûy-i mahbûb-i Hudâ'dır bu;

Nazargâh-ı ilâhîdir, makâm-ı Mustafâ'dır bu!

(Cenâb-ı Hakk'ın nazargâhı ve O'nun sevgili Peygamberi Hazret-i Muhammed Mustafa'nın (s.a.v.) makamı ve beldesi olan bu yerde edebe riâyetsizlikten sakın!)

Murâât-ı edeb şartıyla gir Nâbî bu dergâha,

Metâf-ı kudsiyândır, bûsegâh-ı enbiyâdır bu!

(Ey Nâbi! Bu dergâha edeb kaidelelerine uyarak gir!

Burası meleklerin etrafında pervane olduğu ve peygamberlerin eşiğini öptüğü mübârek bir makamdır.)

Bu durum karşısında çok heyecanlanan Nâbi, hemen müezzini bulur:

"Bu nâ'ti kimden ve nasıl öğrendiniz?" diye sorar. Müezzin:

"Bu gece Allah Rasûlü (s.a.v.) rüyamızda bize:

"Ümmetimden Nâbi isimli bir şâir beni ziyarete geliyor. Bu zât bana son derece aşk ve muhabbetle doludur. Bu aşkı sebebi ile onu Medine minarelerinden kendi nât'i ile karşılayın!" buyurdu. Biz de bu Emr-i Nebevî'yi yerine getirdik." der.

Nâbi, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlar ve şöyle der:

– "Demek ki Allah Rasûlü (s.a.v.) bana 'ümmetim' dedi! Demek ki iki cihan güneşi beni ümmetliğe kabul buyurdu!"

Zunnûn-u Mısrî, Hak dostunun ünvanıdır. Asıl ismi Sevban bin İbrahim'dir (772-859).

Zunnûn-u Mısrî, Mısırlı Balıkçı demektir.

Zunnûn bir gemide yolculuk yaparken gemi yolcularından birinin çok değerli incisinin çalındığı farkedilir. Olay derhal kaptana bildirilir.

Kaptan ve gemi mürettebatı olaya el koyarlar... Hırsız kesin olarak gemideki diğer yolculardan biridir. Herkesi teker te-

ker ele alır, değerlendirirler... Şüpheler Zunnûn'da toplanır. Çünkü ondan daha fakir daha garip başka biri yoktur gemide. Görevliler etrafını sararlar... "Çıkar inciyi" derler... Garip Zunnûn şaşırır, "Ne incisi" diye cevap verir... Sonra dayak faslı başlar... 7-8 kişinin ortasına alınır ve kıyasıya dövülür, Zunnûn ki henüz Zunnûn olmamıştır.

Çok döverler Zunnûn'u, hiç insaf etmezler. Çok ağlar yalvarır, Zunnûn, kendisini bırakmalarını, hiçbir suç işlemediğini söyler, mürettebat dinlemez bile...

Daha fazla dayanamayacağını hisseden ve zalimlere yalvarmaktan da ümidi kesen Zunnûn, bu defa kalbiyle Allah'a yalvarır.

O'na yalvarır, O'na sığınır. Ve sonra o garibi Zunnûn yapan, Rabbinin katındaki kıymetini herkese gösteren, tüyler ürperten cinsinden bir olay yaşanır.

Gördükleri karşısında bütün gemi halkı donup kalmıştır.

Denizin üstü tâ ufka kadar binlerce milyonlarca balığın kafasıyla dolmuştur. Ve herbirinin ağzında bir inci parlamaktadır.

Şiblî hazretleri elinde yarım kilo et ile evine doğru giderken âniden bir çaylak elindeki eti kaparak yükselir.

Akşam yemeği için pişirilecek eti elinden çıkaran Şiblî gider mescide kapanır. Akşam vaktine kadar Allah'a zikirde bulunur.

Akşam evine dönünce şaşırır. Zira hanımı mutfakta akşam yemeği olarak et pişirmektedir. Şiblî sorar:

– Bu eti nereden buldun?

Hanımı şu cevabı verir:

– Evin üstünde iki çaylak havada kapıştılar. Birinin ağzında bu et vardı. Kapışma sırasında et yere düştü. Ben de aldım. Onunla yemek yapıyorum...

Etin kendisine ait olduğunu anlayan Şiblî Allah'a şükreder.

– Rabbim! Ben seni çok kere unuttuğum halde sen beni hiç unutmuyorsun. Sana hamd olsun.

Rasûl-ü Ekrem (s.a..v) bir hadis-i şeriflerinde şöyle bir olayı anlatır:

"Adamın biri çölde giderken, buluttan:

– Filancanın bahçesini sula! diye bir ses işitti. Sonra bulut bir yere saptı ve suyunu boşalttı. Su yollarından biri o suyun hepsini topladı. Adam suyu takip etti. Bahçesinde bir adamın çapasıyla o suyu öteye-beriye çevirdiğini gördü.

– Ey Allah'ın kulu ismin nedir? diye sordu.

– İsmim filancadır, cevabını aldı ki bu buluttan işittiği isimdi. Adama sordu.

– Ben, şu suyu yağdıran buluttan isminizi anarak filancanın bahçesini sula dediğini duydum. Sen bu lûtfa ne ile mazhar oldun?

Adam dedi ki:

– Madem ki sordun, anlatayım:

Bahçemin verimini hesabederim.

Üçte birini fakirlere dağıtırım.

Üçte birini aile efradımla yerim ve

Üçte birini de tohumluk yaparım."

(Riyâzüs-Sâlihin: 253)

Nice nice isimleri unutulmuş belki de nesillerinden kimsesi kalmamış evliyâ vardır...

İstanbul'da eski ismi Defterhane-i Hakani olan Tapu ve Kadastro Müdürlüğü. Güneyde Yemen'den, kuzeyde Kırım'a, doğuda Hazar Denizi'nden, batıda Viyana'ya kadar uzann coğrafyanın kayıtlarının tutulduğu Defterhane, Osmanlı'nın en önemli kurumlarındandı. Buradaki kayıtlar, 'kul hakkı'na riâyet için kılı kırk yaran titizlikle tutulur, gerektiğinde başını ortaya koymak pahasına muhafaza edilirdi. Başını ortaya koymak deyince, sözü mecazi mânâda anlamayın. Binanın ikinci

katında yatan 'Server Dede'nin hikâyesi bu durumu açıklamaya kâfi. Birinci Mahmud zamanında Defter Emini olan Server Dede, görevine son derece bağlıdır. Saray da 'bugün git yarın gel' zihniyetinden uzak olmalı ki gece vakti, Anadolu'daki bir arazi anlaşmazlığı halledilmeye çalışılır. Bu maksatla Defterhâne-i Hakani'den ilgili 'defter' istenir. Ancak Server Dede, muhafazasına memur olduğu defterlerin -isteyen padişah da olsagece yarısı dışarı çıkmasına izin vermez. Öyle ya, bir tek kalem oynatması kimbilir kaç tüyü bitmedik yetimin hakkını ortadan kaldıracaktır. Padişah, gazaba gelir, Defter Emini'nin idamını emreder. O da kendi açısından haklıdır. Gece dememekte, yorgunum dememekte, kimbilir hangi diyardaki insanların sıkıntısını gidermeye çalışmaktadır. Ama bir bürokrat bunu engeller. Adaletin, -en hafif tâbiriyle- gecikmesine sebep olur. Ferman padişahındır, yerine getirilmelidir. Dede, vazifesinde gevşeklik göstermek yerine boynunu cellat baltasına uzatmayı tercih eder. Ertesi gün Divan toplanıp paşalar durumdan haberdar olunca "Sultanım" derle, "Boş yere kıymışsınız Defter Emini'ne. Atanız Hazret-i Sultan Fatih kanununca defterlerin gece dışarı çıkması yasaktır."

Paşaların sözü doğrudur. Fatih Sultan Mehmed, Karamani Nişancı Mehmed Paşa'ya hazırlattığı "Kanunname-i Devlet-i Osmaniyye"de kendi emri olmadan bu tür defterlerin geceleri saraydan ve defterhaneden çıkartılmalarını yasaklamıştır. Mesele anlaşılınca padişah da pişman olur. Dede'nin Defterhane içine defnedilmesini emreder. Bazıları bu hâdisede idam hükmünü verenin padişah değil sadrazam olduğunu da söylerler. Her neyse... Yakın zamana kadar İstanbul halkı "Sırrı ifşa etmemek lâzım." yollu konuştuktan sonra eklerdi:

"Sultanahmet'te yatan ser verip sır vermeyen Server Dede."

Osmanlı, asırlar boyu dine hizmet ederken birçok âlim ve fâzıl kişiler yetişmiştir. Bunlar insanları irşâd ederek Hak yoluna dâvet etmiş ve kerâmetler göstermiş Allah dostları idiler..

Her devirde bunlara rastlanırdı...

Padişah Dördüncü Murad Han devrinin fakir, garip ama Allah katında değeri olan pîr-i fâni yaşlı Habib Baba, uzun bir kervan yolculuğunun sonunda İstanbul'a gelmiştir. Yolculuğun tozunu, yorgunluğunu atmak için bir hamama gider.. Niyeti, şöyle iyice bir keselenip, paklanmak... Bedenini de ruhuna denk kılmaktır...

Fakat hamamcı Habib Baba'yı içeri sokmak istemez.

"Bugün" der. "Sultan Murad'ın vezirleri hamamı kapattılar, dışarıdan müşteri alamıyoruz."

Habib Baba üzülür... Rica, minnet eder, yalvarır...

"Ne olursun" der, "Kimseye varlığımı belli etmem, aceleyle yıkanır çıkarım. Bu tozlu bedenle Rabbime ibâdet ederken utanıyorum..." Binbir dil döker... Hamamcı ehl-i insaftır.. Dayanamaz... Kabul eder... Hamamın en sonundaki küçük bir odayı göstererek...

"Baba şu odada hızla yıkanıp çık, para da istemem. Yeter ki vezirler, senin farkına varmasınlar."

Habib Baba sevinerek kendine gösterilen yere girer. Yıkanmaya başlar... Ve bu arada hamamcının karşısında yeni bir müşteri belirir. Boylu, poslu, genç, yakışıklı biridir bu gelen. Onun da görünümü fakirdir.. Ama sadece görünümü... İkinci müşteri tebdil-i kıyafet etmiş, IV. Murad'dır. O gün vezirlerinin topluca "hamam alemi" yapacaklarından haberi olan padişah merak eder.

– Hele bir bakayım bizim vezirler hamamda benden uzakta kendi başlarına nasıl eğlenirler?

Epeyce merak etmiştir.

Ve bu merak padişahı, tebdil-i kıyafet ettirerek, hamama getirmiştir...

Az önce yaşananlar bir kez daha tekrarlanır...

Hamamcı, "vezirler" der, almak istemez... Padişah ise, "ne olursun" der, bastırır. Ve padişah galip gelir... Hamamcı onun

yalvarmalarına da dayanamaz. Habib Baba'nın yıkanmakta olduğu odayı göstererek, genç padişahın kulağına fısıldar:

"Şu odada bir ihtiyar yıkanıyor. Sen de sar beline peştamalı gir yanına... Beraber sessizce yıkanın, bir an evvel çıkın.." Ve ekler: "Aman ha! Vezirler, varlığınızı bilmesinler."

Sonra IV. Murad da Habib Baba'nın yanına süzülür. Beraber sessizce yıkanmaya başlarlar... Bu arada, hamamın büyük salonundan gelen tef, dümbelek, şarkı, türkü sesleri ortalığı çınlatmaktadır...

Habib Baba'nın gözü, genç hamam arkadaşının sırtına takılır. Biraz kirlenmiş gibi gelir ona.

Allah Teâlâ hikmeti gereğince Habib Baba'ya o tebdil-i kıyafet etmiş kişinin padişah olduğunu ilham etmemiştir. Onu, görüntüsüne uygun olacak kendi gibi fakir ve garip biri gibi zanneder.

Yumuşak sesle der ki:

– Evlâdım sırtın kirlenmiş. Müsaade edersen keseleyivereyim.

Padişah, böyle bir teklif karşısında şaşırır. Çünkü ömründe ilk defa ona biri, padişah olduğunu bilmeden ve hiçbir karşılık beklemeden iyilik yapmayı teklif etmektedir.

Hemen Habib Baba'nın önünde diz çöker ve:

– Buyur baba. Ellerin dert görmesin, der.

Bu sırada içerideki "alem"in sesleri hamamı çınlatmaya devam etmektedir. Habib Baba, IV. Murad'ın sırtını bir güzel keseler, temizler... Fakat padişah kuru bir teşekkürle yetinmek istemez... Ne de olsa insandır ve o da her insan gibi kendine yapılan iyiliklerin kölesidir.

"Baba" der, "gel ben de senin sırtını keseleyeyim de, ödeşmiş olalım." Habib Baba, teklifin kimden geldiğinden habersiz, tebessümle kabul eder.

Bu arada, Sultan Murad kese yaparken bir yandan da Habib Baba'yı "yoklar, azını arar..."

"Baba" der, "Görüyor musun şu dünyayı... Sultan Murad'a vezir olmak varmış... Bak adamlar içerde tef, dümbelek hamamı inletiyor, sen ve ben ise burada iki hırsız gibi.."

Habib Baba, Sultan Murad'ın cümlesini tamamlamasına bile fırsat bırakmaz, der ki:

"Be evlâdım, "Sultan Murad dediğin kimdir? Sen asıl Âlemlerin Sultanı'na kendini sevdirmeye bak ki, O seni sevince sırtını bile Sultan Murad'a keselettirir..."

Bir gün İbn-i Sinâ, Harkân'a Ebû'l-Hasan-ı Harkânî hazretlerini ziyarete geldi. Hanımı, azarlayarak, ormana gittiğini söyledi. Hanımı, Ebû'l-Hasan hazretlerinin büyüklüğüne inanmadığı için, ona uygunsuz şeyler söyledi. İbn-i Sinâ ormana doğru giderken, Ebû'l-Hasan-ı Harkânî hazretlerinin, bir arslana odun yüklemiş gelmekte olduğunu gördü.

"Bu ne hâldir?" diye sorunca,

"Evimdekinin sıkıntı ve bela yükünü taşıdığım için, bu arslan da bizim yükümüzü taşıyor." buyurdu.

BAST-I ZAMAN, TAYY-İ MEKÂN

Tayy: Bükmek, sarmak, dürmek, geçmek, açmak, atlamak gibi anlamlara gelir.

Tayy-i mekân, mekânı ortadan kaldırmak, bir şahsın bir anda muhtelif yerlerde görünmesidir.

Bast-ı zaman; zamanı ortadan kaldırmak. Çok uzun bir zamanı pek kısa olarak görmek ve yaşamak demektir.

Kur'ân-ı Kerîm'de bahsi geçen Ashâb-ı Kehf, mağaralarında üçyüzdokuz sene kaldıkları halde kendileri yarım gün veya bir gün kadar kaldıklarını söylemişlerdir:

"Kimi,

– Bir gün ya da günün bir parçası kadar kaldık, dediler. Kimi de:

– Rabbiniz kaldığınız müddeti daha iyi bilir, dediler."

(Kehf Suresi: 19)

Kadir gecesinde bir gecenin seksenüç yıl kadar kıymeti haiz olduğunu da yine Rabbimiz (c.c.) beyân buyurmuştur.

"Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır."

(Kadir Suresi: 3)

Bast-ı zaman: Az zamanda çok uzun bir zaman yaşamış olmak demektir.

Tasavvufta çok anlatılan evliyânın bir dakikada bir günlük işi görmüş olmaları bunu ispatlamaktadır. Bazıları bir saatte bir sene vazifesini yapmıştır. Bunlar ispatlanmış ve birçok âlim tarafından da beyân edilmiştir.

"Bast-ı zaman sırrıyla çok seneler hükmünde olan birkaç dakikalık Mirac zamanı da bu hakikatin vücudunu ispat eder" buyuran Bediuzzaman hazretleri şöyle devam etmektedir:

"Mirâcın birkaç saat müddeti, binler seneler hükmünde vüs'ati ve ihâtası ve uzunluğu vardır. Çünkü o mirâc yolu ile bekâ âlemine girdi. Bekâ âleminin birkaç dakikası şu dünyanın binler senesini tazammun etmiştir. Hem şu hakikate bina edilen beyn-el evliyâ kesretle vuku bulmuş olan bast-ı zaman hâdiseleridir. Bazı evliyâ birdakikada bir günlük işi görmüş. Bazıları bir saatte bir sene vazifesini yapmış. Bazıları da bir dakikada bir hatme-i Kur'âniyyeyi okumuş olduklarını rivâyet edip ihbar ediyorlar. Böyle ehl-i hak ve sıdk, bilerek kizbe elbette tenezzül etmezler. Hem o derece hadsiz ve kesretli bir tevatürle bast-ı zaman hakikatını aynen müşahede ettikleri medar-ı şüphe olamaz. Şu bast-ı zaman herkesce musaddak bir nevi rüyada görünüyor. Bazen bir dakikada insanın gördüğü rüyayı, geçirdiği ahvali, konuştuğu sözleri, gördüğü lezzetleri, veya çektiği elemleri görmek için uyanıklık âleminde bir gün, belki günler lâzımdır."

Tayy-i zaman, tayy-i mekân ve bast-ı zaman mefhumları tabii hâdiselerle izah edilememektedir. Bunlar neospiritüalizme nazaran ayrı karakterde dedoublement bir hâdiselerdir.

İnsan ruhu bedeni ile irtibatı bâki kalmak şartıyla derin bir uyku halinde bedeninden muvakkaten ayrılabilir. Bir an içinde pek uzak yerlere giderek oralarda görülebilir. Bu hâdiseye ilimde dedoublement denir. Bu gibi olaylar artık ilim adamlarınca da kabul görmektedir.

Mağaralarında üçyüzdokuz yıl uyudukları halde bu müddeti bir gün veya bir günün bir parçası gibi zanneden Ashâb-ı Kehf, tayy-i zamanın varlığını ispatlamaktadır. Bu âyet-i celîlede;

"Kimi bir gün, ya da günün bir parçası kadar kaldık... dediler." *(Kehf Suresi: 19)* âyet-i celîlesinde tayy-i zaman gösterilmektedir.

Zaman izâfidir. Bize göre bin yıl olan zaman dilimi, Allah katında bir gün kadar kısadır.

"Muhakkak ki Rabbin nezdinde bir gün, sizin saymakta olduklarınızdan bin yıl gibidir."

(Hac Suresi: 47)

"Allah, gökten yere kadar her işi düzenleyip yönetir. Sonra (bütün bu işler) sizin saydığınız hesap ile bin yıl tutan bir günde O'nun nezdine çıkar."

(Secde Suresi: 5)

Bast-ı zaman konusunda Bediuzzaman hazretleri şöyle buyurur:

"Denizlerde vukua gelen med ve cezir gibi evliyâ arasında da bast-ı zaman, tayy-i mekân meselesi" şöhret bulmuştur. Ezcümle: Kitab-ı Yuvâkitin rivâyetine göre, İmam-ı Şa'ranî bir günde iki buçuk defa kocaman Fütuhat-ı Mekkiyye nâmındaki büyük mecmuayı mütalâa etmiştir. Bu gibi vukuaat istiğrab ile inkâr edilmesin. Zira bu gibi garip meseleleri tasdike yaklaştıran misaller pek çoktur. Meselâ: Rüyada bir saat zarfında bir senenin geçtiğini ve pek çok işler görüldüğünü görüyorsun. Eğer o saatte o işlere bedel Kur'ân okumuş olsa idin, birkaç hatim okumuş olurdun. Bu hâlet evliyâ için hâlet-i yakazada inkişaf eder. Zaman inbisat eder. Mesele ruhun dairesine yaklaşır. Ruh zaten zaman ile mukayyed değildir. Ruhu cismaniyyetine galip olan evliyânın işleri, fiilleri, sür'at-i ruh mizaniyle cereyan eder...

Bast-ı zaman sırrıyla çok seneler hükmünde olan birkaç dakikalık zaman-ı mirâc, bu hakikatın vücudunu ispat eder ve bilfiil vukuunu gösteriyor. Mirâcın birkaç saat müddeti, binler seneler hükmünde vüs'atı ve ihâtası ve uzunluğu vardır. Çünkü Mirâc yoluyla bekâ âlemine girdi. Bekâ âleminin birkaç dakikası bu dünyanın binler senesini tazammun etmiştir.

Hem, bu hakikata binaen bazı evliyâ bir dakikada bir günlük işi görmüş. Bazıları, bir saatte bir senelik vazifesini yapmış. Bazıları, bir dakikada bir hatme-i Kur'âniyyeyi okumuş ol-

dukları gibi.. Risâle-i Nur'un telifinde de bu bast-ı zaman hakikatı çok defa vukua gelmiş. Ezcümle:

Ondokuzuncu Mektup yüzelli sahifedir. Üçyüzden fazla mucizatı, kitablara müracaat edilmeden ezber olarak dağ, bağ köşelerinde dört gün zarfında her gün üçer saat meşgul olmakla mecmuu oniki saatte telif edilmesi... Ramazan Risalesi, kırk dakikada telif edilmesi.. Yirmisekizinci Söz, yirmi dakikada telif edilmesi.. bast-ı zamanın vukuunu ispat etmiştir."

(Mesnevi-i Nuriye: 186)

"Zaman ve Mekân Üstü Mülâkat" konusunda, dirâyet sahibi büyük âlim Fethullah Gülen hocaefendi şöyle yazmaktadır:

"Her ne kadar usûl-ü hadiste yer verilse de, bu rabbânî insanlar arasında, zaman ve mekânı aşarak, doğrudan doğruya Fem-i Güher-i Nebevî'den hadis alanlar vardı. Meselâ, Muhyiddin İbn Arabî Hazretleri, sahih hadis kitaplarında rastlanılmayan ve kendisine sağlam hadis diyemeyeceğimiz: "Ben gizli bir hazine idim; bilinmek istedim, kâinatı yarattım" sözünü: "Ben bizzat Rasûlullah'tan aldım" demektedir. Aynı şekilde, büyük imam Celâleddin es-Süyûtî'nin, defalarca Efendimiz'le hem de yakazada görüştüğü menkuldü. Yine, İmam Buhârî, kendi kanallarıyla tespit ettiği herbir hadis için, abdest alır, iki rekât namaz kılar ve meseleyi Ruh-u Seyyidi'l-En'am'a havale eder: "Doğru mu yâ Rasûlallah?" der; kendince aldığı bir işarete göre de o hadisi kitabına kaydederdi.

Ruhun bir zaman-mekân üstü yanı vardır. Zaman-mekân adına bildiklerimiz henüz kesin şeyler olmadığı gibi, bu mevzuda bilinen şeyler de çok fazla değildir. Mevcut fizik kanunları ve mu'talarıyla (verileriyle) ispat edilmemişse de, Einstein, mekânın üç buuddan sonra bir dördüncü buudunun da var olabileceğini söylemiştir. Ehlullah, öteden beri bu mesele üzerinde durmuş ve zamanüstü, mekânüstü halleri, varlığın iç nizamının tecellileri olarak görmüşlerdir. Bu mevzuda yeri gelmişken, çok objektif olmamakla birlikte, yakın tarihte yaşanmış bir hâdiseyi nakletmekte fayda mülâhaza ediyorum:

Son zamanlara kadar İstanbul'un çeşitli camilerinde hadis, fıkıh, tefsir, kelâm gibi dinî ilimler okutulurdu. İşte, Fatih Camii'nde hadis takrir veya imlâ eden mühim bir hocaefendi, bir gün evinde eline bir sopa alıp, canını sıkan kedisinin ayağını kırar. Ertesi gün şafak vakti camiye geldiğinde her günkü mekânda bir başka buuda girer ve zamanüstü bir noktaya ulaşır. Bakar ki, âlî bir divan kurulmuş; bir tarafta bir mustantik, yanında hâkim bir de kedisi ve kendisi. Mahkeme heyeti hocaefendiye "Bu kedi kılığına girmiş cin senden dâvâcıdır, ayağını kırmışsın. Şimdi kısas uygulayacak ve senin de ayağını kıracağız" der. O anda lûtf-u İlâhî olarak hocaefendinin hatırına bir hadis-i şerif gelir ve: "Hayır, bana kısas uygulayamazsınız" diye itiraz eder. "Neden?" diye sorduklarında, şu cevabı verir: "Efendimiz, Batnü'n-Nahl'de cinlerden biat aldığı zaman onlara: "Başka mahlûkatın sûretine girerek, temessül ederek, değişik şekil ve kılıkta ümmetime görünmeyin" buyurmuştu. Halbuki bu, bizim evde temessül ederek veya başka bir mahlûkun içine girerek, ya da perisprisi bir başka canlıyla bizim eve gelerek, bana öyle göründü." Hoca, delil olarak ileri sürdüğü hadis-i şerifin senedini de verir ve o çok sıkışık anında, hadisi rivâyet eden sahabi, çiçek gibi caminin kubbesinde açarak: "Ben, bizzat kulaklarımla bu hadisi Rasûl-i Ekrem'in (s.a.v.) dudaklarından dökülürken duydum" der. Ve, mahkeme, hocanın beraetine karar verir. Bundan sonra hoca, belki yüz arkadaşına: "Ben tabiindenim" der ve "nasıl olur?" diye soranlara da: "Ben sahabiyi hakikaten gördüm" diye cevap verirmiş.

(Sonsuz Nur: 2/347)

Peygamberimiz Hazret-i Muhammed (s.a.v.) Efendimiz bir duâsında şöyle diyordu:

– "Allahım!

Bizim için yeri dür, katla."

(Hâkim, Müstedrek: 1/446)

Alexis Carrel der ki:

"... İnsan mekân içinde müspet bir şekilde uzayabilir. Telepati fonomenleri sırasında insan kendinden bir parçayı, bir çe-

şit uçucu maddeyi uzaklara kadar fırlatır ve bu bir akrabaya veya bir dosta ulaşır. Böylece çok uzak mesafelere yayılır, okyanusları, bütün kıtaları, ölçülemeyecek kadar küçük bir zamanda aşar. Bir kalabalığın ortasında hitap edeceği kimseyi bulabilecek kabiliyettedir. Ona bazı haberler verir. Bazen de, modern, gürültülü ve geniş bir şehirde, aradığının evini, odasını bulur. Oysa evvelce bunlar hakkında hiçbir bilgisi yoktur. Bu çeşit faaliyete mâlik olan fert, uzayıp yayılan bir mahluk gibi, çok uzak mesafeye bacaklarından birini uzatan bir amib gibi hareket edebilir.

Denebilir ki, düşünce mekânın bir noktasında diğer bir noktasına elektromanyetik dalgalar gibi geçmektedir. Bu geçişin hızını bilmiyoruz...

Demek ki ruh, hem maddî âlemde hem de başka yerdedir. Maddeye dimağ vasıtasıyla sızar. Bir kayaya yapışıp yapraklarını okyanusun esrarı içinde dalgalandıran yosun gibi, zaman ve mekânın dışına doğru uzanır...

Bazı insanlarla tabiat eşyası arasında ince ve müphem münasebetler vardır. Bu insanlar, mekân içinde, kavradıkları realiteye kadar genişliyor gibidirler. Bunlar kendi içlerinin ve fizikî devamlılığın dışına çıkarlar. Bazen boş yere kollarını zaman ve mekân dışına uzatırlar. Ve o zaman da mânâsız şeyler getirirler. Fakat ilim, sanat ve dinde büyük ilham sahipleri gibi, orada, tabii kanunları, matematik abstraksiyonları, Platon'un fikirlerini, sonsuz güzelliği ve Tanrı'yı da bulurlar."

(İnsan Denen Meçhul: 308-310)

Velîlerin, icabettiğinde kendi bedenlerinin bulunduğu başka yerlerde görünmeleri ve çok uzak yerlerde yardıma muhtaç olanların imdadına yetişmeleri gibi hâdiseler bu nevidendir.

Tasavvufta tayy-i mekân=kat-i merâhil, uzun mesafeleri fevkalade kısaltarak bir anda aşıp geçmek denilen bu gibi olaylar özel hâdiseler içinde yer almaktadır. Bu gibi olaylar Allah'ın has kullarına tanıdığı imtiyaz ve ilâhi bir lütfun eseridir.

İslâm padişahlarından biri, memleketinin ileri gelen bilginlerini toplayarak onlara:

– Cenâb-ı Hak, mekân içinde mekân, zaman içinde zaman yaratır, diyorlar. Bu sözün mânâsını açıklayınız ve doğru olduğunu ispat ediniz!.

Emrini verir. Bilginlerin cevaplarından hiçbirini beğenmeyen padişah, kendilerine kırk gün mühlet vererek, bu müddet zarfında kendisini tatmin edecek bir cevap bulamadıkları takdirde idam ettireceğini söyler ve zavallıları muhafaza altına aldırır ve istedikleri kitapları da temin eder.

Bu müddet bittiği halde padişahı tatmin edici bir cevap bulamadıklarını görerek hayatlarından ümitlerini kesen biçare bilginler, aileleri efradı ile son defa görüşüp helâllaşmalarına müsaade edilmesini isterler; padişah bu müsaadeyi verir.

Çok acıklı bir manzara arzeden bu helâllaşma sırasında bir adam peyda olarak niçin ağlaştıklarını sorar ve aldığı cevap üzerine der ki:

– Padişahınızın satranca pek ziyade meraklı olduğunu haber alarak kendisiyle bir maç yapmaya geldim; hemen haber veriniz!

Padişah bu haberi alınca derhal o adamın huzuruna getirilmesini emreder. Adam gelir, oyuna başladıktan biraz sonra adam o derece mahirane bir hamle yapar ki, padişah şaşırır; derin derin düşünmeye başlar. Bu sırada baygınlık geçirir ve kendisini bir dere kenarında koyun sürüsünü otlatan bir çoban çocuğu halinde görür; bu vaziyeti hiç yadırgamayarak akşama kadar koyunlarını otlatır ve köyüne dönerek ağılın yanındaki kulübesine çekilir.. Böylece seneler geçer.. Nihayet kendisini evlendirirler. Çocukları, torunları ve onların da çocukları olur.. Kalabalık bir ailenin reisi olarak 90 yaşına kadar yaşar. Ufak bir rahatsızlığı müteakip ölüm alâmetleri belirince korkusundan bayılır ve satranç masası başında kendisine gelir. Şaşkın bir vaziyette etrafına bakarken, gülümseyerek kendisini seyreden adam:

– Tam bir dakikadır, düşünüp duruyorsunuz.

Deyince, padişah köyde geçirdiği ve bütün safhalarını hatırladığı doksan senelik sergüzeştini kısaca anlatır; adam bunu dinledikten sonra:

– Cenâb-ı Hakk'ın mekân içinde mekânı, zaman içinde zamanı nasıl yaratacağını bizzat gördüğünüz için artık ispata lüzum kalmadı, diyerek dışarı çıkar ve kaybolur.

Padişah da bütün bilginleri serbest bırakır.

Fatih Sultan Mehmed, İstanbul'u feth için hazırlıklara başladığı zaman fetihten önce zamanın bütün âlimlerinden, evliyâsından yardım istedi. Mânevî komutanları yardıma çağırdı. Bu mânevî komutanlardan biri, zamanın en büyüğü ve kutbu Ubeydillah-i Ahrâr hazretleridir. Torunu Hâce Muhammed Kâsım bu hâdiseyi şöyle anlatır:

Dedem, Ubeydullah-i Ahrar hazretleri, bir Perşembe günü öğleden sonra, aniden atının hazırlanmasını istedi. Atı hazırlanınca, atına binip Semerkand'dan süratle çıktı. Talebelerinden bir kısmı da ona tâbi olup, arkasından onu takip ettiler. Biraz yol aldıktan sonra, Semerkand'ın dışında bir yerde talebelerine,

– Siz burada durunuz, arkamdan gelmeyiniz! Buyurur.

Sonra atını Abbâs Sahrası denilen sahraya doğru sürer. Bu emre rağmen Mevlânâ şeyh adıyla tanınmış bir talebesi, bir müddet daha peşinden gider. Abbâs Sahrası'na varınca, atının üstünde sağa-sola gidip geldiğini, sonra da birdenbire gözden kaybolduğunu müşâhede eder.

Ubeydullah-i Ahrâr bir müddet sonra evine döndüğünde, talebelerin nereye ve niçin gittiğini sorduklarında onlara buyurdu ki:

– Türk Sultanı Sultan Muhammed Hân İstanbul'da kâfirlerle harbediyordu, benden yardım istedi. Ona yardım etmeye gittim. Allahü Teâlâ'nın izniyle gâlip geldi. Zafer kazanıldı. Bu hâdiseyi nakleden ve Ubeydullah-i Ahrâr hazretlerinin torunu

olan Hâce Muhammed Kâsım, babası Hâce Abdülhâ-dî'den şunu nakleder:

– Bılâd-ı Rûm'a (Anadolu'ya) gittiğimde, Sultan Muhammed Fatih Han'ın oğlu Sultan Bâyezîd Han, bana babam Ubeydullah-i Ahrâr'ın şeklini ne şemalini tarif edip:

– Semerkand taraflarından, şu şekil ve şemale sahip, beyaz atlı bir zât, babama yardıma geldi, dedi.

Ben de tarif ettiği zâtın babam Ubeydullah-i Ahrâr olduğunu ve beyaz bir atının olup bazan ona bindiğini söyledim. Bunun üzerine Sultan Bâyezid Hân bana şöyle anlattı:

– Babam Sultan Muhammed Fâtih Hân'dan duydum: İstanbul'u fethetmek üzere savaştığım sırada, harbin en şiddetle bir ânında Allahü Teâlâ'ya yalvarıp zamanın kutbunun imdadıma yetişmesini istedim. (Şeklini ve şemalini tarif ederek) şu şu vasıfta ve şu şekilde beyaz bir at üzerinde bir zât yanıma geldi.

– Korkma! buyurdu. Ben de,

– Nasıl endişelenmeyeyim, küffar askeri pek çok dedim.

– Şuraya bak! dedi. Baktım, orada büyük bir ordu gördüm.

– İşte bu ordu ile sana yardıma geldim. Şimdi sen falan tepenin üzerine çık, kösün tokmağına üç defa vur. Orduna hücum emri ver buyurdu.

Emirlerini aynen yerine getirdim. O da bana gösterdiği ordusuyla hücuma geçti. Böylece düşman hezimete uğradı. İstanbul'un fethi gerçekleşti.

İbrahim bin Edhem diyor ki;

– "Şayet bizim içinde bulunduğumuz tasavvufu (mânevî makam ve saltanatı) padişahlar bir bilseler onun üzerine (o saltanatı elde etmek için) bizimle kılıçlarla savaşırlardı."

"Bir zaman Hazret-i Gavs-ı Âzâm (k.s.) şeyh Geylânî'nin terbiyesinde nazdar ve ihtiyare bir hanımın bir tek evlâdı bulunuyormuş. O muhterem ihtiyâre gitmiş, oğlunun hücresine, bakıyor ki, oğlu bir parça kuru ve siyah ekmek yiyor. O riyâzattan zâfiyetle vâlidesinin şefkatini celbetmiş. Ona acımış.

Sonra Hazret-i Gavs'ın yanına şekva için gitmiş. Bakmış ki, Hazret-i Gavs, kızartılmış bir tavuk yiyor. Nazdarlığından demiş:

"Yâ üstad, benim oğlum açlıktan ölüyor, sen tavuk yiyorsun!"

Hazret-i Gavs, tavuğa demiş: "Kum bi izniillâh."

O tavuk bunun üzerine canlanarak masadan gitmiş.

"Ne vakit senin oğlun da bu dereceye gelirse, o zaman o da tavuk yesin!"

İşte Hazret-i Gavs'ın bu emrinin mânâsı şudur ki:

– "Ne vakit senin oğlun da ruhu cesedine kalbi nefsine, aklı midesine hâkim olursa ve lezzet-i şükür için istese o vakit leziz şeyleri yiyebilir..."

Hacı Beşir Ağa, Hicaz'da bulunduğu sırada Medine-i Münevvere'nin Harem ağalığı vazifesinde de bulunmuştu. Bir gün, Padişah Birinci Mahmut ile görüşmeleri esnasında, Padişah, Hacı Beşir Ağa'ya Harem-i Şerif'te ne kadar kaldığını, bu kadar müddet zarfında "harikulâde" ne gibi hallere rastladığını sorar. Hacı Beşir Ağa "Harem-i Şerif'te geçirdiğim bu kadar müddet zarfında fevkalâde olarak üç hâle muttali oldum" der. Ve bu üç halden birisini şöyle anlatır:

"Ravza-i Mutahhara'daki Cibril kapısı gecenin seher vaktine yakın bir zamanda aralanırdı, gireni anlamak ve tecessüs etmek istedim, fakat bedenime ârız olan gevşeklik ve durgunluk neticesi içeri giren zâtın kim olduğunu tespit edemiyordum. Bir gece yine Cibril kapısı açıldı. Hemen kapıya koştum, ben kapıda iken içeri bir zât girdi. Giren zâta kim ve nereli olduğunu sordum. Konya mülâkatından olup Hâdimî Muhammed Efendi olduğunu haber verdi. Ziyaret sebebini sordum. Şu cevabı verdi:

"İmam-ı Birgivî'nin Tarikât-ı Muhammediyye'sini şerhediyorum. Şüphe ettiğim bazı hadis-i şerifin Hazret-i Peygamber

(a.s.)'ın mübârek ağızlarından çıkıp çıkmadığını Cenâb-ı Peygamber'in ruhlarından sorup öğrenmek için geldim."

Bunun üzerine kendilerini alıp odama götürdüm. Bir müddet kaldıktan sora müsaade istedi. Mescid-i Nebevî'de sabah namazını kıldıktan sonra tekrar odama şeref vermesini rica ettimse de, "Memleketimde imamet vazifem var, müsaade buyur" dedi ve ayrıldı, gitti. Bu ilk görüşmeden sonra arada bir gelir görüşürdük.

Padişah, Hacı Beşir Ağa'nın bu sözünün doğruluğuna kanaat getirmek için Ebû Saidü'l-Hâdimî'yi İstanbul'a dâvet etti.

Hâdimî Muhammed Efendi İstanbul'a vardığında, Padişah, yaş, baş, şekil ve şemâil ve simaca müşabehet ve müşakeleti olan birkaç zâtı bir araya koyduktan sonra Hacı Beşir Ağa'yı çağırdır ve bu zâtları gösterir. Hacı Beşir Ağa'nın, bu zâtlar arasından doğruca Ebû Saidü'l-Hâdimî'nin yanına giderek hoş geldin demesi Padişahı hayrette bırakır.

Ve bundan sonra Hâdimî merhum Padişah huzurunda ders takrir etme pâyesine yükseltilir.

Her şey Allah'ın emrindedir. Allah dilediklerini en güzel nimetlerle lütuflandırır.

Allah'a güçlük olur mu?

O, her şeye kâdirdir.

"Bir zamanlar Abdülkadir-i Geylânî'nin memleketinde biri vardı. Bu kimseyi Şeyh Abdülkadir-i Geylânî de tanırdı. Âlim ve dânişmend bir kimse idi. Lâkin bu kimse şeyhin sultanlığını inkâr ederdi. Bir Cuma günü idi, gelip şeyhin mescidinde oturdu. Şeyhle biraz bahisleşmek, müadele ve münakaşa yapmak istedi. Bir müddet sonra Şeyh mecside geldi. Dervişler etrafını almışlardı. Bu zât hemen şeyhe bir soru sordu, dedi ki:

– Yâ Şeyh! Mürşid olan kimse zamanı kendine döndürebilir mi? Ve birçok yıllarda yapılabilecek şeyleri az bir zamanda yapabilir mi?

Şeyh Abdülkadir-i Geylânî cevaben buyurdular ki:

– Dervişlere Allahü Teâlâ o kadar kuvvet verir ki, 10-15 yılda yapılabilecek şeyleri kolaylıkla ve az bir zamanda yaparlar.

O âlim kimse dedi ki:

– Ben buna kail değilim. Kimse zamanı döndüremez. Sen zaman ve mekânı kendine tâbi edemezsin. Sen onbeş günde olacak şeyi asla bir günde yapamazsın. Bu iş Hak Teâlâ'nın işidir.

Şeyh cevap verdi ve dedi ki:

– Hak Teâlâ'nın tasarruf imtiyazı verilmiş kulları vardır. Onlar ne dileseler yaparlar. Hiçbir şey bunların bu tasarrufuna mâni olamaz.

Bunlar bu sözlerde iken Cuma namazının vakti geldi. Şeyhe seccade çıkardılar. Şeyh kalktı işaret etti. Şeyhin işareti üzerine bu seccadeyi münkir olan âlimin eline verdiler, ve dediler ki:

– Buyurun. Şu seccadeyi siz götürür müsünüz?

O da seccadeyi aldı. Sonra bıraktı. Şeyhle beraber gitti. Giderken yolda bir sakahâneye uğradı. O âlim kimse diledi ki orada abdest ala. Seccadesini bir ağaca astı. Sonra abdest almaya gitti. Elini suya sokar sokmaz, ansızın kendisini bir pazarın ortasında ve çilingir dükkânının karşısında buldu. Biraz baktı. Gördü ki çilingirci ne hoş şeyler yapmakta. Neler neler yapmakta çilingirci. Bu âlim o kimseye imrendi. O kimseye dedi ki:

– Bu senin sanatın ne güzel sanattır. Bunu bana da öğretir misin?

Çilingirci kendisine dedi ki:

– Sen âlim bir kimsesin. Bu sanatı ne edeceksin?

O âlim dedi ki:

– Sanatkâr olmak iyidir, helâlinden para kazanırım. İlmimle amel ederim.

Dört yandan ricacı geldiler. Kendisini çilingire kul ediverdiler. Dört yıl hizmet etti. Sanatı tamamen öğrendi. Dört sene sonra çilingirci öldü. Bu âlim onun hanımını, üstadımın hanımıdır diye aldı. Zamanla iki oğulları oldu. Yavrularından birini muallime okumaya verdi. Bir gün yine iş yapmak için dükkâna vardı. Demir dövecekti. Demiri ocağa koydu bir iki vururken birden aniden kendisini abdest alacağı yerde buldu. Şeyhin seccadesi ağacın üstünde asılı durmakta idi. O kadar hayretler içinde kaldı ki çabucak abdest aldı. Seccadeyi omuzladı. Ciddi bir tavırla şeyhin ardından koşup yetişti. Şeyh henüz mescidin kapısına yeni varabilmişti. Şeyhten önce mescide girdi. Seccadeyi şeyhin önüne serdi. İstedi ki kendisi şeyhin arkasında bir yere dursun. Şeyh, ona seccadenin üzerinde namaz kılmasını teklif etti. Fakat yapmayınca, Şeyh o âlimi yanına aldı. İkisi beraber namaz kıldılar. Bu kıldıkları namaz tahiyyet'ül-Mescid namazı idi. Şeyh âlime dönüp dedi ki:

– İnkârınla nasılsın?

O âlim dedi ki:

– Sultanım sizden ayrıldıktan sonra abdest alacaktım. Elimi suya sokar sokmaz kendimi bir pazarda buldum. Çilingir dükkânının önünde dolaştım. Gördüklerime imrendim. O kimsenin sanatına özendim. Dört yıl kendisine hizmet ettim. Çilingirciliği öğrendim. Dört yıldan sonra çilingirci üstâdım öldü. Hatununu ve dükkânını aldım. Oturup nice yıllar bu dükkânda çalıştım. İş yaptım. O kadından iki oğlum oldu. Birini muallime okumaya verdim. Bir gün yine dükkâna vardım. Demiri ocağa koydum. O anda ne oldu bilemedim. Tekrar kendimi sakahânede abdest alırken gördüm. Seccade ağaçta durmakta idi. Seccadeyi alıp ardınıza düştüm. Gördüm ki siz de mescidin kapısına yeni gelmişsiniz. Bu dem ki seccadeyi önünüze serdim. Bilmiyorum ki bu ne hâldir? Hayal midir düş müdür? Lâkin gönlüm o kadın ile çocuklarımda kaldı.

Şeyh cevap verip dedi ki:

– Ben onu demem, şunu derim ki sen o sanatı öğrenip o hatunu alıp o çocuklara sahip oluncaya kadar kaç yıl geçti?

O âlim cevap verip dedi ki:

– On yıl geçti.

Şeyh sordu ve dedi ki:

O kimse şeyhe ellerini göstererek:

– İşte ellerimde eseri. İşlesem şimdi işlerim, dedi.

Şeyh dedi ki:

– Bu iş, ne hayaldir, ne de hoş bir düştür. Hakikatın tâ kendisidir. Şimdi mescidden çıkalım, adam gönderelim. Varsınlar o hatunu ve oğlancıklarını getirsinler.

Cuma namazından çıktıktan sonra o şehrin adını söylediler ve dervişleri gönderdiler mektupta yazdılar. O dervişler gidip o kimsenin hanımını ve oğlanlarını getirdiler. O âlim şeyhin elinden tuttu, söylediklerine ve düşündüklerine tevbe etti. Tâ ölünceye kadar şeynin hizmetinden bir an fâriğ olmadı.

İşte mürşid-i kâmil olan kimsenin eliyle zaman ve mekânın tayyı bunun gibidir.

Diğer bir misâl:

Bir gün şeyh Abdülkadir-i Geylânî hazretleri mescidde va'z-u nasihat ederdi. Mescidde izdiham oldu, herkeste bir bezginlik ârız oldu. Şöyle ki: Mescidden dışarı çıkmak mümkün değildi. Dervişlerden biri minberin dibinde otururken abdest tazelemeye ihtiyaç hissetti. Hemen şeyhin yüzüne baktı. Şeyhin kalbine Allah'ın izniyle dervişin ihtiyacı malum oldu. Şeyh minberden bir an için kaybolur gibi oldu. Bunun üzerine dervişin elinden yapışıp dışarıya çıkardılar. Atılan derviş, bir sahraya çıkageldi. O derviş orada baktı ve gördü ki ıpıssız bir yer ve kocaman bir ağaç var. Hâcetini gördü. Abdest aldı. İki rekât namaz kıldı. Dilediki geri dönüp mescide varsın. Biraz aşağıya vardı. Nereye gideceğini kestiremedi. Zira buraları hiç görmemişti. Bir müddet bekledi. Sonra aniden birisi çıkageldi. İleri gitti. O kimseye yol verdi. O kimseye bir şeyler sordu.

O kimse kendisine:

– Sen ne yerdensin?

Derviş:

– Bağdad şehrinden, Şeyh Abdülkadir-i Geylânî (k.s.)'nin dervişlerinden biriyim.

O kimse:

– Buradan Bağdad'a normal at yürüyüşüyle sen ancak iki senede gidebilirsin. Sen var sessiz sadasız otur ve bekle ki seni buraya kim getirdi ise, o seni alıp geri götürsün.

O derviş orada ebkem oturdu. Şeyh minberden elini uzattı. O dervişi kolundan kaptı ve çekip mescide aldı. Gelip yerine oturdu. Bu hale hiç kimseler vâkıf değildi. Hepsi dervişi yerinde oturuyor sanmakta idi.

İşte onlar, Allah'a itaat ettikleri için zaman ve mekâna böylece hükmedip kendi emirlerine almışlardır. (Allah'a itaat edene her şey itaat eder.)

(Müzekkin-Nüfus: 428-432)

İlâhi kudret nelere kâdir değil ki...

Velî kullarına bir anda bütün dünyayı dolaştırır.

Hanımı anlatır: "Bir gün Mevlânâ evden kayboldu. Hiçbir yerde bulamadık. Bir ara uyumuşum. Uyandığımda Mevlânâ'yı namaz kılarken gördüm. Mübârek ayakları tozlu idi. Sonra ayakkabılarını çevirmek istedim, onlarda kırmızı kumlar gördüm. Sorduğumda; "Mekke'de bir velî dostum vardır. Biraz onunla sohbet ettim. O kum, Hicaz'ın kumudur." buyurdu. Bu kadar kısa zamanda oralara gidip gelmek nasıl olacağı aklıma geldi. Hemen anlayıp; "Allahü Teâlâ'nın velî kulları gönül gibi, bir anda her yeri dolaşabilir." buyurdu. Böylece tayy-i mekânı tarif ettiler. Yani kısa zamanda uzak yerlere gitmeyi ve çok iş yapmayı anlattılar."

Mevlânâ'nın Celâleddin isminde bir talebesi vardı. Ticaretle uğraşır, at alıp satardı. O anlatır; "Bir gün Mevlânâ hazretleri sarığını sarıp, giyinmiş olduğu halde, bana bir at hazırlamamı emretti. Ben, atların içinden en güçlüsünü eğerlemek için

huzurundan ayrıldım. Fakat at huysuzluk yaptığından, bir türlü eğerleyemiyordum. Yanıma iki kişi daha alıp, atı zorla eğerledik. Buna rağmen at hâlâ huysuzluk yapıyordu. O haliyle Mevlânâ'nın bulunduğu yere getirip, atın hazırlandığını bildirdik. Mevlânâ dışarı çıkar çıkmaz at sakinleşti ve önceki huysuzluğu kalmadı. Mevlânâ ata binip, kıble istikametinde yola çıktı. Ancak akşama doğru, ter içinde, toza gark olmuş bir vaziyette döndü. At oldukça zayıflamış görünüyordu. Cesaret edip bir şey soramadık. Ertesi gün yine bir at hazırlamamı emretti. Başka bir atı eğerleyip getirdik. Dünkü gibi gitti, akşama doğru geldi. Üçüncü gün de aynı şekilde gitti. Akşama doğru geldiğinde; "Elhamdülillah! Ey cemaat! Müjdeler olsun ki, o kâfir, cehennemin dibini boyladı." dedi. Biz edebimizden yine bir şey soramadık. Aradan birkaç gün geçmişti. Şam tarafından bir kafile gelip, o taraflarda, Müslümanlar ile Moğallar'ın yaptığı savaşı anlattılar. Dediler ki; "Düşman askeri oldukça çoktu. Müslümanlar mağlup olmak üzere idiler. Son üç günde, Mevlânâ hazretleri, bir atın üzerinde olduğu halde savaş meydanında göründü. En ön safta; "Allah, Allah" nidâlarıyla düşmana hücum edip önüne geleni bir vuruşta ikiye bölüyordu. Müslümanlar, Mevlânâ'nın akıl almaz hâllerini ve yardımını görünce, bozulan moralleri düzeldi. Ard arda yaptıkları hücumlarla düşmanı geriye püskürttüler. Mevlânâ hazretleri düşman komutanını öldürünce, kâfirler kaçmaya başladılar." Ben bu haberi işitince, doğruca hocam Mevlânâ'nın huzuruna çıktım. Beni görünce; "Müslüman askerlere yardım edilmiş ve zafere kavuşmalarına sebep olunmuştur. Ey Celâleddin! Bize cân u gönülden hizmet edenler dünya ve âhirette gam ve kederden kurtulur." buyurdu.

Bedeviyye tarikatı şeyhi olan Seyyid Ahmed Bedevî hazretlerini kıskananlar onu zamanın kadısına şikâyet ettiler.

Zamanın başkadısı (hâkimi)ne gidip dediler ki:

– "Efendim, Ahmed Bedevî halkı etrafında topluyor... Ama kendisinden İslâm dinine uygun olmayan haller vardır?

Kadı sorar:

– Ne gibi.

– Çoğu kere camide göremiyoruz. Biz onun namaz kıldığından şüphe ediyoruz. Namaz kılan bir Müslüman sürekli cami ve cemaate gelmez mi?

Kadı Efendi ses çıkarmaz.. Bu işin iç yüzünü öğrenmek için Mısır'dan Tanta'ya gelir. Ahmed Bedevî hazretlerinin meclisine gider. Saygı ile sorar:

– Sizin bazı hallerinizin şer'î şerife uymadığı kulağıma geldi.

– Ne gibi?

– Arasıra namaz kılmadığınızı, cami ve cemaate gelmediğinizi işittim.

Seyyid Ahmed Bedevî hazretleri, Kadı Takyüddin Efendi'yi büyük bir sabır ile dinledikten sonra:

– Sus! Yoksa seni uçururum, dedi.

Seyyid Ahmed Bedevî hazretleri Kadı Efendi'ye nazar etti... O nikabının altında kadıya baktıkça kadı başka bir âleme gidiyordu. Ve kadıya dönüp eliyle ona bir dokundu. Kadı'nın aklı başından gitti. Kadı kendinden geçti. Bir zaman sonra aklı başına gelen kadı kendini ucu-bucağı olmayan, ıssız, insan ve cinnin yaşamadığı bir sahrada buldu. Sağına baktı, soluna baktı, oralar görmediği bilmediği ve hatta ismini bile duymadığı yerlerdi. Aklı başına gelen kadı, kendi kendisine kızmaya başladı:

– Behey ahmak kadı, Allah'ın velîleriyle uğraşmak ve büyük insanların ayıplarını araştırmak senin neyine gerek? Neden hasûd insanların sözlerine inandın? diyerek "Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîym" okur.

Kadı efendinin yapacağı bir şey yoktu, Cenâb-ı Allah'a yalvarmaktan başka...

Cenâb-ı Allah'a yalvardı: "Yâ Rabbi beni buradan kurtar..." diye candan ve gönülden yakarmaya başladı. Havassını bildiği bütün sûreleri okudu.

Gözyaşları döktü.

Bilmediği bir istikamete doğru yürümeye başladı. Çevesine korku ve heyecan ile baka baka yürürken karşıda heybetli bir zâtın kendisine doğru gelmekte olduğunu görüp sevindi.

Kendisi o zâta doğru yürümeye başladı. Karşıdan gelen zât kadı efendinin yüzüne tebessümle baktı:

– Burada ne arıyorsun? Derdin nedir?

Kadı, başından geçen hâdiseyi anlattı. Mısır'a geri dönmek için kendisine yardım etmesi için yalvardı.

O:

– Hakikaten sen tehlikeli bir hale düşmüşsün. Mısır nerede bura nerede? Mısır buradan tam altmış yıllık uzaklıktadır...

Kadı Takyüddin Efendi daha fazla korkmaya başladı. O zâtın eteklerine yapıştı:

– Buradan kurtulmaya hiç imkân yok mu? Bana yardım et, diye ağlamaya başladı:

O:

– Üzülme! Korkma Allah senin için hayır murat etmiştir, dedi ve parmağıyla işaret ederek çok uzak bir yerde bir kubbe gösterdi:

– O camiyi görüyor musun?

– Evet görüyorum.

– İşte o caminin imamı Şeyh Ahmed Bedevî hazretleridir. Sen o camiye git... Öğlen namazı kıldıktan sonra herkes camiden çıkar, sen çıkma, bütün cemaatin çıkmasını bekle. Daha sonra mihrapta yalnız kalan imamın ellerine yapış ve derdine çare bulursa o bulur, senin buradan Mısır'a başka türlü gitmen imkânsızdır, dedi ve kayıp oldu.

Kadı efendi sevindi.

Hızlı adımlarla o camiye doğru yürüdü.

Kadı Takyüddin kendisine tarif edildiği gibi o caminin imamı Seyyid Ahmed Bedevî hazretleri idi... Kadı Efendi ona "Siz bazen namaz kılmıyormuşsunuz" dediği için utandı.

Yüzü kızardı.

Pişman oldu.

Namazdan sonra Ahmed Bedevî hazretlerinin eline ve ayağına sarılarak yaptığı hatadan pişman olduğunu söyledi. Kusurunun bağışlanmasını diledi:

– Efendim bana yardım edin... Beni Mısır'a gönderiniz.

Şeyh Ahmed Bedevî hazretleri:

– Korkma! Senin gibi büyük bir âlimi burada bırakacak değiliz. Sana bu camiyi gösteren Hızır aleyhisselâm idi. Memleketine git. Yine kadılığını yap. Ama seni alâkadar etmeyen meselelere girme. Herkesin ve özellikle kıskanç insanların ve müteşâyihlerin sözlerine kulak asma. Kalbine evliyânın sevgisini koy. Evliyâullahı sev...

Sonra kadı efendiye nazar etti ve eliyle dokundu. Kadı kendini evinin önünde buldu. Hatta bu hâdisenin tesirinden uzun süre evinden dışarıya çıkamadı.

(Evliyâlar Ansiklopedisi: 2/124)

Meleklerle Bir Arada Olanlar

Bütün gayeleri itaat ve ibâdet olan meleklerle bir arada bulunmak insan için en büyük bir şereftir. O nurânî varlıkların himâyesinde olmak, onların duâlarına muhatap bulunmak büyük bir nimettir.

Şeytanla birarada bulunanın ondan zarar ve vesvese göreceğine mukabil meleklerle beraber bulunanlar da her zaman fazilet ve sevap bulacaklardır.

İyi niyetli, iyi hareketli olanların meleklerle beraber olduğu şüphesizdir.

Allah'ı zikredenlerin etrafında pervane misali dönen melekler olduğu gibi zikredenlerin evlerine nur aksettiren, feyiz ve bereket getiren melekler de vardır.

İlim talep edenin yoluna kanatlarını koyan melekler kadar ilim ve hikmet heveslileri için istiğfarda bulunan sayısız melekler vardır.

O ilâhi varlıklar, nurdan yaratıklar mü'minlerin savaş zamanlarında koruyucuları, bekçileri olduğu kadar da takviye kuvvetlerini teşkil etmektedirler.

Melekler namazda yanımızda, niyazda hep avuçlarımızda, Allah'a yalvarmamıza eşlik etmekte, âminlerimize de iştirak etmektedirler.

Mü'minin âmin demesi ile meleklerin âminlerinin aynı âna tevafuku halinde o duâların kabul edileceğini sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz müjdelemiştir.

Ne mutlu melekle de olanlara!

Allah her şeyi gereği gibi bilir. Hiçbir şey O'nun ilminin dışında kalmaz. Böyle olmakla beraber kullarının günlük amel-

lerini melekleri vasıtasıyla da denetler ve böylece kullarıyla olan mânevî irtibatına meleklerini şahit tutar.

Büyük sahabi Ebû Hüreyre (r.a.) Hazret-i Peygamber (a.s.)'ın bu hususla ilgili olarak şöyle buyurduklarını rivâyet ediyor:

"Şüphesiz ki şanı yüce Allah'ın yollarda gezen ve zikir ehlini arayan melekleri vardır. Bu melekler, Allah'ı anan bir cemaat bulunca, birbirlerine "Aradığınız buradadır, geliniz görünüz," diye seslenirler. Böylece melekler, Allah'ı ananları, dünya semasına varıncaya kadar kanatlarıyla çevreler. Cenâb-ı Hak o (bahtiyar kullarının) durumunu meleklerden daha iyi bildiği halde sorar:

– Kullarım ne söylüyor?

Melekler cevap verir:

– Allahü Ekber diyerek Seni tekbir ediyorlar ve Sana hamd-u senâda bulunuyorlar.

– Bu kullarım Beni gördüler mi ki böyle tesbih ve tekbir ediyorlar?

– Hayır, andolsun ki Seni görmediler (ve göremezler de).

– Beni görmüş olsalar ne yaparlar?

– Seni görecek olurlarsa, ibâdet ve kullukları, takdisleri, övme ve tesbihleri daha fazla olurdu (bu hususlarda daha üstün bağlılık ve saygı gösterirlerdi).

– Peki, kullarım Benden ne diliyorlar?

– Cennet istiyorlar..

– Cenneti gördüler mi?

–Hayır, yâ Rab! Andolsun ki cenneti görmediler.

– Peki, cenneti görecek olurlarsa ne yaparlar?

– Onu görmüş olsalar, arzu ve iştiyakları, hırs ve hevesleri artar, ona daha fazla rağbet ederler.

– Neden (korkup zât-i kibriyâma) sığınıyorlar?

– Cehennemden (korkup) sığınıyorlar.

– Cehennemi gördüler mi?

– Andolsun ki hiç görmediler.

– Ya görecek olsalardı?

– Eğer orayı görmüş olsalardı, ondan daha fazla kaçar ve daha çok sakınırlardı.

Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk:

– Ey melekler! Sizi şahit tutuyorum: Şüphesiz ki ben onların (toplanıp Allah'ı ananları) mağfiretime lâyık kılıyor ve hepsini de affediyorum.

Melekler (bu ilâhi lütuf karşısında hayran olup) derler ki:

– Yâ Rab! Falan adam onlardan sayılmasa gerek; çünkü o, onların arasına zikir için değil de şahsî bir iş için girmişti..

Rabbimiz Teâlâ buyurur ki,

– Onlar öyle bir topluluktur ki onlarla bir arada bulunanlar şakî olmazlar."

(Terğib vet-Terhib: 2/402)

Üseyd bin Hudayr anlatır:

Bir gece Bakara Suresini okuyordum. Atımı da yanıma bağlamıştım. Kur'ân okurken birden at hırçınlaşmaya başladı. Sustum. O zaman at da sakinleşti. Tekrar okumaya başladım at yine hırçınlaşmaya, şahlanmaya başledı. Yine sustum atın hırçınlığı geçti. Bir daha okumaya başlayınca at yine hırçınlaşmaya başladı. Bunun üzerine ben de okumaktan vazgeçtim. Oğlum Yahya ise ata yakın bir yerde yatıyordu. Atın çocuğa zarar vermesinden korkarak çocuğu geri çektim. Bu sırada başımı kaldırıp göğe baktığımda beyaz bulut gölgesine benzer bir sis içinde kandiller gibi bir takım cisimlerin parladığını gördüm. Sabahleyin bu olayı Peygamber Efendimize arz ettim. Rasûl-i Ekrem de:

– Oku ey Useyd, oku ey Useyd! diyerek o zaman okumaya devam edilmesi gerektiğini bildirdi.

Useyd sözlerine şöyle devam ediyor:

– Yâ Rasûlallah, dedim. Atın Yahya'yı çiğnemesinden endişelendim. Çünkü ata yakın bir yerde yatıyordu. Onun için okumayı kestim. O sırada başımı göğe kaldırınca, gökyüzünde bulut gölgesi gibi bir beyazlık içinde, kandillere benzeyen cisimlerin parlamakta olduğunu gördüm. Sonra bu beyaz gölge tabakası içinde parıltılarla göğe doğru çekilip gitti ve gözden kayboldu.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem buyurdu ki:

– Ey Useyd! O senin gördüklerin meleklerdi. Okuduğun Kur'ân-ı Kerîm'i duyup gelmişlerdi. Eğer okumaya devam etseydin, sabaha kadar seni dinlerlerdi. Herkes de onları görürdü. Halkın gözünden gizlenmezlerdi.

Melekler Kur'ân okunan yerde hazır olurlar. Hatta Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz'in beyân buyurduğu gibi:

"Hatim duâsı esnasında altmışbin melek hazır bulunur."

(Câmius-Sağîr: 1/20)

Süfyan-ı Sevrî hazretleri diyor ki:

– "Kişi, Allah rızâsı için Kur'ân-ı Kerîm'i okuduğu zaman, melek onun alnından öper."

Kur'ân okuyan güzel bir iş yapmakta, faziletli olduğunu ispatlamaktadır. Onu mükâfatlandırmak için Allah Teâlâ'nın meleği gelir alnından öper.

Kur'ân okunurken gönüller yumuşar. İnsan Allah kelâmı karşısında âdeta melekleşir. Âhirete ait duyguları canlanır. İncelen gönüllerle Allah'a daha yakın olur.

Ebû Hüreyre anlatıyor: "Yâ Rasûlallah," dedik. "Senin yanında iken kalplerimiz inceldikçe inceliyor, dünyaya karşı ilgimiz azalıyor, âhiret sanki gözümüzün önüne geliyor. Yanınızdan çıkınca, ailemize karışıp çocuklarımızı kokladık mı, kendimizi unutuyoruz. Neden bu böyle oluyor?"

Efendimiz (s.a.v.) buyurdu ki: "Eğer benim yanımdaki haliniz devam etseydi, melekler, evlerinizde sizi ziyaret eder,

yollarda sizinle tokalaşırlardı. Eğer siz hiç günah işlemeseniz, Allah sizi giderir, yerinize günah işleyen ve istiğfar eden yeni bir varlık yaratır ve onları bağışlardı."

"Ahmediye" kitabı yazarı Ahmed Bicân Efendi, bir gün camide vaaz ederken kardeşi gelir, dinler. Biraz dinledikten sonra da tebessüm ederek camiden dışarı çıkar.

Ahmed Bicân durumu annesine nakleder. Ağabeyinin niçin güldüğünü öğrenmek ister. Annesi, Mehmed'e niçin güldüğünü sorunca şu cevabı alır:

– Kardeşim vaaz verirken melekler o kadar çoktu ki, gelip dinliyorlardı ve ben de oturacak yer bulamadım. Bu hoşuma gitti ve gülerek camiden çıktım.

Ahmed Bicân'a bu durum anlatılınca annesine şöyle sordu:

– Peki anne, ağabeyim melekleri görüyor da ben neden göremiyorum?

Annesi düşünür ve şöyle cevap verir:

– Ağabeyine ben hiçbir zaman abdestsiz süt emdirmedim. Fakat, sen bir gün kundakta iken ağladın. Ben de namazdaydım. Komşu kadın gelip seni susturmak için meme vermişti. Namazdan sonra o kadına abdestli olup olmadığını sordum, abdestsiz olduğunu söyledi. Fakat, iş işten geçmişti. Sen işte bundan dolayı melekleri görememişsindir.

Meleklerle beraber olanlar yetişme tarzlarına bağlı olarak büyütülmüş olan insanlardır. İyi bir soydan, iyi bir terbiye ile yetiştirilmek sebebiyle insan meleklerle haşir-neşir olabilmektedir.

Mevlânâ Celâleddin hazretlerinin soyu baba tarafından Hazret-i Ebû Bekr'e, anne tarafından da İbrahim Edhem hazretlerine kadar ulaşır.

1207-1273 yılları arasında yaşayan Mevlânâ Celâleddin, daha çocukluk yıllarında bile melekleri görür ve ricâl-i gayb ismi verilen velî kullarının ruhları tarafından ziyaret edilirdi.

Sultan-ül ülemâ diye tanınan babası Muhammed Bahaeddin Veled, oğlundaki bu hali bildiği için memnun kalırdı. Ancak aklına bir noksanlık gelmesinden de çekinirdi.

Bu korkusunu gidermek için de onun hareketlerini gözetirdi.

Talebelerinden birkaçını oğluyla meşgul olmaları için vazifelendirip; "Oğlum Muhammed'e görünenler, Allahü Teâlâ'nın çok sevdiği velî kullarıdır. Şefkat ve merhametleri sebebiyle oğluma görünüp, onunla sohbet ediyorlar. Kendi hallerini ona öğretiyorlar, melekler âlemini gezdirip gösteriyorlar. Her ne kadar bunlar iyi şeyler ise de, o daha küçüktür. Kendisini zaptedemeyip, aklına bir ârıza gelmesinden korkarım. Bunun için sizler, onun heyecanlanmasına engel olun." derdi.

Özel yetiştirilen, güzel gıdalarla beslenen, temiz fikirlerle bezenen öyle seçkin insanlar vardır ki onlara melekler bile hayranlık duyar.

Aileden gelen güzellikleri, mânevî özellikleri onları ayrı bir mevkiye yükseltir.

O kullar helâl ve temiz gıdalarla beslenmiş insanlardır. Şüpheden uzak yaşıyorlardır.

Bir gün Hızır aleyhisselâm, Hoca Abdulhalık Gücdevâni'nin huzuruna geldi. Hoca iki arpa ekmeği getirip Hızır'a takdim etti. Hızır yemedi. Hoca, ekmeğin helâl kazanıldığını söyledi. Hızır şu cevabı verdi:

– Evet bu ekmek helâl fakat hamurunu yoğuran kadın taharetsiz. Yiyemeyiz...

Hak dostuna sordular:

– Sizi yetiştiren Hızır'mış. Öyle mi?

Şöyle cevap verir:

– Allah'ın kulları arasında öyle âşıklar vardır ki, Hızır da onlara âşıktır.

Seçkin kullara Hızır da, melekler de gıpta ile bakarlar...

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

"Bir Müslüman, din kardeşini ziyarete giderken onunla birlikte yetmişbin melek de gider. Ona rahmet duâsında bulunurlar. Ve şöyle yalvarırlar:

– Allahım! O nasıl ulaşıyorsa Sen de ona ulaş."

(Terğib vet-Terhib: 3/364)

Din kardeşini ziyarete giden, hastayı dolaşmaya, şifa dilemeye giden her mü'mine eşlik etmek üzere Allah meleklerini görevlendirmektedir.

İNCE ELEYİP SIK DOKUMALI

Allah dostları her şeyin ince hesabını yaparlar. Onlar korku ile ümit arasında olmalarına rağmen korku tarafı daha ağır basar.

Yüce Mevlâmız (c.c.) makbul kullarının özelliklerini beyân ederek şöyle buyurur:

"Ceza ve hesap gününün doğruluğuna inananlar,

Rablerinin azâbından korkanlar ki Rableri'nin azâbına karşı emin olunamaz."

(Mearic Suresi: 26-28)

Onlar Allah'ın azâbından emin değillerdir. Kendilerini garanti etmemişlerdir. Çünkü ilerisinin ne olacağı bilinemez. Kalplerin nereye çevrileceğini kimse kestiremez. Çünkü Allah, kalpleri dilediği yöne çevirir. Bunun için de şöyle duâ ederler:

"Rabbimiz!

Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi eğriltme.

Bize tarafından rahmet bağışla.

Eminiz ki, lütfu en bol olan Sensin."

(Âl-i İmrân Suresi: 8)

İmânla geldiği dünyadan yine imân üzere gitmek en büyük saadettir. Bunun içindir ki Hak dostları hep bu endişe içinde olmuşlardır. O gün belki de hiç hesapta olmayan günahlar ortaya çıkacaktır...

İnsanın bilmeden, tahmin etmeden söyledikleri vardır ki şirke kadar varmakta, îmânı zedelemektedir.

Beyazıd-ı Bestâmî hazretleri demiş ki:

– Yâ Rabbi Ben hiç şirk koşmadım.

Denilmiş ki:

– Filan zaman süt içtin de karnın ağrıdıydı. O ağrıyı sütten bildin de benden bilmedin...

Böyle nice hatalara düşülür, nice günah sözler sarfedilir de insanın haberi bile olmayabilir.

İmam Gazâlî der ki:

"Bir adam köpeğine güvenerek:

– Bu köpek olmasaydı bizi hırsızlar soyardı, köpek bizi korudu. Hırsızlara soydurmadı, diyor.

Bu, gâfilin en büyük gafletidir.

Ve şirke kadar gider."

(İhya-yı Ulûmiddin: 3/141)

Kuddûsî, divanında şöyle der:

"Merdim deme zinhâr seni meydana çekerler,
Dâvâ edeni bahsile, bürhâna çekerler.

Kaldırma sakın başını kibr ile semâya,
Müstekbir olan serkeşi, Nîrâna çekerler.

Suçunu bilüp tevbe iden, buldu selâmet,
Kibr eyleyeni, adl ile mîzâna çekerler.

Sen nefsini alçakta gözet, etme tereffu',
Fir'avn gibi, ben! diyeni, ummâna çekerler.

Tur dağı tevâzu edüben buldu tecellî,
Yükseklik eden dağları, hırmâna çekerler.

İlm ü amele etme gurûr misl-i Azâzil,
Mağrûr olanı, vâdî-i hızlâna çekerler.

Dûr olma heman meclis-i uşşâk-ı Hüdâdan,
Ân'lar, nice fâcirleri, Yezdâna çekerler.

Dünyâyı sevenlerden ırağ ol, sözümü tut,
Kârûn'a karîn olanı, yeksâna çekerler.

Doymaz gözü çok olsa dahi, malı harîsin,
Geldikte ecel, cismini, dîdâna çekerler.

Vârislere kalup nesi var ise, kamusu,
Cem' ettiği sîm ü zeri yâbâna çekerler.

Müflis ona derler ki, yârın rûz-i cezâda,
Eshâb-ı hukuk hak diye dîvâna çekerler.

Kuddûsî'yedir hep bu nesâyıh, dahı sana,
Kim tutar ise, bil, onu Rıdvân'a çekerler."

Bir gün Şiblî hazretleri:

– Allah, Allah! diye tesbih çekiyorken oradan geçen biri:

– Niçin Lâ ilâhe illâllah demiyorsun? diye sordu.

Bunun üzerine Şiblî hazretleri derinden bir ah çekerek dedi ki:

– Lâ ilâhe (Hiçbir İlâh yoktur) der de, illâllah (ancak Allah vardır) diyemeden vefât ederim diye korkuyorum. O yüzden sadece Allah, Allah diyorum.

İnsan bir an sonrasını bile garanti edemiyor. Nefes aldığın zaman veremediğini düşün...

Verdiğin nefesten sonra da yeni bir nefes alamayacağını hesap et...

Bazı ârifler diyor ki:

– Odamın kapısında şehit olarak öleceğimi hemen evimin kapısı önünde de îmân ile öleceğimi bana bildirseler, odamın

kapısından evin kapısına gidinceye kadar kalbimin ne şekil alacağını bilmediğim için şehâdeti fedâ eder ve odamın kapısı önünde îmân ile ölmeyi tercih ederim.

Öyle sözler vardır ki insanı îmân nimetinden mahrum eder.

Öyle düşünceler vardır ki görünüşte pek önem arzetmemesine rağmen derinliğinde düşünülecek olursa insana zarar verdiği görülür.

Bunun için Hak dostları daima ölçülü olmuşlardır.

Bir zât Abdülkadir Geylânî'nin huzuruna gelirken çölde, yağmur yağıyormuş. İçinden demiş ki:

– Yâ Rabbi çölde suya ne ihtiyaç var? Bu yağmur bizim memlekete yağsaydı mahsuller güzel olurdu. Burda suya lüzum yok.

Abdülkadir Geylânî'yi ziyaret edip gittikten sonra, kapısında bekleyen dervişe demiş ki:

– Bu zât yüksek bir velîydi. Ama mevkiinden düştü.

– Neden efendim?

– Çünkü Allah'ın işine karıştı.

O derviş zâtın arkasından yetişmiş.

– Sen böyle bir hata yapmışsın, diye ikaz etmiş. O da tevbekâr olmuş.

Çok düşünmek gerek...

Ebûl Hasan adındaki zât, tuvalette iken hizmetçisini çağırarak, sırtından çıkardığı gömleğini bir fakire vermesini söyledi. Hizmetçi:

– Tuvaletten çıkıncaya kadar sabredemedin mi? deyince Ebûl Hasan:

– Şu anda aklımdan geçti. Sonra ne olur ne olmaz. Belki kararımdan dönerim korkusu ile acele ettim, dedi.

İmam Zeynelâbidin bir gün oğluna dedi ki:

– Oğlum, bana bir elbise yaptır. Onu tuvalete giderken giyeceğim. Çünkü pisliğe konan sinekler, sonra gelip elbiseme konuyor.

Oğlu da şunları söyledi:

– Babacığım, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) helaya giderken giydiği, namaz kılarken giydiği ayrı iki elbisesi yoktu. O böyle bir elbise yaptırmamış, kimseye de böyle bir tavsiyede bulunmamıştır.

Oğluna hak veren imam fikrinden vazgeçti.

Allah'ın Rasûlü bizim için en mükemmel örnektir. Peygamber Efendimiz'den daha titiz, daha mütteki, daha dindar olmak asla mümkün değildir. Dinimiz kolaylık dinidir. Onu zorlaştırmak hiç kimsenin hakkı değildir. Efendimiz'in yapmadığı bir hareketi yapmak, dinde bir yenilik icat etmek, bid'attir, yani din dışıdır.

Abdullah Dehlevî (1745-1824) hazretleri oruçlu olduğu bir günde yanında birilerinin gıybeti edilince:

– Orucumuz gitti, demiş.

Gıybet eden kişi:

– Siz kimseyi kötülemediniz ki! deyince Dehlevî hazretleri:

– Evet. Biz gıybet etmedik ama dinledik. Gıybette söyleyen de dinleyen de aynıdır, demiş.

Kılı kırk yaranlar, ince eleyip sık dokuyanlar kendi hesaplarını dünyada yapmış olmanın mükâfatını mahşerde göreceklerdir.

Haramı akıllarından bile geçirmedikleri gibi haram olur korkusu ile helâlleri bile terkeden Hak âşıklarının bütün davranışları ibret vericidir.

Abdülazim el-Münzerî bir gün hamamdan çıkmıştı. Hamamın sıcaklığının etkisi henüz üzerinden gitmediği için yürüyememiş ve yol üzerindeki bir dükkânın yanına kendisini atmıştı. Ed-Dimyâtî yanına gelerek kendisine:

– Ey Efendim! Gelin sizi şu dükkânın eşiğine oturtayım, dedi. O sırada dükkân kapalı idi. El-Münzerî o sıkıntılı haliyle:

– Sahibinin iznini almadan mı bunu yapacaksın? Eğer sahibi rızâ göstermezse halimiz nice olur? diyerek Dimyâtî'nin teklifini reddetti.

(Tabakât-üş Şâfiyye: 5/109)

Zünnûn-ı Mısrî hapsedilmişti. Birkaç gün yemek yemedi. Bunu duyan kardeşliği bir kadın, kendi el emeğinden yaptığı bir yemeği gardiyanla ona gönderdi. Fakat yine o yemeği yemedi. Kadın:

– Helâl kazancımdan sana yemek gönderdim. Neden yemedin? diye kendisine kızınca, Zünnun, gardiyanın elini işaret ederek:

– Evet yemek helâldi. Fakat zâlimin tabağında idi. Onun için yemedim, dedi.

İnce eleyip sık dokuyanlar kendi hesaplarını iyi yapanlardır.

Hakk'ın sevgili kulları her şeyi hesaplı ve şuurlu yaparlardı. Tedbiri baştan alırlardı.

Şeyh Abdullah her gün komşu kasaptan kedisi için bazı kemikleri alırmış. Bir gün kasabın yanlış bir hareketini görmüş. Hemen eve gelmiş ve kediyi salıvermiş. Sonra kasaba giderek o yanlışlıktan dönmesi için tavsiyede bulunmuş. Kasabın canı sıkılmış ve:

– Ben sana kedi için bundan sonra bir şey vermem, demiş. Şeyh:

– Zaten ben de senden ümidi kesmek için daha önceden kediyi salıverdim, demiş.

Ne güzel tedbir...

Bu işin sırrını bilenlerdir ki velâyet yoluna namzet olmuşlardır.

Medineli bir Müslüman Ramazan-ı Şerif'te Halife Hz. Ömer (r.a.)'i iftar yemeğine dâvet etti. Yemekte Hz. Ömer'e bir içecek sunuldu. Hz. Ömer (r.a.) "Bu nedir?" diye sordu. Ev sahibi cevap verdi:

"Bal şerbetidir efendim..." Hz. Ömer (r.a.) onu içmeyi reddederek şöyle dedi:

"Benim idaremdeki insanların çoğu, içmek için henüz kuyu suyunu bile bulamazken ben burada bal şerbeti içemem."

İşte idarecideki sorumluluk duygusu...

İdare ettikleri insanlar gibi giyinen, onlar gibi yiyip içen her attığı adımın hesabını yapan o büyük insan, daima hayırla yâdedilmektedir.

O ince hesabıyla hassas adalet ölçüleriyle adaletin ve idarenin nümûnesi olmuştur. Onun yolunda olan, İslâm'ın nuruyla bezenen Osmanlı'da da böyle güzellikleri görmekteyiz.

II. Abdülhamid Han'ın (1842-1918) zevcesi anlatır:

– O, yatağının başında daima temiz bir tuğla bulundururdu. Yataktan kalktığında çeşme mahalline kadar abdestsiz yere basmamak için bu tuğla ile teyemmüm alırdı. Sebebini sorduğumda:

– Bunca Müslümanların halifesi olarak, biz sünnet ölçülerine dikkat etmezsek, ümmet-i Muhammed bundan zarar görür, dedi.

Gönül sultanlarının çocukları da aynı terbiye, aynı titizlikle yetişmişlerdir. Onlar sanki büyümüş de küçülmüşler gibi olgun sözler söylemekteydiler.

Belhül-i Dânâ bir gün Bağdat sokaklarından birinde giderken, oynayan çocuklar gördü. Çocuklardan biri ise bir köşeye

çekilmiş onlara bakıyor ve ağlıyordu. Behlül-i Dânâ o çocuğun yanına gitti ve; "Ey çocuk niçin ağlıyorsun? Gel sana bir şeyler alayım da sen de arkadaşlarınla oyna." dedi ve çocuğun başını okşadı. Çocuk bakışlarını Behlül'e çevirdi ve; "Ey aklı az adam! Biz oyun için yaratılmadık." dedi. Behlül bu söze şaştı ve çocuğa; "Ey oğlum! Peki niçin yaratıldık?" diye sordu. Çocuk; "Allahü Teâlâ'yı bilmek ve O'na ibâdet etmek için." dedi. Behlül hazretleri; "Peki bunun öyle olduğunu nereden biliyorsun?" diye sordu. Çocuk, Mü'minûn Suresinin 115. âyet-i kerîmesini okuyuverdi. **"Sizi ancak boşuna yarattığımı ve gerçekten bize döndürülmeyeceğinizi mi zannettiniz?"** Hazret-i Behlül tekrar; "Ey çocuk. Sen hakîmâne konuştun. Bana biraz daha nasihat et." dedi ve ağlamaya başladı. Kendinden geçmişti. Kendine geldiğinde çocuğa; "Ey oğlum! senin günahın yok. Sen bir çocuksun. Nasıl oluyor da böyle düşünebiliyorsun?" diye sordu. Çocuk da; "Ey Behlül! Babamı ateş yakarken gördüm. İri odunları küçük çırpılarla tutuşturuyordu. Ben de cehennemin yanan küçük odunlarından olacağımdan korkuyorum." dedi. Bu sözler üzerine Behlül-i Dânâ hazretleri tekrar ağladı. Kendinden geçti. Kendine geldiğinde çocuğu yanında göremedi. Oradakilere bu çocuğun kim olduğunu sordu. Onlar; "Tanımadın mı?" dediler. Behlül; "Hayır." deyince, onlar; "Bu, Hazret-i Hüseyin evlâdından seyyid bir çocuktur." dediler. Behlül de; "Ancak böyle bir ağacın meyvesi bu kadar olgun olabilirdi." deyip oradan ayrıldı.

ꕥ

Şu inceliğe bakın!

Bu nezaket, bu anlayış...

Çölde devesiyle seyahat eden bir bedevî, yolu üzerinde susuzluktan dudakları kurumuş, bitap halde bir adama rastgelir. "Su! Su!.." diye inleyen bu adama devesinden inip su verir. Suyu içip kendine gelen adam, bedeviyi itip, onun devesine atlayarak kaçmaya başlar. Bedevî düştüğü yerden adama seslenir.

"Deveyi al git ama, lütfen bu hâdiseyi kimseye anlatma!"

Nankör adam sebebini merak edip sorunca bedevî cevap verir;

"Eğer sen bu yaptıklarını anlatırsan, bu kulaktan kulağa her yere yayılır ve insanlar artık çölde rastladıkları muhtaç kimselere yardım etmezler."

Abbasi Halifesi Harun Reşid, bir Ramazan günü Behlül Dânâ 'ya tenbih etti:

– Akşam namazında camiye git, namazı kılan herkesi iftira dâvet et.

Akşam oldu, namaz kılındı, namazdan sonra Behlül 5-10 kişilik bir grupla çıkageldi. Harun Reşid şaşırdı:

– Behlül bunlar kim? Ben sana namaz kılan herkesi saraya iftara çağır diye tenbih etmedim mi? Sen o kadar cemaatin arasından bir sofralık bile adam getirmemişsin.

– Efendimiz, siz bana camiye gelenleri değil, namaz kılanları iftara çağır dediniz. Namazdan sonra bendeniz cami kapısında durdum, çıkan herkese imamın hangi sûreyi okuduğunu sordum. Onu da yalnız bu getirdiğim kişiler bildi. Camiye gelen çoktu; ama namaz kılan yalnız bunlarmış.

İsa aleyhisselâm bir cemaat ile yağmur duâsı ile çöle çıktı. Orada bulunanlara dönerek:

– Günah işleyen ve günahkâr olanlar geri dönsün! buyurdu.

Günahkâr oldukları için herkes geri döndü. İçlerinde tek bir kişi kaldı. İsa aleyhisselâm ona dönerek:

– Sen hiç günah işlemedin mi? diye sordu. Adam:

– Bir defa namaz kılarken oradan geçen bir kadına gözüm ilişti. Namazı bitirince o gözümü çıkardım. Bundan başka günah işlediğimi bilmiyorum, dedi.

Bunun üzerine İsa âleyhisselâm:

– O halde sen duâ et de ben âmin diyeyim, buyurdu.

O da öyle yaptı ve yağmur yağdı.

ꕥ

Atâ-i Selîm, gök gürültüsünü işittiği zaman derdi ki;

– Bu benim isyanımdandır. Eğer ben ölsem bu halk bundan kurtulurdu.

Bir hac esnasında Arafat dönüşünde de şöyle demişti:

– Ben aralarında olmasam Allahü Teâlâ bunlara rahmet buyuracağından şüphem yoktur.

Benlikten sıyrılmış
Nefsden ayrılmış.
Mutluluk yolunda
Hakka sarılmış...

Hep ibret almış
Fikire dalmış.
Cennetin yolunda
Kirden arınmış...

ꕥ

Ebû Yakub Haşîmî diyor ki:

– Bir bayram günü Zünnûn-i Mısrî ile beraber geliyordum. Halk da şenlik içinde bayram yerinden dönmüş geliyorlardı.

Zünnun şöyle dedi:

– Bu efendiler, emaneti yerine getirdikleri için şendirler. Ramazan orucunu yerine getirdikleri için neşelenmektedirler. Ama şunu bilmezler:

Bunlar o emaneti tam olarak yerine getirmişler midir?

Yoksa yerine getirememişler midir?

Gel bir yere gidelim de, bunların haline ağlayalım.

ꕥ

Olgun insanlık örneğini teşkil eden bu davranışlar, hep dinin verdiği ruh ve şuurdan gelmektedir.

Bir gün bir Habeşli, Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'e sordu:

– Yâ Rasûlallah, ben kötü şeyler işledim. Bir daha işlememek üzere tevbe etsem kabul olur mu?

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) buyurdular:

– Evet. Kabul olur.

Habeşli gitti. Sonra geri dönüp geldi ve yine sordu:

– Yâ Rasûlallah, ben o kötü fiili işlerken Allah beni gördü mü?

– Evet.

Bunun üzerine Habeşli bir çığlık attı ve orada ruhunu teslim etti.

Allah Teâlâ'nın sevgili kulları, her hareketi Allah'ın gördüğünü bildikleri için tenhada da olsalar yine günaha meyletmezler. Onların gönüllerindeki ilâhi nurun parıltısı her zaman ve her yerde kendisini gösterir.

Her insanın ölçüsü kendisine göredir. Her terazinin belirli bir hacmi vardır.

Hak dostlarının da dereceleri o teraziler nispetindedir.

Her velîye ayrı sırlar verilmez.

Büyük velîlerden Zünnûn-u Mısrî'ye biri "Bana İsm-i Âzâm'ı emanet edip de öğretsen" der dururmuş. Zünnûn bunun ısrarına dayanamayarak bu adama mendil içinde sarılı bir şey verir ve "Üç gün kadar sende kalsın emanet olarak sonra senden alırım" der. Adam mendili alıp eve götürür ve evde merak edip dayanamayarak mendili açınca mendilden bir fare çıkar ve fare kaçar. Hemen Zünnûn'a gider ve sitemde bulunur. Zünnûn da adama "Ben seni imtihan etmiştim ki kaybettin. Sen bir fare emanetini elinde tutamıyorsun nasıl olur da İsm-i Âzâm'ı sana emanet ederim", demiş.

Hak dostları o kadar ince düşünürler ki dertlerini bile anlatmak istemezler. Hızır Ağazâde Said Efendi'nin dediği gibi:

"Söylemem derdimi hem derdim olan âha bile
Belki sinemdeki şu nâle-i can-gâha bile.
Kendi bî-şübhe bilur râz-ı derûnun yoksa
Ehl-i dil söyleyemez derdini Allah'a bile."

Derdini, kendisi gibi dertli olan dostuna bile söyleyemeyen, içindeki canevindeki iniltiye dahi duyurmayan gönül sultanı derdini Allah'a bile anlatmaya hayâ eder.

Derdini anlatanın da anlatmasında mutlaka bir hikmet bulunur.

Cüneyd-i Bağdâdî ile Ebû Bekir Şiblî hazretleri aynı günlerde hastalanmışlardı. Aynı hekim ikisini de tedavi ediyordu. Hekim dinsizdi.

Hekim önce Ebû Bekir Şiblî'ye sorar.

– Rahatsızlığın nedir? O:

– Hiç, diye cevap verir.

Hekim daha sonra Cüneyd-i Bağdadî'ye sorar. O ise hastalığını bütün ayrıntısı ile anlatır.

Bir gün sonra iki gönül sultanı buluşurlar. Şiblî, Cüneyd'e sorar:

– Rahatsızlığını bir dinsizin önüne niçin serdin?

Cüneyd der ki:

– O dinsiz doktor bilsin istedim ki dost olana böyle rahatsızlık veriliyor, böyle yapılıyor. Ya düşmana ne yaparlar?

Anlasın diye hastalığını anlattım.

Peki sen niçin rahatsızlığını söylemedin?

Şiblî hazretleri şu cevabı verir:

– Dostu, düşmana şikâyet etmekten utandım...

İnce düşünenin hâli başkadır.

Kur'ân, o ızdıraplı hastalık çektiği Eyyüb aleyhisse-lâmdan bahseder. Bir Peygamber olmasına rağmen çeşitli dertlere uğramış, hastalıklar görmüştü.

Hanımı Rahîme Hatun ona:

– Yâ Eyyüb! Allah'a duâ et de sana sıhhat ve afiyet versin deyince Eyyüb (a.s.) ona sordu:

– Kaç yıl sağlıkla, afiyetle vakit geçirdim ben?

Hanımı dedi ki:

– Seksen yıla yaklaşıyor.

O zaman Eyyüb (a.s.) şunları söyledi:

– Bu seksen yıl sağlıkla ömür sürdükten sonra şimdi onsekiz yıl hastalığıma sağlık dilemeye Rabbimden utanır, hayâ ederim. Hele sağlık günlerim kadar hastalık günlerim de dolsun...

Ne kadar ince düşünüş...

Hakk'ın sevgili kulları her şeyi ince ince düşünür öyle hareket ederlerdi.

Biri Abdullah İbn-i Abbas (r.a.)'a gelip sordu:

1- Haftanın hangi günü daha efdaldir?

2- Senenin aylarının en makbul ayı hangisidir?

3- Amellerin en makbulu nedir?

Abdullah İbn-i Mes'ud hazretleri soran şahsa şu cevapları verdi:

1- Haftanın en makbul günü Cuma'dır.

2- Senenin aylarının içinde en makbulü, Kur'ân-ı Kerîm'in nâzil olduğu ve Kadir gecesinin de içinde bulunduğu Ramazan ayıdır.

3- Amellerin en makbulü de olsa olsa namazdır.

Soran zât bir sohbet esnasında gelip Hazret-i Ali (k.v.)'ye bu durumu anlattı.

– Abdullah İbn-i Abbas (r.a.)'a şu şu soruları sordum bana şöyle şöyle cevaplar verdi, diye söyledi.

Hazret-i Ali (k.v.) dedi ki:

– Çok güzel cevaplar vermiş.

Kime sorsan aynı cevabı verir.

Bana sorarsan ben derim ki:

1- Günlerin en efdali, îmân ile öldüğün gündür.

2- Ayların en makbulu ise tevbe ettiğin aydır.

3- Amellerin efdali de az olsun çok olsun Allah'ın kabul buyurduğu ameldir.

Hazret-i Ali (k.v.) ince ve tasavvufî olarak cevap vermiştir.

Gerçekten en güzel en efdal gün, îmân ile gelinen dünyadan o îmân ile göç edildiği gündür.

Mevlânâ hazretlerinin şeb-i arûs dediği, Yaradana îmân ile kavuştuğu düğün gecesi gibi îmân ile hayatın sonuna gelindiği gün en efdal gündür.

Senenin en makbul ayı da tevbe edilen aydır. Çünkü nice günahkârlar vardır ki onlara tevbe hiç nasip olmamıştır.

Bir terzi Allah dostlarından birine sorar:

– Peygamberimizin, "Allahü Teâlâ, günahkâr kulunun tövbesini, canı boğazına gelmeden kabul eder" hadis-i şerifi hakkında ne buyurursunuz? Cevap vermeden o kimseye sorar mübârek zât.

– Mesleğin nedir?

– Terziyim, elbise dikerim.

– Terzilikte en kolay şey nedir?

– Makası tutup, kumaş kesmektir.

– Kaç senedir, bu işi yaparsın?

– Otuz senedir.

– Canın boğazına geldiği zaman kumaş kesebilir misin?

– Hayır, kesemem!

– Bir müddet zahmet çekip, öğrendiğin ve otuz sene yaptığın bir işi, o zaman yapamazsan, ömründe hiç yapmadığın tövbeyi o zaman nasıl yapabilirsin? Bugün gücün yerinde iken tövbe et! O zaman belki yapamazsın, buyurdu...

İbâdet ve amellerin en makbulü de Allah'ın kabul buyurduğudur. Allah'ın rızâsını kazandıran her amel, az olsun çok olsun en makbul ameldir.

EVLİYÂYA SAYGISIZLIK

Evliyâ, Allah'ın dostudur. Onlara karşı en ufak bir saygısızlığa karşı yüce Allah:

– Harp ilân ederim! tehdidini beyân buyurmuştur.

Tarihte ün kazanan, zaferler elde eden kumandan ve hükümdarlar evliyâ duâlarıyla bu sırlara ermişlerdir.

Din ulularını ziyaret edip duâ alanlar daima muvaffak olmuşlardır.

Sultan Mahmud Sebüktekin (XI. yüzyılın ilk yarısı) tarihte ilk Müslüman Türk devletlerinden biri olan Gazneliler'in en büyük ve en dirayetli hükümdarı idi. Tarihte ilk defa "Sultan" adını kullanan Gazneli Mahmud Sebüktekin idi. İslâm'ı yaymak için Hindistan'a 17 sefer düzenlemiş olan Sultan Mahmud din ve ilim ulularıyla görüşür, hiç erinmeden ziyaretlerine gider, onların tavsiye ve irşadlarına göre kendini ayarlardı.

Bir gün vezirleri, kumandanları ile birlikte zamanın tanınmış evliyâsından Şeyh Ebû'l-Hasen Harakânî'nin ziyaretine gitti. Adamlarından bazıları önce gidip Şeyhe, hükümdarın kendisini ziyarete gelmekte olduğunu, karşılaması gerektiğini haber verdiler. Şeyh Harakânî kös dinlemiş gibi hiç aldırmadı. Yerinden bile kımıldamadı. Hükümdar ve adamları dergâhın kapısına kadar geldi. Baş vezir rica etti: "Ey din ulusu, hiç değilse bu değerli hükümdarı odanızın kapısında karşılayın!" Harakânî bu kadarını bile yapmadı. Vezir feryat etti. "Ey mübârek insan sen Allah'ın Kur'ân'da "Allah'a, Peygambere ve içinizden emir sahibi olanlara itaat edin" buyurduğunu hiç görmedin mi?"

Şeyh Harakânî cevap mahiyetindeki şu açıklamada bulundu:

"Biz o sözünü ettiğin Allah emrinin 'Allah'a itaat ediniz' kısmına o kadar daldık ki, henüz Peygambere bile sıra gelmedi. Nerde kaldı hükümdara itaat edelim..."

Sultan Mahmud bu açıklama karşısında, Şeyh'in başından beri takındığı tavra zerre kadar kızmadığı gibi, kendisi de müritleri arasına katıldı. Yanındakilerle beraber büyük bir saygı göstererek huzurundan ayrıldı.

Harakânî hazretlerinin sözünü ettiği âyet-i celîlede Rabbimiz (c.c.) şöyle buyurmuştur:

'Ey îmân edenler!

Allah'a itaat edin.

Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine (idarecilere) de itaat edin..."

(Nisâ Suresi: 59)

İslâm'ın her emrini en güzel şekilde uygulayan gönül dostları, Allah'a olan itaatlerinde o derece mesafe katetmişlerdir, o derecelerine dalmışlardır ki henüz diğerlerine bile sıra gelmemiştir.

Gerçi bu bir inceliktir. Nazik bir cevaptır.

İmam-ı Şârânî der ki:

"Bir insan, hayatı boyunca durmadan ibâdet yapsa, kazandığı sevapları terazinin bir kefesine koysa, bu kimsenin bir Müslüman hakkında suî zannından meydana gelen günahını da bir kefesine koysan, günah kefesinin ağır basacağını görürsün.

Sâlih, iyi kimselerin hayatları boyunca yaptığı ibâdetler, bir defa yaptığı kötü düşünceden meydana gelen günahı karşılayamadığına göre, diğer insanların hallerinin ne olacağını düşün!"

Hakk'ın dostu olan evliyâlar hakkında yanlış düşüncelere dalmak, onları incitecek davranışlarda bulunmak insanı zor durumlara düşürür.

Sultan Murad Han bir seferinde Bolu taraflarından geçerken aslen Buharalı olup Bolu'ya yerleşen Ümmü Kemâl hazretlerinin ününü işitir. O sırada rahatsızlanınca emir buyurarak Ümmü Kemâl'i huzuruna ister. Fakat Ümmü Kemâl der ki:

– Söyleyin Padişaha, çare arıyorsa tabibin ayağına gelsin!

Bunun üzerine Padişah yola revan olur. Padişahın geleceğini haber alan Ümmü Kemâl halka tembihte bulunur:

– Padişahımız buraya gelip sizi imtihan edecektir. Eğer para dağıtacak olursa sakın almayın!

Halk, Padişahı karşılar. Padişah da karşılayanlara tek tek para dağıtır amma kimse para almaz.

Padişah, Ümmü Kemâl'in kerâmetini de ölçmek ister. Bir kişiyi tabutun içine gizlice yatırıp cenaze namazını kıldırması için Şeyh Ümmü Kemâl'i dâvet eder. Ümmü Kemâl tabutun başına geçip Padişaha:

– Ölü niyetine mi, diri niyetine mi? diye sorar.

Padişah da:

– Ölü niyetine! der.

Ümmü Kemâl de ölü niyetine cenaze namazını kıldırır.

Padişah tabutun kapağını açtırır. Bir de bakarlar ki adam gerçekten ölmüş...

Dînî konularda şaka bile geçmez.

1545 yılında vefât eden Ahmedî Sârbân, Divânı'nda der ki:

"Evliyaya eğri bakma kevn ü mekân elindedir
Mülke hükmün süren odur iki cihân elindedir.

Sen ânı şöyle sanursun sencileyin bir âdemdir
Evliyânın sırrı vardır gizli âyân elindedir."

Mevlânâ Celâleddin der ki:

"Allah bir kimsenin perdesini yırtmak isterse o kişiyi temiz insanları ayıplamaya sevkeder.

Ayıbını örtmek dilerse o kimse ayıplı kimseler hakkında konuşamaz hale gelir.

Yardım etmek isterse ona duâ ve yakarış kapısını açar."

Ali Havâs Berlisî hazretleri talebelerine şöyle nasihat ederdi:

– Din âlimlerine dil uzatmaktan sakının. Çünkü onlar Allahü Teâlâ'nın isim ve sıfatlarının kapıcılarıdır. Velîleri inkârdan sakının. Zira onlar Allahü Teâlâ'nın zâtının kapıcılarıdır."

Yunus ne güzel söylemiş:

"Evliyâya münkirler Hak yolına âşıdur
Ol yola âsı olan gönüllerün pasıdur

Tartduk bu ışk cefâsın tâ irince ma'şûka
Zirâ ol dost benüm derdimün devâsıdur

Henüz bu yir olmadın gökler yaradılmadın
Evliyâlar vatanı Pâdişah kal'asıdur

Mevlânâ Hudâvendigâr bize nazar kılalı
Anun görklü nazarı gönlümüz aynasıdur

Geyiklü'nün ol Hasan söz eyitmiş kendüden
Kudret dilidür söyler kendünün söz nesidür

Miskin ol bire miskin gide senden kibr ü kin
Rüzgâr gelür geçer pes kim ene kalasıdur."

Açıklaması şöyle:

Hak yolunda olan, kendilerini bu yola adayan ermiş kişileri kınayan, bunları inkâr edenler, bir bakıma Hak yoluna baş-

kaldırmış âsi olmuş sayılırlar. Bu gibileri anlatmak için bir sıfat bulmak gerekecek olursa, onlar için gönülleri paslı denilebilir.

O sevgiliye erişebilmek için, O'na kavuşabilmek için, aşkın az cefasını çekmedik. Ancak bütün bu cefayı seve seve göze almaktan da çekinmedik. Çünkü O büyük dost benim derdimin devâsıdır.

Henüz yerler ve gökler yaratılmadan evliyâlar mevcut idiler. Bunlar padişahlar padişahı olan Cenâb-ı Hakk'ın indinde idiler. Bunların vatanı orası O büyük varlığın kal'asıdır.

Büyük Mevlânâ bize nazar kılmıştır. Bu mübârek bakışı ile bize hakikat dünyasını göstermiştir. Bu akış gönlümüzü aydınlatan bir ayna olmuştur.

Geyikli Hasan Baba da büyük bir ermiştir. Çok derin mânâlar taşıyan sözler söylemiştir. Ancak gerçekte bu söylediği sözleri kendisi söylemiş değildir. Bunları söyleyen kudret dilidir. Mârifet onu söyletendedir. Böyle sözler söyleyebilmek onun harcı değildir.

Her şeyden önce alçakgönüllü ol ki senden insanlığın değerini düşüren kibir ve kin gütme gibi huylar gitsin. İnsanlar rüzgâr gibi gelip geçerler. Onlardan dünyada ancak iyi hâtıralar kalır.

Bunca kişiler okudular, yazdılar, yanıldılar, yanlış yollara kapıldılar. Ey Yûnus, gerçek aşkı kim bildi ki bunlar bilebilsinler?

Yazıcıoğlu Muhammed Efendi 1449 yılında yazıp tamamladığı "Muhammediye" adlı eserini tasvip etmesini istediği devrin Şeyhülislâm'ına gönderir. Bir arkadaşına teslim edip Şeyhülislâm'a gönderirken ayrıca bir yazı da yazarak zarfa koymuş ve ağzını kapatarak kitabı götürene şu tembihâtı yapmış:

– Şeyhülislâm, eserin değerini düşürücü bir söz edecek olursa bu zarfı ona verirsin.

Eser Şeyhülislâm'a sunulur. Şeyhülislâm esere şöyle bir bakar pek de önemsemeden şöyle der:

– Gelibolu deniz sahilidir. Oranın halkı da balığı çok yer. Çok balık yiyenin de aklı hafif olur.

Eseri getiren, Şeyhülislâm'ın bu sözünü, eserin değerini düşürücü bulur.

Hemen cebindeki zarfı Şeyhülislâm'a uzatır.

Şeyhülislâm zarfı açar, okur. Şunlar yazılıdır; bir tek cümle:

– Vallahi balık yemedim.

Şeyhülislâm bu durum karşısında yazarını ve eserini takdir ve tasvip eder, mührünü basar.

ꕥ

Şâh-ı Nakşibend hazretleri, kendisine karşı edepsizlik yapan birine kızmayıp, tebessümle karşıladı. Fakat edepsizlik yapan kimse büyük bir derde düşüp, helâk olacak hâle geldi. Hatasını anlayıp tevbe etti. Şâh-ı Nakşibend hazretleri bir ara o adamın evinin önünden geçerken, içeri girip hâlini sordu. "Allahü Teâlâ şifa vericidir, korkma iyileşirsin." dedi. O kimse bu söz üzerine kalkıp; "Efendim, size karşı edepsizlik ettim, hâzırınızı incittim, beni affediniz." dedi.

Bunun üzerine Şâh-ı Nakşibend hazretleri buyurdu ki; "Kalbimiz o zaman incindi. Fakat şu anda gönül aynası tertemiz. İyi bil ki, mürşitlerin kılıcı, kınından çıkmış yalın bir kılıçtır. Ama mürşit merhamet sahibidir. Kimseye kılıç vurmaz. İnsanlardan belasını arayanlar gelip kendilerini o kılıca vururlar."

ꕥ

İbn-i Vefâ'nın ikâmet ettiği ev, zengin evi gibiydi. Vezir İbn-i Zeytün onun bu halini ayıplamış, kendi kendine: "Dünya ehline hiçbir şey bırakmadı" demişti. İbn-i Vefâ, bu sözü işitin-

ce: "Dünyanın bela ve musibetini, âhiretin de azâbını, dünyaya düşkün insanlara bıraktık" cevabını vermişti.

Hak dostları olgun insanlardır. Kolay kolay da darılmazlar...

1528 yılında vefât eden Küçük Seyyid Efendi lâkaplı Şimşir Baba hiç kimseye, hatta hizmetçilerine bile emir vermez; "Şu işi böyle yapın, bunu da şöyle yapın!" demezmiş. Meselâ, su kabını boş gördüğünde; "Şunu doldurun" demez, "Bu kap su doldurulması için yapılmıştır!" dermiş.

Uzun boylu, gür sakallı, nûr yüzlüymüş. İbâdetin izleri, asalet ve şerefin belirtileri mübârek çehrelerinde parıldarmış. Hoş sohbetmiş, alçakgönüllüymüş; büyüklere saygı, küçüklere de sevgi gösterirmiş...

Öğrencilerinden bazılarının kendisi hakkında yakışıksız sözler söylediklerini, ileri geri konuştuklarını duyunca:

– "Onların dilleri de hareket ediyor mu?" demiş.

Bu cümle onun azından çıkar çıkmaz ileri yaştaki dedikoducu öğrencilerinin dilleri tutulmuş ve Küçük Seyyid Efendi'nin vefâtına kadar dilleri açılmamış.

Seyyid Burhaneddin bir gün çarşıda giderken, kaftanının eteği, bir tarafa hafif eğilmiş idi. Bunu gören bir genç, dalga geçmek maksadıyla; "Hey derviş! Bu ne biçim kaftandır?" dedi. O da; "Kaftana ne olmuş? Nesi var kaftanın?" deyince, genç; "Ne olacak. Eğrilmiş." dedi. Gencin dalga geçtiği, kendisiyle alay ettiğini anlayan Seyyid Burhaneddin ona; "Bu mühim değil, sen benim kaftanın eğriliğine bakacağına, kendi ağzının eğriliği ile meşgul olsan daha iyi edersin." buyurdu. Genç, tam bu sırada ağzının eğrildiğini hissetti. Sanki felç olmuş gibi oldu. Hatasını anlayıp, derhal Seyyid'in huzuruna koştu. Kendisinden özür dileyip affını istedi. Seyyid Burhaneddin, gencin özrünü kabul edip ağzına şefkatle bakınca, gencin ağzı düzeldi.

Eskisinden iyi oldu. Yani ağzı, maddî ve mânevî bakımdan düzeldi.

Zamanın hükümdarı bir gece vezirine dedi ki: "Hemen git, İmam-ı Câfer'i buraya getir. Onu hemen öldürmek istiyorum."

Vezir "Evinde oturmuş, gece-gündüz ibâdetle meşgul olan, devlet işlerine karışmayan bu kimseyi öldürmekten vazgeç!" dedi.

Hükümdarı bundan vazgeçirmek için epey dil döktü. Fakat ikna edemedi. Mecburen çağırmaya gitti. Vezir çağırmaya gidince, hükümdar cellatlara emir verdi.

"İmam-ı Câfer içeri girince, ben başımdan külahımı çıkardığım zaman hemen başını vuracaksınız!"

Bir müddet sonra, İmam-ı Câfer-i Sâdık hazretleri içeri girdi. Hükümdar bunu görünce, derhal ayağa kalktı. Büyük bir tevazu ile onu karşıladı. Koltuğuna oturttu. Kendisi edeple karşısına diz çöküp oturdu. Cellatlar ve hizmetçiler şaşırıp kaldılar. Hükümdar, Câfer-i Sâdık'a:

"Efendim, benden bir emriniz, isteğiniz olursa hemen emredin, yapayım." dedi.

Câfer-i Sâdık hazretleri; "Senden bir ricam yok. Beni bir daha yanına çağırma! Rabbime ibâdetten beni alıkoyma, başka bir şey istemem." buyurup, gitmek üzere ayağa kalktı. Hükümdar, izzet ve ikramla onu uğurladı. Gittikten sonra vücudunda bir titreme oldu, bayılıp düştü. Kendine gelince, veziri sordu: "Bu ne haldir. Hani o zâtı öldürtecektiniz?"

Hükümdar; "O içeri girince, yanında büyük bir arslan gördüm. Lisân-ı hâl ile bana; "Onu incitirsen seni parça parça ederim." diyordu. Bunu görünce ne yapacağımı şaşırdım." dedi.

Adana-Ceyhan arasında baraj gölü yanında bir türbede Çobandede yatmaktadır. Yedi evliyâ kardeşten biri olan çoban dedenin mezarı sekiz sene evvel DSİ (Devlet Su İşleri) tarafından

kaldırılmak istenmiş. İlk gün greyder üç defa bozuluyor. İkinci gün halk toplanıp felaketlerin olabileceğini söylüyor. Buna sinirlenen B.A. isimli mühendis greydere bizzat binerek "Bu inancı yıkmak gerek" diyor ve yatırın olduğu bölgedeki dört ağacı keserek işe başlıyor. Akşam üzeri "Yarın sıra türbede" diyerek halka gözdağı veriyor. Akşam evine dönen mühendis apartmanın merdivenlerinde kalp krizi geçirerek ölüyor. İnşaata bir bekçi bırakılıyor ve ara veriliyor. Dördüncü gün T.M. adlı bekçi kulübede ölü bulunuyor. İnşaat alanı yıkım için bekletilirken personelden iki kişi daha ani olarak ama doğal yollardan ölüyor. DSİ işi bırakıyor. İnşaatı Adana Belediyesi devralıyor. Yatırın çevresini düzenleyerek park yeri haline getiriyor.

Hacı Bayram Velî hayatta iken büyük kerâmetler gösterdiği gibi vefâtından sonra da göstermiştir.

Yüzyıllar geçer. Gün gelir, bu büyük velînin türbesinin de kapatılmasına karar verilir. Sadece onunki değil bütün türbeler kapatılır. Hacı Bayram Velî'yi ziyaretçilerinden ayıracaklardır. Türbenin kapısına kilit vurulur.

Sabah türbenin önünden geçenler, hayretle görürler ki, türbenin kapısı ardına kadar açıktır. Anahtarlar da parça parça olmuş vaziyettedir. Olaya müdahale ederler. İşi bilmeyenler, kapının gece gelip açıldığını söylerler. O günden sonra türbenin kapısına nöbetçi polis konmasına karar verilir. Aynı gece iki görevli memur türbenin kapısında nöbet tutmaya başlar. Gecenin ilerleyen saatlerinde sessizliği bozan bir "tık" sesiyle görevliler irkilir.

Gördükleri karşısında dilleri tutulur, hatta bir tanesi bayginlık geçirir. Türbenin kapısı ardına kadar açılır. Kapıda Hacı Bayram Velî, nur yüzüyle onlara nazar etmektedir. Bu olaydan sonra nöbet tutturulmaktan vazgeçildiği gibi, kapının kilitlenmesinden de vazgeçilir.

Bergama'ya yedi kilometre uzakta, Yerli Tahtacı köyündeki yatırda yatan Bazait Dede'nin çevredeki gür çam ormanını koruduğu söyleniyor. Köyden veya dışarıdan gece ağaç kesenler sabah erkenden kestikleri ağaçları perişan bir vaziyette geri getiriyor. Bu tip olaylara köylüler birçok defa şahit olmuş. Nedeni ise Bazait Dede'nin bu kişilerin rüyalarına defalarca girerek odunları geri istemesiymiş.

Velîlerin sözlerini yanlış anlayanlar büyük hatalara düşmüş ve bu yüzden de cinayetler bile işlenmiştir.

Keskin zekâsı, derin ilmi ile Fatih Sultan Mehmet ve İkinci Beyazıt devrinin sayılı bilginlerinden olan Molla Lütfi, müderrislik yapmış ve kimsenin yetişemeyeceği ilmi seviyeye ulaşmıştı.

Bir gün demiştir ki:

– Ali bin Ebî Tâlip bir okla yaraladı. Ok vücudunda kaldı. Ok namaz kılarken kendi kendine çıktı. Hazret-i Ali bunu duymadı. İşte namaz budur. Bizim namazımız eğilip kalkmaktan ibaret. Bir faydası yok. Bunu söylerken ağlıyordu. Onu kıskananlar kendisini suçlamak için fırsat kollayıp:

– Namaz yatıp kalkmaktır. Faydası yoktur, dediğini etrafa yayarak öldürülmesine sebep olmuşlardır.

Şeyhlerin, büyük mutasavvufların sözlerinden, hallerinden çok bahseden Eşref bin Muhammed el-İznikî, eserinde bunu şöyle açıklamaktadır:

"Sual olunursa ki:

– Bu kitapta niçin bu kadar meşâyih sözlerini kaydediyorsun.

Cevaben derim ki:

– Meşâyih, yeryüzünde Allahü Teâlâ'nın askerleridir. Allah'ı isteyen taliplere yardım ve medet etmek için nefis, hevâ ve şeytanın elinden talipleri kurtarmaya çalışırlar. Ne zaman ki

taliplerin gönlüne bir vesvese şeytan tarafından veya bir azgın nefis tarafından gelse elbette şeyhlerin menkıbelerini dinlemek o vesveseyi gönülden giderir. Öyle talipler vardır ki ürker, korkar ve riyazet ve perhiz etmez. Şeyhlerin sözünü dinlemek, taliplerin ürekliğini ve korkaklığını giderir.

Bu sebepten demişlerdir:

Şeyhlerin kelime ve sözleri yeryüzünde Allah'ın askerleridir.

Hem de şeriat potasında eriyen meşâyihin sözlerini dinlemek kişiye muhabbet getirir. Gönlünden Allahü Teâlâ sevgisinden başka sevgileri götürür.

Hak Teâlâ buyurur:

"Ey Rabbimiz! Îmâna çağıran münâdinin çağrısını işittik. Rabbinize îmân edin" diyordu. Biz de inandık."

(Âl-i İmrân Suresi: 3)

Şeyhlerin sözlerini sıdk ile dinlemek onlara muhabbet etmek ve onları sevmek herkese nasip olmaz. Zira Allah'ın velî kullarına muhabbet; insanı saadete ulaştırır. Allah'ın dostlarını sevmekte Allahü Teâlâ'nın muhabbet eseri vardır. Çünkü Allah dostlarını seven Allah için sever. Herkes bu muhabbeti hâsıl etmeye ve kemâle erişmeye gayret etmelidir. Zira evvelâ bunu hâsıl etmek lâzımdır. Sonra ancak kemâle erişilebilir. Bunun misali şudur ki; yer altında kalan bir toplum orada kaldığı müddet için hiçten ibarettir. Ne zaman ki yeryüzüne çıkar, o zaman günden güne kemâle erişir.

Allah dostlarının eşiğinde bulunmak, onlarla beraber olmak, onlara hizmet etmek, onların terbiyesinde bulunmak ve himmetlerini elde etmek, kişinin kemâle ermesine en güzel bir vesiledir. Çünkü, mürşidler güneş gibidir. Müridin gönlünü terbiye ederler. Nitekim Şeyh Sultan Ebû Süleyman-ı Dârânî'den (r.a.) sordular ki:

– Bu mertebeye nasıl ulaştın?

"Erenlere hizmet edip onların himmetlerini almakla" diye cevap verdi.

Yine sordular:

– Şeyhlerin eşiğini bekleyip hizmet etmekle mücerred olarak müridi terbiye olunup kemâle erişebilir mi?

– Mücerred olarak şeyhin huzurunu bekleyip O'nun eli altında olmak ve telkinlerini dinlemek yetişir. Meşâyihin güneşine karşı durmak hamları pişirir. Gönlü diriltir, hayat budur. Fakat her şeyin hakikatını bilen ancak Allahü Teâlâ'dır, diye cevap verdi.

Kaplumbağa yumurtasını yumurtladıktan sonra onların karşısına geçer ve 40 gün onlara nazar eder. 40 günün sonunda o, kemâle erişir. Canlı birer yavru olarak karşısına çıkarlar. Şeyhin müridine himmet ve nazarı da kaplumbağanın yumurta misali gibidir. Şeyhin 40 gün hizmetinde bulunup O'nun himmet ve feyzini alan müridin kalbi canlanır, gönlü dirilir ve yeni bir hayata kavuşur."

(Müzekkin-Nüfus: 88-89)

1978 yılında Afganistan'da kominist ihtilali yapıldı. Bu savaşlar sırasında uçaklar Türkistan'a bomba atarlarken helikopterin biri Türkistan velîlerinden Abid Nazar'ın (Halife-i Kızılayak) türbesine doğru yöneldi. O anda türbeye tam yaklaşmıştı ki bir anda alevler içinde kaldı ve köyün dışına çıkıp yere düştü. Pilotlar zor kurtuldu.

Pilotlar şunu anlattılar:

– Tam türbeyi vurmak üzereydik. Türbe kapısından uzun boylu nohut renginde bir elbiseli, sarıklı biri çıktı. Avucunun içi ateş doluydu. Elindeki ateşi bize doğru fırlattı. Helikoptere isabet eden ateş bir anda her tarafımızı kaplayıverdi.

Bursa'yı Yunan işgal edince Türbedar, Emir Sultan mezarına bastonuyla dürtüp:

– Yâ Pîr!

Kalk da kurtar, demiş.

Akşam rüyasında Emir Sultan'ı görür. Gayet hışımla:

– Behey ahmak!

Vatanı kurtarmak ölülerin değil dirilerin hakkıdır, diye bir tokat yapıştırmış.

Adamın çenesi ölünceye kadar düzelmemiş...

"Hak sillesinin sadâsı yoktur
Bir vurdu mu devâsı yoktur."

Mehmed Âkif Ersoy'un dediği gibi:

"Enbiyâ yurdu bu toprak, şühedâ burcu bu yer
Bir yıkık türbesinin üstünde Mevlâ titrer."

DÜNYA BOŞ DEĞİLDİR

Yüce Mevlâ, dünyada bazı özel kullarını saklamaktadır. Onların varlığını da yine Allah'ın has kulları bilmekte ve bazıları da görmektedir.

Allah katında büyük değeri olan zât-ı muhteremler her asırda mevcuttur. Bunlardan biri eksilse yerine bir başkası gelmektedir.

Muhyiddin-i Arabî hazretleri der ki:

– Yüce Allah, yeryüzünü yedi kıtaya ayırmıştır. Has kullarından da yedi kimseyi her kıtanın korumasına vermiştir. Bunlara Ebdal denir.

Molla Câmi şu tavsiyede bulunur:

"Bir kimsenin bir ihtiyacı olsa, yüzünü ebdalin bulunduğu tarafa çevirmeli ve şu duâyı okumalıdır:

– "Esselâmu aleyküm ya ricâlel gayb! Yâ ervahel mukaddeseti eğisuni bigavsetin venzuruni binazretin einuni bi kuvvetin."

(Ey gayb erleri! Ey mukaddes ruhlar! Selâm size. Bana bir yardımda bulunun. Bana bir bakışla bakın. Bana bir güçle yardım edin.)

Allah'ın izni ile yardım gelir.

Ebdal'in ne tarafta olduğu bilinmediği için dört cihete de dönülerek yapılan bu duânın kabul olacağına kesin bir şekilde inanmalıdır.

Issız ve tehlikeli bir yerde yardıma ihtiyacı olan insanın, korkudan kurtulması ve dileğine nâil olabilmesi için sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz şu tavsiyede bulunmuştur:

– "Korkulu olan yerde üç defa: Ey Allah'ın kulları bana yardım edin! deyiniz."

Yeryüzünde gözle görünmeyen nice yaratıklar, nice kullar vardır. Onlardan yardım istemek insana cesaret verir.

Kıtaların yönetiminde, her türlü korumasında görevli alan Ebdal, Allah'ın sâlih kullarından seçtiği yedi kişidirler.

Dünyanın dört cihetini korumakla görevli olanlara da Evtad denir. Doğu, batı, güney ve kuzeyi koruyan Allah'ın velî kulları, mü'min ve kâfir ayırımı yapmadan o ciheti muhafaza ederler.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Halk içinde kalpleri Hazret-i Âdem'in kalbi üzere olan üçyüz kimse vardır.

Hazret-i Musa'nın kalbi üzere olan kırk,

Hazret-i İbrahim'in kalbi üzerine olan yedi,

Cebrâil'in kalbi üzerinde olan beş,

Mikâil'in kalbi üzerinde üç,

İsrâfil'in kalbi üzerinde bir kulu vardır.

Sonuncusu öldüğünde yerine üçlerden, üçlerden biri öldüğünde beşlerden. Beşlerden biri öldüğünde yedilerden. Yedilerden biri öldüğünde kırklardan. Kırklardan biri öldüğünde üçyüzlerden. Üçyüzlerden biri öldüğünde de halktan biri onun yerine geçer. Onların duâları sebebiyle Allah Teâlâ, mahlûkata yağmur yağdırır. Bitkileri bitirir. Ve yeryüzüne gelmesi muhtemel belaları defeder."

Tokadizâde Şekip ne güzel söyler:

"Sırr-ü hakikate mahrem olunca
Bir katre şeklinde ummanlar gördüm.
Merdan-ı Hüdâ'ya ender olunca
Devrik sûretinde sultanlar gördüm.

Bu gülşenin bakmam çiçeklerine
Meyletmem hezar nâmelerine
Ben o çiçeklerde şebnem yerine
Semadan damlamış alkanlar gördüm.

Kolayca inanmam isterim bürhan
Zâhire aldanmaz erbab-ı irfan
Ruhumda ararken derdime derman
Ben kendimden hasta Lokmanlar gördüm.

Her söze kanarsan düşersin derde
Felâketle kalkar gözlerden perde
Dünya dediğimiz bu süfli yerde
Cibril'e benzer şeytanlar gördüm.

Neler etti neler bu felek bana
Hayrette kalırsın söylesem sana
Nuh'un gemisinde değildim amma
Ona dehşet verir tufanlar gördüm.

Çehre-i maksudu gören bî nikab
Dünyayı, ukbayı eylemez hisab
Bade-i hikmetten olup neşveyâb
Dareyni bir pula satanlar gördüm.

Bab-ı hak açıktır merd-i âgâha
Candan geçenlerdir eren Allah'a
Hakikat yolundan ben bu dergâha
İsteğiyle gelmiş kurbanlar gördüm."

Zübdet-ül Âmâl adlı eserde şöyle yazar:

"Nükeba, üçyüz kişidir.
Nüceba, yetmiş
Ebdal, kırk
Ahyar, yedi
Ümüd, dört
Gavs bir kişidir.
Nükeba, mağrıpta bulunurlar.
Nücebanın meskeni Mısır'dır.
Ebdal'ların yeri Şam'dır.

Ahyar, yeryüzünde seyahat ederler.

Ümüd yeryüzünün köşelerindedir.

Gavs'ın yeri Mekke-i Mükerreme'dir.

Ne zaman halkta bir ihtiyaç başgösterirse, onun iyiye gitmesi için önce Nakib'ler, sonra Necib'ler, sonra Ahyar, sonra Ümüd, Allah'a yalvarırlar. Eğer dilek kabul olmazsa gavs'a başvurulur. Gavs daha duâ halinde iken isteği kabul buyurulur. Hadis-i şerifte beyân edildiği gibi:

"Nice pejmürde, tozlu-topraklı ve iki eskimiş giysi sahibi zâtlar vardır ki, eğer bir iş yapılsın diye yemin ederse, Cenâb-ı Hak o işi yapar ve o kulunu yemininde keffaret vermeye mecbur kılmaz."

Dünya boş değil.

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in vekilleri var...

Hak dostları var.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Allah'ın, birtakımı, insanları işaretle, birtakımı da ferasetle bilen kulları vardır.

Birtakım kulları da vardır ki onların bir nuru vardır.

Yine bir takım kulları vardır ki bunlar, ruhların cesetlerde gezdiği gibi insanlar içinde gezerler.

Ve yine bir takım kulları vardır ki, sinirlerde dolaşan hastalıklar gibi insanların içinde dolaşırlar."

Şu kâinatta her şey bir mevki işgal etmektedir. Yapılan ibâdet ve ameller semaya yükselirken ezan, Kur'ân ve zikir sesleri de fezada yankı bulmaktadır.

Bâkî'nin dediği gibi:

"Avazeyi aleme Davud gibi sal

Bâkî kalan bu kubbede hoş bir sadâ imiş"

Bâkî'nin bu mısraını bilmeyenimiz çok az. Demek ki çok yazmak, çok söylemek önemli değilmiş. Önemli olan faydalı, güzel, anlaşılır, ikna edici ve kalıcı söz söyleyebilmektir.

Koca Ragıb Paşa:

"Eğer maksud ederse mısra-i berceste kâfîdir

Acep hayretteyim ben seddi İskender hususunda"

Yani: "Eğer gaye, hedef, bir eser meydana getirmese mısra-ı berceste (güzel bir mısra) bile yeterli. Çünkü İskender'in yaptığı o ünlü seddin yerinde yeller eser" diyor.

Bu dünyanın kubbesinde bâkî kalacak o kadar güzellikler vardır ki yeter ki insan bunları keşfedebilsin...

Güzel güzel anlatılan menkıbeler, gönüllere sunulan öğütler hep bu kubbede iz bırakmaktadır.

Hazret-i Süleyman aleyhisselâm ne güzel ifade buyurur:

"Güzel sözler, petekten damla damla sızan bala benzer. İnsanın ruhuna tad verir."

GÖREN VE BİLEN

Bilgilerimiz üç yola dayanır. Bunlar:

1- İlmel yakîn,

2- Aynel yakîn,

3- Hakkal yakîn.

Yakîn; gerçeğe uygun ve herhangi bir şüpheye mahal bırakmadan sabit ve kesin bir inanış demektir.

Kesin bilgi, şüphesiz inanıştır.

İlmel yakîn, sağlam biliştir. O bilginin doğruluğundan hiç şüphe edilemez oluş şeklidir.

Aynel yakîn; göz ile görür derecesinde, müşahede ederek bilmektir.

Hakkal yakîn ise; tadarak, yaşayarak bilmektir.

Büyük müessir Elmalılı Hamdi Yazır merhum buna ölümü misal verir.

"İnsanların ölümü bilişleri üç mertebedir:

Birincisi: Her aklı olan, emsalinin ölümünden istikrar ve kıyas yoluyla kendisinin de öleceğini şeksiz ve şüphesiz bilir ki bu ilmül yakîndir.

İkincisi: İhtizar halinde melâikeyi açıkça görmesiyle ölümünü bilir ki bu da aynül yakîndir.

Üçüncüsü, tam öldüğü andaki biliştir ki o da hakkal yakîndir."

(Hak Dînî Kur'ân Dili: 8/6056)

Birincisi okumakla, ikincisi görmekle Hakkal yakîn de yaşamakla elde edilen bir ilimdir.

İlim sadece satırlarda olanlar değildir. Bir de sadırlarda (gönüllerde) olan ilimler vardır.

Hak âşığının dediği gibi:

"Mütü kable en temütü sırrına mazhar olan
Haşr-ü neşri gördü kim nefha-yı sûr olmadan."

Nice bilenler vardır ki satırlardan başka yerleri okumuşlardır. Mevhibe-i ilâhiyyeye mazhar olmuşlardır.

Hiç mektep görmemesine rağmen, ilim okumamasına rağmen ilâhi terbiye ve mevhibe ile bilenler vardır.

Süleyman aleyhisselâm, kuşların konuşma dilini kitaplardan mı öğrendi?

Musa peygambere mahlûkatın dilini kim öğretti?

Lokman Hekim otların hangi derde deva olduğunu tıp kitabından mı aldı?

Yunus Emre'nin dediği gibi:

"Beni bende demen bende değilim
Bir ben vardır bende benden içerü.

Süleyman kuş dilin bilür dediler
Süleyman var Süleyman'dan içerü.

Tecelliden nasib erdi kimine
Kiminin maksûdu bundan içerü..."

Bunlar her şeyi anlatıyor.

Seyranî'ye kulak verelim:

"Ateş vapurunu icad edenler
Yelken açıp yelin kadrin ne bilsin.
Süleymandır kuşun dilin söyleyen
Her Süleyman dilin kadrin ne bilsin.

Hayvanlar da birkaç çeşit fırkalar
Kimi düzden aşar, kimi yorgalar
Necâsete müştak olan kargalar
Has bahçede gülün kadrin ne bilsin..."

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buyurdu:

"İlmi ile amel edene, Allah Teâlâ bilmediklerini ilham eder."

Abdülkadir Geylânî, Esrar-ül Esrar adlı kitabında:

– "Bazı ilim vardır ki avama gizlidir. Onu ancak Allah'ın bildiği velî kulları bilir. Ve onu anlattıkları vakit yalnız Allah'tan haberi olmayanlar inanmazlar." Hadis-i şerifinden bahseder.

(Fütûhat-ı Mekkiye: 617)

Hiç ummadığın insanda nice cevherler vardır.

Allah'ın lütfuna mazhar olmuş nice insanlar vardır ki halk onları câhil zannederler.

Ziya Paşa der ki:

"En ummadığın keşfeder esrar-ı derunun

Sen herkesi kör, âlemi sersem mi sanırsın?"

Öyle zâtlar vardır ki ruhlar âlemindeki hitabı hatırlamaktadır.

Sehl bin Abdullah Tüsterî (815-896) hazretleri şöyle der:

"Allahü Teâlâ ruhları yaratıp:

– Ben sizin Rabbiniz değil miyim? Kelâmına evet dediğimi, ayrıca annemin karnında bulunduğum zamanki halimi hatırlıyorum."

"Ehl-i irfan söylemez her hâlini
Hal olur izharı var, ihfâsı var."

Anlatılmayan öyle şeyler vardır ki bunlar yaşanmış ve yaşanmaktadır.

Kimi okur, öğrenir.

Kimi bakmadan görür.

Kimin ne olduğunu ancak Allah bilir...

1003 tarihinde doğan büyük filozoflardan Nasır-ı Hüsrev der ki:

"Velîlerin gözle gördükleri bu yolu âlimler ilimle idrak ederler.

Hikmette hüccet gibi yüce ol. Daima mârifet köşesinde yüksel."

"Mânânın yüzünü can gözüyle gör. Ve mânâyı bırakarak surette kalma."

"Tanrı'nın o aziz kulları bir harabeye gömülü bulunan bir hazineye benzerler. O gizli hazineleri ara ki bulasın."

Âlimler ilimle yol bulurlar.

Velîler gönül ile maksada erişirler.

"Görenedir görene

Köre nedir köre ne!"

Tarihin en büyük âlimlerinden olup tıbbın da babası sayılan İbn-i Sinâ (980-1037) onsekiz yaşına kadar devrin bütün ilimlerinde söz sahibi idi. Doğu ve batı tıp ilmine hâkim olan İbn-i Sinâ'nın eş-Şifa adlı eseri bütün dünya üniversitelerinde hâlâ okumaktadır.

Keskin bir zekâya, derin bir ilme sahip olan İbn-i Sinâ, döneminde yaşayan büyük velîlerden Ebûl Hasan el-Harakânî hakkında şöyle söylemiştir:

– Benim bildiklerimi o görüyor.

Harakânî hazretleri de İbn-i Sinâ için şöyle diyordu:

– Benim gördüklerimi o biliyor.

İşte iki büyükler.

Biri bilen, diğeri de gören...

Bilmek bir lütuf, görmek ise çok özel bir nimettir.

Âlim, abdest alan mü'minin abdest alırken kullandığı sularla günahlarının da dökülüp gittiğini bilir. Çünkü sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz öyle haber vermiştir:

"Mü'min bir kul, abdest alırken yüzünü yıkadığı sırada gözüyle işlediği günahlar suyun son damlasıyla yüzünden dö-

külür. Sonra elini yıkadığı sırada, elleriyle yaptığı her günah tamamıyla arınıncaya kadar su ile, suyun son damlasıyla dökülür. Ayaklarını yıkadığı sırada ayaklarıyla kazandığı bütün günahları su ile, suyun son damlasıyla çıkar gider. Nihayet insan günahlarından tamamen paklanmış olur."

(Riyâzüs-Sâlihin: 82)

Birçok velîler bu gerçeği bizzat müşahede etmişlerdir. Abdest alan mü'minin kullandığı suya baktıklarında, abdest uzuvlarından akan mâî mustâmel yani kullanılan suyun damlaları arasında akıp giden günahlara şâhit olmuşlardır.

İbrahim Havvas hazretleri, abdest alan şahsın, abdest aldığı zamanda dökülen sulardan hangi günahları işlemiş olduğunu, hangilerinin affa girip, hangi günahlarının da af dışında kaldığını müşâhede ederdi.

Rasûl-ü Kibriya (s.a.v.) buyurdular:

– "Görmek, işitmek gibi değildir."

(Keşful Hafâ; no: 2137)

Tabiinin büyüklerinden, fıkıh, tefsir, hadis ve kıraat âlimlerinden Şâbî (640-722) üstün derecede hafıza kuvvetine sahipti.

Bir gün kürsüde cemaate savaşlardan bahsederken mescidin kenarından Abdullah İbn-i Ömer geçmiş ve ayakta onu dinlemiş. Giderken de yanındakilere:

– Biz onun söylediği vak'aları görmüş iken bu kadar malumatımız yoktur! demiştir.

Bu kadar ilme ve hafızaya sahip olmasına rağmen biri bir mesele sormuş oda:

– Bilmiyorum! demiş.

– Nasıl olur? Siz Iraklılar'ın en âlimi iken sıkılmadan nasıl olur da bilmiyorum diyebiliyorsunuz? demişler.

Şâbî şu cevabı vermiş:

– Melâike-i kirâm bile;

"**Senin öğrettiğinden başka hiçbir bilgimiz yoktur**" demekten sıkılmadılar.

(Bakara Suresi: 22)

Bazı bilgiler vardır ki bunları her akıl kavrayamaz.

İlim ve bilgi, sadece kitapta olan, laboratuvarda denenen malumattan ibâret değildir.

İlim her şeyi izah edemiyor.

Bazı lezzetlerin, tadların nasıl algılandığını bile çözecek ilim seviyesine daha gelinememiştir.

Bazı hassas konular akılların çok çok üzerindedir.

"İdrak-i meâli bu küçük akla gerekmez

Zira bu terazi bu kadar sikleti çekmez."

Sheila-Ltnn Schoeder bir araştırma eserinde şu görüşlere yer verirler:

"Ruh bilim çalışmaları henüz aydınlığa kavuşamamış, kanunlarını koyamamıştır. Ruhun derinliklerine inemiyoruz. Fakat ruhsal olayları da artık inkâr edemiyoruz.

Düşünce, tarihte olduğu gibi akıldan ruha, ruhtan Allah'a ulaşan bir evrim içindedir."

(Rusya'da Tanrı'ya Dönüş: 12)

Allah, bazı özel kullarına özel kabiliyetler vermiştir. Özellikleri derecesinde ilimler lütfetmiştir. Öyle olmasaydı insanlık mânevî hayatın tadını alamazdı...

Yüzlerce velînin kerâmet ve sözlerini yazan, üçyüzden fazla eseri bulunan Abdülvahap Şârânî (1493-1565) hazretleri, kendisi de Allah'ın sevgili kullarından ve sayılı evliyâdan olmasına rağmen kitabında kendisinden hiç bahsetmemiştir. Halbuki ona, Allahü Teâlâ'nın öyle ihsânları vardı ki saymakla bitmez. O:

1- Güneşin batışından doğuşuna kadar cansız eşyanın ve hayvanların tesbihlerini duyardı.

2- Pek çok velînin feyz ve teveccühüne kavuşmuş, Hızır aleyhisselâm ile sık sık görüşmüştür.

3- İstediği zaman gönül gözü ile bütün dünyayı, bilhassa İslâm âlemini seyrederdi.

Bir gün Habeşistan'dan bir gayr-i müslim Mısır'a gelmişti. Abdurrahman Şarânî hazretlerini merak etmiş ve huzuruna çıkmıştı. İmam Şarânî onu kabul etti. Habeşistan ile ilgili konuşmaya başladılar. Şarânî hazretleri Habeşistan'ı öyle anlatıyordu ki, en ince noktalarına kadar izah ediyordu. Gayr-i müslim buna şaşırıp sordu:

– Yaşadığım yeri benden iyi biliyorsunuz. Siz Habeşistanlı mısınız?

Abdülvahap Şarânî hazretleri dedi ki:

– Hayır. Değilim. Dünyada nereyi görmek arzu etsem, Allahü Teâlâ bana orayı gösterir. Bu, Cenâb-ı Hakk'ın bana bir ihsâmdır.

Bunu işiten gayr-i müslim, kelime-i şehâdet getirerek Müslüman oldu.

Fethullah Gülen hocaefendi ne güzel dile getirmiş:

"İddiadır görmemişin haberi
Her şeyi ruhuyla görenler bilir.
Ermemişde yoktur bilgi eseri
Hakk'ın sırlarını erenler bilir.

Hakikat semtine varmayan bilmez
Sırr-ı "allemna"yı görmeyen bilmez
Mârifet güllerin dermeyen bilmez
Onun has bağına girenler bilir.

Dünyayı dolaşan seyyahlar değil
Alev alev yanan emrahlar değil
Mihrab değiştiren ham ruhlar değil
"Yâr, yâr" diyerek can verenler bilir.

Aşk yolunda hep itilip kakılan
Yığın yığın belâlara takılan
Horlanıp ve hor gözlerle bakılan
Şânını yollara serenler bilir."

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Hazret-i Hızır ile Hazret-i Musa aleyhisselâm bir gemide iken bordosuna bir kuş konup denizden su içmiştir. Onu görünce Hızır aleyhisselâm Musa aleyhisselâma:

– Yâ Musa! Allahü Teâlâ bana bir ilim öğretmiştir ki, onu sen bilmezsin.

Sana bir ilim öğretmiştir, onu ben bilmem.

Benim, ilmim ve senin ilmin, Allahü Teâlâ'nın ilmine göre bu kuşun engin, denizden aldığı iki damla su gibidir.

Allahü Teâlâ'ya, kırk gün, hâlis olarak ibâdet edenin dilinden hikmet pınarları akar.

Hazret-i Allah'ın öyle kulları vardır ki, onlar O'nun bildirdiği kadarını bilirler. Şeyh Edebâlî'nin Osman Gazi'ye büyük bir devletin kurucusu olacağını haber vermesi, Hacı Bayram Velî hazretlerinin (k.s.) İstanbul'un fethinin Fatih'e nasip olacağını söylemesi, Akşemseddin hazretlerinin fethin gününü Fatih'e bildirmesi, Emir Sultan hazretlerinin Yıldırım Bayezid'i Timur ile savaşmaktan vazgeçirmek için birçok gayret göstermesi, muvaffak olamayacağı yönünde ikazlar yapması, tarihte bilinen meşhur hâdiselerdendir.

1759'da Bitlis'te doğan, asıl ismi Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e hürmeten konmuş olan Müştak Dede'nin 1847'de basılan "Divân"ında Ankara'nın başşehir olacağına dair bir şiiri bunun örneklerinden biridir.

Allah velî kullarının kalbine bazı olacakları, kader cihetinden bazı bilgileri lütfetmiştir. Sünuhat, tüluat, sezgi, ilham, al-

tıncı his ve rüya gibi yollarla Allah velî kullarına bazı işaretler göstermiştir.

Bir bakışta insanın kalbini okuyan ehl-i keşif sahipleri vardır.

Gören ayrı bilen ayrıdır.

Aralarında dağlar kadar fark vardır.

Her bakan göremez...

Sultan Mahmud Gaznevî, Ebû'l-Hasan-ı Harakânî'ye; "Bâyezid-i Bistâmî nasıl bir zât idi?" diye sordu. Ebû'l-Hasan-ı Harakânî: "Bâyezid, öyle kâmil bir velî idi ki, onu görenler hidâyete kavuşurdu. Allahü Teâlâ'nın râzı olduğu kimselerden olurdu." diye cevap verdi. Sultan Mahmud bu cevabı beğenmedi ve; "Ebû Cehil, Ebû Leheb gibi kimseler, Fahr-i kâinatı, Server-i âlemi nice kere gördüler. Fakat hidâyete gelmediler. Hâl böyle olunca, Bâyezid'i görenlerin hidâyete geldiklerini nasıl söylüyorsun?" dedi. O, Resûlullah Efendimiz'den daha yüksek mi ki, iki cihanın efendisini, üstünlerin üstünü olan Allahü Teâlâ'nın segili Peygamberini gören, küfürden kurtulamadı da, Bâyezid'i görenler mi kurtulur demek istedi. Ebû'l-Hasan; "Ebû Cehil ve Ebû Leheb gibi ahmaklar, Allahü Teâlâ'nın sevgili Peygamberini, insanların en üstünü olan Hazret-i Muhammed olarak görmediler. Ebû Tâlib'in yetimi, Abdullah'ın oğlu olarak gördüler. O gözle baktılar. Eğer, Ebû Bekr-i Sıddîk gibi bakarak, Rasûlullah olarak görselerdi, eşkıyâlıktan, küfürden kurtulur, onun gibi kemâle gelirlerdi." buyurdu.

Sultan Mahmud Han bu cevabı çok beğendi. Din büyüklerine olan sevgisi arttı. Sultan Mahmud; "Bana nasihat ediniz" deyince Ebû'l-Hasan-ı Harakânî; "Şu dört şeye dikkat et: Günahlardan sakın, namazını cemaatle kıl, cömert ol, Allahü Teâlâ'nın yarattıklarına şefkat göster." dedi. Sultan Mahmud; "Bana duâ buyurun." deyince, Ebû'l-Hasan-ı Harakânî; "Ey Mahmud, âkıbetin makbul olsun." diye duâ etti...

Sultan Mahmud giderken, Ebû'l-Hasan ayağa kalktı. Bunun üzerine Sultan Mahmud; "Geldiğim zaman hiç iltifat etmemiştin, fakat şimdi ayağa kalkıyorsun. O hâl niye idi? Bu ikram nedir?" diye sordu. Ebû'l-Hasan-ı Harakânî hazretleri; "Buraya padişahlık gururu ile beni imtihan için geldin. Şimdi ise dervişlik haliyle gidiyorsun ve dervişlik devletinin güneşi üzerinde ışıldamaya başladı. Önce gurur içinde olduğundan dolayı ayağa kalkmadım. Fakat şimdi derviş olduğun için ayağa kalkıyorum, dedi.

BASİRET

Basiret, görme anlamındaki basir kelimesinden türemiştir. Kalp gözüyle görmek anlamına gelen basiret, hakikati kalbiyle hissedip anlama ve kalpte eşyanın hakikatlarını bildiren kutsal bir kuvvet olarak ifade edilir.

Basiret, öngörü denilen, ileriyi ve gerçekleri isabetli olarak görebilmek yeteneğidir.

Bu, özel bir duygu, kudsiyyet kazanan gönüllere lütfedilmiştir istisnaî bir meziyettir.

Şâirin dediği gibi:

"Bî basiret olmaz müdrik-i feyz-i dîdar
Herkese nur görünmez Cebel-i Musa'da."

Olanları, olacakları ve gerçeği görebilme, sezebilme ve buna uygun davranabilme yeteneği olan basiret sahibi insan sağduyuludur. O, eşyanın ve hâdiselerin içyüzünü ve gerçek mahiyetini görmek, olayları kalp gözü ile idrak etmek her insanın işi değildir. Basiret sahibi olabilmek için önce kalbi temiz tutmak, düşmanlıklardan ve dünyevî heveslerden temizlemek gerekir.

Basiret sahibi insan, önce kendi kusurlarını görür. Kendi ayıplarını bilir. Bunlardan kurtulmak için gayret eder.

Basiret, kalpte ilâhi bir nurdur.

Kalplerinde bu özellik bulunmayan kimseler hakkında Allah Teâlâ **"Onların kalpleri vardır ama onunla gerçekleri anlayamazlar."** (A'raf Suresi: 7/179) buyurmuştur.

Her insan basiret sahibi değildir. Bu ilâhî bir vergidir.

Beliğ ne güzel ifade eder:

"Halkın istidadına vabestedir âsâr-ı feyz
Ebr-i nisandan sadef dürdane, ef'i süm kapar."

(İlâhi ihsânın eseri, halkın istidadına, kabiliyetine bağlıdır. Nisan yağmurundan denizdeki o kabuklu hayvan inci kapar. Yılan ise zehir kapmaktadır.)

Bu bir kabiliyet ve lâyık olma mertebesidir. Her velîde, her iyi kulda değişik ölçülerde basiret nimeti mevcuttur. Bu, Allah vergisidir.

Başımızdaki göze basar, kalp gözüne de basiret denir, buna göre basiret; kalp gözüyle görüş, işin iç yüzüne nüfus etmek, bir şeyin içini dışını, önünü sonunu, aslını ve hakikatini bilmektir. Bu nedenle basiret-i kalp, kalp uyanıklığı; basiretsiz, gafil, basireti bağlanmak gaflette bulunmak anlamına gelir.

Basiret ilâhi bir nur ve hakkın bâtıldan ayırtedilmesine yarayan bir bilgidir.

Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz buyurur:

"Mü'minin feraseti karşısında kendinize çeki-düzen veriniz. Çünkü o, Allah'ın nûru ile bakar."

(Muhtar-ül Ehâdis: 5)

Hazret-i Osman (r.a.)'ın devlet başkanlığı zamanında biri yanına geliyordu. Yolda güzel bir kadına rastladı. Ona kötü bir nazarla baktı.

Hazret-i Osman (r.a.)'ın yanına geldiği zaman şu ikazla karşılaştı:

– Gözlerinden haram okunuyor.

Adam kızarak dedi ki:

– Ne oldu ey mü'minlerin başkanı? Peygamberden sonra vahiy mi gelmeye başladı yoksa?

Bunun üzerine Hazret-i Osman (r.a.) bu hadis-i şerifi okudu:

Araplar'ın Cedis kabilesinden olan Zerka, keskin görmekle meşhurdu. Gözleri üç günlük mesafede olan bir şeyi seçermiş. Gökgözlü olduğu için de kendisine Zerka denilmiştir.

Zerka bir gün bir sürü güvercin görmüş. Kendisinin de bir güvercini bulunduğundan:

– Keşke şu sürü ile onun yarısı kadarı kendi güvercinime katılsa da benim tam yüz güvercinim olsa! demiş.

Güvercinler sayılmış 66 tane çıkmış. 66 sayısının yarısı olan 33 katılınca 99 eder. Bir de kendi güvercini vardı. Hepsi 100.

Basiret, idrak, zekâ, ilim, tecrübe, kalp ile görme, doğru ve ölçülü bakış, uzağı görme, kavrayış, ferasat anlamlarına gelir.

Mevlânâ diyor ki:

"Bu beden doktorları pek bilgilidirler. Senin hastalıklarını senden daha iyi bilirler.

İdrara bakıp ahvalini anlar...

Sonra nabızdan, benizden, kandan da her türlü hastalığın kokusunu alırlar.

Nabzından da gözünden de benizinin renginden de sende derhal yüzlerce hastalık bulur, anlarlar.

Benden doktorları, doktorluğu yeni öğrenmişlerdir zaten. Onlar hastalığı teşhis için idrara vesaireye muhtaçtır.

Fakat kâmiller, Allah doktorları, uzaktan adını duydular mı varlığının tâ derinlerine kadar girerler!

Hatta sen doğmadan yıllarca evvelki hallerini bile görürler."

(Mesnevî: 4/146)

Anlayış ve kavrayış her insanda aynı değildir. Her insanın aklı, zekâsı müsavi olamaz. Bazen zeki insanın ahmak çocuğu olduğu gibi ahmak insanın da zeki çocuğu olması mümkündür.

Her anlayış aynı olamaz. Herkes dengini de bulamaz. Araplar'ın bir atasözü vardır, bir darb-ı mesellerinde denir ki:

"Şen, Tabaka'ya denk düştü." Şen, Arab'ın dâhîlerinden bir kimsedir. Kendi gibi akıllı, dirâyetli bir kız bulmayınca evlenmemeye ahdetmişti. Bunun için durmadan seyahat ediyordu. Bir gün, biri ile yol arkadaşı oldu ve ona: "Sen mi beni götürürsün yoksa ben mi seni götüreyim?" "Sen ne cahil imişsin! Hiçbir

atlı, diğer bir atlıyı götürebilir mi?" dedi. Şen, ses çıkarmadı. Yine beraber yol almaya başladılar. Karşılarına bir ekin tarlası çıktı. Şen, arkadaşına döndü: "Nasıl tahmin ediyorsun, bu mahsul yenmiş midir yoksa yenmemiş midir?" dedi. Beriki: "Yahu! dedi, sen cahil imişsin. Tanelerin daha başakta olduklarını görmüyor musun?" Şen, yine bir şey demedi, yine beraber gitmeye başladılar. Derken önlerine bir cenaze çıktı. Şen, bu sefer de: "Bu tabutun içindeki diri midir, yoksa ölü müdür? sualini sordu. Artık herif hiddetlenmişti: "Ben, senden daha cahil, daha sapık bir adam görmedim! Ölüyü gömmeye götürüyorlarken hiç böyle münasebetsiz sual sorulur mu?" diye bağırdı yine yola düştüler. Gide gide arkadaşının köyüne vardılar. Arkadaşı Şen'i evine götürüp misafir etti. Adamın Tabaka namında gayet zeki bir kızı vardı. Adam Şen'in sorduğu münasebetsiz sualleri kızına sordu. Kız, sualleri şöyle cevaplandırdı: "Baba, dedi, arkadaşın pek doğru sualler sormuş. Bak sana onları anlatayım: (Sen mi beni götürürsün, yoksa ben mi seni götüreyim?) demesinden muradı, yol zahmeti hissedilmesin diye hikâye söylemektedir. Yani "sen mi beni oyalarsın yoksa, ben mi seni oyalayayım?" demektir. (Bu mahsul yenmiş midir, yoksa yenmemiş midir?) demesinden maksadı, "sahibi bunun parasını alıp yemiş midir yoksa yememiş midir?" demektir. (Bu tabutun içindeki diri midir, yoksa ölü müdür?" diye sormasından da maksadı, "acaba bu ölen adam, hayırlı bir evlât bırakmış mıdır ki, kendinden sonra adını hayrile andırıp yokluğunu hissettirmesin, yoksa bırakmamış mıdır?" demektir. Adam, bu cevapları aldıktan sonra arkadaşının yanına gider ve kızının söylediklerini bir bir söyler. Şen, kızın zekâsına hayran olur ve onunla evlenir. Her ikisinin birbirine denk düştüğünü görenler de:

– Şen, Tabaka'ya denk düştü, derler. Bu bir darb-ı mesel olarak söylenir.

İLİM VE İRFAN

İlim: Bilmek, idrak etmek demektir. Okumakla veya görmek ve dinlemekle veya ilâhi lütufla elde edilen malûmattır.

İrfan: Bilmek, anlayış, tecrübe ve zekâdan ileri gelen zihnî olgunluktur.

İlim ve irfan, bilmek durumunda eş olan iki güzel kavramdır. Bir arada elde edildiğinde insana eşyanın ve olayların derinliğini, içyüzünü aydınlatırlar.

Descartes güzel bir teşbihte bulunur:

– "İlim bir ağaca benzer.

Metafizik bu ağacın kökleri.

Fizik, gövdesi

İlim ise dallarıdır."

İlim ile irfan ayrı ayrıdır.

İlim, öğrenmekle elde edilir. Dilden dile gelir. İrfan ise gaybden kalbe gelir.

İlim, öğrenmekle elde edildiğinden bir hududu vardır. İrfanın ise haddi ve hududu yoktur.

İlim tefekkürle kazanılır. Düşünme kuvvetiyle elde edilir. İrfan ise tezekkür ile bilinmektedir.

İlim elde etmede mü'min ile kâfir ayırımı yapılmamıştır. Fakat irfan sahibi olmak için îmân şarttır.

"İlmin ışığı kâinata ulaşır. Marifet nuru ise o Hazrete erişir."

İlim çok yönlü olarak öğrenildiğinde insanı tefekküre sevkeder. Zekâyı geliştirir. Sahibini de bilgili kılar.

Mevlânâ der ki:

"Her meyvenin içi kabuğundan tatlıdır. Ten kabuk, ruh içtir."

İlim sadece dış görünüşle elde edilmez. Bu kabuk ile insan hedefe varamaz. Bu tek kol ile güreş tutmaya benzer. Ancak ilim irfan ile birleştiği zaman maksada nâil olunur.

Konfüçyüs der ki:

"Herkes yer, içer. Fakat pek az kişi tadı farkeder."

Şeyhî mahlâsıyla şiir yazan İbrahim Efendi bir kıtasında şöyle yazmıştır:

"Bu ilmin beyânının bir kâmil insandan sor
Canım can haberini can içinde candan sor.
Yarın ne olacağın bugün bilmek istersen
Uykuya vardığında gördüğün seyrandan sor..."

Ehline sor, irfanı olanlara sor...

Hüccetül İslâm İmam Gazâlî yolu gösteriyor:

"Yeryüzündeki akarsular dışardan atılan türlü şeylerle kirlenir. Temizliği şüphelidir. Fakat temiz suyu bulmak için derin kuyular açınız. Derinlere, daha derinlere ininiz. O zaman temiz ve berrak suya kavuşursunuz."

Derinliğe inmeli...

İlim tek başına hakikati bulamaz.

İlim her şeyi izah edemiyor.

Fethullah Gülen hocaefendi anlatır:

"Alman televizyonu ZDF ikinci kanalında neşredilen, sonra kitap haline getirilen satışa sunulan (Terrax) isimli belgeselde bir gösteri:

Spiker:

– En ileri derecede acı denemesi, acıya tahammül araştırması, diye anons yaptığı olay şu şekilde cereyan ediyor:

Ağızdan çıkarılan dile, yukarıdan aşağıya uzunca bir şiş sokulur.

Keskin bir kılıçla dil ağzın içinden kesilip bu şişe takılır. Ve ne ağızdan ne de dilden kan akmadığı gözlenir. Dil, bir müddet bu halde kaldıktan sonra yerine yapıştırılır ve şiş dilden çıkartılır. Sonra da spiker hayret içinde ilân eder:

– İlim, henüz bunu çözemedi."

(İnancın Gölgesinde, F. Gülen: 91)

Kâtip Çelebi, "Havas ilminden bahsederken, eşyadaki hassaların, sabit ve sebeplerinin de gizli olduğu fikrini ileri sürer. Mıknatısın demiri çekmesini bildiğimiz halde, bunun sebebini bilmediğimizi de buna delil gösterir. Bütün havasta işin aynı olduğunu beyân ile, gönlü temiz, günahsız insanların yapacağı duâlarla hastaların iyileşeceğini kabul eder ve buna tıbb-ı ruhanî diye ad kor. Ayrıca, bazı hususi duâlarla, cinlerin ve perilerin hüküm altına alınabileceğine, yani sihre inanır..."

(Kâtip Çelebi'den Seçmeler: 10)

İlim ve irfan, âlim ve ârif.

Biri kitaplarda, satırlarda öğrenen, diğeri de mânâ âleminde görüp de bilen...

Zamanın kutbu olan Ebû'l-Hasan Harkânî, Beyâzid-i Bestâmî'nin ruhaniyetinden istifade ederek yükselmiştir. On iki sene Harkân'dan Bistâm'a hocasının kabrini ziyaret için gitti. Geri dönerken, hiçbir zaman Beyâzid'in türbesine arkasını dönmezdi.

Bâyezid-i Bistâmî hazretleri, her sene bir defa, Dıhistan'da şehitlerin kabirlerinin bulunduğu kum tepeyi ziyarete giderdi. Harkân'dan geçerken durur ve havayı koklardı. Talebeleri kendisine; "Efendim, sizin bu şekilde havayı koklamanızdaki hikmet nedir? Biz herhangi bir şeyin kokusunu duymuyoruz." diye sorduklarında, buyurdu ki; "Evet öyledir. Fakat bu kasabadan öyle birisinin kokusu geliyor ki, onun adı Ali, künyesi Ebû'l Hasan'dır. O, zamanın kutbu olacaktır.

Abdülkadir Geylânî hazretlerine bağlı bulunan Ahmed Süreyya Emin (1848-1923), İstanbul'da askerî müzede 194 numarada kayıtlı bulunan ilk seri ateşli sahra topunun mucididir.

O yıllarda böyle bir icat sadece okumakla elde edilebilmiş midir?

İlim mutlaka gerekli. Fakat irfan olmadan ilim sonuca varamamaktadır.

Her şey kitaplarda yazılı değildir. Bazı buluşlar kalbe gelen ilham ve ilâhi irfan neticesinde doğmuştur.

Ecdadımızın meydana getirdikleri tarihi eserlere baktığımızda ilim ve irfanı bir arada görüyoruz. Sadece ilim yetmemiş irfana da yer verilmiştir.

Mimar Sinan, en büyük ve en muhteşem eseri Süleymaniye Camii'nin inşasını tamamladıktan sonra bazı bakımlardan bu ulu mabedi testlere tâbi tutuyordu. Bunlardan biri de cami içinde sesin dengeli bir şekilde dağılıp dağılmadığını, mihrapta Kur'ân okuyan imamın sesinin en arkalardan ve diplerden duyulup duyulmadığının denenmesi idi. Mimar Sinan bunun için nargile kullanıyordu. Nargileyi mihraba koyuyor, içindeki suyu fokurdatıyordu. Bu fokurtu cami içinde ahenkli bir şekilde dağılıyor mu her yerden net olarak duyuluyor muydu, bunu kontrol ediyordu. Her devirde eksik olmayan gammazlardan biri, Anadolu halkının evliyâ olarak bildiği bu büyük insanı Kanuni'ye şikâyet etmişti: "Efendimiz, Mimar Sinan yeni yaptığı caminin mihrabında nargile fokurdatıyor." Kanuni'nin, Sinan'ın samimi bir Müslüman olduğuna, böyle bir şey yapmayacağına güveni tamdı. Ama usulen de olsa olayın üzerinde durmadığı takdirde yanlış anlamalara ve dedikodulara meydan vermiş olabilirdi. Bu sebeple bir gün aniden camiye geldi. Camiyi gezip dolaşırken mihraptaki nargileye gözü tesadüfen takılmış gibi yaptı. Sordu: "Bu da ne oluyor? Camide nargile kullanan mı var?" Sinan sakin, kendinden emin cevap verdi: "Hâşâ hünkarım, Beytullah'ta (Allah'ın evi) nargile içecek kadar din, îmân yoksunu değiliz elhamdülillah. Burada bulundurmamızın sebebi, onu fokurdatmak suretiyle caminin ses düzenini kontrol etmektir. Dikkat buyurursanız nargilede tömbeki (tütün) bile yoktur."

Her şeyin tahmin ettiği gibi çıktığını gören hükümdar Sinan'ın sırtını sıvazladı ve camiden ayrıldı.

Sarı Saltuk lâkabıyla meşhur olmuş olan Muhammed Buhârî hazretleri, Ahmed Yesevî hazretlerinin talebelerindendir. Türbesi Romanya'da Baba Dağı'ndadır. Oğuznâmede, Sarı Saltuk'un 1263 senesinde (Osmanlı Devleti kurulmadan önce) Dobruca'nın Baba Dağı havalisinde bulunduğu ve orada bulunan mücahid dervişleri irşad ve idare ettiği bildirilmektedir. Gittikleri yerlerdeki ahalinin pek çoğu Sarı Saltuk (k.s.) ve arkadaşlarının güzel ahlâkını görerek Müslüman oldular.

Evliyâ Çelebi "Seyahatnâme"sinde kabrin bulunuşunu, türbe ve camiin yapılışını şöyle anlatıyor: "Sultan İkinci Bâyezid Han, Kili ve Akkermân kalelerinin fethine müteveccih olup, Baba Dağı'na gelince, dini bütün kimselerden bazıları; "Padişahım! Burada Sarı Saltuk adlı nurlu bir türbe vardır. İnkârcılar yıkıp üzerine çöp ve moloz dökerek kabrini kaybettiler." diye şikâyet ettiler. Sultan Bâyezid-i Velî o mezbeleliğe gidip bir seccade üzerinde Kara Şemseddîn Sivasî ile ikişer rekât namaz kılıp istihareye yattılar. Hemen Sarı Saltuk, sarı benizli ve sakallı, yeşil sarığı ile görünüp; "Yâ Bâyezid! Hoş geldin. Akkermân ve Kili kalelerini ve vilayetlerini Boğdan kâfirleri elinden harp yapmadan (Fetehna) tarihinde fethedeceksin. Evlâdın Mekke ve Medine'ye sahip olacak. Beni bu pislikten kurtar." dedi. Sultan hemen uyanıp; Kara Şems'e; "Efendi! Gördüğün rüyayı bir kâğıda yaz. Ben de yazayım. Şeyhülislâma gönderelim. Bakalım ne cevap gelir." der.

Herbiri gördükleri istihareyi ayrı bir köşede yazıp mühürlü olarak şeyhülislâma gönderdiler. Hikmet-i Hudâ ikisinin de gördükleri rüya ve ifadeleri aynıydı. Şeyhülislâm hemen; "Padişahım! O yere büyük bir türbe yaptırasın." diye haber gönderdi. Sultan Bâyezid Han, o yeri temizlettirdi. Temizlenirken üzerinde; "Hâzâ Kabr-i Saltık Bey Seyyid Muhammed Gâzî" diye Tatar yazısıyla yazılmış bir mermer sanduka göründü. Mimar ve mühendisler toplanıp nurlu bir türbe ve cami ile diğer hayıryerlerinin inşasına başladılar. Bâyezid Han, Kili ve Akker-

mân kalelerini harpsiz fethedip, oraların fâtihi oldu. Bir sene orada kışladı. Dört tarafı düzene koyup, Baba Dağı şehrini imar etti. Bütün hayır yerlerini Baba Sultan'a vakıf ve hibe eyledi.

İlim ve irfan ehline Allah'ın bahşeylediği keşif nimeti vardır. Gizli bir şeyin meydana çıkarılması, Allah'ın bazı kullarına verdiği bu özellik sebebiyledir. Çoklarının göremeyeceği derinlikleri bazı has kullar müşahede edebilmektedirler.

Hâce Muhammed Bahaüddin Şah Nakşibend hazretleri (1317-1388) Hac'da iken, Kâbe'yi tavaf sırasında, aksakallı bir ihtiyarın Kâbe'nin örtüsüne sarılarak ağladığını ve gözyaşları ile orayı ıslattığını gördü. İmrenilecek bir halde olan ihtiyarın, bir de kalbine teveccüh etti. Keşfiyle gördü ki, ihtiyarın kalbi tamamen dünyalık şeylerle meşgul.

Mina pazarında ise genç bir tüccar gördü. Bu genç tüccar ellibin altın değerinde alış-veriş yapıyordu. Görünüşte tamamen dünyaya dalmış gözüken gencin kalbine teveccüh edince kalbini hep Allahü Teâlâ'yı zikretmekle meşgul bir halde gördü.

İlim bu gibi hâdiseleri artık kabul edebilecek seviyeye yaklaşıyor.

Alexis Carrel:

"Aramızdan çok kimse, tıpkı gaipten haber verenler gibi, başkalarının düşüncelerini okuyabilmektedir."

"... Onlar için bir insanın düşüncelerini görmek, yüz ifadesini tahlil etmek kadar kolaydır. Fakat görmek ve hissetmek kelimeleri onların şuurundakini tam olarak ifade etmiyor. Onlar bakmazlar, aramazlar. Bilirler. Duygu ve düşünceleri okumanın hem ilmî, estetik ve dinî ilham, hem de telepati fenomenleri ile bir akrabalığı var gibi görülmektedir. Birçok vakıalarda, ölüm veya bir tehlike anında, bir insanla diğer bir insan arasında bir irtibat kurulur. Ölen veya kaza kurbanı olan kimse, bu kaza ölüm getirmese bile bir an bir dostuna her zamanki haliyle görülür. Ekseriya hayali görülen insan ses çıkarmaz.

Bazen de konuşur ve ölümünü haber verir. Çok nadir olarak da uzaktaki meçhulü gören, uzun bir mesafeden bir sahneyi, bir şahsı, bir manzarayı teferruatıyla ve dosdoğru tarif eder. Gaipten haber verme kabiliyeti olmayan birçok insan, hayatı boyunca bir veya iki defa, telepatik irtibat tecrübesine şahit olur."

(İnsan Denen Meçhul: 310-151)

Eşyanın içine, olayların derinliğine nüfuz etme kabiliyeti her insanda olmadığından pek az rastlanan olayların kabul edilmesi de o nispette zorlaşmaktadır.

Şah-ı Nakşibend hazretleri müridlerinin evinde kendisine getirilen yemeğe baktı ve şöyle dedi:

– Bunu yapan kimse, hamurunu yoğurmasından, pişirip bu hale getirinceye kadar hep öfkeli idi.

Böyle bir yemeği yemek bize yakışmaz. Bu gibi hallerde yapılan yemekte hayır yoktur. Bereket de olmaz. O yemeğe şeytan yol bulup girmiş. Ondan nasıl iyi netice alınabilir?

Bu büyük zâtlar, Allah'ın nuru ile nazar ettikleri için her şeyi etraflıca görmekte ve içyüzüne vâkıf olmaktadırlar.

Bu ilâhi bir lütuftur.

Önceleri Timur'un muhâsibi iken bir endişe üzerine ayrılıp Beyâzıd'a katılan Ahmed Sultan namında bilgin bir zât cifr ilmine sahip olduğundan Yıldırım Beyazıd'a bir gün:

– Siz Timurlenk ile bir sofrada yemek yiyecekiniz ve yemekte yoğurt bulunacak, demiş.

Aradan zaman geçip Ankara savaşında mağlup olan Timur'a Yıldırım hürmet ve itibar gösterip bir sofraya oturmuşlar. Yemek arasında sofraya yoğurt gelince Yıldırım gülmüş. Timur sebebini sorduğu zaman vak'ayı anlatmış.

Bunlar çok ayrı bir ilim dalının meyveleridir.

Her insana nasip olmayan derinden bir anlayışın ve hissin tezahürleridir.

Dördüncü Sultan Murat devrinde yaşamış, Armağanî Mehmet Efendi namı ile meşhur bir vali vardı. Aslen Foçalı olan

Armağanî Mehmet Efendi, herkese bir elma hediye ettiğinden kendisine bu isim verilmiştir.

Armağanî Mehmet Efendi, bir gün Padişah'tan izin alarak akrabalarını ziyarete gidiyordu. Üsküdar tarafında Bostancıbaşı köprüsünden geçerken vebalıların iyi ve kötü ruhları ile bizzat konuşup, kimlerin bu hastalıktan öleceğini ve kimlerin kurtulacağını öğrendi. Ve bir liste hazırlayarak Dördüncü Murat Han'a takdim etti. Bu liste verildikten üç gün sonra İstanbul'da öyle bir veba velvelesi vuku' buldu ki, Armağanî Mehmet Efendi'nin listesine göre tam yedi gün içinde 70 bin insan ruhunu teslim etti.

Bu hâdiseden sonra Armağanî Mehmet Efendi hazretleri içindeki sırrı meydana vurduğundan kendisi de memnun olmayarak Foça'ya gitti, ama oraya hemen hayır varır-varmaz vefât etti.

Bir gün Şeyh Merkezefendi, seccadesini sermiş namaz kılmakta idi Başını seccadeye koyduğu zaman yerin altından bir ses: "Yâ Şeyh! Ben burada yedibin yıldır kırmızı renkli sedef lezzetli hayat pınarıyım... Emrinle yeryüzüne çıkmaya hazırım. Beni Cenâb-ı Hak humma hastalığına yakalananlara şifa olarak halketti. Elbette sen beni bu hapisten kurtaracaksın." diye yalvarmaya başlar.

Şeyh Merkezefendi müridlerine; "Gelin ahbablar, şu seccadenin bulunduğu yerde bir kuyu kazalım" der ve "Bismillah" diyerek yere ayağını hızlıca vurur. Etrafında bulunan bütün sadık dervişleri başına üşüşür ve oraya bir kuyu kazılır.

Merkezefendi kuyusu diye anılan o kuyudan her kim her sabah aç karnına besmele çekerek içerse humma hastalığından şifa bulurmuş. Şimdi hâlâ aynı kuyu durmaktadır.

İlimle irfan, ilham ile keşif olmadığı yerde insanlık zor durumlarda karşılaşabilir. Her zorluğa bir kolaylık veren Rabbimiz, seçkin kullarına bir çıkış yolu ihsân etmektedir.

Hazret-i Âişe (r.anhâ) anlatıyor:

Ashâb-ı Kirâm, Peygamber Efendimiz'in cenazesini yıkamak istediklerinde orada bulunanlar:

– Ölülerimizin üzerinden elbiselerini çıkarıp yıkadığımız gibi Rasûlullah'ın üzerinden de elbisesini çıkarıp mı yıkasak? diye konuşmaya başladılar. Bu konuda ihtilaf ettiler. Allah onlar üzerine bir uyku hali verdi. Uykusu gelmeyen kimse kalmadı. Kim olduğunu bilmedikleri birisi bulundukları evin tarafından onlara şöyle seslendi:

– Rasûlullah'ı üzerinde elbise olduğu halde yıkayın!

Onlar da kalktılar. Hazret-i Peygamberi üzerinde elbise olduğu halde gömleğinin üzerinden su dökerek ve ellerini gömleğiyle birlikte ovmak suretiyle yıkadılar.

(Ebû Dâvûd; no: 3141)

Basiret sahibi, ilim ve irfan deryası olan İmam-ı Âzâm hazretleri, dünyada eşine rastlanmayacak büyük bir âlimdir. Onunla ilgili bir hâtırasını meşhur talebesi İmam-ı Ebû Yusuf şöyle anlatır (734-798):

Babam yoktu, bana annem bakıyordu, bir gün annem beni İmam-ı Âzâm'ın dersinde buldu, beni kaldırıp götürdü ve "Oğlum!" dedi, "Ebû Hanife gibi mecliste oturmakla ekmek parası kazanamazsın. Çünkü O, işini yoluna koymuş, ekmeğini hazır etmiş. Fakat sen şimdi ekmek parası tedarik etmek mecburiyetindesin." Bir müddet hocamın dersini bıraktım. Bir gün İmam-ı Âzâm beni sormuş, "Ne için derse gelmiyor?" demiş bunu işitince kalktım derse gittim ve gelmediğimin sebebini söyledim. Dersten sonra bana hocam bir kese verdi ki içinde yüz dirhem vardı. "Bitince yine veriniz!" dedi ve artık hep verdi.

Annesinin gelip çocuğu sık sık dersten kaldırması ve alıp götürmesi İmam-ı Âzâm'ın pek gücüne gidiyordu. Bir gün kızmış "Ahmak kadın!" demiş. "Onu esnaf yapmakla ne şeref kazanabilirsin? Bırak meclisimize ki ilmü irfan öğrensin ve ileride fıstık yağı ile yapılmış paluze yesin..."

Hazret-i İmam pek zeki ve çalışkan bir çocuk olduğu için üstadının takdirlerini kazanmıştı. Yine kendisi anlatır: Zaman geldi. Bağdad'a gidip kadı oldum sık sık Harun-u Reşid'in yanında bulunurdum. Bir gün Halife ile yemeğe oturduğumuzda ortaya paluze geldi; Halife, "Paluzeden istediğin kadar ye zira bunu her gün yapmazlar. Bu fıstık yağı ile yapılmış bir nevi paluzedir" dedi. O anda merhum üstadımın sözü hatırıma geldi ve elimde olmayarak güldüm. Harun-u Reşid, bu gülüşün sebebini sorunca da meseleyi tafsilatıyla kendisine anlattım.

TEFEKKÜR

Tefekkür, fikir etmek, düşünmek ve akıl yorma demektir.

Düşünmek, gafletten kurtulmaya, yeni buluşlara vesile teşkil eder.

Tefekkür insanlığa verilmiş büyük bir lütuftur. Hazret-i Mevlânâ diyor ki:

"Ey kardeş!

Sen fikirden ibaretsin. Üst tarafın kemik ve sinirdir ki onlar hayvanlarda da vardır.

Eğer düşündüğün gül ise sen bir gül bahçesisin.

Yok eğer diken düşünüyorsan sen külhan kütüğüsün."

Yüce Yaratıcı tefekkür edenleri Kur'ân-ı Kerîm'de methü senâ ediyor:

"Onlar ayakta iken, otururken ve yanları üzere yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. Ve şöyle derler:

– Ey Rabbimiz!

Sen bütün bunları boş yere yaratmadın. Senitesbih ve tenzih ederiz. O halde bizi ateşin azâbından koru!"

(Âl-i İmrân Suresi: 191)

Fikir üreten, düşünen insanın ufku açılır. Allah'ın üstün kudretinin ve eşsiz sanatının eserleri hakkında düşünen Allah'a daha derin bir saygı ve muhabbetle bağlanır. Bunun için Peygamber (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Bir saatlik tefekkür yetmiş yıllık nafile ibâdetten hayırlıdır."

"Bir saat tefekkürde bulunmak gece namazına kalkmaktan hayırlıdır."

(Râmuz-el Ehâdis: 255)

Ömer bin Abdülaziz şöyle demiştir:

– Allahü Teâlâ'nın nimetleri üzerinde düşünmek en makbul ibâdetlerdendir.

Ebû Zer'in vefâtından sonra annesini taziyeye gidenler oğlunun ibâdetinden sorunca şu cevabı almışlardı:

– Bütün gün evin bir köşesinde oturur ve tefekkür ederdi.

Bişr-i Hafî hazretleri diyor ki:

– Eğer insanlar Allah Teâlâ'nın azametini düşünselerdi O'na isyan etmezlerdi.

Tefekkür edenin saygısı artar. Korkusu da fazlalaşır.

Hatem-i Esam'ın dediği gibi:

– İbretle bakmaktan ilim, zikirden sevgi, tefekkürden korku artar...

Kitaplar bile düşünerek okunduğu zaman daha iyi anlaşılır. Olaylara, kâinata ibret gözüyle bakmak, düşünerek incelemek insana çok dersler verir.

Şâir ne güzel söylemiş:

"Bin ders-i maarif okunur her vakarında
Yâ Rab ne güzel mektep imiş mekteb-i âlem."

Ebû'l-Haccc Aksurî'ye:

– Mâneviyatta rehberin kim? diye sorduklarında:

– Bir böcek, dedi.

Alay ediyor sandılar. İzah etti:

– Dışarıda gezerken, fener direğine çıkmak isteyen küçük bir böcek gördüm. Kaygan olduğu için yarı yoldan düşüyor, fakat hiç yılmıyordu. Yüzlerce defa aynı hareketi tekrarladı. Onu o halde bırakıp mescide gittim. Çıktığımda bir de ne göreyim? Direğe tırmanmış, fenerin yanında duruyor. O hayvan engellerden yılmama ve sebat etme konusunda rehberim oldu.

İzel mer-ü kânet lehü fikretün

Fe fî külli şey-in lehü ibretün.

(Kimde tefekkür varsa o kimse için her şeyde bir ibret vardır.)

Tefekkür olmadan bakmak, düşünmeden okumak faydalı değildir. Düşünce sistemini çalıştırmadan ilimden bir netice elde edilemez.

Padişahın biri, oğlunu remil (gaybtan haber verme) ilmini öğrenmek üzere iyi bir hocaya vermişti. Çocuk çok aptal olmasına rağmen, bu bilgileri öğrenmiş diplomasını almıştı. Bir gün padişah, oğlunu imtihan etmek için çağırdı. Yüzüğünü avucuna saklayarak:

– Bil bakalım avucumda ne var? dedi. Çocuk, yazdı çizdi, birtakım hesaplar yaptı. Sonunda:

– Avucunuzdaki yuvarlak, sarı, ortası delik bir cisim, dedi. Padişah sevindi:

– Anladık, bu dediklerin doğru. Peki söyle bakalım bu nedir?

Çocuk şöyle bir düşündü:

– Kalbur!.. dedi.

Çocuk her şeyi biliyordu, ilmi vardı. Ama ne yazık ki, kalburun avuç içine sığmayacağını idrak edecek irfandan yoksundu!

Hak dostları her olayda tefekküre dalarlar ve kendilerine çeşitli dersler çıkarırlar. Bütün ızdıraplarını ve kederleri hep âhiret hayatına dönük olur.

Hasan-ı Basrî hazretlerine bir bardak soğuk su verilmişti. Bardağı eline alır-almaz bayıldı. Bardak da yere düşüp kırıldı. Bir yudum su içmek nasip olmadı. Ayılıp kendine gelince sordular:

– Ne oldu sana? Dedi ki:

– Cehennem halkı cennet ehline **"Ey cennettekiler! Allah'ın size verdiği sudan ve rızıklardan biraz da bizim üzerimize dökün."** diye seslenirler. *(A'raf Suresi: 50)* âyetini hatırladım ve bundan ötürü bayıldım.

Muhammed bin Hâmid Tirmizî der ki:

– "Tefekkür beş çeşittir:

1- Allahü Teâlâ'nın yarattığı şeylere bakıp O'nun yüceliğini düşünmek:

Bundan marifet, Rabbini tanımak hâsıl olur.

2- Allah'ın nimetlerini ve ihsânlarını düşünmek:

Bundan muhabbet hâsıl olur.

3- Allah'ın vâdettiği nimetleri ve mükâfatları düşünmek:

Bundan ibâdete rağbet ve ibâdet şevki hâsıl olur.

4- Allahü Teâlâ'nın azâbını düşünmek:

Böyle tefekkür eden isyandan kaçınır.

5- Allah'ın ihsânları yanında nefsin kötülüklerini düşünmek:

Bundan da geçmiş günahları hatırlayarak Allahü Teâlâ'ya karşı hayâ, utanma hissi hâsıl olur.

Ebû Bekir eş-Şiblî diyor ki:

"Gün batarken sararır.

Tâ tepedeyken kendini batma haline getiren makama karşı korku duyduğu için sararır.

Mü'min de böyledir. O da dünyadan göçeceği zaman sararır. Âhirette nasıl karşılanacağını bilemez.

Gün doğunca aydınlık doğar.

Tıpkı mü'minin kabirden kalktığında yüzünün aydınlık olması gibi."

İLHAM

İçe doğma olarak tarif edilen ilham, feyz yoluyla kalbe gelen özel bir anlam ve bilgi demektir. İlham, düşünmekle, okumakla kazanılmaz. O ilâhi bir lütuftur. İlhamın kaynağı doğrudan doğruya Allah'tır. Allah'ın bir nimeti olarak insanın kalbine bildirmek ve haber vermektir.

Meleklerin de ilham telkin ettikleri görülür.

İlham, bilenlere geldiği gibi cahillere de gelmektedir. Nice cahiller vardır ki söyledikleri sözler çok anlam ifade eder. Nice âlim geçinenler vardır ki bazen çocukça söz ederler.

Güzel konuşan hatiplere gelen ilham ile dinleyenler üzerinde konuşmanın etkisi görülür.

Şâirler ilham alarak şiir yazarlar.

Ressamlar kâinat sahnelerinden ilham alarak tablolarını meydana getirirler.

İlham kaynağından hisse alamayanlar güzel eserler meydana getiremezler.

Hayatın mânâsı ilham iledir.

Ömer Hayyam'ın işaret ettiği gibi:

"Aklım başımda iken gönlümün sefası yok
Mest olduğum zaman da aklımın vefâsı yok.
Sarhoşlukla ayıklık arasında bir hâl var
İşte o hâl olmasa hayatın mânâsı yok."

İlham alanlar, kendilerini yetiştirmeyi de bilirler. İlham ilmi, ilim de olgunluğu getirir.

Şâir diyor ki:

"İlim ise maksad eğer ârif-i nefs ol galib
Kendini bilmeyen adam gibi nâdan olmaz.
Dermiş hâkim bilmediğim nesne kalmadı
Dünyayı bildi bîçâre kendini bilmedi."

SOHBET GELİŞTİRİR

Allah dostları sohbete büyük önem verir. Eğitim ve öğretimde sohbeti esas alırlar. Çünkü insanın gelişmesi, bilgi ve kültürünün artması sohbette olduğu gibi mânevî havayı teneffüs etmesi cihetiyle de sohbet büyük bir fırsattır.

Toplu bir eğitim, sosyal bir dayanışma halindeki sohbetlerde insanlar kardeşlik duygularını pekiştirmiş, kendilerini de geliştirmiş olurlar. Bunun içindir ki Mevlevilikte ve Nakşibendilikte sohbet tarikatın esasını teşkil eder.

Sohbetlerde ilim ve irfandan istifade eden insan Allah'ın lütfuna nâil olur.

Peygamberimiz (s.a.v.):

"Cennet bahçelerini bulduğunuz zaman oradan istifade edin." buyurdu.

"Cennet bahçeleri hangileridir?" diye sorulduğu vakit:

"İlim meclisleridir." buyurdu.

(Terğib ve't-Terhib: 2/405)

Hazret-i Ömer (r.a.) diyor ki:

– Kişi evinden dağ kadar günahı olduğu halde çıkar. Vaiz ve nasihat dileyip Allah'tan korktuğu ve gönlü yumuşadığı halde, günahlarına pişmanlık duymakla, günahsız olarak evine dönmüş olur. Sakın ilim meclislerinden ayrılmayın. Allah katında en makbul yer, ilim meclisleridir.

Hasan-ı Basrî hazretlerine biri gelip kalbinin katılığından şikâyette bulununca, Hasan-ı Basrî ona:

– İlim meclisine devam et! buyurdu.

İlim ve zikir meclislerindeki sohbetin tadını çok iyi bilmiş olmalıdır ki Dâvûd peygamber münacaatında Allah'a öyle yalvarıyordu:

– İlâhi!

Seni hatırlayıp zikredenlerin meclisinden geçip de gafillerin meclisine gitmekte olduğumu gördüğün vakit, oraya gitmeden ayaklarımı kır. Zira senin böyle yapman, bana bir lütuftur.

Ehl-i hikmet der ki:

"Bir kimse, ilim sohbetine giderse ondan duyacağı bilgiyi öğrenemezse bile yedi çeşit ikrama kavuşur:

1- İlim öğrenenlerin faziletine ulaşır.

2- Orada kaldığı sürece günahlardan ve hatalardan uzaklaşır.

3- Evinden çıkışından itibaren onun üzerine rahmet-i ilâhi iner.

4- Âlimin yanında oturduğu zaman, âlimlere inen rahmetten kendisine de nasip gelir. Bu da onların bereketi ile olur.

5- Dinleyici olduğu sürece kendisine iyilik yazılır.

6- Orada bulunmasına melekler memnun olur. Onu kanatlarıya sararlar.

7- Attığı her adım, günahlarına keffaret olur. Dereceleri yükselir. İyilikleri artar. Bundan sonra Allahü Teâlâ, ona altı ikramda daha bulunur:

1. Âlimler meclisinde bulunmayı ona sevdirir.

2. Ulemaya uyan herkesin ecri gibi ona sevap verir, ama diğerlerinin mükâfatı eksilmez.

3. Onların içinden biri bağışlanırsa, onun içinde şefaatçı olur.

4. Fasıkların meclisine girmekten kalbi soğur.

5. Öğrenen ve sevap alan kimselerin yoluna girmiş olur. Böylece salihlerin yoluna uymuş olur.

6. Bütün mahlûklar onun için istiğfarda bulunurlar."

Hak sözü işitenler bu nimete sohbet dinlemekle nâil olmuşlardır. Hak yoluna yönelenler de yine sohbetlerde adım atmışlardır.

Şah-ı Nakşibend hazretleri der ki:

"Tasavvufta ilerlemek için çalıştığım ilk günlerde, bir yerde iki kişinin sohbet ettiğini görsem, gider onlara katılırdım. Onları dinlerdim.

Eğer Allahü Teâlâ'dan, Rasûlullah'tan, Kur'ân-ı Kerîm'den konuşup, hayır olan işlerden bahsederlerse memnun olur ferahlık duyardım. Boş şeyler konuşanlardan ise, keder ve üzüntü duyarak uzaklaşırdım."

1021'de vefât eden Şühudî Efendi, tasavvufta yetişmesini şöyle anlatır: "İlim tahsil ettiğim sıralarda bütün gayretimle dinin emirlerine uymaya çalışırdım. Tasavvuf ehli zâtların sohbet ve vaazlarına giderdim. Bir gün yine vaaz dinlemeye gitmiştim. Vaiz efendi, kıyâmet günü insanların karşılacağı dehşetli ve müşkil hallerden bahsetti. Dinleyen cemaat o kadar etkilenmişti ki, feryat ederek ağlaşmaya başladılar. Bu vaazı dinlediğim günün gecesi bir rüya gördüm. Kıyâmet günü olmuş, insanlar Sırat'ı geçmek için uğraşıyordu. Herkes bir kâmil zâtı kendine rehber edinmişti. Herkesin hâli rehberine soruluyordu. O olumlu cevap verirse, sırattı geçiriyorlar, müspet cevap vermezse geçirmiyorlardı. Ben de şaşkın bir halde sırattı geçmek için yaklaştım. Bana rehberin kimdir? dediler. Rehberim yoktur, dedim. O sırada nur yüzlü bir zât aniden karşıma çıkıverdi. Bana; "Gel sen bizim torunlarımızdan ol." dedi. Benim hakkımda iyi şeyler söyledi ve beni Sırat'tan geçirdiler, sonra uyandım. Bu rüyanın üzerine rüyada gördüğüm zâtı devamlı aradım. Kasabamıza nice zâtlar gelip gitti. Hiçbiri ona benzemiyordu. Nihayet bir gün Şeyh Yakub Efendi İstanbul'a giderken bizim beldeye uğradı. Huzuruna gittim, elini öptüm. Elini öpünce bana; "Gördüğün rüyanın zuhur etme zamanı yakındır." dedi.

Yüzüne baktım, rüyada gördüğüm zât idi. Teslim olup talebeleri arasına girdim..."

1417-1476 yıllarında yaşayan büyük velî Muhammed Zuğdan der ki:

"Ey kişi!

Evliyânın sohbetinde bulun.

Eğer onların sana hiçbir faydası yok ise de, kıyâmet gününde senin ellerinden tutarlar. Kendilerine arkadaş olanların, dünyada da musibet yükünü yüklenirler. Üzüntü ve hüzünlerini paylaşırlar."

Hindistan velîlerinden Muiniddin-i Çeştî de şöyle söylemiştir:

"Kurtuluş sâlihlerin, büyüklerin sohbetindedir.

Bir kimse her ne kadar kötü de olsa, büyüklerin sohbetinde bulunmak onu kurtarır ve yükseltir. Sâlihlerin sohbetinde olan iyi kimse ise kısa zamanda olgunlaşıp yükselir."

Gavs hazretleri sohbet edecek kimseyi bulamadığı zaman 5-6 yaşlarındaki çocukları toplar, dizleri üzerine oturtur onlara ilâhi sohbetlerde bulunurdu. Hanımı bir defasında kendisine sorar:

– Sana şaşıyorum. Üç yaşındaki, beş yaşındaki çocuk bu sohbetlerden ne anlar ki onları etrafına topluyorsun?

Hazret şu cevabı verir:

– Ben de biliyorum bir şey anlamazlar, ama benim gayem sohbet edip nâzil olan Allah'ın rahmetinden, bereketinden istifade etmektir. Zaten sohbetteki gaye sohbet sırasında Allah ve sâdât anıldığı zaman nâzil olan ilâhi bereketlen, sâdâtın himmet ve nazarlarından istifade etmektir.

Bir yerde bir cemaat oldu mu hemen melâike oraya gelir bakarlar. Şayet Allah'tan bahsediliyorsa onlar duâda bulunurlar. Yok eğer boş şeyler konuşuluyorsa o cemaatten nefret ederek ayrılırlar.

Tefsir'de şöyle beyân edilir:

"İlim ve mevki sahibi kimselerin yanına varan akıllı ve anlayışlı kişiler az konuşur, tez kalkarlar. Ahmaklar da zamansız gelir ve çok otururlar."

(Ruhul-Beyân: 7/214)

Sohbet dinlemenin âdâbını da gözetmek gerekir. Sohbet can kulağı ile dinlenip istifade edilmelidir.

Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz:

"Şüphe yok ki Allah Teâlâ, dinleyenlerin himmetleri miktarınca vaaz edenlerin dillerine hikmet telkin eder." buyurur.

Bu hadis-i şerifi nakleden Mevlânâ hazretleri der ki:

"Birisinin sözü güzelse dinleyicidendir. Öğretmenin heyecanı ve işe iyi sarılması, çocuğun tesiriyledir.

Yirmidört şubeden çalgı çalan bir çalgıcıya, dinleyen olmadı mı çalgısı, bir yük olur. Aklına ne bir yanık nağme gelir ne de bir gazel, ne de on parmağı çalgının perdelerinde ve tellerde oynar.

Gayb haberlerini dinleyen bir kulak olmasaydı hiçbir müjdeci gökten vahiy getirmezdi.

İlâhi sanatları gören gözler olmasaydı ne gökyüzü dönerdi, ne yeryüzü gülerdi.

"Sen olmasaydın" sözü, keskin ve görür gözler içindir.

Fakat halk, kadın ve yemek aşkından nerden Allah sanatına bakacak, nerden Allah aşkına düşecek?

Yiyecek birkaç köpek olmadıktan sonra tutmaç suyunu köpeklerin yiyecekleri yere dökmezsin ki.

Yürü, Allah mağarasının köpeği ol da O, seni seçsin. Bu yol yerinden kurtarsın..."

(Mesnevi: 6/133)

İnsanın yetişmesi, gelişmesi ve düzelmesine sebep olan sohbetler, Allah'ın bir lütfu olarak iyi değerlendirildiği takdirde bir nevi mektep ve medrese hüviyeti taşırlar.

Amasyalı Âkif bir beytinde şöyle der:

"İş tahammül etmededir bâr-ı hukuk-u sohbete
Sanma kim vardır hüner teksir-i yarân etmede."

Sohbet hukukundaki ağırlığa, ondan istifade etmek için tahammül göstermede bir fazilet vardır. Yoksa insanın dostlarının çokluğu hüner değildir. Onlarla güzel sohbette bulunmak, faydalı konuşarak istifade etmek, asıl hünerdir.

İslâm tarihinde hoşsohbet insanlar, her tarafta rağbet görmüşler ve dinin tanınmasına, yayılmasına önayak olmuşlardır. Bu fedakârlık yarışında hanımlar bile üzerlerine düşen görevleri yerine getirmişlerdir.

1315 yılında Mısır'da vefât eden Fâtıma binti Abbas, ilmiyle âmil, âbid, mücahid bir kadındı. Fazileti ve zekâsı ile tanınmıştı. Kadınlara daima vaaz ve nasihat ederdi. Küçücük bir evinde âdeta dergâh gibi hiç hanım eksik olmazdı. Münzevi bir hayat süren Fâtıma bazen minbere çıkıp erkek cemaate vaaz eder bazı erkek âlimlerle de ilmi sohbetlerde bulunurdu.

Mimbere çıktığından dolayı devrin âlimlerinden bazıları kendisine mani olmak istemişlerse de rüyasında Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in:

"O bir sâliha kadındır." diye hakkında güzel şehadette bulunduklarını görerek niyetlerinden vazgeçmişlerdir.

Sohbetten nasip almak da bir kabiliyet meselesidir.

1003 tarihinde doğan büyük filozof Nasır-ı Hüsrev, Saadetnâme adını verdiği kitabında üçyüz beyit söylemiştir. Kitabın bitişinde diyor ki:

"Bir kimsenin bu öğütlerden nasibi olmazsa onu ayıplama. Çünkü köre haraç yoktur."

Syrus demiştir ki:

"Verilen öğütlerden ancak akıllılar faydalanır."

Sâid Paşa ne güzel söylemiş:

"Nâ-kabil içün pend-i hakimâne ne hacet
Bir hasta ki nevmid ola demana ne hacet"

(Ümit kesilmiş bir hastaya derman aramaya ne gerek var. Kabiliyeti olmayana da hikmetli öğütler vermek faydasızdır.)

Güzel konuşan, ihlâsla öğüt veren ve bunları içtenlikle dinleyenler talihli insanlardır.

Allah, peygamber aşkıyla coşan
Yanan gönüllere müjdeler olsun.
Âyetle, hadisle hak söz konuşan
Faydalı dillere müjdeler olsun.

Gönül kazandıran, kapılar açan
Hakk'ın nimetinden cömertlik yapan
Güzel ahlâk için yazılar yazan
Kalemli ellere müjdeler olsun.

Âlime saygılı, ilme hürmetli
Nasihat duymaya her an istekli
Hassas duygulu, coşkun yürekli
Söz dinleyenlere müjdeler olsun.

Güzel İş Yapmak

Yaptığı işi güzel yapanı Allah sever. Güzel iş yapanlar o işleri yaparken âdeta ibâdet halinde imiş gibi sevaba nâil olurlar. Hilesiz, eksiksiz olarak sanatını icra eden ustanın yaptığı ve meydana getirdiği güzel bir eser, onun Hakk nazarında mevkiini yükseltir ve sevgisini çoğaltır.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"Bilinsin ki insan için çalışmasından başka bir şey yoktur.

Ve çalışması da ileride görülecektir.

Sonra ona karşılığı tastamam verilecektir."

(Necm Suresi: 39-341)

Ziya Paşa bir ölçü vermiş:

"Âyinesi iştir kişinin lâfa bakılmaz
Şahsın görünür rütbe-i akli eserinde."

(İnsanın aklının derecesi yaptığı işlerde görülür. Ona işi ayna olur. Yoksa kuru ve boş laflara bakılmaz.)

Cenap Şehabettin de ne güzel söylemiş:

"Adamın iyisi iş başında belli olur."

Nice işler vardır ki samimiyetsizce yapıldığından işe yaramamaktadır.

Kur'ân, işleri bakımından en çok ziyana uğrayanları bildirir:

"İyi iş yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatında çabaları boşa giden kimselerdir."

(Kehf Suresi: 104)

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Herkesin değeri, yaptığı güzel işe göredir.

"Allah, işini güzel yapanı sever."

Hak rızâsı uğruna yapılan her iş güzeldir.

İnsanlara fayda verecek, topluma menfaat sağlayacak her hayırlı iş ibâdet seviyesindedir.

Ebû'l-Hasan-ı Harkânî hazretleri şöyle anlatır: "İki kardeş vardı. Her gece sırayla annelerinin hizmetiyle uğraşır, diğeri Allahü Teâlâ'ya ibâdet ederdi. Bir akşam, Allahü Teâlâ'ya ibâdet eden kardeş, yaptığı ibâdet, duyduğu hazdan dolayı çok memnun oldu. Bu sebepten ertesi gün kardeşine; "Bu gece de anneme sen hizmet et ben ibâdet edeyim." dedi. Kardeşi kabul etti. İbâdet ederken secdede uyuya kaldı ve o anda bir rüya gördü. Rüyasında bir ses ona; "Kardeşini affettik, seni de onun hatırı için bağışladık." deyince, genç; "Ben, Allahü Teâlâ'ya ibâdet ediyorum. Kardeşim ise anneme hizmet ediyor. Fakat beni, onun yaptığı amel yüzünden bağışlıyorsunuz." dedi. Ses ona; "Evet senin yaptığın ibâdetlere bizim hiç ihtiyacımız yok. Fakat kardeşinin annene yaptığı hizmetlere, annenin ihtiyacı vardı." dedi."

Okutmak, eser yazmakla insanlara hizmeti dokunan ve kendisinden istifade edilen bir âlimin günlük yapması gereken duâları, virdleri konusunda İmam-ı Gazâlî diyor ki:

"Bu zât kitap yazmak, mütalâa etmek ve anlatmak için zamana muhtaçtır. Hatta bütün vakitlerini bu uğurda sarfedebilirse daha makbuldür...

Çünkü ilimde Allah'ın zikrine devam ile Allah'ın ve Rasûlü'nün buyurdukları üzerine düşünmek vardır. Bunda da insanların menfaati ve Allah'a giden yola dâvet vardır. Bir meseleyi öğrenmek sayesinde ömür boyu yapacağı hatasını düzeltmek vardır. Eğer bu meseleyi öğrenmese o hata içinde devam edecek ve bütün emeği zâyi olacaktı.

İbâdetten daha önemli dediğimiz zaman, farz ve sünnetleri yerine getirdikten sonra bu ilimle insanları âhiret yoluna yö-

neltmekte yardımcı olan ilmi kasdediyoruz. Bu maksatla okurlarsa işte o zaman ilim ibâdetten daha ehemmiyetlidir.

(İhyâ-yı Ulûmiddin: 1/302)

Her insanın, her makamın ve her zamanın kendine mahsus özel işleri mevcuttur. Bunlar güzel icra edildiği zaman makbuldür.

Fatih Sultan Mehmed bir gün hocası Akşemseddin'i dinlerken onun sohbetinden bir ara öylesine etkilendi ki; hemen şöyle dedi:

"Hocam, halvetinize beni de kabul ediniz." Hocası bu isteğe, "Hayır, olmaz." diye karşılık verdi.

Padişah, hayretler içerisinde hocasına, "Niçin olmaz?" diye sordu. Ve ondan şu cevabı aldı:

– "Halvet çok tatlıdır. Bu mânevî havaya giren insan dünyayı unutur. Oysa bu dünyanın işlerinin düzene girmesi ve yürütülmesi için sizin gibi büyük bir padişaha ihtiyaç vardır."

Harun Reşid zamanında bir vezir vardı. Her gün Hızır aleyhisselâm onu ziyarete gelirdi. Bir gün vezir işinden ayrıldı. Emekli oldu. Artık Hızır aleyhisselâm da onun ziyaretine gelmedi ve tamamen ondan ayağını kesti.

Vezir ağlayıp sızladı. Rüyasında ona dediler ki:

– Senin derecenin yüksekliği o işinde idi.

Sabahleyin kalkıp halifenin huzuruna gitti. Aynı vazifeye alınmasını istedi. Halife:

– Ne oldu? diye sorunca olanları anlattı. Halife de onu tekrar görevine getirdi. Hızır da yine kendisini ziyarete başladı. Vezir bunun sırrını Hızır'a sorunca Hızır aleyhisselâm dedi ki:

– Senin derecenin yükselmesi divanda oturup fakir ve zayıfları korumanda o mazlumları zâlimlerin pençesinden kurtarmandadır. Bunu da binlerce halvete çekilmekten daha yüksek olduğunu bil!

"Bir işte kendisine bereket verilen kimse o işe devam etsin." hadis-i şerifi gereğince daima önemli ve tehlikeli işte ol." dedi.

Önemli mevkide olanların halka hizmet etmelerinden daha güzel hangi iş olabilir?

"Halka hizmet, Hakk'a hizmettir." prensibi ile hareket edenler insanların ihtiyaçlarını gördükleri müddetçe feyz ve berekete nâil olurlar.

Mehmed Âkif Ersoy merhum, her sabah namazından sonra camiin direkleri arasına gizlenip hüngür hüngür ağlayan birini görür. Sebebini sorduğunda şu cevabı alır:

"Ben Abdulhamit Han'ın devrinde orduda bir binbaşıydım. Bir birliğim vardı benim de. Annem babam vefât edince, servetimiz vardı payimar olmasın diye sadarete bir istifâ dilekçesi gönderdim.

Dedim ki annem babam vefât etti falan yerdeki mağazalarımız, filan yerdeki gayri menkullerimiz... bunlara nezaret edecek bir nezaretçiye ihtiyaç vardır. İstifam kabul buyurulursa, istifa etmek istiyorum.

Biraz sonra bana doğrudan doğruya hünkârdan biryazı geldi, istifam kabul edilmedi. Öyle anlaşılıyor ki istifa dilekçem padişaha gönderilmişti. Ben bir daha dilekçe verdim yine aynı cevap geldi. Bizzat çıkayım huzuruna şifai olarak görüşeyim, dedim." Bu celâdetli padişah cidden çok celadetli. Ben yaveriyle uzun zaman bir yerde kaldım. Tuhaf gelir size nasıl sen kaldın diyeceksiniz? Yaşlı yaveriyle uzun zaman bir yerde kaldım, Abdulhamit faytonda giderken faytonun sağındaki solundaki nefes almaya bile korkarlardı" derdi Medet Efendi. Allah rahmet etsin evliyaullahtan bir zâttı. Ben bizzat o celâdetli, haşmetli padişahın huzuruna çıktım. Hünkârım dedim. İstifamın kabulünü rica edeceğim dedim. Durumumuz budur dedim. Derin derin biraz düşündü. İstifa etmemi istemiyordu, yüzünün halinden belliydi. Israrıma da dayanamadı, öfkeli bir edâyla, elinin tersiyle beni iter gibi "Haydi istifa ettirdik" dedi. Ben döndüm sevinerek geldim işimin başına.

Gece âlem-i mânâda orduların teftiş edildiğini gördüm. Gördüm ki son savaşı vermek üzere şarkında ve garbında savaşan orduları bizzat Rasûl-i Ekrem teftiş ediyor.

Efendimiz (s.a.v.) yıldızın önünde duruyordu. Bütün Türk ordusu Aleyhissalatu Vesselâm'a teftiş veriyordu. Osmanlı padişahlarının ileri gelenleri vardı. Abdulhamit de edeble, kemer-beste-i ubudiyetle Kâinatın Fahrı'nın arkasında duruyordu. Bütün ordular geçti.

Derken benim birlik geldi; başında kumandanı olmadığı için darmadağındı. Efendimiz döndü Abdulhamit'e dedi ki "Abdulhamit! Nerede bu ordunun kumandanı?" Abdülhamit "Yâ Rasûlallah! Çok istedi, ısrar etti, istifa ettirdik." dedi.

Efendimiz "Senin istifa ettirdiğini, biz de istifa ettirdik" buyurdu. Ben ağlamayayım da kim ağlasın?!.."

Sultan Ahmed Han (1590-1617) genç yaşta vefât ettikten sonra kızı Gevher Hatun, rüyasında babasını cennette çok ihtişamlı bir mekânda görür. Merakla sormuş:

– Baba, hangi amelinle bu makama eriştin?

Sultan Ahmed:

– Kızım, bu camiyi yaptırırken sırtımda taş taşıdım! Bu makamı elde etmemin sebebi budur, demiş.

Her insan gücüne göre, ilmine ve bulunduğu ortama göre hizmet ettiğinde mutlaka mükâfatını görecektir.

"Her iyi iş sadakadır." hadis-i şerifi hatırlamalı, ona göre güzel işler yapmalıdır.

Basra'da biri ölür. Sarhoşluğu herkesçe bilindiğinden kimse cenazesine sahip çıkmaz. Hanımı onu yıkayıp kefenledikten sonra iki hamal tutup kabristana götürür. Cenazesini âdeta bekler gibi bir zâhit de orada idi. Zâhid, cenaze namazı için hazırlanınca civardakiler de namaza iştirak etmek zorunda kaldılar. Zâhide niçin namazı kıldırdığı soruldu o dedi ki:

– Bana rüyamda kabristana inip orada cenazesi ile yalnız başına bulunan bir hanım bulacağımı ve affedilmiş olan o cenazenin namazını kılmam emredildi. Ben de onun için geldim.

Bunu duyanların şaşkınlığı iyice artınca zâhid, kadına eşinin durumunu sordu. O da:

– Herkesin bildiği gibi sarhoştu, dedi.

Zâhid:

– İyi düşün! Bunun hiçbir iyi tarafı, yok mu idi? dedi. Kadın anlattı:

– Evet. Üç hali vardı:

Her gün sabah olup ayılınca yıkanır, elbisesini değiştirir ve cemaatle sabah namazını kılardı.

Evde de iki öksüz çocuk barındırır ve onlara kendi çocuklarından daha güzel bakardı.

Geceleri de Allah'a yalvarır;

"Ey Rabbim! Benimle cehennemin hangi boşluğunu dolduracaksın!" diye ağlardı.

Zâhid bunları dinleyince şüphesi kayboldu ve evine döndü.

İyi iş, iyilikle karşılanır.

"İyiliğin karşılığı, iyilikten başka bir şey midir?"

(Rahman Suresi: 60)

DUÂLARI İLE FEYZ VERENLER

Büyüklerin duâlarını alıp onlarla feyizlenmek ve bereketlenmek büyük bir nimettir.

Duâlı dudaklardan dökülen cümleler Allah katında makbul olur ve istedikleri yerine getirilir.

Doktor Alexis Carrel diyor ki:

"Duâ, dünyanın çekim kuvveti gibi gerçek bir kudrettir. Hiçbir tedavinin fayda etmediği vak'alarda insanların sadece duâ gücü ile hastalıklardan ve melankoliden kurtulduklarını gördüm."

Her sıkıntılı halden, tehlikelerden duâ sebebiyle kurtulanlar olur.

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'den rivâyet olunduğuna göre zaman-ı saadetlerinde bir tacir Şam'dan Medine'ye geliyormuş. Fakat kafilelere katılmamış, Allah'a tevekkül ederek yalnız başına yola çıkmıştı. Yolda gelirken at üzerinde bir hırsız, tacire "dur!" diye bağırmış, tacir korkmuş "Malımı al, canıma dokunma!" diye yalvarmış. Fakat hırsız "Mal nasıl olsa benim, canını alacağım!" demiş. Tacir, hayatından ümidini keserek; "Bari, demiş, müsaade et de namaz kılayım." Hırsız müsaade etmiş, tacir de dört rekât namaz kılmış. Namazı bitirince başını göğe kaldırıp şu duâyı okumuş:

"Yâ Vedüd, yâ Vedüd!

Yâ zel arş-il Mecîd.

Yâ Mübdii yâ Muîyd.

Yâ Fa'alülün lima yüriyd.

Es-elüke bi nûri vechikelleziy mele-i erkâni arşike.

Ve es-elüke bikudretike kaderte biha alâ cemî-i halkıke.

Ve es-elüke birahmetike

Ve siat külle şey-in lâ ilâhe illâ ente.

Yâ Muğiys, eğsînî."

Son cümleyi üç defa tekrarlamış.

O anda atlı ve eli mızraklı biri belirmiş. Hırsız onu görünce taciri bırakmış. O atlının tarafına yürümüş. Yaklaşıp süngüleyeceği sırada beriki hırsızı yere vurmuş ve hemen öldürmüş. Sonra tacire de: "Bil ki, demiş, ben göğün üçüncü katındaki meleklerdenim. Duâyı birinci okuyuşunda gök kapılarının sarsıldığını işittik ve (Büyük bir hâdise var!) dedik. İkinci okuyuşunda gök kapıları kıvılcımlar saçarak açıldı. Üçüncü okuyuşunda Cebrâil aleyhisselâm indi ve (Kimdir bu sıkıntıda olan?) diye bağırdı. Senin vaziyetin anlaşılınca ben, o hırsızı öldürme işinin benim üzerime verilmesini Allah'tan niyaz ettim. Yâ Abdullah! Kim, şiddetle bunaldığı bir anda, senin bu duân ile duâ ederse, Allah ona imdad eder ve onun sıkıntısını giderir." Tacir, Peygamber Efendimize gelip kıssayı haber verir. Seyyidüssâdât Efendimiz de şöyle buyururlar: "Muhakkak ki Allah, sana öyle bir (Esmâül Hüsnâ)'yı telkin etmiş ki, kim onunla duâ ederse duâsı makbul olur, kim onunla bir şey dilerse verilir."

Bu duâ büyükler tarafından tecrübe edilmiş ve tesiri görülmüştür.

Kuvvetli bir inanışla ve içten gelen samimiyetle yapılan duâlar mutlaka kabul görürler.

Savaşlara çıkmadan evvel İslâm askerlerinin gecelerini namaz ve niyazla geçirip Allah'a duâlar ettikleri bilinen bir gerçektir. Din büyüklerinin de duâlarını alan şanlı ecdadımız mutlaka zaferle dönerdi.

Elazığ'da Şeyh Ahmed Peykerci türbesi 1636'da yapılmıştır.

Dördüncü Murad Han, İran seferine giderken Elazığ'ın Yurtbaşı beylerinin konaklarında misafir kalır. Orada sorar:

– Memleketinizde feyz alınacak kimseniz yok mu?

Köylüler de Molla köyünde Şeyh Ahmed Peykerci olduğunu söylerler. Padişah çavuşbaşıya emrederek, kendi atıyla gidip bu zât-ı muhteremi getirmesini ister.

Bu emre herkes şaşırır. Çünkü at, padişahtan başkasını üzerine bindirmez.

Şeyh, abdestini alıp ata biner. Ve padişahın huzuruna gelir. At kuzu gibi uysal ve sakinleşmiştir. Padişah da buna hayret eder. Şeyhi ayakta karşılar. O geceyi beraber geçirirler.

Padişah Şeyhten duâsını ve mânevî desteğini ister.

İran savaşı sırasında, savaşın en kızgın anlarında Şeyh hazretleri talebelerini alıp arpa tarlasına girer ve arpa başaklarını İran'a doğru üfler.

Padişah dönüşünde tekrar Şeyh Ahmed Peykerci'ye uğrar. Ve teşekkür eder. Der ki:

– Savaşın kızıştığı anda düşman askerlerinin gözlerine arpa kılçıkları saplanmış ve ortalıkta düşman üzerinde kara bir duman peyda olmuştu...

Bunlar tarihî gerçeklerdir.

Kanunî Sultan Süleyman 1522 yılında Rodos'u almak için çıktığı sefer esnasında Marmaris'te ordugâh kurdu. Marmaris'te Yörük Fatma olarak bilinen Sarı Ana'nın da duâsını almak istedi. Onunla görüştü. Elini öperek duâsını aldı. Sarı Ana da Kanunî'ye Rodos'u alacağı müjdesini verdi. Ayrıca sarı ineği ile yüzbin kişilik Kanunî ordusunun süt ihtiyacını karşıladı. Bir tek sarı ineğinin sütü koca orduya yetiyordu.

Duâları ile koca devlete feyz ve bereket veren gönül sultanları, insanların iyiye yönelmelerine sebep oldukları gibi devletin iyi idare edilmesine de yardımcı idiler.

Sultan Orhan Gâzi, âlimleri, evliyâyı görüp gözeten bir büyük bey idi. O mübârek kimse, bir gün Alâüddin-i Esved hazretlerini ziyarete gitti. Bu sırada Alâüddin-i Esved hazretleri nafile namaz kılmakta idi. Orhan Gâzi, avluda bekledi. Bu sı-

rada farz namaz vakti geldi. Orhan Gâzi ve orada bulunan Alâüddin-i Esved'in talebeleri namaz için hazırlandılar. Namazın sünnetini kıldılar. İkâmet okununca, talebeler arasında bulunan Kara Halil imamete geçti. Hazır olan cemaate namaz kıldırdı. Alâüddin-i Esved de odasından çıkıp geldi. Bir müddet sohbet ettiler. Orhan Gazi edeple dinledikten sonra başını kaldırıp; "Seferde ve hazerde, ahali arasında vâki olacak hâdiselerde hükmedip, hak ile bâtılı ayırma, şer'i, dînî hükümleri beyân etmek için bir hoca efendi, âlim lâzımdır. Talebenizden birini benimle sefere gitmek için tâyin etseniz." deyip, arzu ve isteğini arzetti. Alâüddin-i Esved hazretleri Orhan Gâzi'nin bu arzusunu kabul ettikten sonra, talebelerine baktı. Her birinin; "Ne olur beni gönderme!" diye yalvarır bir hâli vardı. Çünkü onlar, sultanla beraber olan ulemâyı, dünyaya düşkün biliyorlardı. Sultanın kötülüklerine ulemânın ilimlerini âlet etmelerinden koruyorlardı. Ancak Sultan Orhan, öyle bir kimse değildi. Yanına ulemâyı emretmek için değil, Allahü Teâlâ'nın yasaklarına kaymaktan sakındırması için istiyordu. Kendisine kul değil, başına sultan arıyordu. Devlet sultansız, sultan ulemâsız olmuyordu. Devletin bekâsı için sultana, sultanın yanlış yola sapmaması için ulemâya ihtiyaç vardı. Alâüddin-i Esved namlı Kara Hoca'nın talebelerinden birinin de bu işi yapması lâzımdı. İş başa düşmüştü. Kara Hoca da en gözde talebesi Çandarlı Kara Halil'i, Sultan Orhan Gâzi'ye verdi. Kara Halil de; "Memur mâzurdur." hükmüne, hocasının emrine tâbi olup, Orhan Gâzi ile birlikte gitti. Seferde ve hazerde, sultana müşavirlik, anlaşmazlıklarda hâkimlik yaptı. Yanlış yola sapanları terbiye edip, din-i İslâm'ın emir ve yasaklarını tatbikine gayret gösterdi.

İşte koca imparatorluk bu aşk ile, bu feyizli duâlar ile altıyüz yıl cihan hâkimiyetini sürdürmüştür.

Hak dostlarının duâları, evliyânın feyizleri ile dünyada emsalsiz bir idare sağlanmıştır.

Sultan III. Selim, Galata Mevlevihanesi'ndeki bir âyine katılmış, âyinden sonra da Şeyh Gâlib ile istirahat ediyorlarmış.

Bir ara, Sultan III. Selim, başını Şeyh Gâlib'in omuzuna koymuş ve şöyle demiş:

"Şeyhim! Bana Hazret-i Mevlânâ'yı, O'nun kerâmetlerini anlat, ruhum şifa bulsun, gönlümde hakikat nurları parlasın!"

Şeyh Gâlib gülümsemiş ve:

"Ey Âlem Padişahı! Kerâmet mi istiyorsun?" diye sormuş:

"Evet, kerâmet istiyorum!"

"Senin gibi Âl-i Osman'a mensup bir hünkâr, hem en büyük Sultan olsun, hem de hilafet makamında otursun. Sonra gelip benim gibi hakir, fakir, aciz bir dervişin dizine yatsın. Bu dertli derviş söylesin, o şanlı Sultan dinlesin. Bu kerâmet değil de nedir Sultanım?"

Allah'ı sevenler, Allah tarafından sevilirler. Duâları da feyiz ve bereket kaynağı olur...

Abdullah bin Hasan'ın Romalı bir câriyesi vardı. Geceleri kalkıp namaz kılan ve ağlayan bu câriye bir defasında şöyle duâ ediyordu:

"Allahım beni sevdiğin için bağışla."

Abdullah bin Hasan, onun Arapça bilmediği için böyle dediğini sanarak düzeltmek istedi:

"Öyle deme. 'Allahım seni sevdiğim için' de."

"Hayır, Allah beni sevdiği için diyorum. Çünkü beni sevmeseydi müşrik olarak bırakırdı. Yine beni sevdiğini biliyorum; çünkü eğer beni sevmeseydi, herkes uyurken bana ibâdet nasip etmezdi."

Gözü görmeyen bir kişi Resûl-i Ekrem (s.a.v.) Efendimize gelerek "Yâ Rasûlallah! Beni iyileştirmesi için Allah'a duâ buyur!" dedi.

Bunun üzerine ona abdest almasını, iki rekât namaz kılmasını, sonra da şu duâ ile duâ etmesini emretti:

(Allahümme innî es'elüke ve eteveccehü ileyke binebiyyike Muhammedin nebiyyir-rahmeti innî teveccehtü bike ilâ Rabbî fi hâcetı hâzihi litükdâ lî Allahümme feşeffa'hü fiyye)

"Allahım! Peygamber'in, rahmet Peygamber'i Muhammed ile sana yönelerek yalvarıyorum. Gözümün açılması için, yâ Muhammed senin ile Rabbime yönelmiş bulunuyorum. Allahım! Onu bana şefaatçı kıl!"

Ve devamla "Bir ihtiyacın olduğunda hep aynısını yap." buyurdu.

O kimse bu duâ ile duâ edip kalktığı zaman görmeye başladı.

(Tirmizî)

Mü'min, hayatta olan bir velîden feyizlendiği gibi hayatta olmayanlardan da istifade eder. Onların ruhaniyetleriyle bereketlenir, mânevîyatlarından ilham ve irfan alır.

Mevlânâ der ki:

"Ey her kendini tanıyan, bilen kişinin muradı ve maksadı olan er. Her an sana gayb âleminden bir haber, bir mektup gelmekte.

Her an, Yakup gibi sana da bir Yusuf'tan şifa kokusu erişmekte."

(Mesnevi: 4/148)

Tasavvufta birinin, kendisinden önce gelip geçmiş birisinin ruhaniyetinden feyiz almasına üveysîlik denir.

Veysel Karanî de Hazret-i Peygamberimiz (s.a.v.)'i görmemiş fakat onun ruhaniyetinden feyiz almıştır.

Ebû'l Hasan-ı Harkânî de Beyâzıd-ı Bestâmî'nin ruhaniyetinden feyiz almıştır.

MUHYİDDİN-İ ARABÎ'DEN VASİYETLER

1- Ey Müslüman kardeşim, İslâm kelimesi üzerinde sebat sahibi ol. Lâ ilâhe illallâh zikrini ağzından bırakma. Rasûlullah Efendimiz'in bir sözünde, gerek ben ve gerek peygamberlerin en faziletli hitap ve konuşması ispat ve nefi yönünden lâ ilâhe illallâh telaffuzudur.

Bunun ihtiva ettiği ve taşıdığı mânâyı bunun tartısını veya veznini ancak bilenler anlar, öğrendiğimize göre bunu ispatlayan ve gelen haberler de, bu telaffuzun bir kelime-i tevhid olduğunu bildirir. Bu kelime ile her şey kıyaslanmaz, ölçülmez, bununla kıyaslanacak bir şey olsaydı, bunun iki üç çeşidi olurdu.

Fakat buna imkân olmadığından buna muadil ve bu tartıda bir kelime olmadığından bu kelime-i tevhidi birkaç türlü söylemek imkânsız olmaktadır. Umumiyetle bilginler, şirkin karşılığının tevhid olduğunu söylemektedirler. Bu yönü daha evvelki derslerimizde anlatmıştık.

Bir insan ya müşrik veya muvahhid olur. Terazide tevhidi ancak şirk tartar. Bundan dolayı terazide ikisi biraraya gelemezler.

Bizim bildiğimiz ve Hak Teâlâ'dan verilen en doğru haberlerde bu yedi gök ve yedi yeri yapan benden başka biri yapmış olsaydı, terazinin bir kefesine onu, bir kefesine de "Lâ ilâhe illallâh" kelime-i tevhidini koyacak olursanız,"Lâ ilâhe illallâh" kelime-i tevhid kefesi daha ağır bastığını görmüş olursunuz. Çünkü terazinin yeri ve mevkii belli değildir. Kul amellerinin vardığı Sidre-i Munteha'nın sabit kevkeplerinin bulunduğu muazzam bir felek içindedir.

Kulların bu amellerine karşılık bir terazi icabeder, bu terazi amellerin tecavüz etmediği nesneleri tartmakla tecavüz

etmez, ne eksik tartar ve ne de ağır tartar. Bu yedi gök ve yeri Hak Teâlâ'dan gayri başkası yapmış olsaydı böyle mi olurdu. Bundan da katiyyetle anlaşılıyor ki, bunların haliki ve vazii Hak Teâlâ'dır. Sonra şu bilinmelidir ki, Hak Teâlâ umumun menfaatına, en faziletli ve en ağır, ve en faydalı şeyleri vazetmiştir.

Bu sebeple Allah her şeyin bir zıddını ve karşılığını eşit olarak yaratmıştır. Bu yönde (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimiz yukarıda anlattığımız gibi, ben ve diğer Peygamberlerin konuştuğu en faziletli şey "Lâ ilâhe illallâhtır" buyurmuşlardır.

Ey Allah'ın muhipleri, sabit olan zikri bırakmayın, çünkü bu zikir bir kuvvettir. En çok ışığı olan bir nurdur. Bunun ulvi bir makamı vardır. Bunu ancak bununla amel edenler bilir. Şayet kurtuluşu arzuluyorsanız, Mizan sahibi yer ve göklerin yapıcısı olan Allah'ını bu kelime-i tevhid ile zikret.

2- Ey kardeşim, hastaları git yokla ve onları ziyaret et! Bundan hem iyi niyet ve hem de itibar vardır. Allah insanı hastalıklı olarak yaratmıştır. Nazarını hastaya çevirir isen kendi hastalığına bakmış gibi olursun. Şunu bil ki kul hastalandığı vakit Allah onun yanında olur. Hasta olan kişi hastalandığından acı çekmekte iken kalp ve diliyle Allah dediğini ve Allah'ı zikrettiğini duymaz mısın?

Doktor tarafından tedavi edilerek ilacı verilmesine rağmen hasta daima Allah'a tevekkül eder, onun yardımıyla iyi olacağını bilerek, onun adını ağzından hiçbir zaman düşürmez. Çünkü Hak Teâlâ hastasının yanındadır. Kıyâmet günü Hak Teâlâ, Âdemoğluna seslenerek "Ey Âdem oğlu ben hastalandım, sen beni ziyaret etmedin?" O da ona cevap olarak "Ey Rabbim sen Âlemlerin Rabbisin ben seni nasıl ziyaret edebilirim? Hak Teâlâ ona der. "Filanca hastalanmıştı duymadın mı? Onu ne sebeple ziyaret etmedin? Şayet ziyaret etmiş onun hatırını sormuş olsaydın beni orada bulacaktın." İşte bu hadis doğrudur. Burada beni yanında bulacaktın sözü, hasta olanın namına gıyaben veya aleni olarak Allah tarafından söylenmiş sözdür; Ey

kardeşim, şayet sana kullardan yediren içiren olursa, bundan sana bir şeref ve iftihar gelmeyecek olsa dahi sen de ona, onu bulursan on karşılık ver, o kişiyi yedir, içir. Çünkü yedirip içirmek ve ikram etmek seni Hak menzilesine sokmuş olur.

Bir dilenci dilenirken sesini yükselterek "Allah için bana verin" diye bağırır, bunu kendi söylemez, senin ona yardım etmen için ve sana halini duyurmak için bunu ona Allah söyletir. Dikkat edecek olursanız o dilenci, Allah'ın adıyla sana iltica etmiş durumdadır. O seni Allah menzilesine indirmiş oluyor. Bundan dolayı senin ona yardım edip vermen ve onu memnun etmen icabeder. İş olarak ve amel olarak bundan daha şerefli ne vardır?

Yukarıda anlattığımız hadis de yine Hak Teâlâ der ki: "Ey Âdemoğlu sana verdim ve yedirdim, sen bana bir şey yedirmedin. "Kul buna hitaben: "Ey Âlemlerin Rabbi olan Allahım! Ben seni nasıl yediririm?" deyince, "Seni filanca kulum doyurmuştu ve yedirmişti, sen ona bir şey ikram edip yedirmedin, şayet yedirmiş olsaydın beni orada bulacaktın" buyururlar ve yine Hak Teâlâ, "Ey Âdemoğlu susamıştın sana su verip içirdim, sen bana bir şey içirmedin" deyince kul cevap olarak: "Ey Âlemlerin Rabbi olan Allahım sana ben nasıl bir şey içirebilirim." Hak Teâlâ, "Kullarımdan filancanın sana içirdiğini bilmiyor musun? Şayet sen ona bir şey içirmiş olsaydın beni onun yanında bulacaktın." der. Bu hadisi Müslim Muhammed bin Hatem'den, o da Behiz'den, o da Hammad bin Selme'den o da Sabit'ten, o da Ebâ Nafi'den, o da Hüreyre'den alarak Rasûlullah Efendimiz der ki: "Bu habere göre Allah Teâlâ nefsini kendisiyle beraber olanlarla ve Allah adını zikredenlerle ve ona seslenenlerin seviyesine indirmiş olur."

Bundan dolayı kıyâmet günü, yukarıda anlattığımız şekilde hareket edenleri Hak Teâlâ mükâfatlandırır. Yedirdiği ve içirdiği şeyleri Hak Teâlâ'nın yanında bulur. Ey kardeşim bu sebeple yardım maksadıyla uzanan elleri hiçbir şekilde boş çevirme, bir şey veremeyecek durumunda isen ona güzel sözle mukabele et. Bunu unutma. Verdiğin mükâfatını alırsın.

Hazret-i Hasan ve Hüseyin efendilerimiz bir fakir gördüler mi, koşarak ve iyi sözle elindekilerini ona verirler, hatıran olarak gönderirlerdi.

Hazret-i Hasan efendimiz şöyle der: "Verilen sadaka ve yapılan yardım âhiret gününde o fukara tarafından yükümün hafifliğine sebep olur."

ꕥ

3- Ey kardeşim, kullara zulüm etmekten kaçının, zulüm kıyâmet gününün karanlıklarıdır. Hak Teâlâ'nın verdiği bir hakkı kuldan alır ve ondan esirger isen o kula zulüm etmiş olursun. Sen kudret sahibi isen o kulun hakkını korursun. Çünkü o hak sana verildiği gibi aynen ona da verilmiştir. O kulun hakkını kurtarmak veya ona iade etmek kudretin olduğu halde bundan uzaklaşmak ve yüz çevirmekle aynı zâlimin zulüm ortaklığına düşmüş olursun. Yani Allah katında zâlim sıfatını ve sicilini almış olursun.

Bilhassa muhtaç olana yardım mü'minin ödev ve sıfatlarındandır. Çünkü mü'minler kardeştir. Bir mü'min bir ihtiyaç ve zaruretten ölürse, mü'min komşusu da Allah katında sorumludur. Hayır yapmaktan daha faziletli bir şey yoktur. Atâ ve ihsân sahibi kul dünya ve âhirette mutludur.

ꕥ

4- Ey velî olacak kimse, dünyada yükselmekten çekin, kendini küçük gör. Senin sözün yükselirse bunu Allah'tan bil. Halkın kalbinde sana incelik ululuk ve sana rızık vermiş seni sevdirmiş ise bunu Allah'tan bil. Ey dostum! Sana tevazu zillet ve inkisar yaraşır. Çünkü sen yerdeki topraktan neşet ettin, sakın onun üstünde yükselmeye kalkma, çünkü o senin anandır. Anasına karşı büyüklük gösteren kimse ona asi olmuş demektir. Anaya, babaya isyan etmek haramdır. Allah katında da af edilmeyecek suçlardandır.

Şunu sana tavsiye ederim ki, yerde yükselmeyi arzu etme, bu yükselmeyi sen Allah'ından isteme, bırak o seni yükseltsin.

Sen arzu edip istersen kıyâmet günü hüsrana uğrar nadim olursun.

Rasûlullah Efendimiz'in bu yöndeki hadisi şöyledir: Yeryüzünde yükselmeyi arzu edenler velâyet veya tahakküm etmeyi arzulamış olacaklarından kıyâmet günü bu çabalarından ötürü pişmanlık duyacaklardır.

ꕥ

5- Ey kardeşim! Bir Müslüman her Cuma günü yıkanmalıdır. Bu yıkanma namazdan evvel olmalıdır. Bu gusülle üzerine düşen vacibi yapmış olursun.

Sahih'den öğrendiğimize göre Cuma guslü mü'minlere vacip olmuştur. Rasûlullah Efendimiz'den öğrendiğimize göre her Müslüman haftada bir gün yıkanmalıdır. Hafta yedi gün olduğuna göre Cuma günü ikinci haftanın başlangıcı ve bir önceki haftanın da son günüdür. Bu gusül ile, Müslüman temizliğini yapmış olacağından Allah'ın rızâsını da almış olur.

Temizlikte Allah emriyle îmândan olduğuna göre, bu emri yapmak her Müslüman için şarttır.

ꕥ

6- Ey Müslüman kardeşim! Ahlâk sahibi olmaya bakın? Bunun faziletlerini unutmayın.

Yüce Peygamberimiz (sallallahü aleyhi ve sellem) Efendimiz "Ben ahlâk faziletlerini tamamlamak için gönderildim" buyurmuşlardır. "Ahlâkı güzel olan cennette kendine yüksek bir ev hazırlamış olur" demişlerdir.

Ahlâkı bize Hak Teâlâ verdiğinden onun ahlâkıyla ahlâklanmak icabetmektedir ve bu ahlâk karşılıklı olur. Birisini memnun etmek için diğerini kırmamak icabeder. İnsan öyle bir hulk ve ahlâk sahibi olmalı ki, cümle etrafındakileri ahlâk ve nezahetiyle etrafında toplamalı ve aralarını bulmalıdır.

Demek burada ahlâk bahsinde Hak Teâlâ nefsini kullarıyla sohbete sokmuştur. Sabit olan ve Rasûlullah Efendimiz'den öğrendiğimize göre bu yönden sen seferde iken vekilin de cümle

ve ailene sahiptir. Hak Teâlâ ona hitaben nerede olursanız olun o sizlerle beraberdir.

Allah'ın sohbetinde bilhassa ahlâk faziletlerini sarf etmek lâzımdır. Allah'ın rızâsını kazanacak her şeyi yapmak lâzımdır. Onun rızâsı olmayan bir şeyden içtinap edilmelidir.

Bilhassa Allah tecavüz ve teaddiyi hiçbir şekilde kabul etmez ve buna râzı olmaz. Mü'min kimse Allah'ın râzı olmadığı bir şeyi yapmaz. Allah'ın düşmanı ise onun bizce itibarı yoktur. Çünkü Hak Teâlâ mü'minlerin kardeş olduğunu bildirir ve yine:

"La tettehizû a'düvvî ve a'düvveküm evliyâe tülkûne ileyhim bilmeveddeti."

Allah tarafı iltizam edilirse bütün mü'minler bundan fayda görür, kazançlı çıkarlar.

Bundan dolayı her mü'min kul, Allah'ın mahlûkatından olan, başkasına karşı melâikeye, cinne, insan, hayvan, nebat ve cemaadata hatta mü'min olan ve olmayanlara karşı mekarimi ahlâkla çıkmalı ve onlara ona göre muamele etmelidir.

Bu ahlâk ilmi gizli fakat şerefli bir ilimdir. Bunu elde etmeye bak!

ꕥ

7- Ey Müslüman kardeşim! Hayâ sahibi olmaya bak! Çünkü Allah Hayy'dır. Hayâ kökü îmândır. Hayânın tümü hayırlıdır.

Hak Teâlâ kıyâmet gününde lekeli ve şaibe taşıyanlardan utanır. Bir kul hayâ ile sıfatlanırsa Allah'ın rızâsı olmayan şeyleri bırakmış, Allah'ını ve Rasûlü'nü memnun etmiş olur. Hayânın mânâsı terk etmek veya bırakmaktır. Hayâ insana hayır getirir, hayâ sahibi bir insandan, kendini mahcup edecek ve küçük düşürecek bir şey çıkmaz. Mü'minin sıfatlarından birisi de hayâdır. Hayâ olmayanda îmân da bulunmaz. Bunu böylece bilmelidir.

ꕥ

8- Ey Müslüman kardeşim! Etrafına daima nasihatta bulun. Çünkü nasihat borçtur ve din görevidir. Peygamber Efendimiz "Nasihat borçtur" buyuruyorlar. "Kime" diye sorduklarında, "Allah'a, Peygamberine ve bütün Müslümanlara" buyurdular.

Şunu bil ki, nasihat etmek iğneye, nasihat eden de elbise biçen ve diken bir terziye benzer.

Nâsih, kulları arasını bulan ve onların Allah katında mutluluklarını temin eden, Allah ve din uğrunda çaba gösteren, nasihatta bulunan kişidir. Müslüman ümmetlere nasihat edenler şunlardır: Mahallenin amirleri, halkın dinî görevlerini idare edenler, hâkimler, din âlimlerinden olup fetva veren ulemâ, bunların tümü İslâm'ın önderleri ve imamları sayılır. Bunlar dünya ve âhirette insana nelerden fayda geleceğini ve nelerden zarar göreceğini verecekleri nasihatlarla, mensup oldukları cemiyeti uyarırlar, bu uyarmaların cemiyet üzerinde büyük etkileri vardır. Meselâ yük taşıyan ve susamış bir hayvanın susuzluğunu gidermek için kendiliğinden suya doğru gittiğini görürsün, bu hayvanın su içmesine mani olan varsa, onu bizzat suya doğru yürütmen ve sahibine nasihat etmen senin vazifendir. Bu aynı zamanda dinî bir vecibedir.

İslâm olsun olmasın veya İslâm olmayandan ahlâk ve edep harici bir hareket veya fiil görülmüş olsa ona nasihat etmek ve doğru yolu göstermek şarttır.

Hatta İslâm örf ve âdetlerine göre, İslâm olmayanlarla bir muharebeye tutuşmadan önce hasmını İslâm'a dâvet edip nasihat etmek icabeder. Nasihat ve ihtarı kabul etmeyecek olursa onunla dövüşebilirsiniz. Bunun aksine sizin haberleriniz ve nasihatlarınız üzerine sulh yani barış talep edilirse ve şayet bunda menfaatiniz varsa dövüşmeyip barışa gidileceğini Hak Teâlâ kitabında bildirmektedir.

Yalnız, nasihat eden kişi ilimle bezenmiş olmalı ki, karşısındakini ikna edebilsin. Meselâ: Umumî ilimlerle şeriatının inceliklerini bilmiş olmalı, nasihatini de zamana ve bulunduğu

mekâna göre yapmalıdır. Bazen rastgele düşünülmeden yapılan nasihatlar (öğütler) aksi etkiler yapar. Nasihat eden kişi, ilim sahibi, ahlâk sahibi, hayâ sahibi, görüş sahibi, mutedil mizaçlı insan olmalı, bunlar olmadı mı yapılan öğütlerden hiçbir fayda görülmeyeceği gibi, hataların süratle artmasına da sebebiyet vermiş olur!..

9- Ey Müslüman kardeşim, Allah'tan fakir olmaya bak! Bu tavsiye tembel ol, çalışma, sefil ol, muhtaç vaziyete gel, çoluk çocuğun aç kalsın, miskinlik ve tembellikle çalışmayıp sefil kalman demek değildir. Dünyada her insan çalışmakla mükelleftir. Allah ve Peygamberi, tembel, çalışmayan kulunu sevmez.

Biz burada fakirliği manen ve maddeten Allah yönünden anlatmaya çalışacağız.

Ey insan oğlu, çünkü sen her an Allah'a muhtaçsın. Ona nispetle, hiçbir şey değilsin elbette fakirsin. Her şeyi sana veren o olduğu gibi olur olmaz her şeyi de ondan istersin. Allah'dan fakir ve muhtaç olmak ne demektir? Anlamı ise, Hak Teâlâ senden rububiyet kokusunu almamalıdır. Ancak senden ubudiyyet ve kulluk koklamak ister ve bekler. Allah rahmet eylesin Şeyhim ve hocam olan Ebûl Abbas Elureybi bana "Sen kıymetini tuttuğun dâvâda değil bulunduğun haldeki tasarrufunda ara" derdi.

Sen sen ol! Nefsin sana, Allah ile zengin ol derse, sana tahakkümü emretmiştir demektir. Sen de ona, "Ben Allah'a muhtaç ve fakirim, hamurumdaki tuza varıncaya kadar ona muhtacım ve ona kaşı fakirim, o beni neye muhtaç bıraktı?" dersin?..

10- Ey Müslüman kardeşim! Fâtiha Suresini okuduğun vakit besmeleyi Fâtiha'ya bağlayıp, kesmeden bir nefes ile okuman iktiza eder. Allah'ın azametine yemin ederek bunun katiyetini tevsik ve ispat eden Musullu şeyh Ebûl Hasan tarafından bana nakil edilmişti. Bunu bana 601 hicrî senesinde Musul'u ziyaretimde nakil etmişti. O da bunu yeminle ispatlayarak şeyhi olan Abdullah Tusi Elhatip'ten dinlemiş o da bunu babası Ahmet'ten, o da bunu Mübârek Nisaburi'den, o da bunu

Ebâ Bekir fazıl Elhürevi'den o da bunu Muhammed bin Ali Elcası Gafii'den o da bunu Abdullah Serhasi'den o da bunu Ebû Bekir Muhammed bin Fazıl'dan o da bunu Muhammed bin Ali Elverrak Fakih'den o da bunu Fakih Muhammed Tavil'den, o da bunu Muhammed Zahit Elalevi'den o da bunu Musa bin İsa'dan o da bunu Ebû Bekir Elracü'den, o da bunu Ammar Elbermeki'den o da bunu Enes bin Malik'ten, o da bunu Hazret-i Ali'den, o da bunu Ebû Bekir Es-Sıddik'ten, o da bunu Rasûlullah Efendimiz'den o da bunu Cebrâil aleyhisselâm'dan o da bunu Mikâil aleyhisselâmdan o da bunu İsrafil aleyhisselâmdan, İsrafil aleyhisselâma Hak Teâlâ dedi ki: "İzzetime, Celâlime, keremime, vücuduma yemin ederim ki, kim ki besmeleyi Fâtiha ile birleştirerek bir kez okursa bu sözüme şahit olun ki, onu gufranıma nâil edip kötülüklerini ondan uzaklaştırıp, iyiliklerini kabul edeceğim, dilini ateşte yakmayacağım, onu kabir azabından, cehennem azabından, kıyâmet azabından, duruşma gününün dehşetinden koruyacağım. Benimle de cümle enbiyâ ve evliyâlardan önce buluşacağını vait ederim..."

(Fütûhat-ı Mekkiyye: 537)

MÂNEVÎ ETKİ ALANI

Gönülden söylenmemiş, içten gelen duygularla istenmemiş hiçbir sözün tesiri olmadığı gibi ihlâs olmadan, samimiyet hissedilmeyen hiçbir işin de değeri yok gibidir.

Gönül diliyle seslendirilmeyen, yaşayış biçimiyle renklendirilmeyen söz ve beyânlar ne kadar edebî ne kadar yaldızlı olsalar da tesirleri çok az olmaktadır. Ruhlar üzerinde tesirleri, kalıcı izleri pek fazla bulunmamaktadır.

Yaşanmayan bir şeyin tavsiye edilmesinin, inanılmayan bir dâvânın savunulmasının tesiri ne kadar olabilir?

İnsan zihninde canlılığını koruyan, ruh ve gönülde yerini bulan her söz ve tavsiye, gönül diliyle söylenen yaşananlardır. Aksi halde ruh ve gönülden söylenmeyen, yaşanmadan tavsiye edilenler karşısında insana ilâhi ikaz gelmektedir:

"Ey îmân edenler!

Yapmayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz?

Yapmayacağınızı söylemeniz, Allah yanında çirkin bir davranıştır."

(Sâf Suresi: 2-3)

Gönül diliyle söylenen sözler ve yaşanarak yapılan tavsiyeler hiçbir zaman zayi olmamaktadır. Onlar her zaman tesir icrâ etmekte ve insanlar üzerinde tesirli olmaktadırlar.

Okuyanlar iyi bilirler ve tespit ederler ki mânâ sultanlarının yazdıkları eserler, diğer yazılmış olanların yanında çok farklı bir yer tutarlar. Onlarda ruha tesir eden, insanı âdeta değiştiren bir özellik mevcuttur. Mânevî yönü olan âlimlerle, dünyevî menfaati ön planda tutan bilginler arasında farklar bulunduğu gibi eserlerindeki tesir de ayrı bir fark göstermektedir. Mânâ yönünde mesafe kateden gönül dostlarının eserleri insan ruhuna, insanın bütününe tesir etmekte ve yıllar geçse

de tazeliklerini muhafaza etmektedir. Demek ki mânâ erlerinin mürekkepleri, gönüllere nur saçan meşaleler gibi parlaklıklarını devam ettirmektedir.

Allah rızâsı gözetilerek yazılan eserler, samimiyetle kaleme alınan yazılar ruhlarda silinmez izler bırakmaktadır. Mânâ yüklü bir yazarımızın sözü bu gerçeği ifade etmektedir:

"Bugüne kadar ruh ve gönülden yükselmeyen ve insan ledünniyatına ulaşamayan kuru bilgiler, söz ebelikleri, heva ve hevesleri şahlandıran dil ve akıl oyunlarıyla bir şeyler yaptıklarını sananlar kendilerini avutmuş, başkalarını da aldatmışlardır ama katiyen sinelerde sürekli yankılanan bir ses ve soluk olma bahtiyarlığına erememişlerdir. Ses-soluk, dil-dudak, kalem ve parmak iç ihsasların emrinde olmalıdır ki, söz gerçek değerine ulaşabilsin."

Sözlerin tesirleri, duâların da etki alanları vardır. Okunan duâlarla her türlü şerden, tuzaklardan korunmak mümkündür.

İbn-i Mesud (r.a.) diyor ki:

Rasûlullah bir gün yatsı namazını kıldıktan sonra kalktı. Elimden tutarak beni Mekke'nin vâdisine çıkardı. Orada beni oturttu. Sonra çevresine bir çizgi çizerek şöyle buyurdu:

"Bu çizgiyi geçme. Sana bazı adamlar gelecek, onlarla konuşma. Çünkü onlar da seninle konuşmayacaklardır."

(Tirmizî, no: 2861)

Okuyarak bir şeyin etrafına bir daire çizilir. Buna hisar denir. Gizli mahluklar görmelerine rağmen o çizginin içinde kalana dokunamazlar.

Şeybânî çoban idi. Bu seçkin insan Cuma namazına gideceği vakit sürüsünün etrafına besmele çekerek bir çizgi çizerdi. Müşâhede edildi ki çizilen çizgiden ne bir koyun dışarı çıkıyor ne de çizgiden içeri bir yabani hayvan giriyordu. Kendisine sordular:

– Ne zamandan beri koyunların kurtlarla arkadaş oldu? Koyunlarına kurtların zararı olmuyor.

Şu cevabı verdi:

– Allah ile sulh yaptığımdan beri.

EVLİYÂ HÜRMETİNE

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Elhayrü maa ekâbiriküm."

(Hayır, büyüklerinizle beraberdir.)

"İnde zikrissalihiyne tenzilürrahme."

(Seçkin kişiler anıldığı zamanda o yere Allah'ın rahmeti iner.)

Büyüklerin himmeti, saf gönüllerin izzetini sağlar. Zorlukların aşılmasında, güçlüklerin başarılmasında evliyânın himmetinden istifade edilir. O ruhaniyetlere sığınmak suretiyle yardım görülür. Çünkü Allah dostlarının, Allah nazarında ayrı bir yeri ve mevkiileri vardır. Onların himmetinden istifade edilir.

Evliyânın meşhurlarından Muhammed Murad Kazânî'ye (1855-1933) hocası Mevlânâ Seyyid Muhammed; Rabbânî'nin Mektûbâtı'nı Arapça'ya çevirmesini emretti. O:

– Bu çok zor bir iştir, diyerek üstlenmekten çekindi. Hocası:

– Allahü Teâlâ, büyüklerin hürmetine sana elbette yardım eder, buyurdu.

Bu emre uyarak Mektûbât'ı Arapça'ya çevirdi. Güzel bir terceme oldu.

Tokadîzâde Şekip der ki:

"Yıldızım düşkündü, taliim küskün
Muzlimdi eyyam-i hayatım bütün
Erenler elimden tuttular bir gün
Şanlı demler sürdüm, devranlar gördüm."

Bişr-i Hafî, ayağına ayakkabı giymezdi. Ondan dolayı yalınayak yürüdüğünden Hafî derlerdi. Sordular:

– Niçin ayakkabı giymezsin? Dedi ki:

– Hak Teâlâ "Yer benim döşeğim" dedi. Hak Teâlâ'nın döşeğine ayakkabı ile çıkmak edeb midir?

Bişr hazretleri Bağdad'da iken hayvanlar, Bişr yalınayak yürüdüğü için sokaklara pislemezlerdi.

Bir kişi pazarda giderken atı yola pisledi. O da atından inip ağladı. Feryat etti. Sordular:

– Sana ne oldu?

– Bişr hazretleri dünyadan gitti, dedi.

– Nereden bildin?

– O hayatta olduğu müddetçe atım Bağdad şehrinde pislemezdi. Şimdi pisledi. Anladım ki Allah'ın o hassı dünyadan göçtü.

Soruşturdular ki o saat içinde Bişr-i Hafî hazretleri vefât etmiş...

Bişr-i Hafî, Allah'a itaatkâr olduğundan, mahlukât da ona itaat ediyordu. O Hakk'a hürmet ettiği için hayvanat da ona hürmette kusur etmiyordu.

O bu mertebeyi nasıl bulmuştu?

Gençliğinde günahkârdı. Günah çukuruna düşmüş yuvarlanıyor yuvarlandıkça batıyor... Bir gün gecesini içki masalarında sabahladığı bir gecenin günü. Sarhoş evinin yolunu tutturmuş, gidiyor, gitmeye çalışıyor, Yürüyor. O da ne? Bir kâğıt, üstünde Besmele yazılı bir kâğıt. İçi cız ediyor. Eğiliyor. Çamurların içinden Besmele yazılı kâğıdı alıyor. Hiç Allah'ın ismi yerde olur mu, çamurlar içinde olur mu, binbir düşünce binbir ah ediş. Kâğıdı öpüyor, çamurlarını siliyor, temizliyor, evine götürüyor, güzel kokuları sürüyor ve evinin en güzel yerine asıyor.

O gece âlim bir zât bir rüya görür. Rüyada, "Git, Bişr'e söyle! İsmimi temizlediği gibi onu temizlerim. İsmimi büyük tuttu-

ğu gibi büyültürüm. İsmimi güzel kokulu yaptığı gibi, onu güzel ederim. İzzetime yemin ederim ki, onun ismini dünyada ve âhirette temiz ve güzel eylerim." denildi. Bu rüya, üç defa tekrar etti. Rüya gören kimse, sabah olunca, Bişr-i Hafî'yi arayıp meyhanede buldu. Mühim haberim var diye içeriden çağırdı. Bişr geldiğinde, gelen zâta dedi ki:

– Kimden haber vereceksin?

– Sana Allahü Teâlâ'dan haber vereceğim. Bunu duyan Bişr, ağlamaya başladı ve sordu:

– Bana kızıyor mu, şiddetli azap mı yapacak? Rüyayı sonuna kadar dinleyince arkadaşlarına dönüp şöyle söyledi:

– Ey arkadaşlarım! Beni çağırdılar, bundan sonra bir daha beni buralarda göremeyeceksiniz. O zâtın yanında hemen tövbe etti. Bu anda ayağında ayakkabı bulunmadığı için, hiç ayakkabı giymedi. Sebebini soranlara, "Söz verdiğim zaman yalın ayaktım, şimdi giymeye hayâ ederim" derdi.

Ayakkabı giymediği için kendisine "Hafî" (yalınayak) denilmiştir.

Büyükler hürmetine ne güzellikler meydana geliyor.

ꕥ

Sultan II. Abdülhamid zamanında, Yavuz Selim'in türbesine bakan fakir bir adam varmış. Nüfusu kalabalık olan bu türbedarın bir gün canına tak etmiş olmalı ki, hiç kimsenin olmadığı bir sırada Yavuz'un sandukasına vurarak, "Bir de sana evliyâ derler, senin türbedârın fakirlikten ölüyor, sen hâlâ himmet etmiyorsun!" demiş.

Öbür gün II. Abdülhamid, türbeye gelmiş, "Sen beni dedeme şikâyet etmişsin! Nedir derdin?" diye sormuş. Yavuz'un, Padişahın rüyasına girdiğini anlayan türbedâr, ezile büzüle durumu izah etmiş. Padişah da maaşını artırmış.

ꕥ

Gönül erlerinin bulundukları beldelere krallar bile girmeye cesaret edemezdi. Onların mânevî heybetleri düşmanların gözüne ve gönlüne korku salardı.

Timur Han, Afyon taraflarına geldiğinde Abapûş Velî'nin bulunduğu bölgeye girmedi. Dedi ki:

"Böyle zâtlar boş değildir. Allahü Teâlâ'dan başkasından ne korkarlar ne de bir şey beklerler. Şahların gönüllerinde onların heybeti, korkusu yer etmiştir."

Timur gibi biri, Abapûşî hazretlerinin olduğu bölgeye girmeye cesaret edememişti.

Büyüklere hürmet insana hayatta faziletler bahşettiği gibi vefâtı hallerinde de bu hürmetin sebebiyle mağfirete de nâil olurlar.

Kıyâmet günü, ameli eksik olduğu halde ümitsiz bir halde kalan günahkâr kuluna yüce Mevlâ sorar:

– Falan yerde falan kulum vardı. Onu biliyor musun?

Falan yerde benim bir irfan sahibi kulum vardı, onu tanıyor musun?

Kul, mahcup bir vaziyette der ki:

– Ey izzet sahibi Rabbim. O ilim sahibini biliyorum. O irfan sahibini de tanıyorum.

Bunun üzerine Hak Sübhanehü şöyle buyurur:

– Seni onlara bağışladım. Şimdi gidebilirsin.

Büyükler hürmetine affa nâil olanlar vardır...

Aziz Mahmud Hüdâyî hazretleri bir gün Ahmed Han'ı ziyarete gitmişti. Padişah:

"Efendim! Seyyid Abdülkâdir-i Geylânî hazretlerinin, kıyâmet günü talebelerine ve pek çok günahkâr mü'mine şefaat edeceği hakkında rivâyetler var. Bu rivâyetlerin doğruluğu hakkında ne buyurursunuz?" diye sual eyledi. Aziz Mahmud Hüdâyî hemen cevap vermedi. Bir müddet murakabe halinde kaldıktan sonra:

"Bu söz doğrudur." buyurdu. Sonra Padişah; "Efendim! Acaba zât-ı âlinizin bizlere bir vâdiniz ve müjdeniz yok mudur?" diye sorunca, Mahmud Hüdâyî ellerini kaldırarak:

"Yâ Rabbi! Kıyâmete kadar bizim yolumuza katılan, bizi sevenler ve ömründe bir kere türbemize gelip ruhumuza Fâtiha okuyanlar bizimdir. Bize talebe olanlar denizde boğulmasınlar. Ömürlerinin sonlarında fakirlik görmesinler. İmânlarını kurtararak gitsinler ve öleceklerini bilip haber versinler." diye duâ eyledi. (Âlimler ve evliyâ bu duânın kabul olduğunu, bu yola mensup kimselerin hiç denizde boğulmadıklarını ve pek çok kimsenin de vefât günlerine yakın, öleceklerini bildirdiler.)

Nitekim Ahmed Han da öleceğini bilip haber verdi. Şânı yüce padişah 1617 senesinde hastalandı. Sırtında bir yara çıkmıştı. Mâbeynci Mustafa, Sultanın vefâtından bir gün önce huzurunda iken, Ahmed Han'ın odada sahibini göremediği kimselere dört defa; "Ve aleyküm selâm." dediğini işitti. Sebebini sorduğunda, Sultan Ahmed Han;

"Şu anda yanıma Hazret-i Ebû Bekir-i Sıddîk, Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman ve Hazret-i Ali geldiler. Bana; "Sen dünya ve âhiretin sultanlığını kendinde toplamışsın. Yarın Rasûllullah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz'in yanında olacaksın." buyurdular." cevabını verdi. Hakikaten ertesi gün vefât etti.

Bir gün Sultan Ahmed Han, mürşidini ziyaret için Üsküdar'a gelmişti. Çarşıdan geçerken, Hüdâyî hazretlerinin alış-veriş ettiğini gördü. Genç Hünkâr bu esnada attaydı. Derhal atından indi, hocasının elini öptü ve atına binmesi için rica etti. Bir müddet Hüdâyî hazretleri at sırtında önde ve Padişah da yaya olarak ardınca yürüdüler. Kısa bir süre sonra Mahmud Hüdâyî dünyayı titreten koca bir padişahın, arkasında yaya yürümesine râzı olmadı ve; "Sultanım! Sırf hocam Muhammed Üftâde hazretlerinin duâsı ve emri yerine gelsin diye bindim. Çünkü o; "Padişahlar rikabında yürüsün." diye duâ etmişti." buyurarak atından indi. Ata tekrar Sultan Ahmed Han'ı bindirdi.

Ne güzel nasihatleri vardır:

"Ey oğul! Bir mecliste bulunduğun zaman az konuş. Sana sorulmayan şeye cevap verme. Bir şey sorulursa cevabını bilmi-

yorsan, bilmiyorum de. Bilmediğine, bilmem demek ilmin yarısıdır. Eğer cevabını biliyorsan, kısa cevap ver. Sözü uzatma. Mecliste bulunanlara imtihan için bir şey sorma. Onlarla münazara ve münakaşa etme. Kendini beğenerek en başa, yukarıya oturma. Edebe çok riâyet eyle. Edepsizlik her zaman ve her yerde yasak ve sevimsizdir. Her yerin kendine mahsus bir edebi vardır. Arkadaşlarına cömertlik et ve iyi muamelede bulun. Dünya sevgisini gönülden çıkar. Allahü Teâlâ'mn rızâsına kavuşmak yolunda senin önüne ve yoluna bir şey engel olursa onu terk eyle.

Ey oğul! Bir mecliste bulunduğun zaman az konuş. Sana sorulmayan şeye cevap verme. Bir şey sorulursa cevabını bilmiyorsan, bilmiyorum de. Bilmediğine, bilmem demek ilmin yarısıdır. Eğer cevabını biliyorsan, kısa cevap ver. Sözü uzatma. Mecliste bulunanlara imtihan için bir şey sorma. Onlarla münazara ve münakaşa etme. Kendini beğenerek en başa, yukarıya oturma. Edebe çok riâyet eyle. Edepsizlik her zaman ve her yerde yasak ve sevimsizdir. Her yerin kendine mahsus bir edebi vardır. Arkadaşlarına cömertlik et ve iyi muamelede bulun. Dünya sevgisini gönülden çıkar. Allahü Teâlâ'nın rızâsına kavuşmak yolunda senin önüne ve yoluna bir şey engel olursa onu terk eyle.

Ey oğul! Dünya ve dünya nimeti hayaldir. Gök kubbesi altında hiçbir şey aynı hal üzere kalmaz, hep değişir. Onun için dünya malına, makamına ve dünya hayatına güvenme. Biz bu dünyada misafiriz, yolcuyuz. Sonunda ayrılıp gideceğiz. Sıkıntın varsa üzülme. Bir an sonra ne olacağımız belli değil."

Hak dostlarının nasihatleri yolumuza ışık olduğu gibi mâneviyatları da vefâtımızda mağfirete medar olmaktadır.

Ahmed bin Hanbel hazretleri bir ırmakta abdest alıyordu. Bir kişi de onun yukarısı tarafında abdest almakta idi. Ahmed bin Hanbel'i görünce oradan kalkıp aşağı tarafına geçti. Abdesti orada aldı.

O kişi vefât ettiğinde rüyada görülüp soruldu:

– Allah sana ne muamele etti?

Dedi ki:

– Ahmed bin Hanbel hazretlerine hürmet ettiğim için Allahü Teâlâ bana rahmet buyurup bağışladı...

Evliyâlar hürmetine cihanda bereket bulunmakta olduğu gibi âhirette de mağfiret bulunacaktır. Onların yüzü suyu hürmeti ile, bir bakışları ile nice insanlar kurtulmaktadır.

Bir katili asmışlardı. O gece onu rüyada gördüler. Yeşil libas giyinmiş cennet bahçelerinde dolaşıyordu. Sordular:

– Ey insan! Sen suçlu biri idin. Bu mertebeye nasıl ulaştın?

Dedi ki:

– Beni astıkları zaman oradan Habib-i Acemî hazretleri geçiyordu. Göz ucuyla bana baktı. Bütün bunlar, o bakışın bereketlerindendir.

Hakk'ın sevgili kullarının duâları feyizli, istekleri makbul ve bereketlidir.

Allah onların duâlarını kabul buyurur. Onların yakınında olanlar, yollarına koyulanlar azaptan da kurtulurlar.

Hacı Bayram Velî'nin köylülerinden biri kırık saban demirini tâmir için atpazarına iner. Orda Hacı Bayram Velî'nin vefât ettiğini ve cenazesinin kılınacağını haber alınca saban demirini beline sokup doğru cenaze namazına yetişir, kılar.

Namazdan sonra demirciye gidip tamir yaptırmak ister. Demirci ne kadar uğraştıysa da demir harlanmaz. Bir türlü kızarmayan demirin tamiri mümkün olmaz.

Köylü bu durumu gün görmüş yaşlılara anlatınca onlar Hacı Bayram Velî'nin bir duâsını hatırlatırlar.

– Yâ Rab cenazeme iştirak edenleri ateşten muhafaza eyle.

Köylü namaz kılarken saban demirini acele ile belin-deki kuşağa soktuğunu hatırlar.

EVLİYÂ SÖZLERİ

Kur'ân-ı Kerîm, Allah kelâmıdır. Hadis-i şerifler de Allah'ın Rasûlü Hazret-i Muhammed'in (s.a.v.) mübârek sözleridir.

Kur'ân-ı Kerîm her okunduğunda sonunda "sadakallahül aziym" denir. Bu "Yüce ve azamet sahibi Allah doğru söyledi" anlamındadır. Hadis-i şerifler nakledildiği zaman da yine "sadaka Rasûlullah" denmektedir. Bu ifadeler kesin bir inancı ve bu ilâhi kelâma olan bağlılığı göstermektedir.

Kur'ân-ı Kerîm ve hadis-i şeriflerden sonra en makbul sözler de evliyâullah sözleridir.

Feridüddin-i Attar der ki:

– "Kur'ân-ı azîmüşşandan ve Hazret-i Muhammed Mustafa'nın (s.a.v.) hadislerinden sonra meşâyih ve evliyâ-yı izâm sözlerinden daha iyi hiç söz yoktur. Bunların sözü derûnî ve ilm-i ledünnidir. Kesbî yani kazanılan değildir. "Eddebenî Rabbi"dir, "Allemeni Ebî değildir. Bunlar verese-i enbiyâ, mukarrebân-ı dergâh-ı kibriyadır."

(Tezkiret-ül Evliyâ: 7)

Evliyâ sözlerinin, babadan, hocadan öğrenilme olmayıp Allah'ın ilhamıyla olduğuna dikkat çeken Attar, evliyânın Peygamber vârisleri ve Hakk'ın katına yakın dostlar olduklarını beyân etmektedir.

Evliyâullah sözleri insanın ruhuna ayrı bir tad, gönlüne özel bir hazur vermektedir.

Şeyh Cüneyd-i Bağdâdî diyor ki:

– "Meşâyih sözleri, Allah'ın askerleridir ki şeytanı kovar ve gönlü dolanır, gönülde kalır."

Evliyâ sözleri ile gönlün pası silinir. Îmân tazelenir ve hareketlerde bir güzellik meydana gelir.

Onların sözlerinde hikmet vardır. Bir incelik, bir nezaket mevcuttur.

Bir kimse, geçim darlığından şikâyette bulundu. Bunun üzerine Mevlânâ hazretleri o kimseye; "Eğer sana, âzâlarından birini kesip, yerine bin altın verelim deseler râzı olur musun?" diye sordu. O da; "Hayır, râzı olmam." diye cevap verdi. Bunun üzerine Mevlânâ hazretleri; "Ey kardeşim! Madem ki râzı olmazsın, niçin geçim sıkıntısından şikâyette bulunursun? Fakirim diyorsun, bu kadar altından daha kıymetli âzâların var iken, vücudun sıhhatte ve afiyette iken, niçin bunları sana bedavadan ihsân eden Allahü Teâlâ'ya şükretmiyorsun? Allahü Teâlâ; meâlen **"Nimetlerimin kıymetini bilir, emrettiğim gibi kullanırsanız onları arttırım."** *(İbrahim Suresi: 7)* buyurdu."

Bir gün huzuruna birbirlerine dargın iki kişi getirdiler. Onlara barışmalarını söyledi sonra da; "Allahü Teâlâ, bazı insanları su gibi latif, mütevâzı, daima aşağıya akıcı ve yumuşak huylu, bazılarını da toprak, taş gibi sert mizaçlı yarattı. Su, toprağa karışır, meyvelerin büyümesini, canlıların içerek hayatlarının devam etmesini sağlar. O sulardan ruhlara ve bedenlere gıda temin edilip, menfaat sağlanır. Su toprağa gitmezse, topraktan ve sudan lâyıkıyla istifade edilmez. Ey Nûreddin! Bu arkadaşın toprak hükmünde olup, yerinden kalkmaz ve barışmaz ise, sen su gibi tevazu üzere olup, anlaş. Herkes bilir ki, iki küs olan kimseden hangisi öbüründen önce davranırsa, cen-

nete ötekinden önce girecektir. Daha çok sevap kazanacaktır. Dolayısıyla, bu barıştan her ikiniz de istifade etmiş olacaksınız." buyurdu. Bunu dinleyen iki küs kimse, daha çok sevap kazanmak gayretiyle hemen barıştılar.

Mevlânâ'nın sözleri bütün dünyada yankılanmaktadır. Ona âşık olanlar dünyanın öbür ucundan koşa koşa Mevlânâ'nın türbesine akın etmektedirler.

Abdülkâdir Deştutî hazretleri bir gün Sultan Kayıtbay ile birlikte otururken elbisesine sinekler kondu. Latife yoluyla Sultana dedi ki:

– Şu sineklere söyle de benim üzerimden gitsinler.

Kayıtbay:

– Efendim! Sinekler benim sözümden ne anlarlar? Ben onlara nasıl anlatabilirim? dedi. Bunun üzerine Abdülkâdir Deştutî hazretleri dedi ki:

– Sen nasıl sultansın ki sineklere dahi sözün geçmiyor?

Bu sözü ile şunu hatırlatıyordu:

"Dünya sultanlığına güvenme. Bu her ne kadar yüksek görünüyor ise de, sineklerin bile kendisine itaat etmediği bu sultanlığa sultanlık denir mi? Buna aldanıp gururlanmamak lâzımdır."

Bundan sonra:

– Ey sinekler, üzerimden ayrılınız! buyurdu. Bu söz üzerine sinekler üzerinden çekilip gittiler.

Bu hâdiseden çok ibret alan Sultan Kayıtbay, hakiki sultanlığın ancak bu olduğunu, böyle büyüklere tâbi olmakla şereflenen bir çöpçünün, o büyükleri tanımak nasip olmayan sultanlardan kat kat daha kıymetli olduğunu anladı.

Rabia-yı Adviyye bir gün Hasan Basrî hazretlerine bir mum, bir iğne ve bir tüy verdi. Bunlarla şöyle nasihatte bulunmuş oluyordu:

Mum gibi ol, dünyayı aydınlat.

İğne gibi çıplak ve her zaman çalışır ol.

Tüy gibi de ince, yumuşak ol.

Onlar az bir misal ile çok şeyleri ifade ediyorlardı.

Büyük âlim ve velî İbn-i Kemâl Paşazâde (1468-1534) güzel şiirler söylerdi. Onun herkese öğüt ve nasihat niteliğinde darb-ı mesel haline gelen kıta ve beyitleri vardır.

Kısmetindir gezdiren yer yer seni
Arşa çıksan, âkıbet yer yer seni.

Her ki gayrın yolunda kazdı kuyu
Kendi düştü kuyuya yüzü koyu.

Hemişe çok yanılır söyleyen çok
Ki söyler bulduğun dilde kemik yok.

Kıl iyilik suya at, bile balık
Balık bilmezse bilir anı Halık.

Ululuk kişiye Hak'tan atâdır
Küçük görmek ululara hatadır.

Kişinin kadri eldeyken bilinmez
Yerinde gevhere rağbet kılınmaz.

Kuru yaş ile âdem baş olmaz
Kişiden iş sorulur yaş sorulmaz.

Büyük velîlerden İbrahim Edhem hazretlerinden bir zât nasihat istediğinde buyurdu ki:

Altı şeyi kabul edip yaparsan, hiçbir işin sana zarar vermez. Dünyada ve âhirette rahat edersin. O altı şey şunlardır:

1- Günah yapacağın zaman Allahü Teâlâ'nın sana verdiği rızkı yeme.

2- O'na âsî olmak istersen, O'nun mülkünden çık. Mülkünde olup da ona isyan etmek uygun olur mu?

3- O'na isyan etmek istersen, gördüğü yerde günah yapma. Görmediği yerde yap. O'nun mülkünde olup, verdiği rızkı yiyip, gördüğü yerde günah yapmak uygun değildir.

4- Can alıcı melek, ruhunu almaya geldiği zaman tövbe edinceye kadar izin iste. O meleği kovamazsın. Şimdi kudretin var, güç kuvvetin yerinde iken tövbe et. Tövbe edilecek zaman bu zamandır. Zira ölüm çok âni gelir.

5- Mezarda Münker ve Nekir ismindeki iki melek, sual için geldiklerinde, onları kov seni imtihan etmesinler. Soran kimse; "Buna imkân yoktur." dedi. İbrahim Edhem buyurdu ki; "Öyle ise şimdiden onlara cevap hazırla."

6- Kıyâmet günü Allahü Teâlâ "Günahı olanlar cehenneme gitsin." diye emir edince ben gitmem de. Soran kimse dedi ki: "Bu sözümü dinlemezler." İbrahim Edhem buyurdu ki: "Öyleyse şimdiden Cehennem'e gitmemenin yollarını ara." Nasihatları dinleyen kimse tövbe etti ve ölünceye kadar tövbesinden vazgeçmedi.

Şah-ı Nakşibend hazretlerine sordular:

– Bir kul namazda nasıl huzur bulabilir?

Şöyle cevap verdiler:

– Dört hususa dikkat ederse, namazda tam huzuru bulması mümkündür:

1- Daima helâl yemek,

2- Namazın dışında dahi Allah'ı unutmamak.

3- Abdest alırken Allah'ı hatırlamak,

4- İlk tekbiri alırken Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda olduğunu bilmek.

Mâlik bin Dinar der ki:

"Bir kul için katı kalplilik ve merhametsizlikten daha büyük bir bela olamaz. Allah bir kavme gazap ederse onlardan merhameti, acıma hissini ve şefkati alır."

(Ruhul Beyân Tefsiri: 8/95)

İbrahim Hakkı hazretlerinin, kızı Hanife Hatun'a nasihat olarak yazdığı bir şiir şöyledir:

Gönülden çün dile vardır yol ey cân,
Mülâyim söyle, şîrîn söz bul ey can,
Acı söz deme, hilm ile dol ey cân,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Namazlarını vaktinde edâ et,
Hem ehlinin her sözün tut, devlete yet,
Ne yol kim gösterirse ol yola git,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Büyüğünle her işte meşveret kıl,
Ki aklına uyan pişmân olur bil,
Sözün tut görme sen, bir işi müşkil,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Büyüğündür azîz ana niyâz et,
Sakın nâz etme hizmetli firâz et,
Sözün az et hemîşe ketm-i râz et,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Sakın nâmahreme, sen de ba'îd ol,
Hemen ehlin safâsiyle sa'îd ol,
Murâdın terk edip söz tut reşîd ol,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Dilin hıfz eyle, gıybet etme ey yâr,
Ve yıkma bir gönül bir sözle zinhâr,
Sen etme sırr-ı nâsı nâsa izhâr,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Güzel sözlerle tatyîb-i kulûb et,
Sükût u samt ile setr-i uyûb et,
Yeterse kudretin keşf-i kürûb et,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Kula hizmetdir Allah'a ibâdet,
Kusûrun afvdır hakka riâyet,
Hudâ'nın lütfudur sabr u kanâat,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Seni Allah lütfundan yaratmış,
Sana lütfuyla Cennet te yer etmiş,
Dahı dünyâda halka server etmiş,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Güzel Allah senden râzı olsun,
Güleç yüzün görenler zevki bulsun,
Sözünden her gönül lezzetle dolsun,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Çün Allah'ı seversin bil ki ol hem,
Seni sevmiştir ey cân senden erham,
Sen ey mahbûb-ı Hak ol şâd u hurrem,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Sakın bir kimseyi incitme, sövme,
Ve sen bir kimseden incinme, dövme,
Dahî sen kendini sohbetde övme,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

Hanîfe Hanım'ın atası Hakkı,
Der ey kızım hemen Kur'ân'ı oku,
Seninle bile bil her hâlde Hakk'ı,
Güleç yüzlü, güzel sözlü ol ey cân.

TASAVVUF

Tasavvuf, kendini tamamen Allah'a vermek, dînî yaşayışın akışına dalmaktır.

Cüneyd-i Bağdâdî'ye göre:

– Allah ile olup başka şeylere karşı alâkasız olmaktır.

Şiblî'ye göre:

– Endişesiz Allah ile olmaktır.

Ebû Muhammed Cerîrî'nin tarifi:

– İyi ve yüksek huyları almak, kötü huyları bırakmaktır.

Bazı ehl-i hikmete göre:

– Hâl ve hareketlerin iyi tarafını görmek, edeb kazanmak, garazdan çekinmek başkalarının ellerindekine tamah etmemek, el emeğiyle kazanmak ve Hakk'a boyun eğmektir.

Maruf-u Kerhî'ye göre:

– Hakikatleri almak ve yaratılmışların elinde her ne varsa hepsinden ümit kesmektir.

Demek ki kısaca tasavvuf şudur:

– Beşerî sıfatlardan sıyrılarak melekî sıfatlarla ve ilâhi ahlâk ile vasıflanmaya yarayan bir hâldir.

Tasavvuf bâtın ilmidir.

Zâhir olan, bilinen İslâm fıkhı, hukuku, ibâdetlere, âdetlere ve muamelelere yönelik hükümlerle meşgul olduğu gibi tasavvuf da ruhu terbiye eden ve kalbi heyecanlandıran bir ilimdir.

Amelî esaslara dayanan İslâm ruh hayatı tasavvufun içinde yer almıştır.

İsmail Hakkı İzmirli merhum der ki:

"Tasavvuf; kitap, sünnet ile mukayyet ve yükseltilip sağlamlaştırılmıştır. Tasavvufun zuhurundan maksat iyi işler ile ahlâkı güzelleştirip nefsi dine celbettirmektir...

Bu halde tasavvufun evveli ilim, ortası amel sonu mevhibedir."

(Yeni İlm-i Kelâm: 148)

Tasavvuf, güzel ahlâkın her türlüsünü içinde barındıran bir terbiye sistemi olduğu gibi, sade yaşayışın ve gönül coşkunluğunun doyasıya hissedildiği bir mutluluk yaşantısıdır. İnsanı huzura, gönül rahatlığına ulaştıran ayrı bir haz şeklidir.

Dede Ömer Rûşenî, Tasavvuf manzumesinde tasavvufu şöyle tarif eder:

"Tasavvuf terk-i dâvadır demişler
Dahi, ketman-i mânâdır demişler.
Tasavvuf terk-i kil-ü kale derler
Hemen vecd-ü sema u hale derler.

Tasavvuf bir hidâyettir Hüda'dan
Bunu ben söylemedim bil havadan.
Tasavvuf terk-i evtandır demişler
Tasavvuf hicr-i ihvandır demişler.

Tasavvuf kalbi Hakk'a bağlamaktır
Yüreğin aşk odiyle dağlamaktır.
Tasavvuf hüsn-ü hulk ile edebtir
Velî hüsn-ü edeb ita-yı Rab'tır.

Tasavvuf bilmedir etvar-ı kalbi
Eridüp koymıya kalbinde kalbi.
Tasavvuf yâr olup bâr olmamaktır
Gül-i gülzar olup hâr olmamaktır.

Düşüben aşk odına bî tekellüf
Yanıp gülü kül olmaktır tasavvuf.

Geçen ömür için edüp teessüf
Cefa eden kesan içün telettüf.
Demiş Zünnûn-i Mısrî kim tasavvuf
Kabul-i şer'dir, terk-i tekellüf.

Ebû Osman Mekkî'nin sözüdür
Tasavvuf zühd-ü takvânın özüdür.
Demişdir kim tasavvuf Bişr-i Hafî
Eridüp etmedir gönlünü sâfi

Tasavvuf halktan kaçmağa derler
Öziyçün Hakka yol açmağa derler.
Kerâmet satmamaktır kerâmet
Kerâmettir denilmiş terk-i âdet
Muhib, mahbubla ey sahib-i saadet
Görüp söyleşmedir keşf ü kerâmet."

Tasavvuf, madde ve mânâyı birleştiren, bedene gönül huzurundan istifadeyi tattıran bir yaşayıştır. İnsanı kabalıktan, hedefsizlikten ve ızdıraptan kurtaran, sevgiye, aşka ve sevince götüren bu mistik davranış dünya çapında birçok insana kurtuluş kaynağı olmuştur.

Bunalan insanlığa yeni bir ışık, güzel bir hedef gösteren tasavvuf, ahlâklı bir toplumu meydana çıkarmaktadır.

Tasavvufun insan hayatına getirdiği derinlikte, kişinin bütün fiillerinde ihlâs, nefs muhasebesi, sabır, tevekkül, fedakârlık, cömertlik, edep ve hayâ, başta namaz olmak üzere ibâdetlerde huşû, duâda tevazu, dünya anlayışına gösterilen zühd, âhireti fani olana tercih, Allah'a kavuşma iştiyakı, karakter düzgünlüğü, zevk-i selim, bütün varlıklara karşı merhametli olup zayıf olanın elinden tutma, ince bir şuur, yumuşak huylu-

luk (hilm), tevazu, cesaret, sadece Allah için sevip buğz etme, birr (iyilik) ve ihsânın incelikleri, affedicilik, senden uzaklaşana senin kucak açman, senden esirgeyene senin vermen gibi hususlar bulunmaktadır.

Tasavvuf, batı düşünürleri üzerinde çok etki yapmaktadır.

Yedi yıl papazlık yaptıktan sonra tasavvuf vasıtasıyla Müslüman olan ilâhiyat ve metafizik doktoru İngiliz David Lake (Said İlyas), şunları söylüyor: "Çok kolay bir şekilde Müslüman oldum. Çünkü İslâm'da bana uygun gelen bir muhteva vardı. Özellikle benim ruhî planda duyduğum ihtiyaçlara çare teşkil eden mistik bir yorum mevcuttu. Hıristiyanlık ise çok şey kaybetmişti. Benim için en büyük önemi taşıyan deruni düşüncelere dalma ile hayatı anlamadaki yetersizliği vb. hususlar bunu göstermektedir. Bu tefekkür hayatını ben, İslâm'da buldum. Çünkü orada hem bilgi var hem aşk."

(Les Conversions a'l İslâm: 25)

Muhammed Hamidullah diyor ki:

"Batı toplumunda, Paris gibi bir muhitte yaşamaya başladığımdan beri hayretle görmekteyim ki, Hıristiyanların İslâm'ı kabulü, İslâm'ı akıl yoluyla izah suretiyle değil, tasavvufî izahla olmaktadır. Onları İslâm'ı kabule sevk eden ne Ebû Hanife, ne de İmam-ı Mâtüridi'dir; fakat Muhyiddin İbn Arabî'dir... Bugün en azından Avrupa ve Afrika'da İslâm'a hizmet edecek ne kılıç ne de akıldır; fakat kalp ve tasavvuftur."

Sofî, Hz. İbrahim gibi kalbinin dünyadan salim olduğunu hisseden kimsedir. Kim Hz. İsmail gibi kendini Hakk'a teslim eder, hüznü Hz. Dâvûd'un hüznü gibi, fakirliği Hz. İsa'nın fakirliği gibi olur, Hz. Musa'nın münacâtı esnasındaki şevki gibi iştiyakı bulunur, ihlâsı da Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ihlâsı gibi olursa, ona sofî denir.

Kısaca sofî, takvâ elbisesini giyen kimsedir. Yani muttakî olan kişilerdir. Nitekim Cenâb-ı Hakk da muttakileri, dost "evliyâ" olarak tanımlamaktadır. İnsanlar nazarında ise sofî, züht ve takvâ içinde yaşayan kimselerdir.

Her düşünce her hareketin bir amacı bulunduğu gibi, tasavvufun da bir amacı vardır. Bu amaç ise, insanları güzel ahlâka eriştirmek ve onları bu amaç için eğitmektir. Hz. Peygamber "Ben en güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim." buyurarak İslâm'ın geliş amacını açıklamıştır. Tasavvufun amacı da budur. Zaten bir sofinin de amacı, Hz. Peygamber gibi yaşamak ve onun sahip olduğu yüksek ahlâka erişebilmektir. Ancak tasavvuf, insanları, bu amaca ulaştırabilmek için bazı kurallar koymuştur. Bu amaç için insanların eğitim şeklini sistemleştirmiştir. Necmüddin Kübrâ (540-618/1145-1226) "Usulü'l-Aşere" adlı eserinde bu kuralları şöyle sıralamaktadır: 1- Tevbe, 2- Zühd, 3- Tevekkül, 4- Kanaat, 5- Uzlet, 6- Zikre mülâzemet, 7- Tamamıyla Hakk'a dönmek, 8- Sabır, 9- Murakabe, 10- Rıza.

Tevbe: Hz. Peygamber'in tarifiyle "Nedamet" yani pişmanlıktır.

Zühd: Her türlü masivadan, boş şeylerden sakınmak şeklinde tarif edildiği gibi, insanın tabii içgüdülerine ve eğilimlerin engel olması şeklinde de tarif edilmiştir. Bir başka tarifte ise ihtirasların ve kötü temayüllerin ezilip yok edilmesi şeklindedir. İmam Gazâlî (ö. 505/1111)'ye göre zühd, bir varlığa karşı olan rağbeti, ondan daha hayırlı olanına çevirmektir. Rağbet görmeyen bir şeye karşı yapılan zühd, zühd değildir. Ona göre zahid, altınları ve gümüşleri terkeden ve onlardan yüz çeviren kişidir.

Tevekkül: Her işte bütün sebepleri yerine getirdikten sonra, Hakk'dan vâki olan ve olacak olan tecelliye boyun eğmektir. Yani insan olarak yapılması gereken şeyleri yaptıktan sonra, Allah'a iltica etmektir.

Kanaat: Çalışıp çabalayarak, bütün gayretini sarfettikten sonra eline geçene râzı olmaktır.

Gönül sultanlarından olan bir şâir, tasavvufun medhini şöyle dile getirmiştir:

"Tasavvufdur ulûmu enbiyânın
Tasavvuf mâyesidir evliyânın.
Tasavvuf her ulûmun zübdesidir
Fünûn kemâlinin umdesidir.
Tasavvufdur esası içtihadın
Tasavvuf kuvvetidir itikadın.
Tasavvuf her ulûmun gayesidir
Cüyûş-i ârifânın râyetidir.
Tasavvuf kıyl ü kaal ile bilinmez
Tasavvuf süz da vahdet bulunmaz.
Tasavvuf terk-i isyan etmektir
Ayânen kesb-i irfan etmektir.
Tasavvufdur tarîk-ı istikaamet
Budur ariflere râh-ı selâmet.
Tasavvuf halikı zikretmektir
Her eşyada hakkı fikretmektir.
Tasavvuf Hakka etmektir inâbet
Hulûs-i kalb ile her dem itaat.
Tasavvuf bâtını ilm-i şeriat
Şeriatsız bulunur mu hakikat?
Fütûhât'ında yazdı Şeyh-i Ekber
Tasavvuf kalbi etmektir münevver.
Tasavvuf Hakka etmektir tevekkül
Her ahvâlinde Allah'a tebeddül
Hevâ-i nefs ü şeytâna uyanlar
Tasavvufdan olur bîbehre onlar.
Tasavvufdur tarîk-ı ehl-i vahdet
Tasavvuf iktidâ-i farz u sünnet.
Tasavvuf varlığından mürde olmak
Hakkın varlığıyla zinde olmak.

Tasavvuf terk-i dâva eylemektir
Her ef'âlinde takvâ eylemektir.
Tasavvuf terk-i hubb-i mâsivâdır
Temennâ-i lika-yı kibriyâdır.
Tasavvuf Hakka rabi-ı kalbe derler
Rızâ-yı zülcelâli celbe derler.
Tasavvuf kalbini pak eylemektir
Riyazetle özün hâk eylemektir.
Tasavvuf bâtını tamire derler
Hevâ-i nefsini tedmîre derler.
Tasavvuf eylemektir terk-i âdet
Tarîk-ı terk-i âdettir saadet.
Esîr-i nefs ü şeytân olmayanlar
Tasavvuf ehlidir lâbüd onlar.
Muhabbet eyleyen bir kavme mutlak
Olur onlar ile haşri muhakkak.
Tasavvuf mâsivâyı görmemektir
Huda'dan gayriye dil vermemektir.
Tasavvuf nefsi tekmil eylemektir
Rızâ-yı Hakkı tahsil eylemektir."

(Zübdet-ül Hakayık: 5)

Amerikalı ünlü tarihçi Will Durant, on ciltlik "Medeniyet Tarihi" adını taşıyan eserinin dördüncü cildinde tasavvufdan bahseder.

Yabancı bir tarihçinin, Hıristiyan olmasına rağmen tasavvuf üzerinde durmuş olması önemlidir.

Eserinde diyor ki:

"Müslüman mutasavvıflarının çoğu, kendilerine taşıdıkları basit bir yün elbiseden (sûf) dolayı Sûfî diyorlardı. Ancak bu tâbiri çok geçmeden samimi dindarlar, heyecanlı şâirler, münze-

viler, şarlatanlar ve çok karılı insanlar da benimsediler. Doktrin yıldan yıla, sokaktan sokağa değişiyordu. İbn-i Rüşd şöyle diyordu: "Sûfîler, her türlü maddi isteklerimizden kurtulup varlığımızı dilediğimiz şey üzerine teksif ettikten sonra Allah'ı doğrudan doğruya kendi kalbimizde tanıyacağımızı söylüyorlar. Ama bir çok sûfîler, harici şeylerde de Allah'a ulaşmaya çalışıyordu; dünyada gördüğümüz güzellik ve mükemmellik, uluhiyetin onlardaki varlığındandır, diyorlardı. Bir mutasavvıf "Allahım" diyordu, "Hayvanların sesini, ağaçların hışırtısını, suyun akışını, kuşların ötüşünü, rüzgârın esişini ve gökgürültüsünü senin birliğini ve eşsizliğinin şahidi olarak duyuyorum" diyordu. Tasavvufa göre aslında bunlar ancak kendi içlerinde var olan ilâhi kuvvet sayesinde var oluyorlardı. Gerçek varlık uluhiyetti. Allah tek varlıktı. Allah'tan başka tanrı olmadığı gibi Allah'tan başka hiçbir varlık da yoktu. Dolayısıyla her ruh Allah'tı ve kendini tam anlamıyla bu konuya veren mutasavvıf hiç çekinmeden: "Allah ve ben biriz" diyordu. Ebû Yezid "Gerçekten ben Allahım, benden başka Tanrı yoktur, bana tapın" diyordu. Hüseyn el-Hallac: "Sevdiğim neyse ben oyum, o da ben demektir; Nuh kavmini boğan benim... Gerçek benim.." demişti. Hallac, yakalandı, bin kırbaç yedi ve diri diri yakıldı (922). İhvanlarından çoğu bu olaydan sonra onu gördüklerini, onun kendileriyle konuştuğunu iddia ettiler ve birçok sûfî onu velîleri olarak kabul etti.

Sûfîler, Allah'a ulaşmak için bir hayat disiplininin gerekli olduğuna inanıyordu: Duâ, tefekkür, bir üstad mutasavvıfa tam bağlılık; her türlü şahsî arzulardan, hatta mânevî birleşme arzusundan sıyrılış... Gerçek mutasavvıf Allah'ı bizatihî severdi, herhangi bir mükâfat beklediği için değil. Ebû Kasım "Veren, sizin için hediyeden daha makbuldür" diyordu. Diğer taraftan normal olarak sûfînin bütün gayretlerinin hedefi, eşyanın gerçek mahiyetini öğrenme idi. Bazan bu, tabiat üzerinde mucizevî bir iktidar kazanmaya varan bir tedris dönemi olarak düşünülüyordu. Ama, esas olan, daima, Allah'la birleşmekti. Bu birleşmede kendi ferdî varlığını tamamen unutanlara el-

insanü'l kâmil deniliyordu; yani mükemmel adam. Sûfîler, böyle bir insanın kanunların, hatta Hac mecburiyetinin bile üstünde olduğunu kabul ediyorlardı. Bir mutasavvıf şâir şöyle diyordu: "Herkes yüzünü Kâbe'ye döner, biz ise sevgilimizin yüzüne dönüyoruz" diyordu.

XI. yüzyılın ortalarına kadar sûfîler, bazan aileleri ve çocuklarıyla birlikte olmak üzere, insan içinde yaşadılar. Bekârlığın aleyhindeydiler. Ebû Said "Gerçek aziz insanlarla beraber gidip gelen, onlarla beraber yiyip içen, uyuyan, alan ve satan, evlenen ve sosyal vazifelerini ihmal etmeyen bu arada bir an bile Allah'ı unutmayan insanlardır" demişti. Bu sûfîler hayatlarının sadeliği, kendilerini dine verişleri ve sükûnetleriyle dikkati çekerdi. Bazan da bir üstadın etrafında toplanır, birlikte duâ ederlerdi. Bazı dervişlerin dansı daha X. yüzyılda şekillenmeye başlamıştı, bu danslar ileriki yüzyıllarda daha büyük bir önem kazanacaktır. İçlerinden bazıları inzivaya çekilir ve kendi kendine işkence ederdi ama, o devirlerde henüz inziva yaygın değildi ve bu gibiler pek nadirdi.

İslâm ın başında mevcut olmayan velîler, tasavvufla birlikte belirdi ve çoğalmaya başladı. Evliyâdan ilk kadın Basralı Rabia el-Adeviyye'dir (717-801). Genç yaşta câriye olarak satılmış, efendisi, ibâdet ederken onun başının üzerinde bir ışık gördüğü için azad etmişti. Bu kadın evlenmedi, kendisini hayra vererek münzevî bir hayat yaşadı. Ona şeytandan nefret edip etmediği sorulduğu zaman "Allah sevgisinden şeytandan nefret etmeye yer kalmıyor ki" cevabını vermişti. Şu meşhur sözleri söyleyen de bu kadındır: "Allahım! Dünyada bana nasip ettiğin her şeyi düşmanlarına da nasip et; dostlarına da gelecek hayatımda bana nasip edeceklerini ver; bana yalnız sen yetersin."

Tasavvuf ehline bir örnek vermek için Ebû Said'i alalım. Velî şâir Ebû Said İbni Ebû'l-Hayr (967-1049), Horasan'da doğdu, İbn-i Sinâ'yı tanıdı. Rivâyete göre Ebû Said filozoftan bahsederken: "Benim gördüklerimi o biliyor" derdi. Filozof da onun hakkında şöyle dermiş: "Benim bildiklerimi o görüyor." Ebû Said gençliğinde edebiyata merak sardı. İslâm'dan önceki şiirlerle

meşgul oldu. Yirmi altı yaşındayken Ebû Ali'nin bir vaazını dinledi. Bu hoca, altıncı sûrenin dokuzuncu âyetini konu olarak almıştı: "Allah de ve sonra, bırak onları beyhude konuşmalarıyla oyalansınlar" Ebû Said "İçimde bir kapı açıldı ve kendimden dışarı çıktım" diye anlatır. Hemen bütün kitaplarını toplayıp yaktı. "Tasavvufta ilk adım hokkaları kırmak, kitapları yırtmak ve her türlü bilgiyi unutmaktır" diyordu. Sonra inzivaya çekildi: "Orada yedi yıl kaldım, ve bu süre içinde Allah, Allah diye durmadan tekrar ettim." Kutsal ismi tekrar etmek, tasavvuf ehli arasında, fena'ya (kendinden ve bütün varlıklardan vazgeçip tek varlıkta erime) ulaşmanın en iyi yoluydu. Ebû Said daima aynı gömleği giyiyor, ancak çok mecbur kalınca konuşuyor, sadece güneş batarken bir parça ekmek yiyor, hiçbir zaman yatağa girip uyumuyordu. Hücresinin duvarında kendisinin ayakta durmasına yetecek kadar bir oyuk kazmıştı. Bir şey duymamak için kulaklarını tıkıyor ve oraya kapanıyordu. Bazı geceler, kendini ayaklarından bağlatarak baş aşağı bir kuyuya sarkıtıyor ve orada bütün Kur'ân'ı okuyordu. Başka tasavvuf ehline hizmetkârlık ediyor, onlar adına dileniyor, onların hücrelerini temizliyordu. Kırk yaşına geldiği zaman tam anlamıyla ermiş bir insan oldu. Vaazlar vermeye başladı. Bir tekke kurarak ve tekkesi için bazı nizamlar koyarak tasavvufta iz bıraktı. Daha sonraki yüzyıllarda bu tekkeler çoğaldı.

Ebû Said selâmetin iyi hareketleri sonunda değil, ancak Allah'ın lutfu ile geleceğini telkin ediyordu. Ancak onun anladığı selâmet mânen Allah'a kavuşmaktı. Şöyle diyordu:

"Allah insana kapıları sıra ile açar. Önce pişman olma kapısını, ardından kanaat kapısını açar; öyle ki insan her şeye katlanır ve başına gelenlerin nereden geldiğini bilir. Ardından aşk kapısını açar... Ama insan hâlâ "onu seviyorum" demektedir. Bundan sonra birlik kapısı açılır; o zaman her şeyin o olduğu anlaşılır... İnsan "ben" yahut "benim" demeye hakkı olmadığını anlar. Arzulardan kurtulur, hür ve sakin olur. İçindeki "ben"i öldürmedikten sonra, asla kendi kendinden kaçamazsın. Seni Allah'tan uzaklaştıran ve sana "falanca bana kötülük etti"

yahut "benimle birlik olarak hareket" etti şeklindeki sözleri söyleten içindeki "ben"dir. Bu Allah'ı kabul etmemek demektir. Çünkü yaratılanın elinde hiçbir şey yoktur. Her şey yaradanın elindedir. Bunu bilmeli, buna inanmalısın. Bu inanma da şöyle olur: Bir defa "bir" dedikten sonra, bir daha asla "iki" demeyeceksin. Allah de ve ona sıkı sıkı sarıl."

Ebû Said bir rubâisinde de şöyle diyordu:

"Güzelliğin nereden geliyor?" diye sordum.

"Yalnız ben var olduğuma göre, benden" cevabını verdi;

"Seven, sevilen ve aşk benim."

"Güzellik, ayna ve gören göz... O da benim."

İslâm'da bu gibi evliyâyı resmen kabul ve ilân edecek bir mâbed olmadığından, bunlar halkın gönlünden gelen bir tasviple bu payeye ulaşıyordu. Öyle ki, XII. yüzyıla doğru, onların felsefesinin bir çeşit putperestlik sayılması, halkın tabii teveccühüyle tamamen unutulmuştu.

İlk İslâm evliyâsından biri İbrahim İbn-i Edhem (VIII. asır) oldu. Halk muhayyilesi bu velîlere mucizevî kuvvetler isnat ediyordu. Bunlar geleceği biliyor; başkasının düşüncelerini okuyor; uzakta olup bitenlerden haber veriyordu; ateş yutabiliyor, cam yiyebiliyor, yanmadan ateşten geçip, suda yürüyebiliyorlardı; göklerde uçabilir, bir saniye içinde çok büyük mesafeler alabilirlerdi.

Normal Müslümanlıkta tasavvuf, Kur'ân çerçevesinde kabul edilmişti. Ancak, kötü niyetli insanların anarşist, ihtilâlci ve İslâm ahlâkından ayrılan tefsirleri zaman zaman ayaklanma ve ihtilallere sebep olmuştur. Yarı dinî, yarı siyasi olan bu ihtilâllerin en fazla etkili olan: "İsmailî" ihtilâlidir. Şiî doktrininde, on ikinciye kadar, Ali'den gelenlerin her nesli bir imam tarafından yönetiliyordu; her imam kendinden sonra gelecek olanı gösteriyordu. Bunların altıncısı Câferü'l Sâdık kendisine halef olan büyük oğlu İsmail'i gösterdi. Söylendiğine göre İsmail şaraba fazla düşkündü. Bunun üzerine Câfer, onu iptal etti ve bır başka oğlu, Musa'yı yedinci imam olarak seçti. Bunun

üzerine bazı Şiîler ilk tâyinden geri dönmeye imkân olmadığını ileri sürerek İsmail yahut onun oğlu Muhammed'i yedinci ve sonuncu imam olarak kabul ettiler (760). Bir asır boyunca bu İsmailî mezhebi önemsiz bir şekilde varlığını sürdürdü. Abdullah İbn-i Kaddah başa geçince misyonerler göndererek bu "yedi" doktrinini bütün İslâm âlemine yaymaya başladı. Bu mezhebe girecek olanlar, kabul edilmeden önce sır saklayacaklarına ve mesleğin büyük üstadına kayıtsız şartsız itaat edeceklerine dair yemin ediyorlardı. Yeni girenlere dokuz dereceden geçtikten sonra önündeki bütün perdelerin açılacağı söyleniyordu. Mezhebe girenler sekizinci dereceye geldikleri zaman kendilerine ilâhi varlığa hiçbir zaman ulaşılamayacağı ve ona hiçbir şekilde ibâdet edilemeyeceği söyleniyordu. Eski komünist hareketin birçok artakalanı bir mehdinin gelerek yeryüzünde eşitlik ve kardeşlik getireceğini görme sevdasıyla yeni mezhebe girmeye başladılar..."

(İslâm Medeniyeti: 161)

TARİKAT

Tarik, Arapça yol anlamındadır. Tarikat da yollar demektir.

"Kâmil bir mürşidin irşâdıyla nefisin ibâdete hasriyle vahdet hakikatine vusul yolu tutulmak yerinde kullanılan bir tâbirdir."

Diğer bir tarifle;

"Farzlar yapıldıktan sonra nafileler ile Allah'a yakınlık tahsil etmektir. Tarikatın esası insan ruhunun terbiye ve irşad ile haricî âlemden münasebetlerin kesilmesi ve bâtın âlemiyle irtibatın teminidir."

(Tarih Deyimleri ve Terimleri: 3/403)

Şaban-ı Velî der ki:

"1- Şeriat: Beden için

2- Tarikat: Kalp için

3- Hakikat: Ruh için

4- Marifet: Hak içindir."

Bunların,

Birincisi: Avama

İkincisi: Havassa

Üçüncüsü: Havas-sül havasa

Dördüncüsü de: Ehass-ı havassül havasa mahsustur.

Abdülaziz Mecdi Efendi diyor ki:

"Dinin şeriat kısmı cevizin ham ve yeşil olan kabuğuna, tarikat kısmı sert olan iç kabuğuna, hakikat kısmı yenilecek olan içine, marifet kısmı ise cevizin aslına ve mahiyetine benzer."

"Bal, bal denilmekle ağız tatlılaşmayacağı gibi, bir cevizin yeşil kabuğu ısırılmakla da, ondan ağıza bir tat gelmez. Asıl tat cevizin içinin yenilmesindedir. Bununla beraber, cevizin tâ kendisi olabilmek ise daha iyidir. İşte mutasavvıfenin bilmek, bulmak ve olmak gibi üç kelime ile hulâsa ve ifade ettikleri mânâ budur. Yalnız cevizin adını işitmek sonra onu arayıp bulma, hatta yemek kâfi değil, cevizin tâ kendisi olmak da lâzımdır.

Tarikat bir kabiliyet işidir. Her insanın becerebileceği, kendini verebileceği bir yol değildir. Bunun için çilelerden geçip, inzivada bulunup birçok fedakârlıklara katmanmak gerekir. Tarikatın gayesi Allah rızâsına götürmektir.

Tarikat, yol demektir. Bir şehre açılan bütün yolların şehir merkezine götürdüğü gibi her tarikat da insanı Allah rızâsına kavuşturmak için varlığını sürdürür. Tarikatların çok oluşu, her insanın yapısına, huyuna uyan değişik kuralların bulunmasından dolayıdır. Ne kadar çok olursa olsun, bütün nehirlerin, derelerin denize döküldükleri gibi her tarikat da mensuplarını şeriat-ı Ahmediyye'ye götürür.

Her insanı Hakk'a götürecek yollar ayrı ayrıdır. Çünkü insanların huyları ve karakterleri ayrı olduğu gibi hizmet alanları da farklıdır.

Allah'a giden yolda bir rehberin olması işi kolaylaştırır.

Seyyid Seyfullah hazretlerinin dediği gibi:

– Kuş bile olsan, rehbersiz uçarsan tehlikedesin!

Mevlânâ Celâleddin hazretleri de şöyle tavsiyede bulunuyor:

– Uyuyacaksan bir yol kenarında uyu ki, seni bir uyandıran bulunsun!

Şeriatsiz tarikat geçerli değildir. Önce şeriatin emirlerini yerine getirmek her insana farzdır.

Tarikata giden usûl, şeriatin tamam olarak uygulanmasından sonradır.

"Adamın biri Cüneyd'e müracaatla, tarikatine sülûk etmek, yani gittiği yoldan gitmek istediğini söyler. Cüneyd, bâtın gözüyle bakar ve görür ki bu adamda o kabiliyyet yok:

– Sen bu yola gidemezsin, bu güç bir yoldur. Beş vakit namazına dikkat et. Bu sana kifayet eder; der.

Fakat adamcağız buna kanmaz, talebinde ısrar eder. Nihayet Cüneyd, dergâhında birer odaya çekilmiş, ibâdet ve riyazetle meşgul olan dört derviş gösterir ve:

– Sıra ile bunların odalarına gir. Hiçbir şey söylemeden enselerine birer tokat indir, söyledikleri sözleri ve yaptıkları muameleleri gel bana anlat. Ben de ona göre sana son sözümü söylerim, der.

"Adamcağız Cüneyd'in dediğini yapar ve evvelâ birinci odaya girer. Gözünü kapamış, boynunu bükmüş, evrad ve ezkâr okumakla meşgul olan dervişin ensesine tokadı aşkeder etmez derviş derhal yerinden fırlar, tokadı o adama iade eder.

Adamcağız bundan payını aldıktan sonra ikinci odaya girer. Aynı muameleyi oradaki dervişe de yapar. Bu ikinci derviş tokada karşı:

– Ne yapıyorsun be adam? demekle iktifa eder, mukabelede bulunmaz.

Üçüncü odadaki derviş ise, bu âni tokat karşısında başını kaldırır, hayran hayran bu adama baka kalır.

Dördüncü dervişe gelince: Ne başını kaldırır, ne de bir söz söyler ve hiç aldırmaz.

Bunun üzerine Cüneyd:

– İşte gördün ya; senin yaradılışın o dervişinkinin aynıdır. Matlup olan ise dördüncü dervişin halidir. Sen bunu yapabilir misin? der. O da yapamayacağını söyleyerek ve özür dileyerek Cüneyd'den ayrılır.

Bu dervişlerden birincisi şeriat, ikincisi tarikat, üçüncüsü hakikat ve dördüncüsü marifet yolundan gidenlerin halini tasvir eder.

İbn-i Kemâl bir kıtasında şöyle der:

"Şeriat kim sara-yı Kibriyadır
Hakikat mülküdür muhkem binadır,
Ânın bir tâşını her kim koparsa
Yerine bâşını koymak revadır."

Zengin bir edebî kültüre sahip olan ve insanları edepli, terbiyeli bir eğitime tâbi tutarak öğretim veren dergâhlar, imparatorluk devrinde âdeta halk okulları idi.

Halkı huzura götüren, rahatlatan bu özel kurumlar aynı zamanda güzel sanatlar öğreten akademi halinde idi. Osmanlı'nın millet huzurunu sağlamada, ilim ve hüner kazanmada önde gelen halk kuruluşları idi. İstanbul'da en az beşyüz dergâh bulunmaktaydı.

Osmanlı'yı dünyaya açan, İslâm edep ve ahlâkını yaygınlaştıran bu kurumlardan Yunus Emre'ler, Hacı Bayram Velî'ler, Mevlânâ'lar ve Hacı Bektaş'lar gibi dahiler yetişmişlerdir.

Halid-i Bağdadî, Bağdat'ta İhsâniye medresesinde o kadar talebe yetiştirmiş ki, Halid-i Bağdadî'nin siyasi hilafete el koyabileceğinden endişe edenler onu Sultan Mahmud Han'a şikâyet etmişler:

– Onbinlerce adamı var. Devlet ve saltanat için tehlikelidir. Ortadan kaldırılması lâzım! demişler.

Sultan Mahmud Han bunlara aldırış etmemiş ve demiş ki:

– Din ululârından devlete ve millete zarar gelmez. Bu söylenenler vesvesedir. Vesvese ile amel edilmez!

Allah yolunda gidenlerden kimseye zarar gelmez. Haramlardan şiddetle kaçınan tarikat ehli kimseyi incitmez, kimsenin malına da göz dikmez.

Şehabeddin Ömer Sühreverdî (1145-1235) hazretleri, sofîlerin ahlâkını şöyle anlatır:

1- Tevâzu: Herkese lâyık olduğu değeri verir. Herkes de ona lâyık olduğu saygıyı gösterir.

2- Hilm: İnsanlara yumuşak davranır. İnsanların eziyetlerine sabır ve tahammül eder.

3- İsâr: Başkalarını kendilerine tercih etmek.

4- Af ve müsamaha.

5- Güleryüz ve tatlı dil.

6- Şakalaşma ve yumuşak muamele.

7- Tekellüfü terk etmek: Gösteriş olsun diye yapılan yapmacık hareketlerden kaçınmak.

8- Mal biriktirmeyi terkederek bol bol ihsânda bulunmak.

9- Aza kanaat etmek.

10- Münakaşa ve cedelden uzak durmak.

11- İnsanları sevmek ve onlarla kaynaşmak.

12- İyilik edene teşekkür ve duâ.

13- Makamı, Müslümanlara hizmette kullanmak.

Kuşadalı İbrahim Efendi (1774-1845) 102. Mektubu'nda der ki:

"İyiliğe iyilik her kişinin kârı
Kötülüğe iyilik er kişinin kârı
İyiliğe kötülük, şer kişinin kârı!"

Bu, tarikat ehlinin ahlâkıdır.

Bu prensiplere göre hareket eden tarikat mensuplarının kime zararı olur ki...

Mevlânâ Celaleddin hazretleri bir hadis-i şerifi şöyle nakleder:

"Peygamber, bunun için "Ben; zemane tufanına gemi gibiyim;

Biz ve ashâbım, Nuh'un gemisine benzeriz. Kim bu gemiye el atar, kim bu gemiye girerse kurtulur" buyurdu.

Şeyhle beraber olunca kötülüklerden uzaksın.. Gece gündüz gitmektesin; gemidesin.

Canlar bağışlayan cana sağınmışsın... Gemiye girmiş, uyuyorsun; öyle olduğu halde yol almaktasın!

Zemanın peygamberinden ayrılma... Kendini hünerine, kendi dileğine pek güvenme!

Aslan bile olsan değil mi ki kılavuzsuz yol almaktasın; kendini görüyorsun, sapıksın, hor hakirsin.

Ancak şeyhin kanadlariyle uç da şeyhin askerlerinin yardımını gör!

Bir zaman olur, onun lütûf dalgaları, sana kanad kesilir; bir an gelir, kahır ateşi seni taşır, götürür!

Kahrını, lûtfunun zıddı sayma pek... Tesir bakımından ikisinin de birliğini gör!

Bir zaman seni toprak gibi yeşertir... Bir zaman seni sevgilinin havasiyle doldurur, şişirir!

Arifin bedenine cemat vasfını verir de orada neşeli güller, nesrinler bitirir!

Fakat bunları o görür, başkası değil... Temiz içten başka hiçbir şey, cennetin kokusunu alamaz!

İçini, sevgiyi inkârdan arıt da orada onun gül bahçesindeki reyhanlar bitsin!

İçini arıt da Muhammed'in Yemen ülkesinden Rahman kokusunu aldığı gibi sen de benim sevgilimin ebedîlik kokusunu bul!

Miraç edenlerin safında durursan yokluk, seni Burak gibi göklere yüceltir.

Yere mensup ve ancak aya kadar yüceltebilecek mirac değildir bu... Kamışı, şekere ulaştıran miraca benzer!

Bu mirac, buğunun göke ağması gibi bir mirac değildir... Ana karnındaki çocuğun bilgi ve irfan derecesine ulaşmasına benzer!"

(Mesnevi: 4/44)

Tarikat gerekli mi değil mi konusunu üstadlara havale etmek daha yerindedir. Din ululamının bu konudaki görüşleri en uygun ve en muteber olan fetvalarıdır.

Bediuzzaman hazretleri yirmidokuzuncu mektubunda;

– Tarikat nedir? sualine şöyle cevap vermektedir:

"**Elcevap:** Tarikatın gaye-i maksadı, marifet ve inkişaf-ı hakaik-ı îmâniyye olarak, Mirac-ı Ahmedî'nin (a.s.m.) gölgesinde ve sâyesi altında kalp ayağıyla bir seyr ü süluk-u ruhani neticesinde, zevki, hâli ve bir derece şuhûdî hakaik-i îmâniyye ve Kur'âniyyeye mazhariyet; "tarikat" "tasavvuf" namiyle ulvî bir sırr-ı insanî ve bir kemâl-i beşerîdir.

Evet, şu kâinatta insan bir fihriste-i câmia olduğundan, insanın kalbi, binler âlemin harita-i mâviyyesi hükmündedir. Evet, insanın kafasındaki dimağı, hadsiz telsiz telgraf ve telefonların santral denilen merkezi misillü, kâinatın bir nevi merkez-i mânevîsi olduğunu gösteren hadsiz fünun ve ulûm-u beşeriyye olduğu gibi, insanın mahiyetindeki kalbi dahi, hadsiz hakik-ı kâinatın mazharı, medarı, çekirdeği olduğunu; had ve hesaba gelmeyen ehl-i velâyetin yazdıkları milyonlarla nuranî kitablar gösteriyorlar.

İşte, madem kalb ve dimağ-ı insanî bu merkezdedir; çekirdek haletinde bir şecere-i azîmenin cihazatını tazammun eder ve ebedî, uhrevî, haşmetli bir makinenin âletleri ve çarkları, içinde dercedilmiştir; elbette ve herhalde o kalbin Fâtırı, o kalbi işlettirmesini ve bilkuvve tavırdan bilfiil vaziyetine çıkarmasını ve inkişafını ve hareketini irade etmiş ki, öyle yapmış. Madem irade etmiş, elbette o kalb dahi akıl gibi işleyecek. Ve kalbi işlettirmek için en büyük vasıta, velâyet merâtibinde Zikr-i İlâhi ile tarikat yolunda hakaik-ı îmâniyye teveccüh etmektir.

İkinci Telvih: Bu seyr ü sülûk-u kalbinin ve hareket-i ruhaniyenin miftahları ve vesileleri, Zikr-i İlâhi ve tefekkürdür. Bu zikir ve fikrin mehâsini, tâdat ile bitmez. Hadsiz fevâid, uhreviyyeden ve kemalât-ı insaniyyeden kat-ı nazar, yalnız şu dağdağalı hayat-ı dünyeviyyeye ait cüz'i bir faidesi şudur ki: Her insan, hayatın dağdağasından ve ağır tekâlifinden bir derece kurtulmak ve teneffüs etmek için, herhalde bir teselli ister, bir zevki arar ve vahşeti izale edecek bir ünsiyeti taharri

eder. Medeniyet-i insaniyye neticesindeki içtimaat-ı ünsiyetkârâne, on insanda bir ikisine muvakkat olarak, belki gafletkârâne ve sarhoşcasına bir ünsiyet ve bir ülfet ve bir teselli verir. Fakat yüzde sekseni ya dağlarda, derelerde münferid yaşıyor, ya derd-i maişet onu hücra köşelere sevkediyor; ya musibetler ve ihtiyarlık gibi âhireti düşündüren vasıtalar cihetiyle, insanların cemaatlerinden gelen ünsiyetten mahrumdurlar. O hal onlara ünsiyet verip teselli etmez.

İşte böylelerin hakiki tesellisi ve ciddi ünsiyeti ve tatlı zevki; zikir ve fikir vasıtasiyle kalbi işletmek, o ücra köşelerde, o vahşetli dağ ve sıkıntılı derelerde kalbine müteveccih olup "ALLAH!" diyerek kalbi ile ünsiyet edip, o ünsiyet ile etrafında vahşetle ona bakan eşyayı ünsiyetkârâne tebessüm vaziyetinde düşünüp, "Zikrettiğim Hâlikımın hadsiz ibadı her tarafta bulunduğu gibi, bu vahşetgâhımda da çokturlar. Ben yalnız değilim, tevahhuş mânâsızdır." diyerek, îmânlı bir hayattan ünsiyetli bir zevk alır. Saadet-i hayatiyye mânâsını anlar, Allah'a şükreder.

Üçüncü Telvih: Velâyet, bir hüccet-i Risalettir; tarikat, bir bürhan-ı Şeriattır. Çünki: Risaletin tebliğ ettiği hakaik-i îmâniyyeyi, velâyet, bir nevi şuhûd-u kalbî ve zevk-i ruhanî ile aynel-yakîn derecesinde görür, tasdik eder. Onun tasdiki, Risaletin hakkaniyetine kat'i bir hüccettir. Şeriat, ders verdiği ahkâmın hakaikını, tarikat; zevkiyle, keşfiyle ve ondan istifadesiyle ve istifazasiyle, o ahkâm-ı şeriatın hak olduğuna ve haktan geldiğine bir bürhan-ı bahirdir. Evet, nasılki velâyet ve tarikat, Risalet ve Şeriatın hücceti ve delilidir; öyle de: İslamiyet'in birsırr-ı kemâli ve medar-ı envârı; ve insaniyetin, İslâmiyet sırriyle bir mâden-i terakkiyatı ve bir menba-ı tefeyyüzatıdır.

İşte bu sırr-ı azîmin bu derece ehemmiyetiyle beraber, bazı firak-ı dâlle, onun inkârı tarafına gitmişler. Kendileri mahrum aldıkları o envardan, başkalarının mahruiyetine sebeb olmuşlar. En ziyade medar-ı teessüf şudur ki: Ehl-i Sünnet ve Cemaatin bir kısım zâhirî uleması ve Ehl-i Sünnet ve Cemaate men-

sub bir kısım ehl-i siyaset gafil insanlar, ehl-i tarikatın içinde gördükleri bazı su-i istimalâtı ve bir kısım hatîatı bahane ederek, o hazine-i uzmâyı kapatmak, belki tahrip etmek ve bir nevi âb-ı hayatı dağıtan o kevser menbaını kurutmak için çalışıyorlar. Halbuki eşyada, kusursuz ve her ciheti hayırlı şeyler, meşrebler, meslekler az bulunur. Alâküllihal, bazı kusurlar ve sû-i istimalât olacak. Çünki; ehil olmayanlar bir işe girseler, elbette sû-i istimal ederler. Fakat Cenâb-ı Hak, âhirette muhasebe-i a'mal düsturiyle, Adalet-i Rabbaniyyesini, hasenat ve seyyiatın müvazenesiyle gösteriyor. Yani: Hasenat râcih ve ağır gelse, mükâfatlandırır, kabul eder; seyyiat râcih gelse cezalandırır, reddeder. Hasenat ve seyyiatın müvazenesi, kemiyete bakmaz, keyfiyete bakar. Bazı olur, bir tek hasene bin seyyiata tereccüh eder, affettirir. Madem Adalet-i İlâhiyye böyle hükmeder ve hakikat dahi bunu hak görür; tarikat, yani Sünnet-i Seniyye dairesinde tarikatın hasenatı seyyiatına katiyyen müreccah olduğuna delil: Ehl-i tarikat, ehl-i dalâletin hücumu zamanında îmânlarını muhafaza etmesidir. Âdi bir samimi ehl-i tarikat; sûrî zâhirî bir mütefenniden daha ziyade kendini muhafaza eder. O zevk-i tarikat vasıtasiyle ve o muhabbet-i evliya cihetiyle îmânını kurtarır. Kebâirle fâsık olur, fakat kâfir olmaz; kolaylıkla zındıkaya sokulmaz. Şedit bir muhabbet ve metin bir itikad ile aktab kabul ettiği bir silsile-i meşâyihi, onun nazarında hiçbir kuvvet çürütemez. Çürütmediği için, onlardan itimadını kesemez. Onlardan itimadı kesilmezse, zındıkaya giremez. Tarikatta hissesi olmayan ve kalbi harekete gelmeyen, bir muhakkik âlim zât da olsa, şimdiki zındıkların desiselerine karşı kendini tam muhafaza etmesi, müşkülleşmiştir.

Bir şey daha var ki: Daire-i takvâdan hariç, belki Daire-i İslâmiyet'ten hariç bir suret almış bazı meşreblerin ve tarikat namını haksız olarak kendine takanların seyyiatiyle, tarikat mahkûm olamaz. Tarikatın, dinî ve uhrevî ve ruhanî çok mühim ve ulvî neticelerinden sarf-ı nazar, yalnız Âlem-i İslâm içindeki kudsî bir rabıta olan uhuvvetin inkişafına ve inbisatına en birinci, tesirli ve hararetli vasıta tarikatlar olduğu gibi;

âlem-i küfrün ve Siyaset-i Hıristiyaniyyenin, Nur-u İslâmiyet'i söndürmek için müdhiş hücumlarına karşı dahi, üç mühim ve sarsılmaz Kal'a-i İslâmiyye'den bir kal'asıdır. Merkez-i Hilâfet olan İstanbul'u beşyüz elli sene bütün Âlem-i Hıristiyaniyyenin karşısında muhafaza ettiren, İstanbul'da beşyüz yerde fışkıran envâr-ı Tevhid; ve o Merkez-i İslâmiye'deki ehl-i îmânın mühim bir nokta-i istinadı, o büyük camilerin arkalarındaki tekyelerde "ALLAH ALLAH!" diyenlerin kuvvet-i îmâniyeleri ve Marifet-i İlâhiyyeden gelen bir muhabbet-i ruhanî ile cuş u huruşlarıdır.

İşte ey akılsız hamiyet-füruşlar ve sahtekâr milliyet-perverleri Tarikatın, hayat-ı içtimaiyenizde bu hasenesini çürütecek hangi seyyiatlardır, söyleyiniz...

Dördüncü Telvih: Meslek-i velâyet çok kolay olmakla beraber çok müşkülâtlıdır, çok kısa olmakla beraber çok uzundur, çok kıymetdar olmakla beraber çok hatarlıdır, çok geniş olmakla beraber çok dardır.

İşte bu sırlar içindir ki; o yolda sülûk edenler bazen boğulur, bazen zararlı düşer, bazen döner başkalarını yoldan çıkarır.

Ezcümle: Tarikatta "seyr-i enfüsî" ve "seyr-i âfakî" tâbirleri altında iki meşreb var.

Enfüsî meşrebi; nefisden başlar, hariçten gözünü çeker, kalbe bakar, enaniyeti deler geçer, kalbinden yol açar, hakikatı bulur. Sonra âfâka girer. O vakit âfâkı nûranî görür. Çabuk o seyri bitirir. Enfüsî dairesinde gördüğü hakikatı, büyük bir mikyasta onda da görür. Turuk-u Hafiyyenin çoğu bu yol ile gidiyor. Bunun da en mühim esası; enaniyeti kırmak, hevayı terketmek, nefsi öldürmektir.

İkinci meşreb; âfaktan başlar, o daire-i kübranın mezâhirinde cilve-i Esmâ ve Sıfâtı seyredip, sonra daire-i enfüsiyyeye girer. Küçük bir mikyasta, daire-i kalbinde o envârı müşahede edip, onda en yakın yolu açar. Kalb, ayine-i Samed olduğunu görür, aradığı maksada vasıl olur.

İşte birinci meşrebde sülûk eden insanlar nefs-i emmareyi öldürmeye muvaffak olamazsa, hevâyı terkedip enaniyeti kır-

mazsa, şükür makamından, fahr makamına düşer; fahirden gurura sükût eder. Eğer muhabbetten gelen bir incizab ve incizabtan gelen bir nevi sekir beraber bulunsa, "şatahat" namiyle haddinden çok fazla dâvâlar ondan sudûr eder. Hem kendi zarar eder, hem başkasının zararına sebeb olur. Meselâ: Nasılki bir mülâzım, kendinde bulunan kumandanlık zevkiyle ve neşesiyle gururlansa, kendini bir müşir zanneder. Küçücük dairesini, o küllî daire ile iltibas eder. Ve bir küçük âyinede görünen bir güneşi, denizin yüzünde haşmetiyle cilvesi görünen güneşle bir cihet-i müşabehetle iltibasa sebeb olur; öyle de: çok ehl-i velâyet var ki, bir sineğin bir tavus kuşuna nisbeti gibi, kendinden o derece büyük olanlardan kendini büyük görür ve öyle de müşahede ediyor; kendini haklı buluyor. Hatta ben gördüm ki: Yalnız kalbi intibaha gelmiş uzaktan uzağa velâyetin sırrını kendinde hissetmiş kendini kutb-u âzam telâkki edip o tavrı takınıyordu. Ben dedim: "Kardeşim; nasılki kanun-u saltanatın, sadrazam dairesinden tâ nahiye müdürü dairesine kadar bir tarzda cüz'î, küllî cilveleri var; öyle de; velâyetin ve kutbiyetin dahi, öyle muhtelif daire ve cilveleri var. Herbir makamın çok zılleri ve gölgeleri var. Sen, sadrazam misal kutbiyetin âzam cilvesini, bir müdür dairesi hükmünde olan kendi dairende o cilveyi görmüşsün, aldanmışsın. Gördüğün doğrudur, fakat hükmün yanlıştır. Bir sineğe bir kab su, bir küçük denizdir." O zât, şu cevabımdan İNŞAALLAH ayrıldı ve o vartadan kurtuldu.

Hem ben müteaddit insanları gördüm ki, bir nevi Mehdi kendilerini biliyorlardı ve "Mehdi olacağım" diyorlardı. Bu zâtlar yalancı ve aldatıcı değiller, belki aldanıyorlar. Gördüklerini, hakikat zannediyorlar. Esmâ-i İlâhi'nin nasılki tecelliyatı, Arş-ı Âzâm dairesinden tâ bir zerreye kadar cilveleri var; ve o Esmâ'ya mazhariyet de, o nisbette tefavüt eder. Öyle de; mazhariyet-i Esmâdan ibaret olan meratib-i velâyet dahi öyle mütefavittir. Şu iltibasın en mühim sebebi şudur:

Makamat-ı evliyâdan bazı makamlarda Mehdi vazifesinin hususiyeti bulunduğu ve Kutb-u Âzam'a has bir nisbeti görün-

düğü ve Hazret-i Hızır'ın bir münasebet-i hassası olduğu gibi, bazı meşâhirle münasebetdar bazı makamat var. Hatta o makamlara; "Makam-ı Hızır" "Makam-ı Üveys" "Makam-ı Mehdiyet" tâbir edilir.

İşte bu sırra binaen, o makama ve o makamın cüz'i bir nümunesine veya bir gölgesine girenler, kendilerini o makamla has münasebetdar meşhur zâtlar zannediyorlar. Kendini Hızır telâkki eder veya Mehdi itikad eder veya Kutb-u Âzâm tahayyül eder. Eğer hubb-u câha tâlib enaniyeti yoksa, o halde mahkûm olmaz. Onun haddinden fazla dâvaları, şatahat sayılır. Onunla belki mes'ul olmaz. Eğer enaniyeti perde ardında hubb-u câha müteveccih ise; o zât enaniyete mağlûb olup, şükrü bırakıp fahre girse, fahirden gitgide gurura sülûut eder. Ya divanelik derecesine sükût eder, veyahud tarik-i haktan sapar. Çünki büyük evliyâyı, kendi gibi telâkki eder, haklarındaki hüsn-ü zannı kırılır. Zira nefs ne kadar mağrur da olsa, kendisi, kendi kusurunu derkeder. O büyükleri de kendine kıyas edip, kusurlu tevehhüm eder. Hatta, enbiyâlar hakkında da hürmeti noksanlaşır.

İşte bu hale giriftar olanlar, mizan-ı şeriatı elde tutmak ve Usul-üd-Din ulemasının düsturlarını kendine ölçü ittihaz etmek ve İmam-ı Gazâlî ve İmam-ı Rabbânî gibi muhakkikin-i evliyanın tâlimatlarını rehbet etmek gerektir. Ve daima nefsini ittiham etmektir. Ve kusurdan, acz ve fakrdan başka nefsin eline vermemektir. Bu meşrebdeki şatahat, hubb-u nefisten neşet ediyor. Çünki muhabbet gözü, kusuru görmez. Nefsine muhabbeti için, o kusurlu ve liyakatsız bir cam parçası gibi nefsini, bir pırlanta, bir elmas zanneder. Bu nevi içindeki en tehlikeli bir hata şudur ki: Kalbine ilhamî bir tarzda gelen cüz'i mânâları "Kelâmullah" tahayyül edip, âyet tâbir etmeleridir. Ve onunla, vahyin mertebe-i ulya-yı akdesine bir hürmetsizlik gelir. Evet, bal arısının ve hayanatın ilhamatından tut, tâ avam-ı nâsın ve havass-ı beşeriyyenin ilhamatına kadar; ve avam-ı melâikenin ilhamatından, tâ havass-ı kerrubiyyunun ilhamatına kadar bütün ilhamat, bir nevi Kelimat-ı Rabbaniyyedir. Fakat mazhar-

ların ve makamların kabiliyetine göre Kelâm-ı Rabbanî; yetmiş bin perdede telemmu' eden ayrı ayrı Cilve-i Hitab-ı Rabbanî'dir.

(Mektûbât: 488-493)

Mustafa Hâşim Baba (1718-1782) bir şiirinde şöyle yazar:

"Şeriat başımız tâcı
Tarikat'le olduk nâci
Marifet rûhun mirâcı
Hakikattir seyrânımız.

Olduk teslim erenlere
Rah-ı Hakkı bilenlere
Hak'dan haber verenlere
Kul olmaktır ünvânımız.

Kesret bellerin geçmişiz
Dost illerine ermişiz
Hak'dan haberle gelmişiz
Her dem Hakdır mihmânımız.

Erenler izini izle
Âdab erkânını gözle
Hâşimî sırrını gizle
Ser verendir civânımız."

İmam-ı Nesefî hazretleri, tarikatların dört şartını şöyle sıralar:

1- Önce şeriatle amel etmek.

2- Helâl lokma yemek.

3- Dünya sevgisi olmamak.

4- Şeriat emriyle amel etmek.

Bunları da şöyle açıklamaktadır:

"Turûk-ı Aliyye'nin hepsi irşâd içindir. Zamanımızda pek çok tarikat vardır. Lâkin tarikattan murad: Evvelâ şeriatle

amel edip ondan sonra tarikata sülûk etmektir. Şeriatle ameli olmayan kimselerin tarikata sülûkü hiçbir vechile doğru olmaz. Hatta her ne kadar evrad, ezkâr ve havass okusalar; şeriatle amel olmadıkça hiçbir tesiri olmaz. Eğer tesiri olacak olursa bazı havass erbabının olduğu gibi ya istidrac yoluyla ya da mekr-i ilâhî kabilinden olup bunun da akıbeti îmânın gitmesine sebep olur. Tarikat ise ferâiz ile amelden sonra nafilelerle Cenâb-ı Hakk'a yakınlık kazanmaktır. Feraiz ile amel olunmadıkça nafilelerle yapılan amel fayda etmez. Feraizin neticesi nafilelerin neticesinden sağlamdır. Feraiz usûl, nevâfil fürû'dur, yani şubesidir, dalıdır. Nafilelerin neticesi hakkında bir hadis-i kudsîde "Lâ yezâlül abdü ye-tekarrebü eliyye binnevâfili hattâ ühıbbehu feizâ ahbebtü-hu kuntu sem'ahüllezî yesmeu bî ve basarahüllezî yübsıru bî ve lisânehüllezî yentıku bî ve yedehüllezî yebtışü bî ve riclehüllezî yemşî bî febi yesmeu ve bi yübsırü ve bi ya'kılü: Bir kul nafilelerle bana yaklaşmadan zail olmaz. Hatta ben onu severim. Ben onu sevdiğimde onun işiten kulağı olurum. Benimle işitir. Gören gözü olurum, benimle görür. Lisanı olurum, benimle söyler. Eli olurum, benimle tutar. Ayağı olurum benimle yürür. O halde benimle işitir, benimle görür, benimle teakkul eder." buyurulmuştur. Feraizin neticesi hakkında hadis-i kudsîde: "Mâ tekarre-be ehadün ehabbe ileyye mineddâi mefteradtühü aleyhi: Bir kimse kendi üzerine farz kıldığımı edadan bana daha sevgili bir şey ile yaklaşamaz" buyurulmuştur.

Nafilelerin neticesinde mahallin istidadı kadar kul, Hak ile işitir, görür ve idrak eder. Ama feraizin neticesinde Hak kul ile işitir, görür ve idrâk eder, denilmiştir. Meselâ: "Ve mâ rameyte iz rameyte ve lâkinnallahe rema: Sen attığında atmadın, lâkin Cenâb-ı Allah attı" âyet-i kerîmesindeki hakiki rami Cenâb-ı Hak'tır. Dest-i Muhammedi ile remâ olundu; buna kurb-i feraiz denir. "Ve evhayna ilâ mûsâ enıdrıb biasâkel bahre fenfeleka: Ben Azîmüşşan Musa'ya vahyettim ki, asânı denize vur diye. Deniz de açıldı." âyet-i kerîmesinde vurucu Musa'nın elidir. Denizlerin yarılmasından neşet eden kuvvet ve kudret Hakk'ın

kudret ve kuvvetidir. Buna kurb-ı nevâfil denir. Kurb-ı nevâfil ile kurb-ı feraizin farkı dakiktir. Kurb-ı nevâfilde (nafile ibâdetler ile Hakk'a yaklaşmada) kul bir maddeyi murâd eder. Hak ona yardımcı olur. Kurb-ı feraizde Cenâb-ı Hakk'a yaklaşmada (kulun bilgisi olmayarak) Hak bir maddeyi murâd eder. Kulun azâsı ile icra eder. Onun için feraizle olan yakınlık nafilelerle olan yakınlıktan kavidir, sağlamdır. Nafilelerle yaklaşmadan murad: Amelden sonra feraiz kaydıyla mukayyeddir. Bu, asrımızda tarikatların hiçbirisinde "kemâ yenbeğiy: lâyıkı vech ile" tesir ve sülûk görüldüğü yoktur. Olsa da geçmiş asırlara nispeten pek azdır. Tarikatların ekserisi âdet hükmüne girip kurulur. İsmi mevcut, aslı yok olur. Her nasılsa tarîk-ı âliyenin şartları ve âdâbı bulunmadıkça tesiri olmaz. Tarikat ehlinin de helâl lokma yemesi bütün şartlardan ziyade, daha çok lüzumludur. Helâl lokmanın neticesi huzur, güzel fikirlerin doğması ve sâlih amellerdir. Haram lokmanın neticesi ise: Kalbin daralması, fikirlerin fesada uğraması, kötü amellerin işlenmesi ve nefs-i hevâya tâbi olmaktır. Bunun için tasavvuf ehli helâl lokma hususunda pek çok dikkat ve itina ederlerdi. Hatta Hâcegân hanedanından Hâce Yusuf Hemedânî hazretlerinin bir gün yemek yemeye hazırlandıkları sırada Hızır aleyhisselâm zâhir olup (meydana çıkıp):

– Yâ Yusuf, bu ekmeği yoğurup pişiren, yemeği hazırlayan kadın hayız idi. Bu bakımdan bu yemeği yemek sizlere münasip değildir, diye menetmiştir. Keza Hâce Muhammed Bahaeddin hazretlerinin bir gün bir çorbadan yiyecekleri esnada yüce keşif yoluyla mezkûr çorbayı pişiren zâtın çorbayı kepçe ile karıştırırken gaafil olup huzurda bulunmadığından dervişlere çorbadan yemeyi menetmiş ve çorbayı temiz bir yere döktürmüştür.

İşte helâl lokma hususunda dikkat ve itina olunmadığından son zamanda tarikatlarda tesir pek az kalmıştır. Hâce Muhammed Parsa hazretleri:

"Şartlarına riâyet ederek bizim tarikımıza katılan kimse en az bir ve ekseri kırk güne kadar elbette keşf ve müşahede

ehli olur. Eğer olmazsa şartları noksandır, dikkat etsin" demiştir.

Hâce Alâeddin Gücdüvânî hazrelerinin bir müridinin yemeğinde bir dirhem miktarı haram bulunduğu malûmu olmuş. Hâce hazretleri o müridden yana dönüp:

– Eğer bu keyfiyet üzere kırk sene tarikata sülûk etsen zerre kadar feyz iktisâb edemezsin, demiş.

Mühim şartlardan birisi de kalbinde dünya sevgisi olmamaktır. Su ile ateşin bir zarfta toplanması mümkün olmadığı gibi dünya sevgisi ile tarikatın bir kalbde yer alması mümkün değildir. Ama aşırı düşkünlüğü olmamak şartıyla mal ve servetin çokluğunun hiçbir mâniliği yoktur. "Küllü mâenhâke an mevlâke fehüve dünyâke: İnsanı Hak'tan hangi şey uzaklaştırırsa o şey onun dünyasıdır" buyurulmuştur.

Mühim şartlardan diğer birisi de şeriat emriyle amel etmektir. Sünnet, müstehap, mendup ile amel etmeye azmedip ruhsatla ameli terketmek lâzımdır. Bu hususta bir büyük şart da günah ve menedilen şeyin büyük ve küçüğünü tamamıyla terketmektir. Kişinin bir taraftan ibâdet, diğer taraftan günah işlemesi insamn kendi evini bir taraftan tamir, diğer taraftan tahrip etmesi gibidir, denilmiştir. İşte bu dört şart bulunmadıkça tarikata sülûk etmek doğru olmaz."

(Zübdet-ül Hakayık: 116)

Tarikatlarda en önemli olan konu helâl yemektir. Çünkü haram ve şüpheli yiyecekler insanı Hak yolundan alıkoyan, duâlarının reddine sebep olan en büyük etkendir.

Bunun için ilk planda helâl yemek şartı vardır.

İbrahim Edhem hazretleri hurmacıdan hurma almıştı. Hurmacıdan ayrılırken yanlışlıkla bir miktar hurmayı para ile aldığı hurmaya karıştırarak götürdü ve yedi. Ondan sonra kırk gün ibâdetinden bir feyz alamaz oldu. O günlerde Şam'a gelmişti. Kırklara karışarak sohbetlerinden istifade etmek istemişti. Ona "Sen yanlışlıkla yediğin hurma yüzünden ibâdetin-

den bir huzur duymuyorsun. Nasıl olur da bize karışabilirsin" dediler.

İbrahim Edhem hazretleri, Şam'dan Medine'ye gelerek hurmacıyı buldu. Hakkını helâl ettirip hurmanın parasını verdi. Ondan sonra tekrar Şam'a gitti, kırklara karışabildi.

Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz hadis-i şerifte buyurmuşlardır ki:

–"Kırk gün helâl yiyenin kalbini Allah nurlandırır. Ve hikmet gözelerini kalbinden lisanına akıtır."

(İhya-yı Ulûmiddin: 2/80)

Haram yeme-içme, haram kazanç ilâhi emirlere tamamen zıttır. İnsanı Allah nazarında sevimsiz bir hale getirir. Haram karışan bir kazançla geçimini sağlayanın hiçbir duâsı kabul edilmez.

Talebelerinden biri, Mevlânâ'ya bir sepet incir getirmişti. Mevlânâ inciri aldı ve "Hayli güzel incir, fakat kemiği var" buyurdu ve yere bıraktı.

Talebe; "İncirin nasıl kemiği olur efendim?" diye hayret etti ve yavaşça incirleri alıp gitti.

Bir zaman sonra tekrar bir sepet incirle dönüp geldi ve sepeti Mevlânâ'nın önüne koydu. Mevlânâ bir tane alıp yedi ve, "Bu incirin kemiği hiç yoktur" dedi ve incirleri orada bulunanlara dağıtmasını emretti.

Herkes bu duruma şaşakaldı. Talebe sorulara şöyle cevap verdi: "Bir dostum vardı. Onun bahçesine uğradım. Bahçıvanı bağda bulamadım. İzni olmadan bir sepet toplayıp Mevlânâ'ya getirdim. Fakat niyetim bahçıvanı gördüğümde topladığım incirlerin bedelini ödemekti. Mevlânâ, bunu anladı ve yemedi. İşte incirin kemiği buydu.

Bu defa ise, doğruca o dostun bağına vardım. Ondan incir satın alıp bedelini ödedim. İşte Mevlânâ bu son getirdiğim inciri kabul edip iltifatlarda bulundu."

Gönül sultanları hep helâli ararlar.

Abdülkadir Geylânî'nin annesi Ümmülhayr şöyle anlatır:

- Oğlum Abdülkadir doğduktan sonra Ramazan ayında hiç süt emmedi.

Bir keresinde hava bulutlu olduğunda Ramazan ayı hilâli bilinemedi. Anasına sordular, şöyle dedi:

– Bugün Abdülkadir hiç süt emmedi. Sonunda anlaşıldı ki o gün Ramazan imiş.

Daha ana karnında iken bile bu özelliği taşıyan insanın dünyaya gözlerini açtığı ânını hesap edin!

Harama gitmek şöyle dursun, haramın semtine dahi uğramayan erenler, belki haram olabilir endişesiyle helâl olanları bile terketmekteydiler.

Nafile hacca gidecek olan birisi vedalaşmak için Bişr-i Hafî hazretlerine geldi. Ona:

"Ben hacca gidiyorum. Bir emriniz var mı?" deyince sordu.

"Ne kadar harçlığın var?" Adam:

"İki bin dirhem harçlığım var." diye cevap verdi. Bişr-i Hafî "Hacca gitmekle zühdü mü, yoksa Kâbe'ye olan aşkını mı, yoksa Allah rızâsını mı kastediyorsun?" diye sorunca, adam "Allah rızâsını kastediyorum." dedi. Bunun üzerine Bişr-i Hafî; "O halde evinde dururken, Allah'ın rızâsını kazandıracak bir şeyi sana söylersem, yapar mısın?" deyince; "Evet yaparım." karşılığını verdi. Bunun üzerine Bişr-i Hafî;

"O halde sen bu iki bin dirhemi, borcunu ödeyemeyen bir fakire, yiyeceği olmayan bir yoksula, nüfusu kalabalık, geçimi dar olan bir aileye, yetimi sevindiren bir yetim bakıcısına ve bunlar gibi on kişiye yirmişer dirhem ve hatta istersen hepsini bunlardan birine ver. Zira Müslümanı sevindirmek, düşkünlere el uzatmak, sıkıntıyı gidermek ve zayıflara yardım etmek, nafile olarak yapılan yüz hacdan daha sevaptır. Kalk da dediğim gibi yap. Şayet böyle yapmak istemiyorsan asıl kalbinde olanı bana söyle." dedi. Vedaya gelen kimse; "Doğrusu kalbimde hacca gitmek tarafı kuvvetlidir." dedi. Bunun üzerine Bişr gülüm-

seyerek adama döndü ve; "Servet, şüpheli şeylerden kazanıldığı takdirde, nefs, kendi arzularından birinin yerine getirilmesini ve sâlih ameller yaptığını göstermek ister. Halbuki Allahü Teâlâ, yalnız muttakilerin haramlardan sakınanın amelini kabul eder." buyurdu.

İmam-ı Âzâm hazretleri tam yedi yıl koyun eti yememiştir. Sebebi de şu:

Bir koyun sürüsü çalınmıştı. O çalınan sürüden bir koyun belki kasaplara satılmış olabilir düşüncesiyle koyunların ömür sürebilecekleri en fazla yedi yıl olduğundan o müddet zarfında koyun etini kasaplardan almamıştır.

Hazret-i Ebûbekir (r.a.) Efendimiz diyordu ki:

– Biz belki haram olur endişesiyle yetmiş çeşit helâli terk ederdik.

Onlar böyle idi...

Tarikatın başında mürşid bulunur. O, irşâd eden ve doğru yolu gösteren demektir.

Tarikat, şeyhler tarafından idare edilir.

Şeyh, yaşlı adam demektir.

Elliyaşın üzerinde olanlara delâlet eden bir kelimedir.

Ailenin ve kabilenin reisleri için de şeyh kelimesi kullanılır.

Şeyh kelimesi bir nezaket tâbiri olarak saygıdeğer ve muhterem sıfatlarını da ifade etmektedir. Genellikle bir tarikatın kurucusuna verilen bu ünvan, o tarikatın kollarının başında bulunanlar için de kullanılmaktadır.

Şeyh, etrafındakilerin ruhânî lideridir. Kendisine güvenen, inanan ve sevgisine mazhar olanların ruhanî ve dünyevî rehberidir.

Şeyhin ayrı özellikleri vardır.

1- Bütün ahlâkî meziyetlere sahip olması, bütün faziletleri bünyesinde toplaması.

2- Bütün ilimlere vâkıf olması.

3- Kanaatkâr ve cefakâr olması.

4- Şeriata vâkıf bulunması. Dînî ilimlerin hepsini bilmesi.

5- Ruh hallerinin dertlerini de devâsını da çözebilecek ilim ve irfana sahip olması.

6- Allah'ın lütfuna mazhar olarak kerâmet gösterme mevhibesine sahip bulunması.

Muhib sıfatı tarikatı ve tarikat ehlini sevenler için kullanılan bir tâbirdir.

Arapça bir kelime olan muhib, muhabbet edici muhabbet eden, dost ve hayır dileyen demektir.

Sofi de, kalbini Allah için tertemiz edendir. Berraklık kazanmış olan saf düşünceli, hilesiz insanlar için kullanılmaktadır.

Yunus Emre ne güzel anlatır:

"Bir sualüm var sana iy dervişler ecesi
Meşâyih ne buyurur yol haberi nicesi.

Virgil suâle cevab dutalum olsun savâb
Şu'le kim gösterür ışk evinün bacası.

Evvel kapu şeriat emr ü nehyi bildürü
Yuya günahlarını herbir Kur'ân hecesi.

İkincisi tarikat kulluğa bil bağlaya
Yolı toğru varanı yarlıgaya hocası.

Üçüncisi ma'rifet can gönül gözin açar
Bak ma'nâ sarayına arşa değin yücesi.

Dördüncisi hakikat ereksük bakmaya
Bayram ola gündizi Kadir ola gicesi.

Bu şeriat güc olur tarîkat yokuş olur
Ma'rifet sarplık-durur hakikatdur yücesi.

Dervişün dört yanında dört ulu kapu gerek
Kancaru bakar-ısa gündüz ola gicesi.

Ana iren dervişe iki cihan keşf olur
Anun sıfatın öğer ol hocalar hocası.

Dört hâl içinde derviş gerek siyâset çeke
Menzile irmez kalur yol eri yuvacası.

Kırk kişi bir ağacı tağdan gücin indüre
Ya bunca mürid muhib sırât nice gecesi.

Küfrün atarken sakın imânun urmayasın
Yoksa sırsın güveci sebil olur güveci.

Dört kapudur kırk makam yüzaltmış menzili var
Anı irene açılur vilâyet derecesi.

Âşık Yunus bu sözi muhâl diyü söylemez
Ma'nâ yüzin gösterür ol şâirler kocası."

Açıklaması şöyle:

Ey dervişler şahı! Sana bir sorum var. Acaba şeyhler, doğru yol göstericiler ne buyuruyorlar? Bunların yol hakkındaki sözleri, verdikleri haber nedir, nasıldır? Haberiniz var mı?

Sorumuza cevap ver de öğüdünü tutup sevap kazanalım.

Aşk evinin bacası kime ışık gösterir bilelim. Her kul oradan ışık alamaz.

İki kapı şeriat kapısıdır. Şeriat, dinin emrettiği veya sakladığı şeyleri bildirir. Bu yolda Kur'ân-ı Kerîm en doğru yolu gösterir. Onun her bir hecesi günahlarını yıkar, temizler.

İkinci kapı tarikat kapısıdır. Kulluğa hakkıyla bel bağlayan ve doğru yolu tutanı Cenâb-ı Hak elbette bağışlayacaktır.

Üçüncü kapı marifet kapısıdır. Bu kapıdan geçenlerin gönül gözleri açılır. Bunlar başkalarının göremediklerini bu sayede görürler. Onlar artık mânâ sarayının yolunu da bulurlar. Bu yolun sonu, en üst noktası ise Ârş-ı Âlâ'ya kadar varır.

Dördüncü kapı ise hakikat kapısıdır. Bu kapıdan geçmiş ermişlere ne mutlu! Onların hiçbir şeyleri eksik olmaz. Her günleri bir bayram günü gibi neşe ile dolu geçtiği gibi her geceleri de bir Kadir gecesi kadar mutluluk doludur.

Bu dört kapının da kendilerine göre zor tarafları vardır.

Şeriat kapısından geçebilmek güç bir iştir. Tarikatin yolu yokuştur, zahmetlidir. Marifet kapısı çok sarptır. Geçilmesi gayet zordur. Hakikat kapısı ise hepsinden yüksektir. Hepsinden yücedir.

Dervişin dört yanında bu dört ulu kapı gerektir. Ve hangi tarafa bakarsa baksın, hangi tarafa dönerse dönsün, hangi kapından geçerse geçsin gecesi gündüz olur.

Bu sırra eren dervişe iki cihan da belli olur. İki cihanı da keşfeder. Yüce Allah da onun bu büyük vasfını över.

Gerçek dervişin bu dört hâl içinde olması ve durmadan gayret göstermesi gerekir. Tembellik yapan hiçbir zaman menziline ulaşamaz.

Her iki dünyada da aşılması, başarılması zor, mihnetli, çetin işler vardır. Bir kulun bu işi başarabilmesi için nice güçlüklere katlanması, nice çileler doldurması gerekir. Kestikleri bir ağacı bile dağdan kırk kişi zor indirir. Bir de bunca müridin, mü'minin Sırat Köprüsü'nden geçmesini düşünün. Kolay mı bu?

Küfrü üzerimden atayım derken dikkat et ki îmânın boynunu vurmayasın. Yoksa bütün emeklerin sırsız bir kap içinde pişirilmeye çalışılan güveç gibi heba olur.

Dört kapı, kırk makam ve yüzaltmış da menzil vardır. Ermiş kullarına Cenâb-ı Hak derecelerine göre bunları açar.

Âşık Yunus bu sözü olmayacak şey diye söylemiyor. O şâirler hocası bu sözleri ile mânâ âleminin yüzünü gösteriyor. Mânâ âlemini açıklıyor.

Yenikapı Mevlevihanesi Şeyhi Ali Nutki Dede, Sultan II. Mahmud devrinde dergâh şeyhi idi. Padişah sık sık dergâha geliyor ve her gelişinde de dervişlere ihsân-ı şahanelerde bulunuyordu.

Bir gün Şeyh Efendi ile Sultan sohbet ederken, genç padişah sordu:

"Şeyhim bir arzunuz varsa, söyleyin de yapalım."

"Var, ama yapamazsın."

"Söyleyin yapayım."

"Öyleyse, bir daha bu dergâha gelme."

"Beni evliyaullah kapısından kovuyor musun?"

"Hayır Sultanım. Buraya Mahmud Efendi olarak gelecek-sen gel. Ama Sultan Mahmud olarak gelip de dervişlere ihsânlarda bulunup kalplerini Allah'tan çelmeye devam edeceksen, gelme!"

Şeyh Vefâ hazretleri, dervişliğin pek de kolay olmadığını anlatır:

"Evvel tevhidi zikret
Sonra cürmünü fikret
Var yoluna doğru git
Derviş olayım dersen.

Bir şeyh-i kâmil ara
Gezme tozma avara
Tamam sıra bu sıra
Derviş olayım dersen.

Rüyaya yalan katma
Elden söz alıp satam
Vakti seherde yatma
Derviş olayım dersen.

Her yere ayak basma
İhsândan elin kısma
Çok söze kulak asma
Derviş olayım dersen.

Gaflet ile çalışma
Çok gezmeye alışma
Hiç kimseye sataşma
Derviş olayım dersen.

Hak söze inad etme
Refiksiz yola gitme
Eyvallahı terk etme
Derviş olayım dersen.

Şeyhinde kusur görme
Meclisinde çok durma
Nafile yere yorma
Derviş olayım dersen.

Hayrın bir ise binle
Vakt-i seherde inle
Pend-ü nasihat dinle
Derviş olayım dersen

Haram lokmayı yutma
Hiç kimseye kin tutma
Şeyh Vefâ'yı unutma
Derviş olayım dersen."

Her yolun usûl ve erkânı vardır. Her tarikatın da şartları mevcuttur.

Anadolu'nun yetiştirdiği en büyük velîlerden biri olan Hacı Bayram (XV. yüzyıl) Anadolu kökenli başka birçok bilgin ve erenin de üstadıdır. Bunlardan biri de Fatih'in hocalarından Akşemseddin idi. Akşemseddin Hacı Bayram'a bağlanışından kısa bir zaman sonra zekâsı, anlayışı, kavrayışı, en önemlisi de şeyhine tam teslimiyeti sayesinde icazet (diploma) aldı ve irşadla görevlendirildi. Akşemseddin'in bu başarısı Hacı Bayram'ın diğer müridleri arasında kıskançlığa sebep oldu. Bunlardan biri Hacı Bayram'a sordu:

– Efendi Hazretleri, kırk yıldır talebeniz olanlar henüz halifeliğe (sizi temsile) lâyık görülmezken Akşemseddin'in kısa zamanda bu rütbeye ulaşmasını sebebi ne ola.

Hacı Bayram, gerek maddi gerekse manevi hayatta yükselmenin veya yerinde saymanın sebebini açıklarcasına cevap verdi:

– Bu köse (Akşemseddin) bizde ne gördü ve işittiyse hemen inandı ve teslim oldu. Sebep ve hikmetini sonra kendi kendine bulup öğrendi. Kırk yıldır hizmetimizde bulunanlar ise bizde gördüklerinin ve duyduklarının önce sebep ve hikmetini öğrenip sonra inandı ve teslim oldu. İşte aradaki fark budur.

Bir gün sormuşlar ermişlerden birine:

– Sevginin sadece sözünü edenlerle, onu yaşayanlar arasında ne fark vardır?

– Bakın göstereyim, demiş, ermiş. Önce sevgiyi dilden gönüle indirememiş olanları çağırarak onlara bir sofra hazırlamış. Hepsi oturmuşlar yerlerine. Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar gelmiş ve arkasından da 'derviş kaşıkları' denilen bir metre boyunda kaşıklar. Ermiş sofradakilere, "Bu kaşıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz." diye bir de şart koymuş. "Peki!" deyip içmeye teşebbüs etmişler. Fakat o da ne? Kaşıklar uzun geldiğinden bir türlü döküp saçmadan götüremiyorlar

ağızlarına. En sonunda bakmışlar beceremiyorlar, öylece aç kalkmışlar sofradan. Bunun üzerine, "Şimdi..." demiş ermiş: "Sevgiyi gerçekten bilenleri çağralım yemeğe." Yüzleri aydınlık, gözleri sevgi ile gülümseyen ışıklı insanlar gelmiş oturmuş sofraya bu defa. "Buyurun." denilince, herbiri uzun boylu kaşığını çorbaya daldırıp, sonra karşısındaki kardeşine uzatarak içirmiş. Böylece herbiri diğerini doyurmuş ve şükrederek kalkmışlar sofradan. "İşte!" demiş ermiş ve eklemiş: "Kim ki hayat sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse, o aç kalacaktır. Ve kim kardeşini düşünür de doyurursa, o da kardeşi tarafından doyurulacaktır. Şüphesiz ve şunu da unutmayın, hayat pazarında alan değil, veren kazançtadır daima."

ꕥ

Dervişlik sadece sözde değildir.

Tarikat da övünmek için girilen bir kapı değildir.

Rıza Tevfik "Dinle İmânım" nefesinde dervişlere seslenirken der ki:

"Dervişlik özüne hâkim olmaktır
Esir-i nefs olan derviş değildir.
Aşkı rehber edip Hakk'ı bulmaktır
Keşkül, teber, âsâ, tiğ, şiş değildir.

İbâdet nâmına dalgın oturma
Bağırma, tepinme, göğsüne vurma
Ya Hû ya Hak diye köpürüp durma
Zikr-i Hak hazm için geviş değildir.

Dünyada cennete girenler varsa
Vech-i Hakk'ı ayan görenler varsa
Enel-Hak sırrına erenler varsa
Sarhoşluk yüzünden ermiş değildir.

Kerâmet umma hiç necef taşından
Ayrılma insandan öz kardeşinden
Hakk'ı göremezsin bağlar başından
Gerçek er sultandır keşiş değildir.

Mamurede doğar mânevî insan
Terbiyeyle büyür kudret-i îmân
Senin aradığın nimet-i irfan
Yaban yerde biter yemiş değildir.

Ham ervah her yerde var yığın, yığın
Nedir onlarla verip aldığın
Uzlete mail olan gönlüne sığın
Cihan gönül kadar geniş değildir.

Rıza'dan himmet al berzahta kalma
Serden geçmedinse ummana dalma
Dervişlik sözünü ağzına alma
Demir leblebidir, kişniş değildir."

ZİKİR

Hak ile yakın olmanın en güzel yolu Hakk'ı zikretmektir. Allahü Teâlâ'yı zikretmek amellerin en hayırlısıdır. İnsanın derecesini yükselten zikir hakkında yüce Mevlâmız şöyle buyurur:

– **"Allah'ı zikretmek, elbette ibâdetlerin en büyüğüdür."**

(Ankebut Suresi: 45)

Ruh yüceliğine erişmenin en sağlam yolu zikidir.

– ***"Siz beni anın, Ben de sizi anayım."***

(Bakara Suresi: 152)

Sâbit Bennanî dedi ki:

– Ben, Rabbimin beni ne zaman andığını bilirim! Yanındakiler sordular:

– Nasıl bilirsin? Dedi ki:

– Ben O'nu andım mı, O beni anar!

Hadis-i kutsîde Allah buyurdu:

"Ben kulumun bana karşı beslediği zannına göreyim.

Beni andığı zaman onunlayım.

O beni yalnızken zikrederse bende onu zâtımda zikrederim.

Beni bir toplulukta zikrederse ben de onu o topluluktan daha hayırlı bir topluluk içinde zikrederim."

(Muhtar-ül Ehâdis: 181)

Allah (c.c.) hazretleri buyurmuştur:

"Beni taatımla zikredin. Ben de sizi mağfiretimle zikredeyim. Kim ki Beni muti olarak zikrederse, ahdim

olsun, ona mağfiret edeyim. Kim de Beni asi olarak zikrederse ahdim olsun ki, onu azâbımla anayım."

Gönül huzuru zikir ile olur:

"(Onlar, Allah'a) imân edenler ve gönülleri Allah'ın zikri ile sükûnete erenlerdir. Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah'ı zikretmekle sükûnet bulur."

(Râd Suresi: 28)

İmam-ı Gazâlî'ye sordular:

– Göz güzel şeyler görmekle,

Kulak güzel sesler işitmekle

Burun güzel kokular koklamakla

Akıl, muammaları sükûnetle çözmekle haz duyar. Ve duyduğu haz sayesinde mesud olur.

Acaba, gönül neye kavuşmalı ki haz duysun ve duyduğu bu hazzın koynunda hakiki ve ebedi saadete kavuşabilsin?

Şöyle cevap verdi:

– Allah'ı zikrederek, Allah sevgisine ulaşmakla...

Seven daima sevdiğini anar. Onun ismini söyledikçe mutlu ve huzurlu olur.

Allah'ı seven, daima zikreder. Sultan Ahmed Han hazretleri bir kıtasında ne güzel anlatır:

"Dil hânesi pür nur olur
Envar-ı zikrullah ile.
İklim-i dil mâmur olur
Mi'mar-ı zikrullah ile."

Allah'ı zikretmek bütün tarikatlarda en başta gelen görevdir. Zaten zikir ve tesbihat ile tarikat ehli kendilerini vazifeli bilirler. Her gün belirli miktarda yaptıkları tesbihat ve zikir hiç aksamamaktadır. Gerek fert olarak gerekse de toplu olarak yapılan zikir meclisleri, hatmeler ve sohbetlerle Allah'a yakınlıklarını göstermiş olurlar.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Müslüman bir kimse, namaz ve zikir için mescidi vatan edindiğinde, oraya çokça gitmeyi alışkanlık haline getirdiğinde, Allah'ın onun bu halinden duyduğu sevinç, tıpkı gurbette bir yakını olan kimsenin onun yanına dönmesiyle kavuşmaktan duyduğu sevinç gibidir."

(İbn-i Mâce)

Allah'ı zikredenin duyduğu sevinçten daha fazlasını yüce Allah kulunu mağfiretiyle gösterir. Böyle zikreden dil sahibine bütün mahlukât da saygı duyar.

"İsm-i pâkin pâk olur zikreyleyen
Her murâda erişir Allah diyen."

Allah diyen mübârek dillerin sahiplerini melekler bile gıpta ile seyrederler.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) buyurdu:

"Nerede bir cemaat toplanır ve Allah'ı zikrederse, melekler onları kuşatır. Etraflarında dönerler. İlâhi rahmet onları kaplar."

(İhyâ-yı Ulûmiddin: 1/264)

"Bir kez Allah dese aşkıyla lisan
Dökülür cümle günah misl-i hazan."

Süleyman Çelebi'nin söylediği bu beytteki gibi gönülden bir defa Allah diyenin bütün günahları, sonbahar yapraklarının döküldüğü gibi affolur.

Bir insanın Allah demesi o kadar önemlidir.

"Allah" diyen Allah'ın bütün isimlerini zikretmiş olur. Allah ismi doksandokuz ismin hepsine şâmildir.

Allah kelimesinin yerini hiçbir kelime ve sıfat tutamaz. Tanrı, Çalap gibi kelimeler hiçbir şekilde Allah isminin yerini tutamamaktadır.

Allah ismi tâ yürekten, gönlün derinliklerinden gelen ilâhi bir kuvvet ve kudretle yükselen ağırlığa sahiptir. Onun verdiği

kuvvet ve kudreti hiçbir isim verememektedir. Muharebelerde "Allah, Allah!" diye zikrederek düşmana saldıran yiğitler bu ism-i şerifle on kat daha kuvvetlendiklerini hissetmişlerdir. Düşmanları da onların bu "Allah, Allah" sadâlarını tâ uzaktan işittikleri vakit yürekleri korku ile dolmuştu.

Can-ı gönülden "Allah!" diyen bir insan kendini her cihetten kuvvetli bulur.

"Birdir Allah demesen ruh bulamaz sabrü sükûn

Bereketsiz geçen eyyam, daralır kalb-i derûn."

Zünnûn-u Mısrî diyor ki:

"Çölde bir zenci gördüm. Her kim onun yanında:

– Allah! deseydi o zenci bembeyaz olurdu.

Bir kimse, can-ü gönülden

– Allah! dese, onun tüm fâni sıfatları değişir."

Cüneyd-i Bağdadî anlatır:

"Bir gün Seriyyüs Sakatî'nin yanına gittim. Orada baygın halde yatan birisini gördüm.

– Bu nedir? diye sordum.

– Bir âyet-i celîle dinledi ve onun için bayıldı, düştü, dedi.

– O âyeti aynen kendisine okuyun, dedim.

Onlar da aynı âyeti okudular ve adam ayıldı.

Seriyyüs Sakatî bana sordu:

– Böyle yapmayı nereden biliyordun?

Ben de dedim ki:

– Yakup aleyhisselâmın gözleri, Yusuf'un gömleğini gördüğünde görmez olmuştu. Sonra yine Yusuf'un gömleğini kendisine getirdiler de gözlerine sürdü. O zaman gözleri açılmıştı.

"Gömleği onun yüzüne koydu ve gözleri görecek duruma geldi..."

(Yusuf Suresi: 96)

Bu bayılanı da âyet-i kerîmeden dolayı bayıldığını öğrenince ayılma sebebi de yine bu âyet-i celîle olacaktır diye düşündüm.

Bu buluş Sakatî'nin hoşuna gitti.

Allah adını duyduğunda bütün vücudunun beyazlaştığı zenci de o yüksek heyecanın, Allah'a olan bağlılığın ispatını göstermektedir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de buyurulur:

"Mü'minler ancak Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğunda îmânlarını arttıran ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir."

(Enfal Suresi: 2)

İlâhi coşku, insanda değişiklikler meydana getirir.

Tasavvuf ilminde vecd denilen bu yüksek seviyedeki ilâhi aşk, insanın maddî benliğinden geçip mânevî bir yapıya girmesidir.

Vecd, perdelerin kalkması, ilâhi bir huzurun duyulması, mutluluğun bulunmasıdır.

Vecd, buluş demektir. İlâhi sırra ermenin, mânevî havayı bulmanın insandaki halini ifade eder.

İnsan ilâhi cezbe ile, vecd ile maddî ve mânevî olarak değişiklikler göstermektedir.

İnsan fizyonomisi ve ruhiyatı üzerinde incelemeleriyle meşhur Alexis Carrel bu konuda şu görüşlerine yer vermektedir:

"Heyecanlar çok hassas insanların, iç sıvı ve dokularında dikkati çeken değişimler meydana getiriyor. Almanlar tarafından idama mahkûm edilen Belçikalı bir kadının saçları, hükmün infazından bir evvelki gecede ve birdenbire beyazlaşıvermiştir. Bombardıman sırasında başka bir kadının derisinde erüpsiyon olmuş, yani ürtiker çıkmıştır. Her bombanın patlayışında ürtiker büyümüş, kızarıklığı artmıştır. Joltrain, manevî bir darbenin kanda belirli değişiklikler meydana getirdiğini is-

pat etmiştir. Büyük bir korku geçiren kimselerde akyuvarların azaldığını, damar tansiyonunun düştüğünü, kan plazmasındaki pıhtılaşma süresinin azaldığını müşahede etmiştir. Seromun fiziko-şimik halinde ise daha derin değişikikler meydana geliyordu."Kanı bozulmak" deyimi kelimenin tam mânâsıyla doğrudur. Düşünce, organik lezyonlar doğurabilir. Modern hayatın istikrarsızlığı, bitmeyen telaş, güvensizlik, mide ve barsaklarda asabi ve bünyevî düzensizliklere yol açan şuur hallerini oluşturuyorlar. Hazımsızlığa da yol açıyor, barsaklardaki mikropların kan dolaşımına karışmasına yol açıyorlar. Kolitlerle bunlara refakat eden böbrek ve mesane enfeksiyonları, zihnî ve mânevî dengesizliğin uzak sonuçlarıdır. Bu hastalıklar, hayatın daha basit ve daha az hareketli olduğu, kaygıların az bulunduğu sosyal gruplarda hemen hemen hiç bilinmiyor..."

Ahlâkî, dinî veya ilmî bir ideal peşinde koşanlar, ne fizyolojik güven, ne de uzun ömür ararlar. Bu ideal için kendilerini feda ederler. Öyle görülüyor ki, şuurun bazı halleri de organizmada patalojik değişimler meydana getiriyor."

(İnsan Denen Meçhul: 176)

İbn-i Abbas (r.a.) tefsirinde diyor ki:

– Gece-gündüz, karada-denizde, seferde-hazarda, fakirlikte-zenginlikte, hastalık halinde-sıhhatli halinde, açık ve gizli Allah'ı anın!

Muaz bin Cebel (r.a.) bildiriyor:

– Cennet ehli, dünyada Allah'ı zikirsiz olarak geçen bir saat kadar hiçbir şeye teessüf etmezler.

İbrahim Edhem hazretleri bir gün, ne dünyaya ne de âhirete faydası dokunmayacak sözler sarfetmekte olan birisine rastladı. Ona:

– Bu sözün sana bir faydası dokunacağını ümit ediyor musun? diye sordu. Adam:

– Hayır, dedi.

– Bu söz yüzünden azâba uğramayacağından emin misin? Adam:

– Hayır, dedi.

Bunun üzerine İbrahim Edhem hazretleri şunları söyledi:

– Sana faydası dokunacağını ummadığın, azap getireceğinden de emin olmadığın sözü ne yapacaksın öyleyse! Bari git zikirle meşgul ol.

(Tenbihül Gâfilin: 118)

Sultan İkinci Murâd Han hazretleri, o saltanat içinde bile der ki:

"Varalım bir-iki gün zikredelim Mevlâyı
Bize ısmarladılar mı bu yalan dünyayı?"

Bu dünyadan ayrılırken bile insan kelime-i tevhidin, zikrin faydasını görecektir. Ölüm anında çatlayacak derecede susuz olarak dünyadan ayrılırken Allah'ı zikredenler bundan müstesna tutulacaklardır. Onlar suya kanmış olarak gönül huzuru ile âhirete gideceklerdir.

Abdullah bin Umeyr (r.a.) diyor ki:

"Yatağına uzanan bir kimse Allah'ı zikretmeye başlar ve öyle uyur kalırsa sanki uyanıncaya kadar zikretmişcesine sevap kazanır."

Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu:

"Dünyada bir kavim Allah'ı, serilmiş yataklarda zikredecekler.

Allah onları yüksek derecelere çıkaracaktır."

(Mecmaüz-Zevâid: 10/78)

Şâir ne güzel söylemiş:

"Zâhid bizi taneyleme
Hak ismin okur dilimiz.
Sakın efsane söyleme
Hazrete varır yolumuz.

Sayılmayız parmak ile
Tükenmeyiz kırmak ile
Taşramızdan sormak ile
Kimse bilmez ahvâlimiz."

Ebû Musa el-Eş'arî (radıyallahu anh) der ki:

Hayber seferine giderken ben Rasûlullah aleyhisselâmın binitinin arkasında idim. "Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh." demeye başladım. Rasûlullah aleyhisselâm böyle söylediğimi işitti ve: "Yâ Abdullah bin Kays!" diye seslendi. "Buyur yâ Rasûlallah! emrinize âmâdeyim." dedim.

"Sana cennet hazinelerinden büyük bir hazine değerinde bir kelimeyi söyleyeyim mi?" diye sordu.

"Söyle yâ Rasûlallah! Babam, anam sana fedâ olsun!" dedim.

"Güç ve kuvvet ancak Allah'ındır." buyurdu.

Abdullah bin Mesud (radıyallahu anh)den rivâyete göre, Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

"Miraca çıkarıldığım gece (Beyt-i Mâmur'da) İbrahim aleyhisselâm ile karşılaştım. Bana "Yâ Muhammed! Ümmetine benden selâm söyle ve onlara haber ver ki; cennetin toprağı iyi, suyu tatlı, yeri geniş ve dümdüzdür.

Oraya ekilecek tohum:

(Subhânellâhi vel-hamdülillâhi velâ ilâhe illallâhu vallâhu ekber)

'Allah'ı tesbih ederim, Allah'a hamdolsun. Allah'tan başka ilâh yoktur. Allah en büyüktür.' tehlilidir."

(Muhtar-ül Ehâdis: 80)

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"Yedi gök, dünya ve bunlarda bulunan herkes, O'nu tesbih eder. O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Ne var ki siz, onların tesbihini anlamazsınız. O, çok yumuşak davranan, çok bağışlayandır."

(İsrâ Suresi: 44)

Hücrelerden atomlara kadar her şey Allah'ı zikreder, tesbih ederler.

Atom çekirdeklerinin etrafındaki elektronlar, sürekli ve muntazam bir şekilde çekirdeğin etrafında dönmektedirler. Onların bu dönüşleri Allah'ı tesbihtir.

Dinle taşları, toprağı
Sana Allah bir diyecek
Salınan ince yaprağı
Şânı yücedir diyecek...

Kanat çırpan kırlangıca
Sorabilsen lisânınca
Yerdeki topal karınca
Allah Rabbim'dir diyecek...

Her mahlûk, kendi lisânına göre Allah'ı zikreder. Peygamberimiz (s.a.v.) buyurur:

"Kurbağaları öldürmeyin. Onların sesleri tesbihtir."

"At öyle bir hayvandır ki, sahibinin zikrini işitir. O da sahibi ile birlikte Allah'ı tesbih eder."

"Bit, pire, çekirge, at, katır, sığır ve diğer bütün hayvanların hepsinin ecelleri tesbihlerine devam etmelerine bağlıdır. Tesbihleri bitince Allah onların ruhlarını kabzeder."

"Yâ Âişe! Bu iki elbiseyi yıka. Bilmez misin ki elbise tesbih eder ve kirlenince tesbihi kesilir."

(Râmuz-ul Ehâdis: 500)

Her varlık, Yaradan yüce Allah'ı bilir ve tesbih eder...

"Hazret-i Musa, Allah'a yalvardı:

– Yâ Rabbi! Bana bir şey öğret. Onunla seni hatırlayayım. Ve sana duâ edeyim, dedi. Allah (c.c.):

– Lâ ilâhe illallâh! de, buyurdu.

Musa aleyhisselâm:

– Yâ Rabbi! Bütün kulların bunları söylüyor, dedi. Allah (c.c.) yine:

– Lâ ilâhe illallâh, de, buyurdu.

Musa aleyhisselâm:

– Sadece bana vereceğin bir şey istiyorum, deyince Allah (c.c.) şöyle buyurdu:

– Yâ Musa! Yedi kat gökler ve yedi kat yerler terazinin bir kefesinde olsa ve lâ ilâhe illallâh da diğer kefesinde olsa, lâ ilâhe illallâh'ın sevabı onları bastırır."

(Terğib vet-Terhib: 2/415)

Nuh aleyhisselâm da kelime-i tevhidi oğluna vasiyet etmişti. Ona:

– Lâ ilâhe illallâh demeyi öğütlemiş ve emretmişti.

– Şayet gökler ve yer bir halka olsa, lâ ilâhe illallâh onları kırar ve nihayet Allah'a ulaşır, demişti.

(Terğib vet-Terhib: 2/417)

Kâinatın temeli bu kelime-i tevhid üzerine kurulmuştur. Bütün peygamberler insanlığa tevhide çağırmışlar ve Allah ile yakınlığa dâvet etmişlerdir.

Kelime-i tevhid ile yaşayanların görecekleri mükâfat, mahşerde nur olarak tecelli edecektir.

Mizanda hasenatın en ağır geleni kelime-i şehadettir. Rasûl-i Ekrem (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyuruyorlar:

"Allahü Teâlâ kıyâmet günü bir kimseyi hesaba çekmek için herkesin önünde ayırır ve günahla dolu doksandokuz defterini ortaya koyar. Herbir defterin büyüklüğü gözün uzanabileceği mesafe kadardır.

Allahü Teâlâ: 'Bu günahlardan kabul etmediğin ve meleklerin sana fazla yazdığı hususunda bir diyeceğin var mı?' diye sorar. Kul: 'Hayır yâ Rabbi!' der. Allahü Teâlâ: 'Bunlara karşı herhangi bir mazeretin var mı?' buyurur. O kimse de: 'Hayır yâ Rabbi!' buyurur. Sonra, içinde:

'Allah'tan başka ilâh olmadığına Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in O'nun kulu ve Rasûlü olduğuna şehadet

ederim.' cümlesi yazılı küçük bir kâğıt parçasını çıkarır ve: 'Gel kendi tartında bulun!' buyurur.

Kâğıdı gören kimse: 'Yâ Rabbi! Şu doksan dokuz defterin karşısında bu kâğıdın ne kıymeti olur?' der. Allahü Teâlâ: 'Sana hiçbir haksızlık yapılmayacaktır.' buyurur ve defterler terazinin bir kefesine, kelime-i şehâdet yazılı kâğıt da diğer kefesine konur. Şehâdet-i celîleyi ihtiva eden kâğıt doksandokuz defterden ağır gelir.

Hiçbir şey Allah Lâfza-i Celâl'inden daha ağır gelemez.

"İki kelime vardır ki, Rahmân'a sevimli, dilde hafif ve mizanda ağır gelir. Bunlar:

'Sübhanellahi ve bihamdihi, Sübhanellahil-azîm=Yüce Allah'ı hamd ve tesbih ederim, Yüce Allah'ı tenzih ederim.' kelimeleridir."

(Terğib vet-Terhib: 2/417)

İnsan, dilini bu güzel zikirlere alıştırmalıdır. Dilinden eksik etmediği tesbihat ve zikirler insanın kurtuluşuna vesile teşkil edecektir.

Ebû Osman Hîrî hazretlerine biri gelip dedi ki:

– Efendim! Dilimle Allahü Teâlâ'yı zikrediyorum. Fakat kalbimle yapamıyorum. Ne yapayım?

Şu cevabı verdi:

– Şükret. Hiç olmazsa bir organın, dilin itaatkâr oluyor. Senden bir uzva bu iş için yol açılmış. İnşaallah bir gün kalp de ona uyar.

Dil zikir ederken, gönül ilâhi sevgiyle dolmalı. Gözler ibretle bakmalı. Ve akıldan hiç çıkarılmadan âhiret hesabedilmelidir. Zikirden ve tesbihattan maksat insanın Allah ile irtibatlanıp yasak olan durumlardan kaçınmasıdır. Âhirete hazırlıklı olmasıdır.

Feridüddin-i Attar, zikri anlatırken şöyle söyler:

"Zikir hilafsız üç şekilde olur. Bu sözü boş bir laf zannetme. Avamın zikri ancak dil ile, erenlerin zikri ise kalp ile olur. En

yüce erenlerin zikri de sır iledir. Zikretmeyen daima ziyandadır. Tanrı'nın ululuğunu dile getirmeden zikretme bidat, zikirde bir şart da hürmettir. Her uzvun başka bir zikri vardır, ey oğul, yedi azâ da ayrı ayrı zikreder.

Elin zikri, her zavallının yardımına uzanmak, ayağın zikri yakınlarını ziyaret etmektir. Gözün zikri, Allah korkusuyla yaş dökmek ve onun âyetlerini temaşa etmektir. Kulak zikrini de doğru sözleri dinlemekten ibaret bil, mümkünse gece gündüz zikre çalış. Kalbinin zikri sende Allah aşkını doğurur, çalış ki bu zikri elde edesin. Cehaleti yüzünden daima günahta olan, Allah zikrinden ne zevk duyabilir?

Dilin zikri Kur'ân okumaktır. Bundan nasibi olmayan kişi müflislerdendir. Daima Allah nimetlerine şükret ki, Allah da sana nimetlerini tamam versin. Ey oğul yaratıcının hamd ve senâsını söyle ki, ömrünü baştanbaşa berbat etmeyesin. Daima hakkı övmekten dilini ayırma ki, yoksulluk ateşinden kurtulabilsin. Dudağını Allah zikrinden başka sözlerle kıpırdatma çünkü erenlerin işleri hep böyle olmuştur."

(Pendnâme: 26)

VELÂYETE GİDEN YOL

Aylaklıktan, başıboşluktan usanan, bunu çıkar yol almadığını anlayıp doğru yola gelmeye karar veren mirasyedi bir adam, ülkesinin kralına çıkıp, doğruluktan ayrılmadan dürüstçe yaşamak için kendisine bir yol göstermesini istedi.

Kral, adama ağzına kadar dolu bir fıçı zeytinyağı verdi. Bunu tek bir damla bile dökmeden şehrin bir ucundan öbür ucuna götürmesini, bir damla dahi döktüğü takdirde hemen orada boynunu vurulacağını söyledi. Yanına da kontrol için yalın kılıç iki gözcü verdi. Adam fıçıyı kralın buyruğuna uygun şekilde, bütün gücünü, dikkat ve zekâsını kullanarak bir damla bile dökmeden şehrin bir başından öbürüne götürdü. Sonra geri dönüp kralın huzuruna yeniden çıktı. Verilen görevi eksiksiz yerine getirdiğini söyledi. Kral adama sordu:

"Şehirde ne gördün, neye şahit oldun?"

O gün şehirde pazar kurulduğu, her yanın iğne atılsa yere düşmeyecek kadar kalabalık olduğu bir gündü. Buna rağmen adam şu cevabı verdi:

"Efendimiz, ucunda can kaygısı da bulunduğundan fıçıdaki yağı dökmemek için öylesine bir dikkat içindeydim ki, bir an bile gözümü fıçıdan ayırıp çevreye bakamadım. Bu nedenle ne kimseyi gördüm, ne de bir olaya şahit oldum.."

Kral bu dersten sonra gönül rahatlığı ile tavsiyesini yaptı:

– İşte, yaptığın her işte, sana verilen her vazifede böyle dikkatli olur, kendini işine verirsen, Allah'ın her an seni kontrol ettiğini de aklından çıkarmazsan, hiçbir zaman doğru yoldan ayrılmazsın...

Doğru yolu bulmak için hedefi iyi seçmek ve bu yolda başka şeylerle meşgul olmamak gerekir.

İslâm düşünürleri, din âlimleri eserlerinin birçok yerinde mâlâyâninin zararlarından bahsederler. Boş sözlerin, faydasız konuşmaların insana çok şeyler kaybettirdiklerini dile getirirler. İnsanları faydalı sözleri konuşmaya, yararlı sohbetleri dinlemeye teşvik ederler.

İnsan iyi sözleri dinleye dinleye, iyi konuşa konuşa epey mesafe alır. Olgunluğa doğru ilerler. Kemâle doğru gider. Hak sözü konuşanın da, dinleyenin de Hakk'a yakın olacağına göre güzel bir mevkiye doğru adım adım ilerler. Bu da Allah'ın ona bazı nimetleri ve lütufları göstermesine sebep olur.

Cenâb-ı Hak insanın istidadına ve istikametine göre lütuflar ihsân eder.

Velînin velâyeti, Rahmân'ın hibesindendir. –

Mânevî sultanlık lütfu ilâhiyedendir...

Ebûbekir Râzî Becelî der ki:

"Bir kimseye İbrahim (alehisselâmın) azmi,

Musa (aleyhisselâmın) sıdkı ve yakini,

Hazret-i İsa'nın temizliği,

Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz'in sabrü tahammülü verilse de Yüce Hakk'ın korumasında olmasa fitne yeli estiği zaman hepsini toz eder. İnsan da o hal içinde şaşar kalır."

İmam Gazâli der ki:

– Doğan çocuklardan ancak bazıları çok yaşar.

Onların içinden bazıları ergenlik çağına gelir.

Binlerce akıl-baliğden ancak biri mü'min olur.

Binlerce inanandan, ancak biri âlim olur.

Binlerce âlimden, ancak biri hakikate erer.

Binlerce hakikate erenlerden ancak biri ârif-i billah olur.

Binlerce âriften ancak biri kemâl mertebesine ulaşır.

Binlerce kemâle erenlerden ancak bir tanesi insan-ı kâmil olur.

İnsan-ı kâmil, birleştirici mertebeye sahiptir. İsm-i Âzâm makamındadır. Onsekizbin âlemi, onsekizbin gözle seyreder. Her âleme ayrı bir gözle bakar. Duyular âlemini his gözüyle, makalat âlemini akıl gözüyle, mânâlar âlemini kalp gözüyle seyreder."

(Özün Sözü, M. Arabî: 26)

Ebûl Hasan Harakânî der ki:

– "Allah (c.c.) bütün ruhlara, yaratılışın başında "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye seslendiğinde bunu bazı ruhlar:

– Ben sizin Rabbiniz değil miyim? diye, bazıları:

– Ben sizin dostunuz değil miyim? diye, bazıları da:

– Her şey Ben değil miyim? diye işitmişlerdir."

Bu işitme, bu anlayış içinde bazı insanlar Hakk'ın dostluğuna bazıları Hakk'ın rızâsına doğru yönelmiş ve bezm-i elest âleminde aldıkları bu şuur ile hayatlarını sürdürmüşlerdir. Enbiyâ ve evliyâ hep bu ruh ile yaşamışlar, ilâhi aşk ile coşmuşlardır.

"Hızır aleyhisselâmdan rivâyet olunduğuna göre evliyânın içinden;

Bir Gavs

Üç büyük evliyâ

Yedi ârif (sırlara vâkıf)

On nakîp

Kırk görevli

Yetmiş seçkin Allah dostu vardır.

Bu mübârek insanlar, bu yüksek derecelere, çok oruç tutmak, çok namaz kılmak, sofu görünmek ve güzel elbiseleri giymekle kavuşmadılar...

Evliyâyı bu dereceye çıkaran onların şu özellikleridir:

1- Haramdan kaçmaları (verâ),

2- Güzel niyetleri,

3- Gönül dünyalarının selâmeti,

4- İnsanları hakir görmemeleri,

5- Haset etmemeleri, kıskanmamaları,

6- Tatlı konuşmaları,

7- Güzel ahlâka sahip olmaları,

8- Cömertlikleri."

(Ruh-ul Beyân: 5/234)

İslâm'ın güzelliklerini yaşayan insanlar bedenen de ruhen de güzelleşmişlerdir. Kemâl derecesine varan insanlar, hem dünyalarını kurtarmış hem de âhiretlerini garantilemişlerdir.

Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna temiz gitmek, defterini sevaplarla doldurmak isteyen talihli insanlar, bütün gayelerini Hakk'ın rızâsına hasretmişlerdir. Hayâ ve itaatte o kadar hassas davranmışlardır ki, abdestsiz olarak ne bir yere basmışlar ne de oturmuşlardır.

"Mirac olayından sonra Cenâb-ı Fahr-i Kâinat (s.a.v.) Efendimiz, bir sabah:

"Yâ Bilal! İslâmiyet'te en çok kabulünü umduğun amelini bana haber ver zira, Cennet'te önümde senin ayak seslerini işittim." buyurdu.

Bilâl-i Habeşî (r.a.) ise şöyle cevap verdi:

"Gece ve gündüz her abdest aldığımda bu abdestle müyesser olduğu kadar namaz kıldım. Başka da bir amelde bulunduğumu bilmiyorum."

Nerede abdestim bozuldu ise hemen abdest aldım.

Rasûl-ü Kibriyâ (s.a.v.) Efendimiz:

– İşte bu onun için, buyurdu"

(Terğib vet-Terhib: 1/163)

Allah'ın rızâsını kazanmak, lütfuna nâil olmak çok çalışmayı ve mücahedeyi gerektirir.

İnsanın görünen düşmanlarından başka bir de görünmeyen düşmanları vardır.

Nefs ve şeytan en büyük düşmandır.

Hasan-ı Basrî'ye sordular:

– İblis, bilgin ve anlayışlı mıdır?

Şu cevabı verdi:

– Evet. Öyle olmasaydı nice bilgin ve anlayışlı kişileri yoldan çıkartabilir miydi?

İnsan nefsi ile, şeytanı ile devamlı savaş halinde olmalıdır. Onlarla sulh yaptığı zaman Allah'ı gücendirmiş olur.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"Allah uğrunda, O'na yaraşacak şekilde cihâd edin."

(Hac Suresi: 79)

Cihâd, düşmana karşı müdafada bütün gücü sarfetmek demektir.

Bu mücahede üç şekilde kendini gösterir:

1- Görünen düşmana karşı mücadele.

2- Gizli düşmana, şeytana karşı cihâd.

3- İnsanın içindeki nefsine karşı mücahede.

Bu mücadelede muvaffak olanlar kurtuluşa ererler.

Hazret-i Hasan bu âyet-i celîleyi okuyunca şöyle söylemiş:

"Adam, Allah yolunda cihâd eder. Ve halbuki bir kılıç vurmamış bulunur."

"Tebük seferinden dönüşünde Peygamberimiz (s.a.v.) ashâbına şöyle buyurdular:

– Biz küçük cihâddan döndük şimdi büyük cihâda gidiyoruz."

(Tefsir-i Hâzin: 3/299)

Büyük bir savaştan yeni dönmüş birçok yaralı bulunmasına rağmen 630 yılında Tebük seferi başlamıştı. Ordunun yolu uzak, şiddetli kuraklık, bunaltıcı sıcak ve Bizans ordusunun çok kuvvetli oluşu gibi engeller bulunmasına rağmen çıkılan savaş sonrasında Allah Rasûlü'nün daha büyük savaşa dâveti insanın nefsi ile cihâdı idi. Büyük cihâd bu idi.

İnsanın nefsini yenebilmesi en büyük zaferi kazanması demektir.

Abdülvahab Şârânî (1493-1565) hazretleri der ki:

"Haramlardan şiddetle kaçındığım gibi, mubahların fazlasını dahi terkederdim.

İyice incelemeden bir şey yediğim olmadı. Öyle bir hale geldim ki, gelen yiyeceğe bakarak, onun helâl olup olmadığını, Rabbimin bana ihsân etmesiyle anlamaya başladım.

Helâl yiyeceklerden temiz ve güzel, haram olanlardan ise kötü ve pis koku hâsıl olmaya başladı. Bu alâmetlere göre hareket ettim.."

Bu güzellikler onları Cenâb-ı Allah'ın rızâsına götürmüştür. Güzel yaşayışları ile örnek ahlâkları ile Allah'ı hoşnut etmenin huzuruna ermişlerdir.

Hatem bin Yusuf, Belh'de doğmuş ve miladi 852 yılında vefât etmiştir. Hatemi Esam diye anılmaktadır. Esam sağır demektir. Bu lâkabla anılmasına şu hâdise sebep olmuştur:

Kendisi kundura tamirciliği yapmaktaydı. Bir gün dükkânına ayakkabısını tamir için gelen bir kadın, kazayla yellendi. Utancından yerin dibine girecek şekle geldi. Hatem ayakkabısını tamir edince, kadın fiyatını sordu. Hatem, kadının hatasını anlamamış gibi davranarak:

– Kadın, yüksek sesle konuş, duyamıyorum! diyerek sağır gibi davrandı.

Kadın, o kadar rahat bir nefes aldı ki, yeniden doğmuş gibi oldu.

Ve ondan sonra o kadının ölümüne kadar tam kırk yıl Hatem herkese sağır gibi davrandı. Bu yüzden kendisine "Esam" (sağır) denildi.

"Bir kimsenin ayıbını görüp, kılma zinhar aşikâr
Günde yüzbin aybın örter iken ol Cenâb-ı Perverdigâr"

Enbiyânın, evliyânın yolu bu idi.

"Hani kerem, hani ayıp örtücülük, hani hayâ?

Binlerce ayıp örterdi enbiyâ vu evliyâ."

Onlardaki anlayış, insan sevgisi ve hoşgörücülük vasıfları velâyet makamına götürecek kadar farklı bir şekilde idi.

Hakk'ın taksimine râzı olmak, Allah'tan gelene sabır ve tahammül göstermek onların şiârı idi.

Allah'a öyle bağlanıp inanmışlardır ki tevekkül sahipleri bile bunlara imrenecek duruma gelmişti.

Hatem-i Esam'ın hanımı sâliha bir insandı. Kerâmeti zâhir olmuştur.

Bir gün Hatem savaşa gitmek istedi. Hanımına sordu:

– Dört ay gelemem. Bu müddet zarfında ne nafaka istersin?

Hanımı dedi ki:

– Ne kadar yaşayacaksam o kadar nafaka bırak.

– Yaşaman ve ölümün Allah'ın elindedir.

– Benim rızkım da senin elinde değil, Allah'ın kudretindedir.

Hatem çok sevindi. Savaş için gitti.

Komşu kadınları geldiler.

– Kocan ne kadar nafaka bıraktı? diye sorduklarında o dedi ki:

– O da benim gibi rızık yiyicidir. Rızık verici değildir.

Kadınında-erkeğinde bu anlayış hâkimdi. Allah da onlara öyle bir mertebe ihsân etmişti...

İbrahim Edhem, Kâbe'ye sefer edip ondört yılda ve her adımda iki rekât namaz kılarak Kâbe-i Şerife vardı. Fakat Kâbe'nin ruhunu göremedi.

– Yoksa gözümde bir eksiklik mi var? diye ah eyleyince bir ses işitti:

– Yâ İbrahim! Bizim bir kulumuz Kâbe'ye geliyor da Kâbe onu karşılamaya gitti.

Biraz sonra Rabia'yı gördü. Sordu:

– Rabia, bu ne hikmettir ki Kâbe seni karşılıyor.

Rabia dedi ki:

– Yâ İbrahim! Sen namaz eyledin. Namaz ile geldin. Ben niyaz eyleyip niyaz ile geldim.

Ne güzel edeb...

"Şöyle niyâz et:

– Rabbim! Gireceğim yere dürüstlükle girmemi sağla. Çıkacağım yerden de dürüstlükle çıkmamı sağla. Bana tarafından hakkıyla yardım edici bir kuvvet ver."

(İsrâ Suresi: 80)

Süfyan-ı Sevrî bir gün mescide girerken evvelâ sol ayağını bastı. Bir ses işitti:

– Ya Sevr! Niçin evvelâ sağ ayağını basıp girmezsin?

Süfyan kendinden geçer gibi oldu. Yüzüne bir tokat vurup dedi ki:

– Bir sünneti terkedip edepsizlik etmekle adını sevr (=sığır) koydular. Daha fazla edepsizlik edersen düşün ki ne derler...

Onlardaki edeb bu.

İlâhi terbiyeden hisse alanlardı onlar.

Şeyhlerden biri Mekke-i Mükerreme'ye gidecek oldu. Şeyh arkadaşlarından birine haber göndererek dedi ki:

– Müridlerden birini bize versin de o mürid bizimle beraber Mekke-i Mükkereme'ye gelsin.

Arkadaşı, bir dervişine beraberlerinde Mekke'ye gitmesini tembih ederek, dervişi şeyhe gönderdi. Yolda giderlerken dervişe şeyh sordu:

– Adın nedir?

– Bana filan oğlu filan derler.

Mekke'ye varıp gelinceye kadar bundan mâadâ bir söz daha söylemedi. Mekke'den avdet edilince derviş şeyhine iade edildi. Kendisine ve şeyhine ne verdilerse aldı ve şeyhine götürüp teslim etti. Şeyhinin elini öptü ve hizmetiyle meşgul oldu. Birkaç gün sonra şeyh, bir derviş daha gönderdi ve arkadaşına bu derviş vasıtasıyla:

– Hoş geldin, safâlar getirdin, dedi. Acaba bizim dervişten memnunlar mı? diye sordular. Hacdan gelen zât, dervişin şeyhine haber göndererek dedi ki:

– Gönderdiğin derviş iyi bir derviş lâkin çok konuşur.

– Ne yaptı da çok konuştu?

– Ben ona adını sordum. O bana hem adını ve hem de babasının adını söyledi. Böylece edepsizlik etti. O dervişin küstahlığını gidersinler dedi.

Bu kadar söz dahi irşad meşrebinde edebe muhalif düşünülmekteydi.

Onların dostlukları, insanları arasındaki kinden, kıskançlıktan uzak samimiyetleri de farklı idi.

Muhiddin-i Arabî hazretleri Şeyh Şahabeddin-i Sühreverdî ile buluşmuşlardı. Her ikisi murakabe edip konuşmaksızın ayrılırlar... Onları seyreden ihvan-ı kirâm; Şeyhül Ekber'in yanına giderler ve Hazret-i Sühreverdî'yi nasıl bulduğunu sorarlar: Hz. Muhiddin:

– Cenâb-ı Sühreverdî, tepeden tırnağa kadar sünneti peygamberi ile muttasıf, zâhiri ve bâtını nuru Ahmediye ile parlamaktadır, buyurur.

Bu sefer Hazret-i Sühreverdî'ye giderler ona Şeyhül Ekber hakkında ne düşündüğünü sorarlar. O şu cevabı verir:

– Muhiddin-i Arabî uçsuz bucaksız bir hakikattir!..

İşte insanı velâyete götüren güzellikler...

Her insanın ayrı bir yolu, ayrı bir davranışı vardır. Gücüne, kabiliyetine göre, Hakk'ın rızâsını kazanmak için çalışanlar bu yolda muvaffak olmuşlardır.

Onlar dünyada mal-servet aramamışlardır.

Onlar Hakk'ın rızâsını aramışlar...

Zunnûn-i Mısrî, henüz Hak yoluna girmediği gençlik yıllarında bir gün arkadaşlarıyla beraber bir virânede küp dolusu altın bulurlar.

Arkadaşları altınları yağmalamaya koşarken Zunnûn'un dikkatini yerde duran, küpün kırık ağzı çeker. Kırık küp parçasının üzerinde besmele yazılıdır. Zunnûn:

– Burada dostumun adı yazılıdır! der ve o parçayı öperek koynuna sokar. Hazineden de hiç bir pay almaz:

– Bu bana yeter! der.

Gece uykusunda bir ses duyar:

– Ey Zunnûn!

Herkes değerli zannedip altınları aldı. Sen ise gerçekten değerli olanı aldın. Artık ilim ve hikmet kapısının açılmasını hak ettin.

Ve Zunnûn bu yola koyulur...

Biri Beyâzıd-ı Bestâmî'ye gelip:

– Şu kürkünüzden bir parça verin de bereketlenelim, deyince Beyâzıd dedi ki:

– Beyâzıd'ın derisini yüzüp giysen de, Beyâzıd'ın işlediğini işlemedikçe bir fayda göremezsin.

Evliyâ yolu, ilâhi emirleri tatbik etmekle kazanılır. Bununla insan velâyete nâil olur.

Dünyanın birçok yerinde, Anadolu'da bulunan sayısız evliyâ, hep bu yolun yolcularıdırlar. Mevlânâ, Hacı Bektaş-ı Velî, Şaban-ı Velî, Aziz Mahmud Hüdâî, Yahya Efendi, Sümbül Efendi, Merkez Efendi, Ramazan Efendi gibi binlerce, milyonlarca evliyâ olduğu gibi adı bilinmeyen meçhul evliyâlar hep Hakk'ın rızâsını alan talihlilerdir.

Onlara herkes hayran, her insan meftun...

Yunus Emre'nin şahsiyeti, bütün insanlara örnek olmuştur. Ona hayran olanlar, onu gönüllerinde muhabbetle yaşatmışlardır. Yazarlar, edipler, şâirler, hatipler hep ondan ilham almışlardır.

Yakup Kadri de Yunus'a hayran. Onun yetişme tarzına, onun yaşantısına meftun bir yazarımızdır.

Yunus'u şöyle anlatıyor:

"Bu geniş ve ıssız Sakarya vâdilerinde keşke bir derviş olsaydım. Küçük bir boz eşek üstünde, dağarcığı bir kıl heybenin gözünde, bugün burada, yarın orada dolaşsaydım. Her türlü dünyevî alâkadan sıyrılmış, nerede akşam olursa orada kalsaydım. Hiç şüphesiz, eskiden bu topraklar yarı meczup, yarı serseri kimselerin ilâhiler söyleyerek, nefesler okuyarak ve "hû" çekerek dolaştığı yerlerdi. Tarih, Yunus Emre'yi bilmem Anadolu'nun ne taraflarında yaşatıyor.

.....

Yunus miskin, çiğ idin, piştin elhamdülillâh...

Nasıl piştin. Hangi ateşte ve hangi alevden geçerek?. Ben ki senelerden beri, hiç durmaksızın yanıyorum; senelerden beri hiç durmaksızın kavruluyorum; lâkin hâlâ çiğim, hâlâ kekreyim hâlâ kıskançlık, ihtiras, arzu ve şüphe denen şeylerin fevkine çıkamayacak kadar küçüğüm; hâlâ çamur ve mezbele içinde emekliyorum. O kemâl -ki ruhun bir nevi rükûdete ermesi demektir- sana nasıl nasip oldu? O tatlı ve iyi sevgili ki senin elinden tuttu, "gel", dedi ve seni yemişlerden bal akan ve dallarından bülbüller öten ağacın altına götürdü.

Bu cennette her şey senin içinde ve sen her şey içindin! Güneş seni ısıtmak için çıkıyordu. Ay senin yolunu aydınlatmak için doğuyordu. Ağaçlar meyvalarını senin için veriyor; gölgelerini senin için salıyordu. Sular senin için akıyordu ve sevdiğin sende idi; sen de sevdiğinde idin. Bu sebeple değil midir ki, hayatın mütemadi bir neşve, mütemadi bir cezbe ve bir hayranlık oldu ve gönlünde ibâdetle muhabbet birbirine karıştı. Her neye baksan sana gülüyordu ve sen her neye baksan gülümsüyordu:

"Elhamdülillâh" diyordun. Ben ise ömrümde bir dakika hamdettiğimi hatırlamıyorum. Ben de aynı Allah'ın kulu değil miyim? Bende aynı güneşle, aynı ayla, aynı ağaçlarla, aynı sularla muhat olarak yaşamıyor muyum?.."

(Erenlerin Bağından: 85-86)

Ne güzel ifadeler!

"Nasıl pişmişti Yunus?

Hangi ateşte ve hangi alevden geçerek?.."

Bu ateşi, bu alevi iyi bellemeli

Yunus'u yetiştiren ilâhi pınara yürümeli

Onun kana kana içtiği kaynağı bulmalı.

İslâmla yoğrulmuş, Allah aşkı ile kavrulmuş olan o büyük insanı o mertebeye çıkaran ruh ve şuura hayran olunmalı...

VESİLE

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"Ey inananlar!

Allah'tan korkun. O'na yaklaşmak için vesile arayın.

Ve O'nun yolunda mücâhede edin ki kurtuluşa eresiniz."

(Mâide Suresi: 35)

Vesile, sebep ve vâsıta demektir. Dinî anlamda ise; insanları Allah'a yaklaştıracak iyi amellerdir.

İlim ve ibâdetle, güzel amellerde bulunma, İslâm'ın güzelliklerini benimsemek Allah'a yaklaşmaya bir vesiledir.

İbn-ül Esîr'e göre vesile;

"Yakınlık, vâsıta ve kendisiyle bir şeye ulaşılabilen ve yakınlık sağlanabilen şey anlamına gelmektedir."

(Nihâye: 5/185)

Allah'a yakın olmaya vesileler aranması emredilen bu âyet-i celîleyi Katâde şöyle tefsir eder:

"O'na boyun eğerek ve O'nu hoşnut edecek ameller işleyerek O'na yaklaşın."

(Tefsir-i İbn-i Kesîr: 2/53)

Allah'a vesilelerle yakın olmak her insanın durumuna göre çeşitlidir.

- Allah'ın güzel isimleriyle duâ edip yardım istemek.

(A'raf Suresi: 180)

- Îmân ve güzel ameller ileri sürerek Allah'tan bağışlanma istemek.

(Âl-i İmrân Suresi: 16)

– Yaşamakta olan sâlih bir zâtın duâsıyla Allah'tan yardım istemek...

– Sâlih ve sâdık mürşidler vasıtasıyla Allah'tan istemek...

– Mü'minlerin birbirlerine duâ etmesiyle Allah'a yakın olmak..

Sahabe-i Kirâm, sıkıntıya düştükleri zaman Peygamberimize başvurur ve kendileri için duâ etmesini isterlerdi.

Efendimiz (s.a.v.) zamanında, Medine büyük bir kıtlığa maruz kalmıştı. Bir Cuma günü Allah'ın Rasûlü (s.a.v.) hutbe okurken, sahabeden biri ayağa kalkarak şöyle nidada bulundu:

– Ey Allah'ın Rasûlü! Atlarımız ve koyunlarımız helâk oldu, yollarımız kesildi. Allah'a duâ et de bize yağmur ihsân eylesin.

Rasûlullah (s.a.v.) o anda ellerini kaldırdı ve duâ etti: "Ey Allahım bize yağmur ver!"

Gökyüzü hareketsiz, cam gibi parlak ve bulutsuzdu. O an bir rüzgâr çıktı. Hava bulutlandı. Bulutlar bir araya geldi. Ardından bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı. Cemaat sulara dalıp çıktılar ve evlerine su içinde geldiler. Yağmur bir dahaki Cuma'ya kadar devam etti. Bunun üzerine yine sahabeden biri Efendimiz (s.a.v.)'e gelerek şöyle dedi:

– Ey Allah'ın Rasûlü, evlerimiz selden yıkıldı, yollarımız bozulup tıkandı, sürülerimiz helâk oldu. Duâ et de yağmur dinsin.

Bir gülüşü ömre bedel Efendimiz (s.a.v.) gülümsedi. Ellerini açtı: "Ey Allahım; üzerimize değil, dağ başlarına, yüksek tepelere, vadilerin içlerine, ağaçlık yerlere..." Derken bulutlar Medine'nin semalarından kalktı ve şehre bir damlası düşmeden etrafa yağdı, yağdı... Bulutlar bir taç gibi Medine'yi çevrelemişti.

Hz. Ömer (r.a.) zamanında bir vakit yağmursuz kalındı, kıtlık başladı. Toplanıp yağmur duâsına çıktılar. Yakardılar:

"Ey Allahım, Peygamberimiz duâ ederdi, bize yağmur verirdin. Peygamberimizi vesile ederek sana niyaz ederdik, bize

yine yağmur ihsân ederdin. Şimdi de Peygamberimiz'in amcası Abbas'a tevessül ediyoruz. Sen onun yüzü suyu hürmetine bize yağmur ver."

Hz. Ömer (r.a.) duâsını bitirdikten sonra Hz. Abbas (r.a.) elini kaldırarak duâya başladı:

"Allahım semadan gelen her bela, günah sebebiyle gelir ve bu belayı tövbe kaldırır. Ben, sevgili Habibi'nin amcası olduğum için halk benim vasıtamla sana müracaat ediyorlar. İşte günahkâr ellerimizi sana kaldırdık, boyunlarımızı tövbe ile karşında eğdik. Sen kaybolanı terketmeyen, boynu bükükleri ihmal etmeyen bir koruyucusun. İşte küçükler perişan, büyükler sefil oldu. Bu yüzden şikâyet sesleri sana yükseldi. Sen aşikârı da bilirsin, gizliyi de. Allahım, kullarının ümidi kesilip helâk olmadan onların imdadına yetiş. Zira senin rahmetinden ancak kâfirler ümit keser. Rahmetini yetiştir."

Duâsını tamamlayamadan dağlar gibi bulutlar gökyüzünü kapladı ve rahmet yağmaya başladı.

Ne vakit böyle niyaz ederler, duâdaki eller inmeden yağmur başlardı.

Evliyâ hürmetine, iyi ve sâlih mürşidler hürmetine de duâ edilir.

Hazret-i Ali (r.a.)'ın yanında Şam ehlinden bahsedildi.

– Ey Mü'minlerin Emîri! Onlara lânet oku! denildi. Hazret-i Ali:

– Hayır! Ben Hazret-i Peygamber'den şöyle işittim:

"Abdallar Şam'da bulunurlar. Onlar kırk kişidirler.

Onlardan biri ölürse Allah onun yerine bir başkasını getirir.

Onların duâları sebebiyle yağmura kavuşulur ve düşmana karşı yardım gelir.

Şam ehlinden azap onların duâları sebebiyle kaldırılmıştır."

(Müsned: 1/112)

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'den hâtıra olarak kalan mukaddes emanetlerin de hürmeti vardır.

"Peçevî Tarihi"nde kaydedildiğine göre; Sultan Üçüncü Mehmed Han (1595-1603) Eğri Seferi'ne giderken mukaddes emanetlerden Sancâk-ı Şerif'i ve Hırka-i Saadet'i de yanına almıştı. Düşman askeri, otâğ-ı hümâyûnun çok yakınlarındaki hazine sandıklarına bayrak dikecek kadar padişaha yaklaşınca, padişahın şaşkınlık ve endişesi iyice arttı. Seferde bozgun durumu başgösterince, o an yanında bulunan Hoca Sa'deddin Efendi'ye:

"Efendi, Şimdiden gerû (şimdiden sonra) çâre ve tedbîr nedür?" diye sorup telaşını belli edince, o an metanetini muhafaza etmekte olan Hoca Sa'deddin Efendi:

"Pâdişah'um! Sizin gibi âl-i Osmân sultanı, Peygamber (sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem) Efendimiz yolunda halife olduktan gerû, Hırka-i Saadet'i böyle anda giyerek, Hakk Teâlâ'ya duâlar eylemek elbette münasipdür!" deyince, sancâk-ı şerîf'in altında tekbir sesleriyle Hırka-i Şerif'i giyerek, askerlerini büyük bir heyecanla zafere ulaştırdı."

İslâm'ın muzaffer kumandanı Halid bin Velid, savaştan savaşa koşmuş ve her savaştan zaferle dönmüştü.

Onun zaferlerinin de bir sırrı vardı.

Mute savaşında idi. Çetin bir savaş...

İşte tam bu keşmekeş esnasında, İslâm ordusunun komutanı Halid bin Velid (r.a.) sarığını kaybetmişti. Etrafındakilerden sarığını bulmalarını istedi. Sahabiler aradılar aradılar lâkin bulamadılar. Halid bin Velid ısrarla tekrar aramalarını ve mutlaka bulmalarını istedi.

Nihayet sarık bulundu. Fakat bu oldukça eski bir sarıktı. Yani bu keşmekeşin ortasında eski bir sarık.. Sarığı bulanlar bir mânâ veremediler.

Halid bin Velid (r.a.) yitirdiği bir hazineyi bulmuş gibiydi, sarığı hürmetle aldı. Merakla kendisini izleyenlere şöyle dedi:

– Rasûlullah bir umresinde başını tıraş edince, insanlar O'nun saçlarını almak için koşuştular. Ben hepsinden öne geçerek alın saçını aldım ve bu sarığın içine yerletirdim. Sonra bu sarıkla hangi muharebeye katılmışsam, o mübârek saçın bereketiyle yardım görmekle rızıklandım, zafer nasip oldu.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz'in saçının bir mübârek teli bile insana neler kazandırıyor...

Hele O'nun sünnet-i seniyyesi, O'nun hâl ve davranışlarını uygulayanlar nice kerâmetlerle karşılaşmaktadırlar.

İslâm âlimleri her eserine duâ ile başlamışlar, eserleri ile Allah'a yaklaşmayı dilemişlerdir. Her eser, besmeleden sonra Allah'a duâ ve Peygamberine salât-ü selâm ile başlamaktadır.

Harirî, eserine şöyle bir duâ ile başlar:

"Allahım! Bize sağanak halinde gönderdiğin nimetlerden ve kusurlarımızı örttüğünden ötürü, sana hamdettiğimiz gibi açık ve düzgün konuşmayı bize öğrettiğin, anlatmak yolunu kalbimize ilham ettiğin için de, sana hamdederiz. Pelteklik ve tutukluktan, konuşamamak rüsvalığından sana sığındığımız gibi saçmasapan söylemekten, güzel ifade edememekten de sana sığınırız.

Allahım! Kusur bulucuların küçümsemelerine karşı bizleri korumanı dilediğimiz gibi, öğdüklerimiz hakkında ileri gitmekten ve hakikatı söyleyememekten de bizi korumanı dileriz. Tehlike yerlerine ayak bastığımızdan ötürü, suçlarımızın bağışlanmasını niyaz ettiğimiz gibi, arzularımızın bizi şüpheli yollara düşürdüğü için de, bağışlamanı niyaz ederiz. Allahım! Senden, bizi doğru yola iletecek bir uyanış, bir hidâyet, hak için çarpan bir yürek, sadakatle süslenmiş bir dil, delili kuvvetli bir nâtıka, hakikatten ayrılmayan bir görüş, nefsin arzularını kıracak bir irade, kendisi ile onurun ne olduğu bilinir bir duyuş, bir kalp gözü isteriz. Allahım! Senden bizi irfana kavuşturacak bir hidâyet ihsân etmeni, hakikatleri ortaya dökmekte bize yardımcı olmanı, işittiklerimizi yanlış söylemekten bizi korumanı, latife edeyim derken işi münasebetsizliğe dökmemize mâni olmanı yalvarırız, ki bu suretle lisan mahsullerinden bir zarar görme-

yelim, sanatlı sözün getireceği tehlikelerden emniyette kalalım. Suç duraklarına gitmeyelim, pişmanlık getirecek yerlerde durmayalım, üzüntü verecek, ağır sözler işittirecek durumlarla karşılaşmayalım ve bilmeyerek başımızı derde sokup da kurtuluş kapılarına sığınmayalım.

Allahım! Bu dileklerimizi yerine getir, bizi bu maksada eriştir, bizi inâyet gölgeliğinden ayırma ve bizi halkın ağzında bir çiğnem sakız yapma!

İşte biz, murat isteyen ellerimiz sana açtık, boyun bükerek aczimizi itiraf ettik, hiçliğimizle yalvarırız üzerimize tükenmez lûtfundan, bütün varlığa yetip artan kereminden yağdır!

Bundan sonra, insanların en olgunu, en şereflisi bulunan Hazret-i Muhammed'den yarlığama dilerim. O, mahşerde şefaatı makbul olandır. Sen peygamberliğe O'nunla son verdin, cennette O'nun makamını yücelttin. Kur'ân'ında, açık olna kitabında O'nu öğdün. Sen ki en doğru söyleyensin, dedin ki: "Biz Seni, ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik!"

Allahım! Artık sen O'nu herbiri bir doğruluk kılavuzu olan EHL-İ BEYT'ini ve İslâm dinini sarsılmaz bir hale getiren yârânını da rahmetine kavuştur. Bizi Muhammed'in ve ashabının gittikleri yoldan ayırma. Onların, hepsinin sevgileriyle bizleri faydalandır. Şüphesiz ki sen, her şeye gücü yeten ve duâları kabul edensindir."

(Makâmat: 18-20)

İnsan duâ almalıdır. Kimin duâsıyla kurtulunur bilinmez. Allah'ın öyle kulları vardır ki onlar ellerini açıp duâ ettiklerinde Allah onların dileklerini geri çevirmez.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

"Saçları dağılmış, keçelenmiş, tozlanmış ve kapılardan kovulmuş nice kimseler vardır ki, Allah'ın lûtfunu umarak bir şey hakkında:

– Şöyle olacak! diye yemin etse Allah onun yeminini yerine getirir."

(Câmi-us Sağîr: 1/18)

Yavuz Sultan Selim, Şam'da Emevî Camii'nde Şeyh Muhammed Bedahşî ile görüştüğünde şeyhten duâ talep eder. Şeyh ona:

– Siz ilâhi lütfa mazhar ve Müslümanların da sığınağısınız. Bu sebeple biz, kabule şâyân sizin duânıza mahtâcız der yine de sultana duâ eder.

Padişah Mısır'da iken rüyasında Şeyh'in kendisine vedâ ettiğini görür. Hasan Can'a rüyayı anlatınca Hasan Can:

– Bunda Şeyh'in ölümüne işaret var, diye yorumlar.

Gerçekten de Şam'dan gelen haberde aynı gün Şeyh'in vefât ettiği öğrenilir.

Nice ağzı duâlı, duâları makbul olan kerâmet ehli insanlar vardır. Bunların duâlarından istifade etmeli.

İnsan, kimin duâsıyla Allah'ın rızâsını kazanacağını bilemez. Hiç umulmadık birinin duâsı insanın kurtulmasına vesile olabilir. Bunun için her insanın duâsını almaya bakmalı her insanın, kurtuluşa vesile olacağını düşünmelidir. Maruf el-Kerhî bir gün Bağdat caddelerinden birinde giderken yolun kenarında bir sebilcinin (su dağıtıcısı)

– Benim suyumdan içene Allah da Kevser suyundan içirsin! diye duâ ettiğini duyar.

Maruf hemen yaklaşır, nafile oruç tuttuğu halde adamın suyundan içer. Kendisini ikaz ederler:

– Siz oruçlu idiniz, ikindiden sonra orucunuzu bozmanıza gerek yoktu, unuttunuz mu yoksa? derler.

– Hayır der, ne unuttum, ne ikindiden sonra oluşundan gaflet ettim.

– Öyle ise neden suyu içtiniz?

Şöyle izah eder durumu:

– Rabbimizin rızâsı nerededir belli olmaz. Muhtemeldir ki bu masum adamın duâsı, benim tuttuğum nafile oruçtan daha makbuldür. Bu makbul duâyı almak için suyundan içmeyi ter-

cih edip orucumu bozdum. Bu orucu tekrar tutarım; ama bu duâyı bir daha alamam.

Gerçekten de sonuç ümit ettiği gibi olmuştur. Çünkü vefâtından sonra kendisini rüyasında gören bir yakını sormuş:

– Senin birçok iyilik ve ibâdetlerin vardır. Rabbimiz en çok hangisinden ikram ve ihsânlarda bulundu?

Cevabı aynen şöyle olur:

– Hepsi bir yana, orucumu bozarak suyundan içtiğim sebilcinin duâsı bir yana!

Evet hiçbir iyilik ve ibâdeti basit görmeyin. Mühimsemezliğe yönelmeyin. Zira Rabbimizin rızâsı hangisindedir bilinmez. Sizin küçük gördüğünüzü Rabbimiz büyük görür ve affınıza vesile kılar. İşte sucunun duâsı...

Yaşlı bir kadın Cüneyd-i Bağdâdî hazretlerine gelip der ki:

– Oğlum kayıptır! Ne olur bulunması için duâ ediver.

Cüneyd-i Bağdâdî kadına sadece bir kelimeyle cevap verir:

– Sabret! Zavallı kadın, boyun büker, geri döner...

Birkaç gün sonra evlât ateşiyle yüreği kavrulan dertli ana tekrar gelir:

– Efendim! der, ne olur, bu sefer duâ buyursanız!

Cüneyd'in cevabı yine kısadır:

– Sabret!

Kadın bu kez daha zorlanarak da olsa yine itaat eder. Yutkunur yumruklarını kapar, dişlerini sıkar ve yine itaat halinde geri döner.

Sonra, birkaç gün geçer ve yaşlı kadın bir kez daha Cüneyd'in karşısındadır. Dileğini tekrarlar... Cüneyd'in cevabı değişmez. Fakat bu kez yaşlı ana hazırlıklıdır. Üçüncü kez de "Sabret" cevabını alır. Fakat bu kez dönüp gitmez, itaat etmez.

– Efendim der, artık dayanacak gücüm kalmadı. Ben artık çaresiz kaldım.

Cüneyd bunun üzerine hiç sesini çıkarmadan ellerini kaldırır, duâya durur. Sonra kadına dönüp:

– Eğer der, doğru söylüyorsan git, çünkü evlâdın evine dönmüştür.

Yaşlı kadın bu müjdenin ümidiyle, yel olur, evine döner. Ve dünyalar onun olur. Gerçekten de ciğer parçası evde onu beklemektedir.

Halk hayretle Cüneyd-i Bağdâdî'ye sorar:

– Çocuğun döndüğünü nereden bildiniz?

O, Kur'ân'dan bir âyetle cevap verir:

"Çaresizlerin çağrısına O'ndan başka cevap veren yoktur."

(Neml Suresi: 62)

O kadın "çaresiz kaldım" deyince anladım ki Rahmet ve Kudret imdadına koşacak!

Hazret-i Süleyman peygamber zamanında kuraklık olur. Kıtlık başgösterir.

Süleyman aleyhisselâm mü'min bir toplulukla beraber, şehrin dışına, yağmur duâsına yönelmiştir. Yolda bir karınca dikkatini çeker.... Zavallı hayvan sırtüstü yatmış, ayaklarını göğe doğru uzatmış, debelenip duâ etmektedir. Karıncanın duâsına kulak kabartır, Hz. Süleyman... Karınca demektedir ki:

"ALLAH'ım bizi Sen var ettin. Ve Senin rahmetin olmadan biz yaşayamayız. Ya, bize su verirsin ya da bizi helâk edersin. Emir, ferman Senindir." Gözleri yaşarır, peygamberin. Ve az sonra Cebrâil'in getirdiği bir haberle de coşar, taşar ağlamaya başlar. Cebrâil, o karıncanın duâsının kabul edildiği haberini getirmiştir. Peygamber yanındaki topluluğa döner: "Dönün" der, "Siz başkasının duâsıyla sulanacaksınız."

RAHMETTEN İSTİFADE

Muhyiddin-i Arabî hazretleri diyor ki:

– "Besmeledeki Rahmân ism-i şerifi dünyadaki bütün insanlara şâmildir. Bütün insanlara Cenâb-ı Hak rızkını ve istediğini verir.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s.) hatemün nebi olduğundan ondan sonra kıyâmete kadar gelen insanlar onun ümmetidir. Ümmette iki kısma ayrılır. Birincisi dâvet, ikincisi ümmeti icabettir. İslâmiyet'in bütün icabatı bir hikmete mebni kurulmuştur. Müezzinin ezan okurken sağa dönüp namaza dâvet etmesi Hazret-i Fahr-i kâinata tâbi olan ümmeti Muhammedi ibâdete, tevhid sofrasına çağırmaktadır. Müezzinin sola dönüp "Felaha" dâveti, bütün insanlar içindir. Yani siz de şirkten vazgeçin, kâinatı şaşı görmeyin, eğer bu sözlerimi işitirseniz, ruhunuz ve vücdunuzla Cenâb-ı Allah'a secde ederseniz dünya ve âhirette azaptan kurtulursunuz. Zaten azap her şeyi haktan ayrı görmekle olur, demektir. Besmele-i şerifteki "Er-Rahîm" ism-i şerifi ise âhiret âleminde dünyada Hakk'ı tanıyan kullarına verilecek nişandır. Orada Cenâb-ı Hak Rahîm ismiyle tecelli edip Müslümanların cehennemin yakan ateşinden muhafaza edecektir. Kâfirlerin âhirette bu ism-i şeriften hisseleri yoktur. Cenâb-ı Allah rahmet-i rahmâniyyesine göre îmâna ve küfüre meydan verdiği halde rahmet-i rahîmiyyesine göre îmândan râzıdır ve küfürden hoşlanmaz. İşte Cenâb-ı Hak kendisinden râzı olduğu ve olmadığı işleri mertebe-i risâlete tenezzül edip koymuş olduğu, şeriatla kullarına ilân etti.

İlâhi suret üzerine yaradılan insan kendi nefsini araştıracak olursa Cenâb-ı Hakk'ın râzı olduğu veya olmadığı işlerin ne olduğunu zevk hali ile bilir. Çünkü insanda bazı işler olur ki

ondan kendisi râzı olmaz. Fakat bir işin olması vücudunun icabatındandır onu bir türlü terkedemez."

(Fütûhat-ı Mekkiyye: 643)

Her işin başında söylediğimiz Besmelede Allah'ın Rahmân ve Rahîm isimlerini anmaktayız.

Rahmân ve Rahîm'in her ikisi de acıma anlamındaki rahmet mastarındandır. Cenâb-ı Allah'ın sıfat isimlerindendir.

Rahmân: Çok merhamet eden, rahmeti her şeyi kuşatan, ihsânı her şeye yaygın olan ezeli rahmeti ifade eder. Rahmân sıfatı iyiye-kötüye, inanan ve inanmayana da yaygındır.

Allah'ın Rahmân sıfatı her şeyin üzerine yağmaktadır.

Rahîm ismi ise çok merhametli demektir. Fakat bu rahmet, âhirette inananlara olan bir acımadır.

Demek oluyor ki Rahmân, bütün mahlûkatı rahmetiyle yaratıp besleyen Rahîm de inananlara âhirette lütfuyla Cennet veren, inanmayanlara da adaletiyle ceza veren demektir.

"Hepsine, dünyayı isteyenlere de âhireti isteyenlere de ayırt etmeden veririz.

Rabbinin rahmeti kısıtlanmış değildir."

(İsra Suresi: 20)

Allah, mü'min-kâfir ayırımı yapmadan herkesin rızkını verir. O, isyan etti diye kimsenin rızkını kesmemektedir.

Allah'ın rahmeti geniştir.

Adamın biri duâ ediyordu:

– Yâ Rabbi! Bana rahmet kapısını aç!

Bunu işiten Rabia-yı Adviyye adama dedi ki:

– Ey cahil!

Allahü Teâlâ'nın rahmet kapısı şimdiye kadar kapalı mı idi de sen şimdi açılmasını istiyorsun?

Allah'ın rahmet kapısı ardına kadar açıktır. Şâir ne güzel söyler:

"Bir kapuyu bendederse bin kapı eyler kûşâd
Hazret-i Allah, efendi! Müfettihul ebvab."

Allah bir kapıyı kaparsa bunun yerine bin tane kapı açar. Efendi!

Allah bütün kapıları açandır.

Mevlânâ diyor ki:

"Süt emen bebek sütten kesilince yer gıdası almaya başlar.

Sen de yerin gıdalarından kesil de arştan gelen kalp gıdalarını almaya başla!"

İlâhi rahmetten istifadeye bakmalı.

Allah'ın rahmeti insanlara her yerde yetişir. Yeter ki istemeyi bilmeli. Allah'ın rahmetine muntazır olmalı.

"Allah'ın size lütuf ve rahmeti olmasaydı, pek azınız müstesna şeytana uyup giderdiniz."

(Nisâ Suresi: 83)

"Eğer dünyada ve âhirette Allah'ın lütuf ve merhameti üstünüzde olmasaydı size mutlaka büyük bir azap isabet ederdi."

(Nur Suresi: 14)

Genç velî ölüm döşeğinde, ömrünün son dakikalarını yaşamaktadır. Hayatını hep âhirete göre yaşayan bir ailenin ferdi olduğu için ölüm korkusuna dayanıklıdır... Ve babası da öyle bir evlâda hakkıyla baba olmuş, bir başka Hak dostudur.

Baba oğula sorar: "Evlâdım! Âhirette ne ile karşılaşmayı bekliyorsun?"

Sorudaki ima genç velîye tebessüm ettirir. Yani baba sormaktadır, "Acaba bahtına ne çıkacak? Rahmet mi, azap mı?"

Ölüm yolcusu son nefeslerinden birini daha aldıktan sonra cevap verir:

"Babacığım! Eğer öteki taraftaki durumuma annem karar verseydi acaba ne yapardı?"

Baba hiç duraksamadan;

"Evladım", der, "annedir o, şefkatlidir. Günahına, sevabına bakmadan seni Cennet'in Firdevs'ine indirirdi."

Ve bu cevap genç velînin dünya yaşamındaki son tebessümüne neden olur. Gözleri önce yaşarır, sonra ümitle, güvenle parlar, babasına döner:

"Ey babam! Benim Rabbim, bana benim annemden daha şefkatlidir."

Baş sağa düşer. Dudaklar kapanır. Dünya bir atlama tahtası olur, Firdevs'e doğru.

Allah'ın rahmeti ve merhameti boldur. Yeter ki o rahmete nâil olabilecek işlerde bulunmalı.

Hakk'a yönelenler o rahmetten doyasıya istifade ederler.

Rum krallarından Dakyanus, kendi tanrılığını ilân etmişti. Kralın sağında bulunan Yemliha, Mekselina, Mislina ile solunda oturan Mernuş, Debernuş ve Şazenuş adındaki meclis üyeleri tevhid inancında idi. Allah'a îmânları vardı. Bu altı yiğit, Allah'ın kendilerine verdiği cesaretle Bizans imparatoru Dakyanus karşısında dikildiler.

Ayağa kalkarak dediler ki:

- Bizim Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbi'dir! Biz, O'ndan başkasına ilâh demeyiz. Yoksa saçma sapan konuşmuş oluruz.

(Kehf Suresi: 14)

Bu cevaptan hoşnut olmayan kral, gençlere belirli bir mühlet verdi. O mühlet içinde karar vermelerini istedi. Ya kralın tanrılığını kabul edecekler veya ölümü göze alacaklar...

Gençler kendi aralarında söz birliği ettiler. Krala tapmaktansa oradan ayrılıp saklanmaya karar verdiler.

Makam, servet ve gençlik gibi nimetleri geride bırakıp gizlenecek bir yer aradılar. Dağa doğru giderlerken rastladıkları

bir çobana saklanabilecek bir mağara sordular. Çoban, mevki ve servetlerini bir yana bırakıp Allah inancını doya doya yaşamak isteyen bu altı gence hayran kalarak onlarla beraber olmak istedi. O da koyunları sahibine teslim ederek, ücretini bile almadan bu altı gencin peşlerine takıldı. Onları, bildiği bir mağaraya doğru götürmek üzere yola koyuldular. Çobanın adı Kefeştatayyuş idi. Bir de Kıtmîr adında köpeği vardı. O köpek de çobandan ayrılmadı. Kovmalarına rağmen köpek geri dönmedi. Ne yaptılarsa Kıtmîr'i yanlarından uzaklaştıramadılar. Köpek onlara karşı dile gelip; gözü yaşlı olarak yalvarırcasına:

"Ben Hak âşıklarının yanından ayrılmam. Beni de kabul edin!" dedi.

O yedi genç yanlarında köpekleriyle birlikte bir mağaraya geldiler.

O gençler mağaraya sığınmışlar ve:

'Rabbimiz!

Bize tarafından rahmet ver. Ve bize şu durumumuzdan bir kurtuluş yolu hazırla, demişlerdi."

(Kehf Suresi: 107

Allah, rahmetinin eseri olarak o yedi genci mağarada korudu. Onlar tam üçyüzdokuz yıl uykuda kaldılar. Güneş doğarken mağaranın sağına, batarken de sol tarafına ışınlarını yayar, onlara zarar vermeksizin yıllar geçip giderdi.

Nihayet tam üçyüzdokuz yıl sonra Allah onları yattıkları gibi aynı yaş, aynı dinçlik ve aynı enerji ile uyandırdı. Birbirlerine soruşturdular:

– Ne kadar uyuduk?

Birisi:

– Bir gün veya günün bir parçası kadar...

Diğeri:

– Rabbimiz uykuda kaldığımız müddeti daha iyi bilir, dedi.

Aralarından birini temiz erzak almak için eline para verip şehre gönderdiler.

Şehre gönderilen genç, elindeki parayı harcamak üzere çıkarınca, satıcı paranın üstündeki resmin kral Dakyanus'a ait olduğunu görür ve gencin hazine bulduğunu sanarak devrin hükümdarına şikâyet eder. Aradan uzun zaman geçtiği için devrin hükümdarı da tevhid akidesine bağlı biri imiş. Genç, başlarından geçeni krala anlatır. Hep birlikte mağaraya giderler. Gencin anlattıklarının doğru olduğunu görürler. Yeniden dirilmenin ispatı olan bu hâdiseden sonra Allah Teâlâ, bu gençleri tekrar ebedî uykularına daldırır.

(Tefsir-i Beyzavî: 2/8)

Allah'ın hikmetinden sual olunmaz.

Allah her şeye kâdirdir...

"Mevlâ kâdirdir üşütmez kar içinde

Serinlik halkeder ol nâr içinde."

"Rahmetim her şeyi kaplamıştır." buyuran Allah nice dar anlarda insanlara çıkış yolları açmıştır.

Bunalan ruhları genişleten

Kararan gönüllere nur veren

Evleri, yurtları şenlendiren

Rabbim Allah değil midir?

Firavn'a kızıl denizi mezar, Hazret-i İbrahim'e ateş kuyusunu bir gül bahçesi yapan O değil mi?

O rahmeti bol Allah'a yönelmeli.

Mübârek gün ve geceleri fırsat bilmeli. Kandil gecelerindeki coşkun rahmetten de iyi istifade etmelidir.

Berat gecesinde ilâhi berâtı almaya çalışmalı.

Hele Kadir Gecesi'nde bir ömrü kurtarmanın yolunu bulmalıdır.

Azap gören bir Müslümana mezarında diğer ölüler çekişirlermiş:

– Sen hiç ömründe Ramazan ayına yetişmedin mi?

Hiçbir Kadir Gecesi'ne kavuşmadın mı ki kendini affettiremeden buraya gelmişsin...

İnsan ömrünü güzel değerlendirmeli. Gönlünün yumuşadığı, kalbinin nurlandığı vakitleri ganimet bilmelidir.

Hadis-i şerifte sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

"Ömrünüzün bazı günlerinde Rabbinizin rahmet esintileri olur. Onlara hedef olmaya çalışın."

(Keşful Hafâ: 1/231)

İyi düşünmekle, temiz niyetle...

Fakiri, yoksulu sevindirmekle...

Tesbihle, zikirle, secde etmekle,

Rahmet rüzgârından istifade et.

Bir Hak dostu ne güzel söylemiş:

"Şayet bir mü'mini ziyaret edersen, hâsıl olan sevabı, yüz adet kabul edilmiş hac sevabı ile değiştirmemen lâzımdır. Çünkü bir mü'mini ziyaret için verilen sevap, fakirlere verilen yüz bin altın sadakanın sevabından daha fazladır. Bir mü'min kardeşinizi ziyarete gittiğinizde, Allahü Teâlâ'nın rahmetine kavuştuk diye itikad edin."

Ebûl Kasım Kuşeyrî hazretleri vefâtından sonra rüyada bir dostuna görünür. Bir hayli sıkıntılıdır. Rüyada gören dostu sorar:

– Üstad! Sıkıntılısın. Yoksa dünyaya mı dönmek istiyorsun?

Ebûl Kasım:

– Evet,der.

– Peki niçin? diye sorunca da Ebûl Kasım Kuşeyrî anlatır:

– Evet ama zannettiğin gibi değil. Ben yeniden dünyaya dönüp orada yaşamak istemiyorum. İstiyorum ki dünyaya dönüp bütün evleri dolaşayım. Kapılarını çalıp:

– Etmeyin! Kimin rahmetinden uzak kaldığınızı bilmiyorunuz, diyeyim.

İşte bütün gayretler bunun için.

İnsanları Allah'ın sevgisine dâvet edip rahmetinden istifade ettirmek için.

Bunun için eserler yazılır.

Bu maksatla vaazlar yapılır.

Bir kimseye Allah'ı sevdirmek en büyük hizmettir. Bu hizmetin karşılığı ise çok büyük bir mükâfattır.

Güzel misallerle, tatlı dillerle Allah'ın nimetlerini anlatarak, kudretinden bahsederek insanları ilâhi sevgiye dâvet etmek, o dâvete icabet edenlerin yapacakları her ibâdetten hissedar olmak demektir. Sevgili Peygambermiz (s.a.v.):

"Hayra sebep olan hayrı işlemiş gibidir." buyurmuştur.

Rasûl-ü Kibriya (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

"Büyüklerle oturunuz.

Âlimlerden sorunuz.

Hikmet sahiplerinin de aralarına karışınız."

(Keşfül Hafa: 1/329)

Allah'ın rahmetinden istifade etmenin en güzel yolunu gösteren sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) ümmetini düşünüyordu.

Her peygamber, ümmetinin ilâhi rahmet ve merhametten nasip almasını talep ediyordu. Tebliğin ve sohbetin amaçları bu idi.

Hazret-i İsa zamanında hayatını azgınlık, günah ve gaflet ile geçiren bir zâlim vardı. Çok günahkârdı. Amel defterinde âdeta yer kalmamıştı.

O günahkârın karşı tarafında bir de âbid vardı. Hazret-i İsa bir gün o âbide uğradı. Onunla sohbette bulundu.

Günahkâr bunları uzaktan seyre daldı. Hem onları süzüyor hem de kendinden utanıyordu. İçi yanıyor, tutuşuyor ah

ediyordu. Gafletle geçen ömrü için gözlerinden yaşlar akıtıyor Allah'a yalvarıyordu. Diyordu ki:

– Ey ulu Allahım! Günahımı sen bağışla. Ben de iyi ve temiz bir kulun olayım.

Öbür tarafta âbid, gurur ile günahkâra bakıyor ve içinden şöyle diyordu:

– Şu bedbaht neden bizi süzüyor? Yanımıza gelmek mi istiyor? Buraya gelecek adam mıdır o? Yâ Rabbi yarın mahşerde bu adamla birlikte beni haşretme!

Onlar bu haldeyken Allah, İsa peygambere emir buyurdu:

– İkisinin de duâlarını kabul ettim, inleyerek, yanarak bana yalvaran günahkârın duâsını kabul edip onu cennete koyuyorum. Âbid, günahkârla bir olmaktan utanıyorsa onu da gururu sebebi ile cehenneme koyuyorum...

İnsan benlikten sıyrılmalıdır ki Allah'ın rahmetinden istifade edebilsin. Kibir ve gururu bırakmalıdır ki Hakk'ın lütfuna erebilsin.

Muhyiddin-i Arabî hazretler der ki:

"4 huy kulu helâk edicidir:

1- Ben,

2- Biz,

3- Benim,

4- Benim nazarımda."

İblis ve Firavn, benliklerini ortaya koyup:

– Ben!

Belkıs'ın askerleri Hazret-i Süleyman'a karşı;

– Biz kuvvet sahibiyiz.

Firavn da:

– Mısır'ın mülkü benimdir.

Karun da:

– Hazinelerin anahtarları benim nezdimdedir, demeleriyle helâk oldular.

İyi olmanın yolu benlikten, gurur ve kibiri atmaktan geçer. Önce insan iyi olmayı arzulayacak, niyetine alacaktır.

"Cüneyd-i Bağdâdî hazretlerinin tekkesine ümmî ve fakir bir civan gelip misafir oldu. Orada birkaç gün kaldı, bu arada tekkede bulunan dervişler bu gencin tarikatın ne olduğundan bîhaber olduğunu, ibâdet ve tâat bilmediğini gördüler. Ve o genci tekkeden kovmak istediklerinde genç:

– Ne olur, beni şeyhinizin huzuruna götürünüz. Beni de sizler gibi müridliğe kabul etsin, diye rica etti. Dervişler genci alıp Hazret-i Cüneyd'in huzuruna götürdüler ve:

– Bu genç işsiz, güçsüz ve ibâdetten haberi olmayan bir kimsedir. Sizi görmek diledi alıp getirdik, dediler. O anda Cüneyd-i Bağdâdî hazretleri basiret gözü açık ve hakikat derecesi halinde bulunuyordu. Gencin bâtınına nazar etti. Onun tamamıyla hakikat derecesine erişmiş olduğunu, lâkin sülûk ve içtihadı olmadığından kendisinden habersiz olduğunu gördü. Hazret-i Cüneyd; dervişlere:

– Niçin bu genci tekkeden kovuyorsunuz? diye sordu. Dervişler tekrar tekrar:

– Bu genç mürid değildir, ibâdet de bilmez, dediler. O vakit Hazret-i Cüneyd:

– Gerçekten bu adam mürid değildir. Fakat mürid olmayı arzulamaktadır. Ey ahmaklar! Benim riyazet ve mücahedelerle kırk senede kazandığım dereceyi bu zât onsekiz yaşında kazanmıştır. Tekkemizde bir hakikat ehlinin bulunmasını çok mu gördünüz? diye onları tekdir etmiştir."

(Zübdet-ül Hakayık: 112)

SALAVÂT HÜRMETİ

Allah'ın Habibi, sevgili kulu ve Rasûlü Hazret-i Muhammed Mustafa (s.a.v.) Efendimiz'e salât ve selâm göndermek dînî bir vazifedir.

Allah'a hamd edildikten sonra Peygamber (s.a.v.) Efendimizle salât ve selâm getirilir.

Duâ edilirken hamd ve salâtü selâmla başlanıp sonunda da yine Allah'a hamd ve Rasûlü'ne salavât ile bitirildiğinde o duâ kabul edilir.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

"Sizden herhangi biri duâ etmek istediğinde, Allah'a hamdü senâ ile söze başlasın. Sonra Nebi (s.a.v.)'e salât ve selâm okusun. Sonra da Allah'tan ne isteyecekse istesin. Bu, umduğunu elde etmesine daha uygun bir yoldur."

"Duâ, yer ile gök arasında muallaktadır. Nebi (s.a.v.)'e salâtü selâm ile yerine ulaşır."

(Terğib vet-Terhib: 2/505)

Dünyaya ait duâlar için de, âhirete ait dilekler için de salavât-ı şerifenin hürmetinden istifade edilmelidir.

Ebûl Hasan diyor ki:

"Rasûl-ü Ekrem'i rüyamda gördüm ve sordum.

– Yâ Rasûlallah! İmam-ı Şâfiî, Risâle adlı kitabında:

"Allahım! Rasûl-ü Ekrem'i zikir edenlerin zikri ve gaflet edenlerin gafleti kadar O'na salât eyle" diye yazmıştı. Buna karşılık da mükâfat aldı mı?

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.):

– Hesap görmeden cennete girecek, buyurdu.

(İhyâ-yı Ulûmiddin: 1/275)

Hasan-ı Basrî hazretlerine bir kadın gelip ölmüş olan kızını rüyada göremediğinden yakındı.

– Onu rüyada görmek istiyorum. Bana bunun yolunu göster, dedi.

Hasan-ı Basri ona:

– Yatsı namazından sonra dört rekât namaz kıl. Her rekâtında Fâtiha'dan sonra Tekâsür Suresi'ni oku. Yatağına gir ve uyuyuncaya kadar da Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz'e salât-ü selâm oku, dedi.

Hanım onun söylediğini yaptı. Kızını rüyasında gördü. Kızı azap içindeydi. Üzerinde katrandan elbiseler vardı. Elleri bağlı, ayakları ateşten zincirlerle bağlıydı.

Kadın uyanınca Hasan Basrî hazretlerine koştu. Durumu anlattı.

O da:

– Kızının adına sadaka ver. Belki Allah onu bağışlar. Tavsiyesinde bulundu.

Aradan birkaç gün geçmişti ki Hasan-ı Basrî hazretleri rüyasında cennet bahçelerinde köşkler içinde, başında nurdan taç bulunan son derece güzel bir kız gördü. Ona kim olduğunu sorunca kız dedi ki:

– Ben geçenlerde sana gelip kızını göremediğinden şikâyet eden ve salavât okumasını tavsiye ettiğiniz kadının kızıyım, dedi. Hasan-ı Basrî:

– Fakat annen senin halini bu gördüğümden farklı anlatmıştı, dedi. Kız:

– Evet o zaman öyle idim.

– Öyleyse bu makama nasıl ulaştın?

– Biz öyle azaplar içindeyken kabristanımızın yanından iyi ahlâklı bir kişi geçti. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'e salavât getirip bizim ruhlarımıza da bir Fâtiha ve üç İhlâs okuyup sevaplarını bağışladı. Bizler için duâ etti. Allah onun duâsını kabul buyurdu. Biz bu kabristanlıkta yatan yetmişbin kişiyiz. Bu

salavât-ı şerife ve bu sâlih kişinin duâsı hürmetine Allah hepimizi azaptan kurtardı. Bundan benim payıma düşen işte bu gördüğün haldir...

Salât-ü selâm her zaman getirilebilir. Kerahat vakitlerinde bile okunmasında mahzur yoktur. Bilhassa Cuma gecesinde ve gündüzünde salavât-ı şerif okumakla fazla meşgul olmalıdır.

Evs bin Evs (radıyallahu anh)'den rivâyete göre, Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz:

"Günlerinizin en faziletlisi Cuma günüdür. O günde benim üzerime çok salavât getirin. Zira sizin salât ve selâmlarınız bana arz olunur." buyurdu.

Ashâb-ı kiram -radıyallahu anhüm-:

"Yâ Rasûlallah! Getirdiğimiz salavât size nasıl arz olunur, halbuki siz çürümüş bulunacaksınız." dediklerinde, Rasûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz şöyle cevap verdiler:

"Allahü Teâlâ peyamberlerinin cesetlerini yeryüzüne haram kılmıştır."

Ehl-i tasavuftan biri anlatır.

İnsanların mecnun olarak bildikleri Mistah'ı öldükten sonra rüyamda gördüm.

– Allah sana ne gibi muamelede bulundu? diye sordum.. Dedi ki:

– Allah beni bağışladı.

– Allah seni hangi sebeple bağışladı? diye sorunca da şöyle anlattı:

– Bir gün bir hadis-i şerif rivâyet eden bir kişi Nebi sallallahu aleyhi ve selleme salavât-ı şerife okudu. Ben de onunla birlikte salavât getirdim. Fakat ben sesimi orada bulunanların hepsinin duyacağı kadar yükseltmiştim. Beni dinleyenlerin hepsi de benimle birlikte salavât-ı şerife getirdiler. Allah bunun hürmetine beni bağışladı.

Süfyân-ı Sevrî (rh.) anlatıyor: "Kâbe-i Muazzama'yı tavaf ediyordum. Her adımda salavât-ı şerife getiren bir kimse gördüm. "Her makamın bir duâsı vardır. Neden hep salavât-ı şerife getiriyorsun?" diye sordum. Dedi ki:

– Hac niyetiyle, babamla birlikte yola çıktık. Yolda, babam vefât edince yüzü simsiyah oldu ve başı hınzır başına döndü. Babamın yüzünü örttüm ve büyük bir şaşkınlık içinde ne yapacağımı düşünürken uykum geldi. Rüyamda çadıra birisinin girdiğini gördüm. O güne kadar ondan güzel yüzlü kimse görmemiştim. Güzel kokusu, yalnız bizim çadırımızı ve etrafımızı değil, âlemi doldurdu. İzzet ve vakâr ile gelip babamın başucuna oturdu. Yüzünden perdeyi kaldırdı. Mübârek elini babamın yüzüne sürdü. Babamın yüzü evvelkinden daha güzel olmuştu. O saadet sahibi kalktı ve gitmeye hazırlanırken eteğini tutup; "Kimsiniz? diye sordum."

"Sen, beni bilmez misin? Ben, Sâhibü'l-Kur'ân Muhammed Mustafa'yım. Senin baban -gerçi günahkâr ve fasık idi- lâkin, bana çok salavât-ı şerife getirirdi. Böyle bir musibete dûçar olduğunu, bunun salavât-ı şerifesini bana getiren melek haber verdi. Ben de gelip onu bu beladan kurtardım." buyurdular.

Bundan böyle ol Hazret-i Seyyidü'l-Beşer'in salavât-ı şerifesiyle devamlı olarak meşgul olacağım. Tâ ki, şefaatine nâil olayım ve bütün tehlikelerden kurtulayım.

SÂLİH KİŞİLERLE BERABERLİK

Sâlih, iyi ve yararlı olan, dinin buyruklarına uyan, faziletli ve takvâ sahibi olanlara verilen bir sıfattır.

Arapça bir kelime olan salâh'tan gelmedir. İyilik, barış, rahatlık, iyi davranış ve dine bağlılık demektir.

Bu meziyetlere uyan kişilere sâlih insan dendiği gibi kadınlara da sâliha denilmektedir.

Yüce Mevlâmız (c.c.) sâlih olmayı tavsiye buyurur:

"Rabbiniz sizin kalplerinizdekini çok iyi bilir. Eğer siz iyi olursanız, şunu iyi bilin ki Allah, kötülükten yüz çevirerek tevbeye yönelenleri son derece bağışlayıcıdır."

(İsra Suresi: 25)

"Onlar, Allah'a ve âhiret gününe inanırlar.
İyiliği emreder, kötülükten menederler.
Hayırlı işlere koşuşurlar.
İşte bunlar sâlih insanlardandır."

(Âl-i İmrân Suresi: 114)

Dünyada fazilet ve cömertlik, iffet ve ahlâk hep sâlih kişiler sayesinde mevcuttur. Cihanın huzur ve ahengini de yine sâlih kullar sağlamaktadırlar. Yeryüzünün hâkimiyeti bu sâlihlere bağlıdır.

Yeryüzünde kötülükler bulunsa da bunlar kalıcı değildir. Arizîdir. Kötülük her zaman hâkim olamayacağı gibi kötüler de hiçbir zaman üstünlük sağlayamayacaklardır.

Yüce Mevlâmız ümitvâr olmamızı emrediyor ve müjdeliyor:

"Andolsun, zikirden sonra Zebur'da -Yeryüzüne iyi kullarım vâris olacaktır diye yazmıştık."

(Enbiyâ Suresi: 105)

Hadis-i kudsîde Cenâb-ı Rabbül Âlemin buyurdu:

"Sâlih kullarım için gözlerin görmediği, kulakların duymadığı ve insanların hatırından bile geçmeyeni hazırladım."

(İhyâ-yı Ulûmiddin: 4/222)

İyi kullar, Allah'ın lütfuna nâil olurlar. Allah onları en güzel şekilde nimetlendirir.

"Allah bütün sâlihlere yardım eder."

(A'raf Suresi: 196)

Sâlih kulları Allah korur. Onları nefsin eline bırakmaz. Sâlihleri O yönetir.

Bu âyetin tefsirinde İbn-i Abbas (r.a.) der ki:

"Bu, sâlihleri methetmektedir. Allah sâlih kullarını korur, muhafaza eder."

(Tefsir-i Hâzin: 2/160)

İranlı şâir Enverî, bir kasidesinde ne güzel ifade etmiş:

"Eğer dünyadakilerin hâlini değiştiren kaza değilse, o halde niçin işler insanların arzusu hilâfına cereyan etmektedir?

Evet, halkın her iyi ve kötü şeyde dizginini çeken Allah'tır ve bu bakımdan insanların aldığı bütün tedbirler yanlıştır."

Semâvi takdir nasıl yaparsa öyle olur ki, bu bizim elimizde değildir.

Kur'ân-ı Kerîm, Hazret-i Yusuf Peygamberin şöyle duâ ettiğini beyân buyurur:

"Ey gökleri ve yeri yaratan!
Sen dünyada da âhirete de benim sahibimsin.
Beni Müslüman olarak öldür.
Ve beni sâlihler zümresine kat!"

(Yusuf Suresi: 101)

Hazret-i İbrahim peygamber de yine sâlihlerle beraber olmayı arzulamaktaydı.

"Rabbim!
Bana hikmet ver. Ve beni iyiler zümresine kat."

(Şuara Suresi: 83)

Peygamber-i Zîşân (s.a.v.) Efendimiz buyurdu:

"Cenâb-ı Hakk'ın, yer ehlinden kapları vardır. O kaplar, sâlih kullarının kalpleridir. Onların da zâtına en sevimli geleni ince ve berrak olanıdır."

(Muhtar-ül Ehâdis: 41)

İyi ve sâlih insanların hem dünyada hem de âhirette faydaları vardır.

Zamanın halifesi Abdülmelik'in oğlu Hişâm, Kâbe-i Mükerreme'yi ziyarete gitmiş, tavaf esnasında Hacer-i Esved'i istilâm etmek istediği halde ziyaretçilerin kalabalığından yaklaşamamıştı. Halkın kendisini tanıyarak yol açmalarını beklemek için bir tarafa çekilmeye mecbur olmuştu. O esnada Hazret-i Zeynelâbidin sade bir elbise ile gelerek tavafa başlar ve Hacer-i Esved'e dönünce yüzündeki necabet ve mehabet nuru ziyaretçileri tazime dâvet ettiğinden herkes edep ve nezâket dahilinde geri çekilir. Hazret-i İmam da istediği gibi istilâm vazifesini yerine getirmiştir.

İyiler hürmetine yollar açılır. Mürşidler sebebiyle gönüllere nurlar saçılır...

Mevlânâ Celâleddin der ki:

"Şereflilerle düşüp kalkanın şerefi artar. Ahlâksızlarla düşüp kalkanda ise şeref olmaz.

Bir deri, ayakkabıya yamanınca ayak altında dolaşır. Kur'ân'a cilt yapılınca da baştacı edilir."

Tabiinden olan Arap şâiri Ferezdak (640-728) ehl-i beyt sevgisiyle birçok beyitler söylemiş divân meydana getirmiştir.

Bir gün Hasan-ı Basri, Ferezdak ile bir cenaze merasiminde buluşmuşlar. Ferezdak, Hasan-ı Basrî'ye: "Ey Ebû Said! Şimdi halk seninle beni yanyana gördüklerinde ne deler bilir misin? Bu cenazede, insanların hayırlısı ile şerlisi birleşti, derler" deyince Hasan-ı Basrî: "Hayır! Ne, ben insanlar arasında hayır hususunda seçilmiş bir kişiyim ne de sen şer ile mevsufsun. Lâkin (kabri göstererek) bu yer için ne hazırladın?" der.

Ferezdak, şu cevabı verir: "Altmış senedir Allah'ı tevhid ederek İslâm'da sakalımı ağarttım ondan başka bir şeyim yoktur."

Hasan-ı Basrî ile bulundukları cenaze Ferezdak'ın karısı Nevar'ın cenazesidir. Ölümünden sonra biri rüyasında Ferezdak'ı, cennette yüksek bir makamda görmüş ve: "Bu makama nasıl nâil oldun?" diye sormuş. Şâir "Mezar başında Hazret-i Hasan-ı Basrî'ye söylediğim sözler sayesindedir." cevabını vermiştir.

İyilerle olmanın kazancı çoktur.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu:

"İyi ve sâlih kimse ile oturanın durumu misk kokusu satan kimse gibidir. Ondan bir şey satın alınmasa da kokusu sana ulaşır.

Fena ile oturanın durumu ise, körük çeken demircinin yanında bulunan gibidir. Ondan bir kıvılcım sıçramasa bile körüğün dumanından rahatsız olursun."

(Terğib vet-Terhib: 4/50)

Sadi Şirâzi ne güzel hatırlatır:

"Nuh'un oğlu, kötülerle arkadaş olduğu için hanedan-ı Nübüvvetten olmak şerefini kaybetti.

Halbuki Ashâb-ı Kehf'in köpeği birkaç gün iyilerin arkasına düştü, insan şerefi kazandı."

(Gülistan: 332)

Şereflilerle beraber olan şeref kazanır. Makbul kullarla beraber olduklarından, onlara muhabbet beslediklerinden dolayıdır ki on hayvan cennete girecektir.

Bunlar:

1. Hz. İbrahim'in buzağısı.
2. Hz. İsmail'in yerine kesilen koç.
3. Hz. Sâlih'in bir mucizesi olan deve.
4. Hz. Yunus'u yutan balık.
5. Hz. Musa'nın ineği.
6. Hz. Üzeyir'in merkebi.

7. Hz. Süleyman'ın karıncası.

8. Hz. Süleyman'ın hüdhüd kuşu.

9. Ashâb-ı Kehf'in Kıtmir isimli köpeği.

10. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) Kasva isimli devesi.

Bu mübârek hayvanlar, hayatlarında iyilerle beraber oldukları için, iyilerle aynı nurdan feyizlendiklerinden dolayı o mertebeye nâil olmuşlardır.

Bir iyi insan hürmetine Allah, onun etrafındaki yüz haneyi tehlikelerden korur.

Abdülkadir Geylânî hazretleri şöyle nasihat etmektedir:

Ey oğul!

Kötü kişilerle arkadaşlık etmen, iyi kişiler hakkında kötü düşüncelere sürükler. Hep kötü insanlarla beraber oldukça iyi ve sâlih kişiler seni kötü bir insan olarak görürler.

Ey oğul!

Başkaları tarafından uyandırılmadan önce uyan. Dine sarıl. Dinine sahip kişilerin arasına katıl. Onlarla birlikte ol. Asıl insan olanlar dinine sarılmış olanlardır. İnsanların en akıllısı, Allah'a itaat eden, O'nun dinine, kitabına sarılan ve yaşayışını Allah'ın ahkâmına uygun geçiren insandır. İnsanların en cahili de Allah'a isyan eden, yaşayışını O'nun dinine, kitabına ve ahkâmına uygun geçiren insandır. İnsanların en cahili de Allah'a isyan eden, yaşayışını O'nun dinine, kitabına ve ahkâmına uygun olarak geçirmeyen kişidir.

Ey oğul!

Cahillerle arkadaşlık ediyorsun, bu durumda onların cehaletinden sana da bulaşabilir. Ahmaklarla arkadaşlık etmek, aldatıcı bir arkadaşlıktır. Sağlam inançlı, âlim ve ilmi ile amel eden mü'minlerle arkadaşlık et. Kalp ve gönül ehli ile arkadaş ol. Onların sohbetlerine bulun. Tâ ki senin de bir kalbin, bir gönlün olsun.

MUTLU İNSANLAR

Kendini Allah'a vermiş, mutluluğun sırrına ermiş öyle insanlar vardır ki onlar yerde de gökte de saygı ile anılırlar.

Fethullah Gülen Hocaefendi diyor ki:

"İnsanlar Kâbe'yi tavaf ettikleri gibi Kâbe'nin tavaf ettiği insanlar da vardır. Ben ilk defa fıkıh hocamızdan dinlemiştim. Hoca, bir ders esnasında şöyle demişti: "Kâbe'ye teveccühe niyet ederken zâtına niyet etmeyiniz; çünkü bazen hakikat-ı Kâbe yeryüzünde Allah'ın (c.c.) matmah-ı nazarı müstesna kimseleri tavaf etmek için orada olmayabilir. Onun için siz her zaman Kâbe cihetine niyet ediniz." Kur'ân'ın iş'ârı da zaten o istikamettedir ki, bir âyet-i kerîmede: **"Yüzünü Mescid-i Harâm tarafına çevir."** *(Bakara: 2 / 144)* buyurulur.

Kâbe'ye yönelmenin, Kâbe'yi tavaf etmenin, ya da Kâbe tarafından tavaf edilmenin hakikatı ne olursa olsun, ibâdet-varlık-Kâbe aynı çizgide, o en yüce hakikate ulaşmak için yanıltmayan birer vasıta olduklarında şüphe yok. Siz isterseniz ibâdet ve Kâbe'ye kendi gönül gözünüzden başlayarak, göz-gez-arpacık nazarıyla bakabilirsiniz.

Kâbe'de varlığın sırrı, insanda kâinatların mânâsı, kalpde de ulûhiyetin esrârı gizli olduğuna göre bu çizgide tarassut en büyük hakikati duymanın en kestirme yolu olsa gerek..."

Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz bir gün Übeyy bin Kâb'a dedi ki:

– Şüphesiz ki Allah sana Kur'ân'ı okumamla bana emretti. Yani sana Kur'ân'ı öğretmekle emrolundum.

Bunun üzerine Übeyy:

– Yâ Rasûlallah! Allah mı benim ismimi size andı? diye sordu. Peygamber (s.a.v.):

– Evet. Allah senin ismini andı.

– Demek ben Rabbim katında anıldım.

– Evet. Öyle...

Bu müjdeyi duyan Übeyy hazretleri sevincinden ağladı.

Übeyy, peygamberden öğrendiği Kur'ân'ı öğrenip, titizlikle hıfzetti. Öyle bir sonuca ulaştı ki Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdu:

"Kur'ân'ı en uygun okuyanınız Übeyy'dir."

Allah Rasûlü (s.a.v.) ashâbı ve onları takip edenler hep mutluluk tablosu içinde yer alırlar.

Allah'a yakın olan kullara Allah daha da fazla yaklaşmış, onlar da ilâhi yakınlığın tadını almışlardır.

Rabbimiz (c.c.) hadis-i kudsîde buyurdu:

"Kulum bana bir karış yaklaşırsa Ben bir arşın yaklaşırım.

Bana bir arşın yaklaşınca Ben ona bir kulaç yaklaşırım.

Kulum bana yürüyerek gelecek olursa Ben ona koşarak gelirim."

(Râmuz: 328)

Manastırlı İsmail Hakkı Efendi, "Mevâız"inde anlatır:

İmam, bir ölüye telkin verirken evliyâdan birisi, kabire yakın bir yerde murâkabe halinde durdu. İmam telkin ile meşgul iken; bu zât, birdenbire gülmeye başladı. Yanındakiler taaccüp edip sebebini sordular.

– Efendim bir ölü yanında gülmeniz bizi hayrette bıraktı.

O zât cevap verdi:

– Gülünmeyecek bir şey değildi ki! İmam efendi telkin verirken kabirden bir sedâ geldi. Ona güldüm. Telkin verilen kişi, başını çıkardı:

"Ey cemaat! Şaşmaz mısınız ki bir ölü gelmiş, diriye telkin veriyor. Bu diri zannolunan imamın kalbi ölü. Asıl hakikatler bana açık. Ben ölü değilim. Asıl ölü odur." dedi.

Bu sözü pek garip buldum. Onun için güldüm."

Nice ölüler vardır ki diridirler...

ꕥ

Yemen'in büyük velîlerinden Ebû Muhammed Talha hazretleri, (vefâtı: 1378) uyanık iken karşısında Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'i görürdü.

Bir gün birisi Zebid Hâkimi Kâdı Ahmed et-Tihâmi'ye gelip bu hususu söyleyince Kadı bu duruma inanmadı. Durumu sorup öğrenmek için Ebû Muhammed Talha hazretlerinin yanına gitti. Onun huzuruna varınca hiç konuşmadan edeple bir müddet oturdu. Bir şey sormadan ve konuşmadan da oradan sıyrıldı. Sordular:

– Niçin bir şey sormadın? Dedi ki:

– Yemin ederim ki huzuruna girer girmez, Rasûlullah Efendimiz'i yanında gördüm.

ꕥ

"Ulubatlı Hasan son anlarını yaşıyordu. Fatih bu levendin başucundaydı. Ulubatlı'nın dudağındaki tebessüm Fatih'i hayrete düşürmüştü. Sordu:

– Niçin tebessüm ediyorsun? Cevap verdi:

– Biraz evvel buraları Allah Rasûlü teftiş ediyordu. Onun gül cemalini gördüm. Sürûrum bundandır."

(Sonsuz Nur, F. Gülen: 1/113)

İmam-ı Süyûtî de şöyle diyordu:

"Ben, uykuda değil uyanıkken hayatımda yirmisekiz defa Hazret-i Muhammed aleyhisselâm ile görüştüm.."

Osmanlı devletinin ilk Şeyh-ül İslâm'ı büyük İslâm âlimi Şemseddin Fenârî'nin gözlerine perde geldi. Göremez oldu. Bir gece, Rasûlullah rüyasında (Tâhâ Suresi'ni tefsir eyle!) buyurunca, (Yüksek huzurunuzda, Kur'ân-ı Kerîm'i tefsir etmeye gücüm olmadığı gibi, gözlerim de görmüyor.) deyince Rasûlullah Efendimiz, hırkasından bir parça pamuk çıkarıp, gözleri

üzerine koymuştu. Molla Fenari uyanıp pamuğu gözlerinin üstünde bularak kaldırmış, görmeye başlamıştır. Allahü Teâlâ'ya hamd ve şükretmiştir:

"Ehl-i dildir diyemem sînesi sâf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek insaf değil."

Allah aşkıyla yanıp tutuşan, Peygamber sevgisiyle coşan nice zâtlar vardır ki onlar mutluluğun tadıyla neşelenmektedirler.

Onlar Allah'a ve Rasûlü'ne gösterdikleri hürmetle iftihar etmekteydiler.

1292-1350 yılları arasında yaşayan büyük âlim İbn-i Cevzî, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini yazdığı kalemleri açarken çıkan küçük yonga parçacıklarını topladı.

– Ben ölünce beni yıkayacağınız suyu bunlarla ısıtınız! diye vasiyet etti.

Vasiyeti yerine getirildi ve yonga parçacıkları suyun ısınmasına yettiği gibi bir miktar da arttı.

Bir münacaâtında buyurdu:

– Yâ İlâhi!

Senden haber veren dile azap etme! Sana delâlet eden ilimlere bakan göze de azap etme!

Senin hizmetinde yürüyen ayağa,

Rasûlü'nün hadislerini yazan ele de azap etme!

Cehenneme atma! Cehennem ehli de biliyordu ki, ben senin dinini muhafaza etmeye çalıştım.

Halife Ömer (r.a.) Muaz'ı bir yere görevli gönderdi: O da gitti ve görevini tamamlayıp geldi.

Muaz'ın hanımı dedi ki:

– Böyle vazifeli olarak gidenler belli bir ücret alır. Evine hediye getirirler. Sen üzerinde aynı giysiyle gittin yine aynısı ile döndün.. Hani bir hediye?

Muaz dedi ki:

– Benim yanımdan hiç ayrılmayan bir murakıp vardı. Hep alıp-verdiğimi hesabediyordu.

– Ömer'in sana güveni yok mu?

Bu söz Ömer (r.a.)'e ulaştı. O da Muaz'ı çağırıp sitem etti.

Muaz (r.a.) dedi ki:

– Murakıp dediğim sizin murakıbınız değil, Allah'ın murakıbıdır...

Hazret-i Ömer (r.a.), yolda bir sabah tepelerden birinin yamacında otlayan bir koyun sürüsü gördü. Bir zenci çocuk da o sürüye çobanlık ediyordu. Ona sürüdeki kuzulardan birini kendisine satıp satamayacağını sordu. Çocuğun cevabı kesin bir "hayır" oldu. Halifenin "niçin?" sorusuna:

"Çünkü bu sürü bana ait değildir." cevabını verdi. "Bu sürü benim efendimindir, ben de onun hizmetçisi ve çobanıyım."

Hazret-i Ömer (r.a.) çobana: "Bundan ne çıkar? Al şu parayı ve kuzuyu bana ver. Sahibi sorarsa kurt kaptı dersin" dedi. Zenci çocuk halifeye gözlerini açarak hiddet ve şiddet dolu bir edâ ile baktı. Karşısındakinin kim olduğunu bilmiyordu.

"Şu tepenin arkasında duran efendimi aldatmam mümkündür. Fakat benim için şimdi, her ikimizi de gören ve işiten, her şeyin sahibini aldatmaya imkân var mı?" dedi.

Bu mutlu insanlar kervanında kimler yok ki...

Bağdat'a giden kervana, eğitim görmek üzere, küçük Abdülkadir de dahil oluyor. Yolda, ıssız bir yerden geçerlerken silahlı bir eşkıya çetesi, kervanın önüne kesiyor. Yolcuları tek tek soyuyorlar. Yükte hafif, pahada kıymetli ne varsa hepsini alıyorlar. Toplanan para ve mallar eşkıya başının önünde yığılıyor. Üstü-başı aranmayan sadece Abdülkadir kalıyor. Nihayet eşkıyabaşı ona yaklaşarak:

– Hey çocuk, diyor; senin üzerinde de bir şeyler var mı?

– Var, diyor çocuk tereddütsüzce, hem de 40 dinarım var. Okurken harçlık olsun diye verdiler.

– Nerede?

– Koltuğumun altında, kaftanıma dikili...

Kaftanını sökerek paraları çıkarıyorlar. Eşkıya başı hayretle soruyor:

– Biz seni aramamıştık, paran da gizli yerdeymiş. Niçin bize paran olduğunu haber verdin?

Abdülkadir gülümseyerek cevap veriyor:

– Siz sorduğunuz için söyledim. Sonra annem bana her iş ve sözde doğru olmamı, yalan söylemememi sıkı sıkı tembih etmişti. Yalan söyleyip de ona ihanet edemezdim!

Çete başının birden gözleri kararıyor, dizlerinin bağı çözülüyor. Sonra yandaşlarına dönüyor:

– Bu çocuk, diyor, annesine olan ahdine bu kadar bağlı ve ona hıyanet etmezken, biz bunca yıldır Allah ahdine hıyanet etmekteyiz. İşte şu anda bu çocuk benim kurtarıcım oluyor. Herkesin eşyasını sahibine verin. Ben bütün yaptıklarımdan Allah'a tevbe ediyorum!

Bu çocuk, bütün İslâm dünyasında tanınan Abdülkadir Geylânî idi.

Bişr-i Hafî (767-841) gençliğinde çeşitli yollara sapmıştı. Bir gün sarhoş bir vaziyette giderken, üstünde besmele yazılı bir kâğıt buldu. Güzel bir koku alıp o kâğıda sürdü. Kâğıdı evine götürüp duvana astı.

O gece büyüklerden biri rüya gördü. Rüyada kendisine dendi ki:

"Git Bişr'e söyle! İsmimi temizlediği gibi, onu temizlerim. İsmimi büyük tuttuğu gibi onu büyütürüm. İsmimi güzel kokulu yaptığı gibi onu güzel sohbetli ederim. İzzetime yemin ederim ki onun ismini dünyada ve âhirette temiz ve güzel eylerim."

O kimse sabahleyin Bişr'i bulup rüyasında söylenenleri anlattı. Bişr ağladı. Fenalıklara tevbe edip Hak yoluna girdi.

Bediüzzaman hazretleri der ki:

"Güzel ahlâklı, güzel düşünür.

Güzel düşünen, güzel levhaları görür.

Fena ahlâklı fena düşündüğünden fena levhaları görür."

İslâm güzelliklerle doludur. O güzellikleri yaşayan mutlu insanlar tarihin şeref tablolarını meydana getirmektedirler.

İlimle, irfanla yoğrulan, Allah yoluna başkoyan mutlu insanlar var...

İmam Şâfiî (r.a.), Şeyban-ı Râî'nin (k.s.) huzurunda, mektebe giden bir çocuk gibi diz çöker de yapacağı işleri kendisinden sorardı.

Onun bu durumunu bazı âlimler anlayamadılar: "Senin gibi bir âlim nasıl olur da bir çobandan ilim alır?" dediklerinde "Bu zât bizim bilmediklerimizi bilir" dedi.

İmam Ahmed bin Hanbel (r.a.) ile İmam Şâfiî (r.a.) kazaya kalmış namazlarını nasıl kılınacağı hususunda müzakere ediyorlardı. Yanlarına Şeyban-ı Râî gelmişti. İmam Ahmed, İmam Şâfiî'den o çobanı imtihan etmek için izin istedi. İmam Ahmed çobana "Bir mü'min bir vakit namazını kaçırsa sonra da beş vakitten hangisini kaçırdığını unutsa, hangi vakti kaza etmelidir?" diye sordu. Çoban "O kimse gaflette kalmıştır, beş vakti de kaza etmelidir" cevabını verdi.

Fethullah Gülen hocaefendi der ki:

"Kul, her zaman Allah'a karşı çok samimi ve gönülden müteveccih olmalıdır. Aslında teveccühü yine teveccüh doğurur. Tıpkı ayçiçeğinin güneşe bakışı gibi hep O'na bakabildiği ölçüde O'nun tecelliyatına mazhar olur. Burada esas olan gönülden müteveccih olabilmektir. Gönlünün sesini seslendiremeyenlerin ve alıcılarını mâneviyâta karşı kapalı tutanların o tecellilerden istifadesi zor, hatta imkânsızdır."

(Fikir Atlası: 185)

Mutlu insanların, o saadete nasıl nâil olduklarını araştırıp ona göre kendilerine yön verenler temiz gayelerine mutlaka ererler.

Elhac Muzaffer Ozak merhum saadet ehlinin sıfatlarını onbir madde ile sıralamaktadır. Bunlar:

1- Âhireti dünya hayatından üstün tutmak.

2- Bütün ibâdetleri tam bir ihlâs ile yapmak ve Kur'ân-ı Kerîm okumaya devam etmek.

3- Boş, faydasız ve lüzumsuz sözlerden yüz çevirmek.

4- Beş vakit namazı hudû ve huşû içinde, tâdil-i erkânına dikkat ve riâyet ederek, tam vaktinde ve mümkün olabildiği kadar cemaatle kılmak.

5- Az veya çok, gizli veya aşikâr her türlü haramdan ve şüpheli şeylerden kaçınmak.

6- Salihler ile sohbet etmek.

7- Tevazu sahibi olmak.

8- Cömert olmak.

9- Mahlûkat-ı ilâhiyyeye merhametli olmak.

10- Mahlûkata yararlı olmak. Eğer elinden geliyorsa mahlûkata iyilik etmek. İyilik edemiyorsa hiç olmazsa fenalık yapmamak.

11- Ölümü unutmamak.

(İrşâd: 1/580)

Bu özelliklere sahip olanlar her devirde meşhur olmuş ve insanların teveccühlerini kazanmışlardır.

İslâm'dan önceki devirlerde yaşamış olanlardan güzel ahlâklarıyla şöhret bulanlar vardır.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz, dört kişinin ölümlerine üzüldüğünü beyan buyurmuştur. Bunlar:

1- Nuşirevân: Adaleti için.

2- Hatem-i Tâî: Cömertliği için.

3- İmrül Kays: Şiirleri için.

4- Ebû Tâlib: Şerefi için.

Nuşirevân-ı Âdil, zamanında dünyaya gelen Peygamberimiz (s.a.v.) onun yaygın olan adaletinden bahsetmiştir.

"Adaletli hükümdar zamanında doğdum." buyurmuştur.

Kırksekiz yıl hükümdarlık süren Nuşirevân öldüğünde Peygamber (s.a.v) Efendimiz sekiz yaşında idi.

Nuşirevan krallık tahtına çıktığı zaman zâlim ama cömertti.

Bahçesinde ötüşen baykuşların ne söylediklerini vezirine sordu.

Vezir de anlattı. Aralarında şöyle konuşuyorlar dedi:

– Bizim oğlana senin kızını istiyorum.

– Oğlun iyi ama benim kızım daha değerlidir.

– Kızın için ne istiyorsun?

– On tane virâne.

– Düşündüğün şeye bak! Nuşirevan gibi bir zâlim varken bu memlekette değil on virâne, yüz virâne bile veririm...

Vezir bunları anlatınca Nuşirevan:

– Anladım ve pişman oldum. Demek ki kuşlar, kurtlar benim zulmümü konuşuyorlar. Vazgeçtim zulümden...

Nuşirevan bundan sonra adil bir hükümdar oldu. Adaleti her yana yayıldı.

Bir gün avda tuz gerekti. Yanlarında tuz yoktu. Nuşirevan hizmetliyi bir köye gönderip sıkı sıkı da tembih etti:

– Tuzu para ile al ki bedava âdeti çıkmasın ve köy harap olmasın.

Etrafındakiler dediler ki:

– Bu kadarcık şeyden ne zarar gelir?

Nuşirevan onlara şu cevabı verdi:

– Dünyada zulmün temeli azıcık bir şeydi. Her gelen ona biraz ilâve etti. Bugünkü duruma ulaştı.

İnsanlar birbirlerine göre göre zulme zulüm katmışlar ve bugünkü hale getirmişler...

Sadi Şirâzî ne güzel söylemiş:

– Hükümdar halkın bahçesinden bir elma yerse adamları ağacı kökünden sökerler.

Kimi adaletiyle, kimi şecaatiyle, kimisi de cömertliğiyle tarihe adını yazdıran talihlilerin sayısını kimse bilemez.

Nice meçhuller vardır.

Nice isimleri unutulmuş, nesilleri kesilmiş insanlar vardır ki hâlâ amel defterlerinin sayfalarına sevaplar kat kat kaydedilmektedir.

Ömürleri tükenmiş, saltanatları sona ermesine rağmen amel defterini açık bırakabilen insanlar saadet ehli olmanın gururu ile cennet bahçelerini seyre dalmışlardır.

Bir gün Süleyman (a.s.) saltanat ve azamet ile tahtının üzerinde uçuyordu. Bir fakir ağacın altında ibâdetle meşguldü. Süleyman (a.s.)'ın yolu bunun üzerinden geçti. Âbid kimse Süleyman (a.s.)'a baktı. Bu azameti içinde seyretti. ve Süleyman (a.s.)'a şöyle dedi:

– Yâ Süleyman (a.s.)! Hak Teâlâ sana ne azamet verdi ki tahtını havada kuşlarla yürütürsün?

Süleyman (a.s.) kuşlara emir verip tahtını bu âbidin yanına indirdiler. Süleyman (a.s.) bu âbide:

– Ey Allah'ın kulu! Sana bir söz söyleyeyim de dinle. Sen bir kere sadakatla "Sübhanallah" diyecek olsan o sözün Allahü Teâlâ'nın katında kabul olsa benim saltanatımdan üstündür. Benim sultanlığımın zevâli var ve fânîdir. Senin tesbihin bâkîdir. Fânî olmaz, âhirette hazırdır.

Nitekim, âyet-i kerîmede buyurulur:

"Âhiret daha hayırlı ve ebedîdir." *(A'lâ Suresi: 17)*

"Benim sultanlığımdan bana bunca korku vardır." dedi.

"Seyretti hava üzre taht-ı Süleyman

Ol saltanâtın yeller eser şimdi yerinde."

Önemli olan bir iz bırakabilmek.

Amel defterlerinin sayfalarına iyilikleri kaydettirebilmektir.

Ne mutlu iyiliklerle anılanlara...

Enes bin Mâlik anlatıyor:

Rasûlullah ile Tebük'teydik. Güneş daha önce görmediğimiz bir nur ile doğdu. Cibril, Peygamberimize geldi.

Peygamberimiz (s.a.v.):

– Ey Cibril! Bugün güneşi, hiç görmediğim şekilde parlak görmekteyim. Niçin? diye sordu. Cibril:

– Bugün Muaviye el-Leysî Medine'de öldü. Allah (c.c.) yetmiş melek gönderdi. Cenaze namazını bu melekler de kılıyor, dedi.

Rasûlullah (s.a.v.) sordu:

– Peki ona neden bu kadar ihtimam gösteriliyor? Cebrâil:

– O, İhlâs Suresi'ni çok okurdu. Gece-gündüz, sabah-akşam, ayakta ve yürürken, Allah'ı anardı, diye cevap verdi.

(Sıfât-üs Safve: 1/343)

Abdülvahâb Şarânî anlatır:

"Bir gece ayaklarımı uzatıp yatmak istedim. Ayaklarımı uzatmak istediğim her yönde Allah'ın bir velî kulunun kabri bulunuyordu. Bu yüzden oturarak uyumaya başladım.

Uyurken evliyânın büyüklerinden Muhammed bin Annan yanıma gelerek ayaklarımı eliyle tutup kendi türbesine doğru uzattı. Ve:

– Benim türbeme doğru ayaklarını uzatabilirsin, buyurdu.

Uyandığım zaman, ayaklarımın onun türbesine doğru uzatılmış olduğunu gördüm."

İnsan için önemli olan yer değil, kendi amelleridir.

"Mezar toprağı bile insanla değer kazanır" demişlerdir.

Bir zât-ı muhterem; velîyullahtan bir zât-ı şerife müracaat ederek, Medine-i Münevvere'ye gidip yerleşmek ve mücavir ol-

mak istediğini ve orada ölmek ve gömülmek arzusunda bulunduğunu arzetti. Hak velîsi, kendisine şu tavsiyede bulundu:

– Ahlâk-ı Muhammedi ile ahlâklan.. Kur'ân boyası ile boyan.. Kalbini nur-u Kur'ân ve nur-u tevhid-i sübhan ile tenvir ve tezyin eyle.. Bu arzun, hayatında iken nasip olmazsa, mematında müyesser olur, buyurdu.

Fakat, o zât-ı muhterem ısrar etti:

– Aman efendim, mümkün ise benim istediğim gibi olsun, dedi. Oraya gidip geri kalan ömrümü geçireyim orada öleyim ve orada gömüleyim..

Velîyyullah, mübârek ellerini o zâtın gözlerine sürerek gaflet perdesini kaldırdı. Medine-i Münevvere'ye gidip, orada ölmek isteyen zât dehşetle müşahede eyledi ki, o belde-i mübârekede yaşayan ve ölenlerden ahlâk-ı Muhammed ile ahlâklanmayanların cesetlerini, melekler Medine-i Münevvere'den çıkarıyor ve lâyık oldukları yerlere götürüyorlar. Diğer şehirlerde yaşayanlardan da, ahlâk-ı Muhammedi ile ahlâklananların cesetlerini de Medine-i Münevvere'ye naklediliyorlardı.

Hak velîsi, hâlâ hayret ve dehşet içinde alan zâta:

– Gördün ya, buyurdu. Medine-i Münevvere'de yaşamasan bile, Rasûl aleyhisselâma lâyık olacak şekilde ahlâkını düzelt ki, seni istediğin yere, Rasûl aleyhisselâmın şehrine taşıyıp götürsünler. Ahlâk-ı Muhammedi ile ahlâklanmazsan, Medine-i Münevvere'de ölsen bile, cesedini oradan atarlar.

Fuzûlî ne güzel niyazda bulunmuş:

"Yâ Rab beni erbab-ı dile yâr eyle

Bülbül gibi aşkında işim zar eyle.

Cümle-i halk bana yâr için ağyar oldu

Kalmadı kimse bana yâr Hudâ'dan gayri."

Allah dostlarını sevmek, onlar gibi yaşamak gerek...

Allah'ı sevmek, sevdirmek güzel olduğu kadar Allah'ı sevenleri, itaatte bulunanları sevmek de Allah'a yakınlıktır.

İbn-i Semmak şöyle der:

"Allahım Sen bilirsin!

Ben Sana karşı kusur işledimse de, itaat edenleri candan severim. Bu sevgimi, Sana kulluk ve yakınlık olarak kabul eyle."

İbrahim Edhem hazretleri anlatıyor:

"Rüyamda Cebrâil'i gördüm. Elinde bir defter olduğu halde yeryüzüne inerken gördüm. Sordum:

– Burada ne yapacaksın?

– Hak dostlarının adını bu deftere kaydedeceğim.

– Benim ismimi de kaydedecek misin?

– Sen onlardan değilsin ki.

– Ama, Hak dostlarının dostuyum.

Bunun üzerine Cibril biraz düşündü ve daldı. Sonra:

– İlk defa İbrahim'in adını kaydet diye şimdi ferman geldi. Kaydediyorum."

(Tezkiret-ül Evliyâ: 163)

Hak dostlarını sevmek, kudsiyyet halkalarına muhabbet duymak insana çok şeyler kazandırır.

Şâh-ı Nakşibend hazretleri keşifte Timurlenk'i görüyorlar. Vefâtlarından bir hayli zaman sonra.

Mesud tavırlı, rahat halli bir durumda.

Dindar olmasına rağmen milyonlarca Müslümanı inleten Timur, saadetler içinde...

Nakşibend hazretleri soruyor:

– Nicesin?

– Çok iyiyim. Affedildim.

– Nasıl affedildin?

– Birkaç kelimelik sözümden dolayı affdedildim. Cenklerimden birinde Buhara taraflarından geçerken bir yar dibinde oturmuştum. Kuytu bir noktada karargâh kurmuştuk. Yarın

tepesinden biri halı silkelemeye başladı. Tozu, toprağı üzerimize dökülüyordu. Zabitlerim koştular. Benim tepemden halı silkelemek küstahlığını gösteren o insanı yakalamak istediler. O sırada bir söz oldu:

– Halı, Şâh Nakşibend hazretlerine aittir.

Ben de:

– Bırakın dökülsün, halı onunsa tozlar üzerimize dökülsün... dedim.

İşte bu söz aşkına topyekün affedildim.

Başka bir amelimden değil...

Büyüklerin halı tozları bile günahkârın affedilmesine vesile teşkil ediyor...

Yeter ki onlara muhabbet gösterilsin.

Onlara ilâhi nazarla bakılabilsin...

Hazret-i Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz mübârek hadislerinde buyuruyorlar ki:

"Kişi hangi milleti severse onlarla beraber haşrolunur."

(Câmi-us Sağîr: 2/136)

Hak dostları ile haşrolmak, Cennet'te onlar ile beraber bulunmak ne büyük saadettir.

O kudsiyyet halkasında oturmak en büyük mutluluktur...

Sehl bin Abdullah, Abdullah bin Mübârek'in derslerine devam ederdi. Bir gün, "Artık senin dersine gelmeyeceğim. Çünkü, bugün gelirken senin kızların dama çıkmış beni çağırıyorlardı. Benim Sehlim, benim Sehlim diyorlardı. Bunların terbiyesini vermiyor musun?" dedi. Abdullah bin Mübârek, o gece talebesini toplayıp, "Sehl'in cenaze namazına gidelim", dedi. Gidip, vefât etmiş buldular. "Vefâtını nerden anladın?" dediklerinde "Benim hiç câriyem yok. O gördükleri cennet hûrileri idi. Onu cennete çağırıyorlardı" dedi.

Allah nelere Kâdir'dir...

Allah dostlarını sevmelidir ki onların nâil oldukları rahmetten istifade edilsin..

Şâfiî (r.a.) buyurdu ki:

"Bir kimse, evliyâyı ayıplar ve mevâhib-i asfiyâyı inkâr eder, bilin ki o kimse, Cenâb-ı Hakk'la muharebe edicidir. Rahmetinden uzak hakikat yakınlığından kovulmuştur."

Allah dostları hakkında güzel düşünmelidir. Onlar Allah'ın rızâsına nâil olmuş talihli ve faziletli insanlardır. Onları sevmek, onların mânevî nimetlerinden feyiz almak bir Müslüman için büyük bir fırsattır.

Dünya boş değildir...

Arz, peygamberlerin gidişinden sonra Allah'a şikâyette bulundu. Allah (c.c.):

– Senin üzerine otuz tane sıddık koyacağım. Cevabını verdi.

Arz da sükûnete erdi...

Dünya mânevî hayattan, rûhânî kuvvetlerden mahrum değildir.

Peygamberlerin âhirete irtihallerinden sonra vekilleri yeryüzüne kudsiyyet kazandırmışlardır.

Âlimler, ârifler, velîler, peygamberlerin vekilleridirler...

Ârif Nihat Asya ne güzel söylemiş:

"Mihraplar, kemerler, kubbeler yapmış
Sultanı, çerisi, piri, veziri.
Nesilden nesile götürsün diye
Kanatlar üstüne şanlı tekbiri.."

Ecdâdımız, Allah'ın adını yüceltmek, İslâm'ın ihtişamını yükseltmek için her türlü fedakârlığı yapmışlardır.

Kudsiyyete son derece saygılı davranmışlardır.

Sultan Birinci Ahmed Han, dînî heyecanları coşkun bir padişah idi. Her Cuma gecesi saraya oniki hâfız getirtip hepsine birer aşr-ı şerif okuturdu. Âlimlere çok hürmet eder, Aziz Mahmud Hüdâî hazretlerine:

– Pederim! (Babam) diye hitabederdi.

Saygı gösterenler, bugün bile saygı ile yâdedilmektedirler...

İbâdet edenleri hürmetle karşılayanlar, Allah zikri ile haşir-neşir olanlara saygı duyanlar her zaman saygı ile yâdedilmektedir.

Hasan Âli Yücel, hanımı Ayşe'yi anlatırken der ki:

"Ayşe hanımcığım kadîrî dervişi idi...

Sabahları yazın beyaz, kışın deve tüyü seccadesinde oturur, namazını bitirdikten sonra taneler iri, beşyüzlük kuka tesbihini alır "Lâ ilâhe illallâh" çekerdi.

Gözleri kapalı, başında beyaz bezi, bu zikri yatağımdan seyretmeye bayılırdım.."

Allah'ı hatırlatan, Allah'ı zikre vesile olan her şey kudsiyyet arzeder. Bu sebeple tesbih âletleri bile bir Müslüman için ayrı bir önemi haizdir.

Namaz sonlarında, zikir halkalarında çekilen tesbihatların adedini belirlemek için kullanılan tesbihle, ayrı bir sanat eseri dalını meydana getirir. Bu da kutsallığa vesile olan âletin de kudsiyyet ifadesini ispatlamaktadır.

Bir zât Cüneyd-i Bağdâdî'yi elinde tesbihle görünce:

– Şerefinizle beraber elinizde tesbih bulunduruyorsunuz, diyor. Cüneyd-i Bağdâdî:

– Evet. Her neye erdik ise bunun sebebiyle ermiş bulunuyoruz. Bunu ebediyyen terk edemeyiz, demiştir.

(El-Hikemül-Ataiyye: 73)

Tesbih, tesbihata sebep teşkil eden bir âlettir. Fakat tesbihata sebep olduğundan dolayı da ayrı bir değer taşır. Onlar da mahşerde insanlar için şehadette bulunacaklardır.

Mevlânâ, oğlu Bahaeddin Çelebi'yi eğitmektedir. Bir gün elinden tutar. Konya'yı gezdirir. Teker teker bütün sarayları, köşkleri gösterir... Hepsini sahiplerinin ismiyle beraber tanıtır.

"Bak" der, "Bu filanca vezirin sarayı. Bu falanca beyin köşkü." Bahaeddin Çelebi arka arkaya gördüğü bu kadar ihtişamlı bina karşısında biraz etkilenmiş gibidir..

Mevlânâ onu son olarak yüksek bir tepenin üzerine çıkarır. "Şimdi etrafını iyice seyret" der.

Çelebi'nin gördükleri, yemyeşil, göz alabildiğine bir ova, ağaçlar, akarsular, çiçekler ve uçsuz bucaksız masmavi bir gökyüzüdür...Oğlunun gördüklerini iyice hazmettiğinden emin olduktan sonra Mevlânâ son sözünü söyler:

– Bahaeddin bak, bu da Rabbinin sarayı!

Mutlu insan Mevlânâ hazretleri evlâdına güzel bir öğüt vermiştir.

Dünyadaki her şey Allah'ındır. Mülkün sahibi Allah'tır. Yaratan da, donatan da, büyüten de O'dur.

Ne güzel müjde!

Kime dört şey verilmişse, ona dört şey daha verilmiştir:

1- Kime Allah'ı zikretme nasip edilmişse Allah da onu anar.

Çünkü Allah:

"**Beni zikredin ki Ben de sizi rahmetimle anayım.**" *(Bakara: 152)* buyurur.

2- Kime duâ etmek nasip edilmişse kendisine cevap verilecektir.

Çünkü Allah Kur'ân'da:

"**Bana duâ edin, size cevap vereyim.**" *(Mü'min: 60)* buyuruyor.

3- Kime verilen nimetlere şükretme nasip edilmişse, fazlası verilecek demektir.

Çünkü Allah (c.c.):

"**Şükrederseniz daha çok veririm.**" *(İbrahim: 7)* buyuruyor.

4- Kime istiğfar etmek nasip edilmişse, o bağışlanacak demektir.

Çünkü Allah Kur'ân-ı Kerîm'de:

"Rabbinizden af dileyin. Çünkü O çok bağışlayıcıdır." *(Nuh: 10)* buyuruyor.

Allah'a yakın olanlar, ibâdet ve itaatten tad alanlar her zaman mutlu olurlar.

Hadis-i kutsîde buyuruldu.

Yüce Rabbimiz ferman etti:

"Kulum Bana, kendisine farz kıldığım şeylerden daha sevgili olan bir şeyle yaklaşamaz.

Kulum nafilelerle Bana yaklaşmaya devam eder.

Nihayet Ben onu severim.

Ben onu sevince de artık onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum."

(Müsned: 6/256)

Rabbül âlemin hazretlerinin bu iltifatına nâil olmak ne büyük saadettir.

Adamın biri parasını sakladığı yeri unutmuştu. Ne kadar düşündü ise günlerce aramasına rağmen parayı sakladığı yeri bir türlü hatırlayamıyordu. Benim bu derdime bir çare bulursa o bulur diyerek doğru İmam-ı Âzâm hazretlerinin huzuruna gelerek ne yapması lâzım geldiğini sordu.

İmam-ı Âzâm, bu meselen fıkıhla ilgili değil ama yine de sana bir akıl vereyim: Sen git bu gece sabaha kadar namaz kıl ümit ediyorum ki, Allah sana paranı koyduğun yeri hatırlatır, dedi.

Adam o gece sabaha kadar ibâdet etmeye karar verip abdest aldı, seccadesinin üzerinde ibâdet etmeye başladı. Daha gecenin yarısı bile olmadan parayı koyduğu yeri hatırlayıvermez mi? Namazı bıraktı, doğru parayı koyduğu yerden alıp yattı.

Sabah olunca İmam-ı Âzâm'a:

– Allah senden râzı olsun, bu derdime de çare buldun. Daha gecenin yarısında parayı koyduğum yeri hatırladım, deyince, İmam:

– Keşke sabaha kadar ibâdete devam etseydin. Çünkü şeytan senin sabaha kadar ibâdet etmene tahammül edemediği için daha gecenin yarısında sana hatırlatmış. Sabaha kadar da şükür namazı kılsaydın daha iyi ederdin, dedi.

İbâdette huzur bulunur. Rabbine kulluk etmenin tadına doyum olmaz.

Mâlik bin Dinar der ki:

– "Gece ibâdetine kalkan kimseye Allahü Teâlâ yaklaşır. Hatta içlerinde duydukları zevki ve nuru, Allah'ın kalbe tecelli etmesinden bilirler."

Ebû Süleyman Dârânî hazretleri de şöyle söylemiştir:

"Eğlence erbabının eğlence yerlerinde daldıkları zevkten, ibâdet erbabının gece karanlığında yaptıkları ibâdetteki zevkleri daha büyüktür.

Âbidlerin gece ibâdetinden aldıkları zevki, ibâdetlerinin sevabı ile karşılaştıracak olsan, o zevk, ibâdetlerin mükâfâtından çok daha fazla gelirdi."

İBRET ALMAK

Allahü Teâlâ hazretleri buyurdu:

"Göklerde ve yerde nice deliller vardır. Buna rağmen onlar, bunların yanından aldırış etmeden geçer giderler."

(Yusuf Suresi: 105)

Göklerin ve yerin yaratılışında, bütün tabii olaylarda insanlara ibretler vardır.

Ziya Paşa bir kıtasında der:

"Bin ders-i mearif okunur her varakında

Yâ Rab ne güzel mektup imiş mekteb-i âlem.

Heman bir var imiş bir yok imişdir hâsıl-ı devran

Serâser ibret-efza bir garip efsanedir âlem."

Âlem bu...

Her an, her hâdise bir ibrettir.

İnsana bir mürşiddir...

"Hayat bir zıll-i zâildir

Kemmiyet fâide vermez.

Âlem bir mürşid-i kâmildir

Amma kimseler bilmez."

Mevlânâ der ki:

"Bizi evvelkilerden sonra dünyaya getiren Cenâb-ı Hakk'a şükürler olsun. O eski kurtların eserleri meydanda.

Ey büyük adamlar,

Ey akıl sahipleri!

Onlara bakın da ibret alın."

Âlimler ibret almayı öğütlerler.

Şâirler hep ibretlik olaylara dikkat çekerler.

Yahya Kemâl Beyatlı'nın dediği gibi:

"Bir merhaleden güneşte derya görünür
Bir merhaleden her iki dünya görünür.
Son merhale bir fasl-ı hazandır ki sürer
Geçmiş gelecek cümlesi rüya görünür."

Fahreddin-i Râzî der ki:

"Seleften birisinin şöyle dediği rivâyet edilmiştir:

– Ben Asr Suresi'nin tefsirini bir buz satıcısından öğrendim. Çünkü o pazarda şöyle bağırıyordu:

– Sermayesi eriyen bu şahsa merhamet edin!

İnsana verilen ömür de buz gibi erimektedir. Eğer bunu ziyan eder veya yanlış yere harcarsa insanın hüsranına sebep olur. Onun için, geçen zamana yemin edilmesinin anlamı hızla geçen zamanın içerisinde insanın hayatını harcadığına ve hüsranda olduğuna şehadet etmesidir. Kârlı çıkanlar ancak iman edenler, sâlih amel işleyenler, birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler..."

(Tefsir-i Kebîr: 23/389)

İnsanın sermayesi ömrüdür. O sermayeyi iyi kullanan, kâr eden kazanır. O sermayenin hakiki sahibi olan Allah'a sermayeyi teslim ettikten sonra elinde kalacak olan kâra göre insan âhiretteki karşılığına kavuşacaktır.

"İnsana çalışmasından başka bir şey yoktur."

(Necm: 39)

"Herkes kendi kazancına bağlıdır."

(Tur Suresi: 21)

Şu kâinat kitabına ibretle bakıp insanın yanında kalacak olan işlere yönelmesi kurtuluş için bir adımdır.

Yoksa hayat pişmanlıklarla son bulacaktır.

Abdullah bin Mes'ud (r.a.):

– Üzerime güneşin battığı ve ömrümün eksildiği, fakat amelimin artmadığı bir güne duyduğum pişmanlık kadar başka bir şeye pişmanlık duymadım.

Hasan-ı Basrî şöyle der:

– Ey Âdemoğlu!

Sen günlersin. Bir gün geçince bir parçan da gidiyor demektir.

Hazret-i Ömer (r.a.):

– Dört şey geri gelmez:

1- Söylenmiş, ağızdan çıkan söz.

2- Atılan ok.

3- Kaçırılan fırsat.

4- Boşa geçen zaman.

Zamanı boşa geçirmemeli.

İbret almalı.

En güzel ibret de ölümdür.

Hâris İbn-i Hemmam anlatıyor ve diyor ki:

Sâve şehrine indiğim zaman, kalbimde bir kasvet hissetmiş, bunun da kabristan ziyaretiyle geçeceğini hadislerden öğrenmiştim. Çürümüş kemiklerin bulunduğu ölüler mahallesine gittiğim zaman açılan bir kabrin ve gömülmekte olan bir cenazenin başında bir topluluk gördüm. Akibet gidilecek yeri ve aileden ölenleri düşünerek cemaatın arasına sokuldum. Defin işini bitirmişler, ağlayıp sızlanmaya son vermişlerdi. O sırada tepeden bir ihtiyar inmekte idi. Kalın asâsını yan tutmuş, yüzünü binişi ile örtmüş, kendini gizlemişti.

Topluluğa yaklaşınca birden yüksek sesle söze başladı:

"Çalışanlar, böyle bir yer için çalışsınlar! Ey gafiller, ibret alın! Ey gücü yettiği halde ibâdet etmeyenler, artık hazırlanın! Ey akıl sahipleri! Dikkatle bakın, akranlarımızın gömülmesi, sizi ne için mahzun etmiyor? Toprak altında kalmak, sizi ne

için korkutmuyor? Başınıza gelen belalara neden aldırış etmiyorsunuz? Ölüm için neden hazırlanmıyorsunuz? Niçin göz yaşları dökmüyor, duyulan ölüm haberlerinden neden ibret almıyorsunuz? Kaybolan bir dosttan ötürü neden üzülmüyorsunuz? Matem meclislerinde ne için yürekleriniz yanmıyor? Canezeyi götürürken bile kalbiniz evinizle meşguldür. Hısımlarınız gömülürken bile düşünceniz kazanç peşindedir. Sevdiğiniz yılanlara ve kurtlara bırakıyor, sonra da kendi zevk ve sefanıza dalıyorsunuz. Çok defa rızk hususunda üzülür de ölümü unutursunuz! Darlık karşısında boynunuz bükülür de akrabalarınızın mavholup gitmesine ehemmiyet vermezsiniz. Defin sırasındaki gülüşünüz, eğlence zamanınızdaki gülüşünüze benzemez. Cenaze arkasındaki mağrur yürüyüşünüz, ihsânları aldığınız zamandaki salışınızın aynı değildir. Ölünün iyiliklerini saymaktan çekinir de, düğün dernek kurarsanız. Çocuğu ölen kadına yanmaz da ziyafetlerde güzel görünmeye çalışırsınız. Niçin fâni bir şey bu kadar düşüyor da ölüm fikrini kalbinize sokmuyorsunuz? O kadar gaflettesiniz ki ölümden bir kurtuluş senedi almış yahut da zamandan emniyette kalmışa benziyorsunuz. Yoksa zevklerin ebedî kalmasını mı sağladınız? Yoksa ölümle bir anlaşmada mı bulundunuz? Hayır! Hayır! Kuruntunuz ne kadar fena! Yine tekrar ederim ki bunu bırakın; ne olacağını yakında bileceksiniz!" Sonra şu şiiri okudu:

(Ey akıllılık iddiasında bulunan! Daha ne vakte kadar günah ve kötülük yapacak, yığın yığın hata işleyeceksin? Sen ayıp denilen şeyi bilmez misin? İhtiyarlık, seni korkutmadı mı? Ne onun nasihatında yalan, ne de senin kulağında sağırlık vardır. Ölüm seni çağırmadı mı? Yoksa sana sesini duyuramadı mı? Helâk olmaktan korkmuyor musun? Kendini çekip çevirip biraz düşünsene! Sanki ölüm, her başa gelmeyecekmiş gibi daha ne kadar hata yolunda şaşkın şaşkın dolaşacak, böbürlenerek salınacak, eğlence ve oyuna dalacaksın. Ne zamana kadar yan çizecek, âhiretin için bir tedarikte bulunmayacaksın? Bütün fena tabiatlar, kusurlar sende toplanmıştır. Allahı'm gazaplandırdığın vakit niçin korkmuyorsun? Maksadın hâsıl olmazsa, o za-

man hüsran ateşleriyle yanarsın. Sana sarı altını turası gösterilirse sevinir, yanından tabut geçecek olsa üzülmüş gibi bir tavır alırsın. Candan öğüt verene dikbaşlılık eder, işi müşküle döker, dinlemezsin. Sana hile yapana, yalan söyleyene, koğuculuk edene itaat edersin. Nefsinin havasında koşturur, servetinle gururlanır da mezarın karanlığını unutur, oradaki gazabı hatıra getirmezsin. Eğer sen bahtlı bir kul olsa idin haram bakışlar seni mahvetmez ve nasihatlar yürekleri serinlettiği halde sen surat asmazdın! Mahşerde, ne amca, ne dayı, hiçbir hısımının seni koruyamadığını görünce gözlerinden yaş değil, kan akıtacaksın! Ben, senin süratle kabre yuvarlanmakta olduğunu görüyorum! Yarın, kabile halkı seni iğne deliğinden daha dar bir yere bıraktıkları zaman halin ne olacak? Nazik beden dökülüp dağılıncaya, kemikler çürüyünceye kadar kurtların, yılan ve çıyanların yemesi için kabirde uzatılmış olarak bırakılacaksın. Bundan sona muhakkak olarak bir sorguya çekilme vardır. Bu sorgu da, yoldan çıkanlar için ateş üzerinde kurulmuş olan Sırat Köprüsü'nde yapılacaktır. Ne kadar yolunu şaşırmış mürşitler, ne kadar zillete düşmüş asaletliler, ne kadar ayağı kaymış âlimler, o zaman: "Ne büyük felâket imiş! Ne müthiş azap imiş!" diye haykırışacaklardır. Ey gafil! Artık kurtuluş yollarına, tövbeye koş! Ömür tükenip gidiyor da sen hâlâ dedikodudan vazgeçmiyorsun! Sana yumuşaklık ve güleryüz gösterse de zamana meyletme. Ona kapılanlar, sonunda onun zehir kusan bir yılan olduğunu anlamışlardır. Senden aşağı olanlara tevazu göster. Zira kararından dönmeyen ölüm, sana gelip çatacak, boğazına yapışacaktır. Ne kadar varlıklı ve bahtlı da olsan gururlanıp kimseden yüz çevirme. Sözün altın ve gümüş gibi değerli de olsa dilini tut. Dilini tutan ne kadar rahattır. Darda kalan bir arkadaşı feraha çıkar. Onun sözlerini can kulağıyla dinle ve onun işini yoluna koy. Zira iyiliğe çalışan felâha kavuşur. Düşkünlere elinden geldiği kadar yardımda bulun. Darlıktan ötürü üzülme, varlığa da güvenlik gösterme. Ahlâksızlıkla mücadele et. Elini ihsân vermeye alıştır, "müsrif!" diyenlere kulak asma ve o diyeni de cimrilikten vazgeçir! Kendin için sevap kazanma-

ya bak. Zarar verecek şeyleri terket. Âhiret yolunun bineğini hazırla ve hesaba çekilmeden kork.

Kardeşim! Sana, bu sözlere göre hareket etmeni tavsiye ederim. Hakikatı bütün açıklığıyla söyledim. Ne mutlu o gence ki, öğütlerimle hareket eder.)

(Makâmât-ı Harirî: 84)

Harun Reşid'in annesi, Behlül'e bir gün der ki:

– Oğlum! Kardeşin hükümdardır. Mesuliyeti çoktur. Kimseye zulüm etmemesi, hakarette bulunmaması için kendisine vaaz ve nasihatte bulun. Ki zulüm ve hakaretten zarara uğramasın.

Aradan zaman geçince Behlül Dânâ, Harun Reşid'i alarak dolaşmaya çıkar. Onunla kabristana giderler. Başlar anlatmaya:

– İşte şu falanın kabri. Şu kadar ömür sürdü...

Şu da filancanın mezarı. Şu kadar yaşadı. Şu on yaşında öldü. Şu da yatan yirmi, şuradaki de otuz. Kırk yaşında vefât etti... diyerek mezarları gösterir. Daha sonra eve dönerler.

Bir müddet sonra annesi Harun Reşid'e sorar:

– Behlül sana ne nasihatlerde bulundu? O da:

– Bana hiç nasihat etmedi, der.

Annesi sinirlenir. Behlül'e niçin nasihat etmediğini sordu.

Behlül der ki:

– Ben nasihat ettim. Aldım onu kabristana götürdüm. Şu falan kişinin kabridir... diye birçok kabir gösterdim. Böylece kendisine en büyük vaaz ve nasihatte bulundum. Eğer o bundan ibret almamışsa ben ne yapabilirim?

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"Yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki kendilerinden evvelkilerin akıbetlerinin nice olduğuna baksınlar."

(Mü'min Suresi: 21)

Akıl sahipleri her şeyden ibret alır. Her olaydan hisse çıkarır.

Hazret-i Ali (k.v.) diyor ki:

"Çocuğun eli yumuk olarak doğar. Bu, bütün yaşayanların hırsa mübtelâ olduklarına işarettir.

Ölürken ellerin açılmasında ise öğütler vardır. Ölü:

– Bana bakın da ibret alın. Dünyadan gidiyorum da fakat hiçbir şeycik götüremiyorum, demek ister.

İmam-ı Gazâlî der ki:

"Cenazeler basiret gözü açık olanlara ibrettir. Cenaze görmekte pek çok tembih ve öğütler vardır."

Zülkarneyn şöyle vasiyet etti:

– Öldüğümde sağ elimi tabuttan dışarı çıkarın. Ve elime altından bir top verin. O benim dünyayı bir top gibi elime aldığımız nişânıdır. Sol elimi de yine tabuttan dışarı çıkarın. Bu da, dünyayı elime aldığım halde eli boş gittiğimin alâmetidir.

Biri Fudayl bin İyad hazretlerine gelip nasihat istedi.

Fudayl sordu:

– Baban sağ mı?

– Hayır vefât etti.

Bunun üzerine şöyle söyledi:

– Babasının vefâtından sonra başkalarının nasihatina muhtaç olan bir kimseye nasihat fayda vermez.

Babasını mezara koyan, orada amelleriyle başbaşa kaldığını gören bir insanın ibret almayışı onun gafletinin alâmetidir.

Nâbi ne güzel ifade etmiş:

"Fenâyı âlemi takrir için cemaate
Cenaze vaza çıkar kürsi-i musallaya."

Bu âlemin fânî olduğunu anlatmak için cenaze, musalla taşına çıkar...

Musallada yatan en güzel nasihati verir.

Her mezar taşında yazar:

– Hüvel bâkî.

Mânâsı şu: Yalnız bâkî olan Allah'tır.

Her şey bir sona doğru gidiyor.

Her akşam takvimden koparılan bir yaprak, insanı mezara bir karış yaklaştırmaktadır.

Sâdî Şirâzî uyarıyor:

– Başkalarının musibetlerinden ibret al. Sakın başkaları senden ibret almasınlar!

Tanınmış mutasavvıflardan Zunnûn el-Mısrî hazretleri anlatıyor:

Bir gün Nil Nehri kenarında geziniyordum, birdenbire önümde bir akrebin yürüdüğünü gördüm. Yerden bir taş alıp onu öldürmek maksadıyla üzerine fırlattım.

Akrep, can kaygısı ile kendini suya attı. Tam boğulacağı sırada ansızın peyda olan bir kurbağa gördü, sırtına atladı.

Tuhafıma giden bu hâdiseyi yakından takip etmeye başladım.

Kurbağa, sırtında taşıdığı mahlûkun tehlikeli oluşuna bakmadan onu karşı sahile çıkardı. Akrep karaya geldiğini anlayınca yere atladı.

Biraz ötede uyuyan bir adama doğru yürüdü ve onun boynuna sarılmak üzere olan bir yılanı ısırıp öldürdü.

Buna hayret ederek adamın kurtulduğuna Cenâb-ı Hakk'a şükrettim.

Sonra uyuyan adamın yanına giderek onu uyandırdım. Birdenbire gözlerini açtı. Yerde duran yılanı görünce korktu. Kaçmak istedi. Onu teselli ederek:

– Korkma! Allah seni onun şerrinden korudu, dedim ve şâhid olduğum hâdiseyi anlattım.

Sarhoş adam, başını önüne eğerek bir müddet düşündü. Sonra başını havaya kaldırarak:

– Allahım! dedi. Sana isyan eden kuluna böyle yaparsan, kimbilir sana itaat edene neler yapmazsın!

Ve yüzüme bakarak ilâve etti:

– Önünde Allah'ın izzet ve celâliyle kasem ediyorum. Bundan sonra hiçbir suretle doğru yoldan ayrılmayacağım.

Ve hakikaten o günden sonra bu adam tevbekâr olmuştur.

Milâdın 983. yılında vefât eden Ebû Osman Mağribî hazretleri Hakk yoluna girişini şöyle anlatır:

– Bir atım, bir de köpeğim vardı. Hep av peşinde idim. Bir çanağım vardı içine süt koyar içerdim.

Bir gün avda o çanağımdan süt içmek istedim. Hemen köpeğim havlamaya başladı. Ben aldırmadım. Çanağı dudaklarıma götürürken köpeğim üzerime atıldı. Çanaktaki sütü içti. Aradan bir saat geçmeden köpeğim şişti ve öldü.

Anladım ki o sütün içine bir yılan zehir akıtmış. O köpek de bunu görmüş.

Ve kendisini bana fedâ etti.

Ben bu hâdiseden sonra tevbe ettim ve tasavvuf yoluna girdim.

Şah-ı Nakşibend hazretleri şöyle anlatır yola girişini:

"Hak yolda ilerlemeye, günahlardan arınmaya ve olgunlaşmaya çalıştığım günlerde, bir gün yolum bir kumarhaneye uğradı. İnsanların toplanıp kumar oynamakta olduklarını gördüm. Bunlardan iki kişi kumara öylesine dalmışlardı ki, hiç bir şeyin farkında değildiler. Böylece bir müddet devam ettiler. Nihayet birisi kaybettikçe kaybetti. Neyi varsa ortaya koydu, onları da kaybetti. Dünyalık neyi varsa hepsi bitti. Buna rağmen, kumar oynadığı kimseye şöyle diyordu: "Bu kadar kaybıma rağmen bu oyunda başımı dahi versem oyundan vazgeçmem." Kumarbazın, kumar oynayıp bu kadar zarar ve ziyan görmesine rağmen, o oyuna olan hırsı bana ibret oldu. Hak yolunda yürüyüp daha da olgunlaşabilmek için, bende öyle bir gayret hasıl

oldu ki, o günden itibaren Hak yolunda talebim her gün biraz daha arttı."

Hazret-i İsa'ya sordular:

– Seni kim terbiye etti?

– Kimse değil.

– Nasıl oldu ya?

– Gayet kolay. Ahlâksızların hallerine baktım, ahlâk dersi çıkardım. Onların düştükleri duruma düşmelerinin sebeplerinden kaçtım.

Sâdi Şirâzî anlatıyor:

"Bir gece kervan ile birlikte seher vaktine kadar yola devam etmiş, seher vakti bir orman kenarına inerek uyumuş idik.

O yolculukta bir meczup bize arkadaş olmuştu. Seher vakti bir nâra attı ve ova yolunu tuttu. Bir nefes dinlenmedi. Gündüz olunca ona:

– O ne hâl idi? dedim.

Meczup şöyle cevap verdi:

– Gördüm ki ağaçlar üzerinde bülbüller inlemeye, dağlardaki keklikler ötmeye, sulardaki kurbağalar bağrışmaya, ormandaki hayvanlar çağrışmaya başladı. Düşündüm, mürüvvete yaraştıramadım ki bunların hepsi tesbih etsinler de ben gaflet ile uyuyayım.

Dün gece bir kuş sabaha kadar inledi. Aklımı, fikrimi, sabrımı, takatimi aldı götürdü. Onun için cezbelendim. Nârâlar attım. Meğer halis-muhlis dostlarımdan birisi sesimi işitmiş. Bana:

– İnanmam ki seni bir kuşun sesi bu kadar alt-üst etsin, dedi.

Cevap verdim:

– Kuşlar tesbih etsinler de ben susayım, bu insanlık değildir."

(Gülistan: 388)

İbretle bak cihâna
Gör ki her şeyde mânâ...
İnanmış Yaradana
Benden ibret alın der.

Basiretle bir seyret
Olaylarda bin hikmet
Hepsi ayrı bir nimet
Benden ibret alın der.

Milâdın 671 yılında vefât eden Şeyh Ebûlgays, ilk zamanlar yol kesen eşkiyadan idi. Gelecek olan bir kafilenin yolunu gözlüyordu. Gizliden kendisine şöyle bir ses geldi:

– Ey kafileyi gözleyen!

Seni de bir gözleyen var.

Bu söz kendisine çok tesir etti. Hemen o işten vazgeçti. Tevbe etti. Yaptıklarına pişman oldu ve Hak yoluna girdi.

İnsanı devamlı murakabe eden, gözetleyen var.

Yaptıklarını kaydeden görevli melekler var.

Her olayda ibret, her hâdisede hikmetler var.

Süleyman aleyhisselâma yaşlı bir kadın gelir ve ondan yardım ister. Hâdise şöyle cereyan eder:

"Yaşlı kadın üzgün ve bezgindi... Çünkü sırtındaki un çuvalını rüzgâr kaptığı gibi havaya kaldırıp denize uçurmuştu. Kadıncağız da bu yüzden gelmiş, Süleyman aleyhisselâma isteğini dile getiriyor ve üzgün hâliyle şöyle diyordu:

– Ben yetimlere bakan fakir bir dul kadınım. Çocuklarıma ekmek yapmak üzere sırtımda değirmenden götürmekte olduğum un çuvalını rüzgâr uçurdu. Yavrularım ekmeksiz kaldılar. Bana bir çare!

Süleyman aleyhisselâmın cevabı kısa:

– Sabret, "bunda da bir hikmet vardır" diyerek sonunu bekle.

Kadıncağız sıkıntılı. Sızlanarak söyleniyor:

– Ey Allah'ın Peygamberi, çocuklarım aç, evimde de hiç un yok! Ben bunu söylüyorum sen ise "Sabret!" diyor ve bundada bir hikmet olacağını söylüyorsun.

Süleyman aleyhisselâm,

– Ben yine aynı şeyi söylüyorum, diyerek kadını teskin etmeye çalışırken, bir grup insan girer içeriye... İçlerinden biri, geliş sebeplerini şöyle anlatır:

– Biz bir gemideydik, çıkan fırtınada gemimiz delinip su almaya başladı. Çoluk-çocuk feryat edip ağladık. Bu sırada biri, "sadaka va'd edin, duâ edin" dedi. Biz de, "Kurtulursak malımızın yarısını sadaka olarak vereceğiz" diye va'd ettik ve duâ etmeye başladık.

Duâ biterken, havada uçup gelen bir un çuvalı gördük. Gelip geminin deliğine tıkandı, böylece sağ-sâlim sahile ulaşmaya muvaffak olduk. Şimdi, va'd ettiğimiz sadakayı vereceğimiz fakiri arıyoruz.

Lütfen bize münasip birini gösterin de, malımızın yarısını verelim ona.

Süleyman aleyhisselâm kadını gösterip:

– İşte, der, sizin geminizin açılan yerini sırtındaki un çuvalıyla kapayıp sizi batmaktan kurtaran fakir. Vereceğiniz sadakanın tam yeridir. Hem de kullandığınız un çuvalının bedelini ödemiş olursunuz.

... Böylece, yolcuların hepsinin de mallarının yarısını alan fakir kadıncağız, günün en zenginlerinden biri olur. Ancak kadın, utancından Hz. Süleyman'ın yüzüne bir türlü bakamaz da der ki:

– Ey Allah'ın Peygamberi, senin dediğin doğruymuş. Keşke ben de baştan senin gibi düşünsem ve "Allah hikmetsiz iş yapmaz, bunda da bir hikmet vardır" deyip sabretseydim de, böyle utanılacak duruma düşmeseydim...

1426-1534 yılları arasında yaşayan evliyânın büyüklerinden İbrahim Gülşenî vefât ettiği gün, Münteci Muhammed Efendi'nin evinin önündeki bir selvi ağacı yere devrildi. Muhammed Efendi:

– Bu hayra alâmet değil! deyip duâ almak niyetiyle İbrahim Gülşenî'nin evine doğru gitti. Eve vardığında onun vefâtını öğrendi. Evinin önündeki devrilen selviyi oğlu Ahmed'e anlattı. O da hayret etti. Çünkü Gülşenî'nin yakınları tabut yapmak için her tarafa selvi ağacı aramaya çıkmışlardı. Ahmed:

– Biz selvi ağacı bulmaya etrafa adam göndermiştik. Meğer sizin selvinizin düşmesi İbrahim Gülşenî hazretlerinin tabutu içinmiş, dedi.

O selviden tahta biçilip tabut yapıldı.

Hak dostları her gördükleri olayı ibretle seyreder ve dersler çıkarırlardı.

Rüşdî Ahmed Efendi bir beytinde şöyle demiştir:

"Fikretmededir heybetini Beyt-i Hüda'nın

Beyhude değil titrediği kıble nümânm."

(Kıbleyi gösteren pusulanın oklarının titremesi boşuna değildir. O, Allah'ın evinin heybetini düşündüğü için titremektedir.)

İbretle bakış olunca insana her varlık bir şeyler anlatmaktadır.

OKUMAK

İnsanın öğrenip uygulamaya koyulması okumakla olur. Okumayan öğrenemez ve öğrenemeyen de ne yapacağını, nasıl yapacağını bilemez.

Allah Rasûlü (s.a.v.) Efendimiz buyururlar:

"İlme tâlip olan aynı zamanda rahmete de tâbidir.

İlim ehli İslâm'ın esasını teşkil eder.

Ve ecri, peygamberlerle beraber verilir."

"İlim öğrenmek her Müslümana farzdır."

(Muhtar-ül Ehâdis: 92-93)

İlim ya okumakla ya da dinlemekle öğrenilir.

Öğrenme konusunda âlim de câhil de sorumludur.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Cenâb-ı Hak cahillere niçin öğretmediklerinden dolayı âlimleri sorguya çekmeden,

– Âlimlerden niçin öğrenmediniz? diye cahillere sormayacaktır."

Âlime en büyük paye verilmiştir. Âlimin mürekkebi şehitlerin kanlarından daha makbul görülmüştür. Çünkü dünyanın nizamı, ahengi, insanların olgunlaşması âlimlere bağlıdır. Rabbimiz dinlemeyi de öğrenmeyi de, okumayı da insana farz olarak beyân buyurmuştur. İslâm'ın ilk emri **"Oku!"** ile başlamıştır. Dinlemek de itaatın ilk basamağını teşkil etmiştir.

İlim bir deryadır. Sonu yoktur. Bunun içindir ki kimse ilmiyle gurura kapılmamalıdır.

Hasan Basrî ilmiyle iftihar duygusu içinde şöyle bir söz sarfetmişti: "Bu mecliste hangi ilimden sorsanız, size o ilimden

haber veririm." Bunun üzerine henüz sakalı çıkmamış zayıf bir genç değneğine dayanarak ayağa kalktı; hocasına şöyle hitap etti: "Efendim, söylediklerinizi işittik. Şu sivrisineğin işkembe veya bağırsakları var mıdır?" Bu beklenmedik soru karşısında Hasan Basrî hazretlerinin rengi değişerek sarardı. Kendinden geçmiş, baygın bir halde meclis dışına taşındı. Üç gün sonra da vefât etti. (Küçük hatasından çok utanmış ve üzülmüştü.)

Zamanın büyük âlimi ve kâmil şeyhi Muhyiddin İbnü'l-Arabî hazretleri (ö. 638/1240) başından geçen tuhaf bir olayı şöyle anlatır: Bir sefer okyanusta gemi ile yolculuk yaparken dehşetli bir fırtına kopar. O ise dalgalanmakta olan denize şöyle hitap eder: "Sakin ol ey deniz! Çünkü senin üstünde bir ilim denizi vardır." O anda tuhaf bir deniz yaratığı ortaya çıkıverir ve dile gelip ona der ki: "Senin sözünü işittik, bir de beni dinle: Bir kadının kocası meshedilse (şekli değişip başka bir mahluk haline girse) bu adamın karısı, kocası ölen kadın gibi ölüm iddeti mi bekleyecek (dört ay on gün), yoksa boşanmış kadın gibi boşanma iddeti mi (üç ay kadar)?"

Fıkıh kitaplarında yer almayan böyle garip bir mesele karşısında Muhyiddin Arabî hazretleri ne diyeceğini bilemez. Deniz yaratığı ise ona: "Beni kendine şeyh/mürşid kabul edersen, ben sana bunun cevabını öğretirim." deyiverir. Muhyiddin Arabî: "Tamam, kabul ettim." deyince, o da şöyle mantıklı bir açıklama yapar:

"Adam eğer canlı/hayvan şeklinde meshedilmişse, eşi boşanma iddeti bekler. Eğer cansız bir şeye çevrilmişse, ölüm iddeti bekler." (Cevap gerçekten harikadır!)

Muhyiddin İbnü'l-Arabî hazretleri, mürşidlerinden olan insanlardan, cinlerden, meleklerden ve hayvanlardan bahseden bir açıklamasında bu garip hikâyeyi anlatmıştır. Anlatılan bu ibretli olaydan sonra, hiç kimse onun ilmiyle övündüğünü duymamıştır.

(Levâkıhu'l-Envari'l-Kudsiyye, s. 511-512)

İmam-ı Ebû Yusuf hocasından izin almadan ders meclisi kurdu ve insanlara fetva vermeye başladı. Bu hâdise hocası İmam-ı Âzâm hazretlerine ulaştırıldı. İmam-ı Âzâm hazretleri huzurunda bulunanlardan birini "Şimdi git İmam Ebû Yusuf'a şu meseleleri sor." diyerek gönderir.

– Bir kimse temizlemeciye bir elbise bıraksa, elbiseyi almaya gidince temizlikçi elbise aldığını inkâr ederse, şahıs ertesi gün tekrar gittiğinde temizlikçi elbiseyi temizlenmiş olarak verse, ücret hak eder mi?

– İmam Ebû Yusuf "hak eder" deyince sual soran "hata ettin" der. "Hak etmez" deyince yine "hata ettin" der.

Sual soran cevap verir: "Elbiseyi inkârdan önce temizlemiş ise sahibi için temizlemiştir. Ücret alır. İnkârdan sonra ise, kendisi için temizlemiş sayılır ve ücret almaz."

– Namaza giriş farz ile midir, sünnet ile midir?

– İmam Ebû Yusuf "farzla girilir" deyince sual soran "Hata ettin" der. "Sünnetle girilir." diye cevap verince yine aynı sözle "Hata ettin" diye karşılık verir.

Sual soran cevap verir: "Namaza giriş hem farzla hem de sünnetledir. Çünkü iftitah tekbiri farzdır, elleri kaldırmak ise sünnettir."

– Tencerede et pişerken içine kuş düşse, et yenir mi, yenmez mi?

İmam Ebû Yusuf "Yenir" der. Soran "Hata ettin" der. "Yenmez" deyince soran yine "Hata ettin" der.

Sual soran cevap verir: "Eğer kuş, et piştikten sonra düşerse, suyu dökülür ve et üç kere yıkandıktan sonra yenilebilir. Kuş, et pişmeden düşmüş ise et kuş ile beraberpiştiğinden ikisi de yenmez."

Bu cevaplardan sonra, İmam Ebû Yusuf hazretleri, hemen kalkar ve hocası İmam-ı Âzâm hazretlerinin yanına gider. Hocası "Seni buraya cevap veremediğin meseleler mi getirdi" der.

"Evet" cevabını alınca hocası İmam-ı Âzâm hazretleri tebessüm ederek "İnsanlara fetva vermeye koyulan ve Allahü Teâlâ'nın dininde söz söylemek için kendine meclis kuran bu kadarcık meseleleri nasıl bilmez" der.

İmam Ebû Yusuf hatasını anlar ve hocasının ellerine sarılıp öper.

Hiçbir konu, araştırılmadan konuşulmamalı. Bilmeden fetva verilmemelidir.

Lokman Hekim'e:

"Bilgeliği kimden öğrendin?" diye sorduklarında ondan şu cevabı almışlar:

"Körlerden öğrendim. Çünkü onlar elindeki değnekle tam araştırmadan adım atmazlar. Basacakları yerin sağlam olduğundan emin olduktan sonra adım atarlar...

"Bundan dolayı ben de bir şey yapacağım zaman düşünür, faydalı ise konuşur, yararlı ise yaparım... Faydasız ise bırakmayı ve susmayı tercih ederim."

Bir zât İmam-ı Şâfiî'ye (rh.) sorar;

– Yâ İmam! İlme karşı olan iştiyakın nasıldır?

– Daha önce işitmediğim bir harfi (meseleyi) işitince, bütün âzâlarım, kulaklarımın işitip de aldığı o lezzeti almak için kendilerinin de kulakları olmasını isterler.

– İlme karşı hırsın nasıldır? denince:

– Çok mal biriktiren bir cimrinin bir malı elde ettiği zamanki sevinci gibidir.

– İlme karşı arzun nasıldır? sualine de:

– Bir tek çocuğu olup da onu kaybeden bir kadının çocuğunu bulmaya olan isteği kadar" cevaplarını verir.

Ebû Hüreyre hazretleri bir gün sokakta gezerken kalabalık bir grup görerek; "Burada boşuboşuna ne dolaşıp duruyorsunuz, koşun mescide, orada Rasûl-i Ekrem (a.s.)'ın mirası dağıtılıyor, siz de alın" der.

Halk hemen mescide koşar ve böyle bir şeyin olmadığını müşahede ederler. Ebû Hüreyre'yi bularak; "Haber verdiğin gibi bir taksimat yok" derler. Ebû Hüreyre ise, "Ya ne gördünüz peki?" diye sorunca, halkta "Kimi Kur'ân okuyor kimi zikir yapıyor kimi de ilim öğreniyor" derler. Ebû Hüreyre son sözünü söyler:

"İşte Rasûl-i Ekrem'in (s.a.v.) mirası odur" buyurur.

Hint evliyâsından Feridüddin Mes'ud (1174-1265) diyor ki:

"Bir kimsenin bir mürşidi yoksa, yani bir kimse kendisini irşâd edecek, kendisine doğru yolu gösterecek bir kâmil velî bulamazsa, böyle büyük zâtların kitaplarını okusun ve onlara uysun."

Yavuz Sultan Selim Han, günde sekiz saat okurdu, Mısır seferine giderken üç katır yükü kitap götürmüştür. Kendisi şâirdir. Havan topunu icat eden, gemileri karadan yürüten, İstanbul'u fethedip çağ açan-çağ kapayan Fatih Sultan Mehmet, çok okuyan bir hükümdardı ve Avnî mahlasıyla yazdığı kocaman bir divanı var. Kıtaları titreten Kanuni Sultan Süleyman da çok okuyordu, Muhibbî mahlasıyla yazdığı kalınca bir şiir kitabı mevcuttur.

Büyük âlim Ömer Nasuhi Bilmen, günde bir kitap okuyup bitirirdi. Prof. Fuat Köprülü, çocukken oyuncak yerine kitaplarla oynardı. Kitap sevgisi, onu kitaplar yazan bir profesör yaptı. Büyük âlim Seyyid Kutup, ömrünün 40 senesini okuyarak geçirmiştir. Bediüzzaman Said Nursî, ömrünü okumaya ve okutmaya adamış, hapishaneleri medreseye (okula) çevirmiş bir âlimdir, gençliğinde 90 kitap ezberlemiş ve bunları üç ay içinde hafızasından tekrar etmiştir. İmam-ı Buhârî 300 bin

hadisi senetleriyle, İmam-ı Ahmed bin Hanbel, bir milyon hadisi ezberlemiştir.

Büyük insanlar hep kitaplarla birlikte büyümüşlerdir.

İmam-ı Şâfiî hazretleri demiştir ki bir şiirinde:

"İlim öğren. İnsan âlim olarak doğmaz
İlim sahibi câhil gibi değildir.
Toplumun büyüğünün ilmi olmazsa
Cemaatlerin içinde küçülür.
Toplumun küçüğü de halim olursa
Meclisler içinde o büyük olur."

Abdullah bin Mübârek hazretlerine soruldu:

– Eğer Cenâb-ı Hak sana bu gece öleceğini bildirse veya bu gece kıyâmetin kopacağını beyân etse ne yapacaksın?

Şu cevabı verdi:

– İlim ile meşgul olurum.

Osmanlı son devri âlimlerinden Hüsrev Efendi, Fatih Camii'nde ders okutmakta iken bir sabah derse biraz geç kalır. Nefes nefese derse girer. Dersini işler, sonunda:

– Çocuklar bizim kız vefât etti. Herhalde cenazesi hazırlanmıştır. Gidip kaldıralım, der. Meğer hocanın onsekiz yaşındaki rahatsız olan kızı vefât etmiştir. Ama hoca o gün talebelerinin dersini ihmal etmemek için cenaze hazırlığını komşularına bırakıp gelmiş.

İmam-ı Maverdi, "Edebiddünya veddin" adlı eserini okutmakta iken ölüm döşeğine düşmüştü. Talebeleri çevresinde Yâsîn-i şerif okurken o:

– Çocuklar, görüyor musunuz kitabı bitirmeden gideceğim. Kitabı bitirsem gözlerim arkada kalmayacaktı, demiştir.

İbn-i Rüşd, ünlü bir İslâm filozofudur.

Diyordu ki:

"Hayatımda okuyup yazmadan sadece iki gece geçirdim:
Biri evlendiğim gece diğeri de babamın öldüğü gece."

İlim, cennet yolunu açan bir rehberdir.

Sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular:

– "Kim bir ilim elde etmeye başlarsa Allah onu Cennet'in yollarına sevkeder."

(Ebû Dâvûd: 4/57)

Bir gün hafızlardan biri, İmam-ı Rabbânî'nin minderlerinden ince bir minder oyup üzerine oturmuştu. Kur'ân-ı Kerîm okumaya başladı İmam-ı Rabbânî hazretleri bu durumun farkına varıp hemen üzerinde oturduğu yüksek minderi bir kenara çekip yere oturdu. Hiçbir zaman Kur'ân-ı Kerîm okumakta olan hâfızdan yüksekte oturmazdı.

Ebû Ali Sekafî hazretleri demiştir ki:

"Bir kimse âlimlerin sohbetinde bulunur, fakat onlara hürmet etmese, ilâhi feyz ve bereketlerden mahrum kalır ve âlimlerdeki nurlar, kendinde görünmez."

"Mârifet iltifata tabiidir. Müşterisiz meta zâyidir." demişler.

Mevlânâ hazretleri şöyle der:

"Birisinin sözü güzelse, dinleyicidendir. Öğretmenin heyecanı ve işe iyi sarılması, çocuğun tesiriyledir.

Yirmidört şubeden çalgı çalan bir çalgıcıya, dinleyen olmadı mı çalgısı bir yük olur.

Aklına ne yanık bir nağme gelir ne de bir güzel, ne de on parmağı, çalgının perdelerinde ve tellerde oynar.

Gayb haberlerini dinleyen bir kulak olmasaydı hiçbir müjdeci gökten vahiy getirmezdi."

Hadis: (Şüphe yok ki Allah, dinleyenlerin hikmetince vaaz edenlerin diline hikmet telkin eder.)

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"Dinleyip de sözün en güzeline uyan kullarımı müjdele.

İşte onlar, Allah'ın hidâyet edip doğru yola ilettiği kimselerdir.

İşte onlar, akıl sahipleridir."

(Zümer Suresi: 18)

Bilgi, ilim ve dilemek insanı yetiştirmek içindir. İnsanlara fayda vermek içindir.

İftihar vesilesi değildir.

Konfüçyüs demiştir ki:

"Eski zamanda insanlar bilgiyi kendilerini yetiştirmek için edinirlerdi. Şimdikiler başkalarını etkilemek için ediniyorlar."

İNSANIN GELİŞİMİ

İnsanın yaratılışından vefâtına kadar geçirdiği devreler bellidir. İnsan bunları bizzat yaşamakta ve müşâhede etmektedir.

Daha evvelki hallerini, geçirdiği devreleri bilemeyen insana Mevlânâ hazretleri şöyle anlatıyor:

"Önce cansızlar ülkesinde gelmiş, cansızlıktan nebatat âlemine düşmüştür.

Yıllarca nebat olmuş, bu âlemde ömür sürmüştür de nebat, cansız şeylerin zıddı olduğu halde bir zamanlar cansızlar ülkesinde bulunduğunu hatırına bile getirmemiştir.

Nebatlıktan hayvanlığa düşünce de nebat olduğu zamanki halini hiç hatırlamaz.

Yalnız yeşilliğe karşı bir meyli vardır. Hele bahar geldi, çiçekler açıldı mı!

Hani çocukların da analarına meyilleri vardır, fakat çocuk, anasına, ana sütüne neden meylediyor; bu sırrı bilmez!

Hani, her yeni derviş de genç pîre o yüce bahta şiddetle meyleder ya!

Çünkü bu aklın cüz'ü, o aklı küldendir. Bu gölgenin hareketi, o gül dalının hareketindendir.

Nihayet gölgesi, onda yok olur da bu meylin, bu araştırmanın sırrını bilir, anlar!

A iyi bahtlı kişi, bu ağaç oynamadıkça o dalın gölgesi nasıl oynar ki?

Bildiği yaratıcı, tekrar onu hayvanlıktan insanlığa çeker çevirir...

Böylece iklimden iklime gide gide nihayet insan âleminde akıllı, bilgili ve yüce bir hal alır.

Fakat önceki akılları hatırlamadığı gibi bu akıldan da geçip değişeceğini aklına bile getirmez.

Nihayet bu hırsla, istekle dolu akıldan da kurtuldu mu yüz binlerce şaşılacak akıllar görür!

Gerçi uyumuştur, önceki ahvali unutmuştur, fakat hiç onu bu unutkanlık âleminde bırakırlar mı ki?

Yine o uykudan uyandırırlar; uyanınca kendi haline gülmeye başlar..

Uykuda uğradığım o gam, o keder neydi? Nasıl oldu da doğru düzen halleri unuttum?

Nasıl oldu da o derdin, o illetin rüyadan aldatıştan, hayalden ibaret olduğunu bilmedim der!

Dünya da buna benzer.. Âdeta uyuyan kişinin gördüğü hayallerdir. Uyuyan sanır ki bu hayaller, hakikattir. Ve sürüp gidecek!

Fakat ansızın ecel sabahı geldi mi zan ve hile karanlığından kurtulur.

Yerini, yurdunu görünce gamlanıp tasalandığına gülmeye başlar.

Uykuda gördüğüm iyi ve kötü şeyler, mahşer gününde birer birer zuhur eder.

Bu âlem uykusunda neler yaptıysan uyanınca hepsini apaçık görürsün de.

Anlarsın ki rüyada bu kötü işleri yaptın ama onlar geçip gitmedi. Hepsinin bir tâbiri var!

Ey esire sitem ve cefalarda bulunan, bu gülüş, düş yorma gününde ağlayıp feryat etmelidir.

Rüyadaki derdin, elemin, zâri zâri ağlayışın bil ki uyanınca neşeleneceğine delâlet eder.

Ey Yusuflar'ın derisini yırtan, bu derin uykudan uyanınca kurt olarak haşredilirsin.

Huyların birer birer kurt olur da kızgınlıkla uzuvların paralar senin!

Kısastan sonra ölürsün ama ölümünden sonra da o kan uyumaz. Öldüm, kurtulurum artık deme ha!

Bu şimdiki kısas, âlemin nizâmı için bir düzendir. Oradaki kısasa nispetle bir oyundan ibarettir.

Onun için Allah, dünyaya oyun dedi. Çünkü bu ceza, o cezaya karşı bir oyundur.."

(Mesnevî: 4/290-292)

İnsan nice devirler, sayısız devreler geçirmiştir.

Tâ ervah âlemine kadar baktığımız zaman insanın birçok ruhî devrelerden geçtiği anlaşılır.

Devriye, eski edebiyatımızdaki şiir türlerinden biridir. Bu türü doğuran düşünce, sufilerin "insan bir oluş, bir devir geçirdikten sonra insan olabilir" anlayışıdır. Buna göre insan olmadan evvel nutfe halinde hayvanda, nebatta, eşyada; bunlardan evvel de dünyanın esasını teşkil eden dört unsurda (toprak, ateş, su, hava); daha evvel de kuruluk, yaşlık, sıcaklık, soğukluk adı verilen dört tabiatta, ondan evvel de göklerde, en evvel ise Cenâb-ı Hakk'ta bulunuyorduk. İnsan, sırasıyla bu merhalelerden geçtikten sonra insan olmuştur. Bu oluşu anlatan şiirlere "Devriye" denir.

Devriye tarzının asıl etkileyici yanı, anlatılan halden hale geçişin, oluş ve bozuluşun, insanın iç âleminde ve hayat macerasında çok gerçekçi karşılıklarının bulunmasıdır.

Âşık Gufrânî (1863-1926) devriyesinde ne güzel anlatır:

"Katre idim ummanlara kavuştum
Kaç bulandım kaç duruldum kim bilir.
Âlemleri kaç devredip dolaştım
Bir sanata kaç sarıldım kim bilir.

* * *

Bulut olup ağdığımı bilirim
Bâran ile yağdığımı bilirim
Alt'anadan doğduğumu bilirim
Kaç ebeden kaç soruldum kim bilir.

* * *

Kaç kez gani oldum kaç kere fakir
Kaç kez altın oldum kaç kere bakır
Bilmem ki kaç kâtip ismimi okur
Kaç defterde kaç görüldüm kim bilir.

* * *

Kaç alet oldum ellerde bakıldım
Semadan kaç kere indim çekildim
Balçık olup binalarda yapıldım
Kaç yıkıldım kaç kuruldum kim bilir.

* * *

Bazı nebat oldum toprakta sürdüm
Bilmem kaç atanın sulbüne durdum
Bir defa cennet-i âlâya girdim
Fakat nâra kaç sürüldüm kim bilir.

* * *

Beni birkaç şekle nakletti Hallâk
Külli şey'e kâdir feyyaz-ı mutlak
Kaç kez kâse oldum kaç kere bardak
Kaç yoğruldum kaç kırıldım kim bilir.

* * *

Hikmet-i Yezdan'a karışmak muhal
Bazı nisa eyler bazı da rical
Bu kaçıncı kemâl kaçıncı zeval
Bir Mansûr'um kaç dâr oldum kim bilir.

* * *

Şikar olup saydolundum tutuldum
Nice nice penbe olup atıldım
Dokundum tezgâhta halka satıldım
Kaç açıldım kaç dürüldüm kim bilir.

* * *

Kaç kere süt oldum kaç kere ayran
Kaç kez davar oldum kaç kere kurban
Kaç kez memlûk olup misal-i hayvan
Elden ele kaç verildim kim bilir.

* * *

Kaç kez gezdim ehl-i dükkân elinde
Kul ne bilir her şey Sultan elinde
İlaçü idim Hekim Lokman elinde
Kaç kurudum kaç kırıldım kimbilir.

* * *

Kaçıncı Âdem'in evlâdındanız
Kaçıncı âlemin bünyadındanız
Kaçıncı fırkanın efradındanız
Anlatamam kaç bozuldum kim bilir.

* * *

Olamaz ecza-yı ebdâna durak
Aldanma dünyaya hey kara batak
Kaç atıldı üzerime bu toprak
Kaç derildim kaç serildim kim bilir.

* * *

Gufranî der tarifatım boş değil
Güzel dinle bağrın demiş taş değil
Felek ile hiç aramız hoş değil
Kaç barıştım kaç darıldım kim bilir."

Olgunluğa gelinceye kadar meğer neler görülmüş!..

Sâdi Şirâzi ne güzel anlatır:

"Çocuktum. Büyük bir zâta

– Bir erkek çocuk nasıl bâliğ olur? dedim. Dedi ki:

– Kitaplarda yazılmış ki bülûğun üç nişânı vardır:

1- Onbeş yaşına girmek.

2- İhtilam olmak.

3- Edep yerlerinde tüy bitmektir.

Fakat hakikatte bir alâmeti vardır. O da nefsinin arzusunu, zevkini terk ile Cenâb-ı Hakk'ın rızâsını tahsile çalışmaktır. Bu vasıflar olmadıkça muhakkikler bâliğ saymazlar.

Kırk gün ana rahminde kalan bir damla su, şeklen insan olur. Akıl ve edebe mâlik olmadıktan sonra kırk sene de yaşamış olsa ona hakikatte insan denemez.

İnsanlık, cömertlik ve lûtfetmektir. Onu bu görünen kalıp sanma. İnsan olana hüner lâzımdır. Surat kâfi değildir.

Hünersiz olduktan sonra köşklerde, saraylarda kırmızı, yeşil boya ile yapılan resme de insan demek lâzım gelirdi.

İnsanda fazl, ihsân olmadıkça duvarlardaki resmin öyle insandan ne farkı var?

Dünyayı elde etmek hüner değildi. Elinden gelirse bir gönülle ele al. Birinin hatırını yap."

(Gülistan: 481)

Rabbimiz (c.c.) hatırlatıyor:

"İnsan neden yaratıldığına bir baksın.

Dışa atılan koyu bir sudan (meniden) yaratıldı."

(Târık Suresi: 5-6)

"İnsanın üzerinden henüz kendisinin anılan bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?"

(İnsan Suresi: 1)

İnsan bu kadar devrelerden geldiği dünya sahnesinde kendisini kabul ettirecek, ebedî hayatını da kazanacak meziyetlere sahip olmak mecburiyetindedir.

Bu dünyada, gelecek olan ebedî hayatını düzene sokmak, ölümsüzlük yeri olan cennete kavuşmak için neler gerekiyorsa yerine getirmek en önemli görevidir. Dünyaya geliş gayesi de zaten budur. Âhireti elde etmek, âhiret için hazırlık yapmak onun vazifesidir.

"Gelip bekâ baharından
Bu fenada kışı bulduk.
Atomlardan ta haşre dek
Şaşılacak işi bulduk.

Düşüp gurbet âlemine
Şaşkın şaşkın dolaşırken
Hasta ruha hayat veren
Tesirli bakışı bulduk.

...

Ne kelâm o, ne bakış o
Aklın üstü bir varlık o.
Onun ayak tozlarını
Kalp derdine aşı bulduk.

(Saadet-i Ebediyye: 851)

Yunus Emre de, geçirdiği devreleri şöyle dile getirir:

"Ata belinden bir zaman anasına düşdi gönül
Hak'tan bize destûr oldı, hazineye düşdi gönül.

Anda beni can eyledi, et-ü sünük kan eyledi,
Dört on gün diyeceğiz, değirtmeye düşdi gönül.

Yürür idim anda pünhan, Hak buyruğu vermez eman.
Vatanımdan ayırdılar, bu dünyaya düşdi gönül.

Beni beşiğe vurdılar, elüm ayağım sardılar,
Önden acısın verdiler, tuz içine düşdi gönül.

Günde iki kez çözeler, başına akça dizerler,
Ağzıma emcek verdiler, nefs kabzına düşdi gönül.

Bu nesneye terk eyledim, yürümeye azm eyledim,
On iki sünüğün yazarlar, elden ele düşdi gönül.

Oğlan iken Sultan kopar, kim elin kim yüzün öper,
Akıl bana yoldaş oldu, Sultanlığa düşdi gönül.

Bu çağ ile sakal biter, görenin gürlesi tutar,
Güzeller katında biter, sev seviye düşdi gönül.

Hayırdan şerri çok sever, işlemeye becid iver.
Nefsinin dileğin kovar, nefs evine düşdi gönül.

Kırk yaşında suret döner, kara sakala ak iner,
Bakup şeybetin göricek, yoldurmaya düşdi gönül.

Yola gider başaramaz, yiğitliğe eli varmaz.
Bu nesneleri koyuban, yuvanmağa düşdi gönül.

Oğul eydür bunadı ölmez, kız eydür yerinde durmaz.
Hiç kendi halinden bilmez, halden hale düşdi gönül.

Öliceğiz şükrederler, senden yana ile derler
Allah adın zikrederler, çok şüküre düşdi gönül.

Su getireler yumağa, kefen saralar komağa
Ağaç ata bindireler, teneşire düşdi gönül.

Eğer var ise amelin, gün olısar sonun senin,
Eğer yok ise amelin, oddan şarap içti gönül.

Yunus anlayu var halün, şuna uğrayısar yolun.
Bunda elin irer iken, hayr işlere düşdi gönül."

Açıklaması şöyledir:

İnsanoğlunun canı, bir zamanlar babasının belinde saklı kaldıktan sonra anasının rahmine düştü. Bu hazineye Hak'tan aldığı zihni ile yerleşti.

Yine Allah'ın izni ile orada beni canlandırdı. Beni et, kemik ve kandan oluşan bir varlık haline getirdi. Bana kımıldamak, hareket etmek kudretini verdi.

O gizli yerde sanki yürüyordum. Cenâb-ı Hakk'ın kudreti beni sarmıştı. Her hareketi ve büyümem onun kudreti ile oluyordu. Burası benim vatanım, yaşadığım yerdi. Böyle iken beni bu vatanımdan ayırdılar. Dünyaya düşürdüler.

Doğunca beni beşiğe yatırdılar. Elimi, ayağımı sardılar, beni kundakladılar. Tuzlu suda yıkadılar. Bana acılar verdiler.

Kundağımı günde iki defa çözerler, biraz rahatlardım. Nazar değmesin diye başıma altın iliştirirlerdi. Ağzıma da emzik koyarlardı. Ben bu halden çok sıkıntıya düşer ağlardım.

Derken büyüdüm, kundaktan kurtuldum. Yürümeye başladım. Herkes benimle ilgilenirdi. Elden ele, kucaktan kucğa dolaşırdım.

Genç bir oğlan olunca bana sanki bir sultanmışım gibi davranılır, kimi elimi, kimi yüzümü öperdi. Aklım yavaş yavaş başıma gelirken ben de gerçekten bir sultan olmak hayalini beslemeye başladım.

Daha sonra delikanlılık çağına ulaştık. Sakal ve bıyığımız bitti. Yakışıklı bir genç olduk. Gönlümüzü güzellere kaptırır olduk.

Bu demlerde gönül hayırdan çok şer işlemeyi, sevaptan çok günah peşinden koşmayı sever. Biz de bu hevese kapıldık. Nefs evine düştük. Nefsin dileklerine esir olduk.

Yaşımız kırka varınca sürdüregeldiğimiz hayat değişti. Kara saç ve sakalımızda beyaz teller belirmeye başladı. Aynadan bunları gördükçe ilk önce bunlardan kurtulmak için beyaz telleri tek tek koparmaya kalkıştık.

Artık geçmekte olan yıllar insanoğlunu hep geriletmekte, takatten düşürmektedir. Yola çıksa yorulur, başaramaz. Yiğitliğe de eli varmaz olur. İnsan bir tembelliğe, bir hareketsizliğe düşer.

Yakınları artık ondan şikâyetçidirler. Oğlum şu adam bunadı, bir türlü ölmez der. Kız yerinde durmuyor, kendi halini bilmiyor, diye söylenir. İnsan bu acıklı durum karşısında halden hâle düşer.

Öleceğiz diye sevinir şükrederler. İnsanı mezarına doğru götürürler. Bunu yaparken de Allah adını dillerinden düşürmezler. Bize de her şeye rağmen gene de Allah'a şükretmek kalır.

Sonunda istedikleri oldu, öldün mü, hemen yıkamak için su, sarmak için kefen getirirler. Tahtadan bir tabuta koyarlar. Artık her şey bitmiş, nasıl olsa teneşire düşmüşsündür.

Eğer yaşarken iyi işler yapmış, hayır işlemiş isen mezarının içi gün gibi aydınlık olacak, nura boğulacaksın. Yoksa içeceğin şey, ateşten şarap olacaktır.

Ey Yûnus, sen de hâlini anla! Nasıl olsa sonunda yolun ölüme varacaktır. Onun için temiz hayatta iken, elin işliyorsa, hep hayırlı işler yapmaya, hayır işlemeye bak!

HİDÂYET ALLAH'TAN

Allahü Teâlâ Cennet nimetine nâil olanların bir duâlarını beyân buyurur:

"Lütfedip hidâyetiyle bizi buna (bu nimete) kavuşturan Allah'a hamdolsun.

Allah bizi doğru yola iletmeseydi kendiliğimizden doğru yolu bulacak değildik."

(A'raf Suresi: 43)

Hidâyet Allah'tandır.

"Allah, dilediğini doğru yola iletir."

(Nur Suresi: 46)

"Allah kullarını selâm yurduna (Cennet'e) çağırıyor. Ve O, dilediğini doğru yola iletir."

(Yunus Suresi: 25)

"Allah kime hidâyet verirse, işte o, doğru yolu bulan odur..."

(İsra Suresi: 97)

"(Rasûlüm!)

- Sen sevdiğimi hidâyete erdiremezsin. Bilakis Allah dilediğine hidâyet verir.

Ve hidâyete girecek olanları en iyi o bilir."

(Kasas Suresi: 56)

"Allah kime hidâyet ederse, işte o, hakka ulaşmıştır.

Kimi de hidâyetten mahrum ederse artık onu doğruya yönetecek bir dost bulamazsın."

(Kehf Suresi: 17)

Muallim Cudî Efendi ne güzel söyler:

"Hidâyet Senden olmazsa dirâyet neylesin yâ Rab
Arapça bilse de Ebû Cehl'e âyet neylesin yâ Rab?"

Allah, kullarını hidâyete dâvet ediyor.

Abdullah Tüsterî hazretleri der ki:

"Allahü Teâlâ'nın, insanlara şu şekilde hitabetmediği hiçbir gün yoktur:

"Kulum!

Hiç insaflı davranmıyorsun.

Ben seni anıyorum ama sen beni unutuyorsun.

Seni kendime dâvet ediyorum fakat sen başkalarının dergâhına gidiyorsun.

Ben dertleri, belâları senden uzaklaştırıyorum. Lâkin günah üzerinde ısrar ediyorsun.

Ey Âdemoğlu!

Yarın kıyâmette huzuruna gelince mazeret olarak ne söyleyeceksin?"

Şah-ı Nakşibend hazretleri buyurdular:

"Velîler, işini bilen avcılara benzerler. Vahşi hayvanlar onların tuzaklarına düşer. Sonra onlar, dikkatle, dirâyetle işlerler, ehlileşmiş olarak salıverirler."

Dînî nasihatlerin özünde, âlimlerin sözünde hep bu gayret vardır.

Bir insanı kurtarabilmek.

Bir insanı hidâyete kavuşturabilmek...

Bu, insan sevgisinin bir tezahürüdür. İnsanlara olan muhabbetin gereğidir.

Çünkü insan ancak îmân ile şeref bulur, îmân ile kurtulur.

Cûdî Efendi ne güzel beyân eder.

"Îmân ki livâ-ül hamd-i Peygamberdir
Altındakine zıll-i safâ küsterdir.
Dünyada bu sancağa gönüllü yazılan
Hep namzed-i saltanat-ı mahşerdir."

(İmân, Peygamberimizin hamd sancağıdır. O sancağın altında bulunana mutluluk gölgesidir.

Dünyada iken bu sancak altına gönüllü olarak kaydolanlar ise mahşerdeki saltanata namzet olanlardır.)

Dinin insanlığa faydası herkes tarafından bilinir. Din zaten insan içindir.

Dinî telkinâttan hoşlanmayan insanlar olabilir. Bunlar câhildirler. Çünkü din insanlıkla beraber var olagelmiş ve insanlığa huzur bahşetmiştir.

Din, insanca yaşamayı öğretir.

Kimsenin kimseden zarar görmemesini temin eder.

Her asırda dine karşı çıkanlar olmuştur. Fakat onlar da dinden uzaklaşmanın fena sonuçlarını görmüşlerdir.

Bediüzzaman hazretlerinin dediği gibi:

"Din hayatın hayatı
Hem nuru hem esâsı.
İhya-yı dinle olur
Bir milletin ihyası."

Din insan içinde, milletler için de gerekli ve su kadar ihtiyaçtır.

Ordünaryüs Profesör Doktor Ali Fuad Başgil merhum "Din Hürriyeti Ne Demektir?" adlı makalesinde şöyle yazmıştır:

"Bizde, din bahsinde, münkirlik bir zamandan beri moda oldu. Fakat çoklarına din nedir? diye sorarsanız, size bazı politika bezirgânlarından alıp hap gibi yuttukları sözleri tekrar ederler. Bunlara göre, din, küflü bir mazinin mirasıdır ve ne ki mazidir, geriliktir. İlerilik de yiyip, içip, eğlenmektir.

Din hürriyetine gelince, bu da Tanzimat'tan, yani yüz küsur yıldan beri devlet umdelerimizden biri olduğu halde, şimdiye kadar üzerinde hemen hemn hiç durulmamış bir fikirdir. Bu mevzuda bugün elde ne bir kitap vardır, ne de ciddi bir etüd. Bu yokluk sebebiyledir ki, bizde din hürriyeti deyince, bunda herkes aklına estiği gibi bir mânâ çıkarmaktadır.

Bazılarına göre, herhangi bir memlekette camiler Müslümanlara, kiliseler Hıristiyanlara, havralar Musevilere açık bulunuyor ve kimse bir din tutmaya veya tutmamamaya, mensup olduğu mâbede gidip gitmemeye zorlanmıyorsa, o memlekette din hürriyeti vardır. Çünkü din hürriyeti denilen serbestlik bundan ibarettir. Fakat, bu gibi meseleleri meslekî bir vazife olarak dikkatle takip eden hakikat sever insanlara sorarsanız, öyle bir memlekette din hürriyeti sırf özde vardır ve sadece yabancı müşahitleri aldatmak için bazı kanunları süslemektedir.

Şunu bilmelidir ki, din hürriyeti sadece mâbede girip çıkma serbestliği değildir. İsteyen müzeye, parasını veren sinemaya da girip çıkıyor. Bugün dünya memleketleri arasında diyanetin, rivâyete göre, en çok tazyika maruz kaldığı Moskova'da bile kiliseler ziyaretçilere daima açık kalmıştır. Din hürriyeti, dindar vatandaşların din bahsinde haiz oldukları haklardan herbirini serbestçe, korkusuz ve endişesizce kullanmalarını ve herbirinden serbestçe faydalanmalarını gerektirir.

Din müessesesinin dayandığı hakların, bugün ehemmiyet itibariyle başta geleni, hiç şüphe edilemez ki, talim ve tedris-neşir ve telkin hakkıdır. Bugün herhangi bir memlekette din hürriyeti olup olmadığını anlamak için, gözönünde tutulacak ölçü budur. Yani, eğer talim ve tedris-neşir ve telkin hakkı serbestçe kullanılıyorsa, o memlekette din hürriyeti vardır. Kullanılmıyor da bu hak resmi veya gayri resmî kanunî veya idarî bir tazyik ve tehdit altında kalıyorsa, din hürriyeti yoktur.

Bugünkü şartlar altında din hürriyetinin gerek varlığı ve gerek yokluğunun işareti ve ölçüsü bu hak olduğu içindir ki; dikkat edilirse bugün diyanete düşman olan memleketlerde, her şeyden evvel dinî öğretim ve yayım hakkı ve bunun icap ettirdiği serbestlik, dehşet verici bir şekilde tatbik edilen yıldırma ve sindirme politikasıyla fiilen yok edilmiş ve bu suretle, din fikri, terbiyesi ve ahlâkiyatı kökünden kurtulmak istenilmiştir.

Tekrar edelim ki bir memlekette din hürriyeti, yalnız mâbet kapılarının arkaya kadar açık kalmasından, hatta ibâ-

det ve ayinlerin serbestçe icra edilebilmesinden ibaret değildir. Bu serbestlik din hürriyetinin ilk kademesi ve en basit şeklidir. Din hürriyeti bugün bilhassa, dinin yüksek ilimlerini, ilâhiyat ve kelâmiyatını serbestçe okutup, öğretme ve dînî neşriyatta bulunma hakkının serbestçe kullanılmasıdır."

Mutasavvuflar, şeyhler, hep din uğrunda çalışmışlar, bir insanın kurtulması uğrunda her fedakârlığı göze almışlardır.

Hidâyet Allah'tan gelir.

Kul sebep olur, hidâyeti de Allah verir.

Arkadaşları, Osman Gazi'ye dediler ki:

– Han Gâzimiz... Elhamdülillah İslâm galip, kâfir mağluptur. Çünkü senin gibi, gayretli bir Hânımız vardır. Şimden gerû durmak, câiz değildir. Şu illeri hep, İslâm'a katalım...

Osman Gâzi:

– Yiğitler! Haklısınız. Cenâb-ı Hak bizlere gazilik nasip etti. Allah'a şükredip, O'nun dinini yüceltmek ve yaymak boynumuza borçtur. Ve lâkin bu yörelerin kılavuzu Köse Mihal'dir.

– Öyledir Hânımız!

– Öyleyse Mihal'i çağıralım. İslâm'a ve gazâya dâvet edelim...

Mihal'e adam gönderdiler.

– Tez gelsin ki seferimiz var!

Mihal, haberciden önce yetişti. İyi kılıçlar ve cins atlar hediye getirdi. El öptü ve sonra dedi ki:

– Ey Gâziler başı! Beni acele Müslüman edin ki Hazret-i Peygamber'i rüyada gördüm. Bana îmân teklif ettiler.

Bunun üzerine kelime-i şehâdeti hep birlikte söylediler ve Köse Mihal İslâmla şereflendi.

Allah'ın hidâyeti lütfettiği insan İslâmla şereflendi.

Ne kadar engeller çıksa da Allah'ın nuru gönüllere aksettiği zaman bütün çabalar boş olur.

Nemrud az mı uğraştı?

Firavun dine karşı az mı hileler, düzenler kurdu?

Firavun bir Musa (a.s.) ile başa çıkamadı. O kadar saltanatına, o kadar askerine ve servetine rağmen ilâhi aşkı söndüremedi. İnsanların Hazret-i Musa'nın dinine girmelerine engel olamadı.

Mevlânâ Celâleddin hazretleri bu hâdiseyi ne güzel anlatır.

"Firavun'un sihirbazları çağırtmak üzere şehirlere adam göndermesini" şöyle dile getirir:

Musa dönüp Firavun yalnız kalınca bütün rey ve tedbir sahiplerini danışmak üzere çağırdı.

"Bizim de sihirbazlarımız var. Her bireri sihirde tek, bütün sihirbazlar, onlara uymakta" dediler.

Padişahın, Mısır sultanı olan Firavun'un Mısır civarındaki bütün sihirbazları çağırmasını kararlaştırdılar.

Firavun hemen bütün sihirbazların toplanması için etrafa bir hayli adam gönderdi.

Nerede ünlü bir büyücü varsa gelmesi için on haberci yolladı.

İki genç vardı ki büyüde pek şöhret bulmuşlardı. Sihirleri, aya bile tesir ederdi.

Aydan apaşikâr süt sağarlar, bir yere gidecekleri vakit küplere binip giderler.

Ay ışığını bez şekline sokup ölçer, biçer satarlardı.

Müşteri, para verip alır, sonra anlayınca eyvahlar olsun deyip hayıflanmaya, yüzüne vurmaya başlardı.

Onların, buna benzer nice sihirleri vardı ki herkes apaçık görür dururdu.

Onlara da "Padişah şimdi sizden bir çare aramakta.

İki yoksul adam gelip padişahın köşkü önüne otağ kurdu.

Bir sopadan başka bir şeyleri yok. Fakat emirleriyle ejderha oluyor.

Padişah da çaresiz kaldı, ordusu da. Bu iki kişinin elinden hepsi feryat ve figana geldi.

Bir çare bulmanız için bu kulunu size gönderdi. "Bunları defetmek için bir çare bulun. Karşılık olarak size hesapsız hazineler bağışlayacak" diye haber gönderdi.

Bu haberi duyunca iki büyücünün de gönüllerine hem korku düştü, hem sevgi.

Cinsiyet damarı atmaya başladı, ikisi de hayretlerinden başlarını dizlerine koydular.

Sofi'nin meşk yeri dizidir, müşkülü halletmek hususunda iki diz, âdeta sihirbazdır.

O iki büyücü, bu haberi alıp hayrete daldıktan sonra annelerine "Anne, babamızın mezarı nerde? Bize göster" dediler.

Anneleri, onlara rehberlik etti, babalarının mezarını gösterdi. Üç gün Allah rızâsı için oruç tuttular.

Sonra "Baba, padişah korkmuş, bize emir göndermiş..

İki adam, onu sıkıştırmış, ordusunun önünde şerefine, haysiyetine dokunmuş.

Onların ne silahları var, ne askerleri. Bir tek asâları var ama o asâ da kıyâmetler koparıyormuş.

Sen, zâhiren toprakta yatıp uyuyorsun ama hakikatta doğrular ülkesine gitmişsin.

Eğer onların yaptıkları sihirse bize haber ver. Canım babacığımız, onlar Allah eriyse, yaptıkları iş Allah'dansa yine bildir.

De onlara uyalım, secde edelim, kendimizi bir kimyaya atalım (da halis altın olalım).

Ümidi kesilmiş biçareleriz. Bize bir ümit ver Allah kapısından sürülmüşleriz, bizi o kapıya yine onun keremi çekti" diye yalvardılar.

Babaları, onlara rüyalarında dedi ki: "Oğullarım, bunu açıkça söylemeye imkân yok.

Apaçık ve olduğu gibi söylememe izin yok. Ama bu sır, uzak değil gözümün önünde.

Size bir nişane göstereyim de bu gizli şey aşikâr olsun.

Gözlerimin nurları, oraya varın da onun uyumakta olduğu yeri anlayın.

O hakikat sahibi uyurken korkmayın asâyı almaya kalkışın.

Eğer çalabilirseniz o sihirbazın biridir. Sihirbaza karşı çare bulmayı bilirsiniz siz.

Yok eğer çalamasanız aman ha aman... kendinize gelin o, Allah eridir. Ululuk sahibi ve hidâyet verici Allah'ın elçisidir.

Yeryüzü doğudan batıya kadar Firavunla dolsa savaş zamanı Allah, yine onu üstün eder; Firavun, başaşağı gelir.

Babalarının canı yavrucuklarım, bu doğru nişaneyi verdim işte. Buna göre iş yapın, Allah doğrusunu daha iyi bilir.

Yavrularım, sihirbaz uyuyunca sihirinin, hilesinin hükmü kalmaz.

Çoban uyudu mu kurt emin olur. Çoban uykuya daldı mı dikkati elden gider.

Fakat bir hayvana Allah çobanlık ederse, kurt, oraya nerden yol bulur, onu kapmayı nasıl umabilir?

Hakk'ın yaptığı sihir, haktır, yerindedir. O yerli yerinde olan şeye sihirbazlık demek hatadır.

Babalarının canı yavrular, bu keskin bir nişanedir. O peygamber, zâhiren ölse bil Allah yine onu yüceltir, kadrini yükseltir.

Bedenin uyur ama nurun göklere yağar, düşmanlarını kahretmek için okunu kur, yayını ger.

Felsefeci, aleyhine söylenmeye yeltenir ama nurunun oku ağzını oklar, onu susturur.

Hakikaten de öyle oldu, hatta bu vaitten de üstün şeyler vücude geldi. O uyudu, fakat bahtı, ikbali uyumadı.

Babalarının canı yavrularım, sihirbaz uyudu mu işinin parlaklığı gider, sihrinin tesiri kalmaz."

Bu sözleri duyup uyandılar, ikisi de kabri öpüp savaş için Mısır'a hareket ettiler.

Mısır'a varınca Musa'yı, Musa'nın evini aramaya başladılar.

Onların Mısır'a geldikleri gün de Musa, tesadüfen bir hurma ağacının altında uyumaktaydı.

Sordukları adamlar, onlara "Varın hurmalıkta arayın" dediler.

Hurmalığa geldikleri zaman bir de baktılar ki hurma fidanlarının dibinde bir uyuyan var, fakat cihanın uyanığı!

Naz ederek baş gözlerini yummuş ama arş da gözlerinin önünde, ferş de!

Gözleri açık, fakat gönlü uykuda nice adamlar var, zaten su ve toprak ehli olanın gözü ne görebilir ki?

Fakat gönlü uyanık olanın baş gözü uyusa bile gönlünde yüzlerce göz açılır.

Gönül ehli değilsen uyanık ol, uyuma. Bir gönül iste, mücadeleye giriş.

Gönlün uyandı mı güzelce uyu. Gayri gözünden ne yedi kat gök kaybolur, ne altı cihet!

Peygamber, "Gözüm uyur ama kalbim nasıl uyur, buna imkân mı var?" dedi.

Bekçi, farzet ki uyumuş fakat padişah uyanık ya. Gönül gözleri açık olduğu halde uyuyanlara can feda!

Ey mânevî er, gönül uyanıklığını anlamaya kalkışsam binlerce Mesnevi'ye sığmaz.

Sihirbazlar, Musa'yı sırtüstü yatmış görünce asâyı çalmaya kalkıştılar.

Hemencecik asâyı çalmak için Musa'nın ardından gideceklerdi, sopayı kapıvereceklerdi.

Onlar, azıcık yürüyüp bu işe niyetlenir niyetlenmez asâ titremeye başladı.

Öyle bir titremeye başladı ki her ikisi de korkudan yerlerinde katılıp kaldılar.

Sonra asâ ejderha oldu, onlara saldırdı. İkisi de sapsarı kesilip kaçmaya başladılar.

Korkudan her inişte sendeleyip yuvarlanarak yüzüstü düşüyorlar, kalkıp yine kaçmaya çalışıyorlardı.

Katiyetle anladılar ki bu iş Allah işi, sihirbazların harcı değil bu!

Korkularından âdeta sıtmaya, hummaya tutulmuş gibi titriyorlardı; ölüm haline gelmişlerdi.

Yaptıkları işten dolayı özür dilemek üzere Musa'ya bir adam gönderdiler.

"Evvelce sana haset ediyor, seni kıskanıyorduk, o yüzden sınadık, yoksa seni sınamak kimin haddine düşmüş?

Sen bir padişahsın, senin yanında biz mücrimiz, bizi affet ey Allah dergâhı haslarının hası!" diye ricada buludular.

Musa onları affetti, derhal iyileştiler, sıhhat buldular, Musa'nın önünde yere secde ettiler.

Musa dedi ki: "Ey ulular, sizi affettim. Cehennem teninize de haram oldu, canınıza da.

Ey dostlar, ben sizi görmemiş olayım, siz de beni görmemiş gibi davranın.

Kalben âşina, fakat zâhiren yabancı bir halde padişahın huzuruna, benimle savaşmaya gelin!"

Bunun üzerine sihirbazlar yeri öpüp gittiler; çağırıldıkları zamanı ve fırsat vaktini gözetmeye koyuldular.

(Mesnevî: 3/93-100)

Ve Firavn yenildi...

"Sihirbazlar secdeye kapandılar.

– Musa ve Harun'un da Rabbi olan Âlemlerin Rabbi'ne inandık! dediler."

(A'raf Suresi: 120-122)

Allah'ın hidâyetini lütfettiği kullar, îmânın zevkini tattılar.

Allah, kulunun hidâyete ermesinden, günahlarından tevbe etmesinden o kadar memnun ve râzı olur ki bunu Rasûl-ü Kibriya Efendimiz (s.a.v.) güzel bir misalle anlatıyor:

"Bir adam üzerinde yiyeceği ve suyu bulunan bir hayvanı ile ıssız bir yerde konaklar.. Orada istirahat etmek için hafif bir uykuya yatar. Uyanınca hayvanını orada göremez. Her tarafta aramaya başlar, ancak bulamaz, ümit keserek kendi kendine: "Haydi geldiğim yere döneyim ve orada ölünceye kadar uyuyayım." der. Döner, ölmek için başını kolunun üzerine koyar biraz kestirdikten sonra uyanır. Bir de ne görsün, üstünde azığı ve suyuyla hayvanı başucunda duruyor. Adam, bulduğu hayvanının yularından tutup: "ALLAH'ım! Sen benim kulumsun, ben de Senin Rabbin!" diyerek sevincinin büyüklüğünden şaşırır, dili sürçer. İşte ALLAH, kulunun tevbesine, bu adamın hayvanını bulduğu zamanki sevincinden daha çok sevinir."

(Terğib vet-Terhib: 4/105)

Hak celle ve alâ, bir seher vakti Cebrâil aleyhisselâma emr-ü ferman buyurdu:

– Yâ Cebrâil... Var dünya yüzüne, şu mıntıkada dolaş... Bu seher vaktinde uyumayan kim ise, ona fazlımı ilet...

Cebrâil aleyhisselâm, emrolunan mıntıkayı dolaştı ve doksan sene ateşe tapan bir mecusiden gayrı kimseyi uyanık bulamadı. O mecusi de, ateşe karşı durmuş:

– Yâ sanem, ya sanem... diyerek kendisine göre ibâdet ediyordu. Yani, ateşe tapıyor ve Allahü Teâlâ'ya şirk koşuyordu.

Cebrâil aleyhisselâm, makamına vararak Hak Teâlâ'ya niyaz eyledi:

– Yâ Rabbi, dedi. Sana şirk koşan bir mecusiden gayrı uyanık kimse bulamadım. Bütün insanlar derin bir uyku içinde uyuyorlar.

Allahü Teâlâ irade buyurdu:

– Yâ Cebrâil... Var o mecusiye fazlımı eriştir.

Cebrâil aleyhisselâm o mecusinin yanına vararak fazl-ı ilâhiyyi kendisine tevdi eder etmez, ömrü boyunca ateşe karşı:

– Yâ sanem... Yâ sanem... diye tapınan mecusi, fazl-ı ilâhi erişince:

– Yâ Samed... Yâ Samed... diye zikre başladı. Allah celle de kendisine:

– Lebbeyk... Lebbeyk... mukabelesinde bulundu. (Bilindiği gibi LEBBEYK hitab-ı ilâhisinin mânâsı EY KULUM BENDEN NE İSTİYORSUN? demektir.)

Cebrâil aleyhisselâm, niyazda bulundu:

– Yâ Rabbi... Doksan sene sana karşı şirk koşan bu müşrikin, iki defa YÂ SAMED zikrine cevaben LEBBEYK buyurmamızdaki hikmet nedir?

Allahu azim-üş-şân buyurdu:

– Doksan sene, YÂ SANEM diye zikreden bu mecusiye ateş hiçbir cevap vermedi. Ben azim-üş-şâna YÂ SAMED hitabında bulunduğu zaman, ben de cevap vermeseydim, benim o puttan ne farkım kalırdı? Ben, hayyü kayyûmum, o kuluma îmân nasip eyledim..."

(İrşâd: 3/328)

Bir gün Musa (a.s.) Tûr Dağı'na münâcâta gitmekte idi. Bir mecusi önüne çıktı. Musa'ya dedi ki:

"Yâ Musa! Nereye gidersin?"

Musa (a.s.) buyurdular ki:

"Rabbimle münâcâta giderim."

Mecusi dedi ki:

"Rabbine söyle ki ben O'na tapmıyorum. Benim rızkımı muktedirse kessin. Ben O'nu Allah olarak, mâbud olarak kabul etmiyorum.

Musa (a.s.) Tûr Dağı'na münâcâta çıktı. Münâcâttan sonra diledi ki, dönüp gitsin. Hak Teâlâ kendi kereminden dedi ki:

"Yâ Musa! Hani sana ısmarladıkları haberi niçin söylemezsin?"

Musa (a.s.) buyurdu ki:

"İlâhi! Gizli aşikâr her şey sana malûmdur. Bu sebepten sana söylemeye hayâ ettim."

Hak Teâlâ buyurdu ki:

"Yâ Musa! Var o kuluma söyle; bana kulluktan arlanırsa ben rubûbiyetimi bu sebepten terk etmem. Bütün mahlûkata rızıklarını veririm. İster bana ibâdet etsinler, isterlerse etmesinler."

Musa (a.s.) dönüp gelirken o mecusiye yolda rastladı. O mecusi, Musa'ya dedi ki:

"Yâ Musa (a.s.) benim haberimi Allahü Teâlâ'ya söyledin mi?"

"Dedim, yâ kâfir."

Mecusi:

"Allah ne dedi?" diye sordu.

Musa (a.s.) buyurdular ki:

"Hak Teâlâ dedi ki: "O bana kulluktan arlandı diye ben rezzâk-ı âlemlik sıfatımı terk etmem. Müslüman, fâsık salih olan bütün mahlûkatı yaratan ve rızıklarını veren benim. Veririm kesmem."

Mecusi bu sözleri işitince ağladı. Parmağını kaldırıp dedi ki:

"Lâ ilâhe illallâh, Musa kelîmullah." Yani: Allah'dan başka ilâh yoktur, Hz. Musa O'nun kelîmi, yani onunla konuşandır.

Keşfi açılmış bir mürid bir gün levh-i mahfuza nazar ederek şeyhinin ismini azab ehli olanların arasında görür. Durumu şeyhine anlatınca şeyhi der ki:

– Senin yeni gördüğünü ben tam yedi seneden beri görmekteyim. Fakat elimden ne gelir ki? Bizler hepimiz Allah'ın mahlûkları değil miyiz? O, nasıl isterse öyle hareket eder. Bize düşen kulluğumuzu yapmaktır. Yedi senedir o yazıyı görmekte-

yim. Ama amelimden zerre kadar eksiltme yapmadım. Eskisi gibi devam etmekteyim.

Başka kapı var mı?

İlâhi kapı her kula açıktır.

Yeter ki oraya yönelsin!

Fudayl bin İyad haramilerin başı idi. Yol kesen eşkiyaların kervanlardan soyduklarını taksim ederdi. Buna rağmen gecegündüz namaz kılar, namaz kılmayanları da yanından kovardı. Kafile içinde kadınlara dokundurmaz, borçluların ve sermayesi az olanların da mallarını aldırmazdı.

Merve kırlarında çadırında oturur, boynunda tesbih, başında takke daima namazda, niyazda idi.

Bir gün yüklü bir kervan geliyordu. Adamları pusuya yattılar. Kervan içinde birinin onbin kızıl altını vardı.

– Bu altınları gizliyeyim! diyerek kervandan ayrıldı. Yolu Fudayl'ın çadırına uğradı. Gördü ki bir zâhid oturmuş tesbih çekiyor. Onu görünce sevindi ve altınlarını ona teslim etti:

– Emanet yanında kalsın, dedi.

Fudayl da:

– Şu tarafa koy git, sonra gelip alırsın, dedi.

Adam altınları bırakıp gitti. Kafileye varınca baktı ki kervan soyulmuş. Kumaşlar gitmiş, arkadaşlarının elleri bağlanmış. Onların hemen ellerini çözdü. Sonra altınlarını almak için çadıra doğru gitti. Gördü ki altınları teslim ettiği kimse eşkiyaların başı imiş. Gönlünden:

– Altınlarımı kendi elimle haramiye verdim, diye geçirdi. Geri döneceği sırada Fudayl onu görüp çağırdı.

– Altınlarını koyduğun yerden al!

Gitti, sevinerek altınlarını aldı.

Fudayl'ın arkadaşları dediler ki:

– Biz kervanda nakit bulamadık. Sen ise hazır altınları veriyorsun. Bu nasıl iş?

Fudayl dedi ki:

– Bu kişi bana iyi ve emniyetli diye itimat etti. Emanete hıyanetlik olmaz. İnşaallah bunun bereketi ile Hak Teâlâ bana tevbe nasip eder.

Fudayl'in bir sevgilisi vardı. Gece olunca şehre inip sevgilisini penceresinden seyrederdi. Bir gece onu görebilmek için duvara tırmanıp seyretmeye başladı. Sevgilisi Kur'ân-ı Kerîm'i açmış okuyordu. Hadid Suresi'nin onaltıncı âyetini işitince kendinden geçti:

"İmân edenlerin Allah'ı anma ve ondan inen gerçek için kalplerinin saygıyla yumuşaması zamanı daha gelmedi mi?.."

Âyet-i celîleyi sevgilisinin lisanından duyunca sanki kendisine bir ikaz olduğunu kabul ederek içinden derin bir pişmanlık duydu.

MÂNEVÎ KUVVET

Ruh ile desteklenmeyen beden ceset olmaktan ileri gidemez.

Kan olmayınca damar titreyemez, iş göremez.

Mânâ olmadıktan sonra da madde yetersiz kalır.

Maddî kuvvet ile mânevî kuvvet birleşince maksat hâsıl olur.

Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u fethetmiş, atının üzerinde ordusuyla şehre giriyordu.

Dervişlerden biri Fatih'in atının yularına yapışıp Padişaha şöyle dedi:

"Padişahım! İstanbul'u biz dervişlerin duaları sayesinde aldığını unutma."

Fatih, dervişin bu haline ve sözüne hafifçe gülümsedi ve:

"Doğru söylersin" dedi.

Eliyle kılıcını işaret ettikten sonra da şöyle dedi:

"Ama sen de şu kılıcın hakkını unutma."

"Gövdeler, varsa gönüllerden alır cevherini·
Yürek olmazsa bilekler çekemez hançerini.
Kahramansız yaşamak kahrına mahkûmdurlar
Kaybeden zümreler Allahını, peygamberini."

(Han Duvarları: 185)

Mânevî kuvvet olmadan maddî kuvvet başarı sağlayamaz. Şâirimizin ifade ettiği gibi yürek olmadan bilekler kuvvet bulamazlar.

Allah'tan güç ve kuvvet gelmezse insan hiçbir şey yapamaz, bunun için daima:

"Lâ havle velâ kuvvete illâ billahil aliyyil azîm," demekteyiz.

Güç ve kuvvet Allah'tandır. Allah'ın bahşetmediği gücü hiçbir şey veremez.

Amr İbn-i Mâdikerb'in kılıcı, demiri bile kestiğinden o kılıca samsâme denmiş ve meşhur olmuştu.

Hazret-i Ömer bu kılıcı görmeyi pek arzu etmiş. Ve Âmir'den istemiş. Getirmişler, iyice inceledikten sonra fevkâlade bulmadığını söylemiş. Bunu haber alan Âmir:

– Ben yalnız kılıcı göndermiştim. Onu kullanan bileği göndermemiştim.

Demek ki iş sadece alette değil.

Kuvvet sadece bilekte de değil.

O aletin tuttuğu bileğe kuvvet veren Allah'ın lütfundandır.

Allah'ın inanmış kullarına bol bol ihsân ettiği lütuflar, mânevî güçler, en zor şartlarda bile insana harikulâde başarılar vermektedir.

Hazret-i Ali (k.v.) Hayber kalesinin kapısını tek başına kaldırıp atmıştı. Halbuki o kapıyı otuz kişi yerinden oynatamamakta idi. Bunu nasıl başardığını şöyle anlatır:

– Hayber kapısını beden ve gıda kuvvetiyle sökmedim. Fakat melekûte ait bir kuvvetle kuvvetlendim. Ve güneş ışıklarının güneşten aldıkları gibi ben de Hazret-i Muhammed aleyhisselâmdan aldım. Böyle bir kimse nasıl kendini kuvvetsiz ve kıymetsiz bilir?

Çanakkale savaşında 276 kiloluk mermiyi kaldıran Seyyid onbaşı da aynı kaynaktan kuvvetini almıştı.

Bir insan nasıl bir güç bulabilir ki 276 kiloyu kaldırabilsin?

Savunma komutanı Cevat Paşa, seyyid onbaşıya bunu sordu:

– Evlâdım bu mermi tam 276 kilodur. Onu yirmi kişi kaldıramaz. Sen nasıl kaldırdın?

Seyyid dedi ki:

– Paşam! Annem bana bir duâ öğretmişti. Birden o aklıma geldi. Üç defa o duâyı okuduktan sonra mermiyi kucakladım. Aslında ben değil, mermi kendisi kalktı.

Cevat Paşa ağlayarak tekrar sordu:

– O mermiyi hafif eden duâ neydi?

Seyyid onbaşı:

– Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil aziym'dir.

Bu, her şeyi anlatıyor. Mânevî gücün sınır tanımadığını ispatlıyor.

Savaşlarda maddî güçten ziyade mânevî kuvvet önemlidir. Bu İstiklâl savaşında, Kıbrıs harekâtında açıkça görülmüş ve yaşanmıştır.

Çanakkale Harbi'nin devam ettiği günlerde, bir Ramazan Bayramı arefesiydi. Cephe kumandanı Vehip Paşa, 9'uncu Tümen'in genç imamını çağırarak mahzun bir şekilde istemeye istemeye şunları söyledi:

– Hâfız, yarın Ramazan Bayramı! Asker toplu olarak bayram namazı kılmak istiyor. Ne dediysem, vazgeçiremedim. Ancak böyle bir şey, pek tehlikeli; yani senin anlayacağın, düşmanın arayıp da bulamayacağı toplu bir imhâ fırsatı olur. Münasip bir dille bunu erâta sen anlatıver!..

İmam Efendi, Paşa'nın yanından henüz ayrılmıştı ki, karşısına nur yüzlü bir zât çıktı ve:

– Evlâdım! Sakın ola askerlere bir şey söyleme! Gün ola hayır ola; Allah Teâlâ, nasıl dilerse öyle olur... dedi.

Ertesi sabah, herkesi hayrette bırakan İlâhi bir tecelli yaşandı. Gökten bulutlar indi ve gönlü Mevlâ'ya kulluk aşkıyla dolup taşan mü'min askerlerin üzerini kapladı. Onları dürbünle gözetleyen düşman kuvvetleri, artık bembeyaz bulutlardan başka bir şey göremez oldu. O sabah bambaşka bir mânevî he-

yecan içinde kılınan bayram namazında alınan gür tekbirler, dalga dalga etrafa yayılıyor, semaya yükseliyordu. Nur yüzlü ihtiyar zât, Fetih Suresi'nden bir kısım âyetleri tilâvet ederken, Müslüman askerlerinin gönüllerinden taşan kelime-i tevhid sesleri, birer îmân sayhası halinde düşman saflarından bile duyulmaktaydı.

İşte, tam da bu esnada İngiliz kuvvetleri arasında büyük bir kargaşa başgösterdi. Zira muhtelif İngiliz müstemlekelerinden kandırılarak toplanıp getirilmiş bulunan bir kısım Müslüman askerler, yine kendileri gibi Müslüman bir milletle savaştıklarını, işittikleri tekbir, tehlil ve tevhid seslerinden anlamışlar ve bunun üzerine isyan etmişlerdi. Ne yapacağını şaşıran İngiliz, onların bir kısmını kurşuna dizmiş, diğerlerini de alelacele cephe gerisine çekmek zorunda kalmışlardı.

1974 Kıbrıs harekâtından sonra, Van'ın Hoşâb (Güzelsu) kazasına, ailesi ile birlikte bir hava binbaşısı gelip, Seyyid Abdurrahman hazretlerinin kabrini sorar. Orada bir koç kesip fakirlere, şeker alıp çocuklara dağıtır. Kendisine bu yaptıklarının ve ziyaretinin sebebi soruldukta, şöyle anlatır: Kıbrıs adası üzerinde uçuş ordum. Beş parmak dağlarındaki Rum yuvalarını, oyuklarını, mazgallarını ve müstahkem mevkilerini ve mevzilerini bombalamış, dönecektim. Omuzumda iki el hissettim. Korktum. Baktım, sarıklı, sakallı, nur yüzlü bir zât gördüm. Filan mevzileri de bombala buyurdu. Benzinim dönüşe yetmez dedim. "Korkma, ben tekeffül ediyorum" demesi üzerine, döndüm. Gösterdği mevzi ve hedefleri bombaladım ve Mersin'e doğru gelirken: "Gördün mü, benzinin yetti" buyurdu. Siz kimsiniz? dedim. Van'ın Hoşab kazasından, Seyyid Abdurrahman'ım buyurdu. Sağ mısınız? dedim. Değilim, ama böyle savaşlarda yardım ederim buyurdu.

(İslâm Meşhurları Ansiklopedisi: 1/196)

Allah, Allah nidalarıyla, tekbir sadâlarıyla din ve vatan uğrunda canını fedâya hazırlananlara Allah'ın yardımı her zaman yetişmiştir.

Allah, sebepler yaratmıştır.

– "Himmetür-ricâl, tekleul cibâl."

Büyüklerin himmeti dağları yerinden oynatır...

Allah'a güçlük yoktur.

Muhyiddin Râif Bey ne güzel dile getirmiş:

"Bir âh deyip de geçme öyle
Bir âh'dadır Celâl-i zâtı
Bir âh semâyı arşı sarsar
Bir âh yıkar bu kâinatı."

(Sen bir âhın ne ehemmiyeti ver deme. Halbuki bir âh ile Celâl-i Rabbânî tecelli eder.

Öyle âh vardır ki, yeri-göğü sarsar ve bu kâinatı yıkabilir.)

Ruslarla yapılan 93 Harbi'ni anlatan Mehmet Arif Bey, Miralay Osman Bey'in askere yaptığı konuşmayı şöyle naklediyor:

"Asker!

Düşman elimize bir büyük fırsat verdi. Şimdi hepsini avlayacağız. Ve intikamamızı alacağız. Haydi, Allah, Allah diyelim ve çabuk yürüyelim, dedi.

Bu esnada asker de hep bir ağızdan, Allah, Allah sadâsını ayyuka çıkarıyordu.

– Ha bir daha, Allah Allah diyelim! Dendikçe, Allah Allah narâsıyla tatanîn-endaz olan dağlar, ilâhi imdat askerleriyle desteklendiğimizi müjdeliyor ve güyâ ki her taşın altından ruhanî ve mânevî bir yiğit çıkarak:

– Biz de buradayız! Temennisiyle gazilerimizi teşci ediyorlar gibi geliyordu."

(Başımıza Gelenler: 564)

Tarihçiler diyor ki:

"Humus'un kuşatıldığı günlerde Müslümanlar tekbir getirerek Rumlar'a saldırdı. Onların tekbirleriyle şehirde sarsıntı meydana geldi. Şehrin duvarları çatladı. İkinci kez tekbirde pek çok ev ve duvar yıkıldı."

(İbn-i Cerîr Tarihi: 3697)

Samimi duygularla hareket edenlerin heybetleri düşmanlarına korku salar.

Yüce Mevlâ'nın yolunda olanlar zor durumda kaldıkları zaman Allah'ın dostları onları mânevîyatlarıyla desteklerler. Onları yalnız ve çaresiz bırakmazlar.

Mehmet Arif Bey anlatıyor:

"Ruslarla yapılan 93 Harbi'nde Yahni tepesinin müdafasında bulunan Kaptan Mehmet Paşa, sıkıştıkları bir sırada gayet gür ve kalın olan sesiyle:

– Asker! Ben görüyorum! Peygamber Efendimiz, Hazret-i Ali ve diğer ashâb-ı kirâm hep birden gelmişler. Bize bakıyorlar. Muvaffakiyetimiz için duâ ediyorlar. İşte biri sağımda, ötekiler de solumdadır. Bu gözlerim görüyor. Ne duruyorsunuz? diyerek, ayaklarını yere vurur ve sert, kuvvetli tavırlarla:

– Daha bizim neden korkumuz olabilir. Sebat, gayret! diye haykırmış.

Bu hâlin askere o derece tesiri olurmuş ki, âdeta cümlesi yeniden can bulmuş, binlerle imdat almışlar gibi fevkalâde bir şekilde gayrete gelirler imiş."

(Başımıza Gelenler: 517)

Rodos kuşatması esnasında Oruç Reis, Hıristiyanlara esir düşmüştü. Gemidekiler Oruç Reis'e: "Ey Türk! Sen hoş sözlü bir kişisin, bizim lisanımızı da iyi bilirsin. Gel Hıristiyan ol! Müslümanlıktan ne çıkar? Bizim aramızda itibar sahibi ulu bir kişi olursun!" demeye cüret ettiler.

Oruç Reis onlara şöyle cevap verdi:

"Sizin iyiliğiniz bu mudur ki, şu suretleri elinizle yaparsınız ve sonra da onlara taparsınız! Onlardan size ne fayda gelir? Şimdi onların başına bir musibet gelse, ya da yakılsalar, veya bir kör kuyuya bırakılsalar, yahut da bir balta ile parça parça edilseler, kendilerini dahi kurtarmaya muktedir değillerdir! Bir kimse ki, bir musibetten kendini dahi kurtarmaya kadir olma-

ya, onun sana veya bana ne faydası ola? Biz dahi bunları biliriz, nasıl sizin yolunuzda gideriz?"

Oruç Reis'in karşısında diyecek bir şey bulamayan kâfirler, "Öyleyse görelim senin Muhammed'in sana ne eyler? İşte halin meydanda!" diyerek, onunla akıllarınca alay etmeye yeltendiler. Oruç ise onların sözlerini bastırarak:

"Benim Muhammed'imin bana ne ettiğini çok geçmez görürsünüz! Siz bilmezsiniz amma ben bilirim. Ol iki cihan fahridir. Bütün nebiler ve velîler ondan şefaat umarlar. Cümlesine şefaatı ol eder de bana etmez mi? İnşaallahu Teâlâ en kısa zamanda Cenâb-ı Hakk'ın inâyetiyle gelip beni buradan kurtaracak ve azâd eyleyecektir. Her kim ki cân-u gönülden kendini ona ısmarlasa, o kimseyi mahrum komaz; şüphesiz gelip ona şefaat eder. Şimdi ben dahi en samimi hislerimle, hulûs-i kalp ile kendimi Cenâb-ı Hakk hazretlerine ısmarlıyorum. Bana yardım etmesi için ol iki cihan fahri Muhammed Mustafâ'yı şefaatçi kılıyorum. Elbette bu durumda beni mahrum ve mahzun komaz, yakında içinizden halâs olurum!" cevabını verdi.

(Gazavât-ı Hayreddin Paşa, s. 10-11)

Oruç Reis'in beklediği ilâhi yardım zuhur etti, büyük bir fırtına çıktı, herkes kendi canını kurtarmaya çalışıyordu. Oruç Reis bu hengâmede zincirlerinden sıyrıldı ve Allahü Teâlâ'ya sığınıp kendini denize bıraktı. "Allah!.. Allah!.." diye diye yüzerek karaya çıkmayı başardı. Kıyıya çıkar çıkmaz Allah'a hamdedip hemen şükür secdesine kapandı.

Allah'a itimat eden kazanır.

Vâsıf Efendi der ki:

"Hakka tefviz-i umur et ne elem çek ne keder
Gelir elbette zuhura ne ise hükm-i kader."

Bu her zaman böyledir.

Allah doğruların yâr ve yardımcısıdır.

Dördüncü Murad Han ne güzel ifade buyurmuş:

"Leşker-i mâle ittika etmem
Asker-i gaybe istinâdım var."

Gayb askerine, mânevî kuvvetlere istinad eden, güvenen insan başka hiçbir şeyden çekinmez.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"İnsanlar size karşı ordu hazırladılar. O halde onlardan korkun, denince bu onların îmânını arttırdı ve:

– Allah bize yeter! O ne güzel vekildir, dediler."

(Âl-i İmrân Suresi: 174)

Mevlânâ hazretleri anlatıyor:

Yoksul şeyhin biri, kör bir yaşlının evinde mushaf gördü. Kendi kendine:

– Burada mushafın ne işi var? Bu adam kör, dedi.

Gece yarısı Kur'ân sesi duydu. Uykusundan sıçradı. Baktı ki kör yaşlı Kur'ân okumaktaydı. Hem de doğru olarak okuyordu. Merakla sordu:

Gözün kör olduğu halde şaştım doğrusu! Bu satırları nasıl okuyorsun sen? Hem okuduğun satıra bakıyorsun hem de elini okuduğun harflerin üstünde gezdirmektesin.

Kör dedi ki:

– Neden şaşıyorsun, bunu Allah yapamaz mı ki? Ben Allahü Teâlâ'ya yalvardım.

"Ey yardımcım olan Allahım!

Ey yardımı dilenen Rabbim!

Adam canına nasıl düşkün ise ben de Kur'ân okumaya öyle düşkünüm. Fakat hâfız değilim ki...

Yâ Rabbi! Kur'ân okuyacağım vakit gözlerime illetsiz bir nur ver. Benim gözlerimi aç da Kur'ân'ı elime alıp okuyayım." diye duâ ettim.

Her şeyi bilen, hiçbir işten gâfil olmayan ulu Rabbim, O tek ilâh, ben ne zaman Kur'ân'ı okumak istesem gece çerağı gibi gözlerimin nurunu ihsân etmektedir.

Kulaklar sağır olsa yine ezanı duyar
Kudret eli, kurumuş derecelere su koyar.
Namazınla daha çok yaklaşırken Allah'a
Senin için melekler yere seccade yayar.

Ebû Hüseyin Seyrevânî hazretleri yüzyirmidört yıl yaşamıştır. Ömrünün son günlerinde kötürüm olmuştu.

Her ne zaman müezzin kamet okusa, ayak üstünde dururdu. Namazını kılıp bitirdikten sonra yine kötürüm olurdu.

KİMSEYİ İNCİTME

Hakk'ın rızâsına talip olanların en fazla üzerinde durmaları gereken konu kimseyi incitmemektedir.

İnsan gönlü hassastır. Onun kırılması halinde, incinmesi durumunda tamiri imkânsız durumlar meydana çıkar.

Çünkü insan gönlünde Allah vardır. O kalp nazargâh-ı ilâhi olarak değer kazanmıştır.

Gönül âdeta arş-ı Rahmân'ın gizlendiği mübârek bir yerdir. Onun incinmemesi gerekir.

Nesîmî güzel söylemiş:

"Çünki bildi mü'minin gönlünde beytullah var
Niçin izzet itmedin ol beyte kim Allah var."

Hatâî de şöyle ifade eder:

"Hatâî hal çağında
Hak gönül alçağında.
Yüzbin Kâbe yapmaktır
Bir gönül al, çağında."

Zamana ve mekâna sığmayan Allah, mü'minlerin gönlündedir. O gönüllerin hoş tutulması, kırılmaması gerekir.

"Değme bir hur-i hakîre hor deyu kılma nazar
Kalbinin bir köşesinde arş-ı Rahmân gizlidir."

Bir Hak dostu der ki:

"Bir mü'min kardeşini sabahtan akşama kadar incitmeyen kimse, o gün akşama kadar Peygamber Efendimizle yaşamış olur. Eğer bir mü'min kardeşini incitirse, Allahü Teâlâ onun o günkü ibâdetini kabul etmez."

"Allahü Teâlâ kuluna, îmândan sonra temiz yürek ve doğru dilden daha büyük hiçbir şey ihsân etmemiştir."

Mevlânâ Celâleddin hazretleri şöyle nasihat ediyor:

"Bir gönlü ele al. Bir gönül kazanmaya çalış.

Bir gönül kazanmak yüzlerce nafile tavafdan kıymetlidir.

Çünkü Kâbe, Azer'in oğlu İbrahim aleyhisselâmın yaptığı bir binadır.

Fakat gönül, yüce Allah'ın nazar buyurduğu yerdir."

Halid-i Bağdâdî (1778-1826) Medine'de bulunduğu günlerde sohbetlerinde istifade ettiği bir Yemenli zât:

– Yâ Halid! Mekke'ye vardığın zaman aman sakın ola zevahire uymayan bir durumla karşılaşırsan hemen reddetme! demiş.

Halid, Mekke'ye vardığı günlerde Beytullah'ta, sırtını Kâbe'ye yaslamış birini görünce içinden söylenmiş:

– Edepsiz adam! Utanmadan sırtını Kâbe'ye dönmüş...

O zât Halid'e:

– Mü'mine hürmet, Kâbe'ye hürmetten daha öncedir. Efendi! Yüzümü sana o sebeple çevirdim. Beni niye, kötülüyorsun? Yemenli'nin Medine'de söylediğini ne çabuk unuttun? deyince kendine gelen Halid, hemen ânında özür dilemiştir.

Alvarlı Muhammed Lütfi hazretleri (1868-1956) talebelerine daima kalp kırmamayı öğütlerdi.

"Ol fakir ki, yüzen bakar
Gözlerinin yaşı akar
Mü'min olan kalp mi yıkar
Boynuna lânet mi takar.
Sakın incitme bir cânı
Yıkarsın arş-ı Rahmân'ı.
Bilirsin haram helâli
Bilirsin sevap vebâli
Aman olma lâübâli
Terkeyle boş kil-ü kâli

Sakın incitme bir cânı
Yıkarsın arş-ı Rahmân'ı.
Bu dünya seni terkeder
Devletin hep elden gider
Ölüm bir gün kabre gider
Biri sürer biri yeder.
Sakın incitme bir cânı
Yıkarsın arş-ı Rahmân'ı."

Tebrizli bir tüccar, ticaret için Konya'ya gelmişti. Konyalı tüccarlara; "Burada evliyâdan bir kimse var mıdır? Bir müşkilim var, onu soracağım." dedi. Orada bulunanlar, Mevlânâ'nın kerâmetlerinde bahsettiler. Seni ona götürelim dediler. Tebrizli, Mevlânâ'nın nâmını önceden duymuştu. Kabul edip hemen Mevlânâ'nın dergâhına gittiler. Tüccar huzura çıktığında; "Efendim, namazımı kılıyor, Allahü Teâlâ'nın emirlerini yapıp, yasaklarından kaçınıyorum. Hayır-hasenâtımı yapıyor, kimseye zararım olmuyor. Ancak, kalbimde ibâdetlere karşı bir soğukluk var. Huzurum yok. Sebebini de bir türlü bulamıyorum. Bana yardım etmenizi istirham ediyorum." dedi. Mevlânâ, şöyle bir murâkabeden sonra: "Ey Tâcir! Sen, Mağrib'de bir yol üzerinde, Allahü Teâlâ'mn velî kullarından biriyle karşılaştın. Onun dış görünüşünü beğenmedin hatta hakaret gözüyle baktın. Sendeki huzursuzluğun sebebi budur.

Bu huzursuzluğunun çaresi de, o kimseye gidip, ondan özür dileyip, affına kavuşmaktır." buyurdu. Mevlânâ, tacire daha birçok nasihatlar yaptıktan sonra; "Muhakkak onu bul, hakkını helâl ettirip duâsını al. Bizim de selâmımızı söyle." dedi. Tâcir; "Peki efendim!" deyip yol hazırlıklarını yaptı ve yola koyuldu. Araya araya o mübârek zâtı buldu. Çok özür dileyip Mevlânâ'nın selâmını söyledi. Affetmesini, hakkını helâl etmesini istirham eyledi. Bunun üzerine o mübârek zât; "Öyle bir kapıya sığınmışsın, öyle bir kimseden yardım talep etmişsin ki,

reddetmek mümkün değil. Seni Mevlânâ hazretleri hürmetine affettim." dedi.

Tasavvuf, incitmemek ve incinmemektir.

Pertev Paşa'nın beyti ne güzel anlatır:

"Ne şemmet bülbülün verdin ne de hardan incin
Ne gayrın yârine meyl et ne sen ağyardan incin
Ne sen bir kimseden âh al, ne âh u zardan incin
Ne sen bir kimseden incin ne senden bir kimse incinsin"

Cihan sultanlığı, herkesle iyi geçinmektir. Taht ve saltanatın en güzeli ise gönüllere kurulandır.

Tatlı dil, güler yüzle dostluklar kazanılır, gönüller hoşnut olur.

Rasûlullah (s.a.v.) buyurdular:

"Siz mallarınızla herkesi memnun edemezsiniz. Öyle ise onları güleryüz ve güzel ahlâkla memnun etmeye çalışınız."

(İhyâ-yı Ulûmiddin: 2/159)

Nâzım, bir beytinde der ki:

"Kimseyi dil-teng-i âzâr etme sultanlık budur
Kalb-i muru tahtgâh eyle Süleymanlık budur."

Şâirler hep gönül üzerinde durmuşlar. Gönül kazanmayı mağfiret sebebi saymışlardır.

"Ermek ister ise adem irem-i mağfirete
Kimseyi kırmıyarak gitmemelidir âhirete."

Cennet bahçesine giden yol incitmemekten geçer. Kimseyi kırmamak suretiyle hayat geçiren, Cennet nimetlerinden faydalanır.

Kimseyi kıyafetinden, yerinden ve mevkiinden dolayı hor görmemeli.

"Harâbât ehline hor bakma sakın
Define bulunur virâneler vardır."

Kırılan gönül tamir edilemez.

Faruk Nafiz ne güzel yazmış:

"Evler yıkılır, köyler olur hâk ile yeksan
Virân yeri bir yıla varmaz, onarırlar.
Yalnız şu gönül mülkü harâb olmaya görsün
Tâmire yetişmez onu dünyada asırlar."

(Han Duvarları: 202)

Hazret-i Ömer (r.a.) Kâbe'ye baktı ve şöyle dedi:

– "Seni on defa yıksam da insan kalbini bir defa yıkmasam.
Sen ne büyüksün!
Ve senin kudsiyetin ne büyük.
Mü'min ise Allah katında senden daha büyüktür."

(Tâc: 5/255)

İnsan gönlü, Kâbe'den daha kıymetlidir.

Yunus Emre der ki:

"Bir kez gönlü yıktın ise bu kıldığın namaz değil
Yetmişiki millet dahi elin yüzün yumaz değil.
Yunus Emre der hoca, gerekse var bin hacca
Hepsinden de yüce bir gönüle girmektir.
Aksakallı bir hoca, hiç bilmez ki hal nice
Emek vermesün hacca, bir gönül yıkar ise.
Gönül Çalab'ın tahtı, Çalab gönüle bahtı
Kim gönül yıkar ise iki cihan bedbahtı."

Atasözlerimiz gönüle önem vermiş.

"Gönül bir sırça saraydır kırılırsa yapılmaz."

"Gönül yapmak arş yapmaktır."

"Kalp şişeye benzer. Kırılırsa yapılmaz"

KABİRLERİ ZİYARET

Ruh bedenden ayrıldıktan sonra bedenle ve bedenin bulunduğu toprakla alâkası vardır.

Bir kimse bu toprağı ziyaret ederse ve velînin ruhuna teveccüh ederse ikisinin ruhları buluşur. Meyyitin ruhu ile gelen ziyaretçinin ruhu orada karşılıklı iki ayna gibi olurlar. Aralarındaki kemâlât ve meârif birbirine akseder. Ziyaret eden bu aksetmeden dolayı feyizlenir, bereketlenir.

Bunun için kabirler ziyaret edilir. Sâlih insanların kabirlerinden istifade edilir.

Hacı Bayram Velî der ki:

"Âlim ve velîlerin kabirlerini ziyaret ediniz. Zira o büyükler, kendilerini ziyaret edenlere şefkat ederler."

Selâhaddin Zerkub (Vefâtı: 1258) hazretleri şöyle demiştir:

"Allahü Teâlâ'nın evliyâ kulları insanlara ve diğer mahlûkata karşı büyük bir rahmet-i ilâhidir. Çünkü onların mübârek vücutlarının varlığı sebebiyle bütün mahlûkat huzur ve güven ile rahatlık içindedir. Gelen feyz ve bereketler o velîler sebebiyledir."

Kabir ziyareti esnasında okunan âyetler, yapılan duâlar sebebiyle kabirde yatan hissedar olmaktadır.

Mazhâr-ı Cân-ı Cânan hazretleri fahişe bir kadının kabri yanına oturmuştu. Kabre teveccüh eyledi. "Bu mezarda cehennem ateşi var. Kadının îmânlı olmasından şüphe ediyorum. Ruhuna hatmi tehlil sevabı bağışlayacağım. İmânı varsa afv olunur." buyurdu.

Hatm-i tehlil sevabını bağışladıktan sonra:

"Elhamdülillah îmânı varmış. Kelime-i tayyibe tesirini gösterip azaptan kurtuldu!" buyurdu.

Hadis-i şerifte buyurulmuştur:

"Bir kimse kendisi için veya başkası için yetmişbin adet kelime-i tevhit okursa günahları afv olur."

"Ziyaretten murad bir duâdır
Bugün bana ise yarın sanadır."

diye mezar taşlarına yazılan söz çok anlamlıdır.

Şâir şöyle söyler:

"Allah adamlarının türbesi
Cennet bahçelerinden bir bahçe gibidir.
Onun civarına tatlı bir rahmet rüzgârı eser
Her kim o gülistana komşuluk yaparsa
İki cihanda sıkıntı ve elemlerden kurtulur."

Yakup Kadri Karaosmanoğlu bunu şöyle anlatır: "Uhrevî sükûnetin ve uhrevî rahatın ne olduğunu bilmek isteyenler, Bursa'da Muradiye türbesine gitsinler! Ölüm, yalnız burada korkunç değildir. Mukaddes kitapların vaad ettiği cennet, bize yalnız burada mümkün görünüyor; burada her dakika, bir meleğin kanadı gibidir; başımız üstünden hayatın bütün hummalarını, gussalarını, şüphe ve endişelerini silen yumuşak ve nemli bir tüy temasıyla geçer. Ey kararsız gönül; dakikalara "Dur!" diyebileceğimiz yer burasıdır."

Mezarlıklar, ibret alınacak en güzel mekânlardır. O mezar taşlarında hiçbir yazı olmasa bile insana çok şeyler anlatırlar.

Dünyanın fâniliğini, insanın bir hiç mesabesine ineceğini, o güzel endamın toprağa karışacağını en güzel anlatan yer medrese değil mezarlıklardır. Onların duruşu tâ gönüle işler.

Bir gün bir doktora, "gerginlik ve tedirginlikten" şikâyetçi olan bir hasta gelmiş. Yapması gereken çok işinin bulunduğunu; fakat kendisinin rahatsız, işlerin ise beklemeye tahammülü olmadığını söylemiş. Doktor,

– Bu işleri başka biri yapamaz mı? Ya da bir başkası size yardımcı olamaz mı? diye sormuş. Adam,

– Onları yalnız ben yapabilirim; bütün işler bana bakıyor! diye cevap vermiş. Doktor,

– Sana bir reçete vereceğim. Bu reçeteyi aynen tatbik etmen gerekiyor! diyerek, yazıp eline vermiş.

Adam reçeteyi eline alıp baktığında, hayretler içinde kalmış. Reçetede, "Her gün en az iki saat işi bırakıp yürüyüş yapacaksın ve her haftanın yarım gününü bir mezarlıkta geçireceksin" yazıyormuş. Hasta adam:

– Yürüyüş anladık ama; neden mezarlık? diye sormuş. Doktor,

– Oraya gidip mezar taşlarına bakmanı istiyorum. Mezarlıklar, kendilerine vazgeçilmez sanan insanlarla doludur. Sen de onlar gibi ölüp mezarlığa gömülünce, kendinden başkasının yapmasına imkân olmadığını zannettiğin işlerin, başkaları tarafından da yapılmaya devam ettiğini göreceksin, demiş.

Evet, bulundukları noktada kendilerini "vazgeçilmez" gören; halbuki orada, problem çözmek yerine problemin bir parçası olduğunun farkına varmayan insanlar için de, doktorun reçetesi geçerli değil mi? Aslında, kendini bu hasta adam gibi gördüğü sürece, herkes için geçerli bir reçete...

Peygamberimiz (s.a.v) Efendimiz buyurdu:

"Demirin paslandığı gibi kalpler de paslanır."

Ashâb-ı kirâm:

"Cilası nedir?" diye sorunca:

"Cilası da Kur'ân okumak ve kabirleri ziyaret etmektir." cevabını verdi.

Eski ikâmet edilen köy ve şehirlerin hemen yanıbaşında mezarlıklar yer almıştır. Bu, ölümün hatırdan çıkarılmaması için en güzel işarettir.

Büyük zâtların, Allah dostlarının türbeleri, mezarları sık sık ziyaret edilmeli, sağlıklarında nasıl hürmet gösteriliyorsa öyle saygılı davranılmalıdır.

Günün birinde bir topluluk Mevlânâ hazretlerine gelip:

"Efendim!

Allahü Teâlâ'nın velî kulları vefât edince, tasarruf hakkına sahip olurlar mı? Hayatta oldukları gibi insanlara yardım edip, sıkıntılarını giderirler mi?" diye sordular. Mevlânâ hazretleri de; "Cenâb-ı Hakk'ın evliyâ kulları âhirete intikal ettiklerinde, dünyadakine oranla daha çok tasarrufa sahip olurlar. Dünyadaki tasarruf hudutlu, âhiretteki ise hudutsuzdur" buyurdu. Oradakiler; "Dostlarınıza ve talebelerinize dünyadaki gibi âhirette de ihsân ve merhamet eder misiniz?" deyince, Mevlânâ; "Ey dostlarım! Kılıç kınında iken kesmez. Kınından çıktığı zaman keser. Bize şefaat hakkı verilirse, elbette biz de sizlere şefaat ederiz." buyurdu.

Ecdadımız savaşa çıkmadan önce evliyâ türbelerini ziyaret edip duâ eylerlerdi.

Kanunî Sultan Süleyman 1534'te Irak seferine çıktığında 20 Temmuz'da Konya'ya gelip otağını kurdu. Başta Mevlânâ Celâleddin almak üzere velîlerin kabirlerini ziyaret etti. Mevlevî şeyhlerinin sohbet meclislerinde bulunup duâlarını aldı. Evliyâ duâlarının da bereketi ile zafere ulaştı.

HIZIR ALEYHİSSELÂM

Kur'ân-ı Kerîm'de Hızır aleyhisselâmdan ve O'nun ilminden bahsedilmektedir.

"Mânevî ilimleri ve müspet ilimleri çok iyi bilen Hızır aleyhisselâm Yüce Allah'ın bildirmesiyle yer hazinelerini de bilmektedir."

(Nefahat-ül Üns: 31)

"Musa peygamber ile Hızır aleyhisselâmın Kur'ân'da anlatılan yolculuklarında karşılaştıkları her hâdisede Musa aleyhisselâm olayların içyüzünü bilmediğinden birçok sorular sormuş, Hızır da bunları aydınlatmıştı."

(Ruh-ul Beyân: 5/269)

Karşılaştıkları olayların dış görünüşüne göre pek fazla sabır gösteremeyen Musa peygamber ile Hızır aleyhisselâm yollarını ayırmışlardır.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buna işaret ederken şöyle buyurdu:

"Allah, Musa'ya rahmet etsin. Keşke Hızır ile beraberliğe biraz sabretseydi de Allah tarafından maceraları bile hikâye olunsaydı. Bunu çok isterdim."

(Sahih-i Buhârî: 5/230)

Musa aleyhisselâm ile Hızır aleyhisselâm senede bir gün bir araya gelirler.

Musa aleyhisselâm, Hızır aleyhisselâmdan ayrılırken:

"Bana nasihat et" dedi.

Hızır aleyhisselâm:

"Bilgiyi insanlara anlatmak için değil onunla amel etmek için öğren" dedi.

Hızır aleyhisselâm devam etti:

"Faydalı ol; zararlı olma!

Güler yüzlü ol, asık suratlı olma!

İnatçı olmaktan sakın!

Boş yere dolaşma!

Bir tuhaflık olmadan gülme!

Günah işleyenleri, pişmanlık duydukları zamandan sonra ayıplama!

Sağ kaldığın müddetçe, kendi hataların için ağla!

Bugünün işini yarına bırakma!

Gayretini hedefine yönelt!

Seni ilgilendirmeyen şeye karışma!

Yapacağın şeyi açıktan açığa yap!

Gücün olduğu müddetçe de iyilik yapmaya bak!"

Hızır aleyhisselâm bu nasihatleri etti. Musa aleyhisselâm ile kucaklaşıp ayrılacağı zaman, Musa aleyhisselâm'a:

"Bana duâ eder misin?" diye sordu.

Hazret-i Musa şöyle buyurdu:

"Çok güzel öğütler verdin, Allah, sana bol nimetler ihsân etsin, seni rahmetine gark etsin ve seni düşmanlarının şerrinden korusun." Musa aleyhisselâm sordu:

"Gayb ilmine nasıl nâil oldunuz?"

"Allah için, günahları terkederek gayb ilmine kavuştum," diye cevap verdi.

Musa aleyhisselâm yine sordu:

"Sana uzun ömür verilmesini sebebi nedir?"

"Levh-i Mahfuz'da İlâhi hikmet ve takdiri okurken orada son Peygamber Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e inecek olan Fâtiha Suresini gördüm. Ona âşık oldum. Hazret-i Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e ümmet olmak için duâ ettim. Duâm kabul edildi. O yüce Rasûl (s.a.v.)'in hürmetine Cenâb-ı Allah, "Âb-ı Hayat"tan içmeyi nasip etti." diye cevap verdi.

Hızır aleyhisselâm, Efendimiz Hazret-i Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e ümmet olma şerefine nâil oldu. Peygamberimizden Fâtiha sûre-i şerifinin zâhirî ve bâtınî mânâsını, tefsir ve esrarını öğrendi.

Efendimiz (s.a.v.) Hızır'a:

– Senden ümmetime yardımcı olmanı istiyorum, buyurdu.

– Nasıl? diye sorunca Peygamberimiz (s.a.v.):

– Ümmetime denizlerde ve karalarda herhangi bir tehlike ile karşılaştıkları zaman onlara yardımcı olmanı istiyorum, buyurdu.

Hızır aleyhisselâm Peygamberimizin bu isteğini emir olarak kabul etti.

Efendimiz (s.a.v.) sağlığında Hızır ile defalarca görüştü. Efendimizin vefâtından sonra da ashab-ı kirâm, evliyâ, âlim ve gönül erleriyle görüştü.

İbrahim Havvas hazretleri sefere çıkmıştı. Çölde giderken Hızır aleyhisselâm kendisine şu teklifi yaptı:

– Seninle yol arkadaşlığı etmemi ister misin?

– Hayır. Hızır aleyhisselâm hayretle:

– Ne dedin? diye sordu.

– Seninle arkadaşlık etmek istemiyorum, cevabını alınca Hızır:

– Neden? Herkes benimle tanışmak ve benimle sohbet etmek için can atarken siz neden benim arkadaşlığımı kabul etmiyorsunuz? dedi.

İbrahim Havvas şu cevabı verdi:

– Gönül sahibi yüce Allah'tır. Gönlümün sana kaymasından korkarım. Çünkü seninle arkadaş olursa, korkarım ki, tevekkülü bozulur. Ben sadece Cenâb-ı Allah'a güvenmekteyim. Seninle arkadaşlık edemem.

Büyük âlim ve evliyâ Şeyh Abdülkâhir Sühreverdî hazretleri (1097-1168) bir gün Kâbe-i şerifte tefekkür halinde kendisinden geçmişti.

Hazret-i şeyhin erkek kardeşinin oğlu Şeyh Şehabeddin de yanında idi. O, esnada Hızır aleyhisselâm teşrif buyurdular. Hazret-i şeyh ise hiç halini bozmadan murâkabeye devam etti. Hızır aleyhisselâm bir saat kadar bekledi. Abdülkâhir Efendi'nin kendisine iltifat etmediğini gören Hızır aleyhisselâm gitti. Bir zaman sonra Hazret-i şeyh murâkabeden başını kaldırınca, Şeyh Şehabeddin hazretleri hâdiseyi anlatarak;

"Buraya Hızır aleyhisselâm teşrif buyurdular siz ise kendilerine bakmadınız. Acaba sebebi ne idi?"

Hazret, ona bakarak şöyle der:

"Yazıklar olsun sen bilmiyor musun, eğer Hızır aleyhisselâm gelip gitmiş ise yine teşrifleri mümkündür, fakat o vakit müstağrak olmuş olduğum İlâhi tecelliyi elimden kaçırmış olsaydım bir daha nerede bulabilirdim? Belki onun pişmanlığı kıyâmete kadar devam ederdi."

Hızır aleyhisselâm tekrar teşrif buyurdu. Bu defa Hazret-i şeyh hemen yerinden kalkıp büyük bir saygı ve edep ile onu karşıladı.

(Hadikat'ül Evliyâ: 232)

Hızır aleyhisselâm bir hamama gider. Yaşlı bir zâtın kendi başına yıkandığını görünce yanına yaklaşıp şakalaşmak ister. Selâm verip karşı kurnada yıkanan gençleri göstererek der ki:

– Baba, gençliğinde ihtiyarlara hizmet etmemişsin ki şu delikanlılar da sana hizmet edip seni yıkamıyorlar.

Yaşlı zât:

– Biz gençliğimizde yaşlılara hizmet ettik. Ama zamane delikanlıları bize hizmet etmiyorlar, der.

Hızır aleyhisselâm ihtiyarı sabunlar ve yıkar. İhtiyar ona teşekkür ettikten sonra der ki:

– Varsın gençler bizim sırtımızı yıkamasın Allah bize işte böyle Hızır'ı gönderip yıkatır.

Hızır aleyhisselâm şaşırır:

– Benim Hızır olduğumu nereden biliyorsun? dediğinide:

– Allah'a kul olana böyle şeyleri bilmek güç değildir, cevabını alır.

Hızır aleyhisselâm, Cenâb-ı Hakk'a münacat edip sorar:

– Yâ Rabbi! Bana bir defter verip o defterde sevdiklerinin ismini bildirdin. Bu zâtın ismi bu defterde yok. Bu kimlerdendir?

Allah (c.c.) buyurur:

– Yâ Hızır! Sana verdiğim defter, sevdiklerimin ismi yazılı olan defterdir. Bir defter daha var ki onu sana vermedim. Onları benden başka kimse bilmez. Onlar beni sevenlerdir. Sana isimlerini verdiklerim benim sevdiklerimdir. Bu zât ise beni severlendendir.

Allah'ın sevgisi o kadar geniştir ki sevenleri ayrı, sevilenleri ayrı ayrı olarak geniş bir halkada bulundurmaktadır.

Hızır aleyhisselâm, bütün evliyâullahı tanımaz. Allah'ın bazı velî kulları Hızır aleyhisselâmdan bile gizlenmiştir.

Muhyiddin-i Arabî hazretleri şöyle bir hâdiseyi nakleder: Hızır aleyhisselâm bir gün çarşıda gezerken evliyânın biri:

"Esselâmü aleyküm yâ Hızır" der. Hızır aleyhisselâm şaşırır. Hayretle sorar:

"Beni nereden tanıyorsun?" O evliyâ:

"Allah seni bana tanıttı" dedi.

Hızır aleyhisselâm bu hâdise üzerine kendi kendine şöyle düşünür:

"Allah'ın bazı kulları vardır ki, Hızır'ı bilir; ama Hızır onları bilmez."

Ebû Bekir Kitânî hazretleri, Hızır aleyhisselâm ile görüşen büyük evliyâ ve âlimlerdendi. Hızır aleyhisselâmın bir hâdisesini şöyle aktarır:

Hızır aleyhisselâm, bir gün Yemen'de San'a camisinde idi. Cami tıklım tıklım doluydu. Vaiz Abdürrezzak Efendi vaaz ediyordu. Şeyh Abdürrezzak Efendi vaaz ettiği zaman halkın çoğu ağlardı. Kendinden geçerdi, bayılırdı. Onun nasihat ve vaazları ile milletin kalbi yumuşuyordu. Mescidin bir köşesinde de bir genç vardı. O genç de başını yakası içine çekmiş uyukluyordu. Bütün insanlar Vaiz Abdürrezzak Efendi'yi can kulağı ile dinlerken o genç uyuklaması ve gaflet içinde olmasına Hızır aleyhisselâmın gönlü râzı olmadı. Onun yanına gitti. Ve yavaşça o gencin kulağına seslendi:

"Halk Abdürrezzak Efendi'den hadis-i şerif dinliyor. Ondan öğütler alıyor. Sen burada oturmuş; gaflet içinde uyukluyorsun."

Genç, Hızır aleyhisselâm mânâlı bir şekilde bakıp dedi ki:

– Ben burada Rezzâk olan Allah'tan dinliyorum. Sen Rezzâk olan Allah'ın kulu (Abdürrezzak'tan) dinlemeye dâvet ediyorsun.

Hızır aleyhisselâm hayretle sordu:

– Peki ben kimim?

– Sen Hızırsın. Var git Abdürrezzak efendiyi dinle! Senin Hızır olduğunu bu cemaate söylersem bunların elinden yakanı kurtaramazsın, dedi.

(Nefahat-ül Üns: 409)

Mevlânâ Halid-i Bağdadî (1778-1826) hazretleri, Hızır aleyhisselâmdan ilim tahsil eden evliyâ ve âlimlerdendir. Hızır aleyhisselâmdan aldığı ilimleri "Halid-i Kameriye" isimli bir kitabında toplamıştır.

Mevlânâ Halid-i Bağdadî hazretleri, günün birinde insanların aya çıkacaklarını, aya çıkacak olan adamın ismini ve hatta ambleminin kartal olduğunu Hızır aleyhisselâmdan öğrenip kitabına yazmıştır.

Bir gün Ebüdderda (r.a.) Mekke'nin dışına çıktı. Sâlih bir zâta rastladı. Bir yerde oturmakta idi. Kendisinde iyilerden olduğunu anlatan alâmetler vardı. Yanına yaklaşıp şöyle bir istekte bulundu:

– Bana bir öğüt ver.

Hızır şu öğüdü verdi:

– Sana öğüt olarak ölüm yeter.

– Daha fazla söyle.

– Gam çekmeye kabir yeter. İkindi güneşi, köşkün balkonunda ne kadar kalır ki?

Sonra Ebüdderda, Rasûlullah (s.a.v.)'in yanına geldi. Durumu bildirdi. Bunun üzerine Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.):

– O, kardeşim Hızır idi, buyurdu.

Mevlânâ Celâleddin, zaman zaman Hızır aleyhisselâmla görüşür tasavvuf ilmindeki müşkillerini onunla hallederdi.

Şemseddin Attâr anlatır: Mevlânâ bir gün camide vaaz ederken, mevzu; Hızır ile Musa aleyhimesselâmın kıssasına

gelmişti. Bu kıssayı, öyle fesahat ve belâğat ile anlatıyordu ki, herkes nefesini kesip, can kulağı ile dinliyordu. Benim yanımda bir şahıs başını önüne eğmiş bir şeyler mırıldanıyordu. Kulak verdim, dediklerini anladım. "Sanki yanımızda idin, sanki üçüncümüz sen idin." diyordu. Bunun Hızır olduğunu anladım. Yanına sokuldum. "Anladım. Sen Hızır'sın, ne olur, bana ihsân eyle!" dedim. Cevaben; "Burada Hazret-i Mevlânâ varken, benim sana ihsânda bulunmam deniz yanında teyemmüm gibi olur. Senin bütün müşkillerini o halleder." dedi ve gözümden kayboldu. Ben bu hâli Mevlânâ hazretlerine anlamak için yanına gittiğimde, ben daha söze başlamadan; "Ey Attâr! Hızır aleyhisselâmın sözleri doğrudur." diyerek benim sözümü kesti.

İstanbul'un mânevî fatihi Akşemseddin hazretleri, Hızır aleyhisselâm ile görüşen evliyâ ve âlimlerdendir. İstanbul'un fetih zamanını Hızır aleyhisselâm ile beraber keşfetmişlerdi. Fatih Sultan Mehmed Han hazretlerini İstanbul'un fethine kendisi teşvik etmişti. İstanbul kuşatılmıştı; ama bir türlü fethi müyesser olmuyordu. Avrupa'dan asker ve erzak getiren gemiler, Osmanlı'nın donanmasına rağmen şehre girdiler. Kâfirler, görülmemiş büyük şenlikler yaptılar. Müslümanlar üzüntülüydü. Birçok asker şehit düşmüştü. Bazı devlet adamları Fatih Sultan Mehmed'e:

"Bir sofunun sözüyle bu kadar asker kırdın ve bütün hazineyi tükettin. İşte Frengistan'dan kâfirlere yardım geldi, bundan böyle asla İstanbul'u fethedemeyiz," demeleri üzerine, Fatih, Velîyüddin Ahmed Paşa'yı, Akşemseddin hazretlerine göndererek, İstanbul'un fethinin mümkün olup olmadığını sordu. "Mümkündür" cevabı ile yetinmeyen Fatih, paşayı bir daha göndererek; zamanını tâyin etsin, dedi. Akşemseddin hazretleri;

"İşbu senenin Cemâziyelevvel ayının yirminci günü seher vaktinde inanç ve gayretle filan taraftan yürüsünler... O gün

İstanbul'un içi ezan sesleriyle dolacaktır..." demesi üzerine belirtilen tarihte İstanbul fethedildi. Fetihten sonra, Fatih sordu:

"Şeyhim! İstanbul'un fethedileceği zaman nasıl bildiniz?" Akşemseddin hazretleri:

"Kardeşim Hızır aleyhisselâm ile beraber ledünn ilmi üzere İstanbul'un fetih vaktini levh-i mahfuzdan çıkarmıştık. Kale fethedildiği gün Hızır aleyhisselâm yanında büyük bir evliyâ topluluğu vardı. Kale fethedildikten sonra da Hızır aleyhisselâmı kalenin üzerine çıkmış oturur halde gördüm." cevabını verdi. Fatih ne güzel buyurmuş:

"Enbiyâ ve evliyâya istinadım var, benim.

Lütf-i Haktandır hemen ümid-i feth-i nusretim."

Sadreddin-i Konevî hazretleri sürekli Hızır aleyhisselâm ile görüşür ve fikir alış verişinde bulunur ve onunla istişare ederdi.

Bir gece hırsızın biri Sadreddin-i Konevî hazretlerinin dergâhındaki odasına girdi. Mücevher, altın, gümüş ve kıymetli eşya alırım ümidiyle bir yere gizlendi. Sadreddin-i Konevî hazretlerinin uyumasını bekledi. Sadreddin-i Konevî ibâdet, zikir, tesbih, ilim ve feyz ile meşgul idi.

Hikmet-i ilâhi o sırada nur yüzlü bir zât kapıdan içeri girdi. Etraf nurdan aydınlanmıştı. Sanki ay doğmuştu. Sadreddin-i Konevî hazretlerine selâm verdi. Sadreddin-i Konevî hazretleri selâmını aldı ve saygı ile buyur etti. Gelen nur yüzlü zât, Sadreddin-i Konevî hazretlerine hitap ederek:

"Ey Gavs hazretleri! Yedilerden birisi vefât etti. Şimdi onun yerine velîlik kime intikal edecektir? O yüce velîyi tâyin buyurunuz" dedi.

Sadreddin-i Konevî hazretleri, tebessüm etti ve:

"Ey Hızır kardeşim! Etrafı şöyle bir dolaş. Kim ki uyanık ve ayakta ise inşaallah odur." buyurdu.

Hızır aleyhisselâm, etrafın aydınlaması için eline bir çerağ alıp dolaşmaya başladı. Perde arkasına saklanmış olan hırsızı gördü. Onu alıp Sadreddin-i Konevî hazretlerinin huzuruna getirdi ve:

– Efendim bu mudur?

Hırsız o anda büyük bir pişmanlık içindeydi. Sapsarı kesilmişti. Utancından yerden başını kaldırıp Hızır aleyhisselâm ile Sadreddin-i Konevî hazretlerinin yüzüne bakamıyordu. İçten candan ve gönülden dudaklarını hareket ettirmeden günahlarından tövbe ediyordu.

Tövbe-i nasuh ile tövbe ediyordu.

İçinden ağlıyordu.

Gözleri donmuştu ama kalbi ağlıyordu.

Hırsızın içinden kopan fırtınalar onu baştan başa değiştirdi.

Sadreddin-i Konevî hazretleri hırsızın yüzüne baktı. Sadreddin-i Konevî hazretlerinin bakışı hırsızın iç âlemini feyz ve nur ile doldurdu.

"Evet budur."

Bunun üzerine o zât pişmanlığından ve hâlis niyetle tövbesi sebebiyle kimsenin bilmediği Allah adamlarından biri olmak şerefine erdi.

Evliyâ oldu.

Yedilerin arasına katıldı.

(Evliyâlar Ansiklopedisi: 10/111)

Rüstem Halife Bursevî hazretleri, Hızır aleyhisselâm ile görüşür ve ondan ilgi, feyz ve ilâhi sırlar alırdı. Bir ara gözlerine ağrı girer. Hastalanır. Başvurmadığı tabip kalmaz. Gözü için doktorların tavsiye ettiği bütün ilaçları alır. Ama gözleri bir türlü iyileşmez. Maddi ilaçların kendisine fayda vermediğini görünce Hızır aleyhisselâma "Göz ağrılarından çok muzdaribim bana ne tavsiye edersiniz" diye sorar. Hızır aleyhisselâm:

– Gözlerinin iyi olmasını dilersen "sünnet-i müekkede" olan namazların son iki rekâtında Muavvezeteyn (Felak ve Nâs) sûrelerini oku. Cenâb-ı Allah'ın izniyle şifa bulursun, der. Rüstem Halife Bursevî hazretleri,

– Hızır aleyhisselâmın tavsiyesine uyup dediklerini yaptım. Kısa bir zamanda ne gözlerimde ağrı ne de sızı, der. Bu hâdiseden sonra Rüstem Halife Bursevî hazretleri gözleri ağrıyan dost, talebe ve bütün Müslümanlara bu mânevî tedavi şeklini tavsiye ederdi. Bu hâdiseyi anlatan Lâmii Çelebi hazretleri, "Benim de bir ara gözlerimde ağrılar ve sızılar peyda oldu. Gözlerimden rahatsız oldum. Rüstem Halife Bursevî hazretlerinin bu mânevî tedavi yöntemini uyguladım göz ağrılarımın kısa anda iyileştiğini gördüm" buyurmaktadırlar.

Mükâtil bin Habban, İslâm'ın âdil halifelerinden Ömer bin Abdülaziz hazretlerinin Hızır aleyhisselâm ile görüşmelerini şöyle rivâyet etmektedir:

– Ömer bin Abdülaziz hazretlerinin ziyaretlerine gitmiştim. Ömer bin Abdülaziz yaşlı bir insan ile çok samimi bir şekilde konuşuyorlardı. Az sonra O piri faninin kaybolduğunu gördüm. Halife hazretlerine sordum:

– Kimdi o dede? Halife hazretleri:

– O kardeşim Hızır aleyhisselâmdı. Ara sıra yanıma gelir... Bana nasihatlar ederek doğru yolu gösterir ve beni kötülüklerden alıkoymaya çalışır, dedi.

(İsâbe: 1/451)

Hazret-i Enes bin Mâlik (r.a.) Hızır aleyhisselâm ile defalarca görüşmüştür.

Şöyle anlatır:

"Efendimiz (s.a.v.) ile şehrin dışına çıkmıştık. Tepenin arkasında bir ses geliyordu. Efendimiz (s.a.v.) bana:

– Enes! Bu sesin kimden geldiğine bak, dedi. Ben de gittim. Baktım ki bir adam namaz kılıyor ve şöyle duâ ediyordu:

(Allahümmec-alni min ümmeti Muhammed'il-merhumeti'il-meğfurun lehâ'l-müstecâbu lehâ el'metâbü aleyhâa)

"Allahım! Beni duâları makbul, günahları mağfur, tövbeleri makbul ve kendilerine rahmet edilen Hazret-i Muhammed'in ümmetinden kıl." Geldim durumu Efendimiz (s.a.v.)'e bildirdim. Peygamber Efendimiz bana:

– Yâ Enes! Git ona Rasûlullah'ın sana selâmı var. Kim olduğunu söylesin, dedi. Gittim Efendimiz (s.a.v.)'in selâmını ona söyledim. O, bana:

– Rasûlullah'a de ki: "Kardeşin Hızır, Senden duâları makbul, günahları mağfur, tövbeleri makbul ve kendilerine rahmet edilen ümmetinden sayılması için Allah'a duâ etmeni istiyor" dedi.

Hazret-i Musa, Hazret-i İsa peygamberler gibi Hızır aleyhisselâm da ümmet-i Muhammed olmayı şeref sayıyordu.

Muhammed bin Semmak hazretleri hastalanmıştı. Talebelerinden Ahmed İbn-i Ebi'l-Havarî hazretleri hocasının idrarını bir şişeye koymuş ve tahlil için nasrani bir doktora götürüyordu.

Yolda güzel yüzlü, hoş kokulu, iyi giyimli bir pîr-i fâniye rastladılar. O yaşlı adam onlara sordu:

– Nereye gidiyorsunuz?

– Tabibe...

– Neden?

– Hocamızın hastalığını öğrenip tabipten gerekli ilaçları almak için...

– Hocanıza dönün! Elini ağrayan yere koyup;

İsrâ Suresini 105. âyeti olan; **"Ve bil-Hakkı enzelnâ hu ve bil-Hakkı nezel"** âyet-i kerîmesini okusun. İnşaallah hiçbir şeyi kalmaz. İyileşir. Eskisinden bile daha iyi olur. Talebeler geri dönerler. Hâdiseyi Hoca İbn-i Semmak hazretlerine anlatırlar. İbn-i Semmak hazretleri kendisine verilen mânevî ilacı tatbik eder.

Muhammed İbn-i Semmak hazretleri bu mânevî ilacı kendilerine veren zâtın kim olduğunu sordular, buyurdu:

– Sizinle görüşen o zât Hızır aleyhisselâmdı.

(Tefsir-i Ruhul Beyân: 5/210)

Hoca medresede ders verirken talebenin biri bazen ayağa kalkar. Hoca sebebini sorar. Talebe:

– Efendim Hızır geliyor da ondan. Hoca:

– Ben niçin görmüyorum. Talebe:

– Sorayım efendim, deyip tekrar geldiğinde sorar. Hızır aleyhisselâmın:

"Hocan süsü ile çok uğraşıyor. Medreseye gelirken ayna önünde, cübbe sarık şöyle mi yakıştı, böyle mi yakıştı, diye fazla meşgul oluyor. Bu gibi haller mânevî terakkiye mânidir" buyurduğunu hocaya bildirdiği günden itibaren, ayna karşısına geçmeyi terkedip, süslenmekten uzak kalan hoca efendinin, sarığı eskiyip sallanmaya başladığından "Saçaklı Hoca" ismi verilmiştir.

Kanunî Sultan Süleyman, mânevîyata ve bu yolda olan mânevî ilim sahibi velî zâtlara sahip çıkardı. Devrin kutbu olan Yahya Efendi hazretlerine hayranlık duyar, aynı zamanda süt kardeşi olan bu velî zâtı sık sık ziyaret ederdi.

Yine bir gün onu ziyarete gelmişti. Onu bir misafiri ile hararetli ve muhabbetli bir sohbet anında bulmuştu. Yanlarına sokulmuş ve bir süre ayakta beklemişti. Padişahın geldiğinin farkına varmayan efendi hazretleri, bir ara başını kaldırdığında Padişahı görmüş, hemen ayağa kalkarak, özür dilemiş ve yanlarında yer göstermişti. Bu ara misafir yanlarında kalmayarak fazla oturmamış ve kalkıp gitmişti.

Bunun üzerine Padişah sitemli bir şekilde süt kardeşine "Bu ne dalgınlık, bu ne kadar muhabbet ki, bu kadar zaman ayakta bekledim, beni gören yok, pek merak ediyorum kimdir bu her şeyi unutturacak bir sohbete sizi daldıran misafir" diye sormuş. Yahya Efendi hazretleri geniş tevekkül içerisinde, tevazu ile "Efendimiz, Hızır aleyhisselâmdı" diye cevap vermişti. Kanunî ise büyük bir pişmanlık ve şaşkınlıkla "Ne diyorsun Yahya! Hızır aleyhisselâm mı? Neden beni haberdar etmezsin. Meylimi, ilgimi, meşgalemi bilirsin. Neden süt kardeşini de bu sohbetten faydalandırmadın. Neden niyazda bulunmama aracı olmadın?" diyerek üzüntüsünü bildirmişti. Yahya Efendi hazretleri:

"Üzülmeyiniz Padişahım!.. Kendisiyle buluşmamız devamlıdır. Bu kaçırılmış fırsatı bir gün telafi ederiz inşaallah!.." diyerek mukabele etmişti.

Bir zaman sonra Kanunî boğazda bir gezinti yapmak üzeredir. Yahya efendi de davet edilir. Kayıkta padişah mülâki olur. Hazret-i Hünkâr, Bebek koyunu çok severmiş. Bebek semti o zamanlar tabii halini muhafaza ediyor. Kıyaya kadar ormanlarla kaplı bir manzara arz ediyordu. Çeşit çeşit kuşlar Rabb'in zikri ile orayı cennetin bir köşesi haline getirerek her zerresi ve ihtişamı ile vahdeti gözler önüne seriyordu. Bu güzelim ormanda gezintiye devam edildiği sırada yolları sahile çıktı. Tam bu sırada da Yahya Efendi hünkârı orada bırakarak kayalıklara doğru süratle ilerledi. Sahil kesiminde kılık ve kıyafeti perişan bir kimse oturmaktaydı. Yahya Efendi ise onun

yanına yaklaşmış ve bu garip insanla sohbete dalmıştı. Kanunî ise kendisine böyle bir kimsenin tercih edilmesine kırılmış, kafileden ayrılarak yanlarına yaklaşmıştı. Yahya Efendi hazretleri kendisini görerek "Hünkârım, tenezzül verip buyurur musunuz?" hitabına Kanunî onu kıramadı ve yanlarına oturdu. Konuşmaya başladılar. Orada bulunan garip zât, kıyafetiyle mütenasip olmayan bir olgunluk ve fesahatle konuşmaktaydı. Konuşma sırasında da gözünü padişahın parmağındaki yüzükten ayırmadı. Garip kişi "Hünkârım!.. Af ediniz yüzüğünüz epey zamandır dikkatimi çekmekte, çok kıymetli bir hatıra olsa gerek. Müsaade buyurursanız yakından inceleyeyim" der. Yüzüğün istenmesi karşısında padişah tecessüsle Yahya Efendi hazretlerine bakar. O da padişaha yüzüğünü vermesi için baş hareketiyle bunu belli eder. Padişah bunun üzerine yüzüğü parmağından çıkararak o fakir ve garip zâta verir.

Yüzüğü dikkatle tetkik eden zâtın elindeki bu maddî ve sanat değeri çok yüksek olan yüzük, ansızın denize düşer.

Padişah süratle ayağa fırlar. Hiddetle denize bakar. Denizin dibi görünmemektedir. Efendi hazretleri ise padişahın ruh haletini sezer, kendisinin koluna girerek koruluğa doğru götürüp teselli etmeye çalışır. Yahya Efendi Hünkâra; dünyanın beşte birine hükmettiğini onun gibi daha nice hazinelere sahip olabileceğini, bu sebeple üzülmemesini söyleyerek kendisini teskine çalışır. Padişah ise, yüzüğün bir eşinin bütün hazinelerinin karşılığında dahi bir daha ele geçmeyeceğini bildirerek üzüntüsünün büyük olduğunu izhar eder. O konuşma aynı yerde sona erer. O garip kimse aynı yerde oturmaktadır. Padişah oraya gitmek istemez ama, Efendi hazretlerini de kıramaz. Yahya Efendi hazretleri: "Hünkârım! Suçum büyüktür. İrade de sizindir." der.

Bu sırada denizin derinliklerine bakmakta olan fakir ve garip zât der ki:

"Padişahım! Siz îmânı sağlam tevekküllü ve itaatli bir hükümdarsınız. Cenâb-ı Hak'tan ümit kesilmez. Niyazımızı müştereken yapalım. Belki ihsâna nâil oluruz." diyerek besmele çeker ve kolunu denize sokar. Elini sudan çıkardığında da yüzüğü padişaha uzatır. Bundan sonra da müsaade isteyerek gözden kaybolur.

Bu işin sırrına akıl erdiremeyen padişah şaşkın bir vaziyette Yahya Efendi'ye döner:

– Bu ne haldir? Kim bu adam ki bir anda kayboldu?

Yahya Efendi hazretleri de:

– Kim olacak devletlüm! Benden istediğinizdir.

– Neden söylemezsin? Bir işaret vermez mi insan?

– Hünkârım! Sizin gibi zeki, hassas, cihangir ve âlim bir Padişaha, gözleri önünde cereyan eden bir kerâmeti işarette bulunmak doğru olur muydu?..

Sonuç İyi Olmalı

Her şeyin bir sonu vardır.

Her şey mutlaka son bulacaktır.

Güneşin, ayın ve dünyanın da sonu geleceği gibi hayatın da bir sonucu olacaktır.

Önemli olana bu sonucun iyi ve hayırlı olmasıdır. Kullanılan nefeslerin hüsn-ü hâtime ile nihayete ermesidir.

Mezarları ibret gözüyle görmeye dâvet eden Yunus Emre şöyle der:

"Sana ibret gerek ise gel göresin bu sinleri
Ger taş isen eriyesin bakıp göricek bunları.

Şunlar ki çoktur malları gör nice oldu halleri
Sonucu bir gömlek giymiş onun da yoktur yenleri

Kanı mülke benim diyen köşk ü saray beğenmiyen
Şimdi bir evde yatarlar taşlar olmuş üstünleri

Bunlar eve girmeyeler zühd ü taat kılmayalar
Bu beyliği bulmayalar zira geçti devranları.

Kanı ol şirin sözler kanı ol güneş yüzlüler
Şöyle garip olmuş bunlar hiç belirmez nişanları.

Bunlar bir vakt beyler idi kapıcılar korlar idi
Gel imdi gör bilmeyesin beğ kangıdır ya kulları."

Güzel bir söz vardır Arapça:

"El ömrü kasîr
Ve ilallahil masîr."

(Ömür kısadır, gidilecek yer ise Allah'ın huzurudur.)

Dönüp varılacak yer orası...

İşte hep o sonucu düşünmek gerek.

Neticeyi iyi bir halde bitirme olan hüsn-ü hâtimeyi kazanmak en büyük başarıdır.

İmânı kurtararak âhirete gidebilmek hayatta en önemli bir gayedir.

Bütün peygamberlerin, bütün evliyâ ve asfiyanın gayretleri hep bu yönde idi.

İmam-ı Rabbânî hazretleri der ki:

"İmân hakikatlerinden bir meselenin inkişâfını, binlerce zevklere ve kerâmetlere tercih ederim. Zira bütün tarikatların amacı ve sonucu îmânı muhafaza edip inkişaf ettirmektir."

Bediüzzaman Sâid-i Nursî hazretleri diyor ki:

"Eğer Şeyh Abdülkadir-i Geylânî ve Şah-ı Nakşibend ve İmam-ı Rabbânî gibi zâtlar bu zamanda olsaydılar, bütün himmetlerini hakaik-i îmâniyenin ve akaid-i İslâmiyenin takviyesine sarfedeceklerdi. Çünkü saadet-i ebediyenin medarı onlardır. Onlarda kusur edilse, şekavet-i ebediyeye sebebiyet verir..."

(Mektûbât: 21)

Önemli olan îmân ile göçebilmek.

Süleyman Celebi "Mevlid"in sonundaki duâda Allah'a şöyle niyâz eder:

"Yâ ilâhi sakla gıl îmânımız

Verelim îmân ile tâ cânımız."

Sonucun ne olacağı bilinmez.

Sehl et-Tüsterî hazretleri der ki:

Rüyamda cennete girdim. Orada üçyüz nebi gördüm. Onlara sordum:

– Dünyada en çok neden korkardınız?

Onlar şöyle cevap verdiler:

– Son nefesden.

Son nefesini nasıl vereceğin önemi.

İnsanın kalbi değişebilmektedir.

Huzeyfe (r.a.) hazretleri diyor ki:

"Bir zaman gelir, insanın kalbi îmân nuru ile öyle dolar ki, nifak için orada iğne ucu kadar boşluk kalmaz.

Bir zaman da gelir nifak ile öyle dolar ki, îmân için iğne ucu kadar boşluk kalmaz.

Îmân nurunun bütün kalbi kapladığı zamanda ölmek en büyük bahtiyarlık.

Böyle bir bahtiyar hastalanmış. Kendisine:

– Ölüyorsun! dediklerinde sormuş:

– Beni nereye götüreceksiniz?

– Allah'a götüreceğiz, dediklerinde.

– İyilikler, yalnız kendisinden gelen Allah'a gideceğime göre daha üzülecek ne var? diyerek ruhunu şehadet kelimesi ile teslim eder.

Mutlu bir şekilde îmân nuru ile âhireti kazanmak için yapılması gereken vazifeler vardır:

1- Tam bir inanç ile Allah'a îmân etmek. Her şeyin Allah'tan olduğuna inanıp hükmüne râzı olmak.

2- İbâdet ve itaatle kusursuz olmak.

3- Peygamberimiz'in sünnet-i seniyyelerine gönülden uymak.

4- Din büyüklerinin sözlerini dinleyip tavsiyelerine uymak.

5- Mezarlardan, ölümlerden ve her türlü hâdiselerden ibret almak.

6- Yardımsever ve cömert olmak. İyilik yapmayı görev bilmek.

7- Dinden zikri, gönülden Allah'ı eksik etmemek.

8- Hiç kimseyi kırmamak, kimsenin âhını almamak.

9- Allah'ın takdirine râzı olmak. Hakkına ve taksimine düşene rızâ göstermek.

10- Faydalı bir arkadaş edinmek.

11- Din sohbetlerine katılmak. Ya okuyucu ya da dinleyici olmak.

12- Daima ağzı duâlı olmak. Duânın da ibâdet olduğunu unutmamak.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"(Rasûlüm) De ki,

– Kulluk ve yalvarmanız olmasa, Rabbim size ne diye değer versin?"

(Furkan Suresi: 77)

Duâ bir ibâdettir.

"Duâ, ibâdetin özü, kökü, iliğidir."

(Câmi-us Sağîr: 2614)

"Kişinin sakınması kaderi bozmaz.

Duâ, inen ve inmemiş belalara karşı daha yararlıdır.

Belâ iner, indiği zaman onu duâ karşılar.

Kıyâmete kadar birbiriyle mücadele ederler."

(Terğib vet-Terhib: 2/482)

13- Evliyâullah kabirlerini, sâlih insanları sık sık ziyaret etmek.

14- Âlimleri peygamber vekili olarak görüp saygılı ve hürmetli davranmak.

15- Dedikodu, gıybet gibi boş konuşmaları yapmamak ve dinlememek.

16- Kendini ilgilendirmeyen işlerin ardına düşmemek.

17- Yüzünden tebessümü, dilinden tatlı sözleri eksik etmemek.

18- Edep ve erkâna riâyet edip güzel davranışlarda bulunmak. Kimseyi rahatsız etmemek.

19- Şefkat ve merhametli, insaf ve mürüvvetli olmak.

20- Öfkelenmemek, sabırlı olmak.

21- Kimseyi küçümsememek.

22- Çoluk-çocuğunun maddî ve mânevî ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılamak.

23- Maddî ve mânevî temizlik konusunda titiz davranmak.

24- Dînî konularda ve işin gereği olan meselelerde bilgili, kültürlü ve görgülü olmak.

25- Vaktini iyi değerlendirmek.

Zaman, akıp gitmekte
Vakit hemen geçmektedir.

Şâirin dediği gibi:

"Devrân-ı zaman sanma ziyansız geçiyor
Her gün daha tatsız, daha cansız geçiyor.
Sular gibi sessizce akan günlerimiz
Bir şeyler alıp bizden amansız geçiyor."

Mirzâ Abdülkâdir Bîdil der ki:

"Ey Bîdil!
Senin ile mezar arasında bir adımlık mesafe var.
Sen, kirpiklerim ucunda düşmek üzere duran gözyaşı gibisin.
Kendine gel!"

Dün geçti.

Yarının geleceği de şüpheli.

Elindeki zamanı iyi değerlendir.

Elinde şu an var. Biraz sonra o an da gider. Akıp giden su misâli.

Boşa geçirilen, zamanın, faydasız harcanan vaktin mutlaka hesabı olacaktır.

Şâir uyarıyor:

"Dünya ile meşgul olan, Seni uzun emel aldatıyor
Sen uykudayken bir gün ecel geliverir.
Ölüm ansızın gelir. Kabir amellerin sandığıdır
Sen o kabrin haline râzı olacaksın. Ölüm ecelle gelir."

26- Temiz ve iyi niyetli olmak. Hakka yakınlık iyi niyetledir.

Musa aleyhisselâm bir münâcatını şöyle yaptı:

– İlâhi! Ben Seni nerede bulayım?

Şu cevap buyuruldu:

– Niyetini dürüst yaparsan beni bulursun.

"İyi niyet kumu un, kötü niyet parayı pul yapar." demişlerdir.

Şiddetli bir kuraklık ve kıtlık ânında bir âbid kum yığınının yanından geçerken kendi kendine der ki:

– Ah şu kum tepesi un olsaydı da aç halkı doyursaydım.

Allah o âbidin niyetini kabul buyurdu. Peygamberine vahyetti:

– O âbide söyle! O iyi niyetinden dolayı o kum kadar unu sadaka olarak vermiş kabul ederek mükâfatlandırdım.

İmam-ı Gazâlî der ki:

– "Sonsuz cennet, birkaç günlük amelle değil, sonsuz iyi niyetlerle elde edilir."

27- Hesabı hatırdan çıkarmamak.

Molla Câmi'nin dediği gibi:

"Hem akvâli, ahvâli müddehar

Rüveyda kerdet rûz-i mahşer."

(Her söz her tavırlar toplanır, bir şekle girer. Kıyâmet günü önüne gelir, onları orada görürsün.)

Her sözünün, her yaptığının hesabını verirsin.

Hz. Âişe (r.a.) anlatıyor. Bir adam gelerek: "Ey Allah'ın Rasûlü! Benim kölelerim var. Bana yalan söylüyorlar, bana ihanet ediyorlar, bana isyan ediyorlar. Ben de onlara sövüyor ve dövüyorum. Onlar yüzünden (Allah yanında) durumum ne

olacak?" diye sordu. Rasûlullah (s.a.v.): "Kıyâmet günü onlar, sana olan ihanetleri, isyanları ve yalanları sebebiyle muhasebe olacaktır? Senin onlara verdiğin ceza, eğer onların günahları nisbetinde ise, ne lehine ne de aleyhine olur. Eğer onlara verdiğin ceza günahlarından az ise bu senin için bir fazilet olur. Eğer onlara verdiğin ceza günahlarından çok olursa, bu fazla sebebiyle onlar için sana kısas yapılır cezalandırılırsın." buyurdular.

Adam huzurdan çekildi, ağlamaya ve dövünmeye başladı. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: "Sen Allah'ın kitabını okumuyor musun? (Bak ne diyor!): "Biz kıyâmet günü için mizanlara adaleti koruz (bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa onu getiririz) Hesapçılar olarak biz yeteriz."

(Sure-i Enbiyâ: 47)

Her sözden, her nimetten de sorulacak.

Hazret-i Musa, Allah'a yalvardı:

– Yâ Rabbi! Dostlarından birini bana göster.

Allah (c.c.) buyurdu:

– Filan dağa git. Orada mağarada birini bulacaksın O benim dostum.

Musa aleyhisselâm o mağaraya gitti. Baktı ki bir adam ibâdetinde... Eşya olarak sırtında bir hırka var. Yastık olarak kullandığı bir kerpiçten başka hiçbir şeyi yok.

– Yâ Rab! Bu mu dostun?

– Evet. O dostumdur.

İzzetim ve celâlim hakkı için onu hırkadan ve kerpiçten sorguya çekmedikçe de cennete koymayacağım.

İmam-ı Gazâlî diyor ki:

"Ey oğul! İsteğin kadar yaşa, nasıl ola bir gün öleceksin; dilediğini sev, nasıl olsa bir gün ayrılacaksın; istediğini yap, nasıl olsa bir gün hesabını vereceksin. Bir ölü tabuta konulduğu sa-

atten, kabrin kenarına getirildiği âna kadar, Allahü Teâlâ azametiyle o ölüye kırk sual sorar. Bu sorulardan biri de şudur: "Ey Kulum! Halkın gözüne güzel görünmek için senelerce yüzünü yıkayıp temizledin. Benim baktığım kalbini bir kerecik olsun temizleyip hoş görünmedin." Halbuki Allahü Teâlâ her gün senin kalbine bakar ve der ki: "Benim nimetlerimle bolluk içinde yaşarken, başkaları için çalışıyorsun. Şunu iyi bil ki, sen, bu hitabı işitmezsin, çünkü sen sağırsın."

Şânı yüce olan Allah'ın kıyâmet gününde bir kuluna şöyle dediği rivâyet olunmuştur: "Eee, söyle bakalım! Sana ikramda bulunmadım mı, senin şan ve şerefini arttırmadım mı, seni evlendirmedim mi, bütün atları ve develeri emrine âmâde kılmadım mı, seni istediğin gibi hareket eden, şerefli bir mahluk olarak yaratmadım mı?" O kul da: "Evet, yâ Rabb!" der. Allah Teâlâ: "Bu hesaplaşma ile karşılaşacağını umuyor muydun?" diye sorar. O da: "Hayır" der. Bunun üzerine Allah Teâlâ: "Senin Beni unutmuş olduğun gibi, bugün de Ben seni unutuyorum" buyurur.

(Müslim: 2968)

28- Haram'a meyletmemek haram ve şüphelilerden kaçınmak.

Şam sofilerinden Dükkî hazretleri der ki:

– "Şüpheli yiyecekler insanın yolunu şaşırmasına sebep olur.

Haram yiyecekler ise Allah ile kul arasında perde olur."

Biri Nakşibend hazretlerine gelip halinden şikâyet etti:

– Mânevî hallerim kayboldu.

Şah Nakşibend şu nasihati verdi:

– Yediğin lokmaların helâlden olup olmadığını araştır.

Adam araştırdı. Ocakta yemek pişirdiği bir odunun şüpheli olduğunu tespit etti.

Hemen tevbe ve istiğfarda bulundu.

Behlül Dânâ, bir gün Harun Reşid'den bir vazife istedi. Harun Reşid de ona çarşı pazar (ağalığı) denetimini verdi.

Behlül hemen işe koyuldu. İlk olarak bir fırına gitti. Birkaç ekmek tarttı hepsi normal gramajından noksan geldi. Fırıncıya sordu: "Hayatından mennun musun, geçinebiliyor musun, ağız tadın var mı?" Adamın memnun olduğu bir şey yoktu.

Behlül bir şey demeden ayrıldı ve bir başka fırına geçti. Orada da birkaç ekmek tarttı ve gördü ki bütün ekmekler gramajından fazla geliyor, eksik gelmiyor. Aynı soruları bu fırının sahibine de sordu ve her soruya olumlu cevap aldı.

Bundan sonra başka bir yere uğramadan doğru Harun Reşid'in huzuruna çıktı ve yeni bir vazife istedi. Harun Reşid:

"Behlül daha demin vazife verdik sana, ne çabuk bıktın?"

Behlül açıkladı: "Efendim, çarşı pazarın ağası varmış. Benden önce ekmekleri tartmış, vicdanları tartmış, buna göre herkes hesabını ödemiş, bana ihtiyaç kalmamış."

Zâhidin biri, mürekkebini kurutmak için komşu duvarından toprak almıştı.

O gece rüyasında bir ses:

"Komşu duvarından toprak almayı hafife alan adam, bunun ne demek olduğunu yarın hesabını verdiği zaman anlayacaktır." diyordu...

Birgivî hazretleri der ki:

"Zerre kadar haramdan kaçmak yer ve gök ehlinin yapacağı ibâdetten daha efdaldir."

Sehl bin Abdullah Tüsterî hazretleri şöyle söylemiştir:

"Haram yiyenlerin yedi âzâsı istese de istemese de günah işler.

Helâl yiyenlerin azâsı ibâdet eder. Hayır işlemesi kolay ve tatlı gelir."

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu:

"Kul, kıyâmet günü her şeyden sorguya çekilir.

Gözüne çektiği sürmeden,

Eli ile çamuru ufalayıp temizlemeden,

Başkasının elbisesini tutmaktan bile sorguya çekilir."

(İhya-yı Ulûmiddin: 4/266)

Ahmed-i Harb hazretlerinin anası bir gün kuş pişirip oğluna getirdi:

– Oğlum bu kuşu evimde besledim. Helâldir. Ye! dedi.

Ahmed-i Harb hazretleri yemedi:

– Bu kuş bir gün komşunun damındaki ottan yedi. Bu kuş benim boğazımdan geçmez, dedi.

Haram ile alınan gıda sebebiyle duâlar bile icabetten mahrum kalmaktadır.

Mâlik bin Dinar buyurdu ki: Büyük bir kuraklıktan dolayı Benî İsrail duâya çıkmışlardı. Allahü Teâlâ onların peygamberlerine şöyle bildirdi: "Sen onlara haber ver ki, pis beden, haram ile dolmuş mide ve kana bulanmış eller ile benim karşıma çıkmış, benden rahmet diliyorlar. Halbuki bu vaziyette rahmet şöyle dursun, ancak benim gadabımı kazanırlar. Bu hallerinden vazgeçsinler, ki onlara rahmetimi vereyim."

29- Herkesle iyi geçimli olmak.

30- İşini güzel yapmak.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Allah güzeldir, güzelliği sever."

(Câmi-us Sağhir: 1/60)

"Allah, çalıştığı zaman güzel çalışan işçiyi sever."

(Muhtar-ül Ehâdis: 159)

Asr-ı saadette bir cenazeyi defnederlerken boynu biraz bükük kalmış. Ashâptan biri gelerek "Yâ Rasûlullah! Ölünün boynu bükük kaldı. Söyledim fakat, ölüye bir zarar vermez dediler ve düzeltmediler." der. Bunun üzerine Allah Rasûlü "Kabri açın ve ölünün başını düzeltin" buyurdular. Durumu merak eden bir sahabe yine sordu.

"Yâ Rasûlallah. Ölünün boynunun bükük kalması ölüye bir zarar ve rahatsızlık verir mi?"

Peygamber Efendimiz "Ölünün boynunun bükük kalması ölüye bir zarar vermez fakat onu öyle gören dirilere rahatsızlık verir" buyurdular.

SENİN İÇİN

Ey insan! Şöyle bir düşün! Düşün ki, senin bir saatlik tefekkürüne yetmiş yıllık ibâdet sevabı veren Allahının sana nasıl nimetler verdiğini daha iyi anla.

Yüzyirmidörtbin enbiyâ niçin gönderilmiştir?

İnsanlığa dünya ve âhiret işlerini öğretmek, insanlığa mutluluğu kazandırmak için o seçilmiş insanları Allah senin için gönderdi. Âdem (a.s.) ile çiftçiliği, İdris (a.s.) ile terziliği, Dâvud (a.s.) ile demirciliği, Nuh (a.s.) ile gemiciliği öğrendin. Bütün peygamberleri ve ümmetlerini iyice tanıyıp, âhir zaman peygamberlerine ümmet olmak şerefine hâiz oldun. Onunla dünyanı, onunla âhiretini düzene sokma nimetine erdin.

104 kitap da senin için gönderildi. Hayatına plan yapasın diye... Yüz suhufu ve dört büyük kitabı, senin hayat programın hazırlansın diye gönderen Allah, sana böyle değer veriyor.

O yüce Allah ki, senin gibi bir günahkâr kulunu korusun diye yüzaltmış adet meleği sana muhafız olarak veriyor. Bu melekler, seni tehlikelerden ve şeytanlardan korumaktadırlar. Bunların dokuz kadarı da sadece senin gözlerini korumakla görevlidirler Rasûlullah'ın ifadesiyle eğer o melekler senin etrafında olmasalardı şeytanlar seni kapışıvereceklerdi...

Sen, ulu dergâha ellerini daha kaldırmadan bile yüce Allah sana -buyur kulum- diye münâcatını duyuyor. Senin dudaklarından dökülen samimi cümlelerine karşılık veriyor. Hele hele sen Kur'ân gibi mukaddes kitabı hatmettiğin zaman melekler gelip sırayla senin alnından öpüyorlar ve yaptığın hatim duâsı esnasında altmış bin melek hazır bulunup âmin sesleri ile melekût âlemini çınlatıyorlar.

Bunlar hep senin için değil mi?

Daha sen dünyaya gelmezden evvel O yüce kudret, senin gıdanı annenin göğüslerinde hazırlıyor. Sana vitamini, suyunu her türlü besin değerlerini orada hazır tutuyor. Acıktığın zaman ağlamayı, neşelendiğinde etrafına gülücükler dağıtmayı sana veren Allah, o sevimli halinle her türlü meşakketlere seve seve katlanılmayı da seni sevenlerine tattırıyor. Öyle bir rahmet deryası ki, sen ağladığın zaman bile annene, duyduğu iç sıkıntısına bedel olarak sevaplar kaydediyor. Babana, sana aldığı yiyecek ve giyecekler için sadaka vermiş gibi sevaplar yazdırıyor.

Yavaş yavaş hayatı öğrene öğrene büyüyorsun. Rahmet deryasından tada tada sana ayrılan rızıkları yiyorsun. Öyle ki kimbilir hangi ağaçtaki bir meyvede senin adın yazılmıştır? Ve sen sana ayrılan rızıklarla hayatını devam ettiriyorsun.

Bu nimetler karşısında düşünüyorsun. Çok çok düşünüyorsun. Belki de bir vesile oluyor da Allah'ın emirlerini öğreniyor ve ibâdete başlıyorsun. Daha evvel pişmanlık duyacağın işlerini düşündükçe kalbin ızdırap duyuyor o anda Rabbin de hemen onları sildiriyor O kötülüklerin yerine iyilikleri yazdırıyor. Dinin direği sayılan namazını kılarken iki yanında melekler hazır bekliyorlar. Kılsın da namazını güzelce katlayıp Âlemlerin Rabbine arzedilse diye huşû içinde senin namaz kılışını seyrediyorlar. Namazın bitince melekler onu alırken sen de suda banyosunu yapmış bir insanın hali gibi günahlarından arınıyorsun. Namaz kıldığın yer, secdeler ettiğin zeminde mahşerde şahidin olarak, senin vefâtında en çok ağlamaya, bir secde edeni kaybettik diye ızdırap duymaya başlıyor.

Bütün bunlar senin için değil mi?

Ay ve güneşin hareketleri, semanın renklerinin değişmesi, akarsular, göl ve denizler hep senin içindir. Ovaları, dağları senin için Yaratan yüce kudret, bütün canlıları da senin emrine vermiştir. Her hayvan sana boyun eğiyor, her canlı senin hizmetini görüyor...

İşte, sana öyle değerler verilmiştir. Yaptığın küçük bir iyiliği hemen yazdırmak için Allah, kirâmen kâtibin meleklerini görevlendirdi. Yaptığı iyiliğe yediyüz misli sevap veren Allah, kötülüğe sadece aynı karşılık veriyor. Hatta yaptığım kötü bir işi melek hemen yazmıyor. Belki pişman olursun, belki o fenalığı giderici bir iyilikte bulunursun diye altı saat bekletiyor. Bu müddet zarfında sende bir kıpırdama olmadığı takdirde yazılıyor. Ve işin en güzel yönü de kıyâmete kadar açık kalacak olan tevbe kapısının varlığı... Haydi, pişman ol diye Allah senin tevbeni kabul edeceğini bildiriyor ve senden bunu bekliyor. Dönüşün için, düşüncen için ortaya vesileler koyuyor. Ruhunu inceltecek olayları cereyan ettiriyor.

Bütün bunlar senin için değil mi?

O halde kıymetini bil, Rabbi'nin huzuruna yaklaş...

SEN DOĞUNCA

Yüce kudret, senin dünyaya gelmeni istediği için, hayat sahnesinden sana da yer ayrıldı. Sebeplerin yaratıcısı, akılları durduracak vesilelerle bir araya getirdiği iki insana, ortak bir meyve sunmak istedi. Sen daha tomurcuk haldeyken, en mükemmel bir ortamı hazırladı. Çeşitli sarsıntılar, darbeler geçirilmesine rağmen sana hiçbir zarar gelmedi. Sen günden güne karanlık dar bir yerde zamanını doldurmaktaydın. Ve aradan dokuz ay kadar bir zaman geçince gözlerini dünyaya açıverdin...

Daha sen dünyaya gelmeden, Rezzâkül alîm olan, hayatı var eden, her şeyi besleyen ve büyüten Allah, senin gıdanı da hazırlamıştı. Sen her şeyden habersiz, yemeyi-içmeyi bilmezden evvel, senin yiyecek ve içeceğin hazırlanmıştı. Hem öyle bir yiyecek-içecek ki her çeşit vitamini kalorisi içinde... Bütün gıdaların özünü teşkil ettiği gibi sana aynı zamanda karakter verecek nitelikleri de taşımaktaydı. Sen dünyaya daha teşrif etmeden o gıdaların, annenin göğüslerinde depolanmıştı.

Sen doğunca çeşitli ihtiyaçların da doğmuştu. Seninle daima ilgilenmesi gerekli olan annenin gönlüne Allah öyle bir merhamet ve sevgi koymuştu ki, seni kucağından bırakmıyor, uykusunda bile seni yanından ayırmıyordu. Baban ve yakınların da senin sevginle etrafında dönüyorlardı. Çünkü sen O Yüce Peygamberimizin ifade buyurduğu gibi "Cennet kokusu" ile dünyaya teşrif etmiştin. Bu ilâhi sevgi olmasaydı, senin kahrını kim çekebilirdi? Kim uykusunu böler, rahatını bozar, kim yaramazlıklarına katlanırdı?

İşte senin saçtığın cennet kokusu, bütün güçlükleri kolaylaştırdı. Zevk, haline getirdi. Hele dağıttığın tebessümler, yu-

mak yumak ellerin, içi gülen gözlerin hareketlerin, sana bakanlara öyle zevk ve neşe veriyordu ki tarif edilemez.

Seni korumaya sadece anne ve baban yetmezdi. Görünmeyen kazalardan seni kollamak gerekiyordu. Çünkü sen zararını ve işin neticesini hesap edecek kudrette değildin. Kendi haline bırakıldığında ateşe bile koşabilir, uçurumdan yuvarlanabilirdin. Seni görünmeyen varlıklar bile parçalamaya, sana zarar vermeye cüret edebilirlerdi. İşte seni Yaratan, seni yalnız bırakmadı. Seni korumak için tam üçyüzaltmış meleği senin emrine verdi. Bu üçyüzaltmış melek seni her türlü görünür ve görünmez tehlikelerden koruyacaklardı. Senin etrafında sana âdeta koruyucu kul olacaklardı. Bunların dokuzu sadece senin gözlerin için görevlendirilmişti. Rasûlümüzün tâbiri ile "Bal çanağından âdeta sinek kovalar gibi" sana zarar verenleri senden uzaklaştırıyorlardı. Bunlar İlâhi emirle sana yönelen veya senin yöneldiğin binlerce belaları önlediler.

Sen doğunca ailen içinde hem maddî ve hem de mânevî bereketler çoğaldı. Evin içine sevinç doldu. Sana gıda ve giyecek tedariki eden babana sadaka sevabı yazıldığı gibi, sen ağlarken üzülen annene de kat kat sevaplar hediye edildi. Onların amel defterleri sevaplarla dolmaya başladı.

Sana hep "yavrum" diye hitap edilemezdi. Sana bir isim gerekti. Ki bu isimle mahşere çağırılacağına göre iyi bir isim olmasına özen gösterildi. Bu önemli ad verme işi de henüz ilk günlerde uyguladı. Sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet okundu. Dünyada kulağına giren ilk ses ezan ve kamet oldu. Sana isim verildi. Bu ezan ve kametin namazı ise, kaderin bileceği bir zamanda musalla taşında, senin önündeki cemaat tarafından kılınacaktır. İşte ona göre ömür geçirmen gerekecektir.

Sen doğduğun zaman yakınların büyük bir sevinç duyarlar. Sen dünyaya geldiğinde ağlamaktaydın.

Şâir bunu dile getirirken şöyle diyordu:

Yadında mı doğduğun zamanlar
Sen ağlar idin gülerdi âlem.
Öyle bir ömür geçir ki olsun
Mevtin sana hande, millete matem.

(Sen doğduğunda ağlıyordun, başkaları da sevindikleri için gülüyorlardı. Sen öyle bir ömür sür ki öldüğünde gülerek âhirete giderken, dünyadakiler de iyi bir insanı kaybettikleri için mâteme bürünsünler.)

Bebeklik ve çocukluk devirlerin tamamen sana verildi. Büluğ çağı denilen yaşa gelince seni bekleyen sorumluluklar karşına çıktı. Artık sağını solundan ayıracak, iyiyi kötüden ayıracak bir yaşa geldin. Ve bundan sonra bütün davranışların filme, bütün sözlerin de kayda alınacak. Ki bu görüntülü kayıtlar mahşerde gösterilecek.

Yüce kudretin dünya sahnesine getirdiği insan, işte bu devirlerden geçtin. Sana irade verildi de ona göre yolunu seçtin.

Sana bu kadar değer veren, bunca sayısız nimetleri hediye eden Rabbine karşı isyan etmek, insanlığına yakışır mı hiç?

SEN ÖLÜNCE

Her canlı varlık gibi senin de hayat sahnesindeki rolün bir gün bitecek. Seni Yaratan'ın verdiği müddet sona erecek. Çeşitli ölüm sebeplerinden biri, senin son deminde tecelli edecek ki kimse Azrail'e suç bulamayacaktır. İşte bu andan sonra neler olacağını görelim:

Gözlerin, ruhun çıkış yönünü takip ettiği için belki de açık kalmış olabilir. Bunu senin yakınların "Vah zavallı filana hasret kaldı da gözleri açık olarak gitti..." gibi boş sözlerle tefsir edebilirler. Halbuki senin o anda hiç kimseyle ilgin olamaz. Çünkü en zor olan can çıkma ânını yaşarken bu düşünülemez. İnancına göre, can vermenin ya ızdırapların en acısı veya zevklerin en tatlısı ile gerçekleşeceğini bizzat o anda anlarsın. Bunun için yanında oğlun olmuş, kardeşin gelmiş seni hiç ilgilendirmez o anda.

Şimdi evinde bir telaş var. Herkes hüzünlü, herkes ağlamalı. O insanlar, sen yıllar önce dünyaya geldiğin zaman sevinçten gülüyorlardı. Şimdi seni kaybettikleri için ağlıyorlar. Sen ise dünyadaki yaşantına göre, yaptıklarının karşılığına göre bir durum arzediyorsun. Çünkü henüz canını verirken melekler sana gideceğin yeri gösterdikleri için çehren ona göre bir manzara arzeder.

Senin yakınların şimdi defin hazırlığında. Kimi haber verme işine, kimi mezar kazma işine koşuyorlar. Kimi kefenini biçiyor. Kimi suyunu ısıtıyor. Sen bütün bu olanları yarı uykuda olanın bilmesi gibi seyrediyorsun. Seni yıkayanı, kefenleyeni biliyorsun. Kimler hizmet ediyor, kimler ne söylüyor onları hep duyuyorsun.

Kefene sarıldın. Tabuta koyuldun şimdi. Bu andan itibaren sorular başlıyor. Mezarının başına gelinceye kadar sana ikiyüz sual soruluyor. Allah sana:

– Ey kulum, dünyada insanlar için elini yüzünü durmadan düzelttin. Düzene koydun. Fakat Allah için, içini, kalbini niçin düzeltmedin? diyecektir.

Şimdi kabir yolundasın. Ardında hüzünlü bir cemaat. Bu cemaatin doğruluğu nispetinde senin için iyi insandır demeleri sana fayda sağlayacaktır. "Ardından kırk kişi iyi demiş ise iyilerden yazılacaksın" Seninle mezarlığa kadar yürüyen cemaatin kimler olduğunu biliyorsun. Ve cemaatin gelişi seni o kadar sevindiriyor ki mahşerde Allah'tan "Cenazene iştirak edenlerin affedilmelerini" bile isteyeceksin. Ve senin cenazende, senin hayatta cenazesine gittiğin insan sayısı kadar bir cemaat bulunacaktır. Bilirsin insan ektiğini biçer.

Mezarın başına doğru geliyorsun. Seni kabre indiriyorlar. Mezarlıkta bulunan senden önceki ölüler hep bekleşiyorlar.

– Bir kabir açılıyor. Bakalım Müslüman olarak mı yoksa kâfir olarak mı geliyor, diye bekleyenler var. Tıpkı, doğumunda yakınlarının kız mı erkek mi diye merakla bekleştikleri gibi...

Mezara konuldun. Münkir ve Nekir adında iki melek gelip sana Rabbi'nin, Kitabı'nın, Peygamberi'nin hakkında sorular sorarlar. Senin inancının notunu vererek, âhiretteki cennete veya cehennem mekânlarını gösterirler. Sen de gideceğin yere baka baka, ya ızdırap duyar veya sevinçli olursun. Yine bu arada önceki ölüler de yanma gelmişlerdir. Kendilerinden ibret almadığın için seni kınayanlar bile bulunacaktır. Senin bütün dostların, seni mezara koyduktan sonra senin yanından teker teker ayrılacaklar. Sen kabirde iyi veya kötü amellerin ile başbaşa kalacaksın. Geride kalanlar birkaç gün sonra seni unutacaklar. Yalnız namaz kıldığın, duâlar ettiğin, iyi işleri yaptığın yerler, topraklar kıyâmete kadar senin için Allah'a yalvaracaklardır. Hatta sağlığında senin bütün yaptıklarını yazan "Kirâ-

men Kâtibin" melekleri, görevleri sona erdiği için Allah'ın huzurunda senin ibâdet durumuna göre şöyle istekte bulunurlar:

– Yâ Rabbi. Sana itaat etmekte olan bir kulun vefât etti. Şimdi bize izin ver de onun vekili olarak ibâdet ve itaate devam edelim.

Yüce Allah o meleklere:

– Benim gökte meleklerim çoktur. Lâkin siz yine gidin o kulumun kabrine. Gece gündüz o kulum ne kadar ibâdet işlemişse kıyâmete kadar o şekilde ibâdette bulunacağını kabul ederek o kadar sevap yazınız, buyurur.

Düşün

Düşün, gözünü yumduğun zaman
Karanlık çökünce halin ne olur?
Her sözün, amelin tartıldığı an
Yardıma koşacak kimler bulunur?

Mahşer denilen o büyük günde
Dünyadaki filmin seyredildiğinde
Makamının hükmü verildiğinde
Ebedî hayatın bilmem ne olur?

SONSÖZ

Enes İbn-i Mâlik (r.a.) der ki:

Bir kişi Efendimiz (s.a.v.)'e gelip dedi ki:

– Yâ Rasûlallah! Kıyâmet ne zaman kopacak?

Rasûlullah bu kimseye cevap vermedi. Çünkü namaz vakti yaklaşmıştı. Namazı müteâkip Efendimiz (s.a.v.):

– Kıyâmetin ne zaman kopacağını soran kimse nerededir? buyurdu.

Sual soran kimse dedi ki:

– Ben buradayım yâ Rasûlallah!

Rasûlullah (s.a.v.) sual sorana dedi ki:

– Yâ filan! Ne hazırladın ki kıyâmetten sual sorarsın? O kimse dedi ki:

– Çok namaz ve oruç hazırlamadım. Ancak Allah ve Rasûlü'nü severim.

Bunun üzerine Efendimiz buyurdu:

"Kişi sevdiği ile beraberdir. Onun yaptığını yapmasa bile..."

Enes bin Mâlik bu hadisi kastederek der ki:

– Müslümanlar bu hadise sevindikleri kadar hiçbir şeye sevinmemişlerdir.

İnsanın sevdikleriyle beraber olması kadar sevindirici hiçbir şeyi yoktur.

Allah sevgisi, Peygamber aşkı ve velîlere karşı muhabbet, bütün varlıkların içinde mevcuttur.

Ahmet Hamdi Tanpınar şöyle bir olayı kaydetmektedir:

"Emir Sultan'ın ölümünden aşağı yukarı iki yüz yıl sonra bir gün Bursa'ya büyük bir arslanla dolaşmaktan hoşlanan bir

adamcağız gelir. Ve yine günün birinde Emir Sultan'ın türbesini ziyaret etmek ister. Bir direğe arslanı iyice zincirledikten sonra içeriye girer. Biraz sonra arslan zincirini kırar, zincirini sürükleyen deli âşık gibi türbenin kapısına gelir. Ve gözlerinden yaş aka aka Emir'i ziyaret eder. Sonra olduğu yere dönerek sâhibini bekler."

(Beş Şehir: 129)

İşte bu sevgi...

Gönüllerdeki bu muhabbeti keşfedip dışa aksettirmek büyük bir başarıdır.

Hazret-i Musa şöyle bir taaccübünü ifade eder:

– Yâ Rabbi!

Çok insanlar görüyorum ki Senin yolunda yürürken ve seni bulmuşken birdenbire yol değiştiriyor ve başka istikamete gidiyorlar.

Cenâb-ı Hak (c.c.) buyurdu:

– Yâ Musa!

Onlar katiyyen bana gelmedi. Beni bulamadı ve Bana ulaşmadılar. Onlar henüz yoldaki insanlardı. Ve yol değiştirdiler.

Allah'a ulaşmak için niyet eden insan o dergâhı mutlaka bulur. O mertebeye nâil olur.

Adamın biri gece gündüz Rabbisine ibâdet ediyormuş. Günün birinde şöyle bir hitap karşısında kalmış.

– Yâ kulum bu kapı sana kapanmıştır. Kendine başka bir kapı ara!..

Fakat âbit yine ibâdet ve aşkında devam etmektedir. Bu sefer ibâdetini fazlalaştırmıştır bile.. Bir müddet sonra kendisine yine aynı hitap vâki olur. O yine aldırmaz, üçüncüsünde:

– Ben sana git başka kapı ara, demedim mi? deyince secdeye kapanır. Gözlerinden bir inci yağmuru boşanır.

– Yâ Rabbi!.. der. Senin kapından başka bir kapı mevcut mu ki ben ona gideyim... Ve bu suretle Cenâb-ı Hakk'ın iltifatına nâil olur.

"Kimsesiz kimse olmaz
Kimsenin vardır kimsesi
Kimsesiz kaldım medet!
Ey kimsesizler kimsesi..."

Allah (c.c.) kendine sığınanları geri çevirmez. O'nun dergâhı her zaman ve herkese açıktır.

Allah yönelen gönülleri, yalvaran dilleri, açılan elleri boş çevirmez.

"Ne olursan ol, yine gel" diye çağıran Mevlânâ'ya o hissi, o nidâyı veren de Allah'tır.

"Yâ Rab! Ne esir-ü taht-ü tâc olayım
Ne de muhtâcına muhtâc olayım.
Muhtâcına muhtâc etme beni yâ Rab
Muhtâc isem ancak Sana muhtâc olayım!"

İşte bu duyguları gönüllere nakşetmek, bu yolun yolcularının nurlu ufuklarını zihinlere kaydetmek için söyledim ve yazdım.

Allah yâr ve yardımcımız olsun.

Peygamberimize de selâtü selâm olsun.

Velhamdü lillâhi Rabbil âlemîn.

ALLAH DOSTLARINDAN MENKIBELER

RAGIP GÜZEL

"İyi bilin ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur. Ve onlar üzülmeyecekler de."
Yunus Suresi: 62

Allah'ın lütfuna mazhar olmuş, yüce Mevlâ'nın ikramına nâil olmuş insanların yolu nurlu ve huzurlu bir yoldur. Bu yola girenler mânevî bir hazza ererler. Coşkun bir muhabbeti gönüllerine nakşederler.

Bu nurlu yolun talihli insanlarını sevmek, fikirlerini benimsemek de büyük bir nimettir. Allah Rasûlü (s.a.v.) Efendimiz'in müjdesine nâiliyettir.

"Arifler, sâlihler anıldığı zaman onların anıldığı yerlere rahmet iner. Allah'ın fazlı ve mağfireti yayılır."

Bu hadis-i şerifin ışığında dillerimizi sâlihlerin sözleriyle süslemek, kulaklarımızı menkıbeleriyle ziynetlendirmek, gönüllerimizi de sevgileriyle bereketlendirmek gayemiz olmalıdır.

İmam-ı Şârânî hazretleri evliyaullahın menkıbelerini yazdığı dört ciltlik eserinin önsözünde diyor ki:

"Bu eseri okuduktan sonra, bir kimsenin içinde Allah yoluna koşmak arzusu doğmuyor ve içinde aşk ateşi parlamıyorsa... ölülerle o aynı seviyededir."

Bunun için gönül sultanlarını, Hak âşıklarını sevmek, hayatlarından ibretler almak, sözlerinden feyizlenmek rahmete namzet olmaktır.

Onlar temiz bir soydan, pâk bir boydan gelen, insanlara en güzel dersleri veren zâtlardır.

ÇELİK YAYINEVİ